

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

Година LVI Број 10

9. март 2012. године

Цена 220 динара

Скупштина града Београда на седници одржаној 9. марта 2012. године, на основу члана 35. став 5. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка, 64/10 – УС и 24/11) и члана 31. Статута града Београда („Службени лист града Београда”, бр. 39/08 и 6/10), донела је

ПРОСТОРНИ ПЛАН

ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ ЛАЗАРЕВАЦ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Изради просторног плана градске општине Лазаревац приступа се на основу Одлуке Скупштине града Београда од 16. децембра 2009. године („Службени лист града Београда”, број 57/09), а према одредбама Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка и 64/10 – УС и 24/11), као и према Статуту града Београда („Службени лист града Београда”, број 39/08).

Циљ израде је преиспитивање Просторног плана градске општине Лазаревац („Службени лист града Београда”, број 58/08), у складу са чланом 20. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 – исправка и 64/10 – УС и 24/11), као и потребе и обавезе за:

– даљом разрадом и имплементацијом планских решења дефинисаних планским документима вишег реда (Просторним планом Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10); Просторним планом подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд – Јужни Јадран, деоница Београд – Пожега („Службени гласник РС”, бр. 37/06 и 31/10); Просторним планом подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена („Службени гласник РС”, број 122/08); и Изменама и допунама Регионалног просторног плана административног подручја града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11);

– планским усмеравањем ширења грађевинског земљишта, као и дефинисањем стратешког оквира за валоризацију положаја и улоге општине Лазаревац у просторном развоју региона Београда;

– усаглашавањем стратешке потребе Републике Србије за експлоатацијом лигнита са активностима од локалног интереса;

– израдом јединственог планског документа који ће представљати плански и правни основ за реализацију интереса свих физичких и правних лица;

– израдом планског документа који је могуће директно примењивати, првенствено по питању организације и уређења простора, као и изградње објеката у оним деловима Општине чији даљи просторни развој није потребно дефинисати и усмеравати кроз израду урбанистичких планова; и

– израдом развојног документа који, уз уважавање основних европских принципа и начела просторног развоја,

представља основ за привлачење и реализацију инвестиција из националних и европских фондова.

Предметни план се од Просторног плана градске општине Лазаревац, усвојеног 2008. године, разликује пре свега у мтодолошком обрасцу и садржају плана (дефинисаних новим Законом о планирању и изградњи), али и у одређеним планским решењима дефинисаним кроз следеће области:

– у области заштите и коришћења природних ресурса и у области заштите животне средине, заштите предела, природних и културних добара и заштите од елементарних непогода – није било значајнијих измена, осим у домену усаглашавања са новом законском регулативом и преузимања циљева дефинисаних новим стратешким документима (повећање шумљености, заштита водоизворишта..);

– у области развоја мреже насеља и јавних служби – подаци о броју становника и јавним службама су иновирани, због чега је дошло и до промене у концепцији развоја мреже насеља и јавних служби;

– у области развоја привредних делатности – у зони површинске експлоатације лигнита преузете су намене земљишта дефинисане ППП експлоатације Колубарског лигнитског басена; унете су новоформиране привредне зоне; преузете су локације привредне и индустријске зоне лоциране у ДП I реда број 22, из ППР дела градског насеља Лазаревац;

– у области развоја инфраструктурних система и саобраћаја – планирана је нова траса железнице уз државни пут II реда број 201, као и изградња интерног пута за одржавање водозавода и црпне станице потисног вода на измештеном кориту реке Колубаре (II фаза); у области водопривредне инфраструктуре промене су настале због: формирања два нова изворишта и постројења за прераду воде – Велики Црљани и Сува сепарација; измештања корита реке Колубаре II фаза и реке Пештан, због чега се планира изградња новог водозавода, ЦС и потисног вода Ø300 mm; северни део Општине Лазаревац, Степојевац-Врбовно-Лесковац, снабдеваће се водом из Београдског водоводног система преко Вранића. У области енергетске инфраструктуре и телекомуникација детаљније су приказане промене које ће уследити након проширења површинских копова (отварањем отвореног копа „Јужно поље” потребно је извршити делимично измештање трасе постојећих надземних водова 35 kV, као и усаглашавањем постојећих ТК инсталација и објеката са планираним објектима), предвиђено је термичко проширење „Топлане” у Вреоцима и дат је посебан нагласак на потреби повећања енергетске ефикасности. Такође, услед промене важеће регулативе, измењена су поглавља у којима су дефинисана правила уређења и грађења инфраструктурних система и објеката.

Рефералне карте Просторног плана градске општине Лазаревац израђене су на топографским подлогама (у размери 1:50.000), док су Шематски прикази уређења насеља израђени на геореференцираним орто-фото подлогама (у размери 1:10.000).

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

Полазну основу, а уједно и концепт за израду предметног планског документа представља Просторни план општине Лазаревац („Службени лист града Београда”, број 58/08).

1.1. Обухват и опис граница подручја Просторног плана

Обухват Просторног плана је простор општине укупне површине од 379 km², на коме се налази 33 насеља (34 катастарске општине), и на коме живи 58.721 становника. Општина Лазаревац се граничи са суседним градским општинама Обреновац, Барајево и Сопот, као и са општинама Лајковац, Уб, Љиг и Аранђеловац. Границу просторног плана чине спољашње границе катастарских општина Врбовно, Лесковац, Соколово, Јунковац, Араповац, Миросалци, Стрмово, Пркосава, Рудовци, Крушевица, Брајковац, Дудовица, Чибутковица, Жупањац, Шушњар, Петка, Шопић, Вреоци, Цветовац и Степојевац.

Табела бр. 1: Катастарске општине, површине и број становника 2011. године.¹

Р.б.	Катастарска општина	Површина (у km ²)	Број становника
1.	Араповац	12	641
2.	Барзиловица	17	846
3.	Барошевац	13	1054
4.	Бистрица	9	416
5.	Брајковац	25	940
6.	Бурово	3	447
7.	Велики Црњени	17	4220
8.	Врбовно	10	1012
9.	Вреоци	19	2536
10.	Дрен	9	433
11.	Дудовица	9	698
12.	Жупањац	8	503
13.	Зеоке	10	712
14.	Јунковац	13	829
15.	Крушевица	11	571
16.	Лазаревац	4	25526
17.	Лесковац	11	797
18.	Лукавица	8	434
19.	Мали Црњени	8	792
20.	Медошевац	10	650
21.	Миросалци	15	1492
22.	Петка	9	1412
23.	Пркосава	3	253
24.	Рудовци	12	1572
25.	Сакуља	6	-
26.	Соколово	6	557
27.	Степојевац	21	2850
28.	Стрмово	3	319
29.	Стубица	7	232
30.	Трбушница	22	679
31.	Цветовац	8	139
32.	Чибутковица	20	1157
33.	Шопић	17	2443
34.	Шушњар	4	434
Укупно		379	57596

1.2. Правни и плански основ

Правни основ за израду Просторног плана градске општине Лазаревац (у даљем тексту: Просторни план) су:

- Одлука о изради просторног плана градске општине Лазаревац („Службени лист града Београда”, бр. 57/09);
- Закон о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09, 64/10 и 24/11)
- Правилник о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Службени гласник РС”, бр. 31/10, 69/10 и 16/11) (у даљем тексту: правилник); и

– Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10).

– Решење о приступању Стратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана градске општине Лазаревац (број IX-03 бр. 350.14-6/2010 од 27. маја 2010)

Плански основ за израду Просторног плана су:

– Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10);

– Измене и допуне Регионалног просторног плана административног подручја града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11);

– Просторни план подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд – Јужни Јадран, деоница Београд – Пожега („Службени гласник РС”, бр. 37/06 и 31/10);

– Просторни план подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена („Службени гласник РС”, број 122/08)

1.3. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда

Просторним планом Републике Србије² утврђени су визија, принципи и циљеви просторног развоја Републике Србије и њених регионалних целина, у њеним Уставом утврђеним границама. У погледу просторног развоја дугорочна визија Републике Србије је да буде: територијално утврђена и регионално уравнотежена, одрживог економског раста и конкурентна, социјално кохерентна и стабилна, инфраструктурно опремљена и саобраћајно приступачна, очуваног и заштићеног природног и културног наслеђа, квалитетне животне средине, и функционално интегрисана у окружење.

За уравнотеженији просторни развој Србије кључну улогу имаће привлачни, конкурентни и иновативни урбани центри у функционалној констелацији са руралним окружењем. Кључни генератор развоја је град Београд (као истовремени регион и локална самоуправа) са својим капацитетима и потенцијалима, који ће остати фокусна тачка економског и социјалног развоја Србије. Просторни развој града Београда усмерен је ка јачању позиције међу метрополама Европе, од нивоа MEGA4 ка нивоу MEGA3, уз истовремено неопходну претпоставку функционалног повезивања са метрополитеном Новог Сада и општинама у окружењу. Обреновац, Лазаревац и Младеновац чине констелацију урбаних центара са Београдом, који могу да групишу села и мање центре у свом функционалном окружењу, и да политиком децентрализације и полицентризма у већој мери активирају читаву територију града.

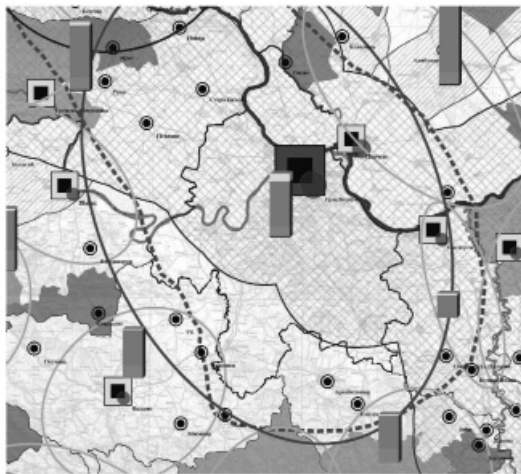
Према овом планском документу јачање економске основе за развој града Београда обезбедиће се синергијом комплементарних привредних активности, пре свега обезбеђењем адекватне, модерне саобраћајне и друге инфраструктуре (хоризонтално и вертикално повезане), ажурном припремом локација за веће инвестиције, подршком реиндустријализацији вишег технолошког стандарда, заснованој на локалним ресурсима, и усмереној ка извозу. Саобраћајна привреда ослоњена на мултимодални, интегрисани транспортни систем, уз велику улогу електронских комуникација, отвара значајну перспективу развоја логистичког и дистрибутивног центра, уз предуслов доброг повезивања са информатичким системом Града и његових општина.

По питању коришћења и заштите природних богатстава на територији града, Просторни план посебну пажњу посвећује заштити и очувању: пољопривредног земљишта, упоредао са унапређивањем просторно-хетерогених услова за производњу квалитетних пољопривредно-прехрамбених производа; шума и шумског земљишта, са повећањем шумовитости и пошумљавања до 2014. године које за подручје АП града Београда износи 27,3%; вода и водног земљишта, подстицањем рационализације коришћења вода и смањење

¹ Први резултати Пописа становништва 2011. године

² Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године „Службени гласник РС”, број 88/10.

специфичне потрошње у свим видовима потрошње, заустављањем раста штета од поплава обуздавањем грађења у плавним зонама и заштитом вода на нивоу речних система комбинацијом технолошких, водопривредних и организационо-економских мера.

Слика бр. 1: Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. („Службени гласник РС” број 88/10): Реферална карта 1 – Користиће земљишта и функционална урбана подручја (модел 2020.)

На територији Лазареваца, у оквиру Колубарског лигнитског басена, налазе се значајне резерве енергетских сировина, као и низ мањих лежишта грађевинског камена и материјала. Просторним планом је, у циљу ослањање на сопствене изворе енергије, предвиђена даља експлоатација овог ресурса, али на начин који обезбеђује најбољу енергетску сигурност и при томе најмање деградира животну средину и угрожава здравље људи.

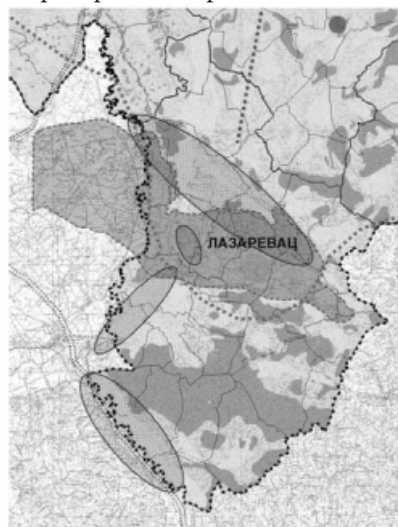
Имајући у виду да за сада Република Србија нема приступ потенцијалима у АП Косово и Метохија, за даљи развој површинске експлоатације остају Колубарски и Костолачко-Ковински угљени басени. Програмом развоја ПД РБ „Колубара” сагледана је могућност заменских капацитета за копове који престају са радом у наредном периоду до 2020. године („Поље Б”, „Тамнава – Источно поље” и „Поље Д”) са повећањем производње на 36 милиона тона угља годишње. Предвиђене су следеће активности: завршетак инвестиционог програма на површинском копу „Тамнава-Западно поље” и достизање нивоа производње од 12 милиона т годишње; замена застареле опреме на „Пољу Б”, прелазак у „Поље Ц” са постепеним повећањем капацитета на 3, а затим и на 5 милиона тона угља годишње; проширење експлоатационих граница површинског копа „Поље Д” и дислокација села Вреоци; припрема коридора за измештање реке Колубаре, пруге Београд – Бар и државног пута II реда 22 (Ибарска магистрала); припреме за отварање површинских копова „Поље Е”, Радјево и „Поље

Са друге стране, највећи извори деградације и загађивања земљишта су експлоатација минералних сировина, посебно у Колубарском и Костолачком басену. Лазаревац се налази међу најугроженијим подручјима у Србији (*хот спот*), због чега се мора утицати на смањење деградираних простора због непланске експлоатације природних ресурса, санацију еколошких црних тачака, као и смањење загађења воде, ваздуха и земљишта из сектора индустрије, енергетике, саобраћаја и пољопривреде.

Изменама и допунама регионалног просторног плана административног подручја града Београда³ предвиђено је да главни носилац општеразвојних токова остане Београд са својим градским општинама и са наглашеним периурбаним окружењем у коме ће се зауставити и преусмерити спонтано коришћење грађевинског, пољопривредног и другог земљишта, односно бесправно грађење стамбених, привредних и других објеката. Град Београд данас има, Законом о територијалној организацији (2007) и Статутом града, утврђену административно територијалну поделу на 17 градских општина, односно представља целовиту јединицу локалне самоуправе. Према Закону о регионалном развоју (2009) град Београд има истовремено и статус региона. Поредићи град Београд са другим метрополама у овом делу Европе⁴ кључну разлику представља чињеница да у свом саставу има седам морфолошки целовитих градских насеља (Београд са Новим Београдом, Земун, Обреновац, Лазаревац, Младеновац, Гроцка и, условно, Борча) са припадајућим катастарским општинама, и преко 140 сеоских или полуурбаних насеља.

Центри деконцентрисане концентрације ће бити Младеновац, Лазаревац и Обреновац, којима предстоји реструктурирање индустрије и развој терцијарних делатности, туризма, здравства, рекреације (Младеновац), култивисање и диверзификација рударско-енергетских и индустријско-занатских делатности уз паралелан развој туризма (Лазаревац) и квалитетнији развој и реструктурирање индустријско-пољопривредног комплекса (Обреновац).

Подручје општине Лазаревац припада тзв. Савско-колубарској зони, која има наглашен индустријско-енергетски карактер, осим у северном делу (сремски део) у коме доминира пољопривреда. У оквиру ове зоне смештени су и развијени значајни стратешки индустријски комплекси, рударско-енергетски комплекс, велики пољопривредни комбинати и значајни спортско-рекреативни комплекси. Развијена енергетска инфраструктура и стратешке потребе Републике Србије у области енергетике, захтевају да ове функције и комплекси и даље остану доминантни, што ће проузроковати заузимање нових простора. Зато је обавезна примена строгих мера заштите и унапређења животне средине, као и наставак рекултивације деградираних површина.

Слика бр. 2: Измене и допуне Регионалног просторног плана административног подручја града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11): део Рефералне карте 1 – Основна намена земљишта

³ Измене и допуне регионалног просторног плана административног подручја града Београда, „Службени лист града Београда”, број 38/11.

⁴ Градови као што су Софија, Будимпешта или Беч имају статус аутономних региона NUTS2 али без других насеља на својој територији.

„Концепција заштите, уређења и просторног развоја Савско-Колубарске зоне града Београда треба да се заснива на:

а) темељно осмишљеном и најстроже примењеном систему заштите животне средине, и рекултивације девастираних подручја у општини Лазаревац и Обреновац;

б) заштити и уређењу природних добара и вредности у зони јужно од Сурчина у приобаљу реке Саве, јужном делу општине Обреновац и, нарочито, у очуваном јужном делу општине Лазаревац;

в) одрживом развоју привредних грана које, уз помоћ савремене технологије и посебних мера заштите, треба да омогуће интензиван привредни раст и развој града Београда:

– пољопривреде у деловима који имају географске и еколошке предиспозиције као што су западни део општине Земун, западни и јужни део општине Обреновац (изван угроженог подручја), уз могућност организовања производње „здраве хране” по посебном програму у јужном делу општине Лазаревац са центром у Брајковцу;

– рударства у зони колубарско-лигнитског басена, а према решењима Просторног плана Колубарског лигнитског басена, уз посебне мере организованог и социјално одрживог премештања становника, као и обавезне мере рекултивације;

– енергетике која код производње електричне енергије мора да достигне много већи степен техничке, економске и еколошке ефикасности уз примену строгих мера заштите, мониторинга и контроле, како око термоелектрана ТЕНТ А и Б у Обреновцу тако и око термоелектрана у Вреоцима и будуће „Колубаре Б” у Каленићу. Пејзаж ће бити предмет посебне заштите, што треба имати у виду у будућем развоју далековода у правцу потрошача;

– индустрије која, уз строгу контролу, треба да се реконструише и развија у општинама Обреновац и Лазаревац, уз примену мера заштите животне и природне средине и амбијента, по посебним режимима изградње;

– грађевинарства, посебно у општини Лазаревац, користећи предности материјала који прате рударско-енергетски систем;

– занатства (производног, уметничког, услужног) које има традицију у Лазаревцу и Обреновцу и које може да се развије у правцу пружања производних услуга индустрији;

– спорта и рекреације, у зони Сурчина и леве обале реке Саве, као и у зони Забрана у општини Обреновац, лова у зони Мислођина или посебних видова рекреације у општини Лазаревац; и

– туризма у оној мери у којој је могуће ангажовати природну и културну баштину као и угоститељско-трговинске капацитете специфичног типа за овај крај;

г) уређењу урбаних центара и њиховом повезивању са сеоским насељима у окружењу, где Обреновац и Лазаревац као субрегионални центри могу да остваре посебну улогу у активирању села и сеоске привредне понуде, као прихватни, дистрибутивни и прерађивачки центри прехранбених производа. Посебну улогу ће имати насеља са нуклеусом централних делатности попут Степојевца, Великих Црљена у општини Лазаревац, Барича, Стублина и Грабовца у општини Обреновац или Умке у општини Чукарица;

д) повезивању сеоских насеља у заједнице села, са центрима који ће имати и посебна права и одговорности локалне самоуправе. Обнова села у општинама Лазаревац и Обреновац уз примену принципа одрживог развоја села, већих технолошких квалитета и организованости пољопривредне производње, али и диверсификације активности (туризам, рекреација, мала привреда и сл.).

ђ) организовању и повезивању локалне самоуправе посебно у северном делу општине Лазаревац и јужном делу општине Обреновац, имајући у виду и одређене интересе у

општини Уб за повезивање са градом Београдом. На тај начин се отвара могућност бољег повезивања сеоских насеља на левој обали Саве (Купиново, Бољевци, Прогар) са Обреновцем као субрегионалним центром.”

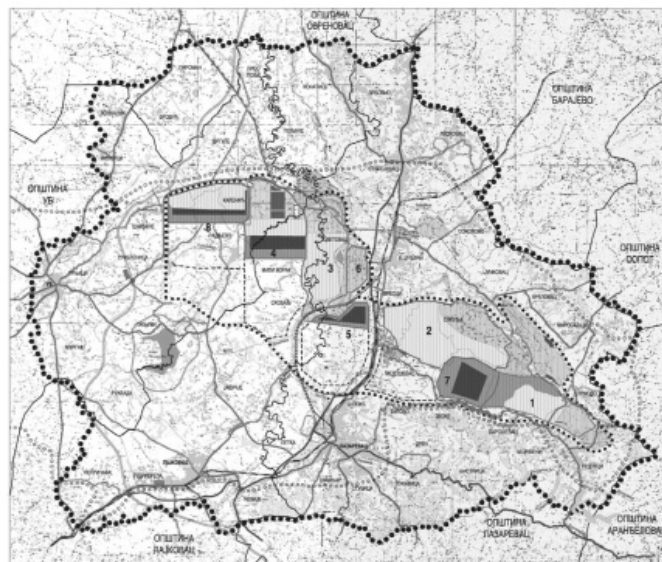
Просторним планом подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд – Јужни Јадран, деоница Београд – Пожега⁵, обухваћено је само око 10% територије општине Лазаревац, односно катастарске општине Жупањац, Чибутковица и Дудовица на крајњем југозападу општине.

Наменом простора је дефинисано да су највећим делом Жупањац и Чибутковица обухваћени шумским земљиштем (изузев мањег грађевинског земљишта), док је Дудовица претежно под пољопривредним земљиштем.

Предвиђено је да се ваза општине Лазаревац са аутопутем оствари преко две петље, и то: петље Лајковац (преко ДП I реда број 22 и дела ДП I реда број 4); и петље Љиг (преко ДП I реда број 22).

Значајнија планска решења која би представљала обавезу приликом израде Просторног плана градске општине Лазаревац нису дефинисана, изузев потребе за заштитом неколико непокретних културних добара.

Просторни план подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена⁶, којим су обухваћене целе катастарске општине Врбовно, Лесковац, Степојевац, Цветовац, Соколово, Велики Црљени, Јунковац, Араповац, Миросалци, Сакуља, Вреоци, Шопић, Медошевац, Зеоке, Барошевац, Стрмово, Пркосава, Рудовци, Мали Црљени, Бистрица, Лукавица, Петка, Стубица, Шушњар, Дрен и Бурово, што чини 70% површине општине Лазаревац (на којој живи преко 85% становништва).

Слика бр. 3: Просторни план подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена („Службени гласник РС”, број 122/08): Реферална карта 1: Намена површина 2020. године

Досадашње активности у простору од којих су доминантне пресељење и измештање делова насеља и инфраструктурних система уз изразиту деградацију животне средине, указују да је просторни развој општине Лазаревац у највећој мери условљен будућим активностима

5 Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд-Јужни Јадран, деоница Београд-Пожега, „Службени гласник РС”, бр. 37/06 и 31/10.

6 Уредба о утврђивању Просторног плана подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена, „Службени гласник РС”, број 122/08.

експлоатације лигнита у Колубарском лигнитском басену. У периоду до 2005. године за потребе ширења површинских копова расељено је укупно 2.900 домаћинстава.

Основни циљ израде и доношења Просторног плана подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена јесте обезбеђење просторних услова за рационалну експлоатацију лежишта лигнита и неутралисање или ублажавање еколошких и социоекономских негативних последица.

Поред критеријума чијом применом ће се остварити поменути циљеви, а који се односе на функционисање рударско-енергетско-индустријског система, Планом су дефинисани и критеријуми од значаја за развој саме Општине, као што су: обезбеђење могућности избора за кориснике простора, разрадом алтернатива за многа решења и концепције и ефикасна рекултивација деградираних земљишта.

Као један од основних задатака који је од највећег значаја за градску општину Лазаревац, наведено је проналажење најцелисходнијих решења за трансформисање постојеће мреже насеља, односно за пресељење појединих насеља и делова насеља из зоне рударских радова, уз уважавање дугорочних економских, социоекономских, просторно-функционалних, еколошких и политичких ефеката и последица. Такође, неопходно је синхронизовати расељавање становништва и изградњу комуналне инфраструктуре, саобраћајница и јавних служби на новим локацијама. Као један од специфичних циљева из области саобраћајне инфраструктуре наведено је измештање дела „Ибарске магистрале” (ДП I реда број 22) и могуће измештање деонице железничке пруге Београд–Бар, у зони насеља Вреоци и Шопић.

Развој површинске експлоатације у предстојећем периоду биће много сложенији и тежи него до сада, пошто се приближава завршетак експлоатације на два велика површинска копа („Поље Д” и „Тамнава-Источно поље”), а нису створени услови да се благовремено отворе и оспособе за сигурну производњу заменски капацитети („Поље Е” и „Јужно поље”). Планом је предвиђено да су у периоду до 2011. године изврше припреме за отварање нових површинских копова, како би се обезбедиле потребне количине угља.

Основна планска решења која се односе на експлоатацију лигнита и ширење површинских копова представљена су у делу Плана који се односи на развој рударства и енергетике.

1.4. Скраћени приказ и оцена постојећег стања

1.4.1. Природни системи и ресурси

Подручје градске општине Лазаревац припада западној Шумадији, а налази се у непосредној близини реке Колубаре, око 55 km јужно од Београда, на просечној надморској висини од 147 m. Општина се простире на површини од 379 km², између 44°16' и 44°34' северне географске ширине и 20°11' и 20°28' источне географске дужине.

Рељеф на подручју општине Лазаревац је разуђен, југоисточни део је брдовит и постепено се спушта ка реци Колубари, која представља западну границу, док је северозападни део претежно равничарски. Ниски терени су алувијалне равни река Колубаре, Бељанице, Турије, Пештана, Љига, као и доњих токова Лукавице, Грабовице и Оњега. Између њих се простиру брежуљкасти терени и брда Стубички и Крушевички вис, Старач, Разбојиште, Главица, Чук, Човка и Враче брдо. Највишу тачку у општини представља Стубички вис са 393 m надморске висине. Најнижа тачка је на северозападној граници, на месту где река Колубара истиче са подручја општине и износи 90m надморске висине.

Највећи део подручја општине, око 30% је неекспониран, са углом нагиба до 1°. Са углом нагиба од 1° до 3° је око

14% терена, док је само 2,3 % терена са углом нагиба од 20° до 30°. Највећи проценат површина, 13,4% има југозападну експозицију, док је свега 3,2% јужно експонирано.

Подручје општине је изграђено од различитих стена, како у погледу геолошке старости и начина појављивања, тако и у погледу њиховог петрографског хемијског састава. У геолошки најстарије стене убрајају се палеозојски кристалисти шкриљци, затим тријаски и кредни кречњаци, пешчари и лапорци. Од ових стена изграђени су брдовити делови терена Стубички и Крушевачки вис, Чук, Враче брдо, Човка и др. Ниже брежуљкасте и равничарске делове терена чине терцијарни и квартарни седименти састављени од пескова, глина, пешчара, кречњака, иловача, шљунка, инфузоријске земље и угља.

У подручју Општине заступљена је умереноконтинентална клима. Метеоролошки подаци се узимају из метеоролошких станица у Зеокама и Каленићу које су направљене за потребе површинских копова.

Средње дневне температуре ваздуха су: зими 1,7°C; у пролеће 10,1°C; лети 19,5°C; и у јесен 10,6°C. Средње месечне температуре ваздуха су најниже у јануару (+0,5°C), а највише у јулу и августу (19,8°C). Апсолутна минимална температура ваздуха износила је -20°C, а апсолутна максимална је регистрована у јулу 2007. године, када је измерено 42°C.

Основне карактеристике поднебља општине Лазаревац су:

- разлика између минималне и максималне месечне температуре ваздуха износи преко 50°C;
- апсолутна годишња колебања температуре ваздуха износе скоро 70°C;
- у години има свега тридесетак дана са средњим дневним температурама испод 0°C;
- средњи број смрзнутих дана са регистрованом температуром испод 0°C износи око 74 дана (у јануару 24 дана, фебруару 17, марту 11, априлу 11, октобру 2, новембру 7 и децембру 16 дана);
- средњи број хладних дана са регистрованом температуром испод -10°C је 12,4 дана у години; и
- средњи број ледених дана са регистрованим максималним температурама ваздуха испод 0°C је 18,2 дана у години.

Пољопривредно земљиште

На подручју Општине Лазаревац укупна површина пољопривредног земљишта износи 23.202 ha⁷, што је око 60% укупне површине општине, а 11% од укупног пољопривредног земљишта Београда. Од укупног пољопривредног земљишта, под обрадивим површинама је 21.689 ha, под пашњацима 1.501 ha и 12 ha под трстицима и барама.

Обрадиве површине, према врсти усева, заступљене су на следећи начин:

- Оранице и баште (17.182 ha), од чега, према врсти усева: житарице 10.441 ha; индустријско биље 39 ha; повртно биље 2.560 ha; сточно – крмно биље 3.491 ha; расадници 21 ha; угари, необрађене оранице и баште 630 ha.
- Воћњаци 1.833 ha (број воћних стабала: трешње 18.195, вишње 23.650, кајсије 11.094, шљиве 462.167, брескве 17.485, ораха 26.591, јабуке 35.924, крушке 23.950, дуње 6.475; поже-та површина – јагоде 29 ha, малине 30 ha)
- Виногради 63 ha
- Ливаде 2.611 ha

Према подацима Службе за катастар непокретности Лазаревац⁸, на територији општине у државном власништву налази се 1.566,79 ha пољопривредног земљишта.

⁷ Статистички подаци о пољопривредним површинама и пољопривредној производњи преузети су из Статистичког годишњака Београда 2008 (Завод за информатику и статистику, Београд, 2009)

⁸ Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде; „Службени лист града Београда”, број 24, Годишњи програм заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији града Београда за 2009. годину

Педолошка подлога терена је делом измењена (при експлоатацији лигнита), али је углавном високих бонитетних класа земљишта. У зонама алувијалних равни река Колубаре, Љига, Пештана и делом Турије заступљене су I, II и III бонитетна класа. То су плодна земљишта на којима се могу гајити скоро све пољопривредне културе. Педолошку подлогу брдовитог централног и југоисточног дела Општине чини IV и V бонитетна класа. То су земљишта погодна за шуме, ливаде и пашњаке.

Агроеколошки услови на подручју општине Лазаревац условно су повољни за пољопривредну производњу и ослањају се на простране равнице и речне терасе изнад којих се издижу виши предели покривени шумама и пашњацима. То условљава регионалну специјализацију североисточног-низијског дела Општине за ратарство, повртарство, виногдарство и сточарство и југозападног-брдско-планинског за екстензивнију пољопривреду, воћарство и сточарство.

Шуме и шумско земљиште

Територију општине карактерише неуједначена покривеност шумама. Процент шумовитости износи 18%, приближно 7024 ha територије, заступљених првенствено у централном и јужном делу, од чега су око 800 ha засади који су у периоду 1973-1993. године подигнути шумском рекултивацијом одлагалишта јаловине, а мањим делом и одлагалишта пепела (35 ha). Најзаступљеније врсте лишћара на подручју ове општине су буква, цер, багрем, граб, а од четинара црни бор.

У шумским састојинама које су подигнуте на депосолима, најзаступљеније су чисте културе црног бора (*Pinus nigra*) и белог бора (*Pinus alba*), а затим следе мешовите културе четинара. Чисте културе других врста четинара (ариши – *Larix decidua*, *Larix japonica*, *Larix europea*; дуглазија – *Pseudotsuga menziensis*; боровац – *Pinus strobus*) заузимају доста скромне површине. Местимично се срећу и чисте културе лишћара (храстови – *Quercus pedunculata*, *Quercus sessilis*; јавори – *Acer pseudoplatanus*, *Acer negundo*; јова – *Alnus glutinosa*; јасен – *Fraxinus excelsior* и др).

Табела бр. 2: Стање шума по пореклу и очуваности у општини Лазаревац

Порекло и очуваност	Површина (ha)				Запремина m ³ / ha	Запремина прираста m ³ / ha
	Очуване	Разрушене	Декласифиране	Укупно		
Високе	66,52	2,66		69,18	226,9	5,4
Изданачке	187,53	27,75	6,52	221,8	139,6	3,6
Вештачки подигнуте	29,34	22,99	-	52,33	104,7	3,3
Шикаре	1,17	-	-		-	-
Шибљаци	-	-	-		-	-

Преостали део обрасталих шумских површина је углавном изданачког порекла, измењеног природног састава у односу на природни потенцијал, углавном распарчан на велики број ситних парцела у поседу породичних пољопривредних газдинстава. Уситњеност површина под шумама и велико учешће приватних шума у укупном шумском фонду, као и непостојање адекватних података, планова и програма газдовања шумама, условљава њихову прекомерну и непланску експлоатацију.

Животињски свет у на подручју општине Лазаревац је разноврстан, при чему од дивљачи има највише фазана, зечева, срна и лисица. На територији општине Лазаревац нема заштићених природних добара, осим лучког јасена (*Fraxinus oxycarpa*) као меморијалног природног споменика у саставу ширег подручја површине 0,3917 ha, у Шопићанском лугу, село Шопићи.

Воде и водно земљиште и ресурси

Све реке овог краја припадају сливу реке Колубаре, и у њу се посредно или непосредно уливају. Колубара је притока Саве, настаје од Обнице и Јабланице 1 km узводно од Ваљева, а Саву утиче источно од Обреновца. Дуга је 86,4km, а површина њеног слива је 3.641 km². Има широку алувијалну раван, која достиже ширину и до 3 km. Мали генерални пад реке Колубаре од 0,15% и велика количина наноса узрочници су неустале токе реке. Производ тога била су честа меандрирања реке, при чему се стварао велики број мртваја и замочварених терена. Колубара тече дуж целе западне границе општине Лазаревац.

Љиг је највећа десна притока Колубаре, дуга 33 km. Тече проширеном долином и чини југозападну границу општине Лазаревац. Са територије ове општине прима притоке Оњег и Грабовицу. Пештан извире на северној страни Букуље. Тече правцем југоисток–северозапад. После 33 km тока, улива се у Колубару код Вреоца. Турија је дуга 36 km, извире испод Космаја и улива се у Колубару. Од притока она прима Сибницу, Сеону и Бељаницу. Лукавица је речица која протиче кроз Лазаревац. Извире испод Стубичког виса, улива се у Колубару и има површину слива од 250 km². Меродавни протицај је 84 m³/s, а трајање великих вода је око 1,5 дана. У циљу заштите пољопривредних површина у низводном току код града Лазареваца извршена је регулација.

На територији општине Лазаревац постоји већи број мањих језера и бара. Она су настала од старих корита Колубаре и њених притока (тзв. мртваје), или приликом експлоатације угља и песка. Подручје Општине је богато подземним водама: издан у алувијалним песку и шљунку; издан у шљунку и песковима језерске терасе; издан у горње понтским песковима; међуугљени водоносни слој, у слоју песка између I и II угљеног слоја; и подински водоносни хоризонт у доњепонтском песку, испод угљене серије.

Геолошке карактеристике терена

Простор општине, у морфолошком погледу припада равничарском, а делом и брежуљкастом рељефу. Сачињавају га алувијалне равни река: Колубаре и Лукавице, као и падински делови терена, косе, гребени и поточне долине. Субхоризонтални терен је представљен алувијалним равнима Колубаре (десна обала реке), као и њених десних притока: Лукавице и Очаге. Падински делови терена са нагибом 3-15°, а местимично и већим, нарочито на деловима терена који је изграђен од палеозојских шкриљаца, еродовани су и изжљебљени бројним сталним и повременим водотоцима. Косе и гребени захватају заравњене и вршне делове падина, са благим нагибима до 3°, ређе до 5°, са колама изнад 130 мнв. Поточне долине су настале ерозијом многобројних повремених или сталних токова, међу којима су најзначајнији: Лукавица, Шушњарица, Стубички поток, Рајски поток, Дубоки, и др.

Палеорељеф на целом истражном подручју чине палеозојски шкриљци, који на јужном, југоисточном и источном делу избијају на површину терена. У југоисточном делу терена, у атарима села Селишта и Ђурино поље, присутан је део интрузива гранодиоритске магме.

Највеће распрострањење имају терцијарни седименти. Развијен је доњи и горњи понт, и на њиховој граници формиран је дебео слој лигнита. Представљени су грубокластичним седиментима у подини и изграђени су од крупних блокова шкриљаца, пешчара и дацита, а у повлатном делу представљен је шљунковитим глинама, масним ватросталним глинама и прашинасто лесном глином са прослојцима песка. Преко плиоценских, понтских седимената леже

квартарни, представљени терасним песковито-шљунковитим седиментима (остаји тераса), затим алувијално-делувијалним глиновитим седиментима, као и алувијалним наносима.

На подручју ПП Лазаревца нема значајних раседа, али је присутан стари дубински шав који је залечен и на њему су до сада генерисани земљотреси јачине $I^0 \leq 5^0$ сеизмичке МКС-64 скале. Подручје Лазаревца, као што је познато сврстано је међу сеизмички најугроженија подручја у Србији.

Дуж Колубарског раседа који се пружа долином Колубаре, спуштено је западно крило и до сада није показао неку значајнију сеизмичку активност. Туриски расед представља јужни део Колубарског раседа, сеизмички је активан. Црњански расед такође је маказаст и западно крило спуштено је за мин. 100 m и поседује сеизмички потенцијал.

Карактеристичан је правац пружања разломних тектонских структура и њихова међусобна управност у неколико основних правца: СЗ-ЈИ, СИ-ЈЗ, С-Ј, И-З. Раседи који су присутни у зони хорстовских узвишења које изграђују палеозојске и мезозојске творевине су кратки и не допиру дубоко у стенску масу. Но, раседи који се налазе на простору геотектонске јединице „Колубарски басен” су знатно дужи и дубљи. Неки од њих допиру врло дубоко и представљају основне структуре дуж којих је спуштањем од неколико стотина метара до хиљаду метара створена тектонска депресија овог басена.

Од минералних ресурса на подручју ПП Лазаревца најзначајнији је *угаљ (лигнит)*, који се налази у више истражних и истражно откопних поља. Квалитет лигнита који се експлоатише спада у ред ниско квалитетних горива са високим садржајем воде и пепела. Дебљина угљеног слоја варира од 2 до 10 m по ободу, а у централним деловима од 25 до 45 m, па чак до 100 m у неким деловима. На подручју општине Лазаревац се налазе још и налазишта неметала: дијатомејске земље у Барошевцу (термоизолациони материјал); кварцног песка, шљунка, опекарске глине, гранодирита (фасадни камен) и др.

Лигнит представља несумњиво најзначајнији енергетски потенцијал Републике (преко 90 % експлоатационих резерви). У Колубарском басену се налази око 20% геолошких резерви, односно експлоатационих резерви, а степен активности лежишта је 35%. Лигнит ће и у будућности бити основни енергетски потенцијал, јер представља најстабилнији извор енергије за потребе развоја производње електричне (све више и топлотне) енергије и сушеног лигнита, а у будућности и брикета. Распољивост потенцијала лигнита на релативно малом простору омогућава отварање великих површинских копова на којима је могуће, уз све мере заштите животне средине, на бази крупне и савремене механизације, остварити рационалну и ефикасну производњу.

Реком Колубаром басен је подељен на источни и западни део. Источни део басена смештен је између реке Турије, Пештана и Колубаре и према степену истражености и припремљености за површинску експлоатацију угља подељен је на 9 геолошко-економских целина – лежишта и то: „А”, „Б”, „Ц”, „Д”, „Е”, „Ф”, „Г”, „Велики Црљени” и „Шопић – Лазаревац”. У овом делу басена издвојено је 5 истражних поља која су јалова и стерилна – без угља, или је у њима утврђен сам еквивалент угљоносне серије са појавама танких прослојака угља, испод 0,5 m, а то су: „Рудовци”, „Барошевац”, „Турија”, „Волујак – Вреоци” и „Степојевац”. За сада се експлоатација угља обавља у лежиштима „Поље Б и Д”, а на „Пољу А” је завршена. У осталим лежиштима се спроводе геолошка истраживања. Западни део Басена је просторно смештен између реке Колубаре на истоку и Тамнаве и Уба на северо-западу, и подељен је на следећа лежишта: „Тамнава–Источно

поље”, „Тамнава – Западно поље”, „Радљево”, „Звиздар”, „Рукладе” и „Трлић”, од којих су сада у експлоатацији „Тамнава – Источно поље” и „Тамнава – Западно поље”. У Пољу „Трлић” констатована је само подина угљене серије, тако да је ово поље фактички стерилно у погледу угља, док је у простору поља „Рукладе” истраживањима утврђен само еквивалент продуктивне угљоносне серије са прослојцима угља и угљевите глине дебљине 0,5-1,0 m, на дубини од преко 100 m.

Геолошка грађа Колубарског угљеног басена

У Колубарском басену су утврђена три угљена слоја: подински, главни и горњи угљени слој. Подински угљени слој развијен је у централном делу басена, и у Пољу „Ф”. Главни угљени слој је претежно хомогено грађен у источном делу басена, док се у западном делу раслојава, при чему удео јаловине у појединим подручјима достиже 60 %. Горњи угљени слој се јавља у југоисточном делу басена и простира се у пољима „Б”, „Ц”, „Е” и „Ф”. Према југу, горњи слој исклињава, а северна граница је ерозионог типа. У подини главног угљеног слоја у Пољу „Б” налазе се различите глине, од масних сивоплавих до песковитих глина. У кровини угља су масне до песковите глине, са мањим појавама пескова. Карактеристично је појављивање тањег слоја дијатомејске земље. У делу копа у коме је завршена експлоатација откопан је горњи угљени слој дебео до 7 m. Дебљина главног слоја је око 20 m.

У Пољу „Ц” су заступљена два угљена слоја, главни и горњи. Главни угљени слој, дебљине око 10 – 20 m, локално и више, лежи на глинама. Преко угља су различито гранулисани пескови, који се у граничном подручју према Пољу „Б” замењују глинама. Горњи угљени слој се јавља у облику ерозионих остатака, при чему је дебљина слоја редукована, а негде и потпуно еродована. Преко угља директно су алувијални седименти реке Пештан.

Поље „Е” је дуго сматрано јужним крилом Поља „Д”, али када су истражним радовима утврђена два угљена слоја и специфична структура, поље је издвојено у засебну целину. Доњи, главни угљени слој, представља исти онај који се откопава у Пољу „Д”. Дебљина слоја је различита због специфичног положаја у односу на базу басена и асиметричан синклинални склоп. Од југа према северу дебљина слоја расте до 80 m. Главни угљени слој на највећем делу поља лежи на глинама, а близу обода и директно на шкриљцима. Пескови се појављују на граници према Пољу „Д”. Између угљених слојева је слој пескова. Горњи угљени слој, дебљине 5–20 m, непрекидно је распрострањен. Према југу исклињава, а према северу је еродован на граници са Пољем „Д”. У кровини горњег угљеног слоја су глине и пескови дебљине до 40 m, а преко њих алувијум реке Пештан.

Поље „Ф” и „Г” су у наставку Поља „Е”. Посматрајући од истока ка западу истражним радовима дефинисано је издвајање још једног подинског угљеног слоја испод главног. Дебљина подинског слоја је 10–15 m. Између подинског и главног слоја су глине дебеле преко 30 m. Главни угљени слој има дебљину и до 40 m. У кровини су му пескови, који су тако гранулирани да су ближе главном слоју више глиновите фракције. Највећа дебљина пескова је 150 m. Горњи угљени слој лежи преко песка и дебео је око 5–20 m. Према југу исклињава, а према западу и северу је делимично или потпуно еродован. Непосредну кровину горњем угљеном слоју чине плиоценске глине или алувијални шљункови, пескови и иловаче. Оба поља су овим програмом обједињена у „Јужно поље”.

Поље „Д” је коп са највећом производњом угља у Колубарском угљеном басену. Откопава се главни слој, док

подински слој, регистрован у источној половини поља, нема експлоатабилну дебљину. Дебљина главног слоја је 14–40 m и у југоисточном делу поља лежи на глинама, а на осталом, већем делу на песковима различите крупноће. У кровини слоја су дебеле наслагe ситнозрног, прашинастог песка и прашинастих глина, док су преко њих квартарне глине.

„Поље Велики Црљени” захвата површину од око 9 km². Морфолошки рудно тело се јавља у виду континуалног слоја – главни угљени слој. Повлатни угљени слој је еродован. Угљени слој се пружа од истока према западу, и генерално гледано, има скоро хоризонталан положај, да би се према западу запазио благи пад слоја који не прелази 50. Средња дебљина угљеног слоја у источном делу је 15,6 m, а у западном 10,3 m. Непосредну подину угљеног слоја на читавом простору чине пескови. Повлату источног дела чине неогени седименти – пескови, глиновито-песковити седименти и квартарне глине. Непосредну повлату западног дела угљеног слоја највећим делом чине алувијални шљункови, шљунковите глине и глине чија је средња дебљина 9,70 m.

„Тамнава – Западно поље” вештачки је одељено од „Тамнава – Источно поље” на истоку и „Радјево” на западу. Геолошка грађа у овом пољу је сложенија него у „Тамнава – Источно поље”. Подина је такође изграђена од ситнозрних пескова. Угљена серија је сложено грађена, тако да су у подинском делу развијена два тања угљена слоја који одговарају III угљеном слоју (није потврђен континуитет), затим другим угљеним слојем дебљине 2 ÷ 8 m и првим угљеним слојем дебљине 10 ÷ 20 m. Између угљених слојева су ситнозрни пескови, веома слични подинским песковима. У првом угљеном слоју јављају се прослојци глине, а ретко и прослојци или сочива песка. У кровини првог угљеног слоја су прашинасте глине и у мањој мери прашинасти кварцлискунски пескови. У јужној половини поља плиоценски седименти су заглављени језерско-терасним шљунковима, а у североисточном делу, у долини реке Кладнице, алувијалним шљунковима, песковима и иловачама дебљине до 10 m.

Поље „Радјево” је на западном ободу басена. Према једној од најдубљих бушотина у пољу „Радјево” (МЈ-150) подина је веома слична као у оба поља „Тамнава”. Угљени слој је сложене грађе. У подинском делу утврђен је други угљени слој дебљине 2 m, преко кога су пескови и глине дебљине 7 и више метара, а затим угљени слој дебљине 15 ÷ 22 m са прослојцима глине. У кровини овог слоја су прашинасти пескови и прашинасте глине дебљине 10 ÷ 30 m. Плиоценски седименти су заглављени језерско-терасним шљунковито-песковитим наслагама дебљине 2 ÷ 7 m.

Поље „Звиздар” захвата терене западно од асфалтног пута Ваљево–Словац–Уб–Обреновац и долину реке Уба, од села Докмира на југу до варошице Уба на северу. У оквиру овог поља је раније вршена експлоатација угља у рудницима подземне експлоатације „Звиздар”, „Гуњевац” и „Тврдојевац”. Процењене резерве износе око 360 милиона тона, а површина истражног поља око 70 km². Угљоносни хоризонт чини три слоја просечне дебљине 30 m, тако да ће бити неопходно селективно откопавање. Ради доношења одлука о отварању потенцијалног површинског копа неопходна су даља истраживања.

„Поље Шопић – Лазаревац” – захвата крајње јужно подручје централног дела Колубарског басена и то: градско подручје Лазаревац и делове атара села Шопић, Бурово, Шушњар, Петка и Јабучје. Величина поља је око 40 km², а површина под угљем (са дебљином угља већом од 0,5 m) само 14,5 km², док је остали део поља непродуктиван.

Подаци о геотермалној потенцијалности на територији општине Лазаревац добијени су на основу хидрогеолошких

истраживања рађених за потребе водоснабдевања, као и за потребе утврђивања могућности одводњавања угљенокопа. Истражна бушења рађена су на локацији Бајићеве Волице, у зони Каленић-М.Борак-Цветовац, затим у околини Пештана и Турије, Вреоца, Медошевца, Зеока и Јунковца. На основу резултата истраживања утврђени су песковити водоносни хоризонти, као и сарматски кречњаци. Према вертикалном хидрогеолошком стубу у оквиру продуктивног дела Колубарског басена издвајају се алувијална издан, терасна издан, повлатна (у односу на I угљени слој) издан, међуслојна издан и подинска издан (у подни II угљеног слоја). Локација Вреоци перспективна је за захватање подземних вода формираних у оквиру пескова и сарматских кречњака. Просечна издашност по бунару се креће од око 8 l/s до око 15 l/s, док су дубине бунара од 150 m – 250 m. У околини Вреоца избушене су две бушотине, Q1m-11/80 (235 m) и БГ-1/88 (275 m), којима су захваћене термоминералне воде тортон-сарматских кречњака. Издашност прве бушотине износи 8 l/s, температура 28°C, а друге 6 l/s, температура 32°C. У зони Медошевца, Зеока и Јунковца каптиране су подземне воде формиране у оквиру пескова. Капацитети бунара се крећу од око 5 l/s до 15 l/s. У околини Степојевца (Пољане) истражним бушотином Ро-190/80, дубине 353 m, набушене су термоминералне воде у оквиру кречњака тортон-сарматске старости. Бушотина је под самоизливом, Q≈16 l/s, температуре 30°C.

На више локалности регистроване су минералне, односно термоминералне воде. У Рудовцима избушена је истражна бушотина дубине 100 m, односно истражно-експлоатациони бунар дубине 120 m. Хидрогеолошким објектом каптиране су воде пукотинске издани, минерализације 3.5 mg/l, температуре 18°C. Издашност бунара се креће око 0.2 l/s. У Чибутковци регистроване су термоминералне воде, температуре 16-25°C, минерализације 6.4 mg/l. Воде су захваћене копаним бунаром, а избушена је истражна бушотина до 1000 m. Минералне воде регистроване су и у зонама Трбушнице (копани бунар) и Партизана (копани бунари и истражна бушотина дубине 60 m).

1.4.2. Становништво, насеља и јавне службе

Према подацима Пописа из 2002. године (по методологији ранијих пописа), општина Лазаревац је имала 60.189 становника, од чега је 24.153 или 40,1% живело у општинском центру. Од укупног броја становника у градским насељима је 2002. године живело 30.817 становника (Лазаревац, Велики Црљени и Рудовци).

Удео градског становништва у укупном је 51,20%. Број становника је у константном порасту, али са различитом динамиком.

Табела бр. 3: Кретање бр. становника у периоду 1948-2002. год.²

Год.	Општина		Становништво града Лазаревац		
	Број	Раст	Број	% у Општини	Раст
1948	36.377	..	3.129	8,6%	..
1953	38.794	2.417	3.511	9,1%	382
1961	43.906	5.112	5.62	12,8%	2.109
1971	45.675	1.769	7.795	17,1%	2.175
1981	51.068	5.393	13.354	26,2%	5.559
1991	58.882	7.814	22.459	38,1%	9.105
2002	60.189	1.307	24.153	40,1%	1.694

² „Упоредни преглед броја становника по пописима” – Књига 09, Републички завод за статистику, Београд, 2004. г.

Наведени подаци указују на „урбану револуцију” општине Лазаревац која је изазвана активирањем ЈПРБ „Колубара”. Највећи раст забележен је 1991. у односу на

претходни попис 1981. године за преко 7.800 нових становника, посебно у граду. После 1991. долази до наглог опадања броја становника између два пописа.

КО Сакуља је исељена 70-их година 20. века због ширења угљенокопа, а та судбина је делимично задесила и КО Цветовац, Медошевац, Зеоке и Барошевац. Очекује се комплетно исељење села Вреоци из истих разлога.

Евидентно је да повећање броја становника бележе насеља у близини значајнијих саобраћајница, које тиме добијају улогу развојних праваца. У овом случају то је Ибарски пут (ДП I број 22). Од катастарских општина Велики Црљени имају највећи пораст броја становника – са 3.861 (1971. године) на 4.865 (2002. године), као и Степојевац – са 2.638 (1971. године) на 3.244 (2002. године). Бурово, Дрен, Шопић и Петка су делимично урбанизовани, јер се налазе на периферији града Лазаревац, па се и даље очекује повећање броја становника у овим насељима. У Шопићу се број становника дуплирао од 1971. до 2002. године – са 1.050 на 2.252 становника, док се број становника Бурова, Дрена и Петке незнатно увећао. Становништво Барошевца и Малих Црљена је делимично емигрирало због отварања нових копова, али је и у овим насељима ипак забележен одређен пораст броја становника. Просечна густина насељености у општини Лазаревац износила је 158,81 ст/км² 2002. године. Старосна структура становништва општине Лазаревац је забрињавајућа, јер се смањује учешће младог, посебно фертилног, а расте учешће старог становништва (које чини скоро петину становништва). Од 1989. до 2002. године, учешће млађег становништва до 4 године смањило се са 7,6% на 4,7%, а удео млађег становништва до девет година је смањен са 14,6% на 10,6%. У истом периоду, старо становништво преко 60 година дуплирало је своје учешће са 6 на близу 12 хиљада, тј. са 11,8% на 19,7%. Просечна старост становника општине Лазаревац је 38,5 година, што је мање од просечне старости на нивоу града Београда (40,4 године) и Републике Србије (40,2 године). Образовна структура становништва, посебно учешће становника са вишом и високом школом, није задовољавајућа, гледајући према просеку Србије, а посебно према просеку 17 београдских општина. Тако је у 2002. од становништва старог 15 и више година од 48.450 житеља више образовање имало 1.713 лица или 3,5% (у Србији 4,5%), а са високим образовањем у Лазаревцу је било 1.741 становника или 3,6%, (у Србији скоро двоструко више 6,5%). Само је учешће становништва са средњом спремом у Лазаревцу веће него у Србији, 44,4% према 41,1%. Од укупног броја активног становништва 2002. године (26.842), 79%, односно 21.226 обавља занимање у различитим секторима. Број активног пољопривредног становништва је 1.735, од чега је чак 41,27% становништва старије од 60 година. Према попису из 2002. у Општини је било запослено 38,7% што је оптималан број запослених у односу на укупно становништво. Ипак, у Лазаревцу је евидентирано и 6.223 незапослена радника или чак 10,6% од броја становника. Контрадикторност произилази из чињенице да на коповима ради и велики број људи из околних општина.

Највећи број запослених ради у рударству, 40,7% (ЈПРБ „Колубара“), затим у прерађивачкој индустрији 20,6% („Колубара“), у грађевинарству 7,3% (у саставу „Колубаре“), у производњи електричне енергије 5,7% („Колубара“), тј. укупно 74,3%, затим, у угоститељству 5,1%, саобраћају 3,8%, финансијском посредовању свега 0,1%, некретнинама и изнајмљивању 0,6%. У непривреди највише је запослено у здравству 3,7%, образовању 3,2% и управи са социјалном осигурањем 1,2%. Само 6,3% лица обавља самосталну делатност. Дакле, чак 93,7% ради у предузећима и институцијама, што упућује на моноструктурну привреду општине.

Дневне миграције становништва су изражене. По попису из 2002. године било је укупно 26.842 активног становништва (45,87% од укупног броја становника), а од тога је дневних миграната било 12.991 (22,20%). Од укупног броја становника општине 19,5% ради у другом насељу исте општине.

Током последњих година негативне промене су све убрзаније. Ово се првенствено односи на сеоска насеља, у којима је већином забележен негативни природни прираштај, у периоду после 2002. године.

Број домаћинстава у периоду 1948-2002. повећан је више од два пута – са 7.858 на 19.115. Правци и темпо кретања броја домаћинстава и становника знатно се разликују. Наиме, домаћинства су бројчано брже расла (последница процеса нуклеаризације, тј. „цепана“ трогенерациских и вишепородичних домаћинстава) и само је незнатан број сеоских насеља имао смањење броја домаћинстава. То се махом догодило у насељима која су делом расељена због ширења копова (Цветовац, Скобаљ).

Табела бр. 4: *Кретање бр. домаћинстава у периоду 1948-2002. год.*

Год.	Општина		Становништво града Лазаревац		
	Број	Раст	Број	% учешћа у Општини	Раст
1948	7.858	..	843	10,7	..
1953	8.921	1.063	919	10,3	76
1961	11.582	2.661	1.700	14,7	781
1971	12.665	1.083	2.36	18,8	686
198	15.095	2.430	4.185	27,7	1.799
1991	17.640	2.545	6.760	38,3	2.575
2002	19.115	1.475	7.795	40,8	1.035

Извор података: Упоредни преглед броја домаћинстава по пописима – Републички завод за статистику (Књига 10 -мај 2004)

Општину Лазаревац чине 33 насеља, односно 34 катастарске општине (КО Сакуља је ненасељена). На површини од око 379 km² постоје 44 месне заједнице и 11 месних канцеларија.

Према броју становника издвајају се следеће групе насеља:

- 200-500 становника – Бистрица, Бурово, Дрен, Лукавица, Пркосава, Стрмово, Стубица, Цветовац, Шушњар;
- 500-1.000 становника – Араповац, Барзиловица, Врбовно, Дудовица, Жупањац, Зеоке, Јунковац, Крушевица, Лесковац, Мали Црљени, Медошевац, Соколово, Трбушница;
- 1.000-5.000 становника – Барошевац, Брајковац, Велики Црљени, Вреоци, Миросаљци, Петка, Рудовци, Степојевац, Чибутковица и Шопић;
- преко 20.000 становника – Лазаревац.

У општини Лазаревац је изражена поларизација у систему насеља. Лазаревац је највеће насеље и управни и економско-културни центар општине. Према основним функцијама села су категорисана на примарна и центре заједнице села. Примарна сеоска насеља су најбројнија категорија у општини, углавном имају стамбено-економски карактер, без икаквих спољних функција према суседним селима. Основна карактеристика им је мали број претежно пољопривредног становништва. Примарна сеоска насеља у општини Лазаревац су: Цветовац, Соколово, Лесковац, Врбовно, Крушевица, Пркосава, Стрмово, Мали Црљени, Трбушница, Медошевац, Зеоке, Брајковац, Барзиловица, Чибутковица, Араповац, Миросаљци Жупањац и Бистрица. Нека од сеоских насеља, са већим бројем непољопривредног становништва, функционално су повезана са градом и представљају приградска сеоска насеља. Приградска насеља су: Петка, Шопић, Шушњар, Лукавица, Дрен, Бурово и Стубица.

Центри заједнице сеоских насеља окупљају више примарних сеоских насеља у једну просторну целину. То су насеља највише категорије у регионално-територијалној организацији села, а издвојена су на основу броја становника, саобраћајно-географског положаја, формираног нуклеуса јавних служби, нуклеуса производних делатности и др. На подручју општине могу се издвојити следећи центри заједнице села:

- Велики Црљени, са гравитирајућим селима Цветовац и Соколово,
- Степојевац, са гравитирајућим селима Лесковац и Врбовно,
- Рудовци, са гравитирајућим селима Крушевица, Пркосава, Стрмово, Мали Црљени и Трбушница,
- Вреоци, са гравитирајућим селом Медошевац,
- Барошевац, са гравитирајућим селом Зеоке,
- Дудовица, са гравитирајућим селима Брајковац, Барзиловица, Чибутковица и Жупањац,
- Јунковац, са гравитирајућим селима Араповац и Миросалци.

На подручју општине постоје бројни објекти јавних служби.

Мрежу предшколских установа чини 6 самосталних објеката (општински центар – Лазаревац има три објекта и насеља Шопић, Велики Црљени и Рудовци по један објекат), 13 депанданса и 11 просторија при школама – припремни предшколски програм. Укупно уписани број деце је 1476, односно око 36% у односу на постојећи број деце предшколског узраста. Постојећа мрежа је неодговарајућа и не покрива сва насеља.

Од објеката основног образовања, само сеоска насеља Шушњар и Цветовац немају основне школе. На територији општинског центра – Лазаревац, постоје три основне школе и једна музичка школа која покрива потребе основног и средњег образовања.

На подручју општине Лазаревац има укупно 10 матичних основних школа (насеља Вреоци, Велики Црљани, Јунковац, Степојевац, Рудовци, Дудовица, Барошевац и три у општинском центру) и 24 издвојених одељења (Петка, Медошевац, Араповац, Миросалци, Шопић, Дрен, Бурово, Врбовно, Лесковац, село Рудовци, Крушевица, Трбушница, Мали Црљени, Пркосава, Стубица, Лукавица, Брајковац, Барзиловица, Жупањац, Чибутковица, Соколово, Зеоке, Бистрица и Стрмово). Музичка школа има издвојено одељење у насељу Велики Црљени. У основној школи у Степојевцу изграђени су спортски терени и физкултурна сала.

Средњешколско образовање одвија се у оквиру Техничке школе и Гимназије смештене у општинском центру.

Здравствена заштита у општини Лазаревац је заступљена преко Дома здравља са породилиштем и Заводом за нефропатију у Лазаревцу, као и преко мреже амбуланти и здравствених станица у насељима Брајковац, Дудовица, Велики Црљени, Вреоци, Барошевац, Рудовци, Зеоке, Јунковац, Миросалци, Трбушница и Степојевац. Дом здравља у Лазаревцу са планираним стационарним блоком, по свом капацитету и функционалној структури одговара стандардима здравствене заштите, док сеоске амбуланте карактерише неодговарајућа опремљеност и дефицит стручних кадрова.

Од објеката културе у оквиру градског (општинског) центра налази се полифункционални Центар за културу и библиотека. У склопу Центра налази се и Модерна галерија површине око 1.110 m² која је физички одвојена од Центра за културу и смештена је на спрату тржно-информативног центра у пешачкој зони града. За сада је изграђена само 1. фаза комплекса. Ван општинског центра Лазареваца, у центрима насеља, налазе се полифункционалне сале

за окупљање и мање културне манифестације. Простори су релативно мали, са застарелом концепцијом и неадекватном опремом. Завршена је реконструкција зграде Старе болнице и адаптација простора за Завичајни музеј са библиотеком града.

Од установа социјалне заштите постоје: градски центар за социјални рад – Одељење у Лазаревцу, клуб за стара лица у Лазаревцу и дневни боравак за ментално ретардирану децу и омладину у Лазаревцу. Евидентан је недостатак установа за дневни боравак и помоћ у кући.

Подручје Лазареваца располаже веома развијеном мрежом спортско-рекреативних објеката и површина. Спортске активности се одвијају у оквиру 53 спортска клуба, пет спортских савеза и спортских удружења са око 4000 регистрованих спортиста. У граду Лазаревцу постоје бројни спортски објекти (спортска хала, базени, фудбалски стадион и др) Ван урбаног насеља постоји затворени базен у Великим Црљенима, као и фудбалски терени и школска игралишта у скоро свим насељима, изузев Соколова, Барзиловице, Араповца, Пркосаве и Стубице.

Од осталих објеката јавних служби у граду Лазаревцу постоји централна пошта, али и недовољан број пунктова на периферији града. Ван града поштанске јединице постоје само у насељима: Брајковац, Дудовица, Јунковац, Барошевац, Вреоци, Рудовци, Велики Црљени и Степојевац. Просторни размештај поштанских јединица је незадовољавајући. Месну канцеларију поседују сва насеља, изузев Сакуља (насеље је расељено). Полицијска станица се налази у општинском центру. У току је изградња објекта ватрогасног дома, такође у општинском центру.

1.4.3. Привреда

Општина Лазаревац учествује у друштвеном производу Београда са око 4%, а у броју запослених са 3,8%.⁹ У структури запослених, највеће је учешће рударства 39%, прерађивачке индустрије 17%, грађевинарства 11%, приватни предузетници и запослени код њих 10%, послови са некретнинама 8% и производња електричне енергије 6%. Уз податак да је у 2006. години учешће енергетике у укупном друштвеном производу Лазареваца било близу 60%, јасно је да је привреда Лазареваца изразито монофункционална. Делатности пољопривреде и туризма којима се придаје велики значај у даљем развоју општине, учествују само са око 8% у друштвеном производу. Велики значај који општина Лазаревац има у производњи угља и посредно у енергетском систему Србије превасходно одређује њен економски положај и функцију.

Од минералних ресурса на подручју општине најзначајнији је угаљ (лигнит), који се налази у више истражних и истражно откопних поља. Квалитет лигнита који се експлоатише спада у ред ниско квалитетних горива са високим садржајем воде и пепела. На подручју општине Лазаревац се, поред угља као економски најзначајнијег ресурса, налазе и налазишта неметала.

Укупне пољопривредне површине износе 23,207 ha, или око 11% пољопривредних површина Београда. Обрадиво је 93% земљишта, под ораницама и баштама 75%. Под шумом се налази око 18% територије, односно 7.024 ha. Индивидуални сектор пољопривреде карактерише уситњен земљишни посед (3,5 ha), неспецифична и неконкурентна производња, низак ниво технолошких иновација и прилично застарела средства механизације. Миграција сеоског становништва у град, велики део нерекултивисаних

⁹ Подаци о броју запослених су за 2009. годину, а подаци о друштвеном производу су из 2006. године, када је Градски завод за информатику и статистику последњи пут објавио ове податке.

површина, као и прекопавање око 150 ha плодне земље годишње за потребе експлоатације угља, само су додатно отежали већ тежак положај пољопривреде. И поред свих тешкоћа пољопривредна производња и даље функционише, а око 60% радноспособног становништва које ради у ПД РБ Колубара Лазаревац бави се, у већој или мањој мери, пољопривредом као додатном делатношћу. У структури засејаних површина водеће место заузимају кукуруз (56,95% пожетих површина), пшеница (28,63%), јечам (7,52%), оvas (6,55%) и раж (0,35%). Заступљеност биљака за техничку прераду (шећерна репа и сунцокрет) врло је скромна. Стање сточарства карактеришу мали производни капацитети породичних пољопривредних газдинстава која преовлађују у тој пољопривредној грани са ниском производношћу по грлу и често slabим квалитетом производа. Породична пољопривредна газдинства сточарством се баве, углавном, ради задовољења сопствених потреба.

Индустрија и рударство

Лазаревац припада Савско-колубарској зони која има наглашен индустријско – енергетски карактер. У оквиру ове зоне смештени су и развијени значајни стратешки индустријски, односно рударско-енергетски комплекси. Цео простор богат је минералним ресурсима (огромне резерве угља, неметалних минералних сировина које прате лежишта угља, дијатомејска земља, кварцни песак, шљунак, опекарска глина, лежишта гранодиорита и др). Индустрију Лазареваца због овога карактерише монофункционални карактер, везан за ЈПРБ Колубара која је носилац развоја овог краја. Предузеће послује у склопу Електропривреде Србије, а основна делатност му је производња, транспорт и прерада угља.

Угљени хоризонт Колубарског басена пружа се континуално правцем исток-запад у дужини од око 25 km и ширини од 2 до 8 km, највећим делом кроз општине Лазаревац, Лајковац и Уб. Продуктивна серија лигнита је подељена у неколико већих и мањих блокова, у којима дубина угљеног слоја варира, од 2 до 10 m на ободу до 25-45 m у централним деловима, а местимично и до 100 m.

У периоду до 2007. године рударско-енергетско-индустријске активности су заузеле знатне површине у општини Лазаревац, и то: за потребе изградње и функционисања електро-индустријских објеката око 533 ha; за потребе рударских радова око 22 km²; и рекултивисаних површина око 13 km² (највећи део под шумама).

Производња угља у Рударском басену „Колубара“ је последњих година на нивоу од око 27x106t годишње. До укључења нових термоенергетских капацитета (ТЕ „Колубара Б“ или алтернативе) не очекује се значајније повећање. Од виталног значаја за општину је и Термоелектрана Колубара у Великим Црљенима, која ради у систему Електропривреде Србије.

Од индустријских грана, заступљени су још и прерада хемијских производа, производња неметала и грађевинског материјала, прерада метала, прехранбени комплекс, електроиндустрија, текстилна, дрвна и друге традиционалне индустрије, рециклажа сировина, грађевинарство на бази материјала и сировина које прате рударско-енергетске активности, занатство (производно, уметничко, услужно) које има традицију и може се развијати у правцу пружања производних услуга индустрији.

Карактеристике индустрије су: низак ниво производње; технолошко-економско заостајање значајног броја инсталираних капацитета; израбована опрема и непримерена текућим, технолошким и производним захтевима тржишта; мањак инвестиција у односу на отпис основних средстава и евидентна потреба за великим инвестиционим улагањима; изражена неликвидност и недостатак краткорочних и

дугорочних средстава за финансирање производње, извоза и нових инвестиционих програма, нову опрему и технологију; ниска енергетска ефикасност у индустрији; као и велики број индустријских локалитета у сукобу са околином.

Трговина

Према стању из децембра 2007. године, укупна површина трговинског простора (продајног и магацинског) на територији општина Лазаревац износи око 16 609 m². Са укупно 36 трговинских јединица, трговински простор по становнику износи 0.29 m² што је знатно испод 1.7 m² на административном подручју града. Број становника по трговинској јединици је износио 1611 (79). Просечна површина малопродајних трговинских објеката од 176 m² је изнад просека на административном подручју града (121). На Ибарској магистрали изграђен је и функционише хипермаркет ДИС. Највеће концентрације трговинског простора налази се у насељима Лазаревац и Степојевац. Велетрговина располаже са укупним простором (продајним и магацинским) од 0,04 m² по становнику што је знатно испод 0.56 m² на административном подручју града, што указује на недовољан потенцијал за савремено обављање послова. Постоји потреба за уређењем простора у функцији сточне пијаце.

Туризам

Значајан предуслов развоја туризма представљају природне вредности, богатство шумама, бројни мањи водотоци и створена језера, које треба искористити као окосницу развоја рекреативних простора. У јужном делу општине налазе се термоминерални извори (село Чибутковица) који су погодни за развој бањског туризма, а дате природне карактеристике пружају добру основу и за развој лова и риболова, као и за развој сеоског туризма (нпр. етно комплекс Бабина река у селу Трбушница). Преко тридесет фудбалских терена и двадесет терена за мале спортове у самом Граду, модерна стрељана, као и велике рекреативне површине РБ „Колубара“, представљају добру основу за потребе туризма, спорта и рекреације.

Индустријски туризам је у успону, а напуштени копова су недовољно искоришћени као спортско рекреативне површине. Један део тог простора представља идеалну стазу за кантри мото рели, мото-крос или стазу за монтибајк. Други део се пошумљава на брежуљцима између којих су, у удолинама језерца, што их чини идеалним местом за рекреативни одмор. На овим просторима постоји преко двадесет малих језера окружених живописном шумом.

Културно наслеђе и бројни споменици културе, евидентирани на предметном простору, (Брајковац, Чибутковица, Барошевац, Јунковац, Лесковац, Петка, Вреоци, Шопић, Лазаревац) сматрају се једном од главних туристичких поноуда. Поред непокретних културних добара, на подручју Општине се налазе и други облици културног наслеђа материјалног и духовног карактера, који употпуњују слику о богатству и вредности ове средине и назначују правце простирања „културних стаза“. Утемељене су бројне туристичке манифестације: Дани колубарске битке, Фестивал хумора за децу, Мото ревија, Богојављенско пливање и др.

1.4.4. Саобраћај и инфраструктурни системи

Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

Општина Лазаревац има повољан саобраћајни положај и развијену мрежу путева. Поред добре повезаности мрежом државних путева II реда са суседним општинама

административног подручја града Београда, подручје Општине и град Лазаревац имају добру везу и са централном Србијом преко два важна саобраћајна правца, тзв. Ибарске магистрале (државни пут I реда број 22) и железничке пруге Београд-Бар. Кроз подручје општине Лазаревац пролазе државни путеви I и II реда, и то:

- Државни пут I реда број 22 Граница АПВ (Нови Бановци) – Рибарићи;
- Државни пут I реда број 4 Гранца РС (Мали Зворник) – Алапин;
- Државни пут II реда број 201 (Барич–Крушевица);
- Државни пут II реда број 2016 (Велики Црљени–Сибница)
- Државни пут II реда број 203 (Вреоци–Рудник);
- Државни пут II реда број 205 (Жупањац–Саставци); и
- Државни пут II реда број 2056 (Љиг–Брајковац).

Непосредно уз коридор Ибарске магистрале дошло је до интензивног и претежно стихијског просторног развоја, који се огледа у концентрацији објеката у близини пута.

Државни путеви I реда број 22 и 4 су два кључна путна правца преко којих се остварује веза града и Општине са осталим државним путевима Републике Србије. Други по значају, за општину Лазаревац, је државни пут I реда број 4, који повезује Ваљево и Аранђеловац правцем запад-исток, односно повезује делове централне Србије са аутопутем Е75 (коридором Х).

Град Лазаревац представља и значајно чвориште државних путева II реда, при чему се посебно истиче значај пута ДП II реда број 203 из правца Вреоца, као и пута број 2056 из правца Мионице. Посебан значај за саобраћајне токове на подручју Општине и њено повезивање са реком Савом као пловним путем, аеродромом „Никола Тесла“ у Сурчину и аутопутем Е70 као делом коридора Х, има државни пут II реда од Степојеваца, преко Дражевца до Обреновца.

Укупна дужина примарне путне мреже у обухвату Плана је око 113 km, од којих је 52 km државних путева I реда и 61 km државних путева II реда. Густина путне мреже на територији општине Лазаревац износи 0,53 km/km² (Србија 0,42 km/km²), што је са становишта постојећих потреба задовољавајуће.

Секундарна мрежа путева у Општини није довољно развијена. Постоји још увек доста неасфалтираних путева, као и путева са неадекватном регулацијом. У неким деловима Општине, посебно у јужном брдовитом делу, конфигурација терена представља ограничавајући фактор.

Општински путеви су у већини случајева недовољне ширине коловоза, око 5,0 m. Према расположивим подацима, укупна дужина општинских путева је око 88 km, од којих је 77 km изведено са савременим коловозом а 11 km је туцаник.

Један од основних проблема у саобраћају јесте одвијање транзитног саобраћаја из правца Аранђеловца државним путем I реда број 4 кроз град Лазаревац. Иако саобраћај није интензиван, одвија се у најоптерећенијим градским улицама, које чине прстен централне градске зоне. Планом генералне регулације Лазаревца предвиђено је измештање државног пута I реда 4 на нову трасу. На старој траси овог пута планирано је интензивирање пешачког и бициклистичког саобраћаја ка рекреативном центру Очага, као и одвијање саобраћаја са знатно мањим интензитетом.

Магистрална железничка пруга Београд–Бар која пролази правцем север-југ кроз готово целу територију општине Лазаревац, од највећег је значаја за железнички саобраћај Србије. На подручју Лазаревца постоји железничка станица која има повољан просторни положај у односу на град. У наредном периоду ће посебно добити на значају у повезивању Лазаревца и Београда тзв. регионалним возовима за

превоз путника. На подручју Општине се налазе и важни индустријски колосеци који повезују погоне у Рудовцима, Барошевцу, Вреоцима и Великим Црљенима са ТЕ „Никола Тесла“ у Обреновцу. Овом пругом се годишње превезе преко 20.000.000 t лигнита.

Концептом развоја јавног градског превоза предвиђено је пет аутобуских линија које треба да опслужују град, као и изградња нове аутобуске станице уз постојећу железничку станицу.

Водоснабдевање

Организовано снабдевања водом за пиће почело је 1938. године у насељу Лазаревац, а касније су изграђени водоводи у Вреоцима, Рудовцима, Јунковцу и Великим Црљенима. Први водоводи су грађени за мањи број корисника, захваћањем подземне воде прве издани (алувијални шљункови) из постојећих копаних бунара. Становници насеља у северном, јужном и источном делу општине Лазаревац снабдевају се водом за пиће из индивидуалних каптажа или копаних бунара. Изворишта нису адекватно заштићена, због чега се често јављају погоршања квалитета вода.

Постојећи системи за водоснабдевање становништва и радника у погонима Електропривреде Србије су: Водоводни систем „Лазаревац“ (водоснабдевање града Лазаревца и делова приградских насеља, као и дела општине Лајковац); Водоводни систем „Вреоци“ (водоснабдевање радника у индустријском кругу Вреоца и насеља Вреоци); Водоводни систем „Велики Црљени“ (водоснабдевање радника у ТЕ „Колубара А“ и насеља Велики Црљени); Водоводни систем „Медошевац“ (водоснабдевање радника РБ „Колубара“ у Медошевцу, Зеокама, Барошевцу и Рудовцима, као и делова насеља Медошевац, Бурово, Зеоке, Барошевац, Мали Црљени и Рудовци); Водоводни систем „Јунковац“ (водоснабдевање радника РБ „Колубара“ у Јунковцу и јужног крила ПК „Поље Д“, као и дела насеља Јунковац); Водоводни систем „Степојевац“ (водоснабдевање дела насеља Степојевац); Водоводни систем „Тамнава–Исток“ (водоснабдевање радника РБ „Колубара“ у индустријском кругу у Каленићу и дела измештеног насеља Цветовац).

У водоводним системима се захвата сирова подземна вода из изворишта, врши њен третман (изузев ВС „Степојевац“) и чиста вода потискује у дистрибутивни систем. Власништво, експлоатација и одржавање водовода је различито, тако да водоводни систем „Лазаревац“ припада ЈПКП „Лазаревац“, водоводни системи „Вреоци“, „В. Црљени“, „Медошевац“, и „Јунковац“ припадају Електропривреди Србије, а водоводни систем „Степојевац“ припада Месној заједници Степојевац.

Услед сталних промена режима подземних вода, али и због физичких промена у простору, морају се стално мењати положаји изворишта, што отежава и поскупљује развој пратећих објеката система (ППВ, магистрални цевоводи, резервоари).

Снабдевање водом одвија се преко више водоводних система различитих величина и степена развоја, од водовода општине Лазаревац, до малих сеоских водовода, који се често налазе на граници техничког импровизоријума. Водоводе општине непрекидно прате проблеми у тражењу стабилног решења снабдевања водом, а посебно слабом дистрибутивном систему и недостатку постројења за прераду воде.

Одвођење и третман отпадних вода

Поред канализационог система града Лазаревца делимично су изграђени системи у насељима Велики Црљени, Рудовци и Барошевац, а незнатно у Вреоцима, Малим

Црљенима, Дудовици, Чибутковици Степојевцу, Петки и Трбушници. У овим насељима изграђена је секундарна и примарна канализациона мрежа до заједничке септичке јаме или се отпадне воде директно испуштају у реципијент.

Канализациони систем града Лазареваца грађен је плански и систематски у више етапа према више пута мењаним и усвојеним Генералним урбанистичким плановима (ГУП). Канализациона мрежа је грађена наменски за одређени простор и конкретне објекте без потребних подлога. Због нелегалних прикључака домаћинства дуж изграђене канализационе мреже објекти се користе изнад пројектованог капацитета.

Отпадне воде из канализационих система се без пречишћавања испуштају у најближе реципијенте – реку Лукавицу (град Лазаревац), реку Оњег (Дудовица и Чибутковица), реку Пештан (Барошевац, Мали Црљени и Рудовци), канал Црна Бара (Велики Црљени), и безимене потоке (Степојевац, Вреоци и Трбушница).

Домаћинства која нису прикључена на канализациони систем користе преливне септичке јаме, или отпадне воде директно испуштају у отворене уличне канале и најближе јаруге и потоке. Посебан проблем је одсуство канализације чак и у неким насељима која су у близини главних изворишта и недостатак постројења за пречишћавање отпадних вода „ППОВ”.

Канализациони систем града Лазареваца комуналне отпадне воде прикупља системом секундарне, примарне и магистралне мреже, дужине око 55 km и испуштају у реку Лукавицу северозападно од града. Од 12.250 домаћинства на канализациону мрежу прикључено је око 8.825 домаћинства или 72%. Постојећи главни колектори за евакуацију отпадних вода су колектори Ø400 mm поред десне и леве обале реке Лукавице. Због хидрауличке преоптерећености оба колектора урађени су хаваријски прелив у реку Лукавицу. У канализационом систему постоји препумпна станица „Шопић”.

У Вреоцима не постоји јавна канализација за комуналне отпадне воде становништва. Испуштање отпадних вода врши се индивидуално без пречишћавања у уличне канале, јаруге и потоке. У оквиру индустријског комплекса у Вреоцима поједини погони имају независне канализационе системе. Санитарне отпадне воде из погона се пречишћавају компактним постројењима типа „Биодиск” и „Плутох” и испуштају у оближни поток.

Канализациони систем насеља Велики Црљени комуналне отпадне воде из круга ТЕ „Колубара А” и нове рудничке колоније прикупља системом секундарне, примарне и магистралне мреже и испушта северозападно од насеља, низводно од моста на путу за „Тамнавске копове”. Отпадне воде се сабирном мрежом изграђеном од цевовода Ø150 mm, Ø200 mm и Ø250 mm сакупља, затим магистралним колектором Ø300 mm дужине 2.047 m спроводе и без предходног третмана испуштају у канал Црне Баре. Канализациона мрежа је у лошем експлоатационом стању, нарочито магистрални колектор Ø300 mm. При вишим водостајима у колектору се ствара успор, па долази до изливања вода на површину терена. Одржавање канализационе мреже уговара се са предузећима која обављају ову врсту посла. У осталом делу насеља домаћинства користе преливне септичке јаме или отпадне воде директно испуштају у отворене уличне канале и најближе јаруге и потоке.

У насељу Степојевац је за потребе основне школе „Вук Караџић” изграђен колектор Ø250 mm, дужине 500 m. У току је наставак радова на изради колектора Ø250 mm дужине 1.600 m до реке Бељанице. Корисници канализације су школа и домаћинства. У осталом делу насеља домаћинства користе преливне септичке јаме или отпадне воде директно испуштају у отворене уличне канале и најближе јаруге и потоке.

Канализациони систем насеља Барошевац. Због рударских радова на ПК „Пољу Б” и расељавања дела Барошевца, уређена је локација „Јелав” између пута Вреоци-Рудовци-Аранђеловац и реке Пештан. За ову локацију изграђена је канализациона инфраструктура са три испуста у реку Пештан. Санитарне воде из управне зграде огранка „Колубара-површински копови” се прикупљају у септичку јаму, затим преливом испуштају у реку Пештан. У осталом делу насеља домаћинства користе преливне септичке јаме или отпадне воде директно испуштају у отворене уличне канале и најближе јаруге и потоке.

Канализациони систем насеља Рудовци. Канализациони систем сачињава мрежа за прикупљање и евакуацију отпадних вода процењене дужине око 2.000 m, уређај за третман отпадних вода типа „Емшер” јаме и одводни колектор Ø300 mm до реке Пештан. Због не одржавања система није у функцији „Емшер” јама, па отпадне воде без пречишћавања отичу у реку Пештан. У осталом делу насеља домаћинства користе преливне септичке јаме или отпадне воде директно испуштају у отворене уличне канале и најближе јаруге и потоке.

Канализациони систем насеља Мали Црљени. У делу насеља, између Ватрогасног дома огранка „Колубара-површински копови” – „Киселе воде” – реке Пештана, је изграђена 2008. године канализациона мрежа Ø300 mm и Ø250 mm дужине око 800 m. На канализацију су прикључени Ватрогасни дом и домаћинства поред локалног пута до реке Пештан. Ова канализациона мрежа ће се већим делом укључити у будући јединствени канализациони систем Барошевац-Мали Црљени-Рудовци, а само један део колектора биће коришћен као хаваријски прелив. У осталом делу насеља домаћинства користе преливне септичке јаме или отпадне воде директно испуштају у отворене уличне канале и најближе јаруге и потоке.

Канализациони систем насеља Дудовица и Чибутковица. Предузеће „Шумадија-дрво” и Земљорадничка задруга из Дудовице су 1977. године за своје потребе изградили канализациони систем за санитарне отпадне воде. Канализациони колектори Ø200 mm и Ø 300 mm дужине око 2.000 m урађени су до реке Оњег, где се отпадне воде без пречишћавања изливају. Узводно од постојеће мреже, према центру Чибутковице, је 2007. године изграђен колектор Ø250 mm дужине 1.100 m. Корисници канализације су домаћинства поред којих пролази канализациона мрежа. У осталом делу насеља домаћинства користе преливне септичке јаме или отпадне воде директно испуштају у отворене уличне канале и најближе јаруге и потоке.

Канализациони систем насеља Трбушница. У овом насељу изграђен је у току 2007. године колектор Ø200 mm дужине 800 m. Канализација је постављена поред пута Лазаревац-Трбушница-Крушевица-Аранђеловац, а отпадне воде се без пречишћавања испуштају у безимени поток. У осталом делу насеља домаћинства користе преливне септичке јаме или отпадне воде директно испуштају у отворене уличне канале и најближе јаруге и потоке.

Воде и водно земљиште

Подручје Лазареваца пресецају реке Колубара, Пештан, Турија, Лукавица и др. које су бујичног карактера, па је са хидрографског и хидролошког становишта угрожен од поплава на више начина, што подразумева концепцијски доста различите мере заштите.

Река Колубара и њене притоке су регулисане насипима укупне дужине 443 km, те је околно подручје више насеља и 17.000 ha пољопривредног земљишта заштићено. На основу динамике нових копова, након прве фазе, наставља се измештање реке Колубаре у још две фазе, као и регулација

реке Пештан. Квалитет воде река Пештан, Колубаре, Лукавице, Јаруге и Стари Пештан у подручју Вреоца је на нивоу треће класе.

Енергетика

Колубарски басен је највећи произвођач угља у Србији (око 70%). Највећи део лигнита, око 90%, користи се за производњу електричне енергије у термоелектрани (ТЕ) „Колубара А” у Великим Црљенима, укупне инсталисане снаге 271 MW (5 блокова: А1, А2 и А4 снаге по 32 MW, А3 снаге 65 MW и А5 снаге 110 MW), као и ТЕ „Никола Тесла” у Обреновцу: ТЕНТ „А” и ТЕНТ „Б”.

У протеклих неколико година извршена је реконструкција постојеће ТЕ „Колубара А” (добито је додатних 73 MW електричне енергије – урачунато у укупну инсталисану снагу ТЕ „Колубара А”), и изведен магистрални топловод Велики Црљени – Вреоци преко кога се топлотном енергијом снабдева општина Лазаревац.

Захваљујући расположивим резервама лигнита Колубарског басена изграђени су напред наведени термоенергетски капацитети, из чега се закључује да се на територији Колубарског басена налази преко 50% укупног инсталисаног термоенергетског капацитета Републике Србије, са преко 50% укупне производње електричне енергије.

Електроенергетска мрежа и постројења

Систем снабдевања електричном енергијом предметног подручја чине три основна елемента и то: објекти за производњу електричне енергије (термоелектране), објекти за пренос електричне енергије и објекти за дистрибуцију електричне енергије.

Преносна мрежа реализована је преко високонапонских водова 110 kV, 220 kV и 400 kV. Због положаја ТЕ „Колубара А” у Великим Црљенима и ТЕ „Колубара Б” која је у изградњи, на подручју Општине је развијен систем магистралног транспорта електричне енергије са одговарајућим трансформаторским станицама (ТС) и разводним постројењима (РП).

На предметном подручју реализовани су следећи електроенергетски објекти напонског нивоа 110 kV, 220 kV и 400 kV:

- 1 вод 400 kV, веза РП „Обреновац” – Крагујевац;
- 1 вод 220 kV, веза ТС „Београд 3” – ХЕ „Бајина Башта”;
- 2 вода 110 kV, веза ТЕ „Клубара А” – Ваљево;
- 1 вод 110 kV, веза ТЕ „Клубара А” – ТС 110/25 kV „ЕВП Ресник”;
- 1 вод 110 kV, веза ТЕ „Клубара А” – ТС „Београд 2”;
- 1 вод 110 kV, веза ТЕ „Клубара А” – РП „Обреновац А”;
- 1 вод 110 kV, веза ТЕ „Клубара А” – Крагујевац.

На подручју Општине изграђене су три ТС 110/35 kV и то: ТС „Очага”, инсталисане снаге 61,5 MVA, ТС „Вреоци” и ТС „Колубара А”, инсталисане снаге 271 MVA. Постојећи високонапонски водови изведени су надземно. Дистрибутивна електроенергетска мрежа садржи поменуто ТС 110/35 kV и велики број ТС 35/10 kV, ТС 35/6 kV (на подручју РЕИК), као и потребан број ТС 10/0,4 kV.

Напајање електричном енергијом градског подручја Лазаревац врши се преко ТС 110/35 kV „Очага”, инсталисане снаге 2x31,5 MVA, која је у протеклом периоду постигла вршно оптерећење од 51 MVA, што је процентуално 80% инсталисане снаге. У циљу њеног растерећења изграђен је далековод 35 kV, који полази из ТС 110/35 kV „Јабучје” и напаја подручје Лајковца. У Лазаревцу постоје три ТС 35/10 kV које задовољавају тренутне потребе.

Систем даљинског грејања

Развој система даљинског грејања Лазаревац отпочео је 1981. године када је изграђен надземни магистрални

топловод Вреоци–Лазаревац, укупне дужине 6,3 km. У Лазаревцу је затим изграђен систем пет градских магистралних водова (Северна, Источна, Централна, Јужна и Западна магистрала) са бочним топловодним огранцима према подстаницама у објектима који су прикључени на систем даљинског грејања.

У Вреоцима је у експлоатацији „Топлана Вреоци” са топлотно-предајном станицом снаге 58 MW, која пару добија из котловског постројења „Сушаре”, са лигнитом као основним енергентом. Топла вода се осим у Лазаревцу, транспортује једним делом до котларнице пољопривредног објекта „Стакленик” у насељу Шопић. Систем даљинског грејања омогућује преко изграђеног паровода и снабдевање корисника технолошком паром. Укупна испорука топлотне енергије је на нивоу од око 350 GWh годишње, а технолошке паре око 450.000 тона годишње.

Топлификациони систем Лазаревац има око 120 блоковских топлотних подстанци и око 600 малих (индивидуалних) подстанци, укупног топлотног конзума око 65 MJ/s. Дужина градских магистралних цевовода је око 5km, а укупна дужина свих бочних огранака је око 25 km.

Топловодне магистрале у Лазаревцу су услед непланског прикључивања нових потрошача неједнако оптерећене, а капацитети топловодне примарне мреже су искоришћени близу максимума па је самим тим и могућност за прикључење нових потрошача на систем мали.

Иако је „Топлана” последњих година располагала са око 40 MJ/s топлотне енергије (што зависи и од потреба производног процеса „Сушаре”), према Лазаревцу је из Топлане кретало максимално око 30 MJ/s, што је двоструко мање од потребног. Основни ограничавајући фактор за било какво повећање расположиве топлотне енергије до сада је био недовољан капацитет пумпног постројења у „Топлани Вреоци”.

Стање магистралних топловода је лоше, првенствено због дејства корозије, при чему су честа пуцања цеви. Опрема у јавним подстаницама је због вишегодишњег неадекватног одржавања у лошем стању, тако да већина подстанци није у стању да задовољи потребе потрошача. Вишегодишњи проблеми са грејањем су навели један број већих потрошача на изградњу сопствених котларница, што је нерационално и еколошки неприхватљиво.

Све ово има за резултат да је овакво стање топлификације у Лазаревцу постало ограничавајући фактор у даљем развоју града, јер драстично ограничава све пословне и стамбене инвестиције у градском подручју.

Систем снабдевања природним гасом

На територији општине Лазаревац не постоји гасоводна мрежа, тј. Лазаревац се тренутно налази ван магистралних и разводних гасовода гасног система Србије.

Интерес општине Лазаревац је да се гасификује па је у том смислу на делу магистралног гасовода (притиска р=50 бара) јужно од Београда близу Рушња изграђен прикључак за планирани магистрални гасовод ка Лазаревцу.

Коришћење обновљивих извора енергије (ОИЕ)

Досадашњи резултати у коришћењу ОИЕ су занемарљиви у односу на могућности њиховог коришћења у будућности.

Стратегија развоја обновљивих извора енергије на територији општине Лазаревац је сублимирана у њеним основним постулатима, а то су: интензивирање истраживања енергетских потенцијала сунчеве и геотермалне енергије, ветра, биомасе и осталих обновљивих извора у циљу стварања предуслова за масовније коришћење; и већи степен коришћења техногенних минералних сировина (пепео термоелектрана, шљаке итд).

Телекомуникациона мрежа и постројења

Кроз планско подручје пролазе магистрални телекомуникациони оптички каблови и локални симетрични оптички каблови по којима раде системи преноса за међусобно повезивање телефонских централа. Последњих година у поступку дигитализације телефонске мреже учињени су напори да се изврши замена аналогних централа дигиталним, што је условило и замену спојних каблова између њих. По трасама старих коаксијалних и симетричних каблова полажу се оптички каблови који моћним системима преноса омогућавају задовољење потреба телекомуникација и стварање нове, модерне мреже. Постојеће централе у чворном подручју Лазаревац већ имају системе преноса по оптичким кабловима.

Комунална инфраструктура

Поуздани подаци о количинама, врстама и токовима отпада на територији општине Лазаревац не постоје. Комунални чврст отпад организовано се пикупља, од стране ЈПКП „Лазаревац”, у граду Лазаревцу и у појединим насељеним местима (Степојевац, В. Црљени, Јунковац, Вреоци, Барошевац, Медошевац, Рудовци, Барзиловица, Чибутковица, Жупањац, Дудовица). Одлагање овог отпада врши се на нехигијенској депонији у Барошевцу, на унутрашњем одлагалишту поља „Д”. У насељима која нису обухваћена организованим системом прикупљања, као и дуж прометних саобраћајница, формиран је велики број сметлишта. Примарна селекција рециклабилних материја (ПЕТ амбалажа и папир), и њихово прикупљање (од стране наведеног ЈПКП) врши се само на малом делу центра Лазаревца. Прикупљање опасног индустријског отпада се не врши организовано, већ се исти одлаже у оквиру комплекса самих генератора (врло често на неадекватан начин, непоштујући основне мере заштите животне средине). Неопасан индустријски отпад се одлаже са комуналним отпадом на градској депонији. Медицински отпад се прво третира у уређају за инактивисање, а затим одвози на депонију у Барошевцу.

Организовано чишћења и прања јавних површина врши се само у насељеном месту Лазаревац.

На територији општине постоји велики број хуманих гробља. Градско гробље у Лазаревцу се налази северно од центра насеља, уређено је и редовно га одржава ЈКП Лазаревац. Гробље има капацитет до 2015. године, због чега је започета је изградња новог градског гробља „Лазаревац 2”. Остала гробља на територији општине у надлежности су Месних заједница, и слабо су уређена. Гробља у приградским насељима Петка, Шопић, Шушњар, Лукавица и Стубица може се рећи да су стихијски настала, и сахрањивање на њима се врши фамилијарно, без јасне парцелације гробних места. Старо гробље у насељу Вреоци се налази у горњем делу насеља у тзв. „Јеремића крају”. Стари надгробни споменици потичу из прве половине XIX века, али се претпоставља да је локалитет старији. Ово гробље је због развоја рударско – енергетског система планирано за измештање, као и гробље у насељу Барошевац (које је у зони ширења површинског копа Б/Ц). Гробља у насељима Медошевац и Зеоке, иако лоцирана у близини копова, нису угрожена рударским радовима до 2020. године. Месно гробље у Бурову датира из времена настанка насеља, о чему сведоче делимично сачувани стари надгробни споменици. Капацитет гробља је скоро попуњен, тако да је урађен план проширења истог.

У општини не постоји сточно гробље. У насељима Шопић, Велики Црљени и Рудовци постоје сточне пијаце, а у В. Црљенима и зелена пијаца. Главна градска зелена пијаца смештена у атријуму тржног центра у Лазаревцу, и неопходно је њено измештање. Мрежа пијаца није довољно развијена и не покрива равномерно територију града.

1.4.5. Заштита животне средине, природних и културних добара, одбрана земље и заштита од елементарних непогода

Заштита животне средине

Подручје општине Лазаревац је у погледу квалитета животне средине одређено унутаропштинским факторима, односно постојањем рударско-енергетско-индустријског комплекса националног значаја који је доминантна функција. Највећи део територије општине Лазаревац налази се у оквиру Колубарског лигнитског басена са површинским коповима угља, депонијама пепела, термоелектранама и низом постројења за производњу и прераду угља и производњу електричне енергије. Утицај на животну средину наведених постројења и активности је од значаја на локалном, регионалном али и државном нивоу, пре свега у погледу загађивања ваздуха, површинских и подземних вода, земљишта и живог света, као и у погледу социо-економских утицаја и утицаја на здравље становништва. Експлоатације на новим пољима („Велики Црљени”, „Јужно поље”, „Поље Е” и „Тамнава – Јужно поље”) захтевају измештање површинских токова (Колубара, Пештан), инфраструктуре (део трасе „Ибарске магистрале”), даље пресељење становништва (Вреоци, Шопић, Зеоке, Медошевац, Цветовац, Велики Црљени и Барошевац), привредних зона и трансформацију мреже насеља и представљаће нови извор загађивања животне средине.

Као резултат активности на подручју Колубарског лигнитског басена, у северном и централном делу Општине квалитет ваздуха је угрожен емисијама различитих загађујућих материја. Такође, на квалитет ваздуха велики утицај има саобраћај, посебно дуж главних праваца, као и велики број индивидуалних ложишта. Најзагађеније подручје у погледу квалитета ваздуха у Општини је насеље Вреоци, где се јавља прекорачење угљен-диоксида (CO_2), сумпор-диоксида (SO_2), оксида азота (NO_x) и специфичних загађујућих материја (акролеин, фенол, формалдехид и органска азотна и сумпорна једињења). Правац пружања ветрова, којим се креће и аерозагађење на подручју Општине је северозапад, југоисток и запад. Брзина ветра креће се од 0,1 до 6,5 м/с.

Основни извори буке на територији општине Лазаревац су индустријски капацитети у саставу ЈПРБ „Колубара” и саобраћај.

Загађење површинских вода врши се испуштањем непречишћених рударско-енергетско-индустријских, комуналних и пољопривредних отпадних вода у површинске токове. Иако се индустријске отпадне воде сакупљају и доводе до постројења за пречишћавање, извор су загађивања река Колубаре, Пештана (повећан садржај суспендованих материја, фенола и гвожђа), Љига, Турије (поремећен кисеонички биланс воде, повећан садржај кадмијума, олова, арсена, фенола, услед неадекватног третмана отпадних вода и вода са депоније пепела), Лукавице (хемијско и биолошко загађивање) и Кладница (увећан садржај амонијака, гвожђа и никла). Као резултат, воде река Колубаре, Пештана и Љига, на којима се врши систематско праћење нису у прописаној класи квалитета, као ни воде река Турија, Бељаница, Лукавица, Сибница. Подземне воде су угрожене рударским радовима, са увећаним садржајем гвожђа и амонијака и повременим увећаним садржајем фенола, док је квалитет вода у зони депоније пепела угрожен сулфатима, суспендованим материјама, арсеном, променом рН вредности и подизањем нивоа.

Основни извори деградације и загађивања земљишта су:
– рударске и индустријске активности у Колубарском лигнитском басену – заузимање земљишта и таложење загађујућих материја;

- пољопривреда – загађивање земљишта неодогавајућим коришћењем вештачких ђубрива и пестицида;
- нелегална сметлишта, путеви и други објекти поред/дуж којих се таложе загађујуће материје;
- деградација земљишта у виду ерозије, клизишта и одрона.

Постојећи ризици од удеса везани су за:

- депонију пепела и шљаке у Великим Црљенима (Д категорија објеката са ризиком по животну средину);
- термоелектрану „Колубара А” у Великим Црљенима (Д категорија објеката са ризиком по животну средину)
- „Колубара–Прерада” у Вреоцима (Б категорија објеката са ризиком по животну средину).

Заштита природних вредности и природних добара

На територији општине Лазаревац, применом савремене холистичке концептуализације предела и интегралног приступа у вредновању предела¹⁰, издвојена су три различита типа карактера предела, са варијететима у оквиру истих:

- Тип 1 – Алувијална зараван средњег дела реке Колубаре и долине реке Љиг; са варијететима: Плавна равна доњег и средњег тока реке Колубаре и Колубарски угљени басени
- Тип 2 – Неогено побрђе у сливу реке Колубаре; са варијететима: Колубарски угљени басени
- Тип 3 – Брдско и брдско-планинско подручје северне Шумадије.

Предела, као део аутентичног националног и европског наслеђа, представљају природне вредности. Њихова вредност је у разноврсности, вези са прошлосту, природном и културном наслеђу, биолошкој разноврсности, и коначно карактеру као елементу културног идентитета. Постојање и опстајање вредности је условљено функционисањем предела као целине, како на целокупној територији града Београда, тако и на територији ГО Лазаревац. Услед бројних антропогенних утицаја, основне природне карактеристике ових предела су знатно модификоване.

Биолошка разноврсност, конкретно разноврсност станишта (биотопа), флоре и фауне, на територији ГО Лазаревац није детаљно истражена. Међутим, на основу деаљнијих истраживања рађених за потребе израде Просторног плана подручја експлоатације колубарског лигнитског басена („Службени гласник РС”, број 122/08), дошло се до извесних података о биолошкој разноврсности. Тако, постојећа шумска вегетација представља остатак некадашњих бујних храстових шума, пре свега шуме храста сладуна и цера. Храстове шуме данас су сведене на изузетно бројне, али мање и, углавном, изоловане енклаве (гајеве, забране, лугове), гушћег склопа и већег/богатијег учешћа жбунастих врста и приземне флоре. Захваљујући локалним едафским приликама, на подручју је формирано и издвојено преко десет шумских фитоценоза, ограниченог просторног распрострањења и интересантног флористичког састава. Уз речне токове, као и на влажнијим или замочвареним теренима, јављају се остаци шума јове, врбе и тополе. Овакво стање указује на велику расцепканост и фрагментираност станишта шума, што представља основни проблем опстанка, како врста флоре, тако и врста фауне којима су ова станишта основни егзистенцијални простор.

Значајну и веома распрострањену појаву дрвенасте, претежно жбунасте вегетације чине појасеви различитог лишћарског аутохтоног растања и багрема дуж корита водотока, међа парцела и путева (врзине-живице), а вегетацијску особеност

¹⁰ Студија Просторне основе за заштиту предела очуваних природно-историјских вредности на територији Београда у складу са Конвенцијом о Европским пределима (2007), аутори Цвејић, Ј., Васиљевић, Н., Тутњић, А., Шумарски факултет Универзитета у Београду.

– природни дрвореди или појединачна стабла репрезентативних димензија. На предметном подручју констатован је велики број крупних примерака дрвећа, првенствено храста лужњака и пољског јасена, репрезентативног и атрактивног хабигуса, виталних и плодноносних, како осамљених – тако и у мањим (2-3) или већим групацијама (око 10). Њихово стање и изглед, као и чињеница да су до сада сачувана, основна су препорука за законску заштиту истих. Старија стабла већих димензија (пречника преко један метар) су малобројнија, али их има готово у сваком селу на специфичним местима и за која су обично везани неки историјски догађаји, религиозни обреди и светковине. По правилу, нарушеног су изгледа, па према томе и кратког века, без обзира на могуће санационо-конзерваторске радове. Међутим, поједини велики и стари храстови (у Шопићима, у Каленићу – долина Кладнице, Лајковцу и др.) још увек немају знакова болести и сушења.

Веома је изражен процес спонтаног ширења шума на рачун екстензивно обрађиваних, слабо одржаваних или запустелих њива, ливада и пашњака. Присутан процес природне сукцесије треба искористити у циљу повећања површина под шумом или као коридоре у циљу повезивања постојећих шумских енклава у локалну еколошку мрежу.

Травна вегетација представљена је, такође, са неколико ливадских фитоценоза. На одлагалиштима јаловине и раскривке угљенокопа, без обзира на негостољубивост станишта, констатовано је преко 100 врста самониклих биљака (из 87 родова и 32 фамилије).

Досадашњим флористичким истраживањима подручја колубарског лигнитског басена у фонду флоре виших биљака утврђено је око 600 таксона. Осим многих врста дрвећа и жбуња констатовани су бројни представници „зељасте” флоре који насељавају шумска, ливадско-пашњачка, мочварна, рудерална и „рударска” (јаловишта) станишта.

Животињски свет је, без обзира на малу разноликост станишта и измењеност предела и природне вегетације, релативно високог степена разноврсности и бројности. Најзначајнију групу чине птице које су представљене са око 130 врста од којих су више од половине (око 70) гнездарнице. Осим врста уобичајених за агрикултурне пределе и сеоска насеља, у долинама Колубаре и њених притока могу се у току сеобе наћи у малом броју веома занимљиве и ретке врсте. Површински копови лигнита представљају специфична станишта орнитофауне на којима су присутне поједине врсте птица којих нема на околном подручју. Око вештачког акумулационог језера, у селу Паљуви, окупља се велики број разних врста патака, лисака, гњураца и других птица током пролећне и јесење сеобе, а поједине врсте се овде и гнезде.

Фонд фауне сисара представљен је са око 35 врста међу којима су најбројнији глодари, затим слепи мишеви, онда звери и инсективоре. Више од половине врста фауне сисара је заштићено као природна реткост (све врсте слепих мишева, пухови и др). Ловну сисарску и пернату дивљач чине зец, срна, фазан – са веома великим популацијама, пољска јаребица и др. Херпетофауну подручја представља око 15 врста водоземаца и око 10 врста гмизаваца. Састав рибљег фонда водотока и стајаћих вода указује на шарански/ципринидни тип вода и представљен је са преко 15 врста.

На подручју колубарског лигнитског басена егзистира око 45 представника живог света, од чега: све врсте слепих мишева, 6-7 врста других сисара, преко двадесет врста птица и око десетак врста водоземаца и гмизаваца, који су уредбом Владе Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 53/93, 93/93) проглашене за природне реткости и представљају заштићена природна добра на целој територији Републике. Услед расуте дистрибуције станишта наведених

врста, као и неуједначеног типа и величине, није било могуће извршити прецизну просторну идентификацију врста и динамику популација. Од око 220 биљних врста које су поменутом уредбом владе установљене за природне реткости, на подручју колубарског лигнитског басена није за сада поуздано потврђено станиште ни једне од њих.

Према Централном регистру заштићених природних добара, Завода за заштиту природе Србије, на простору градске општине Лазаревац нема заштићених природних добара. На предметном подручју налазе се објекат историјскогеолошког и стратиграфског наслеђа, неогене старости – Профил карактеристичног развића горњег понта – Велики Црљени. Наведени објекат геонаслеђа је евидентиран као вредан, са значајним природним, еколошким и научним вредностима.

Заштита, уређење и унапређење културних добара

Културно историјско наслеђе подручја општине Лазаревац даје снажан идентитет простору и људима и представља значајан развојни потенцијал. Богато културно наслеђе од праисторијских, античких и средњовековних археолошких локалитета преко културно историјских споменика, објеката етнографског значаја и богатог нематеријалног наслеђа представља окосницу економског, културног и туристичког развоја.

На територији општине постоје бројна и разноврсна проглашена и евидентирана културна добра. Проглашена културна добра су: једно културно добро од изузетног значаја, Спомен црква – костурница Светог великомученика Димитрија; једно културно добро од великог значаја, Споменик кнезу Станоју у Зеокама; и 10 културних добара (осам споменика културе и два археолошка налазишта). Културна добра која уживају статус претходне заштите (евидентирана културна добра) су бројни објекти сакралне архитектуре, објекти народног градитељства, гробља и појединачни споменици и археолошки локалитети.

У Просторном плану подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена прецизно су дефинисани ставови и мере заштите културних добара и добара која уживају претходну заштиту, које се односе и на низ других важећих планских докумената.

Организација простора од интереса за одбрану земље и заштиту од елементарних непогода

Природни хазарди

Имајући у виду природне карактеристике територије општине Лазаревац, као најважнији природни хазарди издвајају се: сеизмизам, клизишта, поплаве и бујичне поплаве. Ово су природни процеси који директно и индиректно угрожавају људе, материјална добра и сам простор. Угроженост простора сеизмичком активношћу, представља битан чинилац при планирању простора и намене коришћења земљишта, као и при одређивању степена концентрације физичких структура и инфраструктурних објеката. На територији ПП Лазаревац сеизмички ризик условљен је активношћу сеизмогене зоне – Мионица и Лазаревац. Према Сеизмолошкој карти Србије (публикованој 1987. године), која изражава очекивани максимални интензитет земљотреса, територија општине је на олеати за повратни период времена од 100 година лоцирана у подручју од 9 степени МКС-64 скале, а за повратни период од 500 година у подручју од VIII степени МКС-64 скале која показује очекивани максимални интензитет земљотреса са вероватноћом од 63%.

Значајан ризик за разматрану територију представљају загађења животне средине која могу достићи ниво елементарне непогоде, а последица су рударских и геолошких

радова (бушења, раскопавања, позајмишта, раскривке, мајдани, површински копови и простори пепелишта, таложишта, шљачишта и сепарација услед специфичног технолошког поступка и токсичног контакта са подземним водама, али и акциденти на њима).

На територији Лазаревац, услед активних радова на копovima лигнита, и недостатка биљног покривача, присутни су различити облици ерозије:

- површинска ерозија – захвата мале платое благог нагиба на подручју Соколова, Араповца и Миросалца;
- браздаста ерозија је захватила све стрме обале потока на подручју Араповца, Миросалца, Стрмова и Пркосава;
- јаружаста ерозија средњег интензитета појављује се једино на територији села Луковица, Трбушница и Крушевица.

Табела бр. 5: Категорије ерозије земљишта

Површина Km ²	Категорија ерозије					Остале површине	Стање ерозије	
	I	II	III	IV	V		Коеф. ерозије Z	Категорија ерозије
377,77	22,86	0,0	167,11	156,01	31,60	0,21	0,451	III

1.5. Визија, принципи и циљеви просторног развоја

Визија развоја општине Лазаревац је:

Јачање улоге Лазаревац, као јединице локалне самоуправе у полицентричном и децентрализованом Београду, повећањем конкурентности и ефикасности привреде засноване на рударско-енергетским капацитетима, као и очувању природних ресурса, заштити животне средине и јачању идентитета општине.

Принципи одрживог развоја

Основни методолошки приступ у изради Просторног плана јесте интегрални метод који се заснива на следећим принципима одрживог развоја (водећи принципи за одрживи просторни развој европског континента – СЕМАТ):

Принцип полицентричног развоја се односи на планско усмеравање организације мреже насеља и јавних служби, размештај производних и услужних активности у простору, као и на побољшање везе сеоских насеља са већим центрима, што подразумева развијање урбаних функција у насељима која представљају центре заједнице села.

Принцип уравнотежене доступности подразумева побољшање веза између малих и градова средње величине, као и руралних и острвских области са транс – европским мрежама и саобраћајним центрима (железнице, ауто-путеви, водни путеви и луке, аеродроми или интермодални центри), у циљу постизања регионално уравнотеженијег развоја. Такође је потребно повећати регионалну доступност стварањем унутаррегионалних веза које недостају. С обзиром на непрестано повећање саобраћајних токова, нужне су интегралне стратегије које би узеле у обзир различите саобраћајне модалитете и – у једнакој мери – захтеве политике просторног развоја. При томе би се морали узети у обзир они типови саобраћаја, који имају мањи утицај на животну средину: железница, водни путеви и поморски саобраћај.

Принцип смањивања штетног утицаја на животну средину који подразумева сагледавање квалитета животне средине и дефинисање планских решења којима се она штити од негативних утицаја у постпланском периоду. При томе је потребно базирати концепт заштите у циљу превенције и заштите од негативних утицаја који могу настати имплементацијом планских решења. Примена принципа мора предупредити или ублажити различите врсте штетних

утицаја по животну средину, првенствено промовисањем мање штетних поступака у пољопривреди и шумарству, подстицањем адекватних видова саобраћаја и енергетских система, превенцијом индустријских акцидената, ревитализацијом подручја угрожених индустријским загађењем.

Принцип развоја енергетских ресурса уз очување безбедности подразумева подстицање промоције обновљивих извора енергије као повезаних, еколошки оријентисаних система кроз политике просторног развоја. С обзиром на високу потрошњу енергије у неким економијама, предност треба дати ефикаснијој употреби енергије и опреме која је већ доступна. Требало би побољшати енергетску ефикасност конвенционалних електрана, а загађивање ваздуха смањити. Ово такође доприноси смањењу глобалног загревања.

Принцип ограничавања утицаја природних непогода, као што су земљотреси, поплаве, шумски пожари и клизишта, које сваке године проузрокују озбиљне штете са последицама по животе и здравље људи, по економију, по насељску структуру и пејзаже. С обзиром да је Лазаревац једно од најугроженијих подручја у региону Београда, са становишта ризика од природних непогода, требале би се предузети превентивне мере у контексту политике просторног развоја, која имају за циљ ограничење обима штете и мању рањивост насељских структура.

Принцип заштите природних ресурса и природног наслеђа који подразумева адекватну заштиту и одрживо коришћење природних ресурса и наслеђа, на начин да они доприносе правилној уравнотежености екосистема, атрактивности простора, као и повећању њихове естетске и рекреационе вредности. Стратегије за управљање водним ресурсима треба да укључе заштиту површинских и подземних вода, мониторинг коришћења ђубрива и наводњавања, третман отпадних вода и сл., а у контексту шумских површина избор врсте дрвећа, обим итд. Чињеница да се природни ресурси највећим делом налазе у подручјима за која се не припремају урбанистички планови, указује на значај просторног плана у њиховој заштити и одрживом коришћењу;

Принцип заштите и унапређења фонда културног наслеђа као развојног фактора, је један од најзначајнијих доприноса економском развоју и јачању локалног идентитета, и то кроз повећање атрактивности укупног подручја Градске Општине Лазаревац за инвеститоре, туристе и јавност;

Принцип подстицања одрживог туризма који подразумева коришћење развојних могућности које обезбеђује туризам, посебно у случају неразвијених подручја, при чему предност имају висококвалитетни видови туризма. Облици „меког туризма“ који су брижљиво прилагођени локалним околностима, као што је екотуризам, нуде значајну могућност за даљи развој.

Циљеви просторног развоја

Општи циљ израде Просторног плана јесте дефинисање планског основа за организацију, коришћење, уређење и заштиту простора општине Лазаревац, који треба да доведе до организованог активирања просторних потенцијала општине и усмеравања даљег просторног развоја у складу са економским могућностима.

Према основним карактеристикама простора општине Лазаревац, као и на основу обавеза и смерница из планских докумената вишег реда, основни циљ израде Просторног плана је разрађен кроз неколико специфичних посебних циљева, и то:

- обезбеђење услова за равномерни просторни развој општине, првенствено кроз оптимално активирање свих потенцијала и планско стимулисање недовољно развијених делова;

- усаглашавање стратешке потребе за експлоатацијом лигнита и производњом електричне енергије са активностима и потребама за просторним развојем од локалног интереса, уз обезбеђење услова за експлоатацију лигнита и рекултивацију деградираних површина;

- дефинисање планског оквира за усмеравање и контролисано ширење грађевинског земљишта, на начин да се прекине ширење грађевинских подручја линеарно уз магистралне и регионалне путне правце, уз које је потребно да се усмери изградња нових привредних зона – паркова и логистичких центара;

- валоризација саобраћајног положаја (магистрални пут М-22 тзв. „Ибарска магистрала“, будући аутопут Београд – Јужни Јадран, регионални путеви, железничка пруга са крацима индустријских пруга), као и геостратешког положаја и улоге Општине у развоју региона Београда;

- заштита и коришћење природних и културно-историјских вредности, развој излетничког и рекреативног туризма и обједињавање туристичке понуде коју општина може да понуди региону Београда;

- дефинисање планских решења тако да се Просторни план примењује директно тј. дефинисање правила изградње и уређења простора за подручја за која није предвиђена израда урбанистичких планова;

- спровођење стратешке процене утицаја планских решења на животну средину (израда и усвајање Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину), уз дефинисање и примену најстрожијих мера заштите животне средине и повећања њеног квалитета; и

- стварање основа за израду пројеката који ће користити приступне фондове Европске уније.

1.6. Општа концепција и пропозиције просторног развоја

Имајући у виду наведене циљеве, досадашњи просторни развој, као и конфликте у коришћењу простора, концепт просторног развоја са основним планским решењима је дефинисан на основу следећих приоритета:

- планско коришћење грађевинског, пољопривредног, шумског и водног земљишта, као и заустављање бесправне изградње;

- успостављање ефикасне и одрживе саобраћајне инфраструктуре на локалном нивоу и њено прикључење на мреже регионалног и националног значаја с обзиром да подручје општине и град Лазаревац представљају део тзв. „јужне осовине развоја“ региона Београда;

- изградња енергетске инфраструктуре за локалне потребе, првенствено система гасификације, али и коришћења алтернативних – обновљивих извора енергије;

- дефинисање насеља која могу да преузму улогу центра заједнице и стварање услова за преузимање посебних права и одговорности локалне самоуправе;

- обезбеђивање просторних капацитета за изградњу нових привредних, комерцијалних и трговинских садржаја у контексту близине Београда и других градова, саобраћајне доступности (друмски и железнички) и захтева тржишта;

- заштиту водоизворишта и изградњу водопривредне инфраструктуре (водовод, канализација, отпадне воде, постројења за пречишћавање);

- развој туристичких подручја на новим основама, првенствено у јужном делу општине; и

- очување пољопривредних површина и комплекса, њихов даљи развој и модернизација у функцији високотехнолошке производње прехранбених производа.

Општина Лазаревац је добро повезана са окружењем, односно располаже са добрим трансрегионалним везама. Државним путем I реда број 22 је повезана са Београдом на северу и бројним градовима на југу, као што су Љиг, Горњи Милановац, Чачак и др. Попречну везу у правцу исток-запад остварује преко државног пута I реда број 4 ка Аранђеловцу и Ваљеву, односно преко државног пута II реда од Степојеваца ка Обреновцу и Сопоту. Везу са Београдом и Југозападном Србијом остварује и преко железничке пруге Београд-Бар. Планирани ауто-пут Београд-Јужни Јадран још више ће унапредити повезаност Лазареваца са окружењем и омогућити брз и лак приступ мрежи аутопутева и јужној обилазници Београда.

Међутим, простор општине Лазаревац је због интензивног заузимања земљишта за потребе рударства и енергетике подељен на северни и јужни део. Управо због тога концепт просторног развоја се базира на унутаропштинским везама и превазилажењу просторно-функцијске поделености, као и повећавању степена њене унутрашње територијалне кохезије. У том смислу планским решењима се подржава: измештање дела државног пута I реда (Ибарске магистрале) у оквиру подручја општине; алтернативни путни правац север-југ, тј. пут Степојевац-Лазаревац; и, у зони рекултивације копова на истоку општине остварење везе одговарајућег ранга насеља северно и јужно од копова.

Поред наведених веза концепт просторног развоја се заснива и на:

- богатству минералних ресурса (на првом месту лигнита), развијеном рударско-енергетском комплексу (који путем компензација и одговарајућих накнада може поспешити даљи развој) и што бржој санацији и рекултивацији деградираних простора;

- гео и биодиверзитету кога чине делови више еколошких целина, од којих свака има недовољно искоришћене вредности;

- демографском потенцијалу у квалитативном и квантитативном смислу, где се истиче становништво градског подручја на једној страни, а традиција и искуство становника из руралног подручја на другој; становништву насеља угрожених будућим ширењем површинских копова је неопходно обезбедити и опремити просторе за адекватно пресељење и њихову социјалну интеграцију;

- мрежи сеоских насеља са различитим функционалним улогама груписаних око насеља Лазаревац као центра општине;

- природним вредностима, које чине основни потенцијал развоја јужног дела општине;

- постојећој и планираној техничкој инфраструктури;

- постојећим објектима јавних служби које у планском периоду треба даље развијати и модернизовати;

- привредном потенцијалу, првенствено у смислу формирања и инфраструктурног опремања нових привредних зона у циљу активирања других привредних грана и развоја малих и средњих предузећа; модернизације, производног реструктурирања и технолошког унапређења постојећих капацитета; и

- везама трансрегионалног карактера преко којих општина треба да развије своју систематску кооперацију са окружењем.

Потребе за даљим просторним развојем и конкретна планска решења по појединим областима сагледана су и дефинисана према посебно издвојеним просторним целинама, које непосредно утичу на валоризацију потенцијала и функционалну и просторну организацију. У оквиру сваке просторне целине, могуће је издвојити специфичне зоне које на различите начине утичу, или могу утицати на укупан развој.

1. *Зона насеља Степојевац – северна зона*, коју чине катастарске општине Степојевац, Врбовно, Лесковац и Соколово (13% површине Општине). У овој зони је највише пољопривредног земљишта, док грађевинско земљиште заузима површине линеарно распоређене уз државног пута I реда, као и мање површине уз локалне и некатегорисане путеве у Лесковцу и Соколову. Река Бељаница и мањи део тока реке Колубаре чине водно земљиште. Мање површине код границе са Великим Црљенима деградиране су и узете за потребе одлагања пепела. У овој зони је изражена тенденција згушњавања и ширења грађевинског земљишта уз магистрални пут што у наредном периоду треба подржати обезбеђењем просторних услова за изградњу посебних, мањих привредних зона. У том смислу, пренамена повремених (викенд куће) или трајних стамбених објеката у производне је пожељна и дозвољена.

2. *Зона Колубарског лигнитског басена* – је подручје обухваћено Просторним планом подручја посебне намене Колубарског лигнитског басена, односно оне катастарске општине на којима се налазе површински копови и објекти рударско-енергетско-индустријског система, или у којима је планирано ширење копова или измештање делова насеља и инфраструктурних система, и то КО Цветовац, Велики Црљени, Вреоци, Јунковац, Араповац, Миросалци, Медошевац, Сакуља, Зеоке, Барошевац, Стрмово, Мали Црљени, Пркосава и Рудовци (39% површине Општине). У овој зони доминира земљиште површинских копова и енергетско-индустријских објеката (Вреоци, Велики Црљени), при чему су знатне површине предвиђене за рекултивацију. Грађевинско земљиште се налази линеарно распоређено уз магистрални пут М-22 и регионални пут Р-201 Степојевац-Крушчица. Токови река Турије, Пештана и Колубаре чине водно земљиште. Пољопривредно земљиште се налази највећим делом у Јунковцу, Араповцу и Миросалцима, док је у долини Пештана и у Вреоцима претежно намењено за ширење копова. У овој зони има шумског земљишта, и то на рекултивисаним површинама у Миросалцима и Араповцу, као и природних шумских целина јужно од реке Пештан. С обзиром на карактер ове просторне целине, реално је очекивати даљу рекултивацију земљишта и ширење површина под шумама.

3. *Зона града Лазареваца* – обухвата Лазаревац, насеља која гравитирају и која су просторно и функционално већ спојена са грађевинским подручјем Лазареваца. Ова зона обухвата КО Лазаревац, Шопић, Бурово, Дрен, Лукавица, Стубица, Шушњар и Петка (16% површине општине). У овој зони живи преко 50% становништва општине, а поред индустрије развијене су и услужне делатности и трговина. Грађевинско земљиште заузима централни део, пољопривредно земљиште доминира у долини Колубаре у КО Шопић, док се шумско земљиште простире по јужном и југоисточном ободу Зоне. Водно земљиште чине мањи токови и делови тока река Колубаре и Лукавице.

4. *Југоисточна шумадијска зона* – зона сеоских насеља обухвата КО Жупањац, Чибутковица, Барзиловица, Дудовица, Брајковац, Трбушница, Крушевица и Бистрица, и у њој је доминантна активност пољопривреда (32% површине општине). У овој зони доминира шумско и пољопривредно земљиште у долини река Оњег и Љиг (уз Ибарску магистралу и границу са општином Љиг). Грађевинско земљиште обухвата мање површине сеоских насеља полуразбијеног типа, при чему се као тројни центар издваја насељено подручје на тремећи Чибутковице, Барзиловице и Дудовице. Поменута насеља делом гравитирају ка Ибарској магистрали, а реално је очекивати да ће гравитирати и ка будућем ауто-путу Хоргош-Пожега. Уз будућу изразиту активност

становништва у области туризма, спорта и рекреације, потребно је предвидети и организовану изградњу мањих услужно-привредних зона уз коридор магистралног, али и будућег аутопута.

Посебну пажњу при будућој изградњи објеката усмерити на увођење принципа компатибилности са основном врстом земљишта. Дозвољава се изградња:

- пољопривредних објеката на пољопривредном земљишту;
- шумских објеката на шумском земљишту;
- водних објеката на водном земљишту и
- грађевинских, привредних, комерцијалних и сличних објеката на грађевинском земљишту.

2. ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

2.1. Природни системи и ресурси

2.1.1. Пољопривредно земљиште

Општи циљ управљања пољопривредним земљиштем је његова заштита, уређење и рационално коришћење, као и хармонично повезивање производних, економских, еколошких, пејзажних и социо-културних функција пољопривредног земљишта и руралног простора у целини, упоредо са постепеним остваривањем сталног побољшања материјалног положаја пољопривредног становништва и унапређивањем стандарда и квалитета живљења на селу.

Посебни циљеви управљања пољопривредним земљиштем су:

- успостављање строгог и делотворног система контроле наменског коришћења пољопривредног земљишта, нарочито у погледу: заустављања непланског преузимања пољопривредних земљишта у непољопривредне сврхе; спречавања деградације педолошког слоја, вода и живог света како од спољних загађивача, тако и од прекомерне и неадекватне примене хемијских средстава у пољопривредној производњи;

- очување пољопривредног земљишта и повећање површине квалитетног земљишта по активном пољопривреднику;
- очување пољопривредних површина и комплекса, њихов даљи развој и модернизација у функцији високотехнолошке производње прехранбених производа;

- развој пољопривреде и прераде пољопривредних производа на технолошким решењима која ће задовољити критеријуме заштите животне средине у склопу рационалног коришћења простора;

- успостављање еколошки оптималних односа између пољопривредних, шумских и других површина, и то: заштитом природних или полуприродних енклава (баре, мочваре, шумарци, забрани, шушњари и сл.) у рејонима интензивне пољопривреде; умрежавањем пољопривредног земљишта у разне видове заштитног зеленила, сходно конфигурацији терена, хидролошким условима, начину коришћења земљишта и сл.; оснивањем сејаних ливада на маргиналним ораницама; обновом дотрајалих и оснивањем нових засада воћа и винове лозе на агро-еколошки и пејзажно погодним локацијама и др.;

- стварање препознатљиве слике пољопривреде општине Лазаревац као дела регионалне специјализације пољопривреде Шумадије, Колубаре и сл, што би у многоме допринело ревитализацији сеоских подручја у општини – очување слике предела;

- проширење система наводњавања земљишта и заштите од сувишних вода;

- пошумљавање пољопривредног земљишта ниже бонитетне класе и очување земљишта високих бонитетних класа;

- (ре)организација пољопривредне производње кроз ко-масацију и укрупњавање поседа;

- едукацију пољопривредног становништва.

Агроэколошки услови на подручју општине Лазаревац условно су повољни за пољопривредну производњу и ослањају се на простране равнице и речне терасе изнад којих се издижу виши предели покривени шумама и пашњацима. То условљава регионалну специјализацију североисточно-низијског дела Општине за ратарство, повртарство, виногадарство и сточарство и југозападног-брдско-планинског за екстензивнију пољопривреду, воћарство и сточарство. Педолошка подлога терена је делом измењена (при експлоатацији лигнита), али је углавном високих бонитетних класа земљишта. У зонама алувијалних равни река Колубаре, Љига, Пештана и делом Турије заступљене су I, II и III бонитетна класа. То су плодна земљишта на којима се могу гајити скоро све пољопривредне културе. Педолошку подлогу брдовитог централног и југоисточног дела Општине чини IV и V бонитетна класа. То су земљишта погодна за шуме, ливаде и пашњаке.

На територији општине Лазаревац могу се издвојити следећи пољопривредни микрорејони:

1. *Микрорејон интензивне пољопривреде тржишног карактера у претежно низијском делу* где доминирају оранице и ливаде. Ова зона се простире на сливном подручју реке Колубаре у северозападном делу општине. То су простори повољни за вођење економски ефикасне и разноврсне пољопривредне производње. Повећање интензивности ратарства непосредно је условљено предузимањем одговарајућих агротехничких и организационих мера. Ово је простор где је пољопривредно земљиште најозбиљније угрожено проширењем насеља, претварањем у грађевинско земљиште, експлоатацијом угља, индустријом и сл. Пољопривредну производњу у атарима тих насеља треба усмерити и охрабрити у правцу финализације пољопривредне производње и развоју прерађивачких капацитета.

2. *Микрорејон побрђа* са додатним учешћем воћњака, ливада и пашњака (атарима села Лесковац, Соколово, Араповац, Миросаљци, Бистрица, Дрен, Лукавица, Стубица, Шушњар и Петка, Брајковац, Бразиловица, Крушевица, Трбушница, Лукавица, Стибица, Бистрица, Дрен и др). На овом простору налази се и највиша тачка у општини – Стубички вис са 393м н.в. Овај простор карактерише веома богат шумски фонд, на додиру две различите природне целине – колубарске равнице и западног руба шумадијских површи. Посебну природну целину чине брда која затварају Лазаревац с југа и истока (Стубички и Крушевачки вис, Ђук, Врапче брдо, Човка). Тај простор одликује издиференцираност природних услова за развој пољопривреде и учестала смењивања у простору где у комплексима ораничних површина доминира производња жита, а пашњаци и ливаде пружају солидну основу за развој сточарства. Овај простор одликује и повољност природних услова за производњу воћа, аутохтоног и плантажног лековитог биља, гљива и сл.

3. *Зеочко виногорје* је рејон са повољним условима за развој виноградарства.

4. *Делови насеља Барошевац, Вреоци, Зеоке, Јунковац, Мали Црљени, Медошевац, Пркосава, Сакуље и Цветовац* су микрорејон директно захваћен експлоатацијом лигнита и неповољним утицајем рударства и енергетике на пољопривредну производњу. Радови на рекултивацији површина намењених за оранице отпочели су 1974. године, а најинтензивнији били су од 1985. до 1990. После техничке рекултивације урађена је биолошка, чиме су у знатној мери поправљене педолошке карактеристике земљишта. Ово је подручје где пољопривредно земљиште треба усмерити ка

производњи здраве хране. Потенцијали за тај вид производње постоје у рекултивисаним просторима, јер на тим земљиштима годинама није било никакве пољопривредне производње па ни загађења земљишта.

Планирано заузимање око 1.292 ha пољопривредног земљишта, одразиће се у периоду до 2020. године на смањење удела пољопривредних у укупним површинама. Упоредо са спровођењем програма рекултивације (доминантним делом пошумљавањем, уз местимичну примену агробиолошких мера у атарима Мали Црљени), које ће довести до постепеног враћања, а у перспективи и до повећања пређашњег биокапациитета простора, потребна је подршка повећању економске ефикасности пољопривредне производње, с ослонцем на побољшање нивоа техничке опремљености земљишта и интензивирање производње цвећа, украсног биља и других непрехрамбених пољопривредних производа, у складу са тржишном тражњом.

У погледу коришћења пољопривредног земљишта издвајају се следећа правила коришћења пољопривредног земљишта:

- пољопривредно земљиште од I до IV катастарске класе само се у изузетним случајевима може предвидети за друге намене, и то: код припајања делова рубних катастарских честица које се већим делом већ налазе у грађевинском подручју; када је потребно заузети одређену површину за развој насеља, а у близини нема земљишта нижег квалитета (катастарске класе); и, када се ради о лоцирању другог корисника од јавног интереса (еосплатација угља);

- маргиналне оранице под VII и VIII катастарском класом могу да се пренамене у шумско земљиште;

- земљишта трајно непогодна за обраду могу да се користе као: земљишта која заузимају најниже рељефне положаје и најизложенија су прекомерном влажењу поплавном, сливеном и подземном водом, а због тешког механичког састава на њима не би било исплативо извођење хидротехничких мелиорација. Због заштите и очувања еколошке стабилности пожељно их је пошумљивати, а нека од њих могуће је користити за рибњаке; и, неке од тих површина могу се користити за узгој лековитог и зачинског биља;

- тачно дефинисање власничко-корисничких права над сваком парцелом пољопривредног земљишта у процесима приватизације, реструктуризације и економске консолидације агроиндустријских предузећа и корпорација;

- поштовање еколошких ограничења за повећање економске ефикасности пољопривредне производње у процесима укрупњавањаседа и парцела породичних газдинстава и подстицања њихове специјализације, интензификације и комерцијализације;

- пољопривреда заснована на тржишним начелима најчешће се одвија изван граница грађевинског подручја, а обзиром да је везана за коришћење знатних површина квалитетног пољопривредног земљишта, на том се земљишту изузетно може дозволити само градња објеката за потребе пољопривредне производње;

- изградњу стамбених и привредних објеката за потребе пољопривредне производње породичног пољопривредног газдинства (фарме), као и разних видова руралног туризма планирати под условом да ти објекти буду искључиво у функцији обављања пољопривредне делатности;

- приликом планирања изградње објеката нових пољопривредних газдинстава изван грађевинских подручја, као и планирања градње у сврху проширивања постојећих газдинстава, подстицати обједињавање честица пољопривредног земљишта у функционалну целину одговарајуће величине да би се на њему могла засновати рентабилна, тржишна производња, повећање природне разноврсности руралних и периурбаних предела

- разрада и спровођење програма комасације земљишта у склопу целовитог уређења насеља с атаром, уз обавезну примену савремених агроколошких стандарда у погледу: спречавања ерозије; успостављања еколошки безбедних односа између развоја биљне и сточарске производње (максимално два условна грла стоке на 1ha пољопривредне површине); укључивања у плодород легуминоза и других култура (минимум 20%), односно примене прикладних агротехничких мера које регенеришу природну плодност земљишта; одржавања органске структуре земљишта одговарајућим коришћењем пољопривредне механизације; усклађивања величине поља (максимално 25 ha) са условима биотопа; подизање живица, шумарака, дрвореда и др.; обезбеђења минималног нивоа коришћења маргиналних пољопривредних земљишта (учесталост кошења травно-злањастих површина и извоза сена, интензитет испаше и сл.;

- изградња рибњака и пратећих објеката за потребе узгоја рибе (спремништа за храну, возила, уређаји и др.) дозвољена је на пољопривредном земљишту непогодном за обраду, а добијеним екстлоатацијом угља. Уз рибњаке могуће је градити стамбене објекте за чланове пољопривредних газдинстава који се баве рибарством. Приликом изградње рибњака, потребно је осигурати непропусну подлогу, довољне количине воде и заштиту објеката од поплаве;

- максимално очувати пољопривредно земљиште катастарске културе мочвара, бара, као станишта од изузетног значаја за очување биодиверзитета, и интегрисати их у локалну еколошку мрежу и систем зелених површина;

- подстицати тржиште земљиштем у смислу средњерочног и дугорочног улагања, као и развој земљишне инфраструктуре; и

- чувати земљиште од утицаја негативних ефеката пољопривредне производње.

- планирано заузимање пољопривредног земљишта за развој рударства и енергетике и за задовољавање других локалних потреба, може да буде успешно компензовано побољшањем квалитативних особина пољопривредног-производног простора и стварањем услова за повећање дохотка сеоског становништва. У том смислу, приоритет има подршка диверсификацији привредних активности на селу, упоредо са пуним уважавањем мултифункционалног карактера пољопривреде.

2.1.2. Шуме и шумско земљиште

Коришћење и заштита шумских ресурса подразумева повећање површина под шумом, ради успостављања и очувања еколошке равнотеже и ублажавања негативних ефеката које проузрокује ширење техногених терена, очување биодиверзитета и предеоне разноврсности.

Општи циљ уређења и коришћења шума и шумских земљишта је унапређење стања постојећих шума (увећањем обраслости и негом шума, обнављањем аутохтоних врста дрвећа, индиректном и директном конверзијом изданаких шума у високе или друге одговарајуће узгојне облике и спровођењем мера заштите шума) и повећање површине под шумом (пошумљавањем) у складу са рејонизацијом и категоризацијом простора.

Концепција просторног развоја шумских подручја обухвата следећа полазишта: одрживо газдовање свим потенцијалима шумског подручја; мултифункционално коришћење шума и шумског земљишта (коришћење шума за развој различитих видова туризма: спортско-рекреативни, ловни; коришћење шума за потребе заштите од ерозије и спирања тла); унапређење управљања развојем, заштитом и уређењем шума у шумским подручјима (израдом Општих основа и програма газдовања за шуме у приватном власништву,

Општих основа – ниво шумског подручја, Посебних основа – ниво газдинске јединице и Извођачких планова – ниво одељења за шуме у државној својини); очување биолошког диверзитета и аутохтоних биљних и животињских ресурса; очување и унапређење генетског потенцијала, бројности и квалитета популација дивљачи применом одговарајућих мера планирања, газдовања и контроле.

Посебни циљеви чијом ће се реализацијом унапредити стање постојећих шума на предметној територији, посебно у шумским комплексима јужног дела општине, уз речне токове, веће индустријске комплексе су:

- побољшање квалитета и попуњавање високих разређених шума;

- индиректна конверзија изданачких шума на бољим стаништима у високи узгојни облик;

- директна конверзија изданачких шума на лошијим стаништима, другом одговарајућом врстом дрвећа;

- директна конверзија изданачких шума у високе;

- реконструкција изданачких шума;

- попуњавање вештачки подигнутих састојина;

- примена превентивних и репресивних мера неге свих очуваних шума и заштићених објеката природе;

- увећање обраслости, интензивна нега и заштита „линијских”, природних хидрофилних шума уз водотоке Колубаре, Љига, Пештана, Лукавице и Турије;

- повећање степена биолошке разноврсности: формирањем засада с аутохтоним врстама лишћара;

- увођење дивљих воћарица, хортикултурних форми дрвећа, украсног жбуња и другог декоративног биља у заштитне шумске састојине;

- очување шумских комплекса и појединачних стабала у градском језгру и другим насељима општине;

- заштита и побољшање стања шумског покривача, кроз смањење обима сече и пажљиво неговаше постојећих шумских састојина, фрагментираних шумарака (забрана, групација, дрвореда, и коридора) појасева дрвенастог растиња, као и увећање шумског фонда и контрола планског газдовања шумама;

- одржавање постојећих и садња нових живица на ивицама поља како би се сачувала постојећа карактеристична шема предела.

- повећање степена заштите предеоних целина које нису захваћене штетним утицајима рударства и енергетике, примарно у функцији очувања извора и регулатора променењих биогеографских услова на угроженом простору.

Посебни циљеви чијом ће се реализацијом повећати површине под шумом на територији северног дела Општине и простору деградираном експлоатацијом лигнита, на нестабилним теренима, у речним сливовима су:

- рекултивација простора на којима се врши експлоатација минералних сировина, јаловишта, депонија и пепелишта;

- рекултивација и пошумљавање деградираних земљишта;

- пошумљавање завршних, нестабилних косина у коповима;

- пошумљавање пољопривредног земљишта ниже бонитетне класе;

- подизање шумских заштитних појасева око траса саобраћајних коридора, индустријских објеката, пољопривредних површина;

- подизања мелиоративних засада у ерозионим подручјима слива Колубаре. Санацију развијених ерозионих процеса вршити пошумљавањем и допуном проређених састојина одговарајућим врстама, акције пошумљавања треба да обухвате првенствено земљишта V и VI бонитетне класе;

- пошумљавање и извођење биотехничких радова као меру рекултивације оштећеног земљишта и уређења деградираног простора измештањем дела корита реке Колубаре и модификацијом њеног слива;

- предузимање мера за санирање одлагалишта јаловине, пепела и шљаке у складу с динамиком ослобађања простора заузетог рударским радовима, акцијом пошумљавања атохтоном вегетацијом којом ће се убрзати процес спонтане сукцесије зељастог и жбунастог биља;

- обезбеђење техничко-технолошких, економских и институционалних услова за спровођење програма агробилошке рекултивације, поступцима који обнављају екосистемске функције земљишта.

Рекултивацијом и ревитализацијом простора деградираног рударским радовима успостављају се оптимални еколошки и социоекономски односи између пољопривредних површина, шума и терена за спорт и рекреацију, укључујући формирање акваторија у депресијама. С обзиром на карактеристике депосола, пошумљавање треба вршити пионирским врстама лишћара и четинара (бреза, јова, липа, јасика, хрст, багрем, црни, бели и вајмутов бор, ариш, смрча, дуглазија и др). На осталим теренима, предност дати аутохтоним врстама дрвећа: буква, китњак, јавор, бели јасен и појединим врстама дивљег воћа.

Одрживо ловно газдовање је газдовање ресурсима популација дивљачи на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује виталност популације дивљачи, производна способност станишта, биолошка разноврсност, уз испуњавање еколошких, економских и социјалних функција ловства.

У лазаревачом ловишту посебни циљеви узгоја дивљачи и развоја ловства су:

- очување ретких и угрожених врста ловне дивљачи и остале фауне;

- узгој дивљачи и развој ловства: повећање бројности ситне и крупне дивљачи и побољшање структуре и квалитета дивљачи;

- примена конвенција, стандарда и норми заштите и развоја шума у шумским подручјима, секторских стратегија, инструмената, мера и политика уз усклађивање међусекторске координације и учешће надлежних институција и локалних заједница и др.

2.1.3. Воде и водно земљиште

Општи циљ у области вода и водног земљишта је интегрално уређење, заштита и коришћење вода, односно реализација вишенаменских водопривредних система, складно уклопљених у окружење и усклађених са другим корисницима простора.

Посебни циљеви ће се остварити кроз развој водопривредне инфраструктуре, у циљу заштите од загађења водотока и канала, заштите водоизворишта и очувања квалитета подземних вода.

Међу природним ресурсима посебан значај има одрживо и строго контролисано коришћење водних ресурса, као и заштита вода од нерационалне приватизације, загађења и неадекватног коришћења. Одрживи развој подразумева оптимално управљање, очување и унапређење квалитета вода и њихово рационално коришћење. На територији општине Лазаревац концепција одрживог развоја водних ресурса заснива се на:

- заштити вода, као ресурса, од загађења применом технолошких, водопривредних и организационо-економских мера; рецикулацији и вишекратног коришћењу вода као кључној и дугорочној мери заштите вода – циљ је да се квалитет вода највећег броја река одржава у I и II класи;

- коришћењу споро обновљивих подземних вода највишег квалитета само за снабдевање насеља и оних индустрија које захтевају воду квалитета воде за пиће;

- планској рационализацији потрошње воде, као кључног стратешког захтева, који ће се остварити кроз водопривредне услове, сагласности и дозволе за коришћење вода; и
- уређењу бујичних водотока.

2.1.4. Геолошки ресурси

Општи циљ је планско и економично коришћење минералних сировина и подземних вода, уз адекватне мере заштите, како би се постигла конкурентност на домаћем и светском тржишту.

Посебни циљеви:

- стварање услова за потпуну информисаност о свим резервама минералних сировина;
- увођење стимулативне рударске ренте (и осталих такси), како би се створио повољан амбијент за улагања приватног капитала у истраживање и експлоатацију;
- поједностављење процедуре за добијање дозвола за истраживања и експлоатацију;
- спречавање непланског коришћења подземних вода;
- систематично искоришћавање термалних и минералних вода, као извора обновљиве енергије, и као фактора у развоју бањског туризма;
- отклањање штетног утицаја експлоатације и прераде лигнита; и
- оптимална употреба расположивих ресурса ради постизања максималне економске ефикасности.

Концепт просторног развоја се заснива и на коришћењу великог богатства минералних ресурса (на првом месту лигнита), развијеном рударско-енергетском комплексу (који путем компензација и одговарајућих накнада може поспешити даљи развој) и што бржој санацији и рекултивацији деградираних простора.

Концепција одрживог развоја минералних и геотермалних ресурса заснива се на: завршетку основних геолошких и хидрогеолошких истраживања; извођењу детаљних истраживања у ширим зонама познатих лежишта; коришћењу научних сазнања у сврху проналажења нових, економски значајних, концентрација минералних сировина; анимирању свежег капитала, концесијама и приватизацијом; постизањем услова за већу надлежност регионалне и локалне самоуправе у вођењу политике сировинског комплекса; јачању еколошке компоненте код локалне експлоатације неметала грађевинских материјала; инсистирању на рекултивацији простора после завршетка експлоатације; дефинисању резерви и квалитета подземних вода; дефинисању потенцијалних зона у којима је могуће коришћење подземних вода у циљу коришћења обновљивих видова енергије и др.

2.2. Становништво, насеља и јавне службе

2.2.1. Становништво

Општи циљ у демографској политици је смањење негативних тенденција у кретању становништва и одржавање популационе виталности на Планском подручју.

Посебни циљеви:

- задржавање млађег становништва, нарочито у сеоским подручјима, (побољшавањем услова школовања, кредитно-финансијском и другом подршком за развој пољопривредне производње и приватног предузетништва);
- повећање наталитета;
- заштита и помоћ старијим грађанима (укључивањем у програме збрињавања старих).

Циљеви уравнотеженог демографског развоја се могу остварити активним спровођењем свих мера и механизма популационе политике и свих стратешко-програмских

докумената везаних за развој становништва, усклађених и имплементираних кроз свеукупну политику економског, одрживог и регионалног развоја.

2.2.2. Однос градских и сеоских насеља и функционално повезивање насеља и центара

Општи циљ је равномернији просторно – функционални развој територије општине Лазаревац и формирање интегрисане мреже насеља, кроз јачање улоге Лазареваца као општинског центра, развој и формирање осталих центара насеља, и унапређивање веза између њих како би се постигао уједначен одрживи развој подручја.

Посебни циљеви развоја и организације мреже насеља и центара су:

- даљи развој и јачање улоге Лазареваца као општинског, административног и услужног центра у мрежи насеља општине повећањем квалитета урбаних функција као једне од градских општина Београда;
- јачање улоге насеља Велики Црљени, као секундарног општинског центра;
- формирање центара заједнице насеља и њихово квалитативно повезивање (функцију центра заједнице насеља задржавају Степојевац, Јунковац, Барошевац и Рудовци);
- стварање хијерархијски хомогеног система насеља и центара са могућношћу добре просторне и функционалне интеграције (стварања основних осовина развоја рационалне мреже центара, који ће бити носиоци трансформације околних насеља, уз неутралисање негативних ефеката ширења Колубарског лигнитског басена на хомогеност и компактност постојеће мреже насеља);
- заустављање процеса депопулације, исељавања и старења становништва у руралним насељима;
- подизање нивоа квалитета објеката јавних служби у свим насељима;
- реализовање значајних акција локалне самоуправе у вези са обновом објеката јавних служби и унапређивањем комуналне опреме (побољшање опремљености инфраструктуре у насељима и међунасељском простору);
- развој сеоских насеља усмеравати ка постепеној и одрживој економској, социјалној и физичкој обнови и развоју (хармонично повезивање производних, економских, еколошких, пејзажних и социо-културних функција пољопривредног земљишта и руралног простора у целини, упоредо са постепеним остваривањем сталног побољшања материјалног положаја пољопривредног становништва и унапређивањем стандарда и квалитета живљења на селу), и
- дефинисање дугорочног, социјално прихватљивог програма расељавања становништва и откупа земљишта у вези будућих потреба експлоатације угља у колубарском басену.

Основу предлога концепција будућег развоја и организације мреже насеља и центара на подручју општине Лазаревац, у складу са наведеним циљевима, чине, Лазаревац као управни и економско – културни центар са приградским насељима, центри заједнице (сеоских) насеља, као и примарна сеоска насеља. Заједнице насеља су функционални облик у просторној организацији система насеља и центара које су резултат остваривања циља – децентрализације подручја и задржавања становништва у руралним просторима, с једне, и стварање хијерархијски хомогеног система насеља и центара са могућношћу добре интеграције, с друге стране.

На територији општине Лазаревац наставиће да функционишу, да се развијају и јачају привредне, културне и друге везе између насеља према следећем хијерархијском и организационо-функционалном нивоу:

- град и општински центар Лазаревац, са развијеним терцијарним сектором;

– приградска насеља са карактеристикама урбаних подручја (Петка, Шопић, Шушњар, Лукавица, Дрен, Бурово и Стубица);

– центри заједница сеоских насеља (Велики Црљени, Степојевац, Рудовци-Барошевац, Дудовица, Јунковац) и

– примарна сеоска насеља.

Концепција развоја мреже насеља, однос урбаних и руралних подручја и функционално повезивање насеља и центара се заснива на следећим опредељењима: повећању приступачности (завршетак започетих и планираних саобраћајних и инфраструктурних коридора омогућио би ширу приступачност ка окружењу, а изградњом и адаптирањем саобраћајне мреже унутар општине, са нагласком на унутрасеоску матрицу, постигла би се боља повезаност

свих насеља на територији општине); обнови насеља (економска, физичка и социјална обнова свих насеља представља основ заустављања депопулације, првенствено у руралним насељима) и достизању вишег квалитета живота у њима; и повећању конкурентности, што би свакако омогућило заокруживање привредног процеса и повећало развојну перспективу општине у целини, и унапређењу институционалних и људских капацитета.

Предложена организација има за циљ да, кроз стварање основних осовина развоја, допринесе рационалнијој мрежи центара. Ови центри ће бити носиоци трансформације околних насеља, уз неутралисање негативних ефеката ширења Колубарског лигнитског басена на хомогеност и компактноста постојеће мреже насеља.

Табела бр. 6: Пројекције основних података по заједницама насеља

Заједнице насеља (самостални центри)*	Насеља у ГПЦ	Број становника		Бр. насеља која гравитирају ГПЦ	Површина ГПЦ (km ²)	Густина насељености (ст/км ²)		Саобраћајна удаљеност (km)
		2011	2020			2011	2020	
Год.		2011	2020			2011	2020	ЦЗН – ОЦ
Лазаревац	Шопић, Бурово, Дрен, Лукавица, Стубица, Шушњар, Петка	31 361	34 416	7	61	514	564	/
Велики Црљени	Цветовац, Соколово, Медошевац, Вреоци	8 102	4 496	4	60	135	75	10
Степојевац	Лесковац, Врбовно	4 659	4 610	2	42	111	110	15,5
Рудовци-Барошевац	Крушевица, Пркосава, Стрмово, Мали Црљени, Трбушница, Зеоке, Бистрица	6 368	5 212	7	91	70	57	16
Дудовица	Брајковац, Барзиловица, Чибутковица, Жупањац	4 144	3 737	4	79	52	47	12
Јунковац	Араповац, Миросаљци	2,962	2,528	2	40	74	63	18
УКУПНО		57,596	55,000	26	373	154	147	

* без насеља Сакуља

ЦЗН-центар заједнице насеља; ГПЦ – гравитационо подручје центра; ОЦ-општински центар.

Насеље Вреоци тренутно има улогу центра заједнице насеља, јер му гравитира насеље Медошевац. У будућности ће, због ширења Колубарског лигнитског басена, насеље Вреоци бити у потпуности исељено, а већим делом и село Медошевац. Претпоставља се да ће се мештани ових села већином преселити на територију општинског центра са приградским насељима.

Развој рударско-енергетског комплекса до 2020. године неће битно утицати на измену постојеће функционалне организације мреже центара. Постојећи развојни и остали центри остају у функцији, док су основне промене у мрежи насеља везане за ограничени обим измештања становништва. Предвиђени број домаћинстава за пресељење до 2020. године је: Вреоци (1030), Зеоке (276), Медошевац (122). Последице ширења рударских копова на егзистенцију обухваћених насеља биће и знатно веће, јер ће један део преосталих домаћинстава остати без пољопривредног земљишта или ће трпети последице деградације животне средине.

У односу на укупну насељеност и обим измештања насеља, поред Сакуље и Цветовца који су већ расељени, Вреоци и Зеоке су насеља која ће највероватније у периоду до 2020. године бити у потпуности пресељена. Барошевац има могућност да у поступку расељавања и пренамене простора очува одговарајући ниво функционалне целовитости у оквиру преосталог дела насеља.

У мрежи насеља Лазаревац ће и даље доминирати, функцију секундарног општинског центра до 2020. године

задржаће Велики Црљени, а функцију центра заједнице насеља Степојевац, Јунковац, Барошевац, Рудовци и Дудовица.

Све до активирања нових копова, Вреоци ће бити водећи центар индустријско-рударског комплекса, док ће у том смислу Велики Црљени имати нешто мањи значај.

Концепција пресељења

Проурбана оријентација у миграционим кретањима у Србији, миграциони токови на подручју општине Лазаревац и резултати анкета у неколико насеља којима је предстојало расељавање, указују на то да ће велики део расељених домаћинстава (90%) тежити да се помери ка урбаним насељима, најчешће ка општинском центру. Та домаћинства ће, по правилу, средства добијена за експроприсано пољопривредно земљиште и објекте, употребити за куповину парцеле и изградњу куће у периферној/рубној зони општинског центра, или у неком од већ урбанизованих насеља са елементима градске физиономије, у близини или на магистралним саобраћајницама. На основу расположивих индикатора, идентификовано је неколико зона погодних за организовано насељавање ових домаћинстава.

За потребе измештања инфраструктурних система у централном делу басена биће измештена домаћинства у насељима: Вреоци, Велики Црљени, Медошевац, Барошевац, Зеоке, Бурово, Цветовац и Шопић.

Табела бр. 7: Предвиђена динамика пресељења домаћинстава према Плану генералне регулације за насеље Вреоци и према Плану генералне регулације за насеља Барошевац, Зеоке, Медошевац и Бурово

Катастарска општина	Укупан број домаћинстава у насељу	Укупан број домаћинстава на планском подручју	Пресељење домаћинстава			
			до 2010.	2011-15.	2015-20.	Остало
Вреоци	1,088	1,088	685	403	-	-
Велики Црљени	1,528	24	24	-	-	-
Медошевац	299	206	59	-	-	-
Шопић	646	56	6	9	-	41
Барошевац*	303		65	-	-	238
Зеоке*	233		31	140	-	-
Бурово*	139		-	-	49	90
Цветовац	70		30	40	-	-
УКУПНО	4,306	1,374	900	592	49	369

Извор података: Служба инвестиција Површинских копова Барошевац, ЈП Колубара

Процењено је да око 60% домаћинстава прихвата организовано пресељење у оквиру општине, док око 40% домаћинстава бира локације по слободном избору.

У следећој табели дата је пројекција укупног броја становника, по насељима, на основу тренда. Пројекција је коригована у насељима где је предвиђено пресељење домаћинстава и становници су распоређени на могуће зоне пресељења које су наведене у Просторном плану подручја експлоатације колубарског лигнитског басена. Основу за израчунавање тренда представљају пописи становништва 1991. и 2002. године (по методологији пописа 2002. године).

Табела бр. 8: Пројекција броја становника до 2020. године по насељима

Општина Лазаревац	Тип насеља	1991	2002	2011	2015	2020
		укупно	57848	58511	57596	55174
градска	28804	29918	31318	31788	32416	
приградска	3624	4198	5835	6306	6867	
сеоска	25420	24395	20443	17079	16217	
Араповац	с	819	754	641	591	528
Барзиловица	с	1015	877	846	832	815
Барошевац	с	1309	1260	1054	992	915
Бистрица	с	530	497	416	380	335
Брајковац	с	1150	1002	940	912	878
Бурово	п	392	468	447	481	574
Велики Црљени	г	4506	4580	4220	3770	3248
Врбовно	с	759	978	1012	1027	1051
Вреоци	с	3347	3210	2536	-	-
Дрен	п	452	445	433	428	457
Дудовица	с	828	777	698	663	619
Жупањац	с	638	582	503	468	424
Зеоке	с	874	796	712	675	598
Јунковац	с	1044	984	829	760	674
Крушевица	с	749	686	571	520	456
Лазаревац	г	22506	23551	25526	26542	27811
Лесковац	с	828	770	797	833	878
Лукавица	п	523	455	434	479	615
Мали Црљени	с	917	885	792	751	699
Медошевац	с	1084	925	650	658	668
Миросаљци	с	1783	1658	1492	1418	1326

Петка	п	1055	1191	1412	1510	1633
Пркосава	с	339	317	253	225	189
Рудовци	г	1792	1787	1572	1476	1357
Сакуља	с	-	-	-	-	-
Соколово	с	589	623	557	528	491
Степојевац	с	2877	3019	2850	2775	2681
Стрмово	с	368	324	319	317	314
Стубица	п	302	269	232	216	195
Трбушница	с	819	796	679	533	350
Цветовац	с	276	233	139	113	81
Чибутковица	с	1332	1260	1157	1111	1054
Шопић	п	1785	2230	2443	2709	3042
Шушњар	п	261	322	434	484	546

Просторни развој и уређење руралних подручја

Степен развоја привредних делатности, услуга и јавних служби у сеоским насељима, и делимично у центрима заједнице насеља, је на врло ниском нивоу. У већини села постоје комунални проблеми (посебно водовод и канализација, депоновање смећа и сл). Развој саобраћаја један је од основних предуслова за даљи развој села. Међутим, унутар-сеоска саобраћајна матрица је углавном неразвијена, посебно у брдском, јужном делу општине.

Потенцијали руралног подручја леже у подстицају за развој нових облика урбано-руралног партнерства, које се везује за расподелу трошкова и добити. Нове форме кооперације и партнерства омогућавају размену услуга између градова и села у обезбеђењу одрживог развоја. Град обезбеђује квалитетне и скупе инфраструктурне системе у руралном подручју, у замену за заштиту простора са ресурсима (водоухват, плодно пољопривредно земљиште, храна).

Основна планска решења у циљу ревитализације села су: модернизација пољопривредне производње, подједнако третирање сеоских и градских насеља кад је у питању квалитет живота становништва (све услужне садржаје „приближити” сеоском становништву, побољшањем локалних саобраћајних веза, изградњом недостајуће инфраструктуре, као и изградњом и опремањем сеоских насеља објектима јавних служби); стимулисање приватне иницијативе у сектору јавних служби, подстицање посебних програма у култури, спорту и рекреацији, како би се очувале и развиле духовне и материјалне вредности села итд.; развој посебних облика туризма који би активирали сеоско подручје (сеоског, излетничког, спортско-рекреативног и ловног туризма).

2.2.3. Организација јавних служби

Општи циљ развоја система јавних служби је побољшање квалитета живљења кроз подизање квалитета услуга и доступности јавних служби, уз искоришћење потенцијала и погодности локалне заједнице, као и њених вредних и привлачних ресурса и развојних могућности.

Посебни циљеви развоја система јавних служби су:

- даљи развој Лазаревца као општинског центра са добром мрежом јавних служби (образовања, културе, здравства, социјалне заштите, спорта и рекреације и др);
- подизање нивоа квалитета објеката јавних служби у свим насељима, засниваног првенствено на реконструкцији, адаптацији и санацији постојећих, али и на изградњи нових објеката;
- успостављање равнотеже у пружању услуга становништву урбаних и руралних насеља;
- увођење комплементарних активности и пратећих садржаја, у циљу повећања доступности јавних служби грађанима у свим деловима општине;
- популаризација спортских и рекреативних активности;
- стварање бољих услова за бављење врхунским спортом и побољшање услова за школски спорт.

Концепција развоја јавних служби заснива се на циљевима развоја мреже насеља и локалним специфичностима општине, у складу са критеријумима датим у Изменама и допунама РППАП Града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11). Планирана мрежа јавних служби треба да обезбеди основне потребе становништва у свим насељима, у складу са планираним нивоом насеља, односно његовим функционалним значајем у мрежи насеља. Лазаревац ће и даље остати најдоминантнији у погледу развоја јавних служби, тако да ће сва насеља са подручја општине и у будуће бити ослоњена на њега за задовољење својих потреба, нарочито потреба за даљим образовањем, специјализованим здравством, социјалном заштитом и слично. У осталим насељима развој јавних служби је планиран тако да задовољи потребе насеља у односу на њихов ниво у мрежи насеља, као и да задовољи захтеве рационалне организације и квалитета услуга, а да функционисање насеља ипак подигне на виши ниво.

Планирани развој у области образовања заснива се на реконструкцији, доградњи и одржавању постојећих објеката, а по потреби и изградњи нових. Постојећи објекти за потребе *предшколске заштите и образовања* ће се реконструисати, адаптирати и инфраструктурно опремити, а нови ће се градити према исказаним потребама (превасходно у насељима која користе просторије основних школа и центрима заједница насеља). Планирана је изградња депанданаса капацитета до 80 деце у насељима Дудовица и Јунковац, односно комбиноване дечје установе у насељу Степојевац капацитета 270 деце (постојећи припремни предшколски програм се одвија у објекту основне школе). Поред наведеног, на подручју општинског центра је потребно изградити још минимум један КДУ (поред три већ постојећа), капацитета до 270 деце, како би се омогућило смештај 50% континента деце узраста од једне до седам године (укупан прогнозиран континент од 2.640 деце наведеног узраста). Смернице за побољшање услова рада *осмогодишњих школа* односе се на модернизацију, доградњу до потребних капацитета, изградњу физкултурних сала у основним школама у којима недостају, одржавање и инфраструктурно опремање, као и опремање савременим наставним средствима. Постојећи објекти за *средњешколско образовање* планирани су за проширење до потребних капацитета, доградњом и надградњом, као и организовањем

интернатског смештаја. Планирано је отварање *високошколске* установе (на територији града или општине – активирање Технолошког парка) као огранака Рударско-геолошког факултета.

Развој у области социјалне заштите подразумева да у наредном периоду треба подстицати отварање, односно изградњу домова за бригу о старим лицима (приватних или у оквиру јавног сектора), и организовање дневних боравака за старе, одрасле, децу и омладину са посебним потребама, и друге рањиве групе. Планирана је реконструкција постојећих установа социјалне заштите и изградња установе Геронтолошког центра, односно прихватилишта за одрасла и старија лица, у насељу Рудовци на комплексу површине од око 0,63 ha. у складу са посебним програмима надлежних институција. Поред наведеног, на подручју плана је потребно планирати и по један објекат Дневног боравака за децу и младе ометене у развоју (капацитета до 20 корисника са површином објекта од око 300 m²), односно Дневни боравак за одрасла и стара лица (до 100 корисника са површином објекта од око 400 m²). Одређене облике ванинституционалних служби (Дневног боравака са клубом за старе и Служба помоћи у кући), је могуће организовати и у оквиру објеката јавних служби (здравство, култура и сл.) и у приземљима стамбених и пословних објеката, а све у складу са стратегијом развоја и развојним програмима.

Планирани развој у области здравствене заштите засниваће се на постојећој концепцији, односно постојећој мрежи уз неопходне санације, адаптације и мање допуне: Дому здравља у општинском центру са породилиштем и Заводом за нефропатију и планираним стационарним блоком, постојећом мрежом здравствених станица и амбуланти у већем броју насеља, које ће се по потреби реконструисати, опремити и модернизовати, као и изградњом амбуланти у насељима где их нема, а где се очекује значајнији прилив насељеног становништва са подручја предвиђеног за ширење копова. Једно од приоритетних локација је насеље Шопић, где је планирана изградња установе примарне здравствене заштите (Амбуланта), узроковано планираним измештањем здравствене станице из насеља Вреоци приликом планског расељавања становништва из овог места. За изградњу амбуланта у оквиру старог насеља Шопић је потребно обезбедити око 5 ари земљишта, на којем би се градио објекат БРП од око 300 m². У насељу Јунковац је планирана изградња здравствене станице (која ће преузела улогу ЗС Вреоци), уместо досадашње амбуланта, на површини комплекса од око 7 ари на којем би се могао изградити објекат БРП од око 450 m². Овако организована примарна здравствена заштита просторно релативно добро покрива целу општину. Треба подржати отварање апотека у свим насељима.

Објекте културе је потребно изградити у насељима где недостају. Већи део постојећих објеката је у лошем стању, због чега им је потребна санација, реконструкција, адаптација, као и привођење првобитној намени уз унапређење простора за културне активности свих генерација (већина ових објеката користи се у друге сврхе). Неопходно је у наредном периоду подстицати, неговати и одржавати постојеће културне манифестације, аматеризам у култури, као и одговарајуће ангажовање културних и других институција на квалитетној организацији размене програма, различитих форми гостовања и путујућих изложби и представа на свим нивоима.

Развој спорта и рекреације заснован је на стратешком опредељењу да се првенствено сачувају и ревитализују постојећи спортски објекти, а затим да се плански граде нови објекти и површине у функцији рекреативног, врхунског и школског спорта. Планирана је реконструкција постојећих

спортских хала, спортских терена у насељеним местима, школских игралишта, као и реализација физкултурних сала у школским комплексима, са потребном опремом и по савременим стандардима. Такође, планирана је реализација нових спортско-рекреативних комплекса са специфичним рекреативним и такмичарским спортским садржајима (спортски терени, купалишта и аквапаркови, хиподром, аутодром, моторцикличке стазе, стрелишта), као и стазе здравља и мреже бицикличких и пешачких стаза.

Када су у питању остали објекти јавних служби потребно је: изградити нови објекат поште; завршити изградњу објекта ватрогасног дома; планирати изградњу објекта полицијске станице у непосредној близини ватрогасног дома, у циљу функционалног заокружења служби полиције; повећати број поштанских јединица, као и даље редовно одржавати и, према потреби, обнављати остале објекте јавних служби у општинском центру и насељима (месна канцеларија и друго).

Табела бр. 9: Упоредни показатељи опреме објектима јавних служби насеља у општини Лазаревац

Насеља	Предшк. образ.		Образ.		Здравство		Култура		Соц. заштита		Спорт и рекреација		Верски објекти		Остало	
	Стање	План	Стање	План	Стање	План	Стање	План	Стање	План	Стање	План	Стање	План	Стање	План
Араповац	Об		Ош(4)								Тмс	Фт	Ц		Мк	П
Барзиловица			Ош(4)								Тмс				Мк	П
Барошевац	Об	Об	Ош(8)	Ош(8)	А	А***		Дк,Б			Тмс,Фт,	Фс*	Ц		Мк,П	
Бистрица			Ош(4)								Тмс,Фт				Мк	П
Брајковац	Об		Ош(4)		А						Тмс,Фт		Ц		Мк,П	
Бурово			Ош(4)								Тмс,Фт				Мк	П
Велики Црљени	Об		Ош(8)	Ош*** Вш	Зс		Дк,Б				Сц,Тмс, Фт,Фс		Ц		Мк,П	
Врбовно	Об		Ош(4)								Фт	Тмс			Мк	
Вреоци	Об		Ош(8)		Зс						Тмс,Фт, Фс		Ц		Мк,П	
Дрен	Об		Ош(4)								Тмс,Фт		Ц		Мк	П
Дудовица	Об	Об****	Ош(8)		А	А***		Дк,Б			Тмс,Фт	Фс			Мк,П	
Жупањац	Об		Ош(4)								Тмс,Фт				Мк	П
Зеке	Об		Ош(4)		А	А***					Тмс,Фт				Мк	П
Јунковац	Об	Об****	Ош(8)		А	Зс		Дк,Б			Тмс,Фт	Фс	Ц		Мк,П	
Крушевица			Ош(4)								Тмс,Фт		Ц		Мк	П
Лазаревац	Об/З	Об****	Ош(8)/3, Сш/2, МШ	Сш****	Дз	Дз***	Дк,Б	Дк***	Кс, Дбх, Цср		Тмс,Фт, Фс,Сц		Ц		Мк,П, Пс	Вд,Пс
Лесковац	Об		Ош(4)								Фт	Тмс	Ц		Мк	
Лукавица			Ош(4)								Тмс,Фт				Мк	П
Мали Црљени			Ош(4)								Тмс,Фт				Мк	П
Медошевац	Об		Ош(4)								Сц				Мк	
Миросаљци	Об		Ош(4)		А	А***					Тмс,Фт		Ц		Мк,П	
Петка	Об		Ош(4)								Тмс,Фт		Ц		Мк	П
Пркосава			Ош(4)								Тмс				Мк	
Рудовци	Об		Ош(4), Ош(8)		Зс	Зс***	Дк,Б			Дс****	Тмс,Фт	Фс	Ц		Мк,П	
Сакуља			/													
Соколово	Об		Ош(4)								Тмс	Фт			Мк	П
Степојевац	Об	Об****	Ош(8)		А	Зс	Б	Дк			Тмс,Фт, Фс		Ц		Мк,П	
Стрмово			Ош(4)								Тмс,Фт				Мк	
Стубица			Ош(4)								Тмс				Мк	П
Трбушница			Ош(4)								Тмс,Фт		Ц		Мк	П
Цветовац			/									Сц,Фт			Мк	
Чибутковица	Об		Ош(4)								Фт	Тмс	Ц		Мк	П
Шопић	Об		Ош(4)			А****					Тмс,Фт	Фс	Ц		Мк	П
Шушњар			/								Фт	Тмс			Мк	П

Легенда:

СШ – средња школа,
ОШ(8) – осморазреда школа;
ОШ(4) – четвороразредна школа;
СпШ – основна школа за децу са посебним потребама;
Дбх – дневни боравак за хендикепирану децу;
ДЗ – дом здравља,
ЗС – здравствена станица,
А – амбуланта,
Ва – ветеринарска амбуланта,
Ап – апотека,
Пап – пољопривредна апотека;
Об – обданиште,

Об(ОШ) – депанданс при основној школи,
ДК – Дом културе,
Б – библиотека (мултимедијална),
Ф – фудбалски стадион,
ФТ – фудбалски терен,
Тмс – терен за мале спортове,
Фс – физкултурна сала,
СД – спортска дворана,
СЦ – спортски центар,
Ц – црква,
Ман – манастир,
МК – месна канцеларија,
П – пошта,

Пс – полицијска станица,
 Дс – дом за стара лица,
 Кс – дневни центар за стара лица
 Цср – центар за социјални рад,
 Вс – ватрогасна станица,
 Вд – добровољно ватрогасно друштво,
 Г – гробље,
 Пи – пијаца.
 * нови објекат у изградњи
 ** повећање броја запослених у здравственом објекту,
 као и омогућавање рада у две смене
 *** проширење, реконструкција, санација и/или адаптација
 **** потребно је изградити нови

2.3. Привредне делатности

Општи дугорочни циљ привреде Лазареваца је остваривање бржег и уравнотеженијег развоја, уз динамични развој терцијарног сектора, посебно туризма, уз даљи ослонац на рударско-индустријским капацитетима и место у енергетском систему Београда и Србије, уз смањивање негативних ефеката рудника угља и пратећих индустрија на животну средину и коришћење погодности близине урбаног подручја и тржишта Београда.

Носиоци оваквог развоја биће, поред рударског комплекса, мала и средња предузећа, а развој ће се заснивати на научно-истраживачким и иновативним активностима.

Концепција развоја привреде се заснива на богатству минералних ресурса (на првом месту лигнита), развијеном рударско-енергетском комплексу и што бржој санацији и рекултивацији деградираних простора, као и на привредном потенцијалу, првенствено у смислу формирања и инфраструктурног опремања нових привредних зона у циљу активирања других привредних грана и развоја малих и средњих предузећа; модернизације, производног реструктурирања и технолошког унапређења постојећих капацитета. Оваква концепција изискује обезбеђивање просторних капацитета за изградњу нових привредних, комерцијалних и трговинских садржаја у контексту близине Београда и других градова, саобраћајне доступности (друмски и железнички) и захтева тржишта, развој старих и нових туристичких подручја и очување и унапређење пољопривреде.

2.3.1. Пољопривреда

Општи дугорочни циљ у области пољопривреде је стални раст и већа диверсификација тржишно и прерађивачки оријентисане производње, уз отклањање штетног утицаја делатности на агроеколошке, економске, инфраструктуре и социокултурне услове за развој пољопривредне производње и унапређевање квалитета живљења на селу, уз веће коришћење природних погодности и ресурса.

Посебни циљеви:

– Стварање препознатљиве слике пољопривреде општине Лазаревац, која би у многоме допринела ревитализацији сеоских подручја у општини.

– производња и прерада пољопривредних производа заснована на технолошким решењима која ће задовољити критеријуме заштите животне средине и тржишности;

– подстицање развоја пољопривредне инфраструктуре – складишта, расхладних простора, дорадних погона, пијаца и сл.;

– развој тржишно усмерених пољопривредних породичних газдинстава, укрупњавањем, модернизацијом и специјализацијом, као и квалитетом понуде;

– подстицање атрактивности пољопривреде и диверсификације руралне економије (сеоског туризма, кућне радности, трговине, малих и средњих погона и сл.) и стварање задовољавајућег квалитета живљења породичних пољопривредних газдинстава;

– интензивна производња воћа, поврћа и других ратарских култура – изградња нових плантажа воћа, пластеника и стакленика (за поврће и цвеће), производња здраве хране; и
 – очување природних, културних и традиционалних вредности руралних простора.

Концепција развоја пољопривреде почива на очувању пољопривредних површина и комплекса, њиховом даљем развоју и модернизацији у функцији високотехнолошке производње прехранбених производа. Исто тако, већа тржишност кроз интензивну производњу воћа и поврћа и здраве хране намењених тржишту Београда допринесиће исплативости бављења пољопривредом и њеној атрактивности, а тиме и очувању природних, а нарочито културно-историјских вредности сеоских подручја.

Основна планска решења у циљу развоја пољопривреде и ревитализације села су:

– (ре)организација пољопривредне производње кроз комасацију и укрупњавање поседа;

– модернизација пољопривредне производње и удруживање више произвођача у добровољне и интересне задруге и др.;

– успостављање одговарајућег степена комбинованог развоја пољопривреде и других привредних, услужних и посредничких делатности. Ту спадају мали и средњи индустријски погони, занатство, трговина, сервисне услуге, као и туризам и домаћа радиност. Подстицај томе треба да буду повољнији услови садржани у одговарајућој пореској и стимулативној политици;

– финализација пољопривредних производа, односно заокруживање потпуног циклуса пољопривредне производње на селу (од примарне производње до прераде и продаје), односно, формирање мешовитих (мултифункционалних) насеља, посебно у центрима заједнице насеља (Дудовица, Јунковац и Степојевац);

– боља повезаност са центром општине изградњом и модернизацијом саобраћајних комуникација, као и кроз ефикаснији и јефтинији јавни превоз и са осталим селима (нарочито са центрима заједница села);

– развој Научно-технолошког парка, који би представљао велики подстицај развоју агропривреде, кроз иновације, високу прераду и евентуални извоз; поспешивање финализације агропроизвода уз квалитетан дизајн и заштитни знак;

– едукација становника села у правцу модернизације и организације пољопривреде, улагања у привреду, припреме развојних пројеката којим се конкурише за финансијска средства и др. и

– фаворизовање производње здраве хране високог квалитета у јужном делу општине са центром у Дудовици.

Планирано заузимање пољопривредног земљишта за развој рударства и енергетике и за задовољавање других локалних потреба, може да буде успешно компензовано побољшањем квалитативних особина пољопривредног производног простора и стварањем услова за повећање дохотка сеоског становништва. У том смислу, приоритет има подршка диверсификацији привредних активности на селу, упоредо са пуним уважавањем мултифункционалног карактера пољопривреде.

Агроеколошки услови на подручју општине Лазаревац условно су повољни за пољопривредну производњу и ослањају се на простране равнице и речне терасе изнад којих

се издижу виши предели покривени шумама и пашњацима. То условљава регионалну специјализацију североисточног-низијског дела Општине за ратарство, повртарство, виногадарство и сточарство и југозападног-брдско-планинског за екстензивнију пољопривреду, воћарство и сточарство. Вишевековна традиција пољопривреде, формиране производне преференце, агролошки и климатски услови омогућавају потпунију економску валоризацију, генерално посматрано, према следећим пољопривредним микрорејонима.

1. *Микрорејон интензивне пољопривреде тржишног карактера у претежно низијском делу*, у коме су простори повољни за вођење економски ефикасне и разноврсне пољопривредне производње. Становници се углавном баве ратарском, повртарском и сточарском производњом, а у последњој деценији се запажа тенденција запостављања сточарства. Ратарску производњу треба усмерити потребама сточарства. Плански приоритет је успостављање тесне везе између развоја биљне и сточарске производње, са ослонцем на обезбеђење сопствене крмне базе и редифинисање основних тржишних производа. Простори нижих тераса и речних долина погодују производњи сточног биља и индустријског биља. Повећање интензивности ратарства непосредно је условљено предузимањем одговарајућих агротехничких и организационих мера. Поддршка треба да буде усмерена на укрупљавање поседа и повећање количине производње. Основе ратарства чине пшеница и кукуруз што се и у будућности неће битије мењати. Најповољнији терени за производњу кукуруза су алувијалне равни и најниже терасе, док пшеници више погодују сувљи терени на просторима виших тераса. Простори дуж алувијалних равни (реке Колубаре, Турије, Пештана и др.) погодни су за повртарске културе (пре свега са аспекта наводњавања). Производња поврћа захтева велики ангажман људског рада, али на малим поседима (од 1 ha), према неким проценама, може се обезбедити доходак једнак оном са имања која имају више од 20 ha ратарских усева и двадесетак условних грла стоке. Последњих година ова производња се сели из великих производних комплекса и производних површина на породична пољопривредна газдинства. чиме се мења и досадашње поимање концепта чувања поврћа. Због тога се јавља потреба изградње мреже заједничких хладњача за воће и поврће, чиме се породичним пољопривредним газдинствима донекле пружају услови за конкурентско понашање на тржишту. Импулс развоја повртарства представља би изградња капацитета за производњу и прераду (конзервисање, сушење и смрзавање) поврћа. Производња поврћа и цвећа показује технолошке и економске (компаративне) предности, посебно под пластеницима и стакленицима.

Приоритет на овим просторима је заустављање процеса непланског ширења стамбено-привредних зона, упоредо с предузимањем ефикасних мера заштите педолошког слоја од деградације, подстицање преоријентације на развој стакленичке, пластеничке, расадничке и друге видове радноинтензивних и профитабилних производњи.

2. *Микрорејон побрђа* карактерише и додатно учешће воћњака, ливада и пашњака (атараци села Лесковац, Соколово, Араповац, Миросаљци, Бистрица, Дрен, Лукавица, Стубица, Шушњар и Петка, Брајковац, Бразиловица, Крушевица, Трбушница, Лукавица, Стибица, Бистрица, Дрен и др.). Посебну природну целину чине брда која затварају Лазаревац с југа и истока (Стубички и Крушевачки вис, Ђук, Врапче брдо, Човка). Овај простор је погодан за развој пољопривреде, у комплексима ораничних површина доминира производња жита (уз специфичне погодности за производњу проса, хељде, раж и сл.), а пашњаци и ливаде пружају солидну основу за развој сточарства. Интегралним

приступом треба омогућити услове за развијање сточарства: говедарства, овчарства и козарства ради производње млека и меса. То је могуће променом расног састава крава, оваца и коза, као и побољшањем њихове исхране и услова смештаја, изградњом фарми, повезивањем привредних субјеката пољопривреде и породичних газдинстава. Овај простор одликује и повољност природних услова за производњу аутохтоног и плантажног лековитог биља, гљива, сакупљање шумских плодова и сл. Потребно је организовати перманентну обуку сакупљача, формирати откупне и прерађивачке центре. Воћарство, такође, представља потенцијалну развојну линију пољопривреде овог микрорејона, посебно када су у питању: шљиве, јабуке, крушке, вишње и брескве. Ово је подручје традиционално познато по производњи ракије од црвене ранке и сувим шљивама. Производња воћа и поврћа захтева велики ангажман људског рада, али на малим поседима (од 1 ha), према неким проценама, може се обезбедити доходак једнак оном са имања која имају више од 30 ha ратарских усева и двадесетак условних грла стоке. Последњих година воћарска производња се сели из великих производних комплекса и производних површина на породична пољопривредна газдинства, чиме се мења и досадашње поимање концепта чувања воћа и поврћа. Због тога јавља се потреба изградње мреже заједничких хладњача за воће и поврће, чиме се породичним пољопривредним газдинствима донекле пружају услови за конкурентско понашање на тржишту. Импулс развоја воћарства и повртарства представљала би изградња капацитета за производњу и прераду (конзервисање, сушење и смрзавање) воћа и поврћа.

Ресурси за сакупљање и прераду шумских плодова, гљива и аутохтоног и плантажног лековитог биља а у новије време и културних купина и боровница већи су од досадашњег коришћења.

3. *Зеочко виногорје* може се извући као посебан микрорејон, простор који има традицију у производњи вина и површине под виноградима. Према проценама, производњом са 5-6 ha могуће је осигурати егзистенцију једног пољопривредног домаћинства. Неповољна демографска ситуација основни је ограничавајући фактор развоја виногадарства. У новије време постоји тенденција реактивирања Зеоског виногорја уз могућност да и овај простор уђе у програм винског туризма.

4. *Микрорејон директно захваћеном, досадашњом и планираном, експлоатацијом лизнита и неповољним утицајем рударства и енергетике* (делови насеља Барошевац, Вреоци, Зеоке, Јунковац, Мали Црљени, Медошевац, Пркосава, Сакуље и Цветовац). На рекултивисаним површинама ових насеља, налазе се и два воћњака, један у Рудовцима, подигнут на одлагалишту Поља „А” (1986/87. године) на површини од 5,7 ha, где је заступљено више воћних врста и винова лоза, а други иза монтажног плаца у Барошевцу, на површини од 10,5 ha. Постоје и два шумска расадника „Барошевац” и „Тамнава – Источно поље”.

У перспективи, апсолутни приоритет на овом подручју има разрада и спровођење одговарајућих инвестиционо-развојних пројеката, којима ће се подједнако уважити интереси газдинстава за унапређењем пољопривредне производње, као и интереси некомерцијалних и ситних комерцијалних газдинстава за развојем непољопривредних делатности, ради допуњавања прихода од пољопривреде приходима ван газдинства, до нивоа паритетног дохотка.

Према предлогу будућих активности „Колубара услуге” сектор „рекултивација” на овом простору планира се изградња кавезног узгоја рибе на језерима Пркосава и Барошевац (монтажни плац), и то:

– на језеру Пркосава: интензивни систем гајења риба у кавезном систему; екстензиван систем гајења риба у слободној води; рекреативни риболов; и рекреативно – угости-тељске услуге.

– на језеру Барошевац – Монтажни плац: интензиван систем гајења рибе у кавезном систему; екстензиван систем гајења риба у слободној води; и рекреативни риболов.

Према неким проценама ово је подручје где би се намена пољопривредних површина требала усмерити у сврху производње здравствено поуздане хране, дакле хране која се производи без хемикалија и угрожавања животне средине. Користећи највећу предност простора (на тим земљиштима дуги низ година није било производње), која се одражава у очуваном стању животне средине треба улагати напоре у развита еколошке пољопривреде (органске или биолошке), која под строгим надзором производње, без примене минералних ђубрива, пестицида, хормона и других агрохемикалија не може постићи задовољавајуће приносе, али уз добру организацију тржишта може постићи добре економске резултате. Због растуће потражње на тржишту еколошки производи могу бити полазиште за стварање препознатљивог тржишног и извозног производа. У том смислу неопходно је увођење одређених технолошких и квалитативних стандарда, повећање нивоа знања, као и активна тржишна промоција.

2.3.2. Индустрија

Општи циљ развоја индустрије је повећање конкурентности и ефикасности, превазилажења монофункционалне (рударско-енергетске) структуре локалне економије, ревитализација постојеће индустрије и увођење нове засноване на знању и новој технологији, као и потпуније коришћење територијалног капитала и локалних предности у складу са принципима одрживог развоја и заштите животне средине.

Рударско-енергетско-индустријски комплекс остаје окосница привредног развоја општине Лазаревац. Предвиђа се спровођење додатних комплементарних мера индустријске политике којима ће се будући развој овог комплекса ускладити са принципима одрживог развоја, као што су: подршка структурно-организационим и својинским променама РЕИС-а; припремање погона РЕИС-а за примену мера заштите животне средине; промовисање енергетске ефикасности; улагање у истраживање и развој еколошки ефективних технологија; укључивање еколошких трошкова у инвестиционе трошкове изградње нових капацитета; усклађивање планова експлоатације и прераде лигнита са реалним енергетским потребама и др.

Посебни циљеви у области развоја индустрије су:

– реструктурирање, ревитализација и модернизација постојећих и изградња нових производних капацитета;
– јачање тржишне конкурентности и развој производње окренуте извозу;

– рационално искоришћавање лигнита као „необновљивог природног ресурса” и унапређење процеса његовог олемењивања;

– планско ширење површинских копова лигнита и рекултивација деградираних површина, као и планско измештање делова насеља и инфраструктурних система из зона предвиђених за ширење копова;

– равномернији територијални развој на подручју општине (смањивање диспропорције у степену развијености између рударско-енергетско-индустријске зоне карактеристичне по високој концентрацији улагања и других делова општине); и

– повећање запослености.

Концепција одрживог развоја индустрије општине Лазааревац, у складу са напред наведеним циљевима, подразумева:

– улагање у нове технологије, засноване на знању, и стварање услова за развој и производњу производа конкурентних на међународном тржишту.

– развој сектора малих и средњих предузећа који ће бити одржив, конкурентан и оријентисан на извоз;

– стварање позитивног пословног окружења за индустријска предузећа (увођењем једноставне процедуре отварања нових предузећа, усавршавањем и дистрибуцијом информација, финансијском подршком као што су start-up krediti, пореске олакшице и олакшице приликом отварања нових радних места, развојем предузетничке културе, развојем и едукацијом људског потенцијала);

– стварање препознатљивих робних марки, промоција извозних могућности, сарадња са ино-партнерима и поштовање робних стандарда;

– подизање атрактивности локација ради привлачења капитала и ефикасног улагања;

– завршавање приватизације и реструктурирања великих предузећа у друштвеној својини (декомпоновање великих и нефункционалних система, раздвајање основне и споредне делатности и др);

– просторно ширење појединих постојећих површинских копова, затварање копова у којима се експлоатација приводи крају и отварање нових површинских копова;

– ефикасна рекултивација деградираних земљишта;

– реализацију програма подршке samozapošljavanju, отварање нових радних места, додатно образовање и обуке, програми јавних радова, и други програми у складу са законом, побољшање понуде радне снаге кроз програме сталног образовања и обуке уз повећање учешћа маргинализованих група, унапређивање социјалног дијалога и ефективности социјално-економских савета и локалних савета за запошљавање, и др.

У циљу смањења трошкова производње угља и откривке ЈПРБ „Колубара” у наредном периоду планира инвестиције у следеће пројекте: ревитализација основне рударске опреме; завршетак Инвестиционог програма Поља „Б”, чиме ће се обезбедити производња 3 милиона тона угља и 6 милиона m³ чврсте масе откривке на том Пољу; измештање жичаре на Пољу „Д”; измештање реке Колубаре на копу Јужно Поље (Велики Црљени), фаза 2; изградња информационо-надзорно-управљачког система за сектор лигнита; управљање квалитетом угља; рекултивација деградираних површина; заштита радне и животне средине.

Квалитетна реорганизација, диверзификација и дисперзија индустријских активности према захтевима тржишта, интересима, потенцијалима, потребама и могућностима локалне заједнице подразумева формирање мреже разноликост просторних целина:

– постојећи енергетско-индустријски комплекси – Вреоци и Велики Црљени, уз ширење површина интензивне експлоатације угља према просторно-временској динамици предвиђеној стратешким планским документима;

– активирање нових просторних форми за подстицање свеукупног развоја (технолошки/ индустријски парк, бизнис инкубатор) у планираној привредно-индустријској зони у Лазаревцу;

– инфраструктурно опремање предузетничке зоне/локалитета и појединачних локалитета у мањим развојним центрима и у насељима у руралном подручју, са испољеним интересом за интензивирање развоја локалне заједнице или специфичним локационо-развојним потенцијалом.

Модел полицентричног развоја индустрије обухвата у планираној просторној организацији индустрије следеће центре:

– у Северној зони: мали центар Степојевац;

– у Зони Колубарског лигнитског басена: специјализоване привредно-индустријске центре Вреоци и Велики Црљени; насеља са специфичним локационо-развојним потенцијалом Зеоке, Барошевац, Рудовци и Дрен;

– у Зони града Лазареваца: привредно-индустријски центар Лазаревац са приградским насељима;

– у Југоисточној шумадијској зони: тројни центар Чибутковица-Барзиловица-Дудовица; и насеља са нуклеусом производних и услужних активности (Брајковац или др).

У енергетско-индустријској зони у Вреоцима лоцирани су производни капацитети у функцији доминантне активности (прераде угља, прерада метала, производња и ремонт рударске опреме, машина, електро-опреме, производња бетонских елемената од лаког гасбетона), као и активности из области угоститељства и трговине. Просторно лимитирана зона не омогућава ширење и локацију нових капацитета, а због положаја у близини насеља, карактера технолошких процеса и ниског степена комуналне опрељености, будуће квалитетније коришћење зоне подразумева преузимање адекватних мера заштите окружења, увођење савременијих технологија и поштовање стандарда. У постпланском периоду, после 2020. године неопходно је обезбедити простор за дислокацију ове зоне, а као потенцијални локалитети су у оквиру проширења ТЕ „Колубара Б”, у атару насеља Конавица и могућег проширења зоне у Великим Црљенима.

Енергетско-индустријска зона у Великим Црљенима такође је битан елемент у просторно-привредној структури општине Лазаревац. Уз активне мере заштите окружења, у циљу неутралисања штетног деловања постојећих капацитета, предност зоне је у повољним условима за просторно ширење и могућностима за смештај нових привредних објеката и дислоцираних капацитета из других подручја (нпр. Вреоца).

Привредно-индустријска зона Лазареваца (поред Лазареваца обухвата и делове насеља Петка и Шопић), повољан саобраћајни положај, данас делимично активирана функционисањем мањих капацитета, уз адекватно опремање пружа могућности за локацију савремених просторних форми за привредне активности, посебно имплементацију нових технологија у производњу и савремених облика пословања.

Технолошки парк (технопарк) као центар развоја технологије, објединио би истраживачке послове, послове трансфера технологије, пружао помоћ у финансирању и кредитирању, посебно стимулисању директних страних инвестиција, пословима обуке и доквалификације кадрова, менаџмент, организацију рада и сл. С обзиром да су за технолошки парк кључне интензивне везе предузећа, универзитета и научних института, у њему би се могла формирати мала истраживачка станица, која би допринела комерцијализацији научно-истраживачког рада и поспешила финализацију производа.

Зоне за развој МСП (предузетничке зоне) у Степојевцу и између насеља Чибутковица- Барзиловица-Дудовица су уз магистралну саобраћајницу, а њихово формирање је у функцији јачања мањих развојних центара са диверзификованом структуром делатности. Инфраструктурно опремљене зоне треба да омогуће развој МСП и предузетништва из области производње, складиштења, трговине, сервисних и других услужних активности, уз неопходне мере заштите окружења.

Зона за развој МСП у западном делу општине између насеља Мали Црљени и Рудовци налази се уз регионалну саобраћајницу Лазаревац-Аранђеловац и једним краком уз трасу планираног пута ка Миросалцима.

Поменуте зоне за развој МСП уз путеве могу да имају ширину до 200м са обе стране пута, у зависности од

природних и инжењерско-геолошких карактеристика терена и појасева и зона заштите постојећих и планираних копова.

У локалитетима у насељима са нуклеусом производних и услужних активности и/или специфичним локационо-развојним потенцијалом у руралном подручју, као што су насеља Брајковац, Дрен, Зеоке, Барошевац и др. (експлоатација кварцног камена и глине, мањи капацитети у функцији пољопривреде, производне и услужне активности већим производним системима и сл), потребно је унапређење инфраструктурне опремљености и спровођење мера заштите животне средине, у оквиру постојећих или нових локалитета. Подршка развоју МСП за активирање локалних потенцијала од великог је значаја за свеукупан развој ових периферних подручја и ублажавање досадашњег неравномерног развоја у општини Лазаревац.

Осим поменутих локационих форми, мањи производни погони и МСП могу се налазити у оквиру простора намењеног становању, као пратећи или компатибилни садржаји.

Највећи број мањих производних локација расутих у оквиру централног градског ткива који су у сукобу са околином треба постепено трансформисати из производне у пословну делатност или их изместити на погодније локације.

2.3.3. Рударство и енергетика

Општи циљ развоја рударства и енергетике на територији општине Лазаревац је рационалније коришћење локалних ресурса у складу са принципима одрживог развоја и заштите животне средине.

Посебни циљеви развоја рударско-енергетског комплекса Колубара су:

- стварање услова (финансијских, технолошких и др) за ефикасну производњу угља и електричне енергије од угља;
- рационално искоришћавање лигнита као „необновљивог природног ресурса” и унапређење процеса његовог оплемењивања;
- одрживо решавање еколошких, социјалних и социоекономских проблема; и
- обезбеђење просторних, институционалних и нормативних предуслова заштите рудних лежишта од деградације (непланске изградње и сл).

Концепција развоја рударства и енергетике у наредном периоду подразумева: планско ширење површинских копова лигнита и рекултивација деградираних површина, као и планско измештање делова насеља и инфраструктурних система из зона предвиђених за ширење копова; појачавање истраживања потенцијала лигнита у циљу повећања и проналажења нових резерви са посебном пажњом на поља која нису довољно истражена, као и технологије селективног откопавања лигнита у тим пољима; санацију и ревитализацију експлоатационих поља Колубарског басена; и еколошку санацију постојећих депонија пепела као сировинске базе.

Развој површинске експлоатације у предстојећем периоду биће много сложенији и тежи него до сада, пошто се приближава завршетак експлоатације на два велика површинска копа („Поље Д” и „Тамнава – Источно поље”), а нису створени услови да се благовремено отворе и оспособе за сигурну производњу заменски капацитети („Поље Е” и „Јужно поље”). Предвиђено је да се у периоду до 2011. године изврше припреме за отварање нових површинских копова, како би се обезбедиле потребне количине угља.

Дугорочно планско решење јесте почетак експлоатације лигнита на површинским коповима, и то:

- „Велики Црљени” – коп представља прелазни капацитет до отварања копа „Јужно поље”. Предуслов за отварање

Копа је измештање реке Колубаре, што представља I фазу радова у великим захватима на водотоковима у Колубарском басену;

– „Поље Е” – 2015. године. Коп је предвиђен као замена капацитета „Поља Д”. За потребе Копа дугорочно се планира измештање реке Пештан (уз изградњу пет брана и водоакумулација) и регионалног пута Вреоци – Аранђеловац; и

– „Тамнава – Јужно поље” – 2016. године. Предвиђено је да откопавање отквивке почне 2012. године. Пре отварања Копа неопходно је извршити дислокацију речних токова Колубаре, Лукавице и Пештана по фазама, као и измештање дела „Ибарске магистрале”.

Отварањем површинског копа „Јужно поље” предвиђа се затварање изворишта „Пештан” и прелазак на експлоатацију новог изворишта „Тамнава”. При томе постројење за пречишћавање воде Очаге остало би и даље у функцији за пречишћавање воде са новог изворишта „Тамнава” у свим фазама копова.

До 2020. године предвиђено је затварање копова „Поље Д”, „Тамнава-Источно поље” и „Поље Велики Црљени”, док ће се у великој мери проширити и користити поља „Тамнава – Јужно поље” и „Поље Е”.

У складу са пројекцијом развоја рударства и заузимања нових површина за копове до 2020. године, предвиђа се заузимање око 14 km² пољопривредног земљишта у општини Лазаревац („Тамнава – Јужно поље” 2,08km², „Поље Д” 0,68 km², „Поље Б и Ц” 3,07 km², „Поље Е” 5,73 km² и „Велики Црљени” 2,05 km²), при чему је око 13 km² планирано за рекултивацију.

Имајући у виду планирану изградњу нових термоенергетских објеката ТЕ „Колубара Б” (први блок 2013. и други блок 2014. године) или ТЕ „Никола Тесла Б3”, као и потребу додатну количину угља за сушење, дугорочно се предвиђа повећање производње угља на 36 x 106t годишње.

Основно планско решење из области саобраћајне инфраструктуре условљено развојем рударства јесте измештање дела „Ибарске магистрале” (М-22) и могуће измештање деонице железничке пруге Београд–Бар у зони насеља Вреоци и Шопић. Предвиђено је да се део трасе „Ибарске магистрале”, од Вреоца до Шопића, измести на исток, до енергетско-индустријског комплекса објеката у Медошевцу. Као алтернативно решење за период после 2020. године, наведено је измештање „Ибарске магистрале” на запад, паралелно са током Колубаре, до Лазаревца где би се прикључила на постојећу трасу.

Ток реке Колубаре ће, ради формирања копа „Тамнава – Јужно поље”, у више фаза бити измештан ка западу, док ће река Пештан бити измештана ка југу до насеља Шопић (где ће се у близини границе са општином Лајковац уливати у Колубару).

Планира се даљи развој објеката рударско-енергетско-индустријске намене (ТЕ „Колубара А”, ТО Вреоци, објекти прераде, производње и монтаже опреме, и др.). Основно планско решење јесте формирање две зоне, и то: Велики Црљени (ТЕ „Колубара А”) и Вреоци (бројни производни и пратећи објекти).

Енергетско-индустријска зона Вреоци је значајна у просторно-функционалној структури лигнитског басена. Захвата површину од 272 ha, са преко 6.000 запослених. У оквиру ове зоне формирани су капитални комплекси за прераду угља, металопрераду, производњу и репарацију рударске опреме, машина и др. Будуће квалитетније коришћење ове зоне захтева улагања у инфраструктурно опремање. Истовремено је потребно предузети додатне мере заштите околине. Због неизвесности дислокације насеља, у овој зони се не предвиђа изградња нових привредних и производних капацитета.

Енергетско-индустријска зона Велики Црљени има око 259 ha и 900 запослених. У њој су лоцирани капацитети електропривреде ТЕ „Колубара” и „Колубара Универзал”. У наредном периоду је предвиђено проширење ове зоне ради задовољења потреба за локацијама за мала и средња предузећа, као и дислоцирања дела привредних капацитета из зоне Вреоци.

Мешовита привредно-индустријска зона Лазаревца (око 100 ha), одликује се недовољном опремењеношћу комуналном инфраструктуром, али и повољним локационо-просторним могућностима за смештај малих и средњих предузећа. Предвиђени нови локалитети се налазе на подручју Града, између Ибарске магистрале и железничке пруге. У њој је предвиђено формирање технолошког парка, као и бизнис инкубатора за подстицање развоја малих и средњих предузећа и предузетништва. Предвиђено је и формирање малих радних зона, са делатностима које немају негативан утицај на животну средину, посебно на воде (због постојеће локације ППВ и цевовода сирове и чисте воде који пролазе кроз ову зону).

2.3.4. Трговина

У складу са правцима развоја терцијарног сектора, посебно трговине, дефинисаним у стратешким документима републике и града (Закон о Просторном плану Републике Србије и Стратегија развоја града Београда), као и стратегијама развоја трговине на нивоу Републике и Града (Стратегија развоја трговине Републике Србије и Стратегије развоја трговине града Београда до 2015) полазећи од потенцијала и ограничења и уважавајући ширу развојну улогу трговине, као општи циљ развоја трговине је може се дефинисати: динамичан раст и равномернији размештај у функцији политике регионалног развоја и децентрализације, као и укупног економског развоја и покретачка улога у развоју комплементарних делатности, посебно пољопривредне и индустријске производње и туризма. Основни принципи политике развоја су одрживост, јачање идентитета, затим полицентричан развој и јачање кохезије и приступачности.

Посебни циљеви:

- повећање приступачности субрегионалним центрима унапређењем путне инфраструктуре и на тај начин смањење кретања према главном градском центру;
- ревитализација старих језгара малих насеља у циљу оживљавања трговине и туризма као кључних делатности њиховог одржања;
- инфраструктурно опремање локација за развој трговине на мало и велико на простору где је могуће обезбедити контакт са саобраћајницама највишег ранга или пратећим саобраћајницама;
- уређење сточне пијаце.

Развојна концепција

Центри заједнице села су израз концепта децентрализације, као и унапређења идентитета и самосталности мањих насеља, у којима се планира изградња мањих трговинских јединица.

Трговину на мало треба развијати у складу са развојем мреже насеља и центара, и потребама за развој излетничког туризма и рекреативног спорта. Развој трговине на велико подразумева квантитативно и квалитативно унапређење велепродајне мреже, пре свега у функцији ратарско сточарске и еколошке производње хране. Развој зелених и сточних пијаца потребно је ускладити са реалним потребама и важећом регулативом.

2.3.5. Туризам

Општи циљ развоја туризма је адекватна заштита и одрживо коришћење природних ресурса и наслеђа општине

Лазаревац, у циљу повећања атрактивности простора, односно броја туриста и туристичких капацитета; обједињавања туристичке понуде на нивоу општине и њено укључивање у регионалну туристичку понуду.

Посебни циљеви:

- веће укључивање културних и природних добара у укупну туристичку понуду;
- евидентирање и валоризација туристичких потенцијала;
- развијање различитих видова туризма: излетнички, спортско-рекреативни, манифестациони, сеоски, културни, транзитни, ловни;
- увођење савремених стандарда квалитета услуга у туристичкој привреди;
- функционално повезивање туризма са комплементарним делатностима;
- очување и повећање површина под површинским водама, због њиховог вишеструког значаја као рекреативних вредности, регулатора микроклиме и привлачних елемената пејзажа;
- очување и неговање естетских обележја пејзажа, односно аутентичности и лепоте предеоног лика мање измењених амбијената, али и осталих делова подручја, кроз низ активности у домену уређења, планирања и заштите простора; и
- јача промотивна активност туристичке организације Лазареваца.

Концепција развоја туризма на територији општине заснива се на: активирању привредно-комуникацијских веза Лазареваца и Београда и других урбаних центара; изградњи туристичког центра код цркве Брвнаре у Брајковцу; уређењу обала језера, река и акумулација; истицању традиционалних вредности и вредности културе и обичаја организовањем различитих манифестација; израда и постављање путне сигнализације (путоказа, информативних паноа и сл.); и презентацији обједињене туристичко-угоститељске понуде на сајмовима и туристичким берзама, организовање културних и спортских манифестација, као и штампање туристичких пропагандних материјала.

С обзиром на постојање изграђене спортске супраструктуре у Лазаревцу, и искуство у организовању спортских манифестација, један од главних сегмената развоја туризма у будућности требало би да буде развој и укључивање спортског туризма у свеукупну туристичку понуду.

Као посебни туристички вредни мотиви на територији општине могу се издвојити: пејсаж јужног дела општине (Брајковац, Трбушмица, Барзиловица, Чибутковица), културно – историјски објекти и локалитети (Спомен црква у Лазаревцу, Врапче Брдо, Зеоке, идр), али и девестиране површине површинских копова лигнита.

Планска решења у области развоја туризма су:

Излетнички туризам – организовање излетничких тура, односно туристичких обилазака, које је могуће планирати као једнодневне излете (Површински копови ЈП РБ „Колубара“; Стубички вис; Врапче брдо; Спомен костурница у Ђелијама; Манастир Боговађа; бициклистичке туре – лазаревачка трансверзала; Стаза здравља од Лазареваца до Стубичке чесме). У циљу реализације овог вида туризма, неопходно је предузети следеће мере и активности: уређивање, опремање и одржавање рекреативних стаза са формираним одмориштима и излетишта; изградња угоститељских садржаја и пикник простора, као и информативних пунктова.

Спортско-рекреативни туризам – уређење спортских и рекреативних комплекса, што подразумева предузимање низа организационих и техничких мера и активности, као што су: приватизација и модернизација постојећих

смештајних капацитета (хотела „Вис“) и изградња нових; уређивање, опремање и одржавање рекреативних површина и стаза са формираним одмориштима; организовање уређења спортских и рекреативних комплекса, као и предузимање интензивних мера и активности на рекултацији површинских копова планском организацијом, пејзажном обрадом и уређивањем простора; изградња спортско-рекреативног комплекса Очага, организовање спортског кампа или викенд одмаралишта са свим пратећим садржајима; организовање туристичко рекреативног комплекса Лесковац са етно парком и олимпијским кампом; формирање рекреативног комплекса „Цветовац“; и уређење и изградња туристичких капацитета у туристичкој зони око постојећих акумулација.

Рурални туризам – уређењем и организовањем сеоских домаћинства и туристичких пунктова у селима кроз: формирање туристичких пунктова у јужном делу општине, у селима која ће се бавити сеоским туризмом и укључивање у понуду Туристичке организације Београда и туристичких агенција; едукација сеоских домаћинства за бављење сеоским туризмом; примена одговарајуће стандардизације и категоризације услуга; и интензивирање изградње неопходне инфраструктуре на одабраним локацијама туристичких пунктова.

Ловни/риболовни туризам организовати уз помоћ ловачког/риболовачког друштва и активирати кроз туристичке манифестације на комерцијалном нивоу, што подразумева: узгој, заштиту и одржавање постојећих врста дивљачи, као и перманентно подмлађивање појединих врста; изградњу и уређивање ловно техничких, ловних и других објеката и одржавање постојећих; уређење риболовних пунктова; перманентно подмлађивање рибљег фонда одговарајућим и квалитетним врстама рибе уз обавезне мере заштите рибљег фонда, посебно у постојећим акумулацијама; и уређивање и опремање излетишта.

Транзитни туризам – уз фреквентне саобраћајнице организовати пунктове, тј. објекте са паркинг простором, мењачницама, туристичко-информативним центром, станицом за напајање горивом, рестораном – кафетеријом идр.

Бањски туризам у јужном делу општине, који је изузетно богат термоминералним изворима, могуће је започети адекватном опремљеношћу и уређеношћу: изградњом здравствених центара, смештајних и угоститељских капацитета, пратећих рекреативних, забавних садржаја, организацијом етно-програма и др.

Културно-манифестациони туризам, који подразумева организовање различитих локалних, регионалних, националних и међународних природби, културних, спортских, уметничких и забавних манифестација и фестивала на отвореном простору, могуће је развити: повезивање споменика културе (Брајковац, Чибутковица, Барошевац, Јунковац, Лесковац, Петка, Вреоци, Шопић, Лазаревац) и других облика културног наслеђа, материјалног и духовног карактера.

Поред културних добара унетих у регистре Завода за заштиту споменика културе града Београда, у општини Лазаревац се налазе институције и артефакти, који захтевају посебну пажњу и бригу надлежних институција, и то: Центар за културу; Градска библиотека; Градски оркестар; Модерна галерија (легат Лепе Перовић); збирка скулптура – спомен парк у Основној школи у Дудовици; радионица наивног вајара – врт Богосава Живковића у селу Лесковац; културно-уметничка друштва; сликарска колонија у Рудовцима; и Каменград у Лазаревцу.

На подручју насељеног места Крушевица, на локалитету Крушевички вис (кота 376 m) планирана је изградња меморијалног комплекса посвећеног колубарској битци, са

одговарајућим спомен обележјима. У оквиру планираног историјско-меморијалног центра Лазареваца и Колубарске битке планирани су објекти историјске, културне, едукативне и туристичке намене: спомен обележја Краљу Петру I, Војводама Живојину Мишићу и Степи Степановићу; меморијални дом са сталним изложбама (125 година постанка Лазареваца и развој школства у њему, 100 година колубарске битке, 65 година Угљеног басена „Колубара”, 50 година откад је Лазаревац стекао статус града; хотел; продавнице народне радиности и занатства; етно насеље, као нуклес развоја агро туризма у Крушевици.

Индустријски туризам, као специфичан вид туризма, у конкретном случају подразумева организоване обиласке површинских копова, објеката од значаја за развој рударства, старих технологија (жичаре, парне локомотиве и ковачнице), као и рекултивисане површине (пошумљавањем и формирањем језераца у удолинама које настају након ископа угља).

Унапређење маркетинга туризма општине, кроз одговарајуће промотивне и информационе пројекте, програме, рекламне кампање, интернет презентације, као и формирањем туристичких инфо-пунктова и јасним обележавањем маркантних објеката и целина.

2.4. Саобраћај и инфраструктурни системи

2.4.1. Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

Општи циљ развоја саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре је искоришћавање предности географског положаја Лазареваца у односу на Београд и близину мреже европских коридора, путем реализације функционалне и ефикасне саобраћајне инфраструктуре која ће омогућити повезивање са европском мрежом путева, као и даљи развој локалне саобраћајне мреже.

Посебни циљеви развоја саобраћајног система су:

- даљи развој и јачање саобраћајних веза које општина има са окружењем, првенствено друмског саобраћаја на државним путевима првог и другог реда;
- оптимално повезивање свих насеља општинским путевима и улицама са центром Општине и примарном путном мрежом;
- заустављање даљег пропадања постојеће саобраћајне инфраструктуре и погоршавања услова превоза путника и роба, као и формирање основе за развој саобраћајног система у будућности;
- рехабилитација, ревитализација и реконструкција општинских путева и улица и саобраћајних објеката;
- рехабилитација пешачког и бициклистичког саобраћаја, првенствено у граду Лазаревцу;
- успостављање јавног градског саобраћаја у Лазаревцу;
- развој путничког железничког саобраћаја на релацији Лазаревац-Београд;
- подизање нивоа услуге и повећање безбедности у саобраћају;
- смањење штетних утицаја саобраћаја на животну средину и здравље људи.

Концепција развоја саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре се заснива на анализи постојећег стања саобраћаја¹¹ и циљева развоја саобраћаја. Развој саобраћаја на подручју општине мора бити у складу са планираним наменама унутар општине, као и са развојем саобраћаја како општина у окружењу, тако и Београда. На територији Лазареваца друмски саобраћај, са разгранатом путном мрежом, има доминанту улогу у превозу путника и робе.

Предложеном путном мрежом остварен је континуитет у протоку роба и људи унутар подручја, као и у транзитним везама са суседним општинама и регионима.

Путна мрежа

Развој путне мреже општине се заснива на постојећој путној мрежи уз следеће измене:

- измештање деонице државног пута I реда број 22 (тзв. Ибарске магистрале) од југозападне границе површинског копа Велики Црљени до укрштања са М4 у постојећи или нови коридор, према динамици дефинисаној Просторним планом подручја посебне намене Колубарског лигнитског басена;
  - измештање деонице државног пута II реда број 201 према динамици дефинисаној Просторним планом подручја посебне намене Колубарског лигнитског басена;
  - изградња обилазнице око Степојевца, дужине 4,1 km. Обилазница као део магистралног ванградског пута заузима заштитни појас ширине од 56 m са две саобраћајне траке од 3,5 m. Изградњом обилазнице, државни пут I реда кроз насеље постаје део градске уличне мреже општине, ширине регулације од 14,0 m (коловоз 7,0 m, зеленило 1,5 m и тротоар 2,0 m обострано);
  - даља реконструкција и повећање капацитета државног пута I реда број 22, при чему треба размотрити могућност да се на деоницама са високом концентрацијом становања и привредних активности у коридору пута обезбеде сервисне траке, како би се утицај неконтролисаног приступа свео на најмању меру;
  - изградња новог улаза у град тј. новог денivelисаног укрштаја државних путева I реда (4 и 22). Државни пут I реда број 4 обрађен је од кружне раскрснице на Ибарској магистралу (ДП I број 22) па до раскрснице са Улицом Бранка Радичевића у Лазаревцу.
  - реконструкција и ревитализација мреже општинских путева. У циљу формирања савременог саобраћајног система потребно је заменити тј. осавременили коловозне површине. Такође је потребно предузети све радње у циљу подизања квалитета услуге на овим путевима, као што су: увођење осветљења и изградња тротоара на потезима кроз насељена места, постављање адекватне хоризонталне и вертикалне сигнализације и слично;
  - укидање дела пута П1806 кроз поље Б у дужини од око 3,2 km и изградња алтернативне путне мреже;
  - измештање и адекватно одржавање општинског пута Миросалци–Барошевац/Зеоке, а дугорочно изградња деонице државног пута II реда Рудовци–Пркосава–Стрмово–Миросалци, како би се обезбедила веза између насеља северно и јужно од зоне копова;
  - реконструисање општинских путева и улица у циљу саобраћајног повезивања туристичке и спортске дестинације у зони језера у Миросалцима и Пркосави, као и будуће туристичке зоне у Лесковцу;
  - подизање квалитета мреже друмских саобраћајница и организација јавног превоза путника у циљу јачања гравитационе моћи центара заједнице насеља и стварања компактне мреже насеља на територији Општине; и
  - изградња нове аутобуске станице у близини железничке станице и организовање јавног превоза путника дефинисаних Планом генералне регулације дела градског насеља Лазаревац.
- С обзиром на то да се у II фази измештања реке Колубаре, измешта и постојеће ушће реке Пештан у Колубару, тако да корито реке Пештан пресеца постојећи локални пут. У циљу очувања комуникације на локалном путу планира се изградња новог моста, као и саобраћајнице, узводно од пројектованог брзотока и од локације где постојећи магистрални цевовод пресеца ново корито реке Пештан.

11 Извор података: Просторни план градске општине Лазаревац, 2008.

Железнички пруге и објекти

Развој железничког саобраћаја на територији општине подразумева следеће активности:

- изградња другог колосека са десне стране поред постојеће пруге Београд–Бар, тако да се формира као двоколосечна електрифицирана пруга на делу од Београда до Ваљева. Увођење другог колосека подразумева и проширење пружног појаса. Други колосек се планира као део пружне осе по међународном споразуму СЕЕЦП: Београд–Ваљevo–Лозница–Тузла–Бања лука (Сарајево);

- изградња железничких стајалишта у складу са потребама (приоритет Велики Црљени);

- изградња једноколосечне пруге Лазаревац–Аранђеловац–Младеновац и пруге Вреоци–Обреновац за јавни железнички саобраћај; и

- реконструкција колосечне инфраструктуре, која обухвата: замену и обнову елемената горњег строја железничке пруге, радове на доњем строју железничке пруге, замену и обнову пропуста и мостова, замену и допуну елемената сигнално-сигурносних и телекомуникационих уређаја и постројења, адаптацију и поправку зграда железничких службених места и осталих објеката на железничким службеним местима који су у функцији железничког саобраћаја којима се не мења њихова конструкција и спољни изглед и обнављање постојећих путно-пружних прелаза.

Паркирање возила

У оквиру границе плана потребе за паркирањем возила се решавају у оквиру припадајућих парцела, осим за комплексе КДУ.

У централној градској зони општине планирана је изградња јавних паркинг гаража дефинисаних Планом генералне регулације дела градског насеља Лазаревац.

Логистички центри

Подршка реализацији индустријских зона и робно-транспортних центара, се остварује кроз обезбеђивање њихове адекватне саобраћајне повезаности, са свим примарним саобраћајним подсистемима који обезбеђују везу са залеђем општине, тако и са насељима у којима ће се користити произведена добра и услуге.

2.4.2. Водопривредна инфраструктура

Водоснабдевање

Општи циљ је интегрално уређење, заштита и коришћење вода, у циљу обезбеђења квалитетног, поузданог и економичног снабдевања водом становништва општине.

Посебни циљеви даљег развоја водоводних система су:

- усклађивање развоја свих производно-преносних капацитета водовода од изворишта, преко постројења за прераду воде (ППВ) и магистралних преносника, до резервоара на уласку у дистрибутивне системе, за обезбеђивање потрошње без редукција;

- повећање доступности квалитетне воде, прикључивањем на јавне системе водоснабдевања;

- дефинисање зона санитарне заштите свих водоизворишта;

- поштовање режима заштите изворишта подземних вода и санитарна заштита локалних изворишта, као и просторно, организационо и правно дефинисана зона водоснабдевања;

- смањивање специфичне потрошње воде у домаћинствима (политиком реалних цена воде, мерењем утрошака воде, мерама планске рационализације потрошње, реконструкцијом и поправкама);

- смањивање губитака у мрежи водовода на вредности мање од 18%; и

- увођење мерног мониторинг система, који ће омогућити праћење динамике потрошње, као и брзу дијагностику кварова у раду система.

Генерално решење водоснабдевања општине Лазаревац је постављено на принципима водопривредне основе, у којој је оквирна орјентација водоснабдевања усмерена на коришћење воде из: локалних изворишта, водопривредног система „Ровни” и водопривредног система „Рзав”. Разматрано решење нове и реконструкција постојеће водоводне инфраструктуре на простору Лазареваца уклапа се у две класе система. Прву класу система чини Колубарски регионални систем за снабдевање водом највишег квалитета за потребе насеља и привреде. Лазаревачки систем се најбрже развија аутономно са ослањањем на властита изворишта, а касније се повезује са Колубарским регионалним и Београдским регионалним системом, ради повећања поузданости система. Другу класу чине Колубарски речни систем, који служи за снабдевање технолошком водом индустрије, и термоелектрана.

Локална изворишта подземних вода биће, у дужем временском периоду, окосница водоснабдевања, и то преко следећих водоводних система:

- ВС „Лазаревац” – Подземна вода се захвата на изворишту „Непричава” (тријаски кречњаци) и изворишту „Пештан” (међуслојни пескови), касније из изворишта „Тамнава” (подински пескови) као замена за извориште „Пештан”, које се уништава рударским радовима;

- ВС „Велики Црљени” – Подземна вода се захвата на извориштима „В. Црљени – зелена пијаца”, „Стрелиште” и „Мост” (подински пескови);

- ВС „Зеоке” – Овај систем ће се градити на унутрашњем одлагалишту ПК „Поље Д”, када се формира коначна нивелега одлагалишта. Подземна вода се захвата на изворишту „Зеоке” (подински пескови). Водосистем ће повезивати ВС „Лазаревац”, преко подсистема „Исток”, и ВС „Велики Црљени”, преко подсистема „Североисток”; и

- Остали водоводни системи, као што су ВС „Вреоци” (стари водовод и нови „Сува сепарација”), ВС „Медошевац”, ВС „Зеоке-монтажни плац” и ВС „Јунковац” користиле се за водоснабдевање у оној мери колико дозвољавају капацитети изворишта и рударска активност на овом простору.

Водопривредни систем „Ровни” је вишенаменског карактера. Део површинске акумулације је намењен за будуће водоснабдевање становништва општине Ваљevo, Мионица, Уб, Лајковац и Лазаревац. Изградња система је у току.

Водопривредни систем „Рзав” је планиран за дугорочно водоснабдевање већег дела територије Србије. Из овог система и других сливова обезбедиће се вода и за кориснике из слива реке Колубаре, који је ограничених могућности.

Будући водоводни систем „Лазаревац” се организационо обједињује у јединствен систем са центром на ППВ „Очага” у Лазаревцу. Физичко повезивање остварује се цевоводом ППВ „Очага” – водовод „Вреоци”, водовод „Велики Црљени” и преко будућег водовода „Зеоке”, који ће повезати подсистеме „Североисток” (насеље Јунковац) и „Исток” (насеље Барошевац). Састоји се из следећих водоводних подсистема:

- подсистем „Север” (Врбовно, Лесковац и Степојевац)
- Снабдевање из Београдског водоводног система;

- подсистем „Североисток” (Вреоци, Велики Црљени, Соколово, Јунковац, Араповац, Миросалци, Стрмово и Пркосава) – Снабдевање из водоводног система „Велики Црљени”;

- подсистем „Центар” (град Лазаревац, приградска насеља Шопић, Петка, Шушњар, Стубица, Лукавица, Дрен и насеље Бистрица) – Снабдевање из водоводног система „Лазаревац”;

– подсистем „Исток” (Бурово, Медошевац, Зеоке, Барошевац, Мали Црљени, Рудовци, Крушевица и Трбушница) – Снабдевање из водоводног система „Лазаревац”;

– подсистем „Југ” (Жупањац, Чибутковица, Дудовица, Барзиловица и Брајковац) – Снабдевање из водоводног система „Лазаревац”; и

– подсистем „Запад” (општина Лајковац) – Снабдевање из водоводног система „Лазаревац”.

Окосница будућег водоснабдевања је захватање подземних вода из локалних изворишта на подручју општина Лазаревац и Лајковац. Подземни водни ресурси су ограниченог капацитета и зависе од природних услова (квалитет водоносне средине, прихрањивање и пражњење средине) и вештачких утицаја (одводњавање копова, физичко уништавање водоносне средине и промене хидрауличке везе у зони прихрањивања). Концепцијско решење система постављено је тако да може да прихвати воду и из других извора предвиђених Водопривредном основном Србије.

Специфичност овог подручја је да се због рударских радова нека изворишта физички уништавају („Пештан”, „Медошевац”, „Зеоке-м. плац” и делом „Вреоци”), а на нека изворишта рударски радови привремено утичу у дужем временском периоду („Вреоци”, „В. Црљени” и „Тамнава”). Динамика промена и дужина трајања последица рударских активности се само могу рачунски предпоставити. За сигурно водоснабдевање потребно је на извориштима обезбедити најмање око 30% већи капацитет од капацитета ППВ. Због утицаја ширења копова на издашност постојећег изворишта „Вреоци”, планирана је изградња водоводног система „Сува сепарација”. Такође, планирана је и изградња ППВ „Велики Црљани”.

Због измештања Колубаре на ширем потезу садашњег водозахвата технолошке воде, неопходно је формирање новог водозахвата на новој локацији Колубаре. У оквиру друге фазе регулације реке Колубаре и реке Пештан изградити се нови водозахват, нова црпна станица (на стационажи km 2+050.00 измештеног корита реке Колубара, II фаза измештања), и магистрални потисни вод ради снабдевања технолошким водом за потребе погона у индустријској зони Вреоци. Потисни цевовод прати регулацију планиране интерне саобраћајнице.

Садашње и будуће решење снабдевања водом Лазаревца базирано на коришћењу система „Пештан” и „Непричава” представља међуфазу у решавању снабдевања водом Лазаревца. Дугорочно и трајно решење је реализација одговарајуће гране Колубарског регионалног система до тог конзумног подручја, тј. повезивањем Лазаревца са ППВ у Ваљеву која ће се наслањати на акумулацију „Стуборовни” или повезивањем на Београдски водовод, чиме ће снабдевање тог града и околних насеља бити коначно решено.

Каналисање и третман отпадних вода

Општи циљ развоја канализационог система јесте контролисано прикупљање отпадних вода са територије целе општине и њихово пречишћавање пре упуштања у реципијент.

Посебни циљеви:

– развој канализационог система за Лазаревац и насеља Барошевац, Мали Црљени, Рудовци, Вреоци, Велики Црљени, Степојевац и Дудовицу, на начин да са гледишта транспорта отпадних вода и препумпавања, представљају целине које се заокружују изградњом одговарајућих ППОВ;

– даљи развој канализације по сепарационом систему;

– изградња ППОВ за сва насеља која имају више од 5000 ЕС; и

– спровођење принципа обавезности прикључења домаћинства за насеља која до сада нису имала канализационе системе (забрањује се евакуација отпадних вода у напуштене бунаре и упојне јаме).

Развој канализационих система био је знатно успоренији од развоја водоводних система. Једини изграђени јавни централизовани канализациони систем постоји у општинском центру – граду Лазаревцу. Реализација канализације обавиће се по сепарационом систему (посебним системима за отпадне воде насеља и атмосферске воде). За отпадне воде планирају се постројења за пречишћавање пре испуста у реке као реципијенте (ППОВ „Лазаревац”, ППОВ „Велики Црљани” и ППОВ „Барошевац” са колекторима).

У Генералном пројекту каналисања, одвођења и пречишћавања комуналних отпадних вода на подручју општине Лазаревац проблем комуналних отпадних вода за пројектни период до 2032. године је сагледан на следећи начин:

– Изградња јавних централизованих система за: Град Лазаревац, Заједнички систем за Вреоце, Велики Црљени и Степојевац, Заједнички систем за Барошевац, Мали Црљени и Рудовци

– Изградња комбинованих система (централизовани и индивидуални) за остала насеља

Град Лазаревац заједно са приградским насељима Петка, Шопић, Шушњар, Стубица, Лукавица и делови Дрена и Бурова чини јединствену урбанизовану целину, па ће сходно томе за ова насеља бити изграђен заједнички централизовани канализациони систем. Процењено је да треба изградити око 60 km јавне канализационе мреже, највећим делом у приградским насељима. Прикљученост становништва на постојећи канализациони систем у централним деловима града је веома висока и износи 100%, али је неопходно и у овом делу града извршити радове на реконструкцији, доградњи и комплетирању система. Планирано је довођење свих отпадних вода на локацију Црна Бара, северозападно од града, где се предвиђа изградња постројења за пречишћавање отпадних вода. До локације треба изградити колектор Ø800 mm дужине 1.850 m. Планирани капацитет постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) је око 60.000 еквивалентних становника (ЕС). После третмана испуштање отпадних вода вршило би се у најближи реципијент – реку Лукавицу. Процењен број становника до 2032. године је за град Лазаревац и делове приградских насеља је око 42.668, а укупна количина отпадних вода око 18.770 m³/дан.

Вреоци и Велики Црљени су насеља збијеног типа, која се надовезују једно на друго и у суштини чине јединствену урбанизовану целину која се простира на правцу југ-север у дужини од око 8 km. У складу са топографијом терена основни правац евакуације отпадних вода и изградње главног колектора јесте југ-север. Траса главног колектора пролази средином оба насеља, дуж пута који повезује Лазаревац, Вреоце, Велике Црљене и Степојевац. На почетној деоници главни колектор је Ø250 mm, па се низводно повећава на Ø300 mm, Ø400 mm и на најнизводнијој деоници ка будућем постројењу за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) је Ø500 mm. Висинска диспозиција Степојевца карактеристична је генералним падом терена у правцу север-југ, па се условљавају и правци евакуације отпадних вода. Насеље је лоцирано дуж Ибарске магистрале, која пролази кроз центар насеља, а дужина на правцу север-југ износи око 4 km. Главни колектори Ø250 mm су планирани лево и десно, на нижим котама, на удаљености 100-200 m од Ибарске магистрале до реке Бељанице према Великим Црљенима. Колектор Ø300 mm градио би се до везе са колектором у Великим Црљенима. До локације, низводно од моста на реци Колубари на путу за „Тамнавске копове”, треба изградити од Великих Црљена колектор Ø500 mm дужине 2.200 m. Процењена дужина јавне канализационе мреже коју треба изградити износи око 70 km. Планирано је одвођење свих отпадних вода из Вреоца, Великих Црљена и Степојевца на локацију

Зелена Бара, северозападно од Великих Црљена, где се предвиђа изградња постројења за пречишћавање отпадних вода. Капацитет планираног постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) је око 20.000 еквивалентних становника (ЕС). После третмана испуштање отпадних вода вршило би се у најближи реципијент – реку Колубару.

Насаља Барошевац, Мали Црљени и Рудовци су концентрисана поред пута Вреоци-Аранђеловац, односно поред некадашње уске пруге Лазаревац-Аранђеловац-Младеновац и дуж реке Пештан. Насаља се међусобно надовезују једно на друго, па чине јединствену урбанизовану целину која се простире на правцу исток-запад, у дужини од око 6 км. У складу са топографијом терена основни правац евакуације отпадних вода и изградње главног колектора јесте исток-запад. Траса главног колектора пролази средином ових насеља, дуж пута Вреоци-Аранђеловац и између овог пута и реке Пештан. На почетној деоници главни колектор је Ø300 mm, а на најнизводнијој деоници ка будућем постројењу за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) је Ø400 mm. Процењена дужина јавне канализационе мреже коју треба изградити износи око 25 km. Капацитет планираног постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) је око 5.000 еквивалентних становника (ЕС). После третмана испуштање отпадних вода вршило би се у најближи реципијент-реку Пештан.

У Осталим насељима велика разуђеност и конфигурација терена не оправдавају изградњу централизованих канализационих система, јер би укупна потребна дужина јавне канализације износила око 20 m/ст. За сеоска насеља предлаже се комбиновани начин канализације отпадних вода, изградњом парцијалних јавних и индивидуалних система. Локални услови и диспозиција индивидуалних објеката у насељу намећу решење канализације и третмана отпадних вода. У насељу је могућа изградња више парцијалних јавних система и више индивидуалних система. Парцијални јавни канализациони систем подразумева изградњу заједничке канализационе мреже и мањих постројења за пречишћавање отпадних вода. Постројења могу бити „контејнерског” или „модуларног” типа за капацитете од 100-1.000 еквивалентних становника. Индивидуални канализациони систем подразумева изградњу канализационе мреже за једно или пар домаћинстава и индивидуални „пакетни” уређај капацитета од 5-100 еквивалентних становника, односно, систем на бази септичких јама капацитета од 5-10 еквивалентних становника. Процењени број становника до 2032 године је 24.181, а укупна количина отпадних вода око 7.070 m³/дан за 18 насеља (Врбовно, Соколово, Јунковац, Араповац, Миросалци, Стрмово, Пркосава, Бистрица, Медошевац, Зеоке, Крушевица, Трбушница, Жупањац, Чибутковица, Дудовица, Барзиловица и Брајковац) и делова три насеља (Стубица, Дрен и Бурово).

У насељу Дудовица изграђена је канализациона мрежа, али се отпадне воде испуштају у реку Оњег без пречишћавања, због чега је планирана изградња ППОВ у Дудовици, капацитета 2.000-3.000 ЕС.

Уређење водотока и заштита од поплава

Општи циљ је уређење водотока које ће обезбедити еколошку одрживост вода, мултифункционално коришћење, осигурање безбедности људи и објеката, као и естетско обликовање предела.

Посебни циљеви:

- заштита од поплава (ретензијама вишенаменског карактера као активним мерама ублажавања поплавних таласа, и линијским заштитним системима, као видовима пасивне заштите);

- регулација бујичних токова применом биотехничких мера;

- заштита копова од плавлена; и
- одржавање водопривредних објеката.

Обезбеђеност заштите је примерена вредности садржаја који се бране од поплава, она варира од заштите од тзв. двадесетогодишње велике воде, за заштиту пољопривредних површина ван мелиорационих подручја, до заштите од тзв. (0,5%) двестогодишње велике воде, за зоне ужег градског језгра, као и енергетских и индустријских постројења у рударском басену (0,2% – 0,1%).

Уређење водотока има више различитих функција: мањи водотоци у зони насеља, поред заштите од поплава, имају важан задатак урбане регулације (река Колубара, Пештан, Турија, Оњег, др.); у зони РЕИС „Колубара” регулације имају за циљ ослобађање простора за површинске копове, као и заштиту копова од плавлена; ублажавање великих вода у наменским ретензијама у сливу; остале регулације река и потока имају задатак стабилизације корита и улогу антиерозионог уређења слива.

Регулације Колубаре и притока у зони РЕИС „Колубара”

Водотоци слива Колубаре имају изразито бујични карактер, са водним режимима који спадају у најнеравномерније на подручју Србије. Река Колубара је главни водоток који правцем југ-север, протиче кроз централни део Колубарског лигнитског басена, у коју се десне стране улива река Турија, Пештан и Луковица (и притока Очага), а са леве стране река Кладница и Враничина. Већина водотока је у последњих педесет година сукцесивно парцијално регулисана, у циљу заштите добара у приобаљу (објеката примарне инфраструктуре, насеља и пољопривредних површина) од поплава, ради несметаног одвијања привредних активности и експлоатације угља. Слив Колубаре је јединствена хидрографска целина, тако да се сви регулациони радови и објекти за заштиту од поплава на простору слива одражавају на безбедност у насељима општине Лазаревац и у енергетским постројењима РЕИС „Колубара”.

Реализација површинских копова захтева измештање Колубаре, на њеном потезу кроз зону копова, реке Пештан и реке Очаге, као и више притока. Измештање је планирано по фазама. Паралелно са измештањем водотока раде се и линијски заштитни системи – насипи, чиме се успостављају тражене обезбеђености од поплава. У мере интегралне заштите површинских копова спада и систем за одводњавање. Чине га дренажни канали који се највећим делом пружају око копова. Кључни сегмент Колубарског речног система је обезбеђење воде за потребе хлађења термоелектрана „Колубара”. Снабдевање водом за технолошке потребе обезбеђује се захватање из природних протока реке Колубаре, онда када су расположиви. У маловодним периодима се обезбеђује наменским испуштањем из акумулације „Стуборовни”, или у критичним периодима испуштањем из акумулације „Паљуви Виш”. У циљу заштите вода, и смањења захватања из реке Колубаре вода за технолошке потребе, обавезна је рецикулација у погонима који користе технолошку воду.

Угрожено подручје у долини Колубаре и њених притока износи 17.000 ha. То подручје се штити насипима укупне дужине 443 km и са регулационим радовима у кориту укупне дужине km као кључним објектима пасивне, линијске заштите од великих вода. Због заштите копова од инфилтрације речних вода обављени су обимни радови на реализацији и измештању речних корита. Циљ тих радова је био ослобађање простора за отварање копа „Тамнава – Источно поље”. Корито Колубаре је поново измештено 2007. године, због отварања површинског копа „Велики Црљени”. У фази

два, отварања рударских копова „Јужно поље” истовремено измештање Колубаре и реке Пештан надовезују се на прву фазу. У трећој фази се корито Колубаре измешта ван експлоатационих граница ПК „Јужно поље”. Река Пештан је регулисана на потезу од ушћа до профила узводно од железничке пруге (km 4 + 255). За потребе ширења копова „Јужно поље” и „Поље Е” предвиђено је њено даље измештање ка југу и контролу поплавних вода на делу копова. Регулација реке Пештан се продужава и узводно од пруге Београд–Бар до km 4+255. Река Лукавица, десна притока Колубаре, уређена је са два типа регулације. Регулација Турије и њене притоке Бељарице у зони Великих Црљана извршена је првенствено за потребе ТЕ „Колубара А”. Водотоци Јаруга и Стари Пештан представљају остатак оргиналне неизмењене хидрографске мреже, а корито је потребно чистити целом дужином од сепарације угља. Имајући у виду врло неповољне бујичне режими Колубаре, успешна одбрана од поплава у зони РЕИС „Колубара” може се остварити само комбинацијом пасивних мера заштите (линијских система заштите) са активним мерама (ублажавање таласа великих вода у акумулацијама у сливу – акумулација „Стуборовни” која је у изградњи).

2.4.3. Енергетска инфраструктура

Општи циљ развоја енергетске инфраструктуре заснива се на континуираности у снабдевању општине потребном енергијом, уз обезбеђење енергетске ефикасности.

Рад на енергетској ефикасности се мора заснивати на:

- смањењу потрошње топлотне енергије у топлани, индустријским процесима и зградама;
- смањењу губитака при дистрибуцији топлотне енергије;
- повећању ефикасности производње топлотне енергије како постојећих постројења тако и изградњом нових ефикаснијих производних постројења који ће заменити постојеће базне који су мање ефикасни;
- увођењу принципа енергетске ефикасности у све нивое планирања, пројектовања, извођења и коришћења објеката и инфраструктуре;
- доношењу прописа о планирању и потрошњи енергије на регионалном нивоу Београда, који би осигурали да сви органи локалне самоуправе имају план за снабдевање, дистрибуцију и коришћење енергије унутар своје територије; и
- модернизацијом топлификационог система (омогућавањем мерења утрошка топлотне енергије) и довођењем цене грејања на реалан ниво, очекује се стимулација потрошача за спровођење мера штедне топлотне енергије за грејање.

Енергетика

Посебни циљеви:

- увећање термо-енергетских капацитета;
- реструктурирање и трансформација енергетских предузећа;
- динамичнија израда урбанистичке и пројектне документације термоенергетских постројења.

Концепција развоја енергетског сектора општине Лазаревац заснива се на даљем развоју објеката рударско-енергетско-индустријске намене (ТЕ „Колубара А”, ТО Вреоци, објекти прераде, производње и монтаже опреме, и др). Основно планско решење јесте формирање две зоне, и то: Велики Црљени (ТЕ „Колубара А”) и Вреоци (бројни производни и пратећи објекти). Увећање капацитета планира

се изградњом у оквиру постојеће локације ТЕ „Колубара Б” (два блока по 350 MW), и покривање будућег дефицита (још два блока по 350 MW), на поменутој локацији.

Блокови ТЕ „Колубара Б” (2x350 MW), која се налази непосредно уз површински коп лигнита „Тамнава – Западно поље”, у наставку изградње ће бити реализовани као кондензациони, с обзиром на то да се одустало од некадашњег концепта даљинског грејања Београда из овог постројења. Планирана је и изградња нове сушаре капацитета 1.000.000 t сушеног угља, чији је конзум обезбеђен на нашем тржишту. Кондензациони блокови „К 1-4” ТЕ „Колубара А” у Великим Црљенима планирани су за гашење.

У наредном периоду потребно је приступити активности изради урбанистичке и техничке документације за термоенергетска постројења, која би кроз детаљну анализу постојеће електроенергетске ситуације у Србији, постојеће и планиране гасне мреже и расположивих количина природног гаса, предвиђеног топлотног конзума за грејање и индустријске потребе, спровела избор снаге постројења и испитала техноекономску оправданост изградње гасних постројења за комбиновану производњу електричне и топлотне енергије.

Електроенергетска мрежа и објекти

Посебни циљеви:

- повећање енергетске ефикасности код производње, преноса, дистрибуције и потрошње енергије, уз примену неопходних стандарда;
- дефинисање коридора и заштитних појасева за све постојеће и планиране преносне далеководе, дистрибутивне далеководе и трафо станице;
- ефикасно одржавање електроенергетске мреже и трансформаторских станица;
- изградња нових ТС 35/10 kV, као и повећање капацитета постојећих ТС 35/10 kV, ради развоја дистрибутивне мреже са припадајућим водовима 10 и 1 kV; и
- континуирано напајање купаца квалитетном електричном енергијом и снагом;

Концепција и пропозиције развоја електроенергетске мреже

Изградњом ТЕ „Колубара Б”, инсталисане снаге 700 MW потребно је реализовати разводна постројења (РП) 400 и 220 kV, а који представља део производног електроенергетског објекта преко које се врши пренос снаге на електроенергетски систем ЕПС-а. Идејним пројектом из 1984. год. предвиђене су РП 400 и 220 kV са класичним решењем на отвореном простору. Постројења су била пројектована на три посебне локације и то у атарима села Конатица (РП 400 kV), села Пољани (РП 220 kV) и уз ТЕ (РП 440 kV и РП 220 kV). За ова решења урађена је техничка документација и извршена је експропијација земљишта. Због насталих промена током деведесетих година, као и нових технологија у производњи електричне енергије, приступило се изради новог елабората са новим савременим решењем са применом технике SF6 РП 400/220 kV смештеним у једном јединственом објекту уз ТЕ. Постојећи вод 400 kV Обреновац–Крагујевац потребно је расећи и увести у у ново РП 400 kV. Постојећи вод 220 kV Београд 3– Бајина Башта потребно расећи и увести у у ново РП 220 kV.

Од водова 400 kV потребно је релизовати:

- 6 водова од ТЕ „Колубара Б” до РП 400 kV;
- 2 вода од РП 400 kV ка ТС „Крагујевац 2”;
- 1 вод до ТС „Београд 8” и 1 вод ка ТС „Панчево”;
- 1 вод до РП „Младост” и један вод до РП „Обреновац”

Од водова 220 kV потребно је реализовати:

- 3 вода од ТЕ „Колубара Б” до РП 220 kV;
- 1 вод ка ХЕ „Бајина Башта”; и
- 1 вод до РП 220kV „Обреновац”

Основна планска решења развоја дистрибутивне електроенергетске мреже и објеката су:

- реконструкција следећих ТС: ТС 110/35 kV „Очага Лазаревац”, ТС 35/10 kV „Лазаревац 1”, ТС 35/10 kV „Лазаревац 3”, ТС 35/10 kV „Рудовци”, ТС 35/10 kV „Степојевац”, ТС 35/6 kV „Вреоци” и ТС 35/6 kV „Универзал” (доградња и замена појединих елемената постројења, реконструкција система заштите и увођење даљинског управљања и надзора);
- реконструкција ТС 35/10 kV „Дудовица”, доградња 35 kV постројења;

- ТС 35/10 kV „Лазаревац 4”;

- реконструкција дв 35 kV од ТС 110/35 kV „Очага” за ТС 35/10 kV „Лазаревац 1”, уз доградњу нових стубних места и замену проводника;

- реконструкција дв 35 kV ТС 35/10 kV „Лазаревац 1” – ТС 35/10 kV „Лазаревац 2” (каблирање на делу кроз градско подручје);

- реконструкција дв 35 kV од ТС 110/35 kV „Очага” за ТС 35/10 kV „Лајковац”;

- реконструкција надземно-кабловског 35 kV вода ТЕ „Колубара” – ТС „Степојевац” – ТС „Шиљаковац” у делу од ТЕ „Колубара” – ТС „Степојевац”;

- двоструки дв 35 kV, тип улаз-излаз у ТС 35/10 kV „Дудовица” са постојећег дв 35 kV Лајковац – Љиг;

- дв 35 kV, од ТС 35/6 kV „Универзал” В. Црљени до ТС 35/6 kV „Волујак”;

- дв 35 kV, од ТС 35/6 kV „Вреоци” до уклапања у дв 35 kV ТЕ „Колубара” (део дв који се налази ван Плана детаљне регулације Вреоци);

- кабловски вод 35 kV, ТС 110/35 kV „Очага” – ТС 35/10 kV „Лазаревац 4” – ТС 35/10 kV „Лазаревац 1”;

- кабловски вод 35 kV, ТС 35/10 kV „Лазаревац 1” – ТС 35/10 kV „Лазаревац 3”;

- измештање дв 35 kV од ТС 110/35 kV „Очага” до ТЕ „Колубара”, кроз зону обухваћену Планом детаљне регулације насељеног места Вреоци;

- измештање дв 35 kV од ТС 35/10 kV „Лазаревац 1” до ТС 35/6 kV „Вреоци”, кроз зону обухваћену Планом детаљне регулације насељеног места Вреоци;

- замена заштитног ужета OPGW каблом (Optical Ground Wire – оптички каблови у земљоводном ужету) на дв 110 kV Лазаревац – Љиг и опремање резервног далеководног поља 110 kV у постројењу ТС 110/35 kV „Очага Лазаревац” и

- замена заштитног ужета на дв 35 kV: ТС „Очага” – ТС „Лазаревац 2”, ТС „Очага” – ТС „Лајковац”, ТС „Очага” – ТС „Дудовица”, ТС „Очага” – ТЕ „Колубара”, ТЕ „Колубара” – ТС 35/10 kV „Степојевац”, ТС „Рудовци” – ТС „Исправљачка”.

Постојеће водове 110 kV ТЕ „Колубара А” – ТС 110/25 kV „ЕВП Ресник” и ТЕ „Колубара А” – ТС 110/35 kV „Обреновац” потребно је ревитализовати јер су грађени пре више десетина година.

Отварањем отвореног копа „Јужно поље” потребно је извршити делимично измештање постојећих надземних водова 110 kV и то:

- надземни вод 110 kV, веза ТЕ „Колубара А” – ТС 110/35 kV „Тамнава” и

- надземни вод 110 kV, веза ТЕ „Колубара А” – ТС 110/35 kV „Лазаревац – Очага”.

Измештање ће се вршити у две фазе. У првој фази кроз централни инфраструктурни коридор, дат у ППР насеља Вреоци, и у коначној фази у коридору измештене реке

Колубара. Отварањем отвореног копа „Јужно поље” потребно је извршити и делимично измештање постојећих надземних водова 35 kV и то:

- надземни вод 35 kV, прикључак за ТС 35/10 kV „Сува сепарација”;

- надземни вод 35 kV, прикључак за ТС 35/10 kV „Нова топлана”;

- надземни вод 35 kV, прикључак за ТС 35/10 kV „Рудник III а и III б”;

- надземни вод 35 kV, прикључак за ТС 35/10 kV „Рудник IV а и IV б” и

- надземни вод 35 kV, прикључак за ТС 35/10 kV „Лазаревац 1-ТЕ Колубара А”,

као и делимично измештање појединих постојећих надземних водова 10 kV.

Систем даљинског грејања

Посебни циљеви:

- ширење топлификационог система, у складу са урбанистичким развојем и техничким могућностима система даљинског грејања, и повећање квалитета и сигурности у снабдевању потрошача;

- санација и реконструкција постојеће мреже и опреме;

- модернизација и аутоматизација рада топлификационог система; и

- коришћење алтернативних извора енергије.

Концепција и пропозиције развоја система даљинског грејања општине Лазаревац

Топлификациони систем града Лазареваца дугорочно мора бити развојно флексибилан и прилагођен на значајне промене како у области потрошње топлотне енергије (повећање енергетске ефикасности објеката уз примену Директиве ЕУ о енергетској ефикасности зграда, либерализација тржишта топлотне енергије и др.), тако и у области њене производње (диверсификација извора, стицање статуса повлашћених произвођача когенерације и друге).

„Топлана Вреоци” има максимални капацитет од око 50 MJ/s, што већ сада није довољно за прописно грејање свих објеката. У периоду до 2015. године може се очекивати повећање конзума на око 75-80 MJ/s. Зато је неопходно да се изгради нови или прошири постојећи извор топлоте, јер ће у противном квалитет грејања и могућност функционисања целог система бити нарушени.

Величина топлотног конзума индустријске зоне условила би рентабилност изградње једног објекта за производњу топлотне енергије, који би као гориво користио гас и који би био изграђен у самој зони. Нова гасна топлана би могла да покрије и део потреба за топлотном енергијом оних потрошача који се нису прикључили на топлификациони систем. Гасна топлана ТО „Лазаревац” као додатни извор топлоте за потребе система може представљати дугорочно решење, када буду познате могућности гасификације подручја општине Лазаревац.

Пошто је централни део града већ обухваћен магистралним водовима, основна планска решења у наредном периоду се односе на активности ширења зоне топлификационог система. Планира се да сви јавни пословно-комерцијални објекти и објекти колективног становања у зони коју обухвата топлификациони систем буду повезани на њега. Значајно ширење зоне коју покрива топлификациони систем Лазареваца очекује се у три основна правца: западни, јужни и северни. Такође, потребно је изградити магистрални топловод од ТЕ „Колубара А” у Великим Црљенима према насељима Степојевац и Врбовно.

Претпоставља се да ће на систем бити прикључено 70% индивидуалних потрошача, јер ће због густине градске топлицационе мреже оно бити економски исплативо. При томе се предвиђа да сви индивидуални мали потрошачи буду на систем повезани преко групних топлотних подстанца средње или веће снаге.

Санирање магистралних топловода, делимичном или комплетном заменом појединих деоница (негде и са повећањем пречника цеви), а посебно у нижим деловима града где су подземни цевоводи били изложени вишегодишњем дејству повећане влаге у земљишту као и изградња пумпног постројења у објекту „Шахт О” (код зграде Електродистрибуције) како би се омогућило ефикасно спровођење хидрауличке регулације целог система представљају такође приоритетна планска решења развоја топловодне мреже.

Аутоматизација и модернизација рада постројења ће се вршити увођењем ефикасног система за надзор и управљање и квантитативно-квалитативном регулацијом испоруке и мерења утрошка топлотне енергије сваког потрошача.

У Рудовцима је планирана изградња топлане на биомасу. Изградња сличних објеката, уколико се укаже потреба, могућа је и у другим насељима у оквиру постојећих и потенцијалних привредних зона. Такође, могуће је користити и друге алтернативни изворе енергије.

Систем снабдевања природним гасом

Посебни циљеви:

- супституција електричне енергије за топлотне енергетске потребе природним гасом;
- коришћење природног гаса као основног енергента за снабдевање новопланиране топлане у Лазаревцу; и
- коришћење природног гаса за потребе пољопривредне производње.

Концепција и пропозиције развоја система гасификације општине Лазаревац заснива се на следећим приоритетним активностима:

– изградња магистралног гасовода Београд–Лазаревац–Ваљево и главне мерно-регулационе станице (ГМРС) „Лазаревац”;

– изградња мрежа градског и дистрибутивног гасовода на подручју општине Лазаревац и формирање јединственог гасоводног система у свим насељима, који ће омогућити вишенаменско коришћење природног гаса у домаћинствима и производним погонима и у оквиру будућих радно-индустријских зона; и

– изградња мерно-регулационих станица (МРС) „Велики Црљени” и „Петка”.

Један од приоритета развоја система снабдевања природним гасом из НИП-а је и изградња магистралног гасовода (пречника $\varnothing 219,1$ mm и притиска $p=50$ бара) Београд–Лазаревац–Ваљево. Да би се поменути гасоводом обухватило што више великих индустријских потрошача, са што повољнијим годишњим радом, и потрошача широке потрошње, траса гасовода треба да пролази релативно близу насеља Уб, Лајковац, Лазаревац, Ђелија, Словац и др. насеља до Ваљево који би се могли прикључити на исти.

Магистрални гасовод ка Лазаревцу се проводи дуж ненасељених пољопривредних површина, пратећи државни пут I број 22 (Ибарска магистрала) са њене западне стране и планирани коридор Ауто-пута Београд–Пожега–Јужни Јадран, водећи рачуна да не пређе границу копова. Јужно од Степојеваца и западно од Великих Црљена предвиђена је локација за изградњу главне мерно-регулационе станице (ГМРС) „Лазаревац”.

Посебан прикључак у зони насеља Бргуле обезбедио би снабдевање гасом комплекса ТЕ „Колубара Б” и других потенцијалних корисника у тој зони, као и насеља В.Црљени, Степојевац, Врбовно, Лесковац и др. Непосредна близина планираног магистралног гасовода, и могућност транспорта гаса градском мрежом притиска $p=6,12$ бар, не искључује могућност гасификације ни једног насеља општине Лазаревац.

За општину Лазаревац дефинисана је количина потрошње природног гаса, која за општу потрошњу износи $V_h=17.000$ m³/h, а за индустријску $V_h=6.120$ m³/h. Све наведено би пратила изградња мерно-регулационих станица (нпр. МРС „Велики Црљени” и „Петка”) у готово свим насељима општине, и формирања нископритисних дистрибутивних гасоводних мрежа које би омогућиле вишенаменско коришћење природног гаса у домаћинствима. Такође, створили би се услови и за коришћење гаса за потребе пољопривредне производње.

Обновљиви извори енергије (ОИЕ)

Посебни циљеви:

- повећање учешћа обновљивих извора енергије у укупној производњи
- изградња топлане на биомасу;
- фаворизовање еколошки прихватљивих технологија

Концепција и пропозиције развоја ОИЕ

Развој ОИЕ се мора заснивати на испитивању свих услова на којима је предвиђена изградња различитих система обновљиве енергије (плански, технички, метеоролошки, инфраструктурни услови, пројектни захтеви, технички прописи, законске одредбе, образовни кадар, економски потенцијали општине Лазаревац, могућност финансирања, итд). Такође, морају се развијати и реализовати пројекти на регионалном нивоу, утврдити технички потенцијал ефикасности система конверзије природно расположиве енергије у друге облике енергије, утврдити потенцијал појединачних локација за производњу енергије из ОИ, уводити децентрализоване организационе структуре енергетских система који се заснивају на обновљивим локалним енергетским изворима (нпр. индустријски и пољопривредни отпадни материјали и енергетске шуме су волуминозна горива која се не могу економски транспортовати на велика растојања, због чега њихова производња, дистрибуција и коришћење морају да буду организовани на регионалној основи).

У насељу Рудовци се планира изградња топлане која ће користити биомасу као енергент.

2.4.4. Телекомуникациона инфраструктура

Општи циљ развоја јесте изградња технички квалитетне и поуздане телекомуникационе инфраструктуре, засноване на најновијим технолошким достигнућима.

Посебни циљеви:

- Убрзање фиксно-мобилне конвергенције са циљем рационализације мрежне инфраструктуре и смањења ОРЕХ-а;
- Пружање мултимедијалних услуга (Pay TV и IP TV);
- Континуирано развијање и унапређење сервисних профила и пакета услуга за све сегменте друштва (резиденцијални и пословни корисници);
- Увођење нових технологија и мрежних архитектура следеће генерације (NGN – Next Generation Network);
- прогресивно развијање нових/савремених система телекомуникација којима ће се значајно подићи ниво постојећих урбаних и осталих структура, и остварити већа ефикасност у привредним и услужним активностима; и

- Реализација широкопојасних сервиса (коришћењем технологија ADSL2+, SHDSL ATM, VDSL ...);
- Реализација „triple play” сервиса (POTS, приступ интернету са већим протоком, дистрибуција ТВ програма и филмова, интерактивне игре).
- равномерна покривеност свих делова општине телекомуникационом мрежом;
- трансформација и модернизација постојећих ТТ јединица;
- дигитализација телефонских централа;
- развијање и ширење мреже оптичких каблова; и
- боља покривеност територије и повећање квалитета ТВ и радио сигнала.

Концепција развоја телекомуникација заснива се на следећим планским решењима:

- превођење мреже са коаксијалним и симетричним кабловима на оптичке каблове;
- проширење капацитета централе у Дудовици и Брајковцу, као и комплетне мреже у јужном делу Општине;
- проширење капацитета централе у Јунковцу и Миросавцима, као и комплетне мреже у североисточном делу општине;
- изградња базних станица мобилне телефоније (планира се постављање још 22 базне станице Мобилне Телефоније Србије и 24 базне станице Теленора) и покривање целокупне територије општине сигналом мобилне телефоније;
- задржавање постојећих пошта, уз евентуално отварање нових у насељима и зонама са већим бројем корисника (веће привредне зоне), као и отварање „угловних пошта” у оквиру трговинско-угоститељских, сервисних и туристичких објеката;
- модернизација постојеће ТТ мреже и објеката, како би се покрио дефицит бројева у фиксној телефонској мрежи, првенствено кроз изградњу МСАН-а (Мултисервисних приступних чворова или Приступних чворова за вишеструке услуге, који заузимају мањи простор, и дају могућност квалитетног коришћења свих комуникационих услуга); и
- отварање отвореног копа „Јужно поље” потребно је извршити усаглашавање постојећи ТК инсталација и објеката са планираним објектима.

Приликом планирања нових саобраћајних коридора пожељно је планирање полагања одговарајућих цеви за накнадно провлачење телекомуникационих каблова у оквиру парцела у власништву имаоца саобраћајне инфраструктуре. На тај начин, а у складу са тенденцијама развоја захтеваних телекомуникационих сервиса, ови ресурси би били расположиви за будућа проширења мреже као и за решавање телекомуникационих потреба корисника уз ову инфраструктуру.

2.4.5. Комунална инфраструктура

Општи циљ развоја комуналне инфраструктуре јесте пружање адекватних комуналних услуга свим корисницима на територији општине Лазаревац, формирањем одрживих, интегралних система.

Посебни циљеви су:

- модернизација и проширење капацитета комуналних услуга
- регионализација и примена еколошких стандарда у управљању отпадом;
- успостављање система (инфраструктуре) за управљање опасним отпадом, као и посебним токовима отпада (отпадна уља, акумулатори, батерије, гуме, електронски отпад, медицински отпад, отпад животињског порекла, стара неупотребљива возила);
- смањење количине отпада, афирмација и подстицање рециклаже и поновног искоришћења отпада ради очувања природних ресурса и животне средине; и

- равномерна покривеност општине мрежама пијаца и гробља.

Концепција развоја комуналне инфраструктуре заснива се на следећим активностима:

- повећање квалитета комуналних услуге на територији општине;
- изградња санитарне регионалне депоније за колубарски регион у насељу Каленић;
- санација постојећих сметлишта и несанитарне депоније у Барошевцу;
- интегрално управљање посебним токовима отпада;
- даљи развој примарне селекције и рециклаже;
- одређивање локације за трансфер станицу и рециклажна дворишта;
- санација и ревитализација депоније пепела на трмеђи насеља Велики Црљени, Степојевац и Соколово, која представља перманентну опасност и загађује ваздух, воду и земљиште;
- конзервација и уређење постојећих гробља на територији општине, као и нових локација за пресељење гробља угрожених ширењем копова;
- децентрализација, односно повећање дисперзије пунктова и зона намењених давању комуналних услуга; и
- проширење разноврсности понуде увођењем нових комуналних услуга.

Управљање отпадом

Стратегијом управљања отпадом Републике Србије за период 2010–2019. предвиђено је оснивање регионалног центра за управљање отпадом за општине колубарског региона. Центар, који је планиран у насељу Каленић, обухватаће регионалну депонију за комунални отпад, постројење за сепарацију рециклабилног отпада, трансфер станице, као и постројења за компостирање. Након његове изградње стећи ће се услови за затварање постојећих сметлишта (између осталих и депоније у Барошевцу), али и јавити потреба за лоцирањем трансфер станице на којој ће се сакупљати отпад са територије општина Љиг и Лазаревац.

Локација и површина трансфер станице дефинисаће се посебном Студијом. Стратегијом управљања отпадом предложено је да се овакве локације дефинишу на постојећим депонијама, после њихове санације, што би у овом случају било у Барошевцу. Друга зона у којој је оправдано лоцирати трансфер станицу је јужно од града Лазаревца, обзиром да на истој треба да се прикупи и отпад из Љига. Економски је оправдано да се локација нађе на удаљености од 20–30 km од депоније у Каленићу, на терену који је погодан за изградњу (са становишта стабилности терена и угрожености од природних хазарда), као и да буде саобраћајно доступна. Такође, ова локација не сме да угрожава животну средину и здравље људи (не сме да буде на мање од 500m од стамбених кућа и вулнерабилних објеката), природна и културна добра и предеоне карактеристике. На трансфер станицу може да се доноси само комунални отпад, кабасти отпад, амбалажни отпад, инертан индустријски отпад, и евентуално одређене врсте опасног отпада из домаћинства (батерије, акумулатори, електрични и електронски апарати, отпадна уља и сл).

У циљу развоја система примарне селекције и рециклаже отпада, неопходно је формирати рециклажно двориште. У оквиру овог дворишта могуће је, под посебним условима, предвидети сакупљање одређених врста опасног отпада из домаћинства (отпадних уља, отпадних електричних и електронских апарата, отпадних батерија и др). Локацију рециклажног дворишта у Лазаревцу могуће је предвидети у оквиру планиране трансфер станице.

Обзиром на чињеницу да је Лазаревац значајан индустријски центар, неопходно је посебну пажњу посветити формирању система за управљање овом врстом отпада, а пре свега потребно је израдити катастар генератора индустријског отпада на територији општине. Неопасан индустријски отпад може се даље рециклирати, док је за опасан отпад потребно извршити класификацију и карактеризацију, и у складу са врстом даље поступати, до изградње националног центра за управљање опасним отпадом (у централној Србији).

Гробља

Ново градско гробље „Лазаревац 2”, у насељеном месту Шопић, планирано је делом за пресељење постојећег гробља у Вреоцима. Ово гробље обезбеђује довољан број гробних места за садашње и будуће потребе Лазаревца, Вреоца и других насеља која се налазе у зони рударских радова.

Планирана локација за измештање гробља у насељу Барошевац, са могућношћу коришћења исте у наредних сто година, јесте локација „Петковача”, на потезу Змајевац (место звано Црвено брдо). Гробља у насељима Медошевац и Зеоке могу да се користе и даље, с обзиром да нису угрожена рударским радовима, и да се не планира њихово измештање у периоду до 2020. године. У насељу Бурово је потребно предузети мере на уређењу простора постојећег дела гробља и заштити појединачних старих надгробних споменика, према посебним конзерваторским условима надлежног Завода за заштиту споменика културе. Гробље у насељу Врбовно потребно је проширити на суседне парцеле, обзиром да за то постоје могућности.

За неуређена, стихијски настала гробља потребно је урадити програм реконструкције и санације, и испитати потребу и могућност проширења.

С обзиром на велики број сточног фонда на територији општине потребно је изградити санитарно опремљено и локацијски оправдано сточно гробље регионалног карактера.

Пијаце

У самом насељу Лазаревац дефинисане су три нове локације за зелене пијаце. Једна локација је предвиђена за измештање главне градске пијаце – локација између улица Дула Караклајића, Бранка Радичевића и реке Лукавице, док су друге две пијаце планиране у оквиру МЗ „Душан Петровић Шане” и у близини МЗ „Горњи град”. У циљу рационалног коришћења простора зелених и сточних пијаца, потребно је проширити и комунално уредити постојеће локације пијаца које се задржавају. Израдом студија локација зелених и сточних пијаца потребно је сагледати дугорочне потребе за новим објектима.

2.5. Заштита животне средине, природних и културних добара, одбрана земље и заштита од елементарних непогода

2.5.1. Заштита животне средине

Општи циљ је смањење загађења и притиска на животну средину, заштита и уравнотежено коришћење природних ресурса усаглашено са принципима одрживог просторног развоја, рационалног коришћења и уређења територије и примену мера односно активности за развој здравог окружења општине Лазаревац.

Посебни циљеви заштите животне средине су:

– обезбедити оптималан размештај становништва, привредних и других активности у складу са потребама

усклађеног просторног развоја, развоја енергетике и заштите животне средине;

– заштита и одрживо коришћење природних вредности и природних ресурса;

– јачање система заштите животне средине предузимањем превентивних мера (смањење загађења ваздуха, воде и земљишта, смањење буке, повећање енергетске ефикасности, коришћење обновљивих извора енергије у јавном и приватном сектору и смањење ризика од акцидента и технолошких удеса);

– реализација катастра згађивача и побољшање система редовног мониторинга;

– развијање и унапређење система управљања отпадом;

– повећање обима инвестиција за заштиту животне средине, јачање нивоа еколошке свести, развој система информисања и образовања становништва о проблемима заштите животне средине, уз обезбеђење учешћа јавности у доношењу одлука;

– коришћење БАТ технологија (најбоље расположиве технологије); и

– рекултивација девастираних простора.

Концепција заштите и унапређења квалитета животне средине кроз даљи плански развој подразумева стриктно поштовање законске регулативе у свим областима, а заснива се на следећим задацима:

– планирање развоја на свим нивоима мора бити на принципима одрживог развоја, што подразумева рационално коришћење природних ресурса: воде, земљишта, минералних сировина као и свих других природних ресурса, уз очување и унапређење еколошких потенцијала простора и афирмацију коришћења обновљивих извора енергије;

– очување природних вредности шума и унапређењу шумског земљишта у складу са стратегијом шумљавања града, квалитета воде за пиће, ваздуха, заштити пољопривредног земљишта и очувању његовог квалитета за производњу здравствено безбедне хране, заштити биодиверзитета и екосистема, заштити и унапређењу других природних и културних добара;

– интегрално управљање комуналним, индустријским и опасним отпадом (у смислу смањења количине отпада, ефикаснијој рециклажи, безбедном трајном збрињавању опасног отпада из постојећих привремених складишта);

– спровођењу мера превенције еколошких ризика, као и санацији последица индустријских удеса и санацији и ремедијацији деградираних подручја;

– спровођењу поступка процене стратешких утицаја (СПУ) у фази израде планских докумената као и студија о процени утицаја (ПУ) на нивоу пројеката, обезбеђењу интегрисања основних принципа и начела заштите животне средине у свим процесима планирања, пројектовања и реализације;

– у складу са законском регулативом обезбедити заштитне зоне и одстојања између објеката са повећаним загађењем и ризиком за животну средину и здравље људи од зона становања и других вулнерабилних објеката и зона (школа, дечијих вртића, болница, спортско-рекреативних, туристичких комплекса, природних и културних добара...).

Просторна диференцијација животне средине

Полазећи од стања животне средине, као и дефинисаних стратешких опредељења, дата је категоризација животне средине према степену загађености делова подручја, односно просторно-еколошких зона. Категоризација је урађена према методологији из Просторног плана Републике Србије, уз одређене модификације.

Табела бр. 10: Предвиђена категоризација подручја општине Лазаревац према степену загађености

Категор.	Подручје општине	Стање животне средине	
		Први четворогодишњи период	После 2015. године
I	Зона Колубарског лигнитског басена	<ul style="list-style-type: none"> – повишена концентрација прашине, бука; – повремено прекорачење ГВИ примарних загађујућих материја, али без прекомерног загађивања радиоактивним, канцерогеним и мутагеним материјама; – рекултивација и предеоно-пејзажно уобличавање деградираних површина (124 ha); – санирање спољашних одлагалишта пепела и земљишта јако оштећених отпадним водама; – заштита и унапређење/мелиорације пољопривредних земљишта и шума на теренима угроженим аероагађењима и другим штетним утицајима; – сва постојећа постројења поседују интегрисану дозволу и уведен систем ЈУС ИСО 14001; 	<ul style="list-style-type: none"> – повишена концентрација прашине, бука; – повремено прекорачење ГВИ примарних загађујућих материја, али без прекомерног загађивања радиоактивним, канцерогеним и мутагеним материјама; – рекултивација и предеоно-пејзажно уобличавање деградираних површина (725 ha); – примењена нова технологија транспорта и депоновања пепела;
II	Зона града Лазаревац/ ДПП I – 22/ Ауто – пут	<ul style="list-style-type: none"> – нема прекорачења ГВИ загађујућих материја у ваздуху; – непријатни мириси, индустријски и комунални отпад; – повишен ниво буке и вибрација; – речни токови четврте класе квалитета; – организовано сакупљање отпада по насељима; – депоновање комуналног отпада на уређеним депонијама/ трансфер/претоварним станицама; – проширена и унапређена канализациона мрежа; – контролисан ризик од удеса; 	<ul style="list-style-type: none"> – нема прекорачења ГВИ загађујућих материја у ваздуху; – пречишћавање отпадних вода у ППОВ; – отпад се депонује на регионалну депонију; – формиран рециклажни центар и уведена рециклажа; – заштитно зеленило подигнуто око нових привредних објеката;
II / III	Зона насеља Степојевац	<ul style="list-style-type: none"> – повишена концентрација прашине, бука; – повремено прекорачење ГВИ загађујућих материја у ваздуху; – очувано квалитетно пољопривредно земљиште – организовано сакупљање отпада по насељима – комунални отпад се депонује на уређеним депонијама/ трансфер/претоварним станицама – проширена канализациона мрежа – гајење пољопривредних култура у стакленицима и пластеницима; – у примени су принципи органске пољопривреде, посебно у погледу контролисаног коришћења агротехничких мера; – ниво буке и вибрација испод прописаних вредности – контрола ризика од удеса при транспорту опасних материја; 	<ul style="list-style-type: none"> – пречишћавање отпадних вода у ППОВ; – отпад се депонује на регионалну депонију; – уведена рециклажа; – гајење пољопривредних култура у топлим лејама и стакленицима; – заштитно зеленило подигнуто уз магистралне саобраћајне правце и око нових привредних објеката;
III	Југоисточна шумадијска зона	<ul style="list-style-type: none"> – нема прекорачења ГВИ загађујућих материја у ваздуху; – очувано квалитетно пољопривредно земљиште; – пошумљено земљиште IV и V класе; – организовано сакупљање отпада по насељима – комунални отпад се депонује на уређеним депонијама/ трансфер/претоварним станицама – проширена канализациона мрежа – унапређен квалитет јавних служби – унапређена саобраћајна повезаност и доступност јавним службама 	<ul style="list-style-type: none"> – отпад се депонује на регионалну депонију; – рециклажа отпада; – пречишћавање отпадних вода у ППОВ; – ефикасно функционисање јавних служби;

Мере за спречавање или ублажавање негативних утицаја на животну средину по областима и активностима:

Заштита ваздуха обухвата:

- ограничавање емисија загађујућих материја из индустријских постројења, саобраћаја и становања
- даљи развој система гасификације и топлификације на подручју општине;

- ограничавање емисија из нових извора

- контролу рада котларница

- подстицање рационалног коришћења енергије у домаћинствима и привреди;

- веће коришћење обновљивих извора енергије, посебно истраживање могућности за коришћење соларне енергије;

- унапређење енергетске ефикасности у производњи и транспорту;

- примена најбоље доступне технологије и решења усклађених са важећим прописима, за нова постројења.

Заштита и коришћење вода обухвата:

- враћање у прописану класу квалитета површинских вода

- дефинисање зона санитарне заштите локалних водоизворишта

- заштита изворишта и обезбеђење снабдевања водом

- третман комуналних отпадних вода

- ширење канализационе мреже (јавни централизовани и комбиновани систем каналисања);

- изградња постројења за пречишћавање воде;

- адекватан третман отпадних вода са сточних фарми и кланица;

- рационална потрошња воде у домаћинствима;

- одређивање локације система за транспорт топле воде из РЕИС-а за производњу поврћа и цвећа у топлим лејама и стакленицима;

- систем мониторинга подземних и површинских вода допунити мерним местима која су осетљива са становишта загађивања изворишта водоснабдевања.

Заштита земљишта обухвата:

- рационалније коришћење плодног пољопривредног земљишта;

- заштита земљишта од загађења из Колубарског лигнитског басена;

- рекултивација деградираних земљишта;

- контролисана примена хемијских средстава у пољопривреди;

- успоставити систем праћења загађености земљишта на критичним локацијама;

- повећање површина под шумама.

Смањење буке и вибрација обухвата:

- подизање појасева заштитног зеленила и техничких баријера за заштиту од буке на најугроженијим локацијама (дуж аутопута),

- акустично зонирање и утврђивање посебних режима коришћења појединих зона;

- израда стратешких карата буке.

Заштита од нејонизујућег зрачења

Зоне повећане осетљивости јесу: подручја стамбених зона у којима се особе могу задржавати и 24 сата дневно. У циљу смањења ризика од могућег утицаја електромагнетског поља далековода на здравље људи и околину, заштитне зоне далековода планирати у складу са најстрожијим међународним нормама (руски санитарни прописи СН НО 2971– 84, вредности примењене за подручје Москве):

Табела бр. 11: Заштитне зоне далековода

Називни напон далековода (kV)	<20	35	110	220	330-500
Ширина заштитне зоне (m) (растојање од централне линије далековода, лево и десно)	10	15	20	25	30

У зони коридора далековода не планирати намене попут становања, спорта, рекреације, јавних установа социјалне и здравствене заштите и сличних делатности које подразумевају дужи боравак људи.

Заштита од удеса

- смањење опасности од удеса при транспорту опасних материја дуж друмских и железничких коридора;
- смањење опасности од удеса у индустријским постројењима и на депонијама пепела; и
- припрема мера и поступака санације земљишта у случају удеса.

Зона Колубарског лигнитског басена обухвата:

- програмирање динамике откопавања лигнита тако да емисија штетних материја не прекорачује еколошки капацитет простора;
- свођење могућих утицаја дубоких копова („Јужно поље” и Поље „Е”) на непосредно окружење (исушивање гла, стабилност објеката и сл.) на минимум;
- пројектовање депоније пепела на унутрашњим одлагалиштима површинских копова, и просторно и временски усклађивање динамике изградње касета депоније са продукцијом пепела и шљаке;
- обезбеђивање хидроизолације депоније пепела, индустријског и комуналног отпада коришћењем одговарајућих изолационих материјала, ради заштите подземних вода од контаминације;
- израду регисра диверзитета биолошких врста подручја, као основе за пројекте биолошке рекултивације деградираних површина и водотокова;
- санацију, реконструкцију и ревитализацију погона „Колубара-Прерада” у Вреоцима; односно оспособљавање и модернизацију система за пречишћавање отпадних гасова, отпадних вода, јаловине и муља у погонима Сушаре и Топлане;
- санацију, реконструкцију и ревитализацију ТЕ „Колубара” у Великим Црљенима;
- уградњу система за одсумпоравање димних гасова и смањење емисије азотног оксида у котловима, систем вискофикасних електрофилтера, систем за хидраулички транспорт пепела и шљаке и системе за пречишћавање отпадних вода у ТЕ „Колубара Б”;
- реализацију системе за аутоматску контролу процеса производње електричне енергије и континуално мерење емисије гасова на свим испустима;
- при реконструкцији и ревитализацији постојећих термоенергетских постројења одредити се за „најбоље доступне технике” са системима за ефикасно одвајање честица и гасова; и
- израдити катастар отпадних вода и систематски пратити њихов квалитет пре упуштања у реципијенте.

Критеријуми заштите животне средине од негативних утицаја привредних делатности

Према могућим негативним утицајима на животну средину, односно према могућем еколошком оптерећењу, утврђују се следеће категорије делатности, односно привредних предузећа.

Категорија А – мале фирме чије је еколошко оптерећење знатно испод граничних вредности могу бити лоциране унутар стамбеног насеља. Делатности ових фирми, као што су занатске услуге и оправке, технички сервис, пекарске и посластичарске, израда и оправка предмета од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, по правилу не смеју изазивати непријатности суседном становништву, не генеришу опасан отпад и немају ризик од хемијског удеса.

Категорија Б – мале и средње фирме које могу имати мали и локални утицај на окружење; могуће присуство врло малих количина опасних материја, ризик од хемијског удеса-редак и мали, са безначајним последицама по здравље становништва и животну средину, ниво буке 55-60dB, на граници комплекса са суседним наменама. Ова категорија фирми, (веће електро-механичарске радионице, израда производа од готових сировина пластичних маса, израда производа од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, складишта грађевинског материјала и друге), може бити лоцирана на рубним деловима стамбеног насеља, уз примену адекватне заштитне зоне тако да делатност не угрожава здравље и безбедност становништва и не изазива непријатност суседству.

Категорија В – фирме које могу имати средњи утицај на окружење општинског нивоа, присутне мање количине опасних материја, ризик од хемијског удеса – средњи са малим последицама по непосредну околину, ниво буке 60-65 dB. Ове фирме (тржни центри и већа складишта – изнад 5.000 m², прехранбена индустрија, текстилна индустрија, итд.), морају бити лоциране на безбедном одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању не угрожава здравље и безбедност становништва и не изазива непријатност суседству.

Категорија Г – фирме које могу имати велики утицај на животну средину градског подручја, присутне веће количине опасних материја, мање количине врло токсичних материја, ризик од хемијског удеса – велики са великим ризиком по здравље људи и околину, ниво буке 65-70 dB. Овде припадају метало-прерађивачка индустрија, појединачни погони хемијске индустрије, веће кланице, прехранбена индустрија, итд., које према нивоу еколошког оптерећења морају бити лоциране на великом одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција не изазива опасност и непријатност суседству. Критеријуме за лоцирање оваквих фирми и постројења и сагласност издају надлежна министарства у складу са Законом о заштити животне средине и законодавством ЕУ. За ове фирме предвиђа се и додатна обавеза формирања заштитног шумског појаса унутар граница привредног комплекса.

Категорија Д – фирме које могу имати веома велики утицај на животну средину регионалног нивоа, присутне велике количине опасних и врло токсичних материја, ризик од хемијског удеса веома велики, са могућношћу и прекограничних утицаја на животну средину и здравље људи, ниво буке изнад 70 dB. Ове фирме према нивоу еколошког оптерећења морају бити лоциране на великом одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању, у редовном режиму рада, не угрожава здравље и безбедност становника и не изазива непријатност суседству. У питању су веће индустрије базне хемије, рафинерије нафте и петрохемија, веће индустрије лекова, енергетика, аеродроми и друге.

Табела бр. 12: Минимални услови за лоцирање привредних делатности

КАТЕГОРИЈА ПРЕДУЗЕЋА*	А	Б	В	Г	Д
Могућност емисије штетних материја у ваздух	нема	-токсичне материје -запаљиве материје Класа 1	-токсичне материје -запаљиве материје Класа 2	-врло токс. Материје -запаљиве материје Класа 3	-врло токсичне материје Класа 4
Ризик од хемијског удеса	нема	мали	средњи	велики	веома велики
Бука –dB(A)	<50	<55	<60	<65	>65
Површина комплекса (ha)	-	<3	3-80	80-300	>300

КАТЕГОРИЈА ПРЕДУЗЕЋА*	А	Б	В	Г	Д
ЗАШТИТНО ОД-СТОЈАЊЕ (m)	<50	50-100	100-500	500-1000	>1500
Потребна урбанистичка документација за заштиту животне средине**	-	ПУ	ПУ ПО	ПУ,ПО СПУ	ПУ,ПО СПУ
*Када је присутно више ризика, категорија предузећа се одређује према највећем ризику **ПУ=процена утицаја пројеката (објекта) на животну средину. ПО=процена опасности од хемијског удеса, СПУ=стратешка процена утицаја комплекса на животну средину					

У циљу унапређења свеукупног стања животне средине, постојећи објекти и производни погони морају спровести све неопходне урбанистичке, техничко-технолошке, санационе, организационе мере заштите, у складу са захтевима Закона о заштити животне средине и другим законима и прописима који уређују дату област, а у складу са законодавством ЕУ.

Постојеће фирме које не могу да задовоље потребне критеријуме са аспекта заштите животне средине, безбедности и здравља људи, морају се дислоцирати на одговарајуће безбедне локације.

Приликом формирања нових привредних објекта и зона утврђују се урбанистичка правила и услови заштите животне средине за одређене еколошке категорије предузећа која се заснивају на минималним планским површинама круга предузећа и обавезним заштитним растојањима између потенцијалних извора опасности у кругу и стамбених насеља, као што је приказано у табели – Услови за лоцирање привредних делатности. Наведена заштитна одстојања су минимална, (дефинисана према Guidance SFK/TAA-GS-1 CL.SEVESO II Directive).

Дугорочно посматрано, спровођење наведених услова ће обезбедити одговарајућа безбедна (сигурносна) одстојања између опасних постројења и стамбених зона, зграда и простора јавне намене, рекреационих и других осетљивих зона. Ови услови подразумевају да се просторне импликације већих акцидента морају узети у обзир приликом планирања намена земљишта. То је у ствари прва и најважнија мера заштите од последица акцидента већих размера.

Критеријуми заштите од утицаја пољоприведе

Заштитно одстојање између стамбених објеката и ораница, односно плантажних воћњака који се интензивно третирају вештачким ђубривом и пестицидима износи најмање 800 m. У заштитном појасу између границе пољопривредних парцела и обале водотока 10 m није дозвољено коришћење пестицида и вештачких ђубрива.

Минимална заштитна одстојања између границе комплекса сточних фарми и објеката у суседству износе: од стамбених зграда 200 m, од магистралних путева 200 m, од речних токова 200 m и од изворишта водоснабдевања 800 m. Наведена одстојања за фарме са преко 500 грла могу бити и већа, ако то покаже анализа утицаја на животну средину.

При избору локација сточних пијаца потребно извршити процену утицаја, и дефинисати мере заштите којима ће се одредити:

- минимална растојања микролокације објекта од осетљивих функција као што су насеље, болница, школа и др;
- ветеринарско-санитарни, технички и други услови заштите животне средине и
- услови режима саобраћаја у околини објекта, и у самом објекту.

Критеријуми заштите у зонама саобраћаја

У зонама саобраћаја утврђују се правила и заштитне зоне, као услови планирања других намена земљишта уз

појасеве саобраћајница. За аутопутеве, државне путеве I реда, и обилазнице у рубним подручјима града, утврђују се три зоне заштите:

1. зона – појас непосредне заштите од веома великог еколошког оптерећења ширине по 20 m са обе стране пута, због емисија у ваздух, повећане буке и загађивања земљишта. У заштитном појасу дозвољено је формирати заштитно зеленило, а није дозвољена изградња стамбених, пословних и помоћних објеката;

2. зона – ужи појас заштите од великог еколошког оптерећења ширине по 50 m са обе стране пута, због повећане буке и загађивања земљишта. Није дозвољена изградња стамбених, пословних и помоћних објеката. Постојећи легално изграђени објекти морају бити заштићени одговарајућом акустичком заштитом. Дозвољена је изградња објеката у функцији пута (бензинске станице, сервиси, складишта и сл.);

3. зона – појас малог еколошког оптерећења ширине по 300 m са обе стране пута, због повећане буке. Изградња стамбених, пословних и привредних објеката дозвољена под условом да се обезбеде мере заштите од буке.

Заштитно одстојање између магистралних железничких пруга и становања износи 25 m, уз обавезно спровођење мера акустичне заштите на угроженим објектима. Појас може бити и ужи ако се заштитним мерама у угроженим објектима ниво буке и вибрација доведе на нижи ниво од дозвољеног. Уколико се не предузимају мере заштите, појас заштите од железнице мора да буде 125 m од спољне ивице колосека.

Мониторинг и друге активности на заштити животне средине

Успостављање система сталног мониторинга свих параметара квалитета животне средине: ваздух, воде, земљиште, биљни свет – културе (воће и поврће), и то:

- мониторинг ваздуха обухвата редовно праћење емисије сумпордиоксида (SO_2), оксида азота (NO_x), суспендованих честица, чађи и редовно праћење имисије сумпордиоксида (SO_2), азотдиоксида (NO_2), суспендованих честица и чађи у ваздуху;

- мониторинг вода подразумева редовно праћење вредности показатеља квалитета вода и редовно праћење састава отпадних вода пре испуштања у реципијент;

- мониторинг земљишта дефинише праћење аналитичких индикатора у области коришћења земљишта (промена намене), праћење концентрације тешких метала у земљишту и праћење концентрације азота у земљишту;

- мониторинг отпада подразумева праћење начина управљања отпадом у погледу укупне количине отпада, количине отпада по секторима, количине отпада који се рециклира и количине отпада који се депонује на одговарајућу депонију;

- мониторинг биљних врста односи се пре свега на културе које се користе у исхрани људи и домаћих животиња и које могу непосредно или посредно утицати на здравље људи. Обухвата праћење концентрације тешких метала и садржаја пестицида у воћу и поврћу. Истовремено, установљава се мониторинг који се односи на шумска подручја и живи свет у другим екосистемима;

- инвестирање у заштиту животне средине остварује се применом принципа „загађивач плаћа” у складу са важећом регулативом, дефинисањем одговарајућих локалних фондова за заштиту животне средине и других локалних институција, као и инвестирањем у програме заштите животне средине; и

- примену Система управљања заштитом животне средине у привреди (ЈУС-ИСО 14001, ЕМАС).

Обавеза постојећих и будућих загађивача животне средине на подручју општине је да:

1) податке о стационарном извору загађивања ваздуха и свакој његовој промени (реконструкцији) доставе надлежном министарству, односно Агенцији за заштиту животне средине и општини;

2) обављају мониторинг емисије;

3) обављају континуелна мерења емисије када је то прописано за одређене загађујуће материје и/или изворе загађивања самостално, путем аутоматских уређаја за континуелно мерење;

4) обезбеде контролна мерења емисије преко референтне лабораторије, ако мерења емисије обављају самостално;

5) обезбеде прописана повремена мерења емисије, преко овлашћеног правног лица, а најмање једанпут годишње;

6) обезбеде мерења емисије по налогу надлежног инспекцијског органа преко овлашћеног правног лица;

7) воде евиденцију о обављеним мерењима са подацима о мерним местима, резултатима и учесталости мерења;

8) воде евиденцију о врсти и квалитету сировина, горива и отпада у процесу спаљивања;

9) воде евиденцију о раду уређаја за спречавање или смањивање емисије загађујућих материја, као и мерних уређаја за мерење емисије.

Обавеза комуналних и других предузећа и других правних лица која испуштају отпадне воде у пријемнике и јавну канализацију је да:

1) поставе уређај за мерење, мере и региструју количине отпадних вода и податке доставе јавном водопривредном предузећу;

2) воде дневник рада уређаја за пречишћавање вода;

3) обезбеде испитивање квалитета воде које испуштају и њихов утицај на пријемник.

Обавеза власника и корисника обрадивог пољопривредног земљишта је да:

1) воде евиденцију о количини унетих минералних и органских ђубрива и пестицида;

2) по потреби, а најмање сваких пет година врше контролу количине унетог минералних и органских ђубрива и пестицида;

3) поступају по препоруци из извештаја о резултатима испитивања.

2.5.2. Заштита природних добара и вредности

Концепт заштите, уређења и унапређења природе, као јединства геосфере и биосфере, остварује се очувањем и заштитом природних добара и природних вредности које се исказују биолошком, геолошком и предеоном разноврсношћу.

Узимајући у обзир основне карактеристике простора општине Лазаревац, стечене обавезе и смернице из планских докумената вишег реда, као и савремене трендове у планирању и развоју, један од општих циљева јесте интегрална заштита природе (као савремени приступ заштите) и њено одрживо коришћење.

Посебни циљеви заштите и одрживог коришћења природних добара и природних вредности су:

– рационално коришћење необновљивих, очување и унапређење обновљивих природних ресурса;

– обезбеђивање прихватљивог стандарда квалитета животне средине на подручју општине и у непосредном окружењу;

– заштита станишта ретких биљних и животињских врста и њихових заједница;

– очување и неговање карактера предела, аутентичности и естетских обележја пејзажа, кроз низ активности у домену уређења, планирања и заштите простора;

– успостављање заштите на деловима простора, природним објектима, објектима геонаслеђа и појавама за које се у поступку детаљне и усмерене валоризације утврди да имају својства природног добра, односно представљају особену природну вредност;

– заштита и побољшање стања шума, кроз смањење обима сече, пажљиво неговање постојећих шумских састојина, умрежавање фрагментираних делова шуме, као и увећање шумског фонда и увођење планског газдовања шумама (како државних, тако и шума у приватном власништву);

– очување и повећање површинских вода и природи блиског приобаља, као станишта (биотопа) од приоритетног међународног значаја за заштиту, извора хране бројних врста, регулатора микроклиме и посебних визуелних вредности;

– очување и унапређење агробiodиверзитета, односно сакупљање и умножавање старих сорти пољопривредних (воћарских, ратарских и др) култура и старих раса домаћих животиња и планирање мера на комерцијализацији таквих активности;

– уређење и одржавање јавних зелених површина и успостављање јединственог система са шумама изван изграђеног дела општине;

– смањење антропогеног утицаја на бодиверзитет кроз различите активности;

– санација деградираних и заштита квалитета природних вредности општине – ваздуха, вода, земљишта, шума, биљног и животињског света;

– рекултивација простора на којима се врши експлоатација минералних сировина, јаловишта, депонија и пепелишта и

– контрола увођења алохтоних и модификованих врста.

Основна планска решења у погледу заштите природних добара и природних вредности су:

– очување и заштита значајних шумских комплекса у јужном делу општине;

– рекултивација и пошумљавање око 45% деградираниог земљишта;

– пошумљавање пољопривредног земљишта ниске бонитетне класе;

– очување постојећих и подизање нових зелених површина и појединачних стабала у градском језгру и другим насељима, и успостављање јединственог система са шумама изван изграђеног подручја и локалне еколошке мреже, кроз планирање Зелене инфраструктуре Лазареваца;

– резервисати простор око евидентираног природног добра Профил карактеристичног развића горњег понта – Велики Црљени, ради очувања и унапређења његових вредности;

– санација и уређење угроженог подручја са циљем да се осигура одрживи развој и интегрална заштита еколошких коридора, као што су реке Колубара, Љиг, Пештан и Оњег, које су угрожене отпадним комуналним и индустријским водама, као и градским комуналним отпадом;

– очување постојећих и подизање нових заштитних зелених појаса дуж обала и приобаља Колубаре и Пештана;

– планирати „зелене коридоре” у функцији систематског повезивања зелених површина и отворених простора у јединствен систем (мрежу), и то дуж речних токова, пољо-заштитних појасева, дуж саобраћајница и сл.;

– у процедурама детаљног планирања/пројектовања, уређења простора и коришћења природних богатстава, субјекти развоја и релевантни фактори локалне самоуправе треба да ангажовањем референтних институција идентификују површине, објекте и појаве од посебног значаја у погледу вредности бодиверзитета, геодиверзитета и предела.

2.5.3. Заштита културних добара и културних вредности

У складу са Стратегијом просторног развоја Републике Србије и Просторним планом Републике Србије основ заштите културног наслеђа је његово одрживо коришћење. Сходно томе потребно је да будућа планска решења буду формирана на следећим посебним циљевима:

- заштита, очување, конзервација или обнова културних вредности;
- интегративна заштита и управљање непокретним културним добрима;
- утврђивање евидентираних културних добара за непокретна културна добра;
- унапређење квалитета окружења објеката културних вредности;
- уклапање културног наслеђа у одрживи развој подручја општине;
- заштита непокретних културних добара од свих облика неконтролисаних изградње, од реконструкција које су непримерене постојећој насељској структури, од изградње индустријских погона и великих инфраструктурних система у њиховој близини, која могу трајно да деградирају окружење културног добра, па и сам и његов идентитет;
- повећање доступности непокретних културних добара побољшањем квалитета локалне путне мреже;
- адекватна презентација и укључивање заштићених природних добара и непокретних културних добара у туристичку понуду општине;
- очување предела и пејзажа (шумадијског-валовитог) као јединствене природне вредности руралног амбијента; и
- развој свести и указивање на значај културног наслеђа као националног идентитета дуготрајне и аутентичне прошлости Срба – развијање свести о значају културног наслеђа за живот и рад данашњих и будућих генерација, као битног предуслова за очување националног идентитета.

Концепција заштите, унапређења и коришћења културног наслеђа

- Континуиран рад службе заштите споменика културе.
- Савремени приступ наслеђу, који промовише нове потребе и третман културног наслеђа, односно потребу да се наслеђе третира као производ (његово стварање, маркетинг, посебну намену, са једне стране и бенефит који носи кроз економску добит, политичку и стручну промоцију са друге стране). Ово све подразумева и нови приступ, валоризацију и нову филозофију управљања наслеђем, што представља почетак планирања наслеђа. Савремено очување наслеђа заснива се на мудрој управљању потенцијалима наслеђа и непрекидној сарадњи свих учесника на остваривању компромиса између доктрине очувања и неизбежних промена.
- Ефикасан начин заштите културних добара подразумева увођење субвенција и пореских олакшица за кориснике културног добра, при изради техничке документације и грађевинских радова на одржавању и санирању оштећења, уз поштовање прописаних мера техничке заштите и примена конзерваторских метода.
- Учешће и сарадњу службе заштите: у оквиру тематских радионица кроз које се промовише културно наслеђе (разни пројекти, програми, манифестације иницијативе), кроз ангажовање стручних кадрова или коришћење постојеће расположиве документације.
- Промовисање и унапређивање културног наслеђа у оквиру туристичке понуде као фактора одрживог развоја, као и поштовање и примена прописаних препорука у тој

области. Имајући у виду да туризам помаже развоју свести о вредностима културног наслеђа и идентитета народа, као и чињеницу да је културно наслеђе само по себи јединствено и ненадокнадиво богатство и да његово очување представља део процеса одрживог развоја, изузетно је важно његово примерено презентовање. Културно наслеђе поседује суштинску вредност која је већа од његове туристичке вредности. Културни туризам је само један од видова употребе наслеђа, те значај очувања културних добара, представља безуслован приоритет како би у својој аутентичности могло бити пренесено будућим генерацијама.

– формирање етно-туристичких комплекса (Крушевица, Лесковац, Брајковац) у које би се преместили поједини објекти народног градитељства;

– Кандидатура Београда за престоницу културе 2020. године, подразумева и јасну стратешку политику усмерену ка презентовању културног наслеђа укупног административног подручја града. У том смислу културно наслеђе као значајан потенцијал у културној и туристичкој понуди Београда представља један од генератора тог подухвата. Све будуће активности на овом пољу, из домена заштите и очувања културне баштине, биле би усмерене на одређивање приоритета, израду програма, планова, пројекта и студија ревитализације културног наслеђа. Општина Лазаревац поседује значајан потенцијал у смислу формирања локалне трасе (траса која повезује практично све сакралне грађевине региона и то цркве из XIX и XX на укупном подручју Београда) и националних културних стаза (повезивањем културних добара која представљају значајне изворе за познавање националне историје у области архитектуре, насељавања и друштва).

– Национална стаза из XVIII и XIX века, са црквама брвнарама и спомен местима везаним за I и II српски устанак (просторна целина Орашац, комплекс цркве брвнаре у Вранићу, простор у селу Дрлупи, споменик кнезу Станоју у Зеокама, црква брвнара у Вреоцима, црква брвнара у Брајковцу, манастир Боговађа, манастир у Моравцима, Ваљево (мост на Колубари, сеча кнезова) итд.;

– Национална стаза Колубарске битке – Спомен костурница у Лазаревцу, Враче брдо, поприште Колубарске битке и место погибије Димитрија Туцовића, манастир у Ђелијама, Струганик као родно место војводе Живојина Мишића, итд.;

– Сакрална стаза Лазаревца, која би повезивала све сакралне објекте општине – Брајковац, Чибутковица, Барошевац, Јунковац, Лесковац, Степојевац, Трбушница, Дрен, Вреоци, Петка, Шопић и Лазаревац.

Мере заштите културних добара

Опште мере и услови заштите и коришћења непокретних културних добара су:

– на заштићеним културним добрима и њиховој заштићеној околини, не може се вршити раскопавање, рушење, преправљање, активности изградње и уређења простора или било какви радови који могу да наруше својства културног добра, без претходно утврђених услова и сагласности надлежне службе заштите културних добара;

– ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни Завод за заштиту споменика културе и предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен и

– добра која уживају претходну заштиту (евидентирана добра) не смеју се оштетити, уништити, нити се може мењати њихов изглед, својство или намена.

Опште мере и услови заштите и коришћења заштићене околине непокретних културних добара су:

– забрана изградње објеката (индустријских, рударских, енергетских, инфраструктурних, фарми и других објеката) који својом наменом и експлоатацијом могу да угрозе културно добро или деградирају и наруше пејзажне одлике и природне елементе његове заштићене околине;

– забрана привременог или трајног депоновања отпада и испуштање отпадних вода, отварања позајмишта земље и другог материјала;

– забрана градње и постављања објеката трајног или привременог карактера, који својом архитектуром, габаритом и висином могу угрозити културно добро и

– забрана радова који могу пореметити статичку стабилност објекта.

Мере заштите, које обезбеђују очување аутентичности објеката заштићених и евидентираних споменика културе и простора око њих су:

– очување изворног изгледа архитектуре, свих конструктивних и декоративних елемената, оригиналних материјала и стилских карактеристика;

– забрањује се уградња и замена грађевинских елемената и материјала који нису примерени историјском и споменичком карактеру објекта (PVC столарија, кров непримереним црепом, и сл.);

– ажурно праћење стања и одржавања, конструктивно-статичког система, кровног покривача, фасада и инсталација;

– забрана извођење грађевинских радова, изградња инфраструктуре, промена облика терена и измена вегетационог склопа без претходне сагласности и надзора надлежне установе заштите;

– забрана складиштења отпадног материјала и стварање депонија;

– забрана градње објеката који својом архитектуром и габаритом непосредно угрожавају споменик културе и

– забрана градње објеката који нису у функцији споменика културе.

Мере заштите на простору евидентираних археолошких налазишта, до завршетка конзерваторских и других радова су:

– забрана уништавања, прекопавања, ископавања и заоравања археолошких локалитета;

– забрана неовлашћеног копања, одношења камена и земље са налазишта и прикупљања покретног археолошког материјала;

– забрана извођења земљаних радова и изградње свих врста објеката и инфраструктуре без сагласности надлежне установе заштите, претходних археолошких истраживања и адекватне презентације налаза;

– забрана сече стабала, превлачење стабала преко налазишта, пошумљавање терена и

– забрана просипања и одлагање отпадних и штетних материја.

Имајући у виду изузетну угроженост културне баштине на подручју експлоатације Колубарског лигнитског басена план заштите културних добара предвиђа да сви споменици културе који се налазе на фронту напредовања површинских копова Колубарског рударског басена морају бити благовремено евидентирати и заштићени. Сви евидентирани археолошки локалитети морају бити детаљно испитани, а археолошка ископавања морају да прате динамику напредовања површинских копова, на начин који не доводи у питање спасавање ових локалитета, нити угрожава напредовање копова. Археолошки материјал ископан на простору површинских копова биће депонован и изложен у музеју у Лазаревцу, или на другим погодним местима.

Споменици културе и археолошка налазишта захтевају посебну бригу и специфичне мере приликом измештања и заштите у фазама ширења рударских копова. Ове мере су детаљно дефинисане у Просторном плану подручја експлоатације Колубарског лигнитског басена.

Имајући у виду постојеће планске документе, документацију и сарадњу која се одвијала са надлежном службом заштите споменика културе током израде планских докумената прилажемо листу културних добара, добара која уживају претходну заштиту и листу објеката са препоруком за урбанистичку заштиту.

Табела бр 13: *Непокретна културна добра на територији општине Лазаревац*¹²

Назив НКД	Врста НКД	Локација	Година заштите
Непокретна културна добра од изузетног значаја			
Спомен црква – костурница Светог великомученика Димитрија	споменик културе	Лазаревац (центар града)	1979.
Непокретна културна добра од великог значаја			
Споменик Кнезу Саноју	споменик културе	Зеоке	1974./1983.
Непокретна културна добра			
Чаршијска кућа породице Васић	споменик културе	Лазаревац	1987.
Кућа породице Димитријевић	споменик културе	Лесковац	1998.
Црква Светог великомученика Димитрија	споменик културе	Лесковац	2003.
Кућа породице Крцалић	споменик културе	Јунковац	2003.
Кућа породице Милетић	споменик културе	Вреоци	1998.
Надгробни споменик кнезу Аксентију Миладиновићу	споменик културе	Чибутковица	1987.
Кућа породице Ђурђић	споменик културе	Дудовица	1998.
Кућа породице Перлић	споменик културе	Дудовица	1998.
Археолошки локалитет „Баташина”, антика	археолошко налазиште – културно добро од значаја за Републику Србију	Степојевац	1987.
Археолошки локалитет „Лугови”, антика	археолошко налазиште – културно добро од значаја за Републику Србију	Жупањац	1987.

12 Списак културних добара достављен за потребе измена и допуна Регионалног просторног плана административног подручја града Београда, Завода за заштиту споменика културе града Београда (арх.бр. Р877/10 од 30. августа 2010. године)

Културна добра која уживају статус претходне заштите (евидентирана културна добра) су бројни објекти сакралне архитектуре, објекти народног градитељства, гробља и појединачни споменици и археолошки локалитети.

Табела бр. 14: *Добра под претходном заштитом*

Назив НКД	Врста НКД	Локација
Школа из 1873. године и поред ње школа сазирана у периоду између два рата	објекат народног градитељства	Петка
Црква Свете Параскеве, саграђена 1862-1869. године	објекат сакралне архитектуре	Петка
Црква Светог Архангела Гаврила, саграђена 1869. године	објекат сакралне архитектуре	Шопић
Црква Свете Тројице, саграђена 1863-1866. године	објекат сакралне архитектуре	Јунковац
Црква брвнара посвећена Вавдењу Пресвете Богородице из 1815. године (процедура за утврђивање културног добра је у току)	објекат сакралне архитектуре	Вреоци
Црква покрва Пресвете Богородице из 1872. године	објекат сакралне архитектуре	Вреоци
Црква Покрова Пресвете Богородице из 1845. године	објекат сакралне архитектуре	Барошевац
Стара кућа породице Ранковић, шумадијска чатмара, прва половина XIX века, власник Миливоје Ранковић, намена стамбена	објекат народног градитељства	Рудовци
Стара кућа Борисава Лазића друга половина XIX века, власник Борисав Лазић	објекат народног градитељства	Петка
Стара кућа Лиле Ђурђевић, средина XIX века, власник Лила Ђурђевић	објекат народног градитељства	Дудовица
Црква у Чибутковици из 1848. године	објекат сакралне архитектуре	Чибутковица
Црква брвнара Светог великомученика Георгија, почетак XIX века	објекат сакралне архитектуре	Брајковац
Локалитет „Врапчије Брдо“ спомен-парк Димитрију Туцовићу	јавни споменици и спомен обележја	Петка
1. Манастирине ¹³	археолошко налазиште, антика и средњи век	Араповац
2. Воћине	археолошко налазиште, праисторија и антика	Араповац
3. Старо гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Араповац
4. Провлака	археолошко налазиште, антика	Араповац
5. Оловница	археолошко налазиште, антика	Араповац
6. Гручобија – Окресак	археолошко налазиште, праисторија	Араповац
7. Сеоско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Бурово
8. Ратковац	археолошко налазиште, антика	Црљени
9. Петковача – Мађарско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Мали Црљени
10. Лок. Стублица	археолошко налазиште, средњи век	Мали Црљени
11. Лок. Црљенац-Кулич	археолошко налазиште, праисторија	Мали Црљени
12. Лок. Мађарско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Мали Црљени
13. Лок. Мађарско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Велики Црљени
14. Бољетин – Коларовац	археолошко налазиште, праисторија	Велики Црљени
15. Црквина	археолошко налазиште, средњи век	Велики Црљени
16. Брекиње	археолошко налазиште, антика	Врбаново
17. Циганско језеро	археолошко налазиште, антика	Жупањац
18. Црквина	археолошко налазиште, средњи век	Вреоци
19. Велиновац	археолошко налазиште, позни средњи век	Вреоци
20. Ливаде	археолошко налазиште, хронолошки неодређено	Вреоци
21. Гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Чибутковица
22. Њива Милић Милорада	археолошко налазиште, позни средњи век	Чибутковица
23. Паљевине	археолошко налазиште, праисторија	Чибутковица
24. Зидине	археолошко налазиште, хронолошки неодређено	Чибутковица
25. Кључ	археолошко налазиште, позни средњи век	Чибутковица
26. Црквине	археолошко налазиште, позни средњи век	Чибутковица
27. Мађарско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Чибутковица
28. Мађарско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Пркосава
29. Селиште – средњи век	археолошко налазиште	Рудовци
30. Мађарско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Рудовци
31. Мађарско гробље – Пештан	археолошко налазиште, позни средњи век	Рудовци
32. Карађевац	археолошко налазиште, праисторија	Рудовци
33. Караула	археолошко налазиште, антика	Рудовци
34. Бублија – Бусија	археолошко налазиште, хронолошки неодређено	Рудовци
35. Златовац	археолошко налазиште, антика	Рудовци
36. Буков поток	археолошко налазиште, праисторија	Рудовци
37. Мађарско гробље – Буков поток	археолошко налазиште, позни средњи век	Рудовци
38. Пети Реон	археолошко налазиште, антика	Рудовци
39. Кућа Руже Вилотијевић	археолошко налазиште, праисторија и антика	Лесковац
40. Село	археолошко налазиште, антика	Лесковац
41. Опарна	археолошко налазиште, антика	Лесковац
42. Црквина	археолошко налазиште, средњи век	Сакуља
43. Катина њиве	археолошко налазиште, антика	Соколово
44. Селиште	археолошко налазиште, позни средњи век	Стрмово
45. Мађарско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Шопићи
46. Улице	археолошко налазиште, антика	Шопићи

¹³ Завод за заштиту споменика културе града Београда доставио је Списак евидентираних археолошких локалитета током сарадње на изради плана(арх.бр. P5121/11 од 12. јануара 2012. године). Редни број сваког археолошког локалитета одговара броју поред симбола на Рефералној карти

Назив НКД	Врста НКД	Локација
47. Селиште	археолошко налазиште, праисторија	Шопићи
48. Мађарско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Крушевица
49. Лука	археолошко налазиште, праисторија и антика	Бистрица
50. Црква Св. Николе	археолошко налазиште, позни средњи век	Барошевац
51. Мађарско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Барошевац
52. Црквине	археолошко налазиште, средњи век	Медошевац
53. Гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Медошевац
54. Црква Св. Петке	археолошко налазиште, позни средњи век	Петка
55. Гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Зеоке
56. Мађарска црква	археолошко налазиште, средњи век	Брајковац
57. Мађарско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Брајковац
58. Село – Мађарско гробље	археолошко налазиште, позни средњи век	Брајковац

2.5.4. Организација простора од интереса за одбрану земље и заштиту од елементарних непогода

Одбрана земље

Општи циљ уређење простора општине Лазаревац са аспекта одбране земље је обезбеђење услова за оптимални мирнодобски развој насеља и активирање привредних потенцијала општине, уз истовремено дефинисање степена угрожености и услова за јачање природне и вештачке отпорности територије у циљу обезбеђења ефикасне заштите.

Посебни циљеви у области одбране земље су зонирање територије општине по степенима угрожености и заштите, у складу са местом и улогом које поједини делови треба да имају, што подразумева истовремено и дефинисање услова и мера, обима и степена заштите, односно врсте заштитних објеката, у складу са важећом Уредбом која дефинише ову материју.

Концепција уређења подручја Просторног плана за потребе одбране и заштите од ратних разарања, заснива се на примени следећих планских решења: заштиту становништва, материјалних и културних добара од ратних дејстава и других несрећа и опасности планирати у складу са условима МУП-Сектор за ванредне ситуације-Управа за цивилну заштиту, и то у најугроженијим рејонима (ужи центар, важни индустријски објекти, објекти од значаја за одбрану земље и др.) у склоништима основне или допунске заштите обима заштите од 50-100 кРа, у мање угроженим рејонима (шири део центра града, шира околина индустријске зоне) у склоништима допунске заштите обима заштите 50 кРа. У свим осталим рејонима заштиту планирати у заклонима (прилагођене подрумске и друге погодне просторије, природни закони и др.).

Природни хазарди

Општи циљ је интегрално управљање природним условима као фактором настанка природних хазарда, што је и основа за обезбеђење услова за ефикасан просторни развој, очување људских живота и материјалних добара.

У том смислу, неопходно је створити добро организоване и опремљене службе које ће моћи успешно да раде на превенцији, као и на одбрани и отклањању последица, уколико се јаве. Рударско-енергетски комплекс према ризику по обиму и могућности појава акцидента представља реалну опасност за шире подручје од разматраног, па мора бити предмет посебних стручних и научних анализа.

Питања везана за мере заштите од земљотреса, могу се кроз планирање решавати само ако се третирају као део комплексних критеријума техничког, економског и функционалног карактера. У складу са економским и техничким могућностима друштвене заједнице, знатно је ефикасније

и рационалније предузимање мера за отклањање последица дејства земљотреса у фази планирања, него у каснијим фазама изградње и експлоатације. Када се говори о заштити од земљотреса онда се свакако не може говорити о апсолутној заштити од земљотреса, с обзиром на то да би овакав приступ био економски неприхватљив. И поред детаљних сеизмолошких и других истраживања, још увек остаје проблем доношења одлуке о степену заштите икономски прихватљивом критеријуму сигурности објеката. Због произвољности везане за природу појаве земљотреса, мора се још у фази планирања прихватити постојање извесног нивоа сеизмичког ризика. Стога је неопходно формулисати стратегију заштите која би, уз одговарајуће планске и друге потребне мере, морала бити пропраћена и осигурана одговарајућом просторно-планском и урбанистичком регулативом, поготову у вези са политиком коришћења земљишта и другим релевантним аспектима просторног и урбанистичког планирања, изградње објеката и техничке инфраструктуре.

Сеизмички хазард експлоатационих поља је веома висок, а с обзиром на могућност прекида производње и могућност довођења технологије за откопавање угља до степена неупотребљивости, веома је висок и сеизмички ризик. Технологија која се примењује на објектима рударско-енергетског комплекса је веома повредљива у условима земљотреса и то пре свега багер – глодар, док одлагачи у условима јаких земљотреса, због могућности покретања одлагалишта у наступању, такође, могу претрпети хаварије до степена њихове неупотребљивости. На повећање сеизмичког ризика технологије која се примењује за откопавање, утиче и додатна повредљивост багера-глодара у процесу његовог ремонта. Да би се оценио прихватљив сеизмички ризик експлоатационих поља неопходно је посебно проценити повредљивост терена при земљотресима различитог интензитета, затим повредљивост технологије, као и њихову интеракцију.

Посебни циљеви заштите од природних непогода:

- управљање природним условима у складу са очувањем постојећих природних вредности и заштитом животне средине;
- унапређење заштите од природних непогода;
- успостављање и јачање система за управљање сеизмичким ризиком;
- успостављање и строго поштовање стандарда, критеријума и норматива за градњу и одржавање свих објеката у циљу заштите од појаве клижења дефинисаних законом, као и асеизмичке градње на овим просторима;
- спровођење мера превенције, приправности и одговора на природне непогоде на свим нивоима (од предузећа, преко општинских органа до Републике Србије);
- институционално, организационо и кадровско јачање система одбране од природних непогода;

- обнова и унапређење деградираних природних услова услед манифестације природне непогоде;
- изградња заштитних водопривредних објеката, као и комплетно хидротехничко уређење сливова, у складу са одрживим еколошким принципима;
- пошумљавање еродибилних сливова и извођење анти-ерозионих радова.

Концепција просторног развоја

Савремен концепт заштите и управљања полази од чињенице да је на свим нивоима и у свим фазама планирања потребно дефинисати прихватљив ниво ризика од природних непогода, па затим системом превентивних, организационих и других мера и инструмената интервенисати у циљу спречавања њиховог настанка, односно смањивања последица непогода на прихватљив ниво.

Да би се могла извршити правилна процена степена повредивости простора општине Лазаревац, односно ограничења за његово коришћење, потребно је приступити изради катастра угрожености простора од природних непогода у функцији просторног планирања. На бази сазнања и истраживања направила би се листа тачака (зона) могућих ризика, вероватноће појављивања, обима последица и на основу тога дефинисање планова заштите и приоритета заштите у планирању простора републике.

Општина Лазаревац није, до сада, имала јединствену јасно дефинисану политику заштите од природних непогода, већ се овај проблем решавао или кроз секторске студије за поједине врсте непогода или као саставни део разних планских докумената. Због тога, неопходно је у наредном периоду донети стратегију интегралне заштите од природних непогода, која би уз одговарајуће планске и друге потребне мере и инструменте, морала бити подржана адекватном законском, просторно-планском, урбанистичком и техничком регулативом, нарочито у вези са политиком коришћења земљишта, изградње објеката и техничке инфраструктуре.

Концепција заштите од природних непогода може се заштитити на: успостављању и јачању система за управљање сеизмичким ризиком; доношењу стратегије за смањење ризика од земљотреса; изради интегралног информационог система о природним непогодама чији би саставни део био везан за макро и микросеизмичку активност; припреми и организовању превентивних мера одбране на основу реалног система мониторинга на најугроженијим локацијама; доношењу стратегије за смањење ризика од клизишта и других појава нестабилности; успостављање и строго поштовање стандарда, критеријума и норматива за градњу и одржавање свих објеката у циљу заштите од појаве клижења; предузимању адекватних мера санације, мелиорације и др. код нестабилних терена; имплементацији савременог система, у циљу обезбеђења оптималне координације и синхронизације свих активности на спречавању поплава, или ублажавању њихових последица (успостављање система телекомуникација који омогућава максимално брзу реакцију свих служби у случају опасности од поплава); реконструкцији осетљивих делова насипа и обалоутврда на водотоцима; изради интегралног информационог система о природним непогодама; дефинисању безбедне површине на слободним просторима које би евентуално представљали зоне евакуације и склањања становника.

2.6. Коришћење и основна намена простора

За потребе билансирања основних категорија коришћења и одређивања намене земљишта коришћени су статистички подаци и орто-фото снимци делова територије општине Лазаревац, као и ГИС програм МапИнфо.

Имајући у виду да се велики део територије општине Лазаревац налази у Колубарском лигнитском басену, који има специфичан начин коришћења, билансирање површина је морало да укључи и ту специфичну намену.

У северном делу подручја општине доминатно је пољопривредно земљиште, у јужном пољопривредно и шумско, док је у централном делу доминантно грађевинско земљиште.

Укупна површина подручја Просторног плана од 38.210 ха, има следећу структуру:

Табела 15: Планирано коришћење земљишта

Намена земљишта	П (у ха)	у %
Грађевинско	9880	25,8
Пољопривредно	12037	31,5
Шумско	10440	27,3
Водно	1353	3,6
Земљиште за експлоатацију минералних сировина	4500	11,8
Укупно	38210	100,0

Промене у билансу структуре коришћења земљишта су планским решењима усмерене ка оптимизацији намене простора и природних услова, уз нужно заузимање земљишта за потребе реализације ширења копова, привредних и стамбених зона, изградњу инфраструктуре, туристичке инфраструктуре и задовољење дугорочних економских потреба локалне заједнице.

3. ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

3.1. Правила уређења

3.1.1. Правила уређења и изградње мрежа и објеката инфраструктуре

3.1.1.1. Саобраћај и саобраћајне површине

Саобраћајнице се по правилу постављају унутар површина јавних намена, или на осталом грађевинском земљишту, уз предходно утврђивање јавног интереса. Профили и регулација одређују се у складу са програмима ЈП надлежног за уређење грађевинског земљишта.

У заштитном појасу јавног пута ван насеља забрањена је изградња грађевинских или других објеката, као и постављање постројења, уређаја и инсталација, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, као и постројења, уређаја и инсталација који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу.

У заштитном појасу јавног пута је дозвољена градња, односно постављање, водовода, канализације, топловода, као и телекомуникационих и електро водова, постројења и сл. Заштитни појас, са сваке стране јавног пута (рачунајући од спољне ивице земљишног путног појаса), има следеће ширине:

- државни путеви I реда (осим аутопутева) 20 метара;
- државни путеви II реда 10 метара;
- општински путеви 5 метара.

Ограде, дрвеће и засаде поред јавних путева подизати тако да не ометају прегледност јавног пута и не угрожавају безбедност одвијања саобраћаја.

Рекламне табле, рекламни панои, уређаји за сликовно или звучно обавештавање или оглашавање могу се постављати поред државног пута на минималној удаљености од 7,0 m, поред општинског пута на минималној удаљености од 5,0 m, мерено са спољне стране од ивице коловоза.

Сачувати коридоре за реконструкцију, односно двострано проширење коловоза државних путева на пројектовану ширину мин. 7,7 m (без издигнутих ивичњака), односно

7,0 m (са издигнутим ивичњацима) и коловоза државног пута другог реда (постојећа и планирана траса) на пројектовану ширину мин. 7,1 m (без издигнутих ивичњака), односно 6,5 m (са издигнутим ивичњацима). За општинске путеве сачувати минимално 5,9 m.

Државни пут који пролази кроз насеље, а који је истовремено и улица у насељу, може се на захтев надлежног органа општине, разрадом кроз одговарајућу урбанистичку и техничку документацију, изградити као улица са елементима који одговарају потребама насеља (ширим коловозом, тротоарима и сл.), као и са путним објектима на том путу који одговарају потребама тог насеља. Најмања ширина тротоара и пешачких стаза је 1,50 m. Приликом реконструкције државног пута, јавно предузеће надлежно за одржавање пута, дужно је да смањи број раскрсница или прикључака општинских или некатегорисаних путева на државни пут на најмањи могући број, а у циљу повећања капацитета и повећања нивоа безбедности саобраћаја на државном путу.

Правац, односно промену правца државног пута, који пролази кроз насеље, одређује Скупштина општине, односно Скупштина града, по претходно прибављеној сагласности министарства надлежног за послове саобраћаја.

Промена правца државног пута у насељу може да се врши ако нови правац државног пута испуњава, по својим техничким карактеристикама, услове који се захтевају за ту категорију пута. Забрањено је укрштање државног пута I реда са железничком пругом у истом нивоу. На раскрсници јавног пута са другим путем и укрштања јавног пута са железничком пругом у истом нивоу, морају се обезбедити зоне потребне прегледности, у складу са прописима. У зонама потребне прегледности забрањено је подизати засаде, оgrade и дрвеће, остављати предмете и материјале, постављати постројења и уређаје и градити објекте, односно вршити друге радње које ометају прегледност јавног пута. Прикључак прилазног пута на јавни пут може се градити уз сагласност управљача јавног пута. Раскрсница или укрштај општинског, односно некатегорисаног пута, као и улице, са државним путем односно прикључак на државни пут може се градити уз сагласност Јавног предузећа, која садржи посебне услове изградње; потребну саобраћајну сигнализацију и опрему. Земљани пут који се укршта или прикључује на јавни пут мора се изградити са тврдом подлогом или са истим коловозним застором као и јавни пут са којим се укршта, односно на који се прикључује, у ширини од најмање пет метара и у дужини од најмање 40 метара за државни пут I реда, 20 метара за државни пут II реда и 10 метара за општински пут, рачунајући од ивице коловоза јавног пута.

Најмања дозвољена ширина појаса регулације, у зависности од врсте улице износи за:

- Сабирне улице – 10,0 m
- Стамбене улице – 8,0 m
- Саобраћајнице у сеоским насељима – 7,0 m
- Колске пролазе – 5,0 m
- Приватне пролазе – 2,5 m
- Пешачке стазе – 1,5 m.

Врсту моста, носивост моста, као и саобраћајну и комуналну опремљеност моста код изградње и реконструкције усагласити са саобраћајним захтевима, рангом пута, а у складу са Законом о јавним путевима („Службени гласник РС”, бр. 101/2005 и 123/2007).

Станице за снабдевање горивом

Дозвољена је изградња нових станица за снабдевање горивом у коридорима државних путева I и II реда и општинских путева, уз прибављање сагласности управљача јавног пута (ЈП „Путеви Србије”) на прикључак. Планиране

локације утврђивати у складу са противпожарним прописима и условима које утврђују надлежни органи у области планирања, саобраћаја, екологије, водопривреде и санитарне заштите. За сваку конкретну локацију потребно је урадити елаборат који садржи анализу утицаја на безбедност и функцију саобраћаја, загађење ваздуха, воде и земљишта, појаву буке и вибрација, као и мере које се предузимају за спречавање и смањење штетних утицаја.

Саобраћајни прикључци објеката (станице за снабдевање горивом, пословни комплекси) на државни пут I реда, подразумевају примену трака за успорење и убрзање, и потребно их је усагласити са просторним и урбанистичким карактеристикама окружења. Уколико се планира саобраћајни прикључак на државни пут I реда у урбаној средини, тамо где је могуће предвидети паралелне сабирне саобраћајнице са изливом на довољно великим растојањима да не угрожавају саобраћај на путу. Саобраћајне прикључке на државни пут II реда планирати као улив-излив на довољно великом растојању, тако да не ометају саобраћај на путу. За измену саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута потребно је прибавити сагласност управљача јавног пута.

Потребан број паркинг места за потребе ССГ решити у оквиру комплекса ССГ, а према нормативима датим у Правилима за паркирање возила.

Реконструкција или изградња ССГ мора бити урађена у складу са важећом регулативом, односно Правилником о изградњи постројења за запаљиве течности и о ускладиштењу и претакању запаљивих течности („Службени лист СФРЈ”, бр. 20/71) и Правилником о изградњи постројења за ТНГ и о претакању и ускладиштењу ТНГ-а („Службени лист СФРЈ”, бр. 24/71 и 26/71).

За сваку ССГ утврђује се обавезна израда процене утицаја на животну средину.

ССГ је могуће реализовати након израде:

– Урбанистичког пројекта, директним спровођењем Просторног плана (уз услов да ја дефинисана регулација саобраћајнице са које се приступа ССГ, као и све остале условљености); или

– Плана детаљне регулације

Станице за снабдевање горивом (ССГ) не смеју угрожавати функционисање саобраћаја, као ни суседних објеката, и не могу се планирати:

– на постојећим или планираним саобраћајним и инфраструктурним површинама и коридорима;

– у простору зелених површина које уживају било који режим заштите, осим уз сагласност надлежне општинске или градске службе. Уколико изграђена ССГ на зеленим површинама престане са радом, простор станице се може трансформисати само у зелену површину (истог типа који се налази уз ССГ);

– у оквиру културно историјског добра и на парцели културног добра. За могућност изградње ССГ у непосредној близини културног добра потребно је мишљење надлежне службе за заштиту споменика културе; и

– у простору заштићених природних добара, осим уз сагласност надлежне општинске или градске службе.

Железничка инфраструктура

Изградња железничке инфраструктуре врши се у складу са законом којим се уређује планирање и изградња објеката. Укрштање железничке инфраструктуре са јавним путевима, ван простора за који су донети урбанистички планови, у начелу се изводи са њиховим свођењем на најнеопходнији број, усмеравањем два или више јавних путева на заједничко место укрштања.

Размак између укрштања железничке инфраструктуре и јавног пута не може да буде мањи од 2000 m. Укрштање железничке инфраструктуре са некатегорисаним путевима изводи се усмеравањем тих путева на најближи јавни пут, који се укршта са железничком пругом. Ако то није могуће, треба међусобно повезати некатегорисане путеве и извести њихово укрштање са железничком инфраструктуром на једном месту.

Изградња, реконструкција и модернизација железничке инфраструктуре врши се у складу са законом, стандардима и техничким нормативима чије одобрење издаје министарство надлежно за послове саобраћаја. Реконструкција постојећих индустријских колосека обављаће се према стању горњег строја на прузи, односно редовном циклусу замене и обнове материјала горњег строја. При реконструкцији поштовати стандарде и техничке прописе за ову врсту објеката. Резервни делови морају да поседују меродавне атесте. Заштитни појас са обе стране пруге износи 25,0 m од осе последњег колосека. У овом појасу је забрањена градња објеката који нису у функцији железничког саобраћаја, осим у изузетним случајевима уз одобрење надлежних органа. Дозвољено је постављање каблова, електричних водова ниског напона за осветљење, телеграфских и телефонских ваздушних линија и водова, канализације и сличних цевовода.

Уређење стајалишта ЈПП-а

- Максималан подужни нагиб коловоза којим се крећу возила ЈПП-а планирати од 6%
- Радијусе скретања возила планирати са минимално 12,0 m
- Стајалишни фронт је дужине од 40,0 m, ширине минимум 3,0 m; висина стајалишног платоа од 16 cm
- Нагиб рампе на прилазу стајалишном платоу за пешаке и инвалидска колица износи 5%, изузетно 8,33% за кратка растојања
- Планирати одводњавање површинских вода са коловоза и тротоара – станичних платоа.

Правила за паркирање возила

У оквиру границе плана потребе за паркирањем се решавају у оквиру припадајућих парцела, осим за комплексе КДУ.

Број потребних паркинг места се одређује на основу намене и врсте делатности, а у складу са датим нормативима:

- становање:
- постојеће: 1 ПМ на 1 стан,
- ново: 1,1 ПМ на 1 стан,
- трговина: 1 ПМ на 50 m² нето продајног простора,
- пословање: 1 ПМ на 80 m² бруто површине,
- угоститељство: 1 ПМ на два стола са четири столице
- производни погон: 1 ПМ на 100 m² бруто површине (или за 30% запослених),
- складишта: 1 ПМ на 100 m² бруто површине,
- дечје установе: 1 ПМ на једну групу (ван комплекса парцеле),
- основне и средње школе: 1 ПМ на један разред (за сваку учионицу)
- здравствене установе: 1 ПМ на једну ординацију или 1 ПМ на три запослена,
- спортски објекти (који примају гледаоце): 1 ПМ на 10 седишта и 1 ПМ за аутобус на 100 седишта,
- станице за снабдевање горивом: за запослене – 1 ПМ на три запослена у најоптерећенијој смени, а за пратеће садржаје према горе наведеним нормативима.

3.1.1.2. Водопривредна и хидротехничка инфраструктура

Уређење водотока

Уређење водотока, измештање и регулација у зони насеља, има за циљ заштиту од поплава, урбану регулацију и уступање простора за површинску експлоатацију угља.

Водотоци слива Колубаре имају изразито бујични карактер (Колубара, Пештан, Турија, Оњег, Кладница, Враничина, Лукавица и др.), а њихова регулација, поред стабилизације корита има улогу и антиерозивног уређења слива. Регулација водотока у функцији експлоатације угља у Колубарском рударском басену, измештање река и контрола поплава, представља континуални процес који се одвија синхронизовано са развојем рударских радова и активности до краја експлоатационог периода.

Отварање нових откопних поља, које је повод за регулацију водотока, захтева њихово измештање ван садашње трасе добрим делом и ван сопственог алувијона. Измештени водотоци, осим што морају да буду пројектовани према принципима речне хидраулике и инжињерства, такође морају условно да буду вододрживи како би се спречила инфилтрација воде из речног корита у копове. Водотоци се морају изместити дуж контура пројектованих откопних поља и завршних косина копа по чијем ободу ће бити лоцирана нова речна корита.

Река Колубара

На основу сагледавања праваца развоја и динамике отварања нових површинских копова, након прве фазе, измештање Колубаре ће се генерално одвијати у још две фазе. У обе наредне фазе корито Колубаре ће се делом трасе лоцирати на унутрашње одлагалиште ПК „Тамнава – Источно поље”.

Друга фаза се надовезује на прву фазу. Изводи се у функцији одпочињања рударских радова на ПК „Јужно поље” са североисточне стране тзв. Поље „Г”. Трећа фаза – „кроз засек”, река Колубара се измешта ван експлоатационих граница ПК „Јужно поље”. Ширина коридора речног корита је 270 m симетрично у односу на осовину корита у коме су смештени основно речно корито, форланди, одбрамбени насипи и обострани заштитни појасеви ширине 10 m.

Трећа фаза – корито реке Колубаре измешта се ван експлоатационих граница ПК „Јужно поље” уз претходне обичне рударске припремне радове, укупне дужине 5.563 m. Предвиђено је да траса корита друге фазе полази од технолошког моста, прелази преко унутрашњег одлагалишта „Тамнава – Источно поље” и завршава се на месту улива реке Враничине у постојеће корито реке Колубаре у дужини око 2.580 m. Ширина коридора речног корита је 270 m симетрично у односу на осовину корита у коме су смештени основно речно корито, форланди, одбрамбени насипи и обострани заштитни појасеви ширине 10 m.

Река Пештан

У фази отварања „Јужног поља”, заједно са измештањем Колубаре – друга фаза, вршиће се измештање доњег Пештана у пуном профилу димензионисаном за целокупну стогодишњу нередуквану поплаву у дужини 1.607 m, чији ће задатак бити заштита радне зоне „Јужног поља”. У фази отварања експлоатационог поља „Поље Е”, планира се измештање и регусање реке Пештан и изградња пет високих брана на реци Бистрица и друге. Ширина коридора речног корита је 68 m симетрично у односу на осовину корита у коме су смештени основно речно корито, форланди, одбрамбени насипи и обострани заштитни појасеви ширине 6 m.

Водоток Јаруга и Стари Пештан

Регулација Старог Пештана се врши у функцији отварања ПК „В. Црљени“, и односи се на поделу долазних процијаја и израду још једног улива у Колубару. У коридору за регулацију су смештени: основно речно корито, форланди и одбрамбени насипи. Унутар коридора су предвиђени обострани заштитни појасеви, ширине 10.00 m у односну на спољну ножицу насипа, који се користе за сервисне саобраћајнице и одржавање речног корита. Речни коридор представља водно земљиште у коме се не могу градити други објекти, који нису у функцији самог речног тока.

Река Лукавица

Река Лукавица је десна притока Колубаре, биће регулисана скраћењем тока и укључењем у ново корито реке Пештан.

Водоводна и канализациона инфраструктура.

Минимални пречници дистрибутивне мреже градског система су Ø100 mm. Трасе планираних цевовода морају бити у јавној површини, у регулацији саобраћајнице. Дуж магистралног цевовода којим се спајају сада изоловани водоводни системи успоставити непосредну зону заштите коридора, по 2,5 m од осовине. Хидрантску мрежу за гашење пожара у индустријској зони реализовати у складу важећом регулативом. Канализацију реализовати по сепарационом систему, раздвајајући колекторе за отпадне воде од колектора за атмосферске воде. Забрањује се увођење вода из олука зграда и одводњавањих површина у колекторе за отпадне воде, као и отпадних вода у колекторе кишне канализације. У канализацију за отпадне воде смеју се увести само оне воде које задовољавају услове прописане важећим правилником о опасним материјама у водама. За сва насеља важе општа правила уређења и изградње инфраструктурних система водопривреде, као и неопходност поштовања закона о водама и остале важеће регулативе из ове области.

Табела бр. 16: Општа правила уређења и изградње инфраструктурних система водопривреде

Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Извориште подземних вода	На основу хидрогеолошких карактеристика слива и могућег хазарда услед активности на сливу, дефинисати заштитну зону изворишта.	Изградња објеката и инфраструктуре условљена је режимом заштите изворишта водоснабдевања
Извориште површинских вода	На основу хидролошких карактеристика слива и могућег хазарда услед активности на сливу дефинисати заштитну зону изворишта.	
Цевовод сирове воде	Минимум 5 m, обострано од ивице цеви.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°.
Магистрални водовод	Појас заштите око главних цевовода износи са сваке стране по 2,5 m. Ширина појаса заштите цевовода ван насеља са сваке стране цевовода одређује се у односу на пречник цевовода: - Ø 80 mm – Ø 200 mm = 1,5 m; - Ø 300 mm = 2,3 m; - Ø 300 mm – Ø 500 mm = 3,0 m; - Ø 500 mm – Ø 1000 mm и преко = 5,0 m.	
Постројење за пречишћавање воде, резервоари, црпне станице, коморе за прекид притиска	Површина парцеле на којој је објекат Обезбеђује се ограђивањем најмање 10 m од објекта	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката и инфраструктуре у комплексу.
Постројење за пречишћавање отпадних вода (ППОВ)	Површина парцеле на којој су објекти технолошког процеса	Забрањује се изградње стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања постројења
Уређај за пречишћавање отпадних вода – БИ-ОДИСК – Биорол	Обезбедити пацелу поред реципијента.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом коришћења објекта.
Постројење за пречишћавање отпадних вода привредних зона (ППОВ)	Лоцирано у оквиру привредних зона. Заштитна зона је површина парцеле на којој је објекат.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и коришћења ППОВ.
Општинска и градска канализација	Са сваке стране габаритно око цевовода и колектора најмање 1,5 m.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°.
Ретензија	На основу претпостављених максималних вода дефинисати максималну површину ретензије и то прогласити водним земљиштем.	Ни у ком случају објекти се не могу лоцирати и налазити у водном земљишту. Могу се извршити интервенције на терену у функцији формирања ретензије За добијање сагласности за градњу објеката у близини ретензије уважити стандарде, услове и сагласности ЈВП „Србијаводе“, односно „Београдводе“.
Резервисан простор за коридор пловног пута	Прогласити водним земљиштем и обострано обезбедити по 10 m.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања пловног пута. Изградњу објеката и постројења у склопу пловног пута обавити по важећим прописима и нормативима. За добијање сагласности за градњу објеката у близини пловног пута уважити стандарде, услове и сагласности ЈВП „Србијаводе“, односно „Београдводе“.
Дренажни канал	Минимум 5 m, обострано од ивице канала.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања дренажног канала. Изградњу објеката и постројења у склопу и непосредној близини канала обавити по важећим прописима и нормативима. За добијање сагласности за градњу објеката у близини дренажних канала потребно је испоштовати стандарде, услове и сагласности ЈВП „Србијаводе“, односно „Београдводе“.
Одбрамбени насип	Минимум 5 m, обострано од хоризонталне пројекције, односно ножице насипа.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања одбрамбеног насипа. Изградњу објеката и постројења у склопу и непосредној близини насипа обавити по важећим прописима и нормативима. За добијање сагласности за градњу објеката у близини насипа потребно је испоштовати стандарде, услове и сагласности ЈВП „Србијаводе“, односно „Београдводе“.
Водно земљиште	Дефинисана површина представља заштићену зону.	За евентуалне активности на овим површинама обавезна је сагласност и надзор ЈВП „Србијаводе“, односно „Београдводе“.
Земљиште које се не брани од поплава (плављени терени)	Дефинисана површина представља натуралну заштићену зону.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња мреже инфраструктуре на плављеном терену и у близини условљена је режимом заштите и коришћења. За евентуалне активности на овим површинама обавезна је сагласност и надзор ЈВП „Србијаводе“, односно „Београдводе“.

3.1.1.3. Енергетска инфраструктура

3.1.1.3.1. Електроенергетска инфраструктура

За електроенергетске водове напонског нивоа 35 kV и вишег потребно је израдити посебну урбанистичку документацију. Целокупну електроенергетску мрежу и трафостанице градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.

Трафостанице 10/0,4 kV

– трафостаницу градити као монтажну-бетонску, зидану, или као стубну на подручју мале густина становања. Удаљеност енергетског трансформатора од суседних објеката становања мора износити најмање 3 m;

– ако се трафостаница смешта у просторију у склопу објекта, просторија мора испуњавати услове грађења из важећих законских прописа.

– трафостанице градити за рад на 10 kV напонском нивоу и

– код избора локације ТС водити рачуна о следећем: да буде постављена што је могуће ближе тежишту оптерећења; да прикључни водови буду што краћи, а расплет водова што једноставнији; о могућности лаког прилаза ради монтаже и замене опреме; о могућим опасностима од површинских и подземних вода и сл.; о присуству подземних и надземних инсталација у окружењу ТС; и утицају ТС на животну средину.

Водови 10 и 35 kV

– 35 kV и 10 kV мрежу градити подземно у градском ткиву, кабловским канализацијама директним полагањем у земљу, и надземно на бетонском стубовима са голим проводницима, а на периферији насеља надземно на бетонском стубовима са голим проводницима;

– дубина укопавања каблова не сме бити мања од 0,7 m за каблове напона до 10 kV, односно 1,1 m за каблове 35 kV;

– електроенергетску мрежу полагати најмање 0,5 m од темеља објеката и 1 m од коловоза, а где је могуће мрежу полагати у слободним зеленим површинама;

– укрштање кабловског вода са путем изван насеља врши се тако што се кабл полаже у бетонски канал, односно у бетонску или пластичну цев увучену у хоризонтално избушен отвор, тако да је могућа замена кабла без раскопавања пута. Вертикални размак између горње ивице кабловске канализације и површине пута треба да износи најмање 0,8 m;

– међусобни размак енергетских каблова (вишежилних, односно кабловског снопа три једножилна кабла) у истом рову одређује се на основу струјног оптерећења, али не сме да буде мањи од 0,07 m при паралелном вођењу, односно 0,2 m при укрштању. Да се обезбеди да се у рову каблови међусобно не додирују, између каблова може целом дужином трасе да се постави низ опека, које се монтирају насатице на међусобном размаку од 1 m;

– при паралелном вођењу енергетских и телекомуникационих каблова најмање растојање мора бити 0,5 m за каблове напона 1 kV, 10 kV и 20 kV, односно 1 m за каблове напона 35 kV;

– при укрштању са телекомуникационим кабловима најмање растојање мора бити веће од 0,5 m, а угао укрштања треба да буде у насељеним местима најмање 300, по могућству што ближе 900, а ван насељених места најмање 450. По правилу електроенергетски кабл се полаже испод телекомуникационих каблова;

– није дозвољено паралелно полагање енергетских каблова изнад или испод цеви водовода и канализације;

– хоризонтални размак енергетског кабла од водоводне или канализационе цеви треба да износи најмање 0,5 m за каблове 35 kV, односно најмање 0,4 m за остале каблове.

– при укрштању, енергетски кабл може да буде положен испод или изнад водоводне или канализационе цеви на растојању од најмање 0,4 m за каблове 35 kV, односно најмање 0,3 m за остале каблове;

– уколико не могу да се постигну размаци из претходне две тачке на тим местима енергетски кабл се провлачи кроз заштитну цев;

– није дозвољено паралелно полагање електроенергетских каблова изнад или испод цеви гасовода; и

– размак између енергетског кабла и гасовода при укрштању и паралелном вођењу треба да буде у насељеним местима 0,8 m, односно изван насељених места 1,2 m. Размаци могу да се смање до 0,3 m ако се кабл положи у заштитну цев дужине најмање 2 m са обе стране места укрштања или целом дужином паралелног вођења.

– одређивање осталих сигурних удаљености и висина од објеката, као и укрштање електроенергетских водова међусобно и са другим инсталацијама вршити у складу са важећом регулативом за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV.

Табела бр. 17: Правила уређења и изградње електромрежа и објеката

Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Далековод 400 kV	Мин. 40 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је важећим прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV. Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење поменутих прописа. За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода, чији су власници „Електромрежа Србије” и „Електросрбија Краљево”, потребна је сагласност поменутог власника.
Далековод 220 kV	Мин. 25 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	
Далековод 110 kV	Мин. 20 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	
Далековод 35 kV	Мин. 10 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV, тј. важећом регулативом. Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење поменутих техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији је власник „Електро Србија Краљево”, потребна је сагласност поменутог власника.
Далековод 10 kV	Мин. 5 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	
Разводно постројење 400 kV	Мин. 6 ha	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња у близини Разводног постројења (ТС) условљена је техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV, тј. важећом регулативом. Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење поменутих техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката у близини ТС чији је власник „Електромрежа Србије” и „Електросрбија Краљево”, потребна је сагласност поменутог власника.
Разводно постројење 220 kV	Мин. 4 ha	
ТС 110/x kV као отворено постројење ТС 110/x kV као затворено постројење	Мин. 2-3 ha Грађевински објекат оријентационих димензија 30x40 m и технолошке висине од око 15-18 m	
ТС 35/x kV као отворено постројење ТС 35/x kV као затворено постројење	Мин. 1 ha Грађевински објекат оријентационих димензија 20x30 m и потребне технолошке висине	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња у близини ТС условљена је техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV, тј. важећом регулативом. За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији је власник „Електросрбија Краљево”, потребна је сагласност поменутог власника.

3.1.1.3.2. Топлификација

У овом поглављу се одређују правила уређења и грађења котларница (КО), препумпних станица (ППС), топловода (ТО) и предајних станица (ПС). Код пројектовања и изградње објеката и водова за дистрибуцију топлотне енергије, обавезно је поштовање и примена свих важећих техничких прописа и норматива из ове области. Такође, при уређењу и изградњи простора у границама општине посебну пажњу обратити на то да се не угрози несметано обављање транспорта енергетских флуида, вреле воде за даљинско грејање и водене паре за технолошке процесе предметних потрошача.

Котларница (КО)

Топловодно енергетско постројење – котларница може бити изведена као самостални објекат, контејнер котларница и котларница у објекту корисника.

Као гориво за потребе котларнице предвиђа се: гасовито гориво (природни земни гас и течни нафтни гас), течно гориво (лако лож уље) и чврсто гориво. Положај и величина објекта котларнице, дефинисана је инсталисаним топлотним капацитетом и врстом горива које се користи у котларницама. Котларница мора да задовољи све важеће законе и прописе у погледу заштите човекове околине.

Простор на коме се гради КО као самостални објекат мора бити ограђен. Ограђивање комплекса котларнице изводи се транспарентном оградом од цеви или кутијастих профила, а ограда мора да испуњава следеће услове:

- између ограде и спољних зидова КО мора постојати заштитна зона од најмање 2 m;
- ограда не сме бити нижа од 2 m;
- улаз у КО, односно у ограђени простор, мора бити обезбеђен вратима која се отварају на спољну страну, чије су димензије најмање 3x2 m;
- до сваког објекта КО, мора се обезбедити приступни пут на најближу јавну саобраћајницу, минималне ширине 3 m.

Уколико се објекат котларнице гради у зони раскрснице њен положај мора бити такав да не угрожава прегледност, безбедност и комфор кретања свих учесника у саобраћају, у складу са техничким нормативима прописаним за ову област.

Препумпна станица (ППС)

Објекти ППС се могу градити зависно од потреба на магистралним топоводима, топоводима, блоковским топоводима и топоводним прикључцима. ППС могу бити изведене надземно као самостални објекти, подземно у шахтовима и коморама, или се могу сместити у просторима бивших котларница претворених у предајне и препумпне станице.

Зидани објекат ППС се не ограђује и нема заштитну зону. Ниво буке који емитује ППС мора се ограничити уградњом одговарајућих изолационих материјала у зидове објекта и уградњом одговарајућих пригушивача буке, како би ниво буке био испод 40 db дању и 35 db ноћу.

До сваке ППС мора се обезбедити приступ, одговарајуће ширине, ради смештаја уређаја и опреме са арматуром. Она мора поседовати прикључке за водовод, ел. енергију и канализацију. ППС мора бити вентилисана и опремљена противпожарним апаратима у смислу заштите од пожара. Уколико се објекат ППС прислања уз постојећи објекат мора се прибавити сагласност власника (корисника) станова или пословног простора чији се прозорски отвори налазе на страни зграде уз коју се поставља препумпна станица.

Уколико се ППС гради у зони раскрснице, њен положај мора бити такав да не угрожава прегледност, безбедност и комфор кретања свих учесника у саобраћају. Од ППС до постојеће топоводне мреже могуће је изградити припадајуће топоводе и топоводне прикључке.

Топлотна подстанција (ПС)

Објекти ПС могу бити зиданог или монтажног типа (контејнерске ПС). Зидани објекти се предвиђају за веће потрошаче и смештају се у објекте корисника – у подрумском или приземном делу објекта. Монтажни објекти ПС се предвиђају за мање објекте, објекте индивидуалног становања или мање грађевинске објекте заједничког становања који немају услове за смештај ПС у објекту корисника.

ПС могу бити изведене надземно као самостални објекти, подземни у оквиру објекта, или се могу сместити у просторијама бивших котларница претворених у предајне станице. Поред тога предајне станице (ПС) се могу сместити на спољашњем зиду самог објекта у оквиру контејнер ПС.

Ниво буке који емитује ПС мора се ограничити уградњом одговарајућих изолационих материјала у зидове објекта и уградњом одговарајућих пригушивача буке, како би ниво буке био испод 40 db дању и 35 db ноћу.

Уколико се објекат ПС прислања уз постојећи објекат мора се прибавити сагласност власника (корисника) станова или пословног простора чији се прозорски отвори налазе на страни зграде уз коју се поставља подстанција.

Топловод (ТО)

Топловодна мрежа може да се постави подземно (каналски, предизоловано и цеви заливане изолационом масом) и надземно. Трасу топовода треба одабрати тако да она испуњава оптималне техничке и економске услове. Топловодна мрежа се води до потрошача и завршава се у предајним станицама.

Траса топоводне мреже (ТО) се поставља у регулационом појасу саобраћајнице и то у зеленом (ивичном или средњем појасу) или у тротоару исте. Уколико ови простори не постоје, или су физички попуњени другим инфраструктурним водовима или њиховим заштитним зонама, ТО се поставља испод коловоза. Код полагања топоводних цеви у пешачкој стази препоручује се подела на зоне за смештај комуналних инсталација.

Растојања трасе дистрибутивног ТО до темеља објекта мора бити најмање 2,0 m или 1,0 m од прикључне мреже (мерено од ближе цеви), како би се избегло слегање делова објекта поред кога пролази топовод.

Табела бр. 18: Препоручена најмања хоризонтална међурастојања са другим подземним инфраструктурним водовима

	В	ФК	КК	Е			ГСП	ТТ	Г(дистриб.)	
				1kV	35kV	110kV			p=0,05÷4бар	p=6÷12бар
Топловод (ТО)	1,5	1,0	1,0	1,0	1,0	2,0	0,6	-	0,4	1,0

Заштитни слој земље изнад цеви износи мин. 0,6 m. Изузетно надслој може бити и 0,4 m под условом да се предузму додатне мере заштите. Минимална дубина укопавања при укрштању ТО-а са:

- железничким и трамвајским пругама износи 1,5 m рачунајући од горње ивице заштитне цеви до горње ивице прага;
- путевима и улицама износи 0,6 m изнад горње заштитне плоче, или горње површине заштитног слоја песка безквалитетно постављеног топловода;
- енергетским кабловима 110 kV – растојање доње коте кабла и горње коте цеви топловода треба да износи 0,9 m и то према условима „Електродистрибуције Краљево – погон Лазаревац”. Уколико прописана растојања из таблице не могу да се испоштују, примењују се посебне мере према условима „Електродистрибуције Краљево – погон Лазаревац”.

Табела бр. 19: Однос топловода и енергетског кабла

Однос топловода и енергетског кабла	За напон кабловског вода		
	1 kV	10kV	35kV
паралелан	0,3 m	0,7 m	0,7 m
укрштање	0,3 m	0,6 m	0,6 m

Код попречног постављања топоводних цеви испод саобраћајница важе следећа правила:

- Саобраћајница и топоводна инсталација укрштају се под правим углом, односно у распону од 80° – 100° .
- На местима проласка топоводне мреже испод аутопута, градских магистрала, железничких пруга и на местима где посебни услови захтевају, цеви положити у армирано бетонске проходне канале или их провући кроз челичне заштитне цеви са ревизиним окнима на оба краја. На цевоводу уградити преградне органе, са обе стране.

- Дубина полагања преизолованог цевовода испод саобраћајнице је у зависности од одговарајућег саобраћајног оптерећења и дозвољеног притиска на горњу површину пластичног омотача цевовода. Ако су напони прекорачени мора се вршити одговарајућа заштита.

Табела бр. 20: Заштитна зона и могућност изградње топоводне мреже

Мрежа /објект	Заштитна зона /појас	Правила /могућност изградње
Магистрални топовод	Мин. 2 m, обострано од ивице цеви	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони.
Примарни топовод	Мин. 1 m, обострано од ивице цеви	

3.1.1.3.3. Гасификација

У овом поглављу се одређују правила уређења и грађења гасних мерно-регулационих станица (МРС), и дистрибутивног гасовода за радни притисак до четири бара (у даљем тексту: ДГ). Код пројектовања и изградње МРС и ДГ-а обавезно је поштовање и примена свих важећих техничких прописа и норматива из ове области.

Гасна мерно-регулациона станица (МРС)

Објект МРС (у коме се врши регулација и снижење притиска са вредности притиска који влада у гасоводу – $p = 6/12$ бара, на жељену вредност, тј. на вредност која омогућава његово коришћење у цевима ДГ – до 4 бара) може бити зиданог или монтажног типа. МРС се смештају у посебно грађене објекте на минималним хоризонталним растојањима од различитих објеката:

- до темеља зграде или других објеката: 15 m
- до железничких и трамвајских пруга (ближа шина): 15 m
- до ивице коловоза јавне саобраћајнице: 8 m
- до хоризонталне пројекције надземних електропровода: 1,5 x висина стуба.

Простор на коме се гради МРС мора бити ограђен. Ограђивање комплекса МРС извести транспарентном оградом од цеви или кутијастих профила, висине 2,5 m.

Препоручује се примена вертикалних зелених застора (жива ограда, пузавице ...).

Ограда мора да испуњава следеће услове: између ограде и спољних зидова МРС мора постојати заштитна зона од најмање 2 m; ограда не сме бити нижа од 2,5 m; улаз у МРС, односно у ограђен простор, мора бити обезбеђен вратима која се отварају на спољну страну, чије су димензије најмање 0,8 x 2 m.

До сваког објекта МРС мора се обезбедити приступни пут, минималне ширине 3 m.

Уколико се објект МРС гради у зони раскрснице, њен положај мора бити такав да не угрожава прегледност, безбедност и комфор кретања свих учесника у саобраћају, у складу са техничким нормативима прописаним за ову област.

Код избора боја и финалне обраде материјала, водити рачуна о непосредном окружењу и извршити максимално уклапање објекта у околни простор.

Главне мерно-регулационе станице (ГМРС)

Правила уређења и грађења за објект главне мерно-регулационе станице (ГМРС) у коме се врши регулација и снижење притиска са вредности притиска који влада у магистралном гасоводу ($p = 50$ бара), на $p=6/12$ бар, тј. вредност која омогућава његово коришћење у цевима градског гасовода ($p=6/12$ бар), дефинише се важећим правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт (видети табелу бр. 21).

Дистрибутивни гасовод (ДГ)

Дистрибутивним гасоводом сматра се цевовод од полиетиленских цеви за развод гаса, који се полаже испод земље, радног притиска до четири бара, који почиње непосредно иза МРС, а завршава се на објекту потрошача.

ДГ се поставља у регулационом појасу саобраћајнице, и то у зеленом (ивичном или средњем) појасу или у тротоару исте. Уколико ови простори не постоје или су физички попуњени другим инфраструктурним водовима или њиховим заштитним зонама, ДГ се може поставити испод коловоза уз обавезну примену посебних заштитних мера.

ДГ се може поставити и ван регулационог појаса саобраћајнице, и то и заштитном зеленилу дуж саобраћајнице и изузетно кроз приватну парцелу уколико постоји сагласност њеног власника.

Растојање трасе ДГ до темеља објекта мора бити најмање 1 m, како би се избегло слегање делова објекта поред којег пролази гасовод.

Подземне инсталације других инфраструктурних водова морају се укрштати на растојању од 20 cm, а ако се гасовод води паралелно са њима, растојање мора бити 40 cm.

Дубина укопавања ДГ износи од 0,6 до 1 m (у зависности од услова терена). Изузетно, дубина укопавања ДГ може бити и 0,5 m, под условом да се предузму додатне мере заштите.

Минимална дубина укопавања при укрштању ДГ са:

- железничким пругама износи 1,5 m, рачунајући од горње ивице заштитне цеви до горње ивице прага;
- трамвајским пругама и индустријским колосецима износи 1 m;
- путевима и улицама износи 1 m.

Укрштање ДГ са саобраћајницама врши се полагањем гасовода у заштитну цев, односно канал. Укрштање се врши без заштитне цеви, односно канала, ако се претходном пројекцијом провером утврди да је то могуће.

Приликом укрштања ДГ са саобраћајницама, водоточима и каналима, угао између осе препреке и осе гасовода мора бити од 60° до 90° .

Правила уређења и грађења за градску гасоводну мрежу притиска $p=6/12$ бар, дефинисана су важећом регулативом за ову врсту објеката.

Табела бр. 21: Заштитна зона и могућност изградње гасовода и постројења

Мрежа/објекат	Заштитна зона/појас	Правила/могућност изградње
Магистрални гасовод (p=50 bar)	Мин. 30 m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је важећим правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт.
Разводни гасовод (p=50 bar)	Мин. 30 m, обострано од ивице гасоводне цеви.	
Градски гасовод (p=6÷12 bar)	Мин. 3 m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је важећим правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода.
Главна мернорегулациона станица (ГМРС)	Максимум 30 m у радијусу.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини ГМРС условљена је важећим правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт.
Мернорегулациона станица (МРС)	15 m у радијусу.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини МРС условљена је важећим правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода.
Дистрибутивни гасовод (p=1÷4 bar)	Мин. 1 m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини гасовода условљена је важећим правилником о техничким условима и нормативима за пројектовање и изградњу дистрибутивних гасовода од полиетилена за радни притисак до 4 бар-а.

3.1.1.4. Телекомуникациона инфраструктура

Према савременим техничким стандардима, током изградње телекомуникационе мреже и објеката потребно је уважавати следећа правила:

- целокупна ТТ мрежа мора бити каблирана, до телефонских извода;
- дубина полагања мора бити најмање 0,8 m;
- растојање планираних каблова од остале постојеће инфраструктуре мора бити према прибављеним условима, а од планиране инфраструктуре према важећим прописима;
- ТТ мрежу полагати у зеленим површинама поред тротоара и коловоза, или испод тротоара на растојању најмање 0,5 m од регулационе линије;
- при укрштању са саобраћајницом кабл мора бити постављен у заштитну цев, а угао укрштања треба да буде 90°;
- при паралелном вођењу са електроенергетским кабловима, најмање растојање мора бити 0,5m за каблове напона 1 kV, 10 kV и 20 kV, односно 1m за каблове напона 35 kV;
- испитати утицај далековода напонских нивоа 400 kV, 220 kV и 110 kV, односно степен електроометања (интензитет шума) и на основу тога изабрати материјал и начин заштите;
- при укрштању са енергетским кабловима најмање растојање мора бити веће од 0,5 m, а угао укрштања треба да буде у насељеним местима најмање 300, по могућству што ближе 90°, а ван насељених места најмање 450. По правилу телекомуникациони кабл се полаже изнад енергетских каблова;
- уколико не могу да се постигну размаци, из претходно наведене две тачке, на тим местима се енергетски кабл провлачи кроз заштитну цев, али и тада размак не сме да буде мањи од 0,3 m;
- при паралелном вођењу са цевима водовода, канализације, гасовода и топловода најмање растојање мора бити 1 m. При укрштању, најмање растојање мора бити 0,5 m. Угао укрштања треба да буде 90°;
- телекомуникациони каблови који служе искључиво за потребе електродистрибуције могу да се полажу у исти ров са енергетским кабловима, на најмањем размаку који се прорачуном покаже задовољавајући, али не мањем од 0,2 m;
- телекомуникациону мрежу градити на основу главних пројеката, у складу са важећим законским прописима; и
- базне станице градити по техничким препорукама и стандардима Телеком Србија, непосредни простор око антенског стуба оградити (20-30 m²) и спречити блиску изградњу која ће смањити ефикасност функционисања (умањити или спречити сигнал задатим од стране РАТЕЛ-а уз максималну примену оптичких каблова).

3.1.1.5. Комунална инфраструктура

3.1.1.5.1. Управљање отпадом

Трансфер станице

Основни услови уређења и изградње Трансфер станица су:

- да удаљеност станице не буде већа од 30 km од подручја са ког се прикупља отпад (због транспортних трошкова), али ни мања од 20 km од регионалне депоније (због економске оправданости изградње), и да је добро саобраћајно повезана и инфраструктурно опремљена (водовод и канализација, ел.енергија, телефон);
- да је лоцирана по могућству на девестираном простору, природној депресији, на терену који је погодан за изградњу (са становишта стабилности и угрожености од природних хазарда); да не угрожава животну средину и здравље људи (не сме да буде на мање од 500 m од стамбених кућа и вулнерабилних објеката), природна и културна добра и предеоне карактеристике; да није у зони санитарне заштите водоизворишта, водном земљишту, или зони богатој термоминералним водама; да није на пољопривредном земљишту I-IV бонитетне класе; да није на правцу доминантних ветрова;
- трансфер станица мора бити довољно велике површине да може прихватити возила за сакупљање отпада, да се на њој може управљати механизациом за утовар, као и да може прихватити веће количине отпада (на трансфер станици мора бити довољно простора да се отпад може гомилати до недељу дана. Такво држање отпада ће бити и више него довољно да компензира могуће неочекиване кварове на возилима због којих се отпад повремено не може транспортовати на регионалне санитарне депоније);
- подлоге станице мора бити чврста, непропусна, са системом сепарације и одвођења отпадних вода, а око локације мора се формирати заштитни појас високог зеленила;
- да буде ограђена мрежастом оградом, има регулисане улазе/излазе, мостну вагу, објекат за службе осигурања и администрације за вођење евиденције кретања возила и улаза и излаза отпада;
- главне радне површине и подручје где се држи отпад и контејнери морају бити наткривени;

Рециклажна дворишта

- У рециклажно двориште одлаже се потпуно сортирани отпад, по врстама, у за то предвиђене контејнере. Папир и пластика пресују се на мобилној хоризонталној преси ради смањења запремине, а кабасти и метални отпада пресују се

пресом (која може да долази у рециклажно двориште по позиву), да би се смањили трошкови транспорта. Отпад се у рециклажном дворишту може складиштити најдуже шест месеци, осим биодеграбилног отпада, који се може складиштити најдуже недељу дана и то у затвореним условима.

– Предвиђени простор треба да буде равна површина (непропусна), довољно велики за манипулацију возила која возе отпад, са гаражом за возила, слободном површином уз двориште за паркирање личних возила са теретним приколицама, и заштитним појасом високог зеленила.

– Услови минималне техничке опремљености за рециклажно двориште су: ограда минималне висине 2 m са улазним вратима довољне ширине, која се могу закључавати; портирница; добро осветљење унутар круга и ван круга рециклажног дворишта; асфалтирана или бетонирана површина на местима где су постављени контејнери; асфалтирани пут одговарајуће ширине са ознакама смера кретања возила; затворени или наткривени простор одговарајуће величине за складиштење одговарајућих врста и количина кућног опасног отпада; отворена наткривена површина и/или површина на отвореном за складиштење контејнера за одговарајуће врсте и количине неопасног отпада; посуде са песком и пиљевином; други материјали за упијање (апсорбенти); ватрогасни апарати; ручна средства за рад; лична средства заштите на раду; телефон.

Даља разрада простора за трансфер станицу и/или рециклажно двориште вршиће се ПДР-ом, а у складу са важећом регулативом

3.1.1.5.2. Гробља

Хумана гробља

Ради рационалног коришћења постојећих капацитета и смањења броја и површина нових гробља, у сваком поједином случају треба сагледати могућности оптималног проширења постојећих гробља. За проширење постојећих или формирање нових гробља неопходна је израда ПДР-а. Пре израде планске документације за новопланирана гробља потребно је, у складу са важећом законском регулативом, израдити процену утицаја на животну средину.

Комплекс гробља је ограђен оградом минималне висине 2 m, и треба да садржи: површине за сахрањивање, саобраћајне површине, зелене површине и објекте у функцији гробља.

Површине за сахрањивање су: гробови у низу, гробнице, гробови за урне, при чему је укупна површина свих површина за сахрањивање минимално 50% од површине комплекса гробља.

Табела бр. 22: Основни елементи за димензионисање површина за сахрањивање

Гробна места	Димензија (m)	Бруто површина
Гробнице -двојне	2,50 x 2,75	око 12,0 m ²
Гробови у низу	2,20 x1,0 и 2,30 x1,10	око 5,0 m ²
Гробови за урне		око 1,2 m ²

Сваком гробном месту обезбедити са најмање три стране пешачки прилаз минималне ширине 0.6 m. Обезбедити да свако гробно место буде максимално 20 m удаљено од колског прилаза (главне алеје или колске стазе).

Саобраћајне површине у комплексу гробља су: свечани приступни трг, трг за испраћај, интерне комуникације при чему је укупна површина свих саобраћајних површина око 18% од површине комплекса гробља:

– Свечани приступни трг је у зони главног улаза, са административно-комеморативним објектом.

– Трг за испраћај је поплочана површина са капелама и православним храмом.

– Систем интерних комуникација планира се као јединствена претежно ортогонална функционална целина састављена од: алеја (ширине око 6 m), стаза за испраћај (ширине око 5 m) и приступних стаза уз гробна поља (ширине око 3 m).

Зелене површине у комплексу гробља: заштитно изолациони појас, зелене површине око централних тргова и објеката, зелене површине парцела, линеарно зеленило (дрвореди) алеја, при чему је укупна површина свих зелених површина око 30% од површине комплекса гробља.

– Заштитно изолациони појас је зелена површина у комплексу, на ободу, минималне ширине 20 m од оградe. Изолационо зеленило треба да чини високо дрвеће листопадних и четинарских врста, са већим учешћем четинарских врста (однос четинарских и листопадних врста треба да је 60%:40%), како би његова функција у заштити од неповољних услова средине била омогућена и у зимском периоду. Просторни распоред вегетације прилагодити конфигурацији терена.

– Зелене површине око централних тргова (свечаног приступног и трга за испраћај) уредити као репрезентативне зелене површине, уз коришћење листопадних и четинарских врста дрвећа и жбуња, као и цветних врста.

– зелене површине парцела уредити на такав начин да се поштују минимална одстојања стабла од гробних места – минимум 1.5 m од стабла до гробног места.

– Линеарно зеленило алеја је у виду обостраних дрвореда, у баштице минималне ширине 2.5 m. Бирати врсте лишћара и четинара које немају изразито развијен коренов систем, како не би дошло до подизања застора стаза или споменика. Стабла ниског и средњег пораста треба поставити тако да буду најмање 1.5 m удаљена од околних стаза и гробних места, а изразито високе врсте треба удаљити и више.

Објекти у комплексу гробља: административно-комеморативни објекат, капеле, православни храм са црквеним домом, економски објекат са гаражом за службена возила, објекат са локалима (пратећим садржајима у функцији гробља), сабирно место за смеће, при чему је укупна површина свих објеката до 2% од површине комплекса гробља.

– Административно-комеморативни објекат је намењен административним пословима ЈКП погребне услуге. У приземљу објекта поред улазног хола, канцеларија и санитарног чвора за запослене, налази се и санитарни чвор за посетиоце (приступом са трга). Административни објекат планирати у зони главног пешачког и главног колског улаза. Архитектура објекта је примерена основној намени и у складу са архитектуром главног пешачког улаза и оградом комплекса. Улаз у објекат је наглашен. Пожељно је наткривеном колонадом ширине повезати административни објекат са капелама и тргом за испраћаје.

– Капела је приземни зидани објекат оријентације запад-исток, улаз са запада и апсида на истоку, димензија око 5x6 m. Број капела зависи од величине комплекса гробља. Са источне стране капеле омогућити прилаз службеном – погребном возилу. Пожељно је испред капела планирати трем наткривен делимично транспарентним материјалом.

– Православни храм је са уписаним крстом и триконхосом у основи и куполом изнад наоса. Морућа је и петокупна црква. Улаз у храм са трга за испраћај и апсидом – олтарским простором на источној страни објекта. Планирати црквени дом спратности до П+1 са канцеларијама за свештенике и салом за комеморативна окупљања, са чајном кухињом, магацином и припадајућим комуникацијама.

– Објекат са локалима за продају садржаја неопходних за функционисање основне намене гробља, локали за продају свећа, цвећа, погребне опреме и каменорезачких производа. Објекат се налази у зони главног пешачког улаза,

уз ограду у комплексу гробља. Улаз у локале са свечаног-приступног трга. Број локала зависи од величине комплекса гробља. Архитектура и архитектонска обрада је у складу са изгледом и обрадом осталих објеката у комплексу.

– У економском дворишту је објекат са просторијама за раднике гробља, са санитарним блоком и тушевицама, радионицама и гаражом за погребна возила. Објекат је приземан од чврстог материјала са улазом из економског дворишта. Економско двориште је могуће оградити, како би се визуелно одвојило од преосталог дела комплекса гробља, зиданом озелењеном оградом минималне висине 2 m.

– Сабирно место за одлагање смећа за комплекс гробља, је ограђени простор у економском дворишту, одакле се одвози возилима градске чистоће. Предметни простор оградити пуном-зиданом оградом висине минимално 2 m. Финални слој пода планирати од материјала који се лако одржавају и имају одговарајућа механичка својства.

Мобилијар у комплексу гробља: чесме, фонтане, клупе, корпе за смеће,

– Осим чесме-фонтане на испраћајном тргу, предвидети и јавне чесме на целој површини гробља. Мрежу чесми предвидети равномерно, око једна чесма на површини од 2 ha.

– Планирати клупе уз пешачке стазе, уз ивице главних алеја, по ободу тргова.

Сточна гробља

Избор нових локација за изградњу јама гробница или формирање нових сточних гробља, вршиће се према важећем правилнику о начину нешкодљивог уклањања животињских лешева и отпадака животињског порекла, и о условима које морају да испуњавају објекти и опрема за сабирање, нешкодљиво уклањање и утврђивање узрока угињућа и превозна средства за транспорт животињских лешева и отпадака животињског порекла.

Локација сточног гробља треба да задовољи следеће критеријуме:

– да буде ван насељеног места, на земљишту које није водоплавно и није поред водотокова и извора, на коме је низак ниво подземних вода и повољно лоцирано у односу на ружу ветрова;

– да има прилаз са јавне површине (приступни пут);
– мора бити обележено;
– дно сточног гроба мора да буде најмање 1m изнад највишег нивоа подземних вода;

– трава и биље са сточног гробља не смеју да се користе;
– јама мора имати горњу плочу са поклопцем, издигнуту од околног терена;

– бочни зидови јама не смеју пропуштати течност;
– простор око јама, у ширини од 0,5 m, мора бити од чврстог материјала (са падом према околном терену);

– у циљу свођења, потенцијално негативних утицаја гробља на околину, на минималну меру, неопходно је формирати по ободу тампон зеленило;

– слободан простор мора се уредити као зелена површина;
– око комплекса изградити ограду (која онемогућује улазак животиња), са контролисаним улазом.

Дефинисање и реализација локација за сточно гробље (у зони насеља Степојевац) ће се извршити на основу посебних анализа и студија. За проширење постојећих или формирање нових сточних гробља неопходна је израда ПДР-а.

3.1.1.5.3. Пијаце

Нове локације за формирање зелених пијаца треба да буду у централном делу насеља, док се сточне и кванташке пијаце лоцирају по ободу. Грађевинска парцела пијаце треба да буде комунално опремељена, ограђена и мора имати контролисани улаз.

У циљу рационалног коришћења простора зелених и сточних пијаца, проширити и комунално уредити постојеће локације. Израдом Анализа потреба и истраживањем локација зелених и сточних пијаца потребно је сагледати дугорочне потребе за новим пијацама. Развој зелених и сточних пијаца потребно је планирати према реалним потребама, у складу са важећом регулативом.

Зелене пијаце

Зелене пијаце планирају се, пре свега, отвореног типа; у циљу постизања вишег хигијенског нивоа, дозвољава се надкривање дела пијачног комплекса, као и изградња мањих затворених простора (за продају млечних производа, рибе и сл.); у оквиру комплекса зелене пијаце предвидети, поред продајног простора: санитарни чвор, плато са чесмом, као и плато за постављање контејнера за одлагање смећа.

Критеријуми локације и правила уређења и грађена за зелене пијаце

Основни критеријуми микролокације су:

– Број корисника у потенцијалном гравитационом подручју (у радијусу 2 km)

– Саобраћајна приступачност за кориснике и продавце (близина примарне саобраћајнице, близина станице јавног или међуградског првоза)

– Погодност земљишта за уређење и изградњу (величина локације (0.2 m² по становнику), нагиб терена, ниво подземне воде, правац ветра)

– Комунална опремељеност (минималан капацитет техничке воде, канализација, струја)

– Повољан однос функција у суседству према пијаци (удаљеност од великих загађивача, депоније, далековода, аутопута и великих паркинга..)

Правила уређења

– Грађевинска парцела за изградњу зелене пијаце мора имати колски приступ са јавне саобраћајне површине.

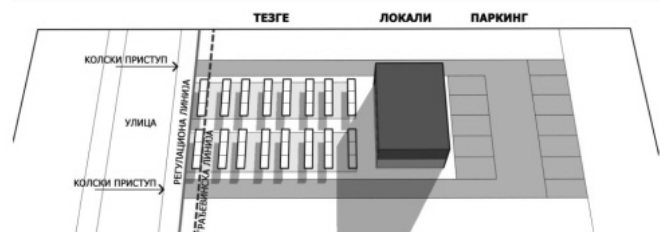
– Минимална ширина тротоара на приступној улици према пијаци треба да је 2.5 m.

– Минимална ширина двосмерног колског приступа је 6 m а једносмерног 3.5 m.

– Уколико је грађевинска парцела јавне намене, не може се делити на мање парцеле.

– Минимална површина грађевинске парцеле је 1.200 m². Минимална ширина грађевинске парцеле је 24 m.

– Минимално учешће зелених површина је 10% грађевинске парцеле пијаце и обавезно озелењен паркинг одговарајућим дрвећем.

Слика бр. 5: Могући начин просторне организације на минималној грађевинској парцели димензија 50/24 m

Сточне и кванташке пијаце

Основни критеријуми избора локације за кванташке и сточне пијаце су:

– Саобраћајна приступачност (близина саобраћајнице)

– Погодност земљишта за уређење и изградњу (нагиб терена, ниво подземне воде)

– Комунална опремљеност (минималан капацитет техничке воде, канализација, струја)

– Повољан однос функција у суседству према пијаци (удаљеност од стамбених зона)

Правила уређења и грађења за каванташке и сточне пијаце

– Грађевинска парцела за изградњу пијаце мора имати колски приступ са јавне саобраћајне површине.

– Минимална површина грађевинске парцеле је 1.500 m².

– Минимално учешће зелених површина је 10% грађевинске парцеле пијаце, плус обавезно озелењавање паркинг простора.

Сточна пијаца треба да садржи, поред продајног простора: управну зграду (по потреби – ветеринарска, санитарна инспекција и сл), дезобаријере, појила, ваге за мерење животиња и камионске ваге, јавни санитарни чвор, простор за прање и дезинфекцију транспортних средстава, карантин за животиње (за које би се приликом контроле утврдило да су заражене или су сумњиве на заразу) и др. Промет робе врши се из возила, наменских боксова и са везова; на сточној пијаци могу се продавати и занатски производи везани за садржај делокруга рада пијаце: делови механизације, ужарски производи, половне машине, алати, саднице и др.

Комплекс кванташке пијаце поред продајног простора, треба да садржи: јавни санитарни чвор, ваге, мању управну зграду (по потреби – санитарна, тржишна инспекција и сл) и др. На кванташкој пијаци врши се промет робе са обележених продајних места за возила, која се налазе искључиво на асфалтном делу пијаце; прометују се пољопривредни производи, огревно дрво и креч на велико и мало. Сточна и кванташка пијаца могу се налазити и на истој локацији, али се морају третирати као две независне функционалне целине. Пијачни платои морају имати одговарајућу подлогу (бетон, асфалт), која омогућава чишћење и прање површина. У оквиру комплекса треба да постоји тип 20% зелених површина. Комплекс пијаце ограђује се транспарентном оградом са капијама; унутрашње комуникације морају бити јасно дефинисане: путеви купаца и путеви робе. Паркинг је потребно решавати изван комплекса пијаца.

3.1.2. Правила уређења и изградње површина и објеката јавне намене

3.1.2.1. Образовање

Предшколске установе

Изградња нових капацитета дечјих вртића у сеоским насељима (првенствено у општинским субцентрима и центрима заједнице насеља и приградским насељима), вршиће се у складу са важећом регулативом, и то:

1) при формирању нових комплекса тежити правоугаоном облику грађевинске парцеле; грађевинска парцела мора имати директан прилаз са јавне површине; 2) потребну величину нових комплекса и објеката одредити применом следећих норматива: а) потребна површина земљишта мин. 15-20 m² по кориснику; б) потребна површина објекта 6,5 до 7,5 m² по кориснику; в) потребна површина припадајућих отворених простора ван објекта мин 10 m² по кориснику (од чега најмање 3 m² по кориснику, би требало да буде травнате површине); 3) максимална дозвољена спратност је II, изузетно II+1 (када услови терена то налажу и сл); 4) комплекс дечијег вртића ограђује се транспарентном оградом са капијом (контролисани улаз); паркинг решавати ван ограде комплекса.

Простори предшколске установе могу бити наменски грађени објекти за децу, и то: 1) од једне до три године -- јаслице; 2) од три до седам година -- вртић и 3) од једне до седам година -- комбинована дечја установа. Ако предшколска установа обавља делатност у другим прилагођеним

просторима: при основним школама, месним заједницама, културним центрима, здравственим установама, установама социјалне заштите, у погледу простора примењују се услови утврђени правилником.

Основно-образовне установе

Реконструкција или доградња постојећих и изградња потпуно нових школских објеката (где услови то налажу); планирање и доградња рекреативних и других садржаја у оквиру постојећих, и могућа проширења незадовољавајућих школских комплекса, вршиће се у складу са важећом регулативом (Правилником о нормативима школског простора, опреме и наставних средстава за основну школу („Службени гласник РС”, број 4/90)).

Непотпуни школски комплекси допуњују се (према потреби) недостајућим садржајима: 1) спортским теренима, уређеним школским вртом, уређеним школским двориштем, веће школе – салама за физичко васпитање, паркингом за запослене, оградом; 2) школски комплекс ограђује се транспарентном оградом са капијом (контролисани улаз); паркинг решавати ван ограде комплекса; 3) величина школског комплекса не треба бити мања од: а) 0,50 ha за одвојена одељења централне основне школе и самосталне непотпуне основне школе, б) 1 ha за потпуне основне школе у организованом насељу; 4) изузетно у густо изграђеним насељима, минимум земљишта може бити умањен за једну петину, под условима да у близини школе постоји спортско-рекреативни простор, који школа може да користи; 5) реконструкција или доградња постојећих, или изградња потпуно нових објеката, вршиће се за: учioniчки простор 2,0 m² по ученику; школски објекат (зграду) у распону од 6,5 до 7,5 m² по ученику у смени; проширења школских комплекса, изузетно формирање нових тип 20-25 m² по ученику у смени.

Средњошколске установе

За планирану изградњу нових средњошколских комплекса и кампуса треба користити локације јавних намена утврђене важећом планском документацијом, посебно имајући у виду да комплекси те врсте нису територијално условљени. У оквиру комплекса средњих школа (кампуса) потребно је и пожељно, осим основне намене, планирати и прописима утврђене садржаје: интернате, спортско-рекреативне површине, као и пратеће комерцијалне, угоститељске и културно-забавне садржаје. Под претпоставком да ће око 50-60% популације деце од 7 до 15 година похађати и средње школе утврђене су и потребе за просторним капацитетима: учioniчки простор мин. 2 m²/ученику, БГП објекта у распону од 10 до 15 m²/ученику, оптималан капацитет, површина комплекса 15-30 m²/ученику у смени, спратност објекта од II-II+3, потребно је обезбедити паркинг простор за 40% запослених на парцели.

Високошколске установе

Локације за изградњу нових Високошколских установа, кампуса, односно огранака факултета нису територијално условљене. У оквиру специјализованих високошколских центара могуће је и пожељно планирати и друге компатибилне намене: научно-истраживачке установе, студентске домове и интернате, спортско-рекреативне полигоне и пратеће комерцијалне, угоститељске и забавне садржаје. Код димензионисања нових и реконструкције постојећих високошколских центара примењиваће се норматив од 15 m²/студенту корисног изграђеног простора БГП. Код димензионисања парцеле факултета у ређе насељеним деловима града, односно насеља, се може применити стандард од 30-40 m²/студенту. Зависно од тога да ли је локација у гушће изграђеном делу града са добром опслуженошћу ЈП, или је организована на периферији, планира се 1 ПМ на 5 до 10 (20) студената. Паркирање обезбедити са 40% потребних места у оквиру своје парцеле.

Волумен, спратност и припадајуће земљиште су диктирани просторно-програмским факторима у одређеном друштвеном окружењу и конкретним програмским потребама. За реализацију и изградњу новог комплекса Високошколске установе неопходна је израда ПДР-а.

3.1.2.2. Социјална заштита

Домови социјалне заштите

Потребну величину новог комплекса и објеката домова за децу и омладину са посебним потребама и домова за одрасле и старе, одредити применом следећих норматива: потребна површина земљишта у распону 40-50 m² по кориснику; потребна површина објекта је 20-25 m² по кориснику; у оквиру комплекса предвидети простор за зеленило у декоративној, заштитној и рекреативној функцији; у оквиру комплекса предвидети простор за седење и одмор (у засени-надстрешнице и на сунцу – клупе за седење). За реализацију и изградњу новог комплекса и објекта Дома за стара лица неопходна је израда ПДР. Комплекси социјалне заштите могу бити у оквиру јавног или приватног власништва.

3.1.2.3. Здравство

Комплекси здравствене заштите могу бити у оквиру јавног или приватног власништва.

Основна здравствена заштита

Домови здравља, здравствене станице и диспанзери, као основни видови здравствене заштите, су смештени у центрима насеља за која се углавном раде планови детаљније разраде. Амбуланте и апотеке, као основни вид заштите, налазе се и могу се планирати у сеоским насељима (првенствено у општинским субцентрима и центрима заједнице насеља и приградским насељима). Планира се реконструкција или доградња постојећих и изградња потпуно нових капацитета основне здравствене заштите, и вршиће се у складу са важећом регулативом. При формирању нових комплекса тежити правоугаоном облику грађевинске парцеле. Грађевинска парцела мора имати директан прилаз са јавне површине. Потребну величину нових комплекса и објеката одредити применом следећих норматива: површина објеката (БГП) у односу на број становника гравитационог подручја у распону од 0,09 до 0,11 m²/ст; површина земљишта у односу на број становника гравитационог подручја у распону од 0,12 до 0,2 m²/ст; максимална дозвољена спратност је П, изузетно П+1 (када услови терена то налажу и сл); комплекс се ограђује транспарентном оградом са капијом (контролисани улаз); паркинг решавати изван комплекса.

Стационарна и специјалистичка здравствена заштита

Болнице као стационарни и специјалистички видови здравствене заштите су смештени у општинском центру за који је предвиђена разрада плановима нижег реда. Даје се могућност изградње нових комплекса као и реконструкција и пренамена постојећих туристичких комплекса на пољопривредном и шумском земљишту, уз сагласност Министарства здравља. Потребну величину нових комплекса и објеката одредити применом следећих норматива: 3-5 постеља на 1.000 ст; 35-40 m² подне површине по постељи; максимална дозвољена спратност је П+2 (када услови терена то налажу и сл); комплекс се ограђује транспарентном оградом са капијом (контролисани улаз); паркинг решавати ван ограде комплекса.

3.1.2.4. Спорт и рекреација

Постојеће спортске објекте је потребно сачувати и ревитализовати извођењем неопходних радова на њиховој

реконструкцији. Реконструкција постојећих отворених спортских терена и школских игралишта односи се на поправку постојеће подлоге и замену опреме спортског терена, као и на могућност наткривања терена формирањем тзв. спортских балона. Постојеће спортско-рекреативне објекте и комплексе могуће је допунити изградњом пратећих садржаја (свлачионице, тушеви, трибине..), као и мањим капацитетима угоститељских и комерцијалних садржаја који морају бити у функцији спортске намене објекта. Нове отворене спортске терене и школска игралишта планирати као полифункционалне површине. Ради обезбеђивања услова за бављење дворанским спортовима, нове школске физкултурне сале планирати са мин. димензијама 27 x 45 m.

За планиране спортско-рекреативне објекте примењују се следећи нормативи: потребна површина земљишта 4 m²/становнику или 1,2 m² нето површине објекта/становнику. Планирани спортско-рекреативни комплекси могу садржати различите спортске садржаје у функцији рекреативних активности и врхунског спорта (спортски терени, спортске хале, аква паркови и базе, уколи, хиподром, аутодром, моторциклистичке стазе...). Уколико се ради о такмичарским објектима и комплексима, планирани објекти и површине морају бити реализовани у складу националним и међународним прописима за спортску намену објеката. Приликом детаљне разраде нових спортско-рекреативних комплекса неопходно је поштовати следеће урбанистичке параметре: мах. индекс изграђености – 0,6, спратност објекта П+Пк (12 m до венца конструкције), индекс заузетости 30%, мин. 2ПМ по спортском терену или на 200 m² објекта.

3.1.2.5. Култура

Реконструкција и доградња постојећих Домова културе и изградња потпуно нових објеката у области културе, вршиће се по нормативу 21 m²/ст. Простор за ове садржаје, уколико већ није дефинисан, треба обезбедити у централном делу насеља. У циљу подизања нивоа у области културе и равномерне расподеле културних дешавања, планирати изградњу специјализованих институција културе, пре свега у општинским субцентрима, према следећим нормативима:

а) за библиотеке: 30-35 m²/1.000 ст; б) за позоришта: 6-14 седишта/1.000 ст; в) за биоскопе: 20-25 седишта/1.000 ст. Потребна површина објекта, одређује се према нормативу: за позоришта 8 m² а за биоскопе 4 m² по седишту.

У оквиру мањих насеља могуће је организовати покретни библиотечки огранак који подразумева покретни фонд и покретну библиотеку (збирка од најмање 250 јединица библиотечко-информационе грађе која се на одређено време уступи правном лицу, а кориснике опслужује библиотечко-информациони стручњак или волонтер у одређене дане, најмање пет сати недељно).

При планирању изградње или адаптације библиотеке треба узети у обзир следеће: обим библиотечких збирки, одговарајући читаонички простор за одрасле, децу и младе, услове за рад библиотечко-информационих стручњака, простор за одржавање скупова, опрему за информационо-комуникациону технологију, довољно простора за лако кретање корисника и библиотечко-информационих стручњака, доступност библиотеке за особе са инвалидитетом, простор за одмор корисника и библиотечко-информационих стручњака (у већим библиотекама), простор за техничке службе библиотеке, довољан број паркинг места и сталака за бицикле резервисаних за библиотеку, гардеробе и тоалете за кориснике и библиотечко-информационе стручњаке и друге.

При димензионисању укупних потреба за позоришта, биоскопе и полифункционалне културне дворане треба обезбедити паркинг површине и то 1ПМ на седам до 10 седишта.

Табела бр. 23: Нормативи за планирање јавних служби

Јавне службе		П Парцеле по кориснику / становнику* (у m ²)	Радијус трајекторије (m/становника*)	БГП објекта по делу/ученику, студенту*/квизу** (у m ²)	П учioniчког простора по ученику (у m ²)	БГП објекта по становнику /кориснику*/седишту** (у m ²)	Број ученика / студента* / корисника квиза**/ (на 1 зап.)	Број ученика (по одељењу)	Број седишта / квиза* (по становн.)	Број седишта / квиза* / лежаја** (по запосл.)	Број седишта / лежаја* / чланова** (на 1000 становн.)
Образовање	Предшколско васпитање	15-20	600-1000	6,5 -7,5							
	основно	20-25	1500	6,5 -7,5*	2	0,6 -1,0	15	25-30			
	средње	15-30		10 -15	2		15	25-30			
	више и високо	30-40		15*			10*				
Студентски домови						15					
Социјална заштита	домови за децу	35		15-25							
	домови за одрасле	30-40				20-25*					
	домови за старе	45				20-25*					
Здравствена заштита	болнице					25				10**	3-5*
	домови здравља	0,2*	12000*			0,11					
	здр.станице и амбуланте	0,12*	3000* 1500*			0,09					
Спорт и рекреација		4*				0,25					
Култура	библиотеке и читаонице			0,01 **			1,000**		2-4*	10000*	
	биоскопи					4**		0,02	50	20-25	
	позоришта					8**		0,01	10	6-14	
	култ.уметн. друштва					1,35*				20**	
	универзитет. сала					4,6*					10

* – ознака из првог реда (на шта се односи: корисник, становник, ученик и сл.); П – површина; БГП – бруто грађевинска површина

3.1.2.6. Јавни просторно-пејзажни објекти (зелене површине)

Систем зелених површина подразумева интеграцију различитих типова зелених површина са изграђеном структуром насеља. Зелене површине својом био-еколошком и амбијентално обликовном улогом треба перманентно да се одржавају и подижу, да функционишу у систему, како у оквиру насеља тако и у спрези са ваннасељским зеленилом.

Зелене површине унутар градског рејона обухватају више типова, међусобно повезаних тако да чине јединствену мрежу градског зеленила. Поред јавних простора, постоје зелене површине које су везане за становање, индустрију, специјализоване центре, опште градске центре, спортске објекте, саобраћај и пољопривреду.

Зелене површине јавног коришћења

Зелене површине јавног коришћења својом слободном доступношћу и начином коришћења испуњавају најважније социјалне функције. Ови простори обухватају: паркове, скверове, улично зеленило и зелене површине око јавних објеката.

Паркови

Паркови су најзначајније зелене површине у организовању одмора и рекреације становништва у насељу, а морају задовољити следеће услове:

– најмање 70% површина намењених парку треба да буде под зеленилом.

– норматив за парковске површине унутар насеља је 10 m² зелених површина по становнику.

На територији Лазареваца постоје три парка, укупне површине 3,04 ха, од којих само један задовољава норматив у погледу површине парка:

– Парковска површина испред хотела „Вис” је величине 0,99 ха, а по начину озелењавања више припада категорији зелене површине затвореног сквера.

– Парк „Камени град”, између улица Даре Ранђић и Душана Недељковића заузима површину од 0,45 ха. Структурно припада типу полуотвореног сквера.

– Парк „Вртић” у улици Ђорђа Ковачевића има реализовану парковску површину од 1,60 ха. Парк је изграђен у слободном пејзажном стилу са структурним елементима, мрежом шетних стаза, платоом за одмор, спомен обележјем, опремљен је парковским мобилијаром.

Паркове треба опремити екстерним мобилијаром, стандардном инфраструктуром и системом за наводњавање.

Код реконструкције парковских површина важе следећи услови:

- задржати парковску површину у постојећим границама;
- реконструисање парка обавити у стилу у којем је подигнут;
- уклонити привремене објекте;
- изградња нових објеката није дозвољена.

- У постојећим парковима дозвољени су следећи радови:
- санитарна сеча стабала,
  - реконструкција цвећњака,
  - нова садња сезонског цвећа, перена и дендро материјала,
  - реконструкција вртно-архитектонских елемената,
  - реконструкција стаза и ограда парка,
  - реконструкција постојећих објеката који су у функцији парка,
  - подизање нових вртно-архитектонских елемената, фонтана и др,
  - реконструкција и поправка разних објеката и дечијих игралишта,
  - ограђивање парка.

Улично зеленило

Улично зеленило се формира уз саобраћајнице, чији улични профили дозвољавају формирање линијског зеленила, ради раздвајања пешачких токова и ободних објеката од колског саобраћаја. Ово зеленило има заштитни карактер. Од укупне површине под саобраћајницама, око 30% треба да је под зеленилом.

Скверови

Скверови треба да буду најдекоративнији елементи система градског зеленила. Према начину озелењавања могу бити: партерног типа (цветњаци и травњаци), полуотворени (партнерни простор, саднице жбуња и дрвећа), затворени (шибље и високо дрвеће).

Зелене површине ограниченог коришћења

Спортско рекреативне површине. Зеленило унутар спортско рекреационих комплекса треба да чини минимум 30% од укупне површине. Већи комплекс треба да буде решен као парк шума. Мање спортско рекреативне површине опремити унутар блокова садржајима за предшколски узраст, теренима за мале спортове за рекреацију одраслих и пасиван одмор.

Зелене површине основних и предшколских установа су просторне целине унутар комплекса. Морају бити оплемењене одговарајућим уређеним зеленим површинама које заузимају мин 40% површине комплекса, са обавезним садржајима за физичко васпитање деце.

Зелене површине индустријских комплекса су у функцији заштите делова простора и објеката од извора загађивача, стварање противпожарних препрека, да послуже за одмор и рекреацију радника. Зеленило треба да чини минимално 30% укупне површине комплекса. Ширина ободног заштитног појаса радног комплекса је 50 m. У овом појасу се могу планирати терени за рекреацију и пратећи објекти који својом наменом не загађују околину.

Зелене површине у оквиру становања различитих типологија: породичног, мешовитог и вишепородичног, неопходно је обезбедити 30% зелених површина на нивоу блока. Минимална површина зеленила треба да износи 20 m² по становнику.

Зелене површине специјалне намене

Зелене површине специјалних намена заступљене су на гробљима, око изворишта, око депонија и сличних објеката.

Постојеће гробље које је у функцији треба допунити зеленилом, уређеним у парковском стилу, а ободом комплекса формирати заштитно зеленило. Код новопланираних површина за сахрањивање учешће зелених површина мора бити 40% укупне површине. На гробним местима и око њих дозвољено је засађивање декоративних врста, али тако да не заклањају и не ометају приступ осталим гробним местима.

Реализација система зелених површина подразумева промену њиховог статуса од подређене у примарну градску структуру. Концепција и организација система зелених површина реализоваће се кроз даљу планску разраду, детаљне студије, урбанистичке пројекте или кроз акт о уређењу простора, односно израдом посебних пројеката озелењавања (идејних и главних) за одређене категорије зеленила, уз примену техничких услова и услова локације који ће детерминисати избор, количину дендролошког материјала, просторни распоред, технику садње, мере неге и заштите.

3.1.3. Правила уређења и изградње у зонама заштите

3.1.3.1. Заштита природних добара

На територије Општине Лазаревац нема заштићених природних добара. Неопходно је очувати величину и компактност елемената природе (шуме, шибљаци, барски екосистеми, влажна станишта, водотокови и др.), који имају значајну улогу у заштити природе и биодиверзитета, неопходну за опстанак станишта и врста које га насељавају, а који се, након валоризације предметног подручја дефинишу као природне вредности. Не треба дозволити изградњу у, или непосредно уз, одређено станиште које представља природну вредност, што би проузроковало фрагментацију простора и угрозило његову рубну зону. Такође, потребно је уређењем простора обезбедити континуитет и повезаност вредних станишта, очувањем отворених простора (изузимањем од изградње), чиме би се обезбедила и њихова функционалност.

3.1.3.2. Заштита културних добара

Опште мере и услови заштите и коришћења непокретних културних добара су:

- на заштићеним културним добрима и њиховој заштићеној околини, не може се вршити раскопавање, рушење, преправљање, активности изградње и уређења простора или било какви радови који могу да наруше својства културног добра, без претходно утврђених услова и сагласности надлежне службе заштите културних добара;

- ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да одмах, без одлагања прекине радове и обавести надлежни Завод за заштиту споменика културе и предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се сачува на месту и у положају у коме је откривен; и

- добра која уживају претходну заштиту (евидентирани добра) не смеју се оштетити, уништити, нити се може мењати њихов изглед, својство или намена.

Опште мере и услови заштите и коришћења заштићене околине непокретних културних добара су:

- забрана изградње објеката (индустријских, рударских, енергетских, инфраструктурних, фарми и других објеката) који својом наменом и експлоатацијом могу да угрозе културно добро или деградирају и наруше пејзажне одлике и природне елементе његове заштићене околине;

- забрана привременог или трајног депоновања отпада и испуштање отпадних вода, отварања позајмишта земље и другог материјала;

- забрана градње и постављања објеката трајног или привременог карактера, који својом архитектуром, габаритом и висином могу угрозити културно добро; и

- забрана радова који могу пореметити статичку стабилност објекта.

Мере заштите, које обезбеђују очување аутентичности објеката заштићених и евидентираних споменика културе и простора око њих су:

- очување изворног изгледа архитектуре, свих конструктивних и декоративних елемената, оригиналних материјала и стилских карактеристика;

– забрањује се уградња и замена грађевинских елемената и материјала који нису примерени историјском и споменичком карактеру објекта (PVC столарија, кров непримереним црепом, и сл.);

- ажурно праћење стања и одржавања, конструктивно-статичког система, кровног покривача, фасада и инсталација;
- забрана извођење грађевинских радова, изградња инфраструктуре, промена облика терена и измена вегетационог склопа без претходне сагласности и надзора надлежне установе заштите;
- забрана складиштења отпадног материјала и стварање депонија;
- забрана градње објеката који својом архитектуром и габаритом непосредно угрожавају споменик културе; и
- забрана градње објеката који нису у функцији споменика културе.

Мере заштите на простору евидентираних археолошких налазишта, до завршетка конзерваторских и других радова су:

- забрана уништавања, прекопавања, ископавања и заоравања археолошких локалитета;
- забрана неовлашћеног копања, одношења камена и земље са налазишта и прикупљања покретног археолошког материјала;
- забрана извођења земљаних радова и изградње свих врста објеката и инфраструктуре без сагласности надлежне установе заштите, претходних археолошких истраживања и адекватне презентације налаза;
- забрана сече стабала, превлачење стабала преко налазишта, пошумљавање терена;
- забрана просипања и одлагање отпадних и штетних материја; и
- приликом спровођења предметног плана, односно приликом издавања локацијских дозвола у зони археолошких налазишта, неопходно је прибавити Условне и мере заштите непокретних културних добара и добара која уживају претходну заштиту, Завода за заштиту споменика културе града Београда.

Имајући у виду изузетну угроженост културне баштине на подручју експлоатације Колубарског лигнитског басена, наглашавамо да су планским документом – Просторним планом Колубарског лигнитског басена – („Службени гласник РС”, број 122/08), дефинисани ставови и мере заштите културних добара и добара која уживају претходну заштиту.

План заштите културних добара предвиђа да сви споменици културе који се налазе на фронту наредовања површинских копова Колубарског рударског басена морају бити благовремено евидентирати и заштићени. Сви евидентирани археолошки локалитети ће бити детаљно испитани. Археолошка ископавања мора да прате динамику напредовања површинских копова, на начин који не доводи у питање спасавање ових локалитета, нити угрожава напредовање копова. Археолошки материјал ископан на простору површинских копова биће депонован и изложен у музеју у Лазаревцу или на другим погодним местима.

У циљу очувања идентитета планираног меморијалног центра и аутентичности постојећих и планираних сеоских домаћинства, одређује се зона контролисана градње на простору око Крушевичког виси са полупречником од 1 km. Основна планска решења се односе на мере заштите непокретних културних добара, при чему ће решења и начини њиховог коришћења и развоја бити дефинисани у склопу основних планских решења у области туризма.

3.1.3.3. Зоне санитарне заштите

У циљу заштите постојећих и нових изворишта, неопходно је успоставити зоне непосредне заштите, које

подразумевају оградњавање изворишта у циљу спречавања приступа бунарима и пумпним станицама. Такође, потребно је, у складу са важећом регулативом, урадити Елаборат о зонама санитарне заштите изворишта, и у складу са налазима донети Решење о одређивању и одржавању зона и појасева санитарне заштите изворишта, успоставити и јасно обележити ужу зону заштите свих изворишта Лазаревачког подсистема. Земљиште и водене површине у подручју заштите изворишта водоснабдевања морају бити заштићени од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно деловати на издашност изворишта и здравствену исправност воде. Такође, потребно је евидентирати постојеће објекте у дефинисаним зонама санитарне заштите водоизворишта, и преиспитати да ли и под којим условима могу остати на локацији.

У складу са степеном заштите прописују се следећа правила уређења за зоне санитарне заштите изворишта на подручју Просторног плана.

Одржавање зоне III – шира зона санитарне заштите

У зони III не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то: трајно подземно и надземно складиштење опасних материја и материја које се не смеју директно или индиректно уносити у воде; производња, превоз и манипулација опасним материјама и материјама које се не смеју директно или индиректно уносити у воде; комерцијално складиштење нафте и нафтних деривата; испуштање отпадне воде и воде која је служила за расхлађивање индустријских постројења; изградња саобраћајница без канала за одвод атмосферских вода; експлоатација нафте, гаса, радиоактивних материја, угља и минералних сировина; неконтролисано депоновање комуналног отпада, хаварисаних возила, старих гума и других материја и материјала из којих се могу ослободити загађујуће материје испирањем или цурењем; неконтролисано крчење шума; изградња и коришћење ваздушне луке; површински и подповршински радови, минирање тла, продор у слој који застире подземну воду и одстрањивање слоја који застире водоносни слој, осим ако ти радови нису у функцији водоснабдевања; одржавање ауто и мото трка.

Одржавање зоне II – ужа зона санитарне заштите

У зони II не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то: изградња или употреба објеката и постројења, коришћење земљишта или вршење друге делатности; стамбена изградња; употреба хемијског ђубрива, течног и чврстог стајњака; употреба пестицида, хербицида и инсектицида; узгајање, кретање и испаша стоке; камповање, вашари и друга окупљања људи; изградња и коришћење спортских објеката; изградња и коришћење угоститељских и других објеката за смештај гостију; продубљивање корита и вађење шљунка и песка; формирање нових гробаља и проширење капацитета постојећих.

Одржавање зоне I – зона санитарне заштите

У зони I не могу се градити или употребљавати објекти и постројења, користити земљиште или вршити друге делатности, ако то угрожава здравствену исправност воде на изворишту, и то: изградња или употреба објеката и постројења, коришћење земљишта или вршење друге делатности; постављање уређаја, складиштење опреме и обављање делатности који нису у функцији водоснабдевања;

кретање возила која су у функцији водоснабдевања ван за то припремљених саобраћајница, прилаз возилима на моторни погон која нису у функцији водоснабдевања, коришћење пловила на моторни погон, одржавање спортова на води и купање људи и животиња; напајање стоке; узгајање рибе ради комерцијалног изловљавања.

3.1.4. Опште мере заштите и спасавања људи, материјалних културних добара и животне средине од елементарних непогода, техничко-технолошких несрећа, ратних и других већих несрећа и пожара

Простори велике концентрације становништва, грађевинског фонда, привредних и непривредних активности, представљају потенцијално најугроженија подручја са аспекта одбране и заштите простора. Као посебне планске мере којима се повећава „отпорност“ простора за потребе одбране и заштите издвајају се: функционално зонирање урбаних простора (радне зоне, становање, индустрија); предузимање свих неопходних мера заштите од индустријских удеса на свим постојећим привредним локалитетима и планирање нових привредних капацитета на локацијама ван зона становања; обезбеђивање слободног простора у насељима, заштићеног од пожара и рушевина и повезаног саобраћајницама и водотоковима; изградња двонаменских склоништа допунске заштите; обезбеђивање алтернативних саобраћајних праваца за евакуацију и спасавање; ширине саобраћајница дефинисати у зависности од зарушавања и могућности прилаза објектима у фази спасавања затрпаних; решавање електроснабдевања насеља прстенастим разводима и изградњом мањих система који могу функционисати аутономно у посебним условима; обезбеђивање водоснабдевања насеља уз очување алтернативних извора снабдевања водом за пиће (бунари, извори и сл.); и предузимање мера за заштиту људи и материјалних добара од елементарних непогода (земљотреси, попоплаве и сл.).

Основна мера заштите људи и материјалних добара у случају ратне опасности је изградња заштитних објеката (склоништа). Предвиђено је да се заштита и склањање становништва врши у заштитним објектима, подрумским просторијама, као и рововским заклонима, који се у складу са законом граде у случају непосредне ратне опасности и у рату.

При изградњи објеката у општинском центру и другим насељеним местима, која према процени угрожености могу бити циљ напада, инвеститор је дужан да у складу са просторним и урбанистичким планом обезбеди изградњу склоништа или других заштитних објеката, прилагођавање постојећих и нових комуналних објеката, као и све друге објекте погодне за заштиту и склањање, у складу са важећом регулативом.

Мере заштите од пожара

Објекти морају бити реализовани према одговарајућим техничким противпожарним прописима, стандардима и нормативима:

– Објекти морају бити реализовани у складу са Законом о заштити од пожара („Службени гласник РС”, број 111/2009).

– Објекти морају имати одговарајућу хидрантску мрежу, која се по протоку и притиску воде у мрежи планира и пројектује према Правилнику о техничким нормативима за спољну и унутрашњу хидрантску мрежу за гашење пожара („Службени лист СФРЈ”, број 30/91).

– Објектима мора бити обезбеђен приступни пут за ватрогасна возила, сходно Правилнику о техничким нормативима за приступне путеве... („Службени лист СРЈ”, број 8/95).

– Објекти морају бити реализовани и у складу са Одлукама о условима и техничким нормативима за пројектовање стамбених зграда и станова („Службени лист града Београда” број 32/4/83), Правилником о техничким нормативима за електричне инсталације ниског напона („Службени лист СФРЈ”, бр. 53, 54/88 и 28/95) и Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења („Службени лист СРЈ”, број 11/96).

– Уколико објекти спадају у категорију високих објеката применити одредбе Правилника о техничким нормативима за заштиту високих објеката од пожара („Службени лист СФРЈ”, број 7/84 и „Службени гласник РС” број 86/2011).

– Изградњу гасовода и мерно регулационе станице реализовани у складу са Одлуком о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода („Службени лист града Београда” број 14/77) и Правилником о техничким нормативима за пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак до 4 бара („Службени лист СРЈ”, број 20/92) уз претходно прибављање одобрења локације магистрално-градског и дистрибутивног гасовода, ГМРС и МРС од стране Управе за заштиту и спасавање, сходно чл. 28 и 29 Закона о експлозивним материјама, запањивим течностима и гасовима („Службени гласник СРС”, бр. 44/77, 45/84 и 18/98).

– Реализовати објекте у складу са Правилником о техничким нормативима за пројектовање, грађење, погон и одржавање гасних котларница („Службени лист СФРЈ”, број 10/90), уз претходно прибављање одобрења локације прикључног гасовода и кућно мерно регулационих сетова од стране Управе за заштиту и спасавање, сходно чл. 28 и 29 Закона о експлозивним материјама, запањивим течностима и гасовима („Службени гласник СРС”, бр. 44/77, 45/84 и 18/98) и Правилником о техничким нормативима за унутрашње гасне инсталације („Службени лист СРЈ”, бр. 20/92 и 33/92).

– Објекти морају бити реализован у складу са Правилником о техничким нормативима за лифтове на електрични погон за вертикални превоз лица и терета („Службени лист СФРЈ”, бр. 16/86 и 28/89), Правилником о техничким нормативима за вентилацију и климатизацију („Службени лист СФРЈ”, број 87/93), Правилником о техничким нормативима за системе за одвођење дима и топлоте насталих у пожару („Службени лист СФРЈ”, број 45/85), Правилником о техничким нормативима та пројектовање и извођење завршних радова у грађевинарству („Службени лист СФРЈ”, број 21/90).

– Реализовати објекте у складу са техничким препорукама ЈУС ТП 21.

– Применити одредбе Правилника о техничким нормативима за заштиту складишта од пожара и експлозије („Службени лист СФРЈ”, број 24/87).

– Електроенергетски објекти и постројења морају бити реализоване у складу са Правилником о техничким нормативима за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара („Службени лист СФРЈ”, број 87/93), Правилником о техничким нормативима за заштиту нисконапонских мрежа и припадајућих трафостаница („Службени лист СФРЈ”, број 13/78) и Правилнику о изменама и допунама техничких норматива за заштиту нисконапонских мрежа и припадајућих трафостаница („Службени лист СРЈ”, број 37/95).

– Реализовати изградњу трафостаница и полагање кабловског вода у складу са Правилником о техничким нормативима за погон и одржавање електроенергетских постројења и водова („Службени лист СРЈ”, број 41/93).

– Реализовати изградњу трафостаница и полагање кабловског вода у складу са Правилником о техничким нормативима за електроенергетска постројења називног напона изнад 1.000 V („Службени лист СФРЈ”, број 4/74).

– Реализовати изградњу трафостаница и полагање кабловског вода у складу са Правилником о техничким нормативима за уземљења електроенергетских постројења називног напона изнад 1.000 V („Службени лист СРЈ”, број 61/95).

– Реализовати изградњу објеката у складу са Правилником о техничким нормативима за стабилну инсталацију за дојаву пожара („Службени лист СФРЈ”, број 87/93).

– Уколико се предвиђа уградња стабилне инсталације за гашење пожара исту предвидети у складу са одговарајућим страним прописима (НФПА, ВдС, ...).

– Уколико се предвиђа фазна изградња објеката обезбедити да свака фаза представља техно-економску целину.

– Предвидети поделу објеката у пожарне сегменте и секторе, поједине просторије посебно пожарно издвојити (технички блок, вентилационе коморе, електроенергетски блок, посебне специфичне просторије, просторије са стабилним инсталацијама за гашење пожара, магацине, администрацију и сл.)

– Станице за снабдевање горивом моторних возила предвидети у складу са Правилником о изградњи станица за снабдевање горивом моторних возила и о ускладиштењу и претакању горива („Службени лист СФРЈ”, број 27/71), Правилником о изградњи постројења за запаљиве течности и о ускладиштењу и претакању запаљивих течности („Службени лист СФРЈ”, бр. 20/71, 23/71) и Правилником о изградњи постројења за течнинафтни гас и о ускладиштењу и претакању течног нафтног гаса („Службени лист СФРЈ”, број 27/71).

– Гараже реализовати у складу са Правилником о техничким захтевима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозија („Службени лист СЦГ”, број 31/05).

3.1.5. *Опис и одређивање насеља, односно насељених места за које плански документ садржи шематски приказ уређења*

Спровођење Просторног плана за насељена места: Велики Црљени, Јунковац, Рудовци и Дудовица, прописано је преко шематског приказа уређења насеља уз примену следећих правила уређења и грађења:

3.1.5.1. *Правила уређења и изградње површина и објеката јавне намене*

За све постојеће објекте јавне намене који се планом државају, даје се могућност санације, адаптације и реконструкције, у складу са правилима плана прописаним у поглављу 3.1.2. Повећање капацитета се дозвољава до планом дефинисаних параметара.

Образовање

Насељена места Велики Црљени, Јунковац, Рудовци и Дудовица имају формиране комплексе основног образовања у матичним осмогодишњим школама. Планирана је санација, адаптација и реконструкција свих постојећих школских комплекса у сеоским насељима, у циљу побољшања услова за рад, а у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.1. Планирана је изградња физкултурних

сала у основним школама у којима недостају (Јунковац и Дудовица), као и завршетак изградње физкултурне сале у Рудовцима (постављена је метална конструкција). У насељу Велики Црљени је предвиђена изградња високошколске установе – огранак Рударско-геолошког факултета, уз предходно обезбеђење просторних капацитета за активирање Технолошког парка, а у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.1. За реализацију и изградњу високошколске установе је предходно потребна израда Плана детаљне регулације.

Социјална заштита

У насељеним местима, за која се предвиђа спровођење преко шематског приказа уређења, не постоје садржаји социјалне заштите. Планирана је изградња Дома за стара лица у насељу Рудовци, све у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.2.

Здравство

Насељена места Јунковац и Дудовица, имају изграђене амбуланте, док се у насељима Велики Црљени и Рудовци налазе здравствене станице. Објект постојеће здравствене станице у насељу Рудовци је доброг бонитета, па се планира само текуће одржавање постојећег објекта уз евентуалну изградњу пратећих садржаја и уређење комплекса, а у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.3. Планирана је изградња Здравствене станице са одговарајућом опремом и службама у насељу Јунковац, уместо досадашње амбуланте, као и адаптација и санација амбуланте у Дудовици, а све у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.3.

Спорт и рекреација

Насељена места Велики Црљени, Јунковац, Рудовци и Дудовица имају формиране спортске објекте у виду комбинованих спортских терена за мале спортове (фудбал, рукомет, кошарка, одбојка), дечијих игралишта и објеката у школским комплексима. У насељеним местима Јунковац, Рудовци, Дудовица планирана је изградња физкултурне сале у оквиру комплекса осмогодишњих основних школа. Планира се, по потреби, редовно одржавање, реконструкција и оплемењивање новим садржајима постојећих објеката, у циљу побољшања услова за бављање спортом, уз могућу изградњу нових капацитета у насељеним местима, а све у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.4.

Култура. Објекти Дома културе и библиотеке су изграђени у насељима Велики црљени и Рудовци. За те објекте је предвиђена адаптација и реконструкција са доградњом. Такође, планирана је и изградња потпуно нових Дмова културе са библиотекама у насељима Јунковац и Дудовица. Предвиђену реконструкцију, адаптацију и изградњу нових објеката, вршити у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.5.

Зеленило. У свим насељеним местима се налазе формирану јавни просторно-пејзажни објекти, углавном у виду мањих, релативно уређених, отворених скверова у централним деловима насеља. Највише се истичу по уређености и одржавању насељена места Рудовци и Јунковац. Присутно је и заштитно зеленило уз објекте остале намене, углавном уз саобраћајнице, затим уз реке, гробља и депоније. Планира се редовно одржавање, реконструкција и оплемењивање новим садржајима постојећих објеката, у циљу побољшања изгледа и функционалности. Могућа је (и потребна) изградња нових просторно-пејзажних објеката у насељеним местима и њихово међусобно повезивање (са шумом и линеарним зеленилом) у систем зелених површина, све у складу са правилима у поглављу 3.1.2.6.

3.1.5.2. Правила уређења и изградње мрежа и објеката инфраструктуре

Саобраћај и саобраћајне површине

За уређење и изградњу путева, улица и саобраћајних површина за насеља за која је одређено спровођење путем шематског приказа уређења насеља, примењују се правила из поглавља 3.1.1.1, и то делови који се односе на општа правила и правила уређења и грађења путева и улица у грађевинском подручју.

Инфраструктурни системи

За све интервенције на постојећим и планираним инфраструктурним системима за сва насеља важе општа правила уређења и изградње дефинисана у поглављу 3.1.1.2.

Водоснабдевање

Садашње снабдевање водом становништва у насељима за која је предвиђена израда шематских приказа уређења одвија се преко следећих водоводних система:

- Водоводни систем „Велики Црљени” снабдева водом насеље Велики Црљени. Извориште је формирано на подручју Зелене пијаце и Тополњака;

- Водоводни систем „Медошевац” снабдева водом између осталих и делове насеља Рудовци. За потребе водовода формирана су изворишта на локацијама: „Сечине”, „Водовод” и „Зеоке-монтажни плац”;

- Водоводни систем „Јунковац” снабдева водом између осталих и део насеља Јунковац. За потребе водовода формирана су изворишта на локацијама „Араповац” и „Јунковац”;

- Водоводни систем „Степојевац” снабдева водом део насеља Степојевац;

- Насељено место Дудовица се снабдева водом из индивидуалних бунара и каптажа.

Површинском експлоатацијом угља трајно се уништавају изворишта („Зеоке – монтажни плац”, „Медошевац” и „Пештан”), делимично извориште „Вреоци” и „Велики Црљени”. Окосница будућег водоснабдевања биће изворишта „Непричава”, „Пештан” (замена „Тамнава”, „Велики Црљени” и „Зеоке”). На основу ових изворишта постављена је стратегија водоснабдевања становништва општине Лазаревац.

Будући јединствени водоводни систем општине настаће од следећих водоводних целина:

- Подсистем „Исток” (Бурово, Медошевац, Зеоке, Барошевац, Мали Црљени, Рудовци, Крушевица и Трбушница);

- Подсистем „Југ” (Жупањац, Чибутковица, Дудовица, Барзиловац и Брајковац);

- Подсистем „Североисток” (Вреоци, Велики Црљени, Соколово, Јунковац, Араповац, Миросалци, Стрмово и Пркосава);

Одвођење и третман отпадних вода

Постојеће стање канализација и евакуације отпадних вода на територији општине Лазаревац карактерише низак индекс изграђености јавних канализационих система и велики број проблема који из тога произилазе.

Поред канализационог система града Лазареваца, изграђени су системи у насељима Велики Црљени, Рудовци и Барошевац, а незнатно у Вреоцима, Малим Црљенима, Дудовици, Чибутковици, Степојевцу, Петки и Трбушници. У овим насељима изграђена је секундарна и примарна канализациона мрежа до заједничке септичке јаме или се отпадне воде директно испуштају у реципијенте. Данас на територији општине Лазаревац не постоје изграђени уређаји за пречишћавање комуналних отпадних вода.

Планирано решење канализација, одвођења и пречишћавања комуналних отпадних вода подразумева:

- Изградњу јавних централизованих система:

- град Лазаревац (са приградским насељима Петка, Шопић, Шушњар, Стубица, Луковица и делови Дрена и Бурова чини јединствену урбанизовану средину због чега ће бити изграђен заједнички централизовани канализациони систем. Планирано је довођење свих отпадних вода на локацију ППОВ „Црна бара”);

- заједнички систем за Вреоце, Велике Црљене и Степојевац (све отпадне воде из ових насеља доводе се до крајњих излива и ППОВ на локацији Зелена бара, на десној обали реке Колубаре);

- заједнички систем за Барошевац, Мали Црљени и Рудовци (насеља се надовезују једно на друго, па у суштини чине једну урбанизовану целину, што у складу са топографијом терена намеће изградњу главног колектора и евакуацију отпадних вода до ППОВ у приобаљу реке Пештан).

- Изградња комбинованих система, централизованих и индивидуалних за остала насеља (Врбовно, Соколово, Јунковац, Араповац, Миросалци, Стрмово, Пркосава, Бистрица, Медошевац, Зеоке, Крушевица, Трбушница, Жупамјац, Чибутковица, Дудовица, Барзиловица, Стубица, Дрен и Бурово)

С обзиром на велику разуђеност сеоских насеља изградња централизованих система била би веома скупа. Због тога ће се канализација у сеоским насељима решавати комбиновано изградњом парцијалних, јавних и индивидуалних система. Дobar пример за овако решење јесте насеље Дудовица. Могућа су три типа уређаја за пречишћавање:

- за групе кућа, део насеља или цело насеље постројења контејнерског или „модуларног” типа,

- за индивидуалне куће индивидуални пакетни уређаји или упојни системи на бази водонепропусних септичких јама.

Зоне заштите водоизворишта

На територији општине Лазаревац постоји више изворишта и водоводних система, али ни једно нема дефинисане зоне санитарне заштите водоизворишта. У зонама постојећих и планираних водоизворишта важе правила из поглавља 3.1.3.3.

У насељу Велики Црљени стихијски је формирано извориште, на локацијама „зелена пијаца” (бунари Б1, Б2, Б3 и Б4) и „тополњак” (бунари Б5, Б6, Б7 и Б8). Сви бунари захватају воду из подинске издани. Укупан капацитет изворишта је 15-25 l/s, појединачни капацитет бунара је 3-4 l/s. Бунари захватају делове подинских пескова са лошијим филтрационим карактеристикама, а изградњом ПК „Велики Црљени” извориште је угрожено због обарања пијезометарског притиска у процесу заштите копа од високих подземних вода.

Замена за смањени капацитет изворишта јесте отварање нових изворишта – „В, Црљени – Мост” (20 l/s) и „В. Црљени – Стрелиште” (60 l/s). Капацитет ових изворишта, заједно са постојећим извориштем В. Црљени износиће око 100 l/s, што је довољно за снабдевање северног и североисточног дела општине. Вода са нових изворишта биће дистрибуирана до планираног ППВ у В. Црљенима. Неопходно је дефинисати зоне санитарне заштите водоизворишта, као и преиспитати начин коришћења земљишта у оквиру будућих зона заштите.

Извориште Јунковац грађено је шездесетих година двадесетог века, за потребе РБ „Колубара” и радничке колоније у Јунковцу. Осамдесети година бушени су бунари који су воду експлоатисали прво из подинске (БЈ-1, БЈ-2), а касније

из сарматске издани (БА1/88). Извориште може да обезбеди 10 l/s и није угрожено рударским радовима. Неопходно је дефинисати зоне санитарне заштите водоизворишта.

Електроенергетска инфраструктура

На предметном подручју изграђена је електрична дистрибутивна мрежа напонског нивоа 10 и 1кV. Да би се прикључили нови објекти потребно је извршити повећање капацитета постојеће мреже, односно изградити нове објекте напонског нивоа 10 и 1 кV, а у зависности од потреба и захтева нових корисника електричне енергије, а уз примену правила из поглавља 3.1.1.3.1.

Топлификација и гасификација

Рудовица и Јунковац – У оквиру предметног насеља не постоји нити се планира централизовано снабдевање топлотном енергијом и природним гасом. Предметни потрошачи могу своје потребе за грејањем, кувањем и у мање технолошке сврхе задовољавати у наредном периоду користећи индивидуалне топлотне изворе, с тим да се исти заснивају на обновљивим локалним енергетским изворима (нпр. индустријски и пољопривредни отпадни материјали и енергетске шуме).

В. Црљени – Овде се планира изградња мерно-регулационе станице (МРС) „Велики Црљени” у склопу почетка гасификације насеља општине Лазаревац и формирања дистрибутивних гасоводних мрежа које би омогућиле прикључење и вишенаменско коришћење природног гаса у домаћинствима. Такође, створили би се услови и за коришћење гаса за потребе пољопривредне производње уз примену правила из поглавља 3.1.1.3.3.

Рудовци – У предметном насељу се планира изградња топлане на биомасу или на друге изворе обновљиве енергије, која би постала локални топлотни извор топлификације. Уз огревно дрво које је доминантни обновљив извор енергије, енергетску вредност имају дрвени отпад шума, паркова и зелених градских површина, биљни остаци ратарске производње, остаци обраде у воћарству и виноградарству, као и биогаз из сточарске производње.

Телекомуникациона инфраструктура

Не предметном подручју изграђена је АТЦ са припадајућом мрежом ТК. Да би се прикључили нови објекти потребно је извршити повећање капацитета постојеће АТЦ и изградити нове капацитете ТК мреже и канализације. За уређење и изградњу телекомуникационе инфраструктуре за насеља за која је урађен шематски приказ уређења, примењују се правила из поглавља 3.1.1.3.4.

3.1.5.3. Правила уређења и изградње површина и објеката комуналне инфраструктуре

У свим насељима у којима је предвиђено спровођење Шемама уређења насељених места постоје хумана гробља. У Великим Црљенима предвиђена су проширења постојећих гробља (Старог и Новог), на основу важећих ПДР. У насељу Рудовци је за проширење постојећег гробља донета Одлука о изради ПДР („Службени лист града Београда”, број 50/08). За сва неопходна проширења и уређења хуманих гробља у насељеним местима потребна је израда ПДР-а, поштујући правила дефинисана у поглављу 3.1.1.5.2.

3.1.5.4. Правила уређења и изградње површина и објеката за становање, односно комерцијалне и пословне делатности у оквиру стамбених зона

Зоне становања. Сва насељена места где су у оквиру шематских приказа уређења насеља, планиране зоне

претежног становања примењују се правила грађења прописана у поглављима 3.2.1. и 3.2.1.2. која се односе на стамбену зону.

Комерцијалне и пословне делатности у оквиру стамбених зона. Важе у потпуности правила грађења, која се односе на комерцијалне и пословне делатности, дата у поглављу Стамбене зоне на грађевинском земљишту у насељу.

3.2. Правила грађења

Правилима урбанистичке регулације и парцелације дефинисани су услови и елементи за формирање и уређење грађевинских парцела и изградњу објеката (описне регулационе и грађевинске линије, положај објеката на парцели, међусобни положај објеката, намена, индекс изграђености, индекс заузетости, спратност, висинска регулација, итд), као и други елементи неопходни за непосредно спровођење плана.

За подручја ван обухвата важећих урбанистичких планова или планова чија је даља планска разрада кроз доношење урбанистичког плана прописана овим Просторним планом, примењују се правила урбанистичке регулације и парцелације овог плана на основу којих се издаје локацијска дозвола.

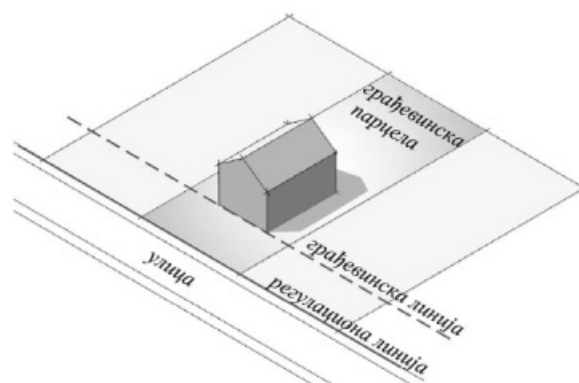
Правила урбанистичке регулације и парцелације дефинисана овим планом, не примењују се за подручја на којима се доноси урбанистички план.

3.2.1. Правила грађења на грађевинском земљишту

3.2.1.1. Општа правила грађења

Правила за формирање грађевинске парцеле:

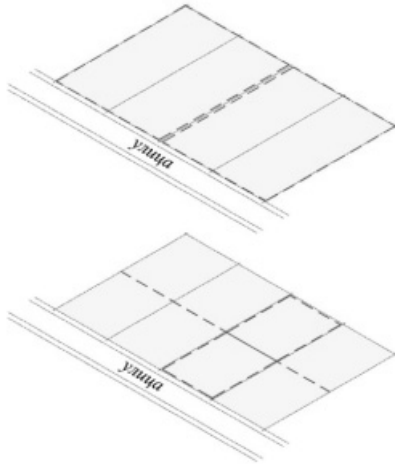
Грађевинске парцеле се могу формирати пројектима парцелације, препарцелације и исправке граница суседних парцела, под условима за образовање грађевинских парцела прописаним овим Просторним планом у складу са планираном наменом.

Грађевинске парцеле и парцеле на којима је дозвољена градња. Грађевинска парцела је површина у оквиру грађевинског земљишта на којој се може градити. Свака грађевинска парцела мора имати приступ на саобраћајницу.

За формирање грађевинске парцеле у унутрашњости блока, мора се формирати засебна грађевинска парцела саобраћајнице минималне ширине 3,50 m. Свака парцела ван грађевинског земљишта која има приступ на саобраћајницу је парцела на којој је у складу са законом и овим Планом дозвољена градња објеката који нису у сукобу са претежном наменом (компатибилни садржаји). Све грађевинске линије

у границама парцеле морају бити постављене тако да се будућом изградњом не угрожава функционисање објеката од јавног интереса (улица, тротоара, инфраструктурне мреже).

Подземна грађевинска линија не сме да прелази границе парцеле. Планом су дефинисане минималне величине парцела (минимална површина парцеле и минимална ширина парцеле према саобраћајници) за сваку појединачну намену, а према типологији градње.

Грађевинска парцела може се укрупнити препарцелацијом или делити парцелацијом до минимума утврђеног овим правилима, а у складу са дефинисаним наменама и типологијом градње. На предлог заинтересованих лица и уз сагласност власника (корисника) земљишта врши се исправка граница суседних парцела у складу са законом и у складу са правилима овог плана.

При формирању грађевинских парцела парцелацијом или препарцелацијом максимално уважавати постојеће катастарске парцеле.

Планом су дефинисане минималне величине парцела (минимална површина парцеле и минимална ширина фронта парцеле према саобраћајници) за сваку појединачну намену, а према типологији градње.

Према типологији разликују се три типа објеката:

- слободностојећи (објекат не додирује ни једну границу грађевинске парцеле);
- у непрекинутом низу (објекат на парцели додирује обе бочне границе грађевинске парцеле);
- у прекинутом низу или једнострано узидани („двојни“) (објекат на парцели додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле).

Положај објекта на парцели дефинише се грађевинском линијом у односу на: регулацију саобраћајнице; бочне суседне парцеле; и у односу на задњу границу парцеле.

На једној грађевинској парцели дозвољена је изградња једног или више објеката у зависности од намене и типологије градње. Правила за позиционирање објеката на парцели (минимално растојање грађевинске од регулационе линије, минимална удаљења од граница парцеле, минимална међусобна растојања објеката и др.) овим планом су дефинисана за сваку појединачну намену у складу са типологијом градње. У зони у којој постоје изграђени објекти (потпуно или делимично формиран блокови), као и за објекте који имају индиректну везу са јавним путем преко приватног (сукорисничког) пролаза, позиција објекта на парцели (минимално растојање грађевинске од

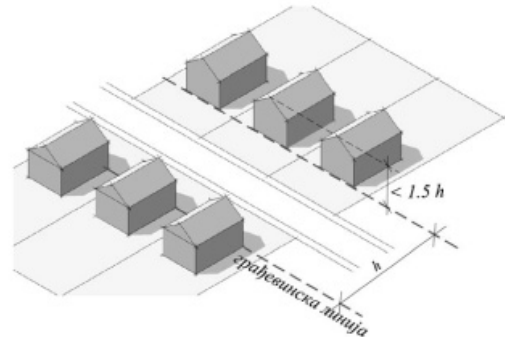
регулационе линије, минимална удаљења од граница парцеле, минимална међусобна растојања објеката и др) утврђује се локацијском дозволом у складу са правилима овог плана за одговарајућу типологију градње и на основу позиције већине изграђених објеката у блоку (зони, окружењу).

Висинска регулација. Висина објекта је растојање од нулте коте објекта до коте слемена (за објекте са косим кровом) односно до коте венца (за објекте са равним кровом). Дозвољена висина објеката дефинисана је максималном спратношћу, или висином до коте слемена (односно венца) за сваку појединачну намену, у складу са типологијом градње.

Релативна висина објекта је она која се одређује према другим објектима у окружењу или у односу на регулацију улице.

Општа правила за релативну висинску регулацију:

- висина новог објекта не сме бити већа од 1,5 ширине регулације улице, односно растојања до грађевинске линије наспрамног објекта,
- висина венца новог објекта усклађује се са венцем суседног постојећег објекта.

Нулта (апсолутна) кота је тачка пресека линије терена и вертикалне осе објекта. У односу на нагиб терена, висина објекта је: 1) на релативно равном терену – растојање од нулте коте до коте слемена (за објекте са косим кровом), односно венца (за објекте са равним кровом); 2) на терену у паду са нагибом према улици (навише), кад је растојање од нулте коте до коте нивелете јавног или приступног пута мање или једнако 2,00 m – растојање од нулте коте до коте слемена, односно венца; 3) на терену у паду са нагибом према улици (навише), кад је растојање од нулте коте до коте нивелете јавног или приступног пута веће од 2,00 m – растојање од коте нивелете јавног пута до коте слемена (венца) умањено за разлику висине преко 2,00 m; 4) на терену у паду са нагибом од улице (наниже), кад је нулта кота објекта нижа од коте јавног или приступног пута – растојање од коте нивелете пута до коте слемена (венца). Висина надзитака стамбене поткровне етажне износи највише 1,60 m, рачунајући од коте пода поткровне етажне до тачке прелома кровне косине, а одређује се према конкретном случају.

Кота приземља објеката одређује се у односу на коту нивелете јавног или приступног пута, односно према нутој коти објекта, и то: 1) кота приземља нових објеката на равном терену не може бити нижа од коте нивелете јавног или приступног пута; 2) кота приземља може бити највише 1,20 m виша од нулте коте; 3) за објекте на терену у паду са нагибом од улице (наниже), када је нулта кота нижа од коте нивелете јавног пута, кота приземља може бити највише 1,20 m нижа од коте нивелете јавног пута; 4) за објекте на терену у паду са нагибом који прати нагиб саобраћајнице кота приземља објекта одређује се применом одговарајућих горе наведених правила; 5) за објекте који у приземљу имају нестамбену намену кота приземља може бити максимално 0,20 m виша од коте тротоара (денивелација до 1,20 m са- владава се унутар објекта).

1) Правила за постојеће објекте

Постојећи објекти, чији су параметри (индекс изграђења, индекс заузетости парцеле, спратност) већи од параметара датих овим планом, задржавају постојеће параметре без могућности увећавања (доградње, надградње и сл.). У случају замене објекта новим, поштовати све урбанистичке параметре и условљености дефинисане овим планом (удаљења од граница парцеле, удаљења од суседних објеката и др.).

За изграђене објекте чија су међусобна удаљења и растојања од граница парцеле мања од вредности утврђених овим правилима за све типологије, у случају реконструкције, на бочним странама није дозвољено постављати отворе стамбених просторија.

Уколико постојећи објекат има урбанистичке параметре мање од параметара датих овим планом, могућа је доградња, односно надградња, уз поштовање следећих услова: 1) неопходно је обезбедити потребан број паркинг-гаражних места на парцели; 2) доградња може бити извршена у виду анекса, односно у приземљу или другим деловима и етажама објекта, у складу са правилима овог плана; 3) дограђивање се мора изводити тако да се не наруши однос према суседним објектима, тј. обавезно је поштовати правила о позиционирању објеката на парцели; 4) дограђени део објекта мора бити у складу са постојећим елементима објекта, у истој, односно усклађеној материјализацији и композицији; 5) није дозвољено формирање отвореног степеништа на фасади објекта већ дограђена степеништа морају бити заштићена од спољних утицаја; 6) надградња нових етажа постојћих објеката могућа је у оквиру планом дозвољених висина; 7) код доградње /надградње/ постојећих етажа поштовати правила везана за упуштање делова објекта (балкони, терасе, настрешнице и сл.) ван грађевинске линије, а у случају да постојећа грађевинска линија превазилази

максималну дефинисану линију грађења није дозвољено упуштање делова објекта; 8) надзидани део објекта мора бити изведен у складу са постојећим делом зграде (прозорски отвори, балкони и терасе морају бити постављени у складу са постојећим отворима, балконима, терасама и др.); 9) приликом надградње нових етажа дозвољено је формирање кровних баца које морају бити постављене у складу са прозорским отворима, терасама и балконима на постојећем делу фасаде.

2) Правила за нове објекте

Грађевинска линија према регулацији која је дефинисана постојећим објектима који се задржавају, обавезујућа је за положај грађевинске линије планираних објеката. Висину новог објекта у блоку ускладити са преовлађујућом висином објеката у блоку, наспрамном блоку и окружењу.

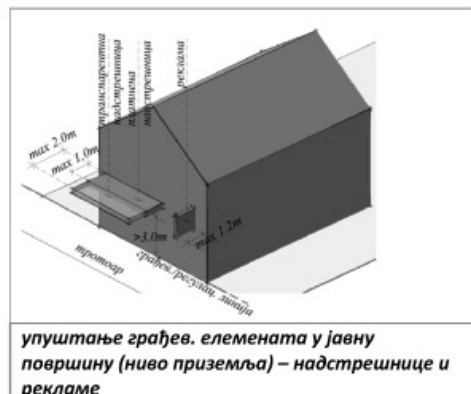
Нови објекат се може градити на растојању мањем од дозвољеног овим планом, уз претходно прибављену сагласност власника односно корисника суседне парцеле. У том случају, на зиду новог објекта према суседу, дозвољени су отвори само за нестамбене просторије. На зиду новог објекта у низу односно новог једнострано узиданог објекта према суседном постојећем објекту на граници парцеле, а који има изграђен светларник, обавезна је изградња светларника исте величине и симетричног постојећем светларнику. У светларнику је дозвољено формирање само отвора помоћних просторија и степеништа.

3) Правила за позиционирање грађевинских елемената објеката

Све подземне и надземне етаже објекта налазе се унутар дефинисаних грађевинских линија али су Планом дозвољена и одређена одступања појединих делова објеката од грађевинске и регулационе линије.

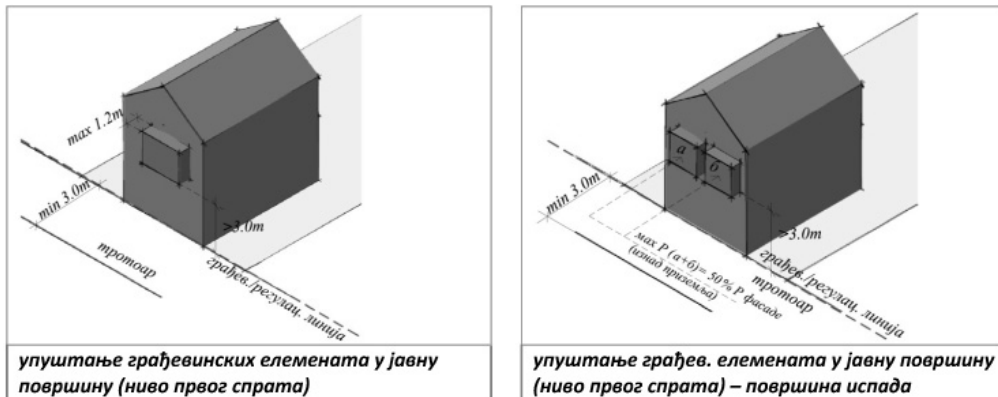
Упуштање делова објекта у јавну површину (одступање од регулационе линије). Код објеката постављених на регулацији (грађевинска и регулациона линија се поклапају), дозвољена су следећа одступања тј. упуштања делова објекта у јавну површину саобраћајнице (тротоар):

– грађевински елементи на нивоу приземља могу прећи регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то: а) излози локала – 0,30 m, по целој висини, када најмања ширина тротоара износи 3,00 m (испод те ширине тротоара није дозвољена изградња испада излога локала у приземљу); б) транспарентне браварске конзолне надстрешнице у зони приземне етаже – 2,00 m по целој ширини објекта са висином изнад 3,00 m; в) платнене надстрешнице са масивном браварском конструкцијом – 1,00m од спољне ивице тротоара на висини изнад 3,00 m; г) конзолне рекламе – 1,20 m на висини изнад 3,00 m;

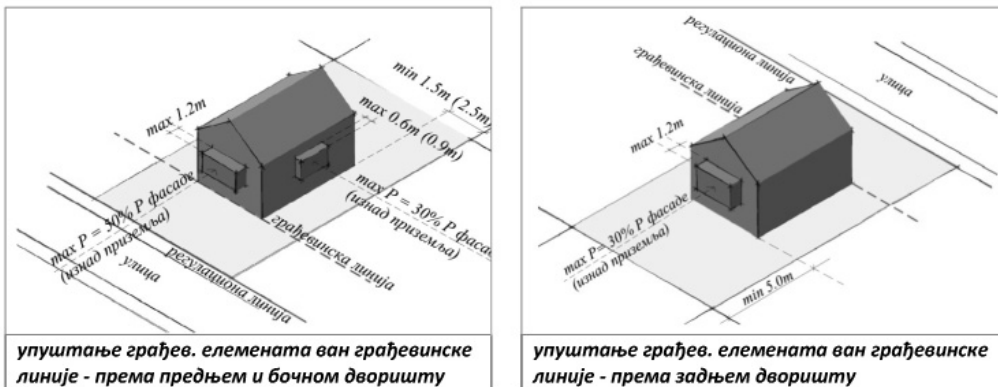

– грађевински елементи на нивоу првог спрата и виших спратова (еркери, дократи, балкони, терасе, надстрешнице и сл.) могу прећи регулациону линију максимално 1,20 m, али само у случају када најмања ширина тротоара износи 3,00 m и на висини изнад 3,00 m; у том случају, укупна површина грађевинских елемената не може бити већа од 50% уличне фасаде изнад приземља.

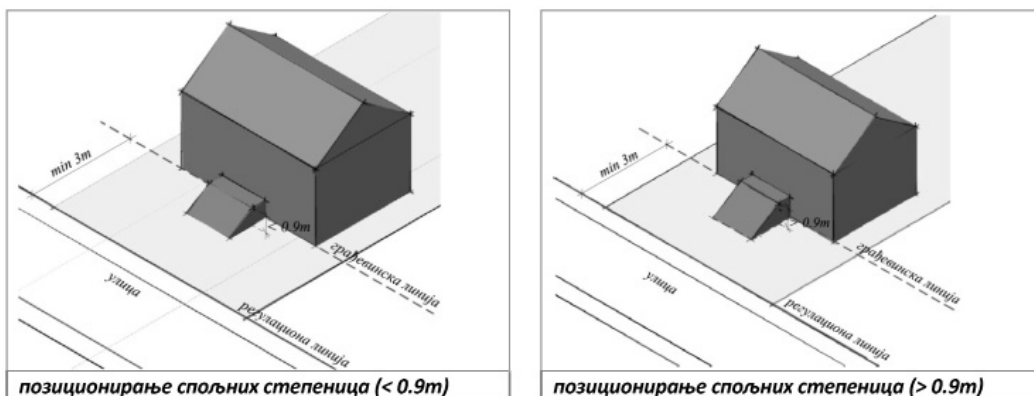

– упуштање делова објекта ван грађевинске линије. Дозвољена су следећа одступања тј. упуштања делова објекта ван задатих грађевинских линија (дефинисаних правилима за позиционирање објеката на парцели за сваку појединачну намену у складу са типологијом објеката): грађевински елементи објекта (еркери, дократи, балкони, терасе, улазне надстрешнице са и без стубова и сл.) могу да пређу дефинисану грађевинску линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то: а) 1,20 m на делу објекта према предњем дворишту, с тим да укупна површина грађевинских елемената не може бити већа од 50% уличне фасаде изнад приземља; б) 0,60 m (односно 0,90 m) на делу објекта према бочном дворишту ако је растојање објекта од границе суседне парцеле минимум 1,50 m (односно 2,50 m); у оба случаја укупна површина грађевинских елемената не може бити већа од 30% бочне фасаде изнад приземља; и в) 1,20 m на делу објекта према задњем дворишту ако је минимално растојање од линије суседне грађевинске парцеле 5,00 m, с тим да укупна површина грађевинских елемената не може бити већа од 30% фасаде према задњем дворишту (изнад приземља).

– упуштање подземних етажа ван грађевинске линије. Подземне и подрумске етаже могу прећи задату грађевинску линију до граница парцеле, али не и регулациону линију према јавној површини. Стопе темеља не могу прелазити границу суседне парцеле, осим уз сагласност власника или корисника парцеле.

– позиционирање отворених спољних степеница. Отворене спољне степенице могу се постављати на објекат (предњи део) ако је грађевинска линија 3,00 m увучена у односу на регулациону линију и ако савлађују висину до 0,90 m. Уколико овакве степенице савлађују висину преко 0,90 m онда улазе у габарит објекта. Ако се степенице постављају на бочни или задњи део објекта не смеју ометати пролаз и друге функције дворишта.

4) Правила за архитектонско обликовање објеката

Спољни изглед објекта, облик крова, примењени материјали, боје и други елементи дефинишу се архитектонским пројектом. Спољни изглед објекта који представља културну вредност, усклађује се са конзерваторским условима.

Уколико постоје технички услови, дозвољена је адаптација или реконструкција неискоришћеног поткровља, тераса или тавана у користан стамбени или пословни простор. Није дозвољено да се, надзиђивањем постојећег или изградњом новог крова, формира поткровље у више нивоа.

За осветљење корисног простора у таванима или поткровљима користити прозоре постављене у равни крова или вертикалне кровне прозоре – кровне баце. На једном објекту може бити само један ред кровних баца на истој висини. Максимална дозвољена чиста висина кровне баце је 260 cm од коте пода. Највећа дозвољена укупна површина основе кровних баца је 30% површине основе крова. Облик и ширина баце морају бити усклађени са елементима фасаде и пратити ритам отвора на нижим етажама.

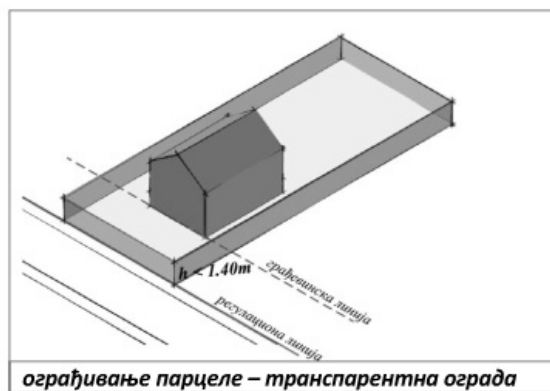
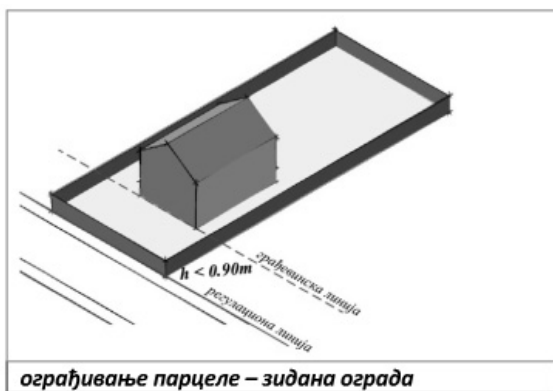
Даје се могућност формирања мансардног крова који се пројектује као традиционални мансардни кров, уписан у полукруг. Мансардни кров обавезно је решити у једној етажи, не сме имати препусте или на други начин изаћи ван основног габарита објекта. Вертикални мансардни прозори или излази на лођу се могу поставити само на стрмију раван мансардног крова. Максимална висина унутрашње преломне линије стрмије и блаже кровне равни мансардног крова, рачунајући од коте пода је 240 cm.

5) Правила за слободне и зелене површине на парцели

Минимални проценат зелених површина и специфичности уређења слободних површина парцеле дефинисани су појединачно за сваку намену и типологију градње.

6) Правила за ограђивање грађевинске парцеле

Грађевинске парцеле могу се ограђивати зиданом оградом до максималне висине од 0,90 m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40 m. Ограда грађевинских парцела привредних и комерцијалних објеката (радни и пословни објекти индустријских зона, складишта, радионице и сл) може бити зидана или транспарентна до максималне висине 2,20 m. Парцеле чија је кота нивелете виша од 0,90 m од суседне, могу се ограђивати транспарентном оградом до висине од 1,40 m која се може постављати на подзид чију висину одређује надлежни општинска служба. Зидане и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује.

Суседне грађевинске парцеле могу се ограђивати „живом” (зеленом) оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле или транспарентном оградом до висине 1,40 m (или евентуално пуном зиданом оградом до висине 1,40 m уз сагласност суседа). Све врсте ограда постављају се према катастарском плану и оператру, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде. Врата и капије на уличној оградни не могу се отварати ван регулационе линије. Ограде парцеле на углу не могу бити више од 0,90 m од коте тротоара, односно јавног пута, због прегледности раскрснице. Дужину ограде која је висине до 0,90 m одређује општинска служба надлежна за послове саобраћаја. Грађевинске парцеле на којима се налазе објекти који представљају непосредну опасност по живот људи, као и грађевинске парцеле специјалне намене, ограђују се на начин који одреди надлежна градска управа.

7) Правила за нивелацију парцеле

Насипањем терена не смеју се угрозити објекти на суседним парцелама а одвођење површинских вода мора бити контролисано. Одводњавање површинских вода са парцеле врши се слободним падом према риголама, односно улици (код регулисане канализације, односно јарковима) са најмањим падом од 1,5% или према септичким јамама до изградње уличне канализације. Површинске воде са једне грађевинске парцеле не могу се усмеравати према другој парцели.

3.2.1.2. Правила грађења по зонама

Намена простора

Према специфичном начину коришћења земљишта у грађевинском подручју, издвојене су следеће претежне намене:

1. грађевинско земљиште:

- 1.1 становање
- 1.2. комерцијалне, привредне и производне зоне
- 1.3. спортско рекреативни комплекси
- 1.4. верски објекти и комплекси

2. пољопривредно земљиште;
3. шумско земљиште;
4. водно земљиште и токови;
5. специфичне/остале намене

3.2.1.2.1. Стамбене зоне

Стамбене зоне на грађевинском земљишту у оквиру грађевинског подручја насељеног места

Као компатибилни садржаји у оквиру претежне намене становања, дозвољене су друге намене: трговина, пословање, производња, услуге, услужно занатство, угоститељство, агенцијски послови, и сл. Оне могу бити организоване у оквиру стамбених објеката (најчешће у приземљу) или у оквиру помоћног објекта на парцели. У зонама породичног становања дозвољене су делатности које не угрожавају основну намену – становање и које немају негативних утицаја на животну средину.

Поред општих правила урбанистичке регулације и парцелације која важе за све објекте у оквиру грађевинског подручја насељеног места дата су и појединачна правила карактеристична за сваки вид становања.

Табела бр. 24. Упоредни приказ урбанистичких показатеља за стамбене зоне у оквиру грађевинског подручја насељеног места

Намена	површина парцеле	Макс. индекс изграђености (И)	Макс.индекс заузетости (З)	Макс. спратност	Мин.% зелених површина
Вишепородично становање	мин.400 m ²	1,8	40%	П+3+Пк	30%
Породично становање	< 600 m ²	1,0	40%	П+1+Пк	30%
	> 600 m ²	0,6	30%	П+1+Пк	40%
Викенд зоне	мин.200 m ²	0,3*	25%*	П+Пк	40%*

Напомена: *максимална БПП за викенд зоне је ограничена на 150 m²

У оквиру формираних сеоских насеља, односно зоне центра насеља, на парцелама на којима постоје стамбени објекти, као и на парцелама у непосредном окружењу, могу се градити и мешовити стамбено – пословни садржаји, као и објекти са искључиво пословним функцијама као пратећим функцијама уз становање. Пословни садржаји у оквиру ових центара могу бити услужне, трговинске, угоститељске, или занатске делатности. У оквиру централних зона насеља могу се градити и објекти од општег значаја, јавне службе – школе, амбуланте, сеоски домови, верски објекти и др. У оквиру подручја центра насеља је дозвољена и изградња вишепородичних објеката према правилима наведеним у овом поглављу.

Вишепородично становање

У централним зонама појединих насеља обухваћених планом и зонама планираним за градњу уз спортске комплексе омогућена је изградња вишепородичних стамбених објеката.

Типологија објеката

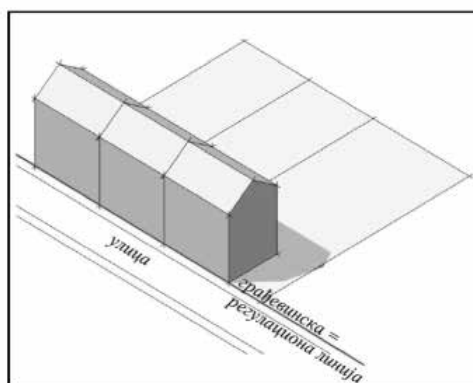
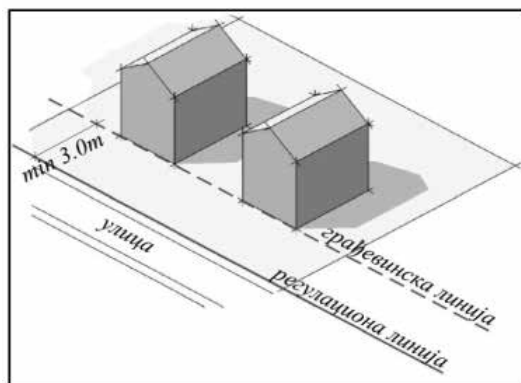
Вишепородични стамбени објекти према типологији градње могу бити слободностојећи, у непрекинутом низу (двострано узидани) или у прекинутом низу (једнострано узидани). Ламеле – објекти који имају више улаза (кућних бројева) сматрају се јединственим слободностојећим објектом.

Табела бр. 25: Минимална површина и ширина фронта парцеле објеката вишепородичног становања:

вишепородично становање	минимална површина парцеле	минимална ширина парцеле
слободностојећи објекти	400 m ²	20,00 m
објекти у низу (једнострано/двостр. узидани)	400 m ²	15,00 m

Положај објекта на парцели

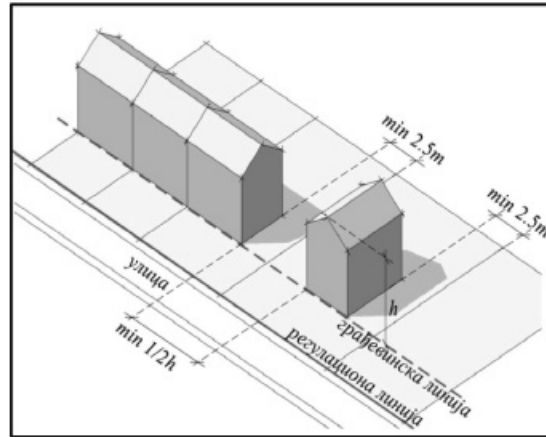
Минимално растојање између регулационе и грађевинске линије за вишепородичне стамбене објекте је 3,00 m, осим за објекте који су постављени у регулисаном делу улице у коме се грађевинска и регулациона линија поклапају.

Минимално удаљење основног габарита (без испада) вишепородичног стамбеног објекта од границе суседне грађевинске парцеле је 2,50m.

Међусобна удаљеност слободностојећих вишеспратних објеката и објеката који се граде у прекинутом низу, износи најмање $\frac{1}{2}$ висине вишег објекта. Ово растојање се може смањити на $\frac{1}{4}$ висине вишег објекта ако објекти на наспрамним бочним фасадама не садрже отворе на стамбеним просторијама (као и атељеима и пословним просторијама). Ово растојање не може бити мање од 5,00 m ако један од зидова објекта садржи отворе за дневно осветљење.

Поред услова из претходне ставке, вишеспратни слободностојећи објекат не може заклањати директно осунчање другом објекту више од половине трајања директног осунчања.

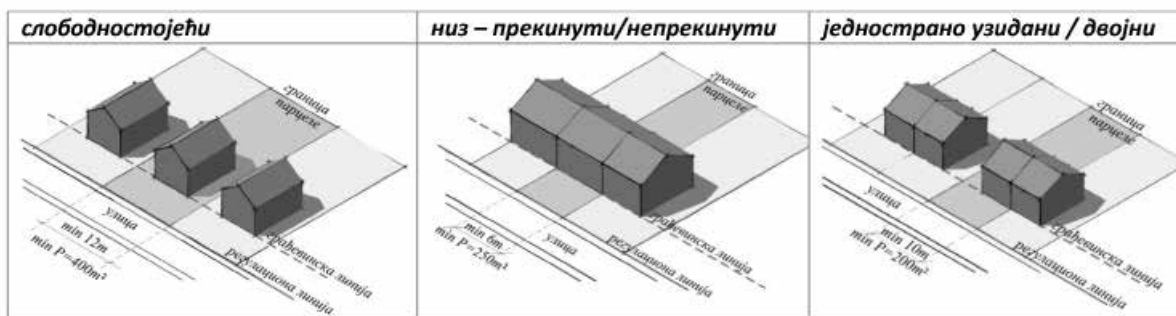
Породично, индивидуално становање

Овај тип стамбене изградње се може планирати на целокупном грађевинском подручју, укључујући и централну зону насеља.

Доминантни су објекти стамбене намене са једном или више стамбених јединица (максимално четири). Обично је простор у дубини парцеле уређен као дворишни врт, често са мањим помоћним или пословним објектима. Присутна је у малој мери, тенденција трансформације нарочито приземних и сутеренских делова објекта у пословни простор. На парцелама породичног становања присутни су и елементи пољопривредног домаћинства: баште, објекти за смештај стоке, пољопривредних машина и сл. У оквиру стамбеног ткива могу бити организоване и комерцијалне делатности као појединачни садржаји.

Типологија објеката

Објекти према типологији градње могу бити слободностојећи, у непрекинутом низу (двострано узидани) или у прекинутом низу (једнострано узидани тј. последњи у низу или двојни). При доградњи и реконструкцији поштовати наслеђену типологију објеката.

Табела бр. 26: Минимална величина парцеле и ширина фронта према улици за породичне стамбене објекте дефинисани су према типологији градње:

вишепородично становање	минимална површина парцеле	минимална ширина парцеле
слободностојећи објекти	400 m ²	12,00 m
објекти у низу (једнострано/двостр. узидани)	250 m ²	6,00 m
једнострано узидани (двојни објекти)	200 m ²	10,00 m

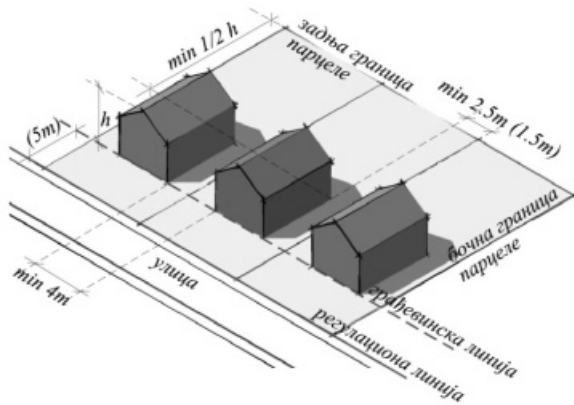
Растојање између грађевинске и регулационе линије за породичне стамбене објекте:

- у зонама у којима постоје изграђени објекти (потпуно или делимично формиран блокови) одређује се према постојећој регулацији (на основу позиције већине изграђених објеката у блоку, зони, окружењу – мин 50%);
- у зонама где нема формиране регулације, препоручено је за нове објекте растојање од 5,0 m.

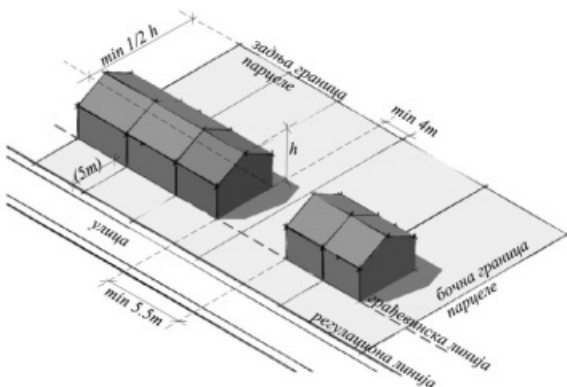
Начин позиционирања објеката на парцели дефинисан је у складу са типологијом објеката:

а) слободностојећи објекти:

Минимално растојање од бочног суседног објекта је 4,0 m; минимално растојање грађевинске линије објекта од бочне границе парцеле: на делу бочног дворишта северне оријентације је 1,50 m (у том случају на калканском зиду дозвољени су само отвори помоћних просторија и степеништа, са минималним парпетом 180 cm); на делу бочног дворишта јужне оријентације је 2,50 m; минимално растојање објекта од задње границе парцеле је $\frac{1}{2}$ висине објекта (али не мање од 4,0 m);

б) прекинути низ/једнострано узидани / двојни објекти: минимално растојање од бочног суседног објекта (једнострано узиданог или слободностојећег) је 5,5 m; минимално растојање грађевинске линије објекта од бочне границе парцеле је 4,00 m; минимално растојање објекта од задње границе парцеле је $\frac{1}{2}$ висине објекта (али не мање од 4,0 m); препоручује се међусобна удаљеност спратних, слободностојећих, стамбених објеката 10,0 m, а приземних 6,0 m; за објекте на грађевинским парцелама чија је ширина фронта парцеле већа од 15,00m међусобна удаљеност је најмање 6,0 m; за стамбене објекте на грађевинским парцелама чија је ширина фронта парцеле мања од 15,00 m међусобна удаљеност износи најмање 5,00 m; за изграђене сеоске објекте који су међусобно удаљени мање од 3,00 m не могу се на бочним странама предвиђати отвори стамбених просторија;

Међусобна удаљеност сеоских објеката који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, утврђује се локацијском дозволом, према врсти изградње у складу са напред наведеним правилима; приликом доградње и реконструкције, минимално удаљење грађевинске линије дограђених делова објеката од регулације је 3,00 m; изузетно, уколико је објекат постављен на регулациону линију саобраћајнице, дозвољено је и дограђене делове

објеката поставити на регулацију; приликом доградње и реконструкције, минимално удаљење бочне грађевинске линије дограђеног дела објекта од границе суседне грађевинске парцеле је 2,50 m.

За изградњу помоћних објеката на парцели утврђује се: 1) на великом броју парцела присутни су поред стамбених и помоћних објекти као и елементи пољопривредног домаћинства, тј. економског дворишта: гараже, оставе, радионице, летње кухиње, магацини хране за сопствену употребу, мањи објекти за смештај стоке, производњу, прераду и складиштење пољопривредних производа и слично; наведене објекте могуће је планирати под условима задовољења свих хигијенских захтева и прописа везаних за заштиту животне средине; 2) помоћни објекти се не урачунавају у корисну бруто развијену грађевинску површину, али се површина под овим објектима узима у обзир при израчунавању индекса заузетости парцеле; 3) максимална висина помоћних објеката износи 5 m.

Код организације сеоског дворишта утврђује се:

1) стамбено двориште садржи: објекте за становање и помоћне објекте уз стамбени објекат (летња кухиња, гаража, остава, надстрешница и слично); дозвољена је организација пољопривредне производње на нивоу окућнице са садржајима повртарства и воћарства;

2) економско двориште садржи: економске и помоћне објекте; економски објекти су објекти за смештај стоке, производни објекти, објекти за прераду пољопривредних производа, објекти за складиштење пољопривредних производа, као и гараже за пољопривредну механизацију, машине и возила. Помоћни објекти у економском дворишту су гараже или надстрешнице за пољопривредну механизацију, машине и возила, као и оставе, гараже и сл. На парцели са нагибом терена према јавном путу (навише), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти. На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишојкоти уз јавни пут.

Поред општих правила потребно је поштовати и посебна правила везана за помоћне објекте: а) међусобна растојања помоћних објеката зависе од организације дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте; б) минимално растојање између стамбеног објекта и објекта за смештај стоке је 15 m; в) минимално удаљење септичке јаме од стамбеног објекта је 6 m, а од границе суседне парцеле 3 m; г) ђубриште и пољски клозет морају бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде најмање 20 m, и то само на нижој коти; д) отпадне воде и ђубре из стаје, свињца или штале треба да отичу у затворену септичку јаму у складу са прописима о заштити животне средине; е) ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање нових економских објеката од границе парцеле не може бити мање од 1 m; е) сточне фарме већег капацитета од 10 условних грла нису дозвољене у оквиру стамбеног подручја.

Зоне викенд насеља

„Викенд зоне” чине групације индивидуалних стамбених објеката лоцираних у природном окружењу који се користе повремено (одмор, рекреација, боравак викендом ван места становања, итд), по правилу ван грађевинског подручја насеља.

Типологија објеката

Према типологији градње викенд куће су слободностојећи објекти.

Правила парцелације и положај објекта на парцели

Викенд куће се граде обично на уситњеним парцелама али је планом омогућена викенд градња на већим парцелама (уз лимитирану максималну бруто површину БПП до 150 m²), мањи део парцеле је намењен за изградњу (окућница) а већи део парцеле се користи за пољопривредну производњу за личне потребе – воћњаци, баште и сл.

При позиционирању објекта на парцели (делу парцеле – окућници) примењују се сва правила позиционирања објекта као за породично становање.

Правила за помоћне објекте на парцели

За помоћне објекте на парцели: летња кухиња, гаража, оставе, радионице и слично важе иста правила као и за породично становање. За парцеле веће од 1.000 m² помоћни објекти могу бити смештени само у делу парцеле за изградњу (окућници).

Стамбене зоне на грађевинском земљишту ван насеља

Важе у потпуности правила грађења за породично становање грађевинско земљиште у насељу, са следећим урбанистичким параметрима:

Табела 27. Урбанистички показатељи за грађевинско земљиште ван насеља

Намена	Мин. нова парцела	Макс. индекс изграђености (И)	Макс. индекс заузетости (С)	Макс. спратност	Мин. % зелених површина
Породично становање	< 600 m ²	0,6	40%	П+Пк	30%
	> 600 m ²	0,4	30%	П+1+Пк	40%

Дозвољава се реконструкција постојећих и изградња нових објекта за породично становање и на простору ван планом одређеног грађевинског земљишта, у следећим случајевима: код већ формираних грађевинских парцела са изграђеним објектима и за парцеле које се непосредно наслањају на грађевински рејон тј. налазе се уз саму границу грађевинског подручја и не захтевају додатно комунално опремање.

3.2.1.2.2. Комерцијалне, привредне и производне зоне

Комерцијални објекти су објекти претежно намењени за комерцијалне делатности: пословне, трговину, занатство, угоститељство, финансијске услуге и други пословни простори.

Комерцијалне делатности могу бити организоване као:

- појединачни садржаји у ткиву, најчешће у централним зонама насеља; и
- комерцијални и пословни комплекси у привредним зонама.

Привредни објекти су намењени за разноврсне привредне делатности: објекти саобраћајне привреде, складишта, продајни објекти, индустријска и занатска производња, и др.

Привредне делатности могу бити организоване као:

- појединачни садржаји у ткиву;
- производни комплекси у привредним зонама; и
- привредне зоне посебне намене.

Поред општих правила регулације и парцелације који важе за све објекте у оквиру грађевинског земљишта, дата су и посебна правила за комерцијалне и привредне објекте:

- појединачни комерцијални и привредни садржаји у ткиву; и
- комерцијално – пословни и производни комплекси у привредним зонама.

Намена објекта

На територији општине Лазаревац производне зоне обухватају широк спектар делатности које су обично међусобно повезане, почев од индустријске, мануфактурне и занатске производње, објекта саобраћајне привреде, грађевинских погона, преко складишта, робно-транспортних центара, продаје на отвореном, па до оних облика малопродаје који захтевају велике продајне просторе типа хипермаркета.

Комплекси у привредним зонама углавном су организовани као вишефункционални мешовити производно-комерцијални комплекси у које спадају и комплекси посебне намене. Дозвољене су све групе делатности осим оних које угрожавају људе и животну средину (земљиште, ваздух и воду).

Модерна производна локација подразумева решавање више значајних ствари а то су: јасно дефинисане власничко правне односе, зоне су по правилу веће од 2 ha и правилног су облика, за зону постоји одговарајућа планска документација, зона је инфраструктурно опремљена, постоји одговарајућа путна инфраструктура, постоји могућност проширења зоне.

Урбанистички показатељи

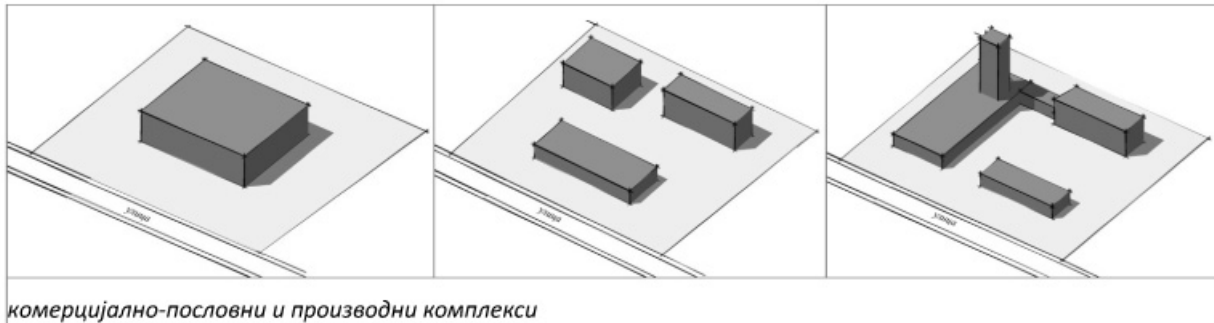
Табела бр. 28: За производне комплексе у обухвату плана дефинисани су максимални урбанистички показатељи:

	Максимални индекс изграђености (И)	Максимални индекс заузетости (С)	Максимална спратност	Минимални % зелених површина	Бр. паркинг места на 100 m ²
Производни комплекси	2,0	60%	До 16 m (осим тех. објекта)	20%	0,5

Типологија објеката

Објекти су најчешће слободностојећи, груписани на различите начине у јединствени комерцијално – пословни или производни комплекс.

комерцијално-пословни и производни комплекси

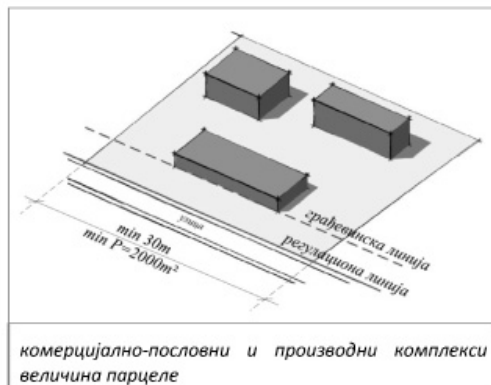
Правила парцелације

Дозвољена је изградња већег броја објеката на јединственој парцели комплекса.

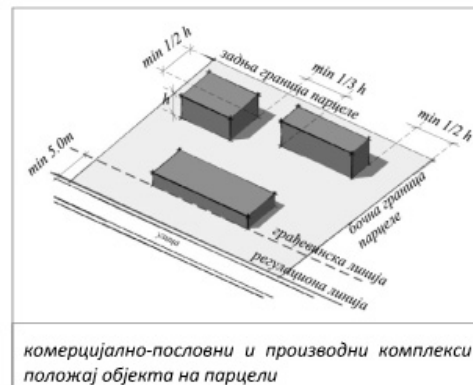
За комерцијалне, пословне и привредне комплексе дефинисана је минимална величина парцеле (комплекса) и ширина фронта према улици:

- минимална величина парцеле = 2000 m²
- минимална ширина парцеле = 30,00 m

Уколико грађевинска парцела нема директан приступ на саобраћајницу, може имати колски прилаз са друге парцеле (сукориснички) који је минималне ширине 3,50 m.

комерцијално-пословни и производни комплекси
величина парцеле

комерцијално-пословни и производни комплекси
положај објекта на парцели

Положај објекта на парцели

Комплекси у привредним зонама треба да буду организовани тако да су комерцијални објекти, административна или управна зграда или садржаји којима приступају посетиоци (изложбени салони, продајни простори, благајна и сл.), позиционирани према јавној површини (улици), а производни објекти (производне хале, магацини, складишта и сл.) у залеђу парцеле.

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије за објекте комплекса је 5 m од регулације саобраћајнице. У простору између регулационе и грађевинске линије може се поставити само портирница – улазни и контролни пункт комплекса.

Минимално растојање од бочних и задње границе парцеле је 1/2 висине вишег објекта, а не мање од 5 m, уз обавезу садње најмање једног дрвореда.

Међусобно растојање између објеката је минимално 1/3 висине вишег објекта, али не мање од 4 m.

Висинска регулација

Максимална висина привредних објеката је 16 m. Ово ограничење се не односи на технолошке и посебне објекте комплекса (чија се површина не урачунава у корисну БРГП: димњаци, торњеви и сл.).

Правила за слободне и зелене површине на парцели

Минимални проценат озелењених површина у комплексу је 20%.

У оквиру комплекса предвидети подизање појасева заштитног зеленила (компактни засади листопадне и четинарске вегетације).

Минималне ширине појаса заштитног зеленила за производне комплексе су:

- 2 m од бочних и задње границе парцеле,
- 6 m према саобраћајници.

Сва неопходна заштитна одстојања – од суседа, појасеви санитарне заштите и др., морају се остварити унутар саме парцеле.

У оквиру комплекса није дозвољено планирање површина за отворене депоније већ је неопходно предвидети посебне просторе за сакупљање, примарну селекцију и одношење комуналног и индустријског отпада.

Складиштење материјала и робе на отвореном делу парцеле не сме бити организовано у делу парцеле према јавној површини (улици), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом.

У зависности од технолошког процеса у оквиру комплекса потребно је планирати претоварно– манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила.

Правила за посебне објекте у комплексима

Дозвољава се изградња посебних објеката који се не урачунавају у корисну БРГП, као што су димњаци, ветрењаче, водоводни торњеви, рекламни стубови, и др.

Посебни објекти морају бити позиционирани на парцели (комплексу) у оквиру грађевинских линија.

Дозвољена висина за рекламне стубове је 30 m, а за инфраструктурне објекте се утврђује изузетно и већа висина, према технолошким потребама. Уколико су посебни објекти виши од 30 m неопходно је прибавити мишљење и сагласност институција надлежних за безбедност ваздушног саобраћаја.

Посебни објекти у производним комплексима се постављају тако да не представљају опасност по безбедност и животну средину. Потребна је верификација идејног пројекта на Комисији за планове, пре издавања одобрења за изградњу.

Појединачни привредни садржаји у стамбеном ткиву

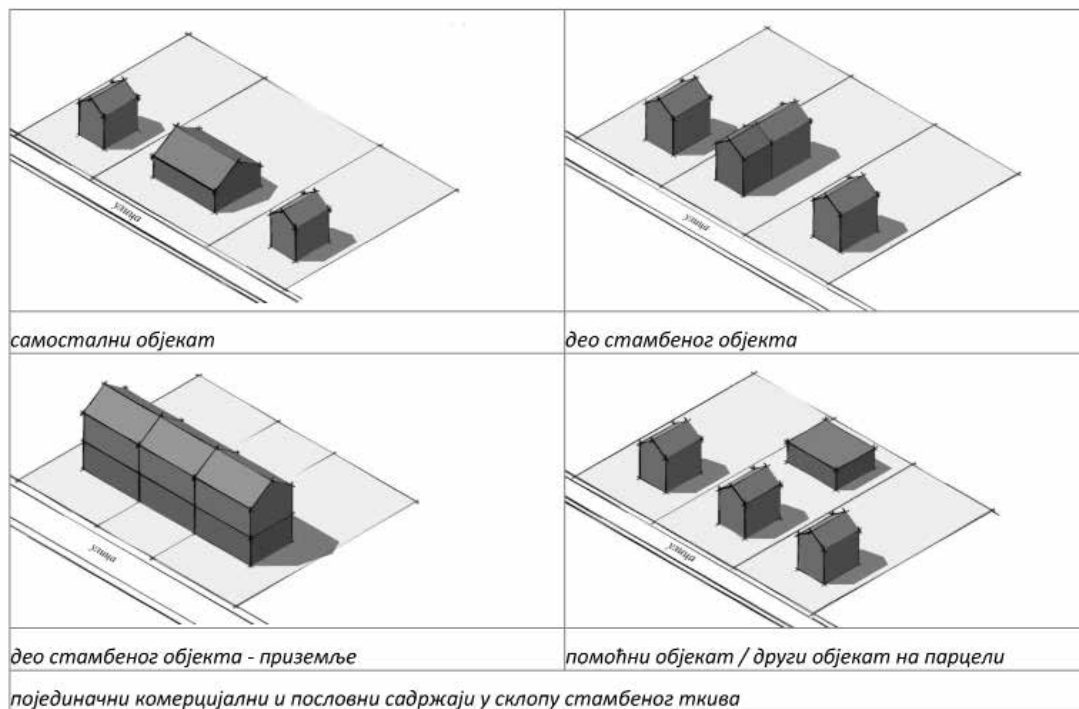
У оквиру зона становања могу се развијати појединачни комерцијални, пословни и привредни садржаји из карте еколошког оптерећења типа А И Б чији је просторни развој условљен потребама околних корисника као што су мали занатски и производни погони: мале фирме, пекарска производња, механичарске радионице, мања складишта грађевинског материјала, итд.

Намена објеката

За изградњу комерцијалних, пословних и привредних садржаја у оквиру зона становања, поред општих правила регулације и парцелације, дефинисана су и посебна правила. Појединачни комерцијални и привредни садржаји у склопу стамбеног ткива су: а) комерцијални и сродни садржаји локалног снабдевања и услуга: продавнице, пословни простори, занатске радње, ресторани, ветеринарске амбуланте, итд; б) мање производне јединице – мали занатски и производни погони: мале фирме, пекарска производња, механичарске радионице, мања складишта грађевинског материјала, итд.

Појединачни производни и пословни садржаји у склопу стамбеног ткива могу се организовати као:

- самостални објекат на парцели; и
- у склопу стамбеног објекта: (препоруча: у приземној етажи, у делу објекта према задњем дворишту), у склопу помоћног објекта или као други објекат на парцели, уколико је парцела већа од 2.000 m².

За објекте у ткиву важе иста правила урбанистичке регулације и парцелације (индекс изграђености, индекс заузетости, спратност, парцелација, позиционирање објекта на парцели, итд.) као за стамбено ткиво у складу са типологијом изградње. Такође, поред општих и правила за становање исте типологије, важе и следећа правила:

– приступи-улази у објекте или делове објеката морају бити одвојени од улаза у стамбени део објекта или организовани тако да не ометају коришћење стамбеног простора;

– уколико јединица комерцијалног објекта или малог производног погона нема директан приступ на саобраћајницу, мора имати обезбеђен колски прилаз са друге парцеле (сукориснички) минималне ширине 3,50 m;

– организација парцеле која садржи производни објекат мора бити таква да не угрожава функционисање контактних парцела друге намене;

– својим изгледом, материјализацијом и волуменом, објекат не сме да наруши архитектонски и урбанистички концепт окружења, односно не може бити изграђен као монтажни објекат или објекат од некавалитетних материјала;

– није дозвољено складиштење и депоновање материјала и робе (отпадни материјали, грађевински материјали, ауто-отпади и сл.) у отвореном простору на парцели – дворишту, привредне делатности не смеју угрожавати квалитет становања у објекту, на парцели, суседству – буком, загађењем, саобраћајним оптерећењем итд.;

– у склопу парцеле мањег привредног објекта (производног погона) неопходно је формирати појас заштитног зеленила у минималној ширини 3.00 m према контактним парцелама друге намене и 6,00 m према улици; и

– на грађевинској парцели пословног или производног објекта у стамбеном ткиву могу да се граде помоћни објекти и то: гараже, оставе, портирнице настрешнице, тремови и слично, који могу појединачно бити корисне површине до 30 m². За ове објекте важи део табеле урбанистичких показатеља, који се односи на компатибилне садржаје.

3.2.1.2.3. Спортско-рекреативни комплекси

Спортски центри

– зона спортског центра уређује се обавезно као јединствен комплекс, уз обавезну претходну израду и верификацију урбанистичког пројекта;

– највећи дозвољени индекс заузетости објектима је 30%;

– у заузетост земљишта не урачунавају се спортски терени и игралишта;

– највећи дозвољени индекс изграђености објеката је 0,6;

– највеће дозвољене висине зграда П+Пк, а хала 12,0 m;

– најмања дозвољена удаљеност објеката од граница парцеле је 12,0 m;

– обавезно обезбеђења два паркинг места на парцели на сваки терен или игралиште;

– обавезно додатно обезбеђења два паркинг места на парцели на сваких 200 m² објеката; и

– нема других посебних правила ни посебних ограничења за ову намену.

Аквапаркови

– зона аквапарка уређује се обавезно као јединствен комплекс, уз обавезну претходну израду и верификацију урбанистичког пројекта;

– највећи дозвољени индекс заузетости објектима је 20%;

– највећи дозвољени највећи дозвољени индекс изграђености објеката је 0,4;

– највеће дозвољене висине зграда П+Пк;

– најмања дозвољена удаљеност објеката од граница парцеле је 12,0 m;

– обавезно обезбеђења једно паркинг места на парцели или на сваких 200 m² комплекса; и

– нема других посебних правила ни посебних ограничења за ову намену.

3.2.1.2.4. Верски објекти и комплекси

Верски објекти припадају категорији јавних садржаја у којима религиозни део становништва испуњава духовне потребе у складу са конфесијом, Верски објекти су компатибилни са наменом: становање, мешовити градски центри, комерцијални садржаји и остале зелене површине.

Основне категорије верских објеката за које важе општи критеријуми, су:

– верски објекти – богомоље које користи локална заједница;

– верски објекти – богомоље за потребе седишта цркава и верских заједница вишег ранга верске хијерархије; и

– остали верски објекти (административни, школски, културни, објекти социјалног старања деце, омладине, старих, итд).

Општи критеријуми за планирање верских објеката су:

– поштовање идентитета града (чување визуелног, историјског, културног идентитета града)

– потребе верника

– значај верског објекта за локалну заједницу

Величина богомоље зависи од: облика, величине парцеле, посебних захтева верских заједница везаних за богослужење, од броја гравитирајућих верника. Бруто површина основе богомоље одговара стандарду од 0.025 до 0.06 m²/вернику гравитационог подручја.

Ако је број верника већи од 3.500, бруто површина основе богомоље се утврђује применом наведеног стандарда опслужености. Ако је број верника мањи од 3.500, бруто површина основе богомоље може бити већа од површине добијене применом стандарда опслужености.

Уколико локалну заједницу опслужује више богомоља, узима се њихов укупна бруто површина.

Општи критеријуми за остале верске објекте, осим храмова и других здања за богослужбене потребе, парохиских домова, објекте као што су: административно-управне зграде, школе, интернати, болнице, стамбене зграде, производни и други објекти, могу подизати у складу са законом.

Остали критеријуми за вредновање локација су: саобраћајна приступачност, близина линија и стајалишта ЈГС, карактер функционалног окружења, повезаност са амбијенталним и природним целинама, визуре и сагледљивост објекта.

Уобичајена величина парцеле за верски објекат локалне заједнице је између 3.000-5.000 m². Препорука је да индекс заузетости парцеле буде до 30%, а индекс изграђености до 0.8.

За парцеле у спољашњој и рубној зони, потребно је планирати већи проценат слободних и зелених површина, а препорука је да у централној и средњој зони зелене површине заузимају мин. 30% парцеле.

Укупна бруто површина свих објеката основне и пратеће намене треба да одговара стандарду од 0.1 m²/вернику. Када је основни објекат капела, било као самостални објекат или као део објекта друге намене, нису потребни пратећи објекти.

Посебне препоруке за локације и верске објекте за потребе Српске православне цркве

Површину парцеле (порте) димензионисати према параметру 0.3-0.5 m² по вернику и са параметром већим од 0.5 m² уколико се тиме добија просторно целовитије решење одређено конфигурацијом терена, у циљу очувања доминантне матрице улица, постојећег квалитетног зеленила и сл. Уколико се ради о седишту вишег реда у верској хијерархији, површина парцеле се повећава за 120-150% у односу на ниво парохije.

Порта представља специфичну просторно градитељску целину, и има статус предулаза у храм, у функцији је и обредно-религиозне службе и за православне вернике и сама представља свето место.

Црква се по правили гради као слободностојећа – неутраљена и у средишту је порте. Најважније препоруке за порте и објекте парохиских цркава јесу:

– порта треба да је правилног облика, а препорука је да буде са најмање две стране ограничена јавном површином;

– цркве код нових локација оријентисати по оси запад-исток са олтаром на истоку, уз могућа одступања која Првославна црква толерише (до 30°);

– око цркве обезбедити слободан застрти простор у једном нивоу мин. ширине 4,0 m за потребе обреда који се врши на отвореном;

– порту оградити транспарентном оградом, са наглашеном улазном капијом и њеним пожељим лоцирањем на западу;

– партерним решењем обезбедити несметано кретање лица са посебним потребама;

– препорука је да зеленило заузима мин. 30% површине порте, а код порти већих од 5.000 m² и 50%;;

– индекс заузетости парцеле зависи од величине порте, а препорука је да за порте до 3.000 m² износи 20-25%, за порте од 3.000-5.000 m² око 20%, а за порте веће од 5.000 m² од 15-20%;

3.2.2. Правила грађења на пољопривредном земљишту

Утврђује се заштитна зона минималне ширине 800 m, између стамбених објеката (зона) и пољопривредних површина (њива, плантажних воћњака и сл.), на којима је заступљена интензивна пољопривредна производња уз редовну употребу агрохемијских средстава.

Утврђује се минимални заштитни појас између границе пољопривредних парцела и обале водотока ширине 10 m, у коме није дозвољено коришћење агрохемијских средстава.

Утврђује се заштитна зона минималне ширине између границе комплекса фарми и других објеката у суседству, и то: од стамбених зграда (стамбених зона/насеља), магистралних путева и речних токова у ширини од 200 m, а од изворишта водоснабдевања у ширини од 800 m. Фарме могу бити на међусобној удаљености мањој од 200 m уколико нема кумулативних и синергијских утицаја.

Препоручена одстојања могу бити и већа уколико то покажу резултати процена утицаја пројеката на животну средину.

Обавеза власника и корисника обрадивог пољопривредног земљишта је да:

– воде евиденцију о количини унетих минералних и органских ђубрива и пестицида;

– по потреби, а најмање сваких пет година врше контролу количине унетог минералних и органских ђубрива и пестицида;

– поступају по препоруци из извештаја о резултатима испитивања.

На подручју плана предвиђена је изградња објеката компатибилних основној намени за развој пољопривредне производње и то у оквиру пољопривредног земљишта.

Намена објеката

Дозвољена је изградња објеката уколико не угрожавају подземне воде и то:

– магацини репроматеријала (семе, вештачка ђубрива, саднице и сл.), објекти за смештај пољопривредне механизације, објекти за производњу воћа и поврћа у затвореном простору (стакленице, пластенице), објекти за производњу гљива, рибањаци, сушаре за воће и поврће, хладњаче, као и ергеле, хиподроми и сл.;

– објеката за финалну прераду пољопривредних производа; и

– објеката намењених за интензиван узгој стоке, перади и крзнаша (фарме, кланице и сл.).

Стамбени објекти у функцији пољопривредне производње изван грађевинског подручја, могу да се граде само за властите потребе и у функцији обављања пољопривредне делатности.

Типологија објеката

Објекти намењени пољопривредној производњи су слободностојећи објекти (стамбени и производни) или групације слободностојећих објеката међусобно функционално повезаних (производни).

Правила за формирање комплекса

Табела бр. 29: Величина парцеле (комплекса) на којој је могућа изградња објеката у функцији примарне пољопривредне производње утврђује се зависно од врсте и интензитета производње према следећим условима*:

пољопривредни објекти	минимална величина комплекса
– за интензивну сточарску производњу	5 ha
– за интензиван узгој перади и крзнаша	2 ha
– за интензивну ратарску производњу на поседу	5 ha
– за узгој воћа и поврћа на поседу*	2 ha
– за виноградарство на поседу	1 ha
– за узгој цвећа на поседу*	0,5 ha

Максималан индекс заузетости земљишта под објектима је 60%, а максимална спратност П+Пк*.

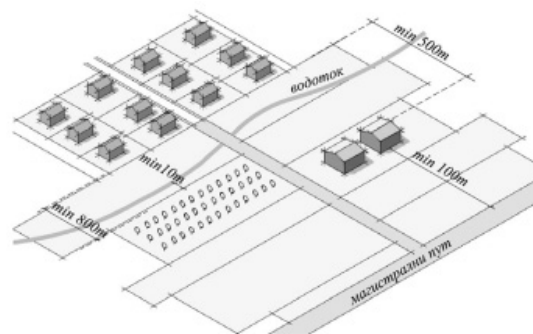
Позиционирање објеката и мере заштите од утицаја пољопривреде

За позиционирање производних објеката који су у функцији пољопривреде примењују се следећа минимална заштитна одстојања:

- од саобраћајнице (магистралног пута) 100 m; и
- од грађевинског подручја насеља 500 m*.

* (не односи се на стакленике, пластенике и силосе).

Одстојање између стамбених објеката и ораница (воћњака) који се интензивно третирају вештачким ђубривом и пестицидима је минимум 800 m. У заштитном појасу између границе пољопривредне парцеле и обале водотока од 10 m није дозвољено коришћење пестицида и вештачких ђубрива.

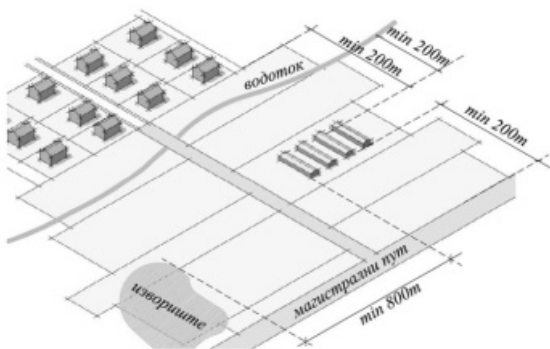

Пољопривредни објекти у функцији ратарства

Позиција објеката за узгој стоке (сточне фарме) одређује се у складу са капацитетом објекта и положајем објекта у односу на насеље. Објекти за интензиван узгој стоке, перади и крзнаша које имају преко 50 условних грла могу да се граде само уз услов да не угрожавају подземне воде.

Минимална заштитна одстојања између границе комплекса сточне фарме и објеката у суседству су:

- од стамбених зграда, магистралних путева и речних токова – 200 m; и
- од изворишта водоснабдевања – 800 m.

Пољопривредни објекти за узгој стоке

Наведена растојања могу бити и већа ако то покаже процена утицаја на животну средину за фарме са преко 500 условних грла, као и објекти од општег интереса утврђени на основу закона.

Минимални капацитет основне производње уз који може да се одобри изградња објекта примарне дораде или прераде (кланица, хладњача, и сл.) износи 100 условних грла.

Објекти на којима се одржавају сточне пијаце, сајмови и изложбе морају да испуњавају следеће услове:

- да се налазе изван насеља;
- да се не граде на земљишту које је подводно и угрожено од поплава;
- да нису удаљени од главног пута;
- да нису за последњих 20 година служили за сточна гробља и јавно ђубриште;
- исложбене просторије могу изузетно да се налазе и у самом насељу;
- да има само један улаз довољно простран и са изграђеним вратим; и
- да има посебно издвоје простор за животиње за које се приликом контроле утврдило да су заражене или су сумњиве на заразу.

Величина простора зависи од обима и врсте промета животиња водећи рачуна да просечна одређена површина се мора повећати за 15% површине на име путева и изградњу манипулативних и санитарних обеката:

- по грлу крупних животиња 2 m²;
- по телету 1,2 m²;
- по овци, односно свињи преко 50kg - 1 m²; и
- по јагњету и прасету 0,5 m².

Рибњаци

Основни технички услови изградње рибњака су: границе рибњака морају бити означене видљивим ознакама; рибњак мора да располаже уређајима за упуштање и испуштање воде, уређајима за регулисање нивоа воде, као и уређајима који спречавају пролаз риба, рибље млађи и икре у или из рибњака; рибњак мора бити заштићен од поплава; за уклањање смећа и штетних отпадака из рибњака мора постојати уређено место или изграђен технички уређај, који онемогућава загађење рибњака и његове околине; уколико је могуће рибњак треба да је ограђен; отворено фронтско окно не може да се користи за рибњак. За изградњу односно реконструкцију рибњака на земљишту намењеном производњи у функцији пољопривреде потребни су сагласност Министарства за пољопривреду и водопривредни услови од Јавног водопривредног предузећа.

3.2.2.1. Услови грађења економских објеката у оквиру пољопривредних домаћинстава која се баве пољопривредном производњом мањег капацитета

Правила парцелације

Породични стамбени објекти се граде на засебним грађевинским парцелама. Није дозвољена изградња више објеката на парцели, осим пратећих помоћних објеката максималне површине 50 m², у служби пољопривреде, радионице, гараже, вртни павиљони, стаклене баште, затворени базени, фонтане, спортски терени и сл.

Изградња другог објекта (стамбеног, пословног, привредног, пољопривредног и др.) на истој парцели (уз обезбеђење прилаза до сваког објекта) дозвољава се само на парцелама већим од 2.000 m².

Уколико грађевинска парцела нема директан приступ на саобраћајницу, мора да има колски прилаз са друге парцеле (сукориснички) који је минималне ширине 2,50 m.

Правила за помоћне објекте на парцели

На великом броју парцела породичног становања присутни су поред стамбених и помоћни објекти као и елементи пољопривредног домаћинства, тј. економског дворишта: гараже, оставе, радионице, летње кухиње, магацини хране за сопствену употребу, мањи објекти за смештај стоке, производњу, прераду и складиштење пољопривредних производа и слично. Наведене објекте могуће је планирати под условима задовољења свих хигијенских захтева и прописа.

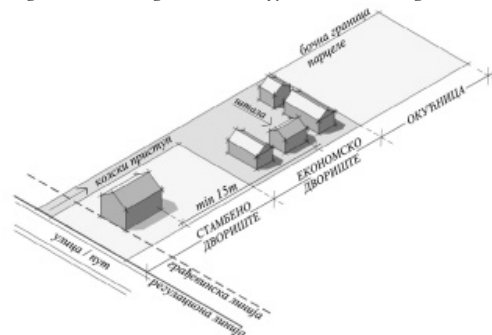
Помоћни објекти се не урачунавају у корисну бруто развијену грађевинску површину, али се површина под овим објектима узима у обзир при израчунавању процента заузетости парцеле.

Максимална висина помоћних објеката износи 5 m.

Стамбено двориште садржи: објекте за становање и помоћне објекте уз стамбени објекат (летња кухиња, гаража, остава, надстрешница и слично). Дозвољена је организација пољопривредне производње на нивоу окућнице са садржајима повртарства и воћарства.

Економско двориште садржи економске и помоћне објекте. Економски објекти су објекти за смештај стоке, производни објекти, објекти за прераду пољопривредних производа, објекти за складиштење пољопривредних производа, као и гараже за пољопривредну механизацију, машине и возила.

Правила за организацију сеоског дворишта

Помоћни објекти у економском дворишту су гараже или надстрешнице за пољопривредну механизацију, машине и возила, као и оставе, гараже и слично.

На парцели са нагибом терена према јавном путу (навише), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти. На парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти уз јавни пут.

Поред општих правила потребно је поштовати и посебна правила везана за помоћне објекте:

- међусобна растојања помоћних објеката зависе од организације дворишта, с тим да се „прљави” објекти могу постављати само низ ветар у односу на „чисте” објекте;
- минимално растојање између стамбеног објекта и објеката за смештај стоке је 15 m;
- минимално удаљење септичке јаме од стамбеног објекта је 6 m, а од границе суседне парцеле 3 m;
- ђубриште и пољски клозет морају бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде најмање 20 m, и то само на нижој коти;
- отпадне воде и ђубре из стаје, свињца или штале треба да отичу у затворену септичку јаму у складу са прописима о заштити животне средине;
- ако се економски делови суседних парцела непосредно границе, растојање нових економских објеката од границе парцеле не може бити мање од 1 m; и
- сточне фарме већег капацитета од 10 условних грланису дозвољене у оквиру стамбеног подручја.

3.2.3. Правила грађења на шумском земљишту

У шумама могу да се граде објекти у складу са плановима газдовања шумама и посебним прописом којим се уређује област дивљачи и ловства, кроз годишње извођачке планове у складу са Законом о шумама („Службени гласник РС”, број 30/10 од 7. маја 2010. године)

У шуми и на удаљености мањој од 200 m од руба шуме не могу да се граде ђумуране, кречане, циглане и други објекти са отвореном ватром.

Забрањено је крчење и пустошење, чиста сеча која није одобрена као редован вид обнављања шума (ЕА Тополе, багрем, реконструкције). Крчење шуме се може дозволити само у случајевима када то захтева јавни интерес утврђен на основу закона.

Техничка инфраструктура (шумске саобраћајнице, противпожарне пруге и други објекти који служе газдовању шумама) планира се, гради, одржава и користи на начин који не угрожава:

- изворишта вода и водне токове;
- станишта значајна за опстанак дивљих биљних и животињских врста;
- процес природног подмлађивања у шуми;
- културну и историјску баштину;
- остале општекорисне функције шума;
- стабилност земљишта и не узрокује ерозију и бујице.

На шумском земљишту могу да се граде:

- објекти за туристичко-рекреативне сврхе;
- пратећи објекти (шанк-барови, настрешнице, одморишта, просторије за опрему и сл.);
- партерно уређење (одморишта, стазе и сл.); и
- објекти у функцији ловства и узгоја ловне дивљачи (хранилишта, појилишта, чеке и сл.).

Објекти се не смеју градити од бетона, већ се препоручује употреба природних материјала (дрво, камен, шиндра) и традиционалних форми.

Шумске стазе, бицикличке стазе, просецање прогала и постављање екстерног мобилијара треба да се усклади са Основама газдовања шумама за газдинску јединицу на предметном подручју.

У комерцијалном ловишту се дозвољава изградња објекта ловачке куће, као и објеката компатибилних шумском земљишту и основној намени (чеке, узгајалишта, хранилишта и сл). Објекти морају бити од дрвета.

Процена утицаја на животну средину је обавезна у случају пошумљавања нешумског земљишта већег од 50 ha и

крчење шума са променом намене на површини преко 10 ha, као и за све радове у заштићеним природним добрима.

Промена намене шума и шумског земљишта може да се врши се уз сагласност надлежног Министарства: када је то утврђено планом развоја шумског подручја; ако то захтева општи интерес утврђен посебним законом или актом Владе; ради изградње објеката за заштиту људи и материјалних добара од елементарних непогода и одбране земље; ради изградње економских или стамбених објеката сопственика шума на површини до 10 ари; ради изградње објеката за коришћење осталих обновљивих извора енергије малих капацитета (мале електране и други слични објекти, у смислу прописа којим се уређује област енергетике) и експлоатације минералних сировина, ако је површина шума и шумског земљишта за ове намене мања од 15 ha.

Променом намене шума не сматра се чиста сеча шума ради: изградње водова (електро, ПТТ и жичара) у функцији газдовања шумама; изградње шумских путева и других објеката који служе газдовању шумама; отварања противпожарних линија ради гашења високих шумских пожара; просецања пролаза за извршење геодетских радова, геолошких истраживања и других радова; сузбијања биљних болести и штеточина; научноистраживачких огледа; поновног коришћења копова и одлагалишта пепела на површинама које су пошумљене по пројектима рекултивације; других природних појава којима је угрожена већина шумског дрвећа, ако се тиме не угрожавају заштитне функције шума.

3.2.4. Правила грађења на водном земљишту

У складу са одредбама важеће регулативе, уређује се правни статус вода, управљање водним објектима и водним земљиштем па је потребно испунити услове које приписује овај закон:

– Ради очувања и одржавања водних тела површинских и подземних вода и заштитних и др. водних објеката, спречавања погоршања водног режима, обезбеђења пролаза великих вода и спровођење одбране од поплава, као и заштите животне средине.

– Израдиће се планска документација у складу са важећим законом и прописима из области водопривреде и осталим законима и прописима.

– План се усаглашава са водопривредном основом Србије и са планским документом из области водопривреде (стратегија управљања водама на територији Републике Србије, план управљања водама на водном подручју са програмом мера, план управљања ризицима од поплава са картама угрожености и картама ризика од поплава, општи и оперативни план за одбрану од поплава, план заштите вода од загађења и др.), важећом законском регулативом, којима су утврђена планска акта за управљање водама и дефинисано усаглашавање, преиспитивање и новелирање планске документације.

У плавним зонама свих водотока не дозвољава се изградња нових привредних, стамбених и др. објеката, ширење већ постојећих, нити подужно вођење саобраћајних и инфраструктурних система испод кота до којих досеже велика вода вероватноће 0.5%. На преласку водотока линијским системима исти се морају висински издићи и диспозиционо тако решити да буду заштићени од поплава вероватноће 0.5% (20-годишња велика вода).

Захватање воде из водотока дозвољено је само уз одговарајуће водопривредне сагласности уз обавезу обезбеђења гарантованог протока. Вода која се наменски испушта за РБ „Колубара” не сме се захватати за потребе пољопривреде или неких других корисника.

Вода се за технолошке потребе захвата из реке Колубаре на два места. Узводни водозахват, у близини измештеног ушћа реке Пештан у Колубару, снабдева предузећа која се налазе у близини насеља Вреоци. То су предузећа ТО „Вреоци”, „Колубара–Прерада”, Вреоци, „Колубара ИГМ – Гасбетон”, која сада захватају током године око 100 L/s, осим у периоду мај–септембар, када се потрошња смањује, на око 75 L/s.

Други водозахват, за термолектрране РЕИС-а, лоциран је низводније, и налази се у кориту Колубаре непосредно наспрам ТЕ „Колубара А”. На њему се захватало, до привременог онеспособљавања ТЕ Колубара А око 340 L/s, током девет месеци, с тим што је потрошња воде у јулу, августу и септембру по правилу снижавана на око 250 L/s. На истом месту ће се реализовати захват и за нову ТЕ-ТО „Колубара Б”.

Код укрштања инфраструктурних објеката са водотоцима, уважити следеће:

- код подземних укрштања ове објекте водити кроз заштитне цеви тако да горња ивица буде на минимум 1,50 m испод нивелете дна нерегулисаних, као и на минимум 0,80–1,00 m испод нивелете дна регулисаних корита,

- у зонама водотока трасе што даље од горњих ивица природних протицајних профила, уз примену техничких мера за очување како ових објеката тако и стабилности корита водотока.

Нивелете мостова, пропуста и прелаза преко водотокова, морају бити тако одређене, да доње ивице конструкције ових објеката имају потребну сигурносну висину – зазор изнад нивоа меродавних речних великих вода.

3.2.5. Правила грађења специфичних/осталих намена

3.2.5.1. Објекти у функцији туризма

Основни принципи и правила уређења: у природним срединама као што су шуме, поља и ливаде, језера, водене акумулације и друго, али и изграђеним срединама, могу се градити објекти или комплекси у функцији различитих видова туризма, као што су: спортско-рекреативни, здравствено-реhabилитациони, културно-манifestациони, етно туризам, ловни, риболовни и сл, у зависности од предности и захтева конкретне локације. То могу бити најразноврснији објекти, типа: хотели, кампови, ресторани, базени, голф терени, хиподроми, школе у природи, парк културе, етно насеља, уметничке колоније, летње позорнице, амфитеатри, и слични садржаји.

Све слободне површине у склопу комплекса треба да буду парковски озелењене и уређене. Туристичко-рекреативни комплекси морају бити опремљени неопходном комуналном инфраструктуром и санитарно-техничким уређајима, а архитектонска обрада ових објеката може се третирати слободно, са циљем да своју намену и функцију уклопе у околни пејсаж. Режији коришћења морају да буду такви да осигурају земљиште од појаве ерозивних и других негативних процеса и поремећаја, а уз услове и сагласности надлежних предузећа. На водним и шумским теренима постојећа вегетација се не сме угрозити, због функције коју обавља. На постојећим објектима дозвољени су радови на реконструкцији и ограниченој доградњи (неопходни пратећи објекти и површине), уколико то просторне могућности дозвољавају. На просторима који су предвиђени за подизање оваквих објеката, слободан терен мора се користити заједнички без ограђивања и парцелисања. На овим теренима постојећа вегетација се не сме угрозити, или се то минимално чини, због заштитне функције коју обавља.

За мање објекте у функцији туризма (мотеле, хостеле, пансионе, преноћишта и др.), угоститељске објекте као и галерије, изложбене, конгресне и забавне објекте који су у

непосредној вези са угоститељским објектима и објектима спортско рекреативног садржаја или са њима чине јединствену целину важе иста правила као за објекте комерцијалне и пословне делатности.

Туристичке локације под којом се подразумева ужа, саобраћајно повезана и инфраструктурно опремљена просторно-технолошка целина, која садржи једну или више туристичких атракција, разрађиваће се на основу студије оправданости за проглашење туристичког простора („Службени гласник РС”, број 20/2010) којим је прописан начин израде и садржај планских докумената неопходних за проглашење и уређење туристичке локације или на основу урбанистичког пројекта уз добијене сагласности надлежних органа и служби за заштиту животне средине, природе, водопривреде, енергетике и др.

Место за одмор под којим се подразумева део туристичког простора, туристичког места или насељеног места које представља интегрисану и функционалну целину објеката и других садржаја за смештај и боравак туриста без сталних становника, са изграђеним објектима туристичке инфраструктуре и туристичке супраструктуре разрађиваће се, такође, на основу Правилника о садржини и начину израде планских докумената као и студије оправданости за проглашење туристичког простора („Службени гласник РС”, број 20/2010), којим је прописан начин израде и садржај планских докумената неопходних за проглашење и уређење места за одмор или на основу урбанистичког пројекта уз добијене сагласности надлежних органа и служби за заштиту животне средине, природе, водопривреде, енергетике и др.

Објекти намењени туризму могу бити:

- смештајни: мотели, кампинг плацеви и сл.;
- комерцијални: продајни објекти за снабдевање корисника туристичких зона и сл.;
- угоститељски: ресторани, кафеи и сл.; и
- рекреативни и спортски: марине, отворени и затворени базени, купалишта, игралишта итд.

Табела бр. 30: *Максимални урбанистички показатељи (на нивоу парцеле) за објекте намењене туризму у складу са наменама*

врста туристичког објекта	мин. П парцеле/ комплекса (y m ²)	макс. индекс изграђености	макс.индекс заузетости (y %)	макс. спратност
СМЕШТАЈНИ				
– Објекти уз саобраћајнице	1000	1,2	50	П+1+Пк
– Објекти у природним комплексима	2000	1,6	70	П+1+Пк
– Објекти у ловишту	1000	0,8	50	П+Пк
– Објекти уз заштитну зону споменика културе	1000	0,8	50	П+Пк
КОМЕРЦИЈАЛНИ	500	0,8	50	П+Пк
УГОСТИТЕЉСКИ	1000	0,7	70	П
РЕКРЕАТИВНИ	2000	0,8	80	П

Типологија објеката

Објекти намењени туризму су слободностојећи на појединачним парцелама или групације слободностојећих објеката на једној парцели (комплексу).

Правила парцелације и положај објекта на парцели

Формирање парцеле и положај објекта на парцели одређују се Локацијском дозволом за сваки појединачан случај а у складу са условима заштите и законским прописима за шумско или друго земљиште на коме се објекат гради.

Висинска регулација

Максимална спратност објеката дефинисана је према намени туристичког објекта у табели Урбанистички показатељи.

Правила за слободне и зелене површине на парцели

Објекат намењен туризму треба интегрисати са природним окружењем у коме се налази. Минимални проценат озелењених површина на парцели одређује се сваки појединачан случај у складу са условима заштите и законским прописима за шумско или друго земљиште на коме се објекат гради.

3.2.5.2. Комплекси за коришћење обновљивих извора енергије

Дозвољава се формирање комплекса за коришћење обновљивих извора енергије у оквиру дефинисаног грађевинског реона, као и на пољопривредном, шумском и водном земљишту уз сагласност надлежног министарства и институције. То су комплекси Фотонапонских електрана, мини хидроелектрана, ветрогенераторских поља, биоелектрана и сл. У оквиру комплекса постављају се постројења за прихват енергије и граде се пратећи објекти који се опремају постројењима за одређену трансформацију енергије и њену даљу дистрибуцију. Они се наслањају на јавни пут, са кога је омогућен директан прилаз. Унутар комплекса се формирају интерне саобраћајнице за његово нормално функционисање.

Комплекси се дефинишу као ограђени и посебно обележени простори. За ове просторе радиће се и оговарајућа урбанистичка документација у складу са законом. Прописује се разрада комплекса на нивоу плана детаљне регулације уз поштовање општих правила градње прописаних планом у поглављу под 3.2.1.1.

3.2.5.3. Правила градње у оквиру граница експлоатације лигнитског лежишта

Лигнитско лежиште у Колубарском басену, у његовим експлоатационим границама, треба заштитити од даље деградације непланском изградњом и нерационалним уређивањем и коришћењем простора. У вези с тим неопходно је предузети следеће:

- евентуалне промене експлоатационих граница које долазе као последица боље истражености лежишта треба утврђивати поступком измена и допуна Просторног плана и доношењем планова регулације за појединачна лежишта;

- на основу Просторног плана, посебним одлукама скупштина општина, надлежне службе ће прописивати услове изградње, уређивања и коришћења простора изнад лигнитског лежишта у складу са плановима (динамиком) развоја површинске експлоатације до доношења одговарајућих планова; и

- изнад лигнитских лежишта забрањује се изградња великих грађевинских објеката као што су: енергетски и индустријски објекти, саобраћајнице и саобраћајни објекти, стални хидротехнички објекти, већи објекти јавног стандарда, колективни стамбени објекти и значајнији комунални објекти.

У насељима која се налазе изнад лигнитских лежишта утврђује се диференциран режим изградње, уређивања и коришћења простора у зависности од динамике површинске експлоатације, односно, динамике измештања насеља.

У циљу уређења радне средине РБ Колубара потребно је предузети посебне мере уређења и коришћења, при чему треба имати у виду да су неки објекти (енергетски, индустријски) стални, а да су други померљиви (копови):

- у зони развоја површинске експлоатације градити за потребе производње објекте искључиво монтажног карактера (саобраћајнице, транспортне траке, радионице, сервисе, складишта и сл.);

- успоставити аутоматизован систем за праћење и контролу нивоа подземних вода у зони копова као и негативних ефеката снижавања нивоа подземних вода и копова (слегања тла); обезбедити услове за неутралисање тих неповољних ефеката;

- обезбедити заштиту непосредне околине површинских копова од буке и прашине формирањем заштитних засада, бедема или ограда, затим влажењем или затрављивањем унутрашњих површина копова, као и површина спољних депонија до предузимања мера рекултивације;

- перспективно депоновање пепела и шљаке из термоенергетских објеката обезбедити у депресијама насталим од површинских копова; постојећа пепелишта санирати одговарајућим техничким решењима како би се убудуће спречило разношење пепела ветром или растварање агресивних састојака и њихово упуштање у подземне и површинске воде; и

- обезбедити одговарајуће услове за депоновање ровског угља, акумулирање и пречишћавање отпадних вода и др.

Посебна правила грађења за ППВ „Сува сепарација” и приступну саобраћајницу

Постројење изградити на за ту намену предвиђеној парцели (кп. 1636 КО Медошевац), на којој се налази и извориште (пет хидрочворова на међусобном растојању 150–200 m).

За све новопланиране објекте у даљој фази пројектовања, неопходно је урадити детаљна геолошка истраживања и израдити геомеханичке и геотехничке елаборате у којима ће се дефинисати начин водозахватања подземних вода, дубина фундаирања објеката, дренарање терена и друго, а све у складу са важећом регулативом.

Објекат је неопходно заштитити ограђивањем, на растојању не мањем од 10 m од самог објекта, транспарентном оградом висине мин. 2 m. Изван грађевинске линије могуће је подизање заштитног зеленог појаса, односно уређене зелене површине.

Диспозиције и габарите појединачних објеката дефинисати према одређеној намени, технолошком процесу, као и броју радника у најоптерећенијој смени. Придржавати се техничких прописа и стандарда за ту врсту објеката.

Максимални индекс изграђености за објекте овога типа износи 0,3, а индекс заузетости 20%. Максимална висина објекта је дефинисана спратношћу до П+2. Минимална површина комплекса објекта ППВ-а износи 3000 m².

Објекат постројења, димензија 12x26 m (минимум за задовољење технолошког процеса), поставити на грађевинску линију удаљену минимум 10 m од регулације приступног пута. У оквиру комплекса ППВ могућа је изградња и осталих пратећих технолошких објеката и објеката инфраструктуре, у функцији ППВ (таложник, преливна шахта, гасна станица за хлор, компактно постројење за отпадне воде и сл). У комплексу није дозвољена изградња стамбених, угоститељских и производних објеката и сл.

Интерну саобраћајну мрежу планирати тако да омогући кретање интервентних, доставних и др. возила. Минимална ширина двосмерне саобраћајнице износи 6.0 m, једносмерне 3.5 m, а радијус скретања је 7 m. Паркирање предвидети на припадајућој парцели у складу са нормативима за производни погон: 1 ПМ на 100 m² бруто површине (или за 30% запослених). У оквиру комплекса предвидети површине за кретање пешака, минималне ширине 1.5 m.

Атмосферску воду, воду од прелива и пражњења објекта неопходно је контролисано одводити до реципијента (поток – канал удаљен 30 m од објекта). Фекалне воде, после третмана на компактном постројењу за пречишћавање

отпадних вода, контролисано одводити до реципијента (поток – канал удаљен 30 m од објекта). Талог из таложнице, који настаје као нус производ из технолошког процеса, депоновати на за то предвиђену локацију.

У току израде техничке документације неопходно је обавити сарадњу и прибавити услове и сагласности надлежних институција.

Потисни цевовод

Цевовод, дужине 900 m, од ППВ „Сува Сепарација“ до постојећег водовода „Вреоци“, поставити у регулацији приступне саобраћајнице. Цевовод се укршта под правим углом са водотоком Црна река и саобраћајницом Вреоци–Аранђеловац, минимална дубина укопавања цевовода износи 1 m. Заштитна зона око цевовода износи минимум 2 m.

Пролаз испод саобраћајнице Вреоци–Аранђеловац извршити уградњом радне цеви, кроз претходно утиснуту заштитну цев. Пролаз испод водотока извршити уградњом радне цеви, кроз претходно постављену бетонску заштитну цев.

Приступна саобраћајница

Између пута Вреоци–Аранђеловац и локалног пута у насељу Вреоци, потребно је изградити саобраћајницу дужине око 1.000 m, за приступ планираном ППВ „Сува Сепарација“ и изворишту.

Предметна саобраћајница је планирана на деловима парцела: КО Медошевац, парцеле бр: 328/2, 328/3, 331, 332, 333/1, 334, 337/1; КО Вреоци, парцеле бр: 1639, 1641, 1833/2, 2408/1, 1870/1, 2364, 1859/1, 1865/1, 1861, 1863/2, 1862, 2111/2, 2112, 2114, 2113/2, 2140/8, 1636/3. За потребе изградње ове саобраћајнице неопходно је извршити препарцелацију.

Ширина коловоза планиране саобраћајнице износи 5,5 m, а тротоара минимум 1.0 m. Радијус кривина планирати тако да саобраћајница омогући кретање меродавних возила. Планирану саобраћајницу нивелационо ускладити са путем Вреоци–Аранђеловац. Коловозну конструкцију димензионисати за тешка теретна возила.

3.2.6. Инжењерскогеолошка категоризација терена према погодности за урбанизацију

Детаљна категоризација терена према наведеним критеријумима, извршена је на рејоне којих има више у сваком региону, а финално су разврстани на четири категорије, сагласно подобностима терена:

- I категорија – повољни терени (приказани жутом бојом);
- III категорија– условно повољни терени (приказани зеленом бојом);
- III категорија – неповољни терени (приказани наранџастом бојом); и
- IV категорија– изразито неповољни терени (приказани црвеном бојом).

Основне карактеристике издвојених категорија, односно рејона су:

I категорија – повољни терени

Са инжењерскогеолошког аспекта оцењени као најпогоднији за урбанизацију (становање, инфраструктура, саобраћај), без ограничења у коришћењу, а уз уважавање локалних инжењерскогеолошких карактеристика терена.

Обухватају: Захвата гребене и косе са благим и континуалним нагибом терена до 50, са котатама изнад 130 мнв. У природним условима је терен стабилан. Изграђен је од палеозојских шкриљаца или плиоценских : глина, шљунковито-песковитих глина или угљевитих глина и песка (подинска серија „бедрок“ или „субстрат“.

Са сеизмолошког становишта у овој зони присутни су локално, релативно повредљиви простори, али се у целини интензитет земљотреса (сеизмички hazard) може оценити са I=80 сеизмичке МСК скале. Обзиром на тако високу сеизмичност, неопходно је, при дефинисању урбанистичких услова коришћења одређених простора указати да овај степен треба верификовати (израдом сеизмичке рејонизације, односно дефинисања сеизмичког hazardа, ризика и инжењерских параметара сеизмичности при прорачуну сигурности објеката).

Општи инжењерскогеолошки услови за пројектовање:

Подручја захваћена овом зоном, при урбанистичким планирањима, са инжењерскогеолошког становишта се могу третирати као :

– Повољни – уколико су субхоризонталног нагиба или у уколико су благог и континуалног нагиба или танких повлатних депозита.

При пројектовању линијских и саобраћајних објеката може се усвојити да је:

– носивост задовољавајућа;

– стабилност ископа променљива и зависна од дубине и стања подземних вода, ипак за препоруку је заштита косина: плитких озелењавањем, а дубљих заштитним зидовима уз израду дренажа.

Услови извођења објеката високоградње:

– заштита ископа дубљих од 2 m, нарочито уколико се обавља у кишном периоду;

– добра носивост и стабилност;

– неопходна је заштита од утицаја подземних вода, уколико се ради о деловима терена испод нивоа издани.

II категорија – условно повољни терени

Инжењерскогеолошка својства ових терена условљавају извесна ограничења при урбанизацији простора

Обухватају: Захвате падине река, потока и јаруга, који се одликују дисконтинуалним нагибом терена до 150. У природним условима је терен условно стабилан и локално нестабилан. Изграђен је од палеозојских шкриљаца или плиоценских глина песка, глина шљунковито-песковитих или угљевитих глина у подини .

Општи инжењерскогеолошки услови за пројектовање:

Подручја захваћена овом зоном, при урбанистичким планирањима, са инжењерскогеолошког становишта се могу третирати као релативно:

– Повољна уколико је нагиб блажи и континуалан, а дебљина елувијално-делувијалних наслага танка ,

– Условно повољна уколико су стрмијег, али континуалног нагиба, односно уколико нема трагова клижења.

При пројектовању линијских и саобраћајних објеката може се усвојити да је:

– носивост задовољавајућа

– стабилност ископа променљива и зависна од дубине и стања подземних вода, ипак за препоруку је заштита косина: плитких озелењавањем, а дубљих заштитним зидовима уз израду дренажа. Нарочито су осетљиве падине изграђене у подини од песка, преко којих се налази делувијални глиновити прекривач. У таквим теренима су могућа клижења (активирање умирених или формирање нових – клижења у косинама).

При пројектовању објеката високоградње:

– заштита ископа дубљих од 2 m, нарочито уколико се обавља у кишном периоду, уз

– обавезно дренарање ископа;

– добра носивост;

– неопходна заштита од утицаја подземних вода и обавезна израда канализације.

III категорија – неповољни терени

Инжењерскогеолошке карактеристике ових терена у природним условима су ограничавајући фактор. Обухватају алувијалну равну река: Колубаре и Лукавице. Терен је субхоризонталан, са котама 100-125мнв, стабилан и променљиво носив: у приповршинским деловима је стишљив и мање носив од дубљих делова серије.

Обзиром на инжењерскогеолошка својства (пре свега присуство збијених издани са меродавним нивоом близу површине терена) и при очекиваном сеизмичком hazardу, око 50% издвојеног простора се сматра повредљивим, па је основни сеизмички степен $I=8-90$ сеизмичке MKS-64 скале. Због разлике у инжењерскогеолошким својствима ове зоне, неопходно је, за сваку конкретну локацију извршити сеизмичку микрорегионализацију у циљу дефинисања реалних инжењерских параметара сеизмичности.

Општи инжењерскогеолошки услови за пројектовање:

Подручја захваћена овим реоном могу се третирати као:

- Условно повољна уколико се налазе на деловима који нису плањени, због плитког нивоа подземних вода и повећане сеизмичности;

- Неповољна уколико се налазе у плањеном подручју јер је неопходно насипање, регулација водотока, специјална финансирања и др.

При пројектовању линијских и саобраћајних објеката може се закључити да је:

- носивост задовољавајућа, али су потребна насипања;
- ископе је неопходно заштити и изводити уз црпења подземних вода;

Објекти високоградње:

- услови финансирања различити, зависно од оптерећења: плитки или дубоки; обавезна заштита ископа црпењем подземних вода;

- обавезна стална заштита од утицаја подземних вода (дренаже, изолација и сл.)

IV категорија – изразито неповољни терени

Инжењерскогеолошке карактеристике ових терена у природним условима су изразито ограничавајући фактор.

Захвата падине са нагибом преко 150 и делове терена са уским поточним долинама. У овим деловима терена је најчешће присутна условна стабилност или су нестабилни када су активна клишења.

Изграђен је од палеозојских шкриљаца или плиоценских глина, који представљају хидрогеолошке изолаторе (подина). Преко њих се налазе сезонски водозасићени: делувијални депозити или елувијална распадина шкриљаца, најчешће 2-5 m дебљине.

Због стрмог нагиба, инжењерскогеолошких својстава средина, присуства егзогенних процеса (јаружање, делувијални процес, клишење и др.) је оцењена са основним степеном $I=90$ MCS сеизмичке скале. Но треба нагласити да и у овој зони постоје простори (танка кора распадања и релативно компактни метаморфити (гнајс, микашисти и др.) у којима је могуће градити и објекте са интензитетом $I=80$ али је то неопходно одговарајућом методологијом документовати (инжењерскогеолошка и сеизмолошка испитивања).

Општи инжењерскогеолошки услови за пројектовање:

Подручја захваћена овом зоном могу се третирати као релативно:

- Условно повољни уколико је плитка елувијална распадина или се налазе шкриљци непосредно на површини терена. Тада се основни степен сеизмичности умањује;

- Неповољни уколико се налазе дебље делувијалне наслаге или се налазе у подручју уских поточних долина или су присутне нестабилности терена (дубља клишишта). Тада је повећан ефекат земљотреса услед динамичке нестабилности. Такви терени су на карти јасно означени.

При пројектовању линијских и саобраћајних објеката, може се усвојити да је:

- носивост задовољавајућа, али су због морфологије (стрм нагиб) неопходна засецања;

- косине треба заштити: део у распадини је подложен клишењу и еродовању, а онај у шкриљцима је подложен распадању.

Услови пројектовања и извођења објеката високоградње, на стабилним деловима терена су:

- због нагиба и високе сеизмичности су неповољни. Неопходни су ископи у косини, које треба обавезно штитити;

- неопходно је изводити дренаже и хидроизолације и сл.

- На нестабилним деловима терена најбоље је не градити објекте, већ те терене наменити другачијим садржајима (шумски појас).

3.3. Имплементација

3.3.1. Смернице за спровођење просторног плана и израду планске документације

Имајући у виду одредбе Закона о планирању и изградњи, као и досадашњу праксу и донете урбанистичке планове на подручју градске општине Лазаревац, предметни Просторни план даље се спроводи урбанистичким плановима, урбанистичким пројектима и директно (издавањем локацијске дозволе за подручја за која није предвиђена израда урбанистичког плана).

За потребе изградње објеката од општег и јавног интереса (јавних служби, комуналне инфраструктуре, линијских инфраструктурних објеката, саобраћајница и сл.) на целом подручју плана, када је за реализацију потребно извршити експропријацију земљишта које није у јавној својини, као и за изградњу појединих пратећих садржаја у коридору аутопута Београд – Јужни Јадран, обавезна је израда планова детаљне регулације. Такође, за измештање траса државних путева и железничке инфраструктуре, као и за измештање и изградњу електроенергетских водова напонског нивоа 35 kV и више, неопходна је израда урбанистичких планова.

Према потреби, као и на иницијативу заинтересованих лица може се приступити изради планова детаљне регулације и за друга подручја која нису наведена и конкретном одређењу у Плану, а налазе се у обухвату грађевинског, пољопривредног, шумског и водног земљишта, под условима да изградња на том простору није забрањена услед посебних режима заштите или интереса Републике.

На подручјима на којима је овим планом предвиђено непосредно спровођење неопходна је израда урбанистичког пројекта за: објекте јавних служби, објекте који се налазе на парцели културног добра и свим суседним парцелама тог културног добра, објекте који се граде у близини заштићеног природног добра, као и за све објекте веће од 800 m² БПП.

Приликом спровођења предметног плана, односно приликом издавања локацијских дозвола у зони археолошких налазишта, неопходно је прибавити Условне и мере заштите непокретних културних добара и добара која уживају претходну заштиту, Завода за заштиту споменика културе града Београда

Овим планом ставља се ван снаге део ППР за насеље Вреоци („Службени лист града Београда”, број 54/08) на простору који је обухваћен парцелама: КО Медошевац, парцеле бр: 1636 (у ППР за насеље Вреоци парцеле бр: 319, 320, 323/2, 338/1, 338/3, 339, 341), 328/2, 328/3, 331, 332, 333/1, 334, 337/1; КО Вреоци, делови парцела бр: 1639, 1641, 1833/2, 2408/1, 1870/1, 2364, 1859/1, 1865/1, 1861, 1863/2, 1862, 2111/2, 2112, 2114, 2113/2, 2140/8, 1636/3. На парцели број 1636 КО Медошевац планирана је изградња ППВ „Сува

сепарација”, док је на деловима осталих парцела предвиђена изградња приступне саобраћајнице и потисног цевовода. За потребе изградње ове саобраћајнице неопходно је извршити препарцелацију. Правила уређења и изградње ових објеката дефинисана су у поглављу 3.2.5.3.

3.3.1.1. Подручја која се даље спроводе директно, издавањем локацијске дозволе, на основу правила уређења и правила грађења дефинисаних овим планом, су:

– подручја обухваћена шемама уређења насељеног места које су саставни део Просторног плана – за насеља Велики Црљени, Рудовци, Јунковац и Дудовица; и

– подручја на територији општине Лазаревац за која је правилима овог плана предвиђена могућност непосредног спровођења (односно за подручја за која не постоје планска документа која представљају стечену обавезу нити је дефинисана потреба разраде урбанистичким плановима и пројектима).

3.3.1.2. Подручја која се даље спроводе кроз урбанистичке планове и пројекте

Подручја која се спроводе урбанистичким плановима и пројектима обухватају подручја за која је неопходно урадити нове планске документе, и подручја за која су већ израђени плански документи који настављају да важе као стечена обавеза

Просторни план градске општине Лазаревац се спроводи изразом:

– планова генералне регулације за:
– део насеља Велики Црљени – „ТЕ Колубара”
– за насеље Степојевац
– планова детаљне регулације за:
– део насеља „Црне међе”
– делове насеља Врбовно, Лесковац, Соколово, Араповец, Миросаљци

– спортско-рекреативни комплекс „Очага”
– спортско рекреативни комплекс „Цветовац”
– део насеља Велики Црљени комплекс „Девикс”
– раскрсницу Криваја, нови прилаз гробљу „Лазаревац 2”
– део насеља Петка уз саобраћајницу ДП I реда број 22
– изградњу гробља у насељеном месту Стубица
– проширење гробља у насељеном месту Врбовно
– измештања ДП I реда број 22 (Ибарска магистрала)

Урбанистички планови, донети до доношења овог плана, који настављају да се спроводе у целисти су:

1. ПГР подручја ТЕ „Колубара Б” („Службени лист града Београда”, број 29/06);

2. ПГР дела насеља Лазаревац („Службени лист града Београда”, број 6/08);

3. ПГР за насеље Вреоци („Службени лист града Београда”, број 54/08), осим у делу који се ставља ван снаге;

4. ПГР подручје насеља Барошевац, Зеоке, Медошевац и Бурово („Службени лист града Београда”, број 58/08);

5. ДУП стамбеног насеља „Јелав” у Барошевцу („Службени лист града Београда”, број 12/82);

6. ДУП „Градског парка” у Лазаревцу („Службени лист града Београда”, број 2/93);

7. ПДР за експлоатацију керамичке глине из лежишта Дрен код Лазареваца („Службени лист града Београда”, број 14/04);

8. ПДР за експлоатацију гранодиорита на површинском копу Плочник у Брајковцу у општини Лазаревац („Службени лист града Београда”, број 14/04);

9. ПДР за експлоатацију кварца у аувијалним наносима реке Оњег код села Брајковац у општини Лазаревац („Службени лист града Београда”, број 14/04);

10. ПДР за проширење старог гробља у насељеном месту В. Црљени („Службени лист града Београда”, број 13/05);

11. ПДР за уређење и изградњу новог гробља у насељеном месту В. Црљени („Службени лист града Београда”, број 13/05);

12. ПДР за отварање и експлоатацију површинског копа „Велики Црљени” („Службени лист града Београда”, број 16/06);

13. ПДР за изградњу главног колектора и ППОВ Лазареваца („Службени лист града Београда”, број 20/06);

14. ПДР насеља „Расадник” у Лазаревцу („Службени лист града Београда”, број 29/06);

15. ПДР за изградњу гробља „Лазаревац 2” у („Службени лист града Београда”, број 10/07);

16. ПДР за проширење гробља у насељеном месту Шопић („Службени лист града Београда”, број 33/07);

17. ПДР за проширење гробља „Орнице” у насељеном месту Крушевица („Службени лист града Београда”, број 04/08);

18. УУО за насељено место Шопић – део насеља Црне Међе („Службени лист града Београда”, број 15/88);

19. ПДР за изградњу улице Милана Којића између улице Светог Саве и улице Краља Петра I („Службени лист града Београда”, број 34/08);

20. ПДР за проширење гробља у насељеном месту Лукавица – ГО Лазаревац („Службени лист града Београда”, број 50/08);

21. ПДР за изградњу дела улице Станислав Сремчевић Црни у Лазаревцу („Службени лист града Београда”, број 33/10)

22. ПДР за проширење гробља у насељеном месту Рудовци, градска општина Лазаревац („Службени лист града Београда”, број 38/11);

3.3.2. Приоритетна планска решења, мере и инструменти

Природни системи и ресурси

Пољопривредно земљиште

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Заустављање стихијског заузимања плодних земљишта у непољопривредне сврхе и привођење намени необрађеног и запарложеног земљишта, или препуштање природној сукцесији до стадијума шуме.

2. Смањивање неповољних утицаја развоја рударства, енергетике и других индустријских делатности на расположиве површине и квалитет пољопривредног земљишта.

3. Успостављање система, еколошке/органиске пољопривреде.

4. Рекултивација деградираног земљишта пољопривредом.

5. Подршка реформи катастра и земљишних књига.

Планско-програмске мере и инструменти:

– иновирање катастарског премера и ажурирање података о коришћеним површинама по катастарским културама и власницима земљишта;

– успостављање система заштите, коришћења и унапређивања стања пољопривредног земљишта;

– израда плана рекултивације деградираних површина;

– смањивање неповољних утицаја на расположиве површине и квалитет пољопривредног земљишта;

– очување предеоних карактеристика јужног дела подручја општине Лазаревац.

Организационе мере и инструменти:

– унапређење организације надлежних општинских служби ради ефикасније контроле коришћења пољопривредног земљишта и успостављања агро-мониторинг система;

– формирање савета за рурални развој и центра за пољопривреду;

– припрема и спровођење образовних програма и информисање пољопривредног становништва о принципима

органске пољопривреде и утицајима пољопривреде на животну средину.

Економско-финансијске мере и инструменти:

– средства буџета Републике Србије и општине Лазаревац;

– међународни програми и фондови за рурални развој и хармонизацију техничке регулативе ЕУ земаља Централне и Југоисточне Европе и сл;

– пореске олакшице и мере кредитно-монетарне политике у функцији развоја пољопривреде;

– строге финансијске санкције за непоштовање прописаних правила о коришћењу и заштити пољопривредног земљишта.

Нормативно-правне мере и инструменти:

– доношење одлуке о реформи катастра и земљишних књига, као и успостављању савременог катастарског премера и иновирању података по власницима, површинама и културама;

– доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе за успостављање делотворног система контроле наменског и рационалног коришћења пољопривредног земљишта;

– нормативно регулисање система субвенција;

– нормативно регулисање система дугорочног закупа земљишта;

– усклађивање законодавне материје у области пореске и земљишне политике са стандардима ЕУ.

Шуме и шумско земљиште

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Унапређење планирања, газдовања и контроле шумског фонда.

2. Примена Стратегије развоја шумарства.

3. Примена израђених пројеката на подручју Београда: „Типологија предела Београда за потребе примене Европске конвенције о пределима” и „Стратегија пошумљавања Београда”.

4. Одрживо коришћење и развој шумског фонда у заштићеним подручјима.

5. Промоција ловства у земљи и иностранству.

Планско-програмске мере и инструменти:

– успостављање система заштите, очувања и унапређења шума и шумског земљишта;

– израда ловних основа;

– диференцирање природних потенцијала у шумским подручјима, према врсти, квалитету, квантитету, положају, природним и створеним вредностима (функцијама).

Економско финансијске мере и инструменти:

– стварање системских услова за компензације за развој и заштиту шума у шумским подручјима, посебно у односу на вишефункционални аспект коришћења;

– стимулисање изградње саобраћајне и друге инфраструктуре и појединих јавних сервиса, ради подстицања операционалности циљева одрживог управљања шумама у шумским подручјима; и

– финансирање из буџета РС, према Националном шумарском програму.

Организационо-институционалне мере:

– стварање системских услова за управљање развојним пројектима на основу доказане еколошке подобности, економске исплативости и социјалне прихватљивости;

– адекватна заштита, унапређивање и коришћење шума у шумским подручјима;

– реформа образовног система, на свим нивоима, како би се институционално ојачао сектор којме је шума поверена на газдовање;

– едукација и подизање еколошке свести грађана кроз образовни систем, путем медија;

– развој информационих и мониторинг система (ГИС шума и шумарства).

Нормативно-правне мере и инструменти:

За остваривање приоритетних, као и осталих активности и садржаја у развоју шумских подручја, неопходна је стабилна и међусекторски усклађена законска регулатива. Правни и плански оквир за развој представљају хоризонтално усаглашени: Закон о шумама и Закон о ловству са припадајућим правилницима са осталим законима који на било који начин и независно од обима условљавају коришћење шума и укупних природних потенцијала у шумским подручјима.

Воде и водно земљиште

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Побољшање квалитета вода.

2. Заштита водоизворишта.

3. Изградња система за прикупљање, одвођење и пречишћавање отпадних вода насеља и индустрија у насељима која су најугроженија и са највећим ризиком по здравље људи и животну средину.

4. Обезбеђење рационалног коришћења вода у индустрији и енергетици, увођењем нових технологија и рецикулације.

5. Заштита геотермалних извора.

Планско-програмске мере и инструменти:

– израда Катастра загађивача површинских и подземних вода;

– израда Елабората о дефинисању зона санитарне заштите водоизворишта;

– израда документације за активирање нових изворишта;

– израда документације за изградњу ППОВ и проширивање канализационе мреже;

Организационе мере и инструменти:

– успостављање и проширење мониторинга и даље развијање интегралног катастра загађивача

– јачање и проширење институционалних капацитета за спровођење прописа у области заштите вода;

– унапређење приступа јавности информацијама о квалитету вода и развијање јавне свести што подразумева: организовање кампања, информисање грађана, развијање свести и развијање еколошке културе грађана, и повећање учешћа грађана у одлучивању о питањима животне средине;

Економско-финансијске мере и инструменти:

– примена принципа „загађивач плаћа” по коме су сви загађивачи дужни да надокнаде штету насталу загађивањем;

Нормативно-правне мере и инструменти:

– доношење Решења о одређивању зона и појасева санитарне заштите водоизворишта;

– доношење одлуке о изради Катастра загађивача површинских и подземних вода

Геолошки ресурси

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Израда геолошких карта ПП Лазаревца у размери 1: 5.000, и то приоритетно за просторе на којима постоје индикације за проналажење нових минералних сировина.

2. Израда хидрогеолошких и инжењерскогеолошких карата 1: 2.500 (до 1: 1.000), првенствено листова на планираним коридорима важнијих саобраћајница и других инфраструктурних објеката.

3. Установљавање јединствене базе података о лежиштим и квалитету лигнита, кварцног песка, шљунка и др. минералних сировина.

4. Регулисање услова коришћења геолошке документације.

Планско-програмске мере и инструменти:

- израда Студије лежишта минералних сировина, као основе и саставног дела планских докумената;
- израда Студије о могућности коришћења подземне воде (хладне енталпије, балнеолошке и за потребе водоснабдевања), као једног од видова обновљиве енергије;
- израда планских докуманата у области отварања нових копова, као и пратећих садржаја неопходних за функционисање рудника.

Организационе мере и инструменти:

- израда геолошког информационог система, у складу са ратификованим европским законима;
- успостављање јединствене базе података о подземним водама које се могу користити за водоснабдевање и као вид обновљиве енергије (геотермалне воде и хладна енталпија)
- континуиран рад на истраживању нових лежишта минералних сировина и подземних вода;
- интензивније истраживање енергетских сировина;
- модернизација и ревитализација опреме и уређаја за истраживање и експлоатацију енергетских сировина; и
- инспекцијски надзор.

Економско-финансијске мере и инструменти:

- дефинисање извора финансирања кроз буџет Републике Србије, буџет града и локалне самоуправе, као и фондова за планирање и усмеравање развоја на регионалном и локалном нивоу;
- пореске олакшице и мере кредитно-монетарне политике у функцији развоја рударства и електропривреде.

Нормативно-правне мере и инструменти:

- Доношење Одлуке о изради Стратегије заштите и коришћења подземне воде

Становништво, насеља и јавне службе

Становништво, насеља и јавне службе

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Унапређење социјалне политике и обезбеђење нових привредних улагања како би се становништво задржало, као и спровођење програма за подстицање младих да остану и организују своје пословање и живот у руралним насељима на територији општине;

2. Стварање услова за побољшање старосне (активно спровођење мера популационе политике) и образовне структуре становништва, повећање запослености и приступа услугама, као и услова за квалитетнију унутар-општинску мобилност

3. Повећање квалитета урбаних функција регионалног значаја у циљу јачања улоге Лазаревца у стварању противтеже развоју Београда (у том смислу – активирање Технолошког парка, високошколске установе на територији града или општине – Велики Црљени – огранак Рударско-геолошког факултета);

4. Развој центара заједнице насеља кроз организовање прераде и дистрибуције пољопривредних и других производа, посебно у Степојевцу и Великим Црљенима; стварање мешовитих (мултифункционалних) насеља у циљу задржавања становништва у руралним срединама и „приближавања” места становања и рада;

5. Повезивање насеља квалитетнијом мрежом саобраћајница и интензивирање јавног саобраћаја, уз стварање повољнијих услова за просторни однос становање – рад (повољније вертикално-функцијско и хоризонтално – сабраћајно повезивање насеља, како на територији општине, тако и у ширем окружењу);

6. Повезивање производних, економских, еколошких, пејзажних и социо-културних функција пољопривредног земљишта и руралног простора у целини, упоредо са

постепеним остваривањем сталног побољшања материјалног положаја пољопривредног становништва, како би се задржало становништво;

7. Центри заједница насеља (Велики Црљани, Степојевац, Рудовци–Барошевац, Дудовица, Јунковац) до краја планског периода треба да обнове постојеће објекте и да се опреме новим објектима јавних служби са следећим садржајима: матична основна школа са фискултурном салом и компјутерском опремом, здравствена станица или амбуланта са апотеком, предшколска установа, дом културе са библиотеком и мањом вишенаменском салом, и терен за мале спортове;

8. Изградња нових капацитета предшколских установа – самосталних обеката, на подручју: општинског центра уз основну школу „Кнез Лазар” и центара заједнице насеља где их нема (Дудовица, Степојевац, Барошевац, у којима за сада постоје депанданси, и Јунковац који има депанданс при ОШ „Слободан Пенезић Крцун”); коришћење слободних простора у основним школама и другим јавним објектима за организовање мањих обданишних група у сеоским насељима, како би се обезбедили просторни услови за предшколску заштиту деце са повећањем обухвата до 50% континента деце у периоду до 2015. године;

9. Побољшање просторних услова и квалитета школовања у основним школама, а посебно у издвојеним одељењима, како би се обезбедили релативно приближни услови основног образовања за све ученике применом важећих прописа, норматива и стандарда опремљености школских објеката, уз побољшање просторне доступности школа ђацима са веће удаљености организовањем мобилних учионица;

10. Изградња фискултурних сала у основним школама којима недостају (Шопић, Барошевцу, Јунковац, Дудовица, Рудовцима и остале);

11. Реконструисање и модернизовање постојећег објекта основне школе у Великим Црљанима и изградња фискултурне сале;

12. Проширење постојећих капацитета објеката за средњешколско образовање у Лазаревцу, доградњом и надградњом постојећих објеката;

13. Организовање интернатског смештаја за средњошколце и старије разреде основне школе, уз евентуалну сарадњу са приватним сектором;

14. Обезбеђење просторних капацитета за активирање Технолошког парка, високошколске установе на територији града или Општине (Велики Црљени – огранак Рударско-геолошког факултета);

15. Проширење капацитета објекта Дома здравља у Лазаревцу, уколико се за то укаже потреба (породилиште, стационар); изградња пратећих садржаја Дома здравља у Лазаревцу – објекат за уништавање медицинског отпада, вешерница са пратећим садржајима, ауто радионица са гаражама за санитетска возила и слично;

16. Изградња амбуланта, односно здравствене станице у насељима у којима недостаје овакав вид здравствене заштите (приоритет је насеље Шопић због већег прилива расељеног становништва);

17. Реконструкција, доградња и адаптација објеката на садашњим локацијама већине здравствених објеката у сеоским насељима у оквиру постојећих просторних могућности и потреба;

18. Измештање здравствене станице у Вреоцима приликом планског расељавања становништва из овог места;

19. Изградња Геронтолошког центра (дома за стара лица) у насељу Рудовци са капацитетом који би задовољавао потребе целе општине;

20. Развијање и подржавање модалитета „дневног боравка“ и „помоћи у кући“ на локалном нивоу за децу и омладину са посебним потребама, и дневних боравака за одрасле, старе, рањиве и сличне групе (обезбеђивање подршке породицама са старим лицима уз јачање патронажне мобилне службе, тзв. „помоћи у кући“, која се организује од стране установа за социјалну заштиту или приватних лица обучених за медицинску и другу помоћ, уз координацију надлежних служби).

21. Реорганизовање специјалног школовања и осавремењавање дневног боравка за децу ометену у развоју (са групама од по шест до 10 корисника);

22. Обезбеђење објекта за вишедневни и трајни боравак за особе са посебним потребама на нивоу Општине, а у складу са програмом надлежне институције;

23. Модернизација Центра за културу Лазаревац и реализација 2. и 3. фазе овог комплекса;

24. Реконструкција и унапређење постојећих простора за културне активности;

25. Модернизација, адаптација, реконструкција и привођење намени постојећих домова културе у селима;

26. Повећање искоришћености изграђених капацитета (вишенаменско коришћење појединих објеката, пренамена слабо искоришћених објеката и сл.);

27. Омогућити отварање библиотека са мултимедијалним садржајима (књиге, дигитални записи и едукативни материјали, приступ интернету, итд.) у свим насељима, при домовима културе или у оквиру нових објеката;

28. Реконструкција старе и проширење капацитета нове спортске хале у Лазаревцу;

29. Реализација спортско-рекреативних комплекса „Очага“ и „Цветовац“ са садржајима у функцији рекреативног и такмичарског спорта (спортски терени, купалишта и аква-паркови, хиподром, аутодром, моторциклистичке стазе, стрелишта идр);

30. Реконструкција спортско-рекреативног комплекса у Великим Црљенима;

31. Реконструкција постојећих отворених спортских терена у насељеним местима;

32. Реализација стазе здравља и мреже бициклистичких и пешачких стаза у Лазаревцу.

33. Изградња нове поште у Лазаревцу – општинском центру и развој мреже поштанских шалтера у насељенијим зонама, посебно у приградским насељима;

34. Завршетак изградње објекта ватрогасног дома у општинском центру (у Улици нова Његошева на К.П. бр. 1113/2);

35. Изградња новог објекта за потребе полицијске станице у општинском центру, на парцели северно од парцеле на којој се завршава изградња објекта ватрогасног дома (у Улици нова Његошева у делу К.П. бр. 1113/1);

36. Редовно одржавање и, према потреби, обнављање осталих објеката јавних служби у општинском центру и насељима (месна канцеларија, гробље и друго).

Планско-програмске мере и инструменти:

– израда техничке документације за: обнову постојећих прешколских установа и изградњу нових; обнову постојећих основних школа; изградњу објекта специјалне школе; изградњу објекта високошколске установе (огранак Рударског факултета); изградњу средњошколског центра; изградњу дома здравља и реконструкцију постојећих здравствених станица и амбуланти; изградњу дома за старе и дневног боравка за децу ометене у развоју; изградњу дома културе и реконструкцију постојећих објеката културе; изградњу и реконструкцију објеката и површина намењених за спорт и рекреацију.

Организационе мере и инструменти:

– стимулисање и укључивање приватног сектора на локалном нивоу, који би понудио нове програме у функционисању јавних служби (у области социјалне заштите, културе, спорта и сл.);

– олакшан приступ за коришћење објеката и простора у јавном власништву, као и закупа објеката у приватном власништву;

– ограничавање продаје и забрана промене намене објекта/простора грађених за потребе услуга од јавног интереса у процесима приватизације;

– формирање регионалног савета за развој (и просторни развој) на нивоу Београда;

– формирање мобилних екипа и служби примарне здравствене заштите;

– организовање наменског и субвенционисаног превоза ђака до школа и назад;

– организовање мобилних учитељских екипа, односно учioniца;

– изградња објеката монтажно-демонтажне конструкције у рубним зонама.

– организовање предшколских разреда при основним школама које за то имају просторне могућности.

Економско-финансијске мере и инструменти:

– предузимање подстицајних мера (пореских и других) за успостављање боље равнотеже између развоја производње и услуга, али и побољшања квалитета и повећања капацитета локалне привреде (већег запошљавања, више стопе профитабилности, бољег коришћења територијалног капитала, израженије социјалне и просторне кохезије);

– подршка развоју различитих форми партнерских односа између јавног и приватног сектора у организовању услуга од јавног интереса;

– ангажовање средстава из Буџета града и Републике Србије, из програма ЕУ, задужбинарства и других фондова.

Нормативно-правне мере и инструменти:

– преиспитивање постојећих стандарда и норматива за организовање услуга од јавног интереса, будући да су многи од садашњих стандарда високо захтевни и прилагођени великим организацијама;

– измена и допуна постојеће регулативе, којима ће се уважити непрофитабилни карактер услуга од јавног интереса и подстицати организовање нових служби и укључивање у активности постојећих, како би што већи број актера био мотивисан да се укључи или ангажује у овом сектору.

Привреда

Пољопривреда

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Развој тржишно усмерених пољопривредних породичних газдинстава, укрупњавањем, модернизацијом и специјализацијом, као и квалитетом понуде.

2. Побољшање организационих, техничко-технолошких, еколошких и економских услова пољопривредне производње на породичним газдинствима.

3. Обука, преквалификације и специјализације пољопривредног становништва, првенствено у области увођења еколошких стандарда и агро-туристичких услуга.

4. Подстицање развоја пољопривредне инфраструктуре – складишта, раскладних простора, дорадних погона, пијаца и сл.

Планско-програмске мере и инструменти:

– израда програма за дугорочни развој пољопривреде и села (програма диверзификације руралних активности, уређења пољопривредног земљишта и др);

- израда плана рекултивације деградираних површина;
- израда студије о могућим видовима удруживања пољопривредних произвођача;
- формирање информационог система са базом података о пољопривредном земљишту и другим непокретности-ма које се нуде на продају, локацији, површини, бонитету и слично, на територији Општине.

Организационе мере и инструменти:

- формирање савета за рурални развој и центра за пољопривреду;
- унапређење организације надлежних општинских служби ради ефикасније контроле коришћења пољопривредног земљишта и успостављања агро-мониторинг система;
- оснивање савремене мреже за откуп пољопривредних производа.

Економско-финансијске мере и инструменти:

- пореске олакшице и мере кредитно-монетарне политике у функцији развоја пољопривреде.

Нормативно-правне мере и инструменти:

- доношење одлуке о формирању савета за рурални развој и центра за пољопривреду;
- доношење одлуке о изради програма за дугорочни развој пољопривреде и села (програма диверзификације руралних активности, уређења пољопривредног земљишта и др);
- нормативно регулисање система субвенција и система дугорочног закупа земљишта.

Индустрија

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Активирање привредно-пословне зоне у Лазаревцу, између државног пута I реда М22 и железничке пруге Београд–Бар, површине око 100 ha; развој нових производних погона, прилагођених савременим технологијама и еколошким стандардима; развој научно-технолошког парка, који би представљао велики подстицај развоју агропривреде, кроз иновације, високу прераду и евентуални извоз; поспешивање финализације агропроизвода уз квалитетан дизајн и заштитни знак.

2. реализација мањих предузетничких зона/локалитета за производно-услугне делатности у северном и југоисточном делу Општине и периферном и недовољно развијеном подручју општине.

3. унапређење инфраструктурне опремљености, технолошке и програмске структуре и заштите животне средине у постојећим и активираним зонама/локалитетима.

Планско-програмске мере и инструменти:

- израда Стратегије развоја привреде, индустрије;
- формирање информационог система са базом података о локалним фирмама у производном сектору, потенцијалима, могућностима и потребама, као и формирање базе података о пољопривредном земљишту и другим непокретностима које се нуде на продају, локацији, површини, бонитету и слично, на територији општине, у циљу утврђивања повољних локација за насељавање и спречавања дивље и непланске градње;
- израда плана рекултивације деградираних површина;
- израда планске и техничке документације за планиране привредне (индустријске) зоне; и
- израда планске и техничке документације за инфраструктурне системе.

Организационе мере и инструменти:

- перманентна едукација становништва и стална обука предузетника у погледу могућности развоја пословања;
- промоција конкуретних предности развоја МСП и маркетинг локација везан за индустрију и МСП;
- едукација предузетника, стручно оспособљавање запослених и незапослених, реализација програма самозапосљавања и сл.; и
- припрема и спровођење образовних програма.

Економско-финансијске мере и инструменти:

- пореске олакшице и мере кредитно-монетарне политике (у функцији развоја малих и средњих предузећа, развоја пољопривреде, изградње инфраструктурних система и сл);
- средства локалне управе за реализацију предвиђених потеза у инфраструктурном опремању зона; и
- коришћење средстава из предприсупних и структурних фондова ЕУ за реструктурирање привреде и изградњу капиталних објеката.

Нормативно-правне мере и инструменти:

- доношење закона о партнерству јавног и приватног сектора (PPP)
- доношење одлуке о реформи катастра и земљишних књига.

Рударство

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Обезбеђење неопходних услова за експлоатацију и даљу прераду лигнита у складу са законским прописима и општим развојним опредељењима

2. Санација насталих штета од експлоатације и прераде лигнита и будуће спречавање директних и индиректних негативних утицаја

3. Заштита социјалних, економских и еколошких услова живљења становништва које је угрожено експлоатацијом и прерадом лигнита

4. Спречавање насељавања и непланске изградње територије изнад лигнитског лежишта

Планско-програмске мере и инструменти:

- наставак истраживања резерви лигнита и других минералних сировина у Басену и заштита потенцијалних површина за експлоатацију (до активирања) од непланске изградње и других активности које могу угрозити рентабилност експлоатације;

– приступити даљој разради студијске и пројектне документације у вези са динамиком производње лигнита у Колубарском басену, при чему треба узети у обзир и билансне резерве данас недоступних или неекономичних експлоатационих поља; посебно размотрити услове увођења нових технологија за искоришћавање лигнита најниже топлотне моћи (сагоревање у флуидизованом слоју и др.);

– обезбедити планску изградњу касета и реконструкцију постојећих депонија пепела и шљаке из ТЕ са циљем потпуне заштите од деградације подземних и површинских вода, пољопривредног земљишта и насеља од штетног утицаја депоније.

Организационе мере и инструменти:

- динамику изградње нових капацитета прилагођавати актуелним потребама енергетике Србије, посебно у погледу електричне енергије и угља, обезбеђујући при томе институционалне оквири и друге услове за стабилно финансирање изградње поменутих енергетских капацитета и реализацију осталих одговарајућих активности које произлазе из Просторног плана;

– за потребе интензивније експлоатације угља у Колубарском басену, односно за потребе решавања проблема вишка запослених, неопходно је благовремено приступити решавању кадровских проблема, кроз израду и доношење одговарајућег програма преквалификације, обуке и стицања специјалистичких знања, прилагођавање школског програма и др.

Економско-финансијске мере и инструменти:

- формирање новог система цена, који омогућава и сопствену акумулацију за инвестирање, односно за заштиту средине, у оквиру рударско-енергетског система; и
- привлачење страних инвеститора (демонополизација, сигурност страних улагања) и домаћих приватних

инвестиција (потребне су стимулације, олакшице) у складу са Националном стратегијом развоја енергетике, Стратегијом придруживања Републике Србије ЕУ и сл.

Нормативно-правне мере и инструменти:

– доношење закона о партнерству јавног и приватног сектора (PPP)

Туризам

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Уређивање туристичких локалитета и развој излетничког туризма (Површински копови ЈП РБ „Колубара”; Стубички вис; Врапче брдо; Спомен костурница у Ђелијама; Манастир Боговађа; Маунтинбајк шетња-лазаревачка трансверзала; Стаза здравља од Лазареваца до Стубичке чесме)

2. Развој спортско-рекреативног туризма, кроз уређење спортских и рекреативних комплекса (изградња спортско-рекреативног комплекса „Очага”, простор „Јаловишта поља Д”, рекреативног комплекса „Цветовац”)

3. Развој руралног и бањског туризма, уређењем и организовањем сеоских домаћинстава и туристичких пунктова у селима јужног дела Општине

4. Унапређење туристичких и културних манифестација

Планско-програмске мере и инструменти:

– израда плана развоја туризма са предлогом мера;
– израда плана рекултивације деградираних површина;
– формирање информационог система са базом података о туристичким потенцијалима, могућностима и потребама, као и формирање базе података о туристичкој супраструктури (хотели, мотели, угоститељски објекти и др); и
– израда планске и техничке документације за планирање туристичке локације.

Организационе мере и инструменти:

– стална обука туристичких кадрова;
– развој туристичко-информативног центра у Лазаревцу за организовање информатичко-промотивне подршке развоју туризма.

Економско-финансијске мере и инструменти:

– пореске олакшице у функцији развоја туризма;
– средства локалне управе за реализацију предвиђених пројеката у туризму; и
– коришћење средстава из предприступних и структурних фондова ЕУ за развој туризма.

Нормативно-правне мере и инструменти:

– доношење Одлуке о изради програма за дугорочни развој туризма.

Саобраћај и инфраструктурни системи

Саобраћај

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Изградња новог денивелсаног укрштаја државних путева I реда 22 и 4.

2. Реконструкција и ревитализација мреже општинских путева.

3. Укидање дела локалног пута Л-1806 кроз „поље Б”, у дужини од око 3,2 km, и изградња алтернативне путне мреже.

4. Измештање општинског пута Миросалци–Барошевац/Зеоке, а дугорочно изградња деонице државног пута II реда који повезује насеља Миросалци, Стрмово, Пркосава и Рудовци, односно обезбеђује везу између насеља северно и јужно од зоне копова.

5. Подизање квалитета мреже друмских саобраћајница и боља организација јавног саобраћаја у циљу јачања гравитационе моћи центара заједнице насеља и стварања компактне мреже насеља на територији општине.

6. Подршка реализацији радно-индустријских зона и робно-транспортних центара кроз обезбеђивање њихове адекватне саобраћајне повезаности, како са пољопривредним и другим залењем, тако и са насељима у којима ће се користити произведена добра и услуге.

Планско-програмске мере и инструменти:

– израда планске и техничке документације за измештање државних путева;

– усклађивање саобраћајне политике са политиком развоја привреде;

– формирање јединствене информационе базе података (ГИС) и мониторинга;

– израда генералних, идејних и главних пројеката, са пратећим студијама оправданости, за реконструкцију и изградњу саобраћајне инфраструктуре и објеката;

– израда Планава детаљне регулације за планиране саобраћајне коридоре;

– израда Студије паркирања возила, која би обухватила урбана подручја и туристичке локалитете на целој територији плана;

– спровођење експропријације у складу са одговарајућим законом и

– контрола примене закона и планских аката у области реконструкције и изградње саобраћајне инфраструктуре.

Организационе мере и инструменти:

– формирање институција за квалитетно управљање пројектима развоја у области саобраћаја;

Економско-финансијске мере и инструменти:

– средства града Београда, и општине Лазаревац намењена за саобраћајно опремање планског подручја;

– стварање неопходних услова за финансирање пројеката и њихову реализацију (оснивање фондова идр).

Нормативно-правне мере и инструменти:

– доношење Одлука о изградњи и реконструкцији државних путева од стране републичких јавних предузећа у чијој су надлежности ови путеви и

– доношење Одлука Скупштине општине о изградњи и реконструкцији општинских путева, улица и бициклических стаза

Водопривредна инфраструктура

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

Водоснабдевање

1. Просторно организационо и правно дефинисање зона водоснабдевања. Доношење решења за зоне санитарне заштите лазаревачких изворишта – Непричава, Пештан (замена Тамнава), Вреоци, Велики Црљани и Зеоке, као и активирање нових изворишта.

2. Повезивање свих парцијалних водовода насеља у јединствен интеркомунални (општински) систем.

3. Изградња постројења за пречишћавање воде за потребе мањих насеља.

4. Изградња ППВ „Сува Сепарација”.

5. Изградња ППВ „Велики Црљани” – код пијаце Топољнак.

6. Активирање постојећих резервоара у зони града Лазареваца (Кривина, Столице) због снабдевања потрошача у вишим висинским зонама.

7. Изградња нових резервоара и црпних станица у оквиру водоводних система и подсистема ВС „Лазаревац”, ВС „Велики Црљани”, ВС „Сува Сепарација” и ВС „Зеоке”;

8. Повезивање са београдским водоводним системом – изградња од Вранића преко Врбовна до Степојевца и Лесковац.

9. Изградња цевовода: Ђелије–Дудовица–Брајковац; Ђелије–Враче Брдо–Кривина; Вртић–Бурово–Барошевац–Рудовци–Крушевица–Трбушница.

10. Лазаревац–Вреоци–Велики Црљани–Сумеђ; Велики Црљани–Араповац–Миросалци–Стрмово–Пркосава; и снабдевање водом северног дела градске општине из „Макиша”-Београдског водоводног система преко Барајева-Вранић–Степојевац–Врбовно-Лесковац–Велики Борак.

11. Изградња нових магистралних и примарних водовода у зони града Лазареваца.

12. Изградња новопројектованих резервоара: ПК Човка, Чибутковица, Дудовица, Барзиловица 1, Барзиловица 2, Брајковац, Трбушница-старач, Крушевица, Барошевац, Пркосава, Стрмово 1, Стрмово 2, Заоке, Араповац 1, Араповац 2, Соколово и Лесковац.

13. Изградња новопројектованих пумпних станица: Пештан, Барзиловица, Бурово, Крушевица 1, Крушевица 2, Стрмово 1, Стрмово 2, Араповац 1 и Велики Црљени, Пркосава.

14. Управљачко-информационо осавремењавање водоводних система увођењем мерног-мониторинг система, који ће омогућити праћење динамике потрошње у свим грама мреже, као и брзу дијагностику поремећаја и кварова у раду система, како би се губици свели на минимум.

15. Анализа стања локалних водовода и дефинисање мера за њихово унапређење.

16. Измештање, изградња и реконструкција постојећег потисног цевовода сирове воде Ø500 mm између бунара Б2 и Б4 (од изворишта „Пештан” до постројења ППВ „Пештан” (КО Вреоци).

17. Изградња потисног цевовода од постројења ППВ „Сува сепарација” до постојећег цевовода водовода „Вреоци” са приступном саобраћајницом.

Одвођење и третман отпадних вода

1. Изградња централизоване канализационе мреже за град Лазаревац и приградска насеља Петка, Шопић, Дрен, Лукавица, Стубица и Шушњар (око 60 km канализационе мреже).

2. Ширење кишне канализације у постојећим и планираним стамбеним и производним зонама.

3. Изградња главног колектора за град Лазаревац.

4. Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода на локацији „Црне баре”, са капацитетом за 60.000 еквивалентних становника у крајњој фази

5. Изградња постројења ППОВ у насељу Барошевац – производно од школе на Пештану.

6. Изградња заједничког канализационог система за насеља Вреоци, Велики Црљени и Степојевац (око 70 km мреже), као и ППОВ у насељу Велики Црљани на десној обали реке Колубаре

7. Изградња заједничког канализационог система за насеља Барошевац, Мали Црљени и Рудовци, као и ППОВ у насељу Барошевац

8. Изградња комбинованих система који обухватају централизоване и индивидуалне системе канализације.

9. Изградња канализације на територији МЗ Врбовно.

10. Изградња фекалне и кишне канализације за МУ Степојевац.

11. Постројење за пречишћавање отпадних вода ППОВ у Дудовици.

Водопривреда

1. Регулација водотокова, првенствено оних који угрожавају насеља.

2. Регулација реке Луковице од Ушћа до железничке пруге од km 12+300 до km 17+500 у дужини 6,7 km.

3. Изградња система канала за одвођење површинских вода.

4. Измештање и регулисање делова водотокова због проширења површинских копова:

5. Регулација и измештање корита реке Колубаре – друга фаза измештања унутар границе ПК Тамнава-Источно поље у дужини 2.585 m.

6. Регулација и измештање корита доњег тока Пештана укључујући и ушће у реку Колубару у дужини 1.813 m.

7. Регулација и измештање корита реке Вранчине укључујући и њено ушће у Колубару.

8. Изградња новог водозахвата и црпне станице на измештеном кориту реке Колубаре – друга фаза измештања на стационажи 2+050.00.

9. Изградња потисног цевовода Ø300 mm од црпне станице до везе на постојећи цевовод.

10. Регулација и измештање корита реке Колубара – трећа фаза и реке Пештан – друга фаза, припремни и претходни радови у дужини око 11.5 km.

11. Регулација и измештање корита река Јаруга и Стари Пештан у функцији отварања ПК „В. Црљени”.

12. Регулација и измештање корита реке Турија као рубни водоток у односу на северну експлоатбилну границу лежишта.

13. Регулација реке Кладница од ушћа у старо корито Колубаре до постојеће бране и акумулације „Паљуви Виш”.

14. Регулација реке Вранчина, од ушћа у Колубару до моста на старој прузи Обреновац–Лајковац

15. Регулација реке Лукавица од ушћа у Колубару до моста на прузи Београд–Бар.

16. Одржавање постојеће мреже одбрамбених насипа и регулисаних корита постојеће каналске мреже.

17. Заштита планског подручја са предвиђа интегралним системом кога чине линијски заштитни системи, насипи и регулациони радови, као и мање вишенаменске акумулације, чија је једна од функција ублажавање таласа великих вода.

18. Отварање новог водозахвата за технолошке воде на регулисаном кориту друге фазе реке Колубаре, водозахват црпна станица са потисним водом.

Планско-програмске мере и инструменти:

– израда Елабората о дефинисању зона санитарне заштите водоизворишта;

– израда недостајуће планске и пројектне документације.

Организационе мере и инструменти:

– увођење мониторинг система за праћење потрошње и губитака у свим грама водоводног система (губици у водоводној мрежи се морају свести на минимум од 20%, сви потрошачи морају имати водомере);

– јачање и проширење институционалних капацитета за спровођење прописа у области заштите вода;

– објединити све активности на вишенаменском коришћењу вода и реализацији интегралних водопривредних система;

– унапређење приступа јавности информацијама о квалитету вода и развијање јавне свести и еколошке културе грађана.

Економско-финансијске мере и инструменти:

– дефинисање извора финансирања кроз буџет Републике Србије, буџет града и локалних самоуправа, као и фондова за планирање и развој на регионалном и локалном нивоу;

– стимулисање смањења потрошње високо квалитетне воде у производним и привредним делатностима;

– постепено повећавати цену воде, тако да достигне трошкове просте репродукције, укључујући и све трошкове канализације, заштите изворишта, истраживања и пројектних активности;

– коришћење средстава из буџета Републике Србије, града Београда и Електропривреде Србије;

– увести пореске олакшице за власнике земљишта које има статус водног земљишта (посебно у зони ретензија).

Нормативно-правне мере и инструменти:

– доношење Решења о одређивању зона и појасева санитарне заштите водоизворишта;

– доношење одлуке о изради Катастра загађивача површинских и подземних вода

– днети нове правилнике којима се регулише квалитет вода у рекама и услов рада канализационих система, а у складу са праксама у ЕУ (Директива Европског савета Council директиве 91/271/ЕЕС и 98/15/ЕС):

– доношење подзаконских аката, уредбе о коришћењу песка и шљунка;

– доношење прописа да се вода у реци Колубари, наменски испуштена за хлађење ТЕ не може захватати за наводњавање, већ за то морају да се уговарају посебни аранжмани са корисником акумулације „Стуборовни“;

– иновација Правилника о опасним материјама у водама итд.

Енергетска инфраструктура

Приоритетна планска решења за период до 2015. године Енергетика

1. Започињање откопавања отквивке 2012.год. на површинском копу „Тамнава – Јужно поље”

2. процена инвестиција (за радове и опрему) потребних за наставак изградње ТЕ „Колубара Б”

3. изградња депоније пепела, шљаке и гипса ТЕ „Колубара Б”

Електро енергетски објекти

4. измештање надземних водова 110 kV, веза ТЕ „Колубара А” – ТС 110/35 kV „Тамнава” и надземни вод 110 kV, веза ТЕ „Колубара А” – ТС 110/35 kV „Лазаревац–Очага”;

5. измештање надземног вода 35 kV, прикључак за ТС 35/10 kV „Сува сепарација”

6. измештање надземног вода 35 kV, прикључак за ТС 35/10 kV „Нова топлана”

7. измештање надземног вода 35 kV, прикључак за ТС 35/10 kV ” Рудник III а и III б”

8. измештање надземног вода 35 kV, прикључак за ТС 35/10 kV „Рудник IV а и IV б”

9. измештање надземног вода 35 kV, прикључак за ТС 35/10 kV „Лазаревац 1 – ТЕ КолубараА”

10. ТС 35/10 kV „Лазаревац 4”

11. кабловски вод 35 kV, ТС 110/35 kV „Очага” – ТС 35/10 kV „Лазаревац 4” – ТС 35/10 kV „Лазаревац 1”

12. реконструкција дв 35kV од ТС 110/35 kV „Очага” за ТС 35/10 kV „Лазаревац 1”, уз доградњу нових стубних места и замену проводника

13. Кабловски вод 35 kV, ТС 35/10 kV „Лазаревац 1” – ТС 35/10 kV „Лазаревац 3”

14. Реконструкција дв 35 kV ТС 35/10 kV „Лазаревац 1” – ТС 35/10 kV „Лазаревац 2” (каблирање на делу кроз градско подручје)

15. Двоструки дв 35 kV, тип улаз-излаз у ТС 35/10 kV „Дудовица” са постојећег ДВ 35 kV Лајковац–Љиг

16. дв 35 kV, од ТС 35/6 kV „Универзал” В. Црљени до ТС 35/6 kV „Волујак”

17. Измештање дв 35 kV од ТС 110/35 kV „Очага” до ТЕ „Колубара”, кроз зону обухваћену Планом детаљне регулације насељеног места Вреоци

18. Измештање дв 35 kV од ТС 35/10kV „Лазаревац 1” до ТС 35/6 kV „Вреоци”, кроз зону обухваћену Планом детаљне регулације насељеног места Вреоци

19. Реконструкција ТС 35/10 kV „Дудовица”, доградња 35 kV постројења

20. Реконструкција дв 35 kV од ТС 110/35 kV „Очага” за ТС 35/10 kV „Лајковац”

21. дефинисање броја и локација трафостаница типа 10/0,4 kV, и то првенствено у појасу Ибарске магистрале и индустријске зоне Очага, као и у ужем градском језгру, где се интезивира изградња стамбених објеката типа колективног становања;

Систем даљинског грејања

22. санирање магистралних топловода, посебно у нижим деловима града где су били изложени вишегодишњем дејству повећане влаге у земљишту;

23. изградња пунног постројења у објекту „Шахт О” (код „Електродистрибуције”) које треба да повећа притисак у градском подручју и тиме омогући спровођење хидрауличке регулације целог система;

24. изградња нове магистрале кроз централну зону уз реку Лукавицу, у дужини од око 1.100 m, која ће имати улогу растерећења постојеће Централне топловодне магистрале и чиме ће се стећи услови за прикључење нових потрошача у јужном делу ужег градског подручја;

25. изградња новог извора топлоте у Вреоцима, који би у првој фази требало да има капацитет око 30 MJ/s , да би каснијим обезбедио производњу топлоте за дугорочно задовољење конзума;

Систем снабдевања природним гасом

26. започињање припремних радова на изградњи магистралног гасовода притиска р=50 бар, Београд-Лазаревац-Ваљево са адекватним разводним гасоводима притиска р=50 бар и р=6, 12 бар на територији општине.

Обновљиви извори енергије и енергетска ефикасност

27. израда развојног пројекта „Интензивно коришћење ресурса обновљивих извора енергије”. Пројекат у себи садржи низ подпројеката који за циљ имају утврђивање потенцијала обновљивих извора енергије, њихове распоређености на територији града и пројекте конкретне употребе обновљивих извора енергије;

28. Повећање енергетске ефикасности, доношењем низа мера (акционих планова за спровођење енерг. ефикасности и др) и предузимањем активности које ће допринети рационалној потрошњи и производњи свих облика енергије.

Планско-програмске мере и инструменти:

– доношење развојних стратегија и програма (дугорочна стратегија развоја Колубарског басена, средњорочни програм развоја ПД РБ „Колубара” д.о.о., средњорочни развој и реконструкција објеката у Колубарском басену и др);

– израда планске и техничке документације;

– усклађивање политике са политиком развоја привреде. Организационе мере и инструменти:

– формирање посебне Агенције чије би надлежности биле:

– координација активности на доношењу и имплементацији планских одлука и припреми студијске, планске и техничке документације;

– сервисирање фонда из кога се алиментирају трошкови пресељења насеља, измештања инфраструктурних и привредних објеката и др. непрозводних трошкова;

– посредовање у договарању и усклађивању супростављених интереса у поступку спровођења планова и програма;

– одређивање приоритета у истраживачкој подршци просторном развоју Колубарског лигнитског басена ;

– истраживања у функцији утврђивања дугорочне стратегије експлоатације лигнита и др.ресурса у Колубарском басену;

– истраживања везана за утврђивање коначних траса инфраструктурних система чије је измештање неопходно из зоне копова.

Економско-финансијске мере и инструменти:

– стимулисања коришћења обновљивих извора енергије и увођења мера енергетске ефикасности

– За решења наведена под бр. 1, 3 треба обезбедити средства из: буџета Републике Србије тј. надлежних министарстава (Министарство рударства и енергетике, Министарство заштите животне средине и просторног планирања,

Министарство финансија и др.), ЈП „Електропривреда Србије”, Рударског басена „Колубара” д.о.о., ТЕНТ „Обреновац” д.о.о, локалних самоуправа – општине Лазаревац, Уб, Лајковац и Обреновац, кроз инструмент Европске Уније за претприступну помоћ (ИПА), као капитална бесповратна средства, невладиног сектора и као банкарска и концесионарска средства.

– За решења наведена под бр. 4,21 треба обезбедити средства из: буџета Републике Србије тј. надлежних министарстава (Министарство рударства и енергетике, Министарство заштите животне средине и просторног планирања, Министарство финансија и др), ЈП „Електропривреда Србије” са домаћим и иностраним партнерима, дугорочних кредита од стране међународних финансијских институција (МФИ) и банака.

– За решења наведена под бр. 22,25 треба обезбедити средства из: ЈП „Топлификација” – Лазаревац и ЈКП „Београдске електране”, буџета града Београда и општине Лазаревац, банака и од билатералних донатора као капитална бесповратна средства.

– За решење наведено под бр. 26 треба обезбедити средства из: ЈП „Србијагас”, ЈП „Нафтне индустрије Србије” (НИС), банака, средства корисника и из Европских наменских фондова.

– За решења наведена под бр. 27 и 28 треба обезбедити средства из: буџета града Београда и од приватних инвеститора.

Нормативно-правне мере и инструменти:

– испитивање могућности доношења посебног закона за Колубарски лигнитски басен и доношење одлука на нивоу РЕИС „Колубара”;

– даље усаглашавање домаће правне регулативе на нивоу републике са стандардима и регулативом ЕУ;

– доношење сета подзаконских аката (правилника и техничких прописа) неопходних за спровођење Закона о планирању и изградњи и Закона о енергетици; и

– доношење потребних Одлука на нивоу града Београда и општине Лазаревац

Телекомуникациона мрежа и објекти

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. измештање постојећег магистралног оптичког ТК кабл Београд–Ваљево, изграђеног у коридору постојећег државног пута I реда број 22, у коридор нове трасе државног пута I реда број 22;

2. наставак превођење мреже са коаксијалним и симетричним кабловима на оптичке каблове;

3. изградња нових ТК капацитета као и потребна измештања постојећих инсталација у зависности од од захтева нових ТК корисника;

4. наставак на реализацији базних станица мобилне телефоније (планира се постављање још 22 базне станице Мобилне Телефоније Србије и 24 базне станице Теленора) и покривање целокупне територије општине сигналом мобилне телефоније;

5. модернизација постојеће ТТ мреже и објеката, како би се покрио дефицит бројева у фиксној телефонској мрежи, првенствено кроз изградњу МСАН-а (Мултисервисних приступних чворова или Приступних чворова за вишеструке услуге, који заузимају мањи простор, и дају могућност квалитетног коришћења свих комуникационих услуга).

Организационе мере и инструменти:

– реализација програма развоја телекомуникација преко приватних предузећа.

Економско финансијске мере и инструменти:

– обезбеђивање средстава од „Телеком Србије” и банака.

Нормативно-правне мере и инструменти:

– даље усаглашавање домаће правне регулативе на нивоу републике са стандардима и регулативом ЕУ;

– доношење потребних Одлука на нивоу Скупштине града Београда и општине Лазаревац.

Комунална инфраструктура

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Изградња регионалног центра за управљање отпадом за колубарски округ.

2. Санација постојеће депоније у Барошевцу и расутих сметлишта на територији целе општине.

3. Изградња трансфер станице са рециклажним центром.

4. Уклањање опасног отпада из привредних и индустријских комплекса, и његово збрињавање према законодавству и стандардима ЕУ.

5. Проширење подручја покривеног комуналним услугама.

6. Уређење постојећих гробља и изградња новопланираних.

7. Формирање сточног гробља.

8. Изградња нових пијаца.

Планско-програмске мере и инструменти:

– израда плана затварања и санације депоније у Барошевцу;

– израда планова управљања отпадом за постројења за која се издаје интегрисана дозвола;

– израда планова управљања отпадом за привредна и индустријска предузећа;

– идентификација свих привремених неадекватних локација складишта опасног отпада и спровођење поступка збрињавања опасног отпада;

– израда планова за проширење гробља;

– израда Студије за истраживање локације за трансфер станицу са рециклажним центром, и планске документације;

– израда Студије за истраживање локације за сточно гробље.

Организационе мере и инструменти:

– образовање и јачање свести о потреби одвојеног сакупљања отпада на местима настајања;

– јачање свести о неопходности стриктног поштовања процедуре поступања са опасним отпадом у складу са прописаном регулативом и принципима заштите животне средине;

– јачање институционалних капацитета и образованог кадра

– успостављање јавно-приватног партнерства (PPP) у комуналним услугама.

Економско-финансијске мере и инструменти:

– увођење подстицајних мера за рециклажу и поновно искоришћавање отпада;

– увођење накнаде произвођачима и увозницима приликом стављања производа на тржиште, које ће се користити за сакупљање и третман посебних врста отпада;

– помоћ од стране Фонда за заштиту животне средине;

– новчана средства приватног сектора у оквиру ППП;

– капитална бесповратна средства из претприступних фондова Европске Уније (ИПА);

– средства локалне самоуправа и средства јавних комуналних предузећа (сопствена средства);

– дугорочни кредити од стране међународних финансијских институција (МФИ).

Нормативно-правне мере и инструменти:

– даље усаглашавање домаће регулативе са стандардима и регулативом ЕУ;

– доношење сета подзаконских прописа неопходних за спровођење Закона о управљању отпадом и Закона о амбалажи и амбалажном отпаду;

– доношење Правилника и критеријума за дефинисање локација за трансфер станице и рециклажне центре;

– доношење Националног плана управљања биодиграбилним отпадом и Плана управљања амбалажним отпадом.

Заштита животне средине, предела, природних и културних добара, одбрана земље и заштита од елементарних непогода

Заштита животне средине

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Спровођење поступка санације и ремедијације деградираних подручја.

2. Смањење загађења ваздуха које потиче из енергетике и индустрије.

3. Смањење нивоа буке на угроженим локацијама поред саобраћајница и индустрије које се граниче са зонама становања.

4. Смањење загађивања површинских и подземних вода, враћање у прописану класу квалитета површинских вода и заштита изворишта.

5. Спровођење прописаних режима заштите и очувања природних и непокретних културних добара.

6. Заштита од удеса.

7. Развој програма енергетске ефикасности и стимулисање коришћења обновљивих извора енергије.

8. Унапређење сакупљања отпада и санирање постојећих сметлишта.

9. Очување и унапређење здравља становништва (посебно зона Колубарског лигнитског басена).

10. Унапређење система топлификације и контрола рада котларница.

11. Проширење и унапређење система канализације.

12. Заштита плодног пољопривредног земљишта, контрола коришћења хемијских средстава у пољопривреди (зона насеља Степојевац и југоисточна шумадијска зона).

13. Формирање сточног гробља (зона насеља Степојевац и Југоисточна шумадијска зона).

Планско-програмске мере и инструменти:

– израда плана рекултивације деградираних површина;
– израда пројеката за кафилеријско збрињавање отпада анималног порекла;

– израда стратешких карата буке;

– истраживање могућности коришћења термалне, соларне и других видова алтернативних извора енергије на подручју општине;

– израда плана управљања квалитетом ваздуха на подручју општине, са категоризацијом подручја општине према квалитету ваздуха;

– израда студије о третману индустријских отпадних вода;

– израда стратегије управљања опасним отпадом и опасним материјама у енергетици и индустрији;

– контрола поштовања важећих прописа при превозу опасних материја;

– припрема програма примене мера заштите на депонијама пепела у случају удеса;

– израда локалног плана заштите од удеса, процена опасности од удеса и припрема мера за отклањање последица удеса и санације земљишта у случају удеса за привредна постројења.

Организационе мере и инструменти:

– успостављање ефикасног система управљања заштитом животне средине (посебно обновљивих природних

ресурса, природних добара и биодиверзитета) и здравља људи на локалном нивоу;

– информисање јавности о квалитету вода, квалитету земљишта, квалитету ваздуха, буци и њеном штетном дејству у животној средини (промена Архуске конвенције);

– унапређење образовања станивништва о неопходности заштите и очувања здраве животне средине и одрживог коришћења природних ресурса, развијање и јачање нивоа еколошке свести на свим нивоима;

– јачање капацитета стручњака из области планирања, пројектовања и спречавања настанка удеса, као и стручних служби за отклањање последица удеса;

– изградња постојења за одсумпоравање, уградња нових или реконструкција постојећих електрофилтера у постројењима која емитују суспендоване честице изнад ГВЕ, и која представљају највећи ризик по животну средину и здравље људи; и

– успостављање регионалног, интегралног система управљања отпадом.

Економско-финансијске мере и инструменти:

– увести поштрени систем економских мера за стимулацију спречавања или смањења настанка загађења на извору,

– увести подстицајне економске мере за одрживо коришћење природних ресурса;

– подстицајним мерама стимулисати развој и унапређење енергетски ефикасних објеката и постројења, и коришћење обновљивих извора енергије;

– санкционисати загађиваче и угрожавање животне средине и здравља људи; и

– наплаћивање накнада за одлагање отпада, за отпадне воде, за емисију загађујућих материја у ваздуху и др.

Нормативно-правне мере и инструменти:

– доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе за успостављање система заштите животне средине;

– нормативно регулисање система субвенција;

– доношење Решења о одређивању зона и појасева санитарне заштите водоизворишта; и

– доношење Одлуке о изради Катастра загађивача на територији општине.

Заштита предела, природних добара и вредности

Приоритетна планска решења за период до 2015. године
– смањење загађивања ваздуха, вода, земљишта, живог света (посебно зона Колубарског лигнитског басена);

– пошумљавање и подизање заштитног зеленила, тежећи формирању еколошке мреже, очувању и унапређењу биодиверзитета;

– израда елабората за заштиту подручја са природним вредностима и доношење акта о заштити природних добара на територији општине.

Планско-програмске мере и инструменти:

– квантитативно и квалитативно очување и унапређење биодиверзитета и геодиверзитета;

– заштита одређених предела општине као једног од основних постулата очувања природног и културног наслеђа;

– израда пројекта „Зелена регулатива општине Лазаревац” у циљу регулисања управљања системом зелених површина, односно њихове изградње, уређења, одржавања и заштите, и у оквиру њега Студије предела и Урбанистичког плана система зелених површина општине (Зелене инфраструктуре);

– израда плана рекултивације деградираних предела;

– израда планских докуманата у области шумарства (привремене годишњи планови газдовања и посебне основе газдовања шумама по газдинским јединицама);

– валоризација екосистемских услуга.

Организационе мере и инструменти:

- израда ГИС-а биотопа Лазареваца којим би се евидентирала разноврсност станишта и врста и оценила њихова вредност са аспекта очувања биодиверзитета, а у складу са ратификованим европским законима;

- континуиран рад на истраживању, валоризовању и утврђивању природних вредности (биодиверзитета, геодиверзитета и предела) и природних добара АП Београда;

- подстицајне и компензационе мере којима се смањује потреба за дрветом са овог подручја као огревним и грађевинским материјалом;

- шумљавање као облик надокнаде или замене губитака у билансу продуктивних површина услед ширења експлоатационих поља лигнита.

Економско-финансијске мере и инструменти:

- дефинисање извора финансирања кроз буџет Републике Србије, буџет града и општине, као и фондова за планирање и усмеравање развоја на регионалном и локалном нивоу;

- формирање сета економских мера за санкционисање негативних ефеката у простору на регионалном или локалном нивоу;

- преске олакшице за све оне који желе да улажу материјална средства за обнову нарушених природних екосистема;

- употреба средстава из финансијске компензације (казна) за заузети простор или посечену шуму.

Нормативно-правне мере и инструменти:

- доношење актова за заштиту природних добара;

- примена Стратегије одрживог коришћења природних ресурса и добара;

- примена Стратегије за биолошку разноврсност РС са акционим планом 2010–2017 (нацрт);

- примена Закона о потврђивању Европске конвенције о пределу (у поступку ратификације);

- усаглашавање националне легислативе са међународним правом и међународним уговорима.

Заштита културних добара и вредности

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Заштита непокретних културних добара и спровођење дефинисаних мера заштите

2. Утврђивање евидентираних културних добара за непокретна културна добра

3. Унапређење квалитета окружења објеката културних вредности

4. Заштита непокретних културних добара од свих облика неконтролисаних изградње

5. Дефинисање и реализација културних стаза

6. Очување старих заната и занимања

7. Промовисање и унапређивање културног наслеђа у оквиру туристичке понуде, као фактора одрживог развоја уз поштовање и примену прописаних препорука

8. Одређивање приоритета, израда програма, планова, пројекта и студија на ревитализацији културног наслеђа, као основа стратешке политике усмерену ка презентовању Београда и његовог региона у циљу кандидовања Београда за престоницу културе 2020. године

Планско-програмске мере и инструменти:

- израда одговарајућих урбанистичких планова за насеља;

- израда плана развоја туризма са предлогом мера за организовање туристичких тура и реализацију културних стаза.

Организационе мере и инструменти:

- дефинисање јасног стратешког програма локалне управе и града са циљем решавања евидентних проблема и односа према културном наслеђу;

- развој свести на локалном, регионалном и националном нивоу о вредности културног наслеђа за заједницу, његовој правилној заштити и управљању током употребе;

- јачање менаџмента и маркетинга у области културне баштине.

- тематске радионице путем којих се промовише културно наслеђе, (разни пројекти, програми, манифестације иницијативе), кроз ангажовање стручних кадрова и коришћење постојеће расположиве документације.

- развој културног и туристичко-информативног центра у Лазаревцу за организовање информатичко-промотивне подршке развоју туризма.

Економско-финансијске мере и инструменти:

- средства државне и локалне управе за реализацију планираних културних стаза и реализацију планираних активности на заштити и презентацији културне баштине;

- увођење субвенција и пореских олакшица за кориснике културног добра при изради техничке документације и грађевинских радова на одржавању и санирању оштећења, уз поштовање прописаних мера техничке заштите и примена конзерваторских метода.

- формирање јавно-приватних облика финансијске сарадње;

- формирање сета економских мера за санкционисање нарушавања културних добара и целина;

- коришћење финансијских средстава из међународних фондова

Заштита од елементарних непогода

Приоритетна планска решења за период до 2015. године

1. Регулисање услова коришћења геолошке документације

2. Установљавање јединствене базе података о природним непогодама (клизишта, земљотреси и поплаве)

3. Макросеизмичка реонизација подручја ППО Лазаревац

4. Микросеизмичка реонизација подручја ППО Лазаревац

5. Израда катастра клизишта

Планско-програмске мере и инструменти:

- израда Студије о природним хазадама (клизишта, нестабилне падине, поплаве, земљотреси) на територији ППО;

- израда Студије рекултивације и санације простора угрожених високом нивоом подземне воде;

- израда Студије макросеизмичке и микросеизмичке реонизације на територији ППО (од стране РСМЗ, а коју треба ускладити са ЕУ-8);

- асеизмичког управљања фондом постојећих објеката и инфраструктуре.

Организационе мере и инструменти:

- израда геолошког информационог система, а у складу са ратификованим европским законима;

- континуиран рад на геолошким истраживањима у циљу дефинисања природних хазарда;

- инспекцијски надзор.

Економско-финансијске мере и инструменти:

- дефинисање извора финансирања кроз буџет Републике Србије, буџет града и локалне самоуправе, као и фондова за планирање и усмеравање развоја на регионалном и локалном нивоу;

- фонд РБ „Колубара” д.о.о.

Нормативно-правне мере и инструменти:

- усаглашавање националне легислативе са ЕУ 8

3.3.3. Учесници у имплементацији

Природни системи и ресурси

у области заштите и коришћења природних ресурса – општина Лазаревац; привредни субјекти у општини Лазаревац; град Београд; министарство надлежно за

пољопривреду, шумарство и водопривреду; ЈП „Србијашу-ме”; Републичка дирекција за воде; министарство надлежно за заштиту животне средине и просторног планирања; министарство надлежно за енергетику; и др.

Становништво, насеља и јавне службе

у области развоја мреже насеља и јавних служби – општина Лазаревац; град Београд; министарство надлежно за здравље; министарство надлежно за културу; министарство надлежно за просвету; министарство надлежно за омладину и спорт; министарство надлежно за рад и социјалну политику; министарство надлежно за културу; министарство надлежно за здравље и др;

Привреда

у области развоја привредних делатности – општина Лазаревац; град Београд; привредни субјекти у општини Лазаревац; ЈП „Електропривреда Србије”; министарство надлежно за заштиту животне средине и просторног планирања; министарство надлежно за економију и регионални развој; министарство надлежно за пољопривреду; министарство надлежно за енергетику; министарство надлежно за инфраструктуру; Привредна комора Србије; Привредна комора Београда; Агенција за страна улагања и промоцију извоза (SIEPA); Агенција за развој малих и средњих предузећа; и др.;

Саобраћај и инфраструктурни системи

у области развоја инфраструктурних система и саобраћаја – општина Лазаревац; ЈП КП „Лазаревац”; привредни субјекти у општини Лазаревац; град Београд; ЈКП „Београдски водовод и канализација”; министарство надлежно за инфраструктуру; министарство надлежно за пољопривреду, шумарство и водопривреду; министарство надлежно за заштиту животне средине и просторног планирања; министарство надлежно за здравље; Републички хидрометеоролошки завод; Републичка дирекција за воде; ЈП „Србијаводе”; ЈВП „Београдводе”; ЈП „Електропривреда Србије”; ЈП „Електромрежа”; „Електродистрибуција Београд”; ЈП „Србијагас”; ЈП „Телеком Србија”; оператери мобилне телефоније; ЈП „Путеви Србије”; и др.;

Заштита животне средине, предела, природних и културних добара, одбрана земље и заштита од елементарних непогода

у области заштите животне средине, заштите предела, природних и културних добара и заштите од елементарних непогода – општина Лазаревац; ЈП КП „Лазаревац”; привредни субјекти у општини Лазаревац; град Београд; Републичка дирекција за воде; министарство надлежно за заштиту животне средине и просторног планирања; министарство надлежно за здравље; министарство надлежно за пољопривреду, шумарство и водопривреду; министарство надлежно за рударство и енергетику; министарство надлежно за инфраструктуру; министарство надлежно за културу; министарство надлежно за туризам; Завод за заштиту споменика културе града Београда и др..

Саставни део плана чине графички прилози и документација.

ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ:

1. Реферална карта бр. 1: План намене простора;
2. Реферална карта бр. 2-а: Инфраструктурни системи;
3. Реферална карта бр. 2-б: План мреже насеља, функција и јавних служби;
4. Реферална карта бр. 3: Заштита простора и туризам;
5. Реферална карта бр. 4: Спровођење плана;
6. Шематски приказ уређења насеља Велики Црљени;
7. Шематски приказ уређења насеља Рудовци;
8. Шематски приказ уређења насеља Јунковац;
9. Шематски приказ уређења насеља Дудовица;

ДОКУМЕНТАЦИЈА

1. Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана градске општине Лазаревац на животну средину;
2. Потенцијали, ограничења и SWOT анализа;
3. Графички прилог 1: Реферална карта 1 – Коришћење земљишта и функционална урбана подручја (модел 2020), Просторни план Републике Србије од 2010. до 2020. године („Службени гласник РС”, број 88/10);
4. Графички прилог 2: Рефералне карте 1– Основна намена земљишта, Измене и допуне Регионалног просторног плана административног подручја града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11);
5. Графички прилог 3: Реферална карта 1 – План намене простора, Просторни план општине Лазаревац („Службени лист града Београда”, број 58/08);
6. Графички прилог 4: Тематска карта бр. 1: Инжењерско-геолошка реонизација терена;
7. Одлука о изради Просторног плана градске општине Лазаревац („Службени лист града Београда”, број 57/09);
8. Извештај о извршеној стручној контроли Нацрта просторног плана градске општине Лазаревац са Извештајем о стратешкој процени утицаја плана на животну средину (IX-03 бр. 350.1-27/11, од 30. септембра 2011);
9. Мишљење Секретаријата за урбанизам и грађевинске послове на Нацрт просторног плана градске општине Лазаревац (IX-03 бр. 350.1-27/11, од 19. јула 2011);
10. Решење о приступању Стратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана градске општине Лазаревац (број IX-03 бр.350.14-6/2010 од 27. маја 2010);
11. Табела 1: Сарадња са надлежним институцијама;
12. Услови надлежних институција.

4. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Овај просторни план ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Београда”.

Скупштина града Београда

Број 350-165/12-С, 9. марта 2012. године

Председник
Александар Антић, с. р.

Скупштина града Београда на седници одржаној 9. марта 2012. године, на основу члана 35. став 5. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09, 64/10 и 24/11) и члана 31. Статута града Београда („Службени лист града Београда”, бр. 39/08 и 6/10), донела је

ПРОСТОРНИ ПЛАН

ЗА ДЕО ГРАДСКЕ ОПШТИНЕ СУРЧИН

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Просторни план за део градске општине Сурчин (у даљем тексту: просторни план) припремљен је у складу са Одлуком о изради просторног плана за део градске општине Сурчин („Службени лист града Београда”, број 57/09) коју је донела Скупштина града Београда на седници одржаној 16. децембра 2009. године, на основу члана 46. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09) и члана 31. Статута града Београда („Службени лист града Београда”, број 39/08).

Циљ израде просторног плана је дефинисање планског основа за коришћење, уређење и заштиту простора градске општине Сурчин у складу са принципима одрживости.

Просторни план је припремљен у складу са одредбама Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09 и 24/11) и Правилника о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Службени гласник РС”, бр. 31/10, 69/10 и 16/11).

Просторни план се доноси за период до 2021. године, са елементима за имплементацију Просторног плана за период до краја 2015. године.

Предметни план рађен је за потребе усклађивања Просторног плана општине Сурчин („Службени лист града Београда”, број 9/08) са:

– Законом о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09, 24/11) и Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Службени гласник РС”, бр. 31/10, 69/10, 16/11),

– Изменама и допунама Регионалног просторног плана административног подручја града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11) и условима јавних комуналних предузећа и надлежних институција.

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

1.1.1. Обухват и опис граница подручја просторног плана

Обухват Просторног плана је део административног подручја града Београда – територија градске општине Сурчин изван границе обухвата Генералног плана Београда („Службени лист града Београда”, бр. 27/03, 25/05, 34/07, 63/09), површине око 206,6 km². Општина Сурчин се граничи са суседним градским општинама Нови Београд, Земун и Чукарица, као и са општином Пећинци и Обреновац. Границу просторног плана чине спољашње границе катастарских општина Добановци, Петровчић, Прогар, Бољевци, Јаково и граница Генералног плана Београда. Просторним планом су обухваћене целе катастарске општине Бечмен, Бољевци, Јаково, Прогар, Петровчић и део катастарске општине Добановци.

Табела: Катастарске општине, површине и број становника 2005. године¹

Р.б.	Катастарска општина	Површина (km ²)	Број становника
1.	Бечмен	20	3409
2.	Бољевци	60	4058
3.	Добановци	56	8128
4.	Јаково	32	5949
5.	Петровчић	20	1407
6.	Прогар	39	1524
7.	Сурчин	61	14648
Укупно		288	39123

1.1.2. Плански и правни основ за израду плана

Плански основ за израду просторног плана су:

– Просторни план Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/10);

– Измене и допуне Регионалног просторног плана административног подручја града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11);

– Просторни план подручја инфраструктурног коридора граница Хрватске – Београд (Добановци) („Службени гласник РС”, број 69/03);

Као планска документа вишег реда чија планска решења за подручје општине Сурчин је потребно да се даље разраде и примене кроз израду просторног плана.

Правни основ за израду просторног плана су:

– Чланови 19. и 20. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09, 24/11);

– Олука о изради просторног плана за део градске општине Сурчин („Службени лист града Београда”, број 57/09);

– Правилник о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Службени гласник РС”, бр. 31/10, 69/10, 16/11) (у даљем тексту: правилник); и

– Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10).

1.1.3. Обавезе, услови и смернице из планских докумената вишег реда

Просторни план Републике Србије 2010–2014–2021. („Службени гласник РС”, број 88/10)

Просторним планом РС утврђују се визије, принципи и циљеви просторног развоја Републике Србије и њених регионалних целина. Будућа концепција просторног развоја Србије је размотрена у оквиру два основна сценарија са два подсценарија. Сценарио рецесивног раста са елементима кризног управљања и сценарио одрживог просторног развоја.

У погледу просторног развоја дугорочна визија Републике Србије је да буде: територијално утврђена и регионално уравнотежена, одрживог економског раста и конкурентна, социјално кохерентна и стабилна, инфраструктурно опремљена и саобраћајно приступачна, очуваног и заштићеног природног и културног наслеђа, квалитетне животне средине, и функционално интегрисана у окружење. Просторни план Републике Србије дефинише интегрални метод као основни методолошки приступ у изради просторних планова јединица локалних самоуправа заснован на принципима одрживог развоја. За потребе израде планских докумената спроводиће се интегрално истраживање фактора економског, социјалног, еколошког и институционалног развоја.

Планом су утврђени следећи основни принципи просторног развоја: одрживост; територијална кохезија; јачање конкурентности; активна имплементација политике просторног развоја и учешће јавности; полицентрични територијални развој; функционална специјализација; формирање и јачање мрежа градова и насеља (кластери) које могу да обезбеде развој комплементарних функција; унапређење саобраћајне доступности; развој културног идентитета и територијалне препознатљивости; перманентна едукација грађана и администрације; стриктно поштовање заштите јавног интереса, јавних добара и јавног простора; унапређење и заштита природног и културног наслеђа као развојног ресурса; смањење штетног утицаја на животну средину; јавно-приватно партнерство; већа транспарентност код одлучивања о просторном развоју; и трансгранично, интеррегионално и трансдржавно функционално повезивање регионалних и локалних јединица.

За уравнотеженији просторни развој Србије кључну улогу имаће привлачни, конкурентни и иновативни урбани центри у функционалној констелацији са руралним окружењем. Кључни генератор развоја је град Београд са својим капацитетима и потенцијалима, који ће да остане фокусна тачка економског и социјалног развоја Србије уз неопходну претпоставку функционалног повезивања са метрополитеном Новог Сада и општинама у окружењу које су са њим у интензивној функционалној вези. Повезивање метрополитенских подручја значајно је пре свега са становишта њиховог положаја на раскршћу европских коридора VII и X, и бољег позиционирања међу европским метрополитенским подручјима.

¹ „Општине у Србији 2005”, Република Србија, Републички завод за статистику, Београд, 2005. године.

Град Београд, најснажније административно и функционално подручје Републике Србије, са научним и стручним капацитетима највишег ранга у Србији, са релативно развијеном инфраструктуром и привредним потенцијалима посебно у сектору информационих технологија, комуникација и високо-акумулативних индустрија, саобраћајне привреде и туризма, и нарочито значајном геостратешком позицијом на Дунаву и Сави.

Концепција развоја, уређења и управљања градовима и осталим урбаним насељима, дефинисана овим планом, је резултат интегралног и повезаног деловања четири сегмента у оквиру којих се дефинишу и урбани кластери и мреже урбаних насеља који се формирају у оквиру функционалних подручја или на нивоу већих просторних целина и то између градова који сарађују или носе комплементарне функције, а нису региони. У том смислу значај има осовина Београд–Нови Сад са градовима и урбаним насељима у оквиру својих функционалних подручја, између осталих: београдске општине Земун и Сурчин, Инђија, Рума, Стара Пазова, Панчево, Смедерево, Смедеревска Паланка и Аранђеловац.

Према Просторном плану Републике Србије кључни проблеми просторног развоја са којима се градови и остала урбана насеља у Србији данас суочавају су између осталог и угроженост природних и културних вредности лоцираних у градовима и урбаним насељима, као последица растуће урбанизације, изградње без контроле или слабог спровођења контролних мера. Ово се посебно односи на околину Београда, општину Сурчин.

У периоду до 2014. године у складу са плановима јавних предузећа енергетске инфраструктуре, а у сектору електродистрибуције, као приоритетни пројекат предвиђа се изградња нове ТС 110/35 kV Сурчин.

Развојну улогу у остварењу веће територијалне кохезије Републике као и јачању развојних капацитета и веће конкурентности свих њених саставних делова, треба да стекне појас на правцу Београд–Пожега–Јужни Јадран који ће бити више артикулисан изградњом ауто-пута у будућности и усмерен у правцу кооперације са Црном Гором, односно луком Бар, повезујући Коридор IV у Румунији са Баријем у Италији.

Окосницу транспортног система Србије чине путно-железнички коридор X и унутрашњи пловни пут – коридор VII-Дунав. С обзиром да на територији Србије нема ни једног интермодалног терминала у европском поимању тог термина, дуж коридора X и VII постоје могућности развоја

истих. Један од могућих интермодалних терминала је и интермодална платформа Београд где је на простору Београд–Панчево–Смедерево преко три интермодална терминала и аеродрома „Никола Тесла” могуће повезати коридоре X и VII и формирати окосницу „српског интермодалног блока” највишег ранга на југоистоку Европе.

Измене и допуне Регионалног просторног плана административног подручја града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11)

По питању организовања унутар административног подручја града Београда установљен је принцип полицентризма где се даје подршка јачању улоге и надлежности Сурчина као урбаног центра, што представља значајан елемент просторно развојних политика града Београда. Сурчин као субрегионални центар треба да постане центар привредних активности са већом одговорношћу за уређење и развој села у његовом окружењу, првенствено кроз развој пољопривреде, мале индустрије и туризма.

Концепција заштите, уређења и развоја Измена и допуна РППАП града Београда је базирана на макрозонирању, при чему подручје општине Сурчин припада Савско-Колубарској зони Града Београда. Концепција заштите, просторног уређења и развоја Савско-Колубарске зоне би требало између осталог да се заснива на одрживом развоју привредних грана које, уз помоћ савремене технологије и посебних мера заштите, треба да омогуће интензиван привредни раст и развој града Београда. Једна од привредних грана у зони Сурчина и леве обале реке Саве је спорт и рекреација. Од посебног значаја за регионални развој града Београда има Аеродром у Сурчину што отвара велику шансу за боље позиционирање града Београда међу метрополитенским подручјима Европе.

Према пројекцији становништва до 2020. године, урађене на бази тренда, Сурчин бележи пораст броја становника (39.160 становника 2005. године, 41.408 становника 2015. године, 42.545 становника 2020. године)

У непосредном окружењу општине Сурчин, као и на самом планском подручју развијаће се активности у функцији програмирања и реализације садржаја дуж коридора 10 (укључујући обилазницу око Београда).

Подземне воде представљају драгоцен ресурс, али су врло неравномерно распоређене. Зоне дуж леве обале реке Саве, представљају драгоцен изворишта подземних вода, чији режим заштите треба појачати, као основно извориште за снабдевање водом Београда у будућности.

Економски развој града Београда засниваће се на побољшању бонитетне структуре пољопривредног земљишта и очување природне разноврсности у на еколошки очуваним подручјима општине Сурчин. У приобаљу реке Саве, налазе се квалитетна земљишта, која се користе за пољопривредну производњу. Интенција је да се системи за одводњавање претворе у комплексне мелиорационе системе за функције одводњавања и наводњавања.

Општина Сурчин има све услове за развој водног саобраћаја својим положајем на реци Сави, у непосредној близини ушћа Колубаре и нешто даљег ушћа са реком Дунав. Пловидбени потенцијали су значајно изражени и кроз унутрашње пловне путеве – мрежу канала.

Једна од најзначајнијих зона просторног развоја индустрије је Сурчин-Добановци и Ауто-пут на сремском делу, територије око нове обилазнице и на улазном правцу града – Сурчин РТЦ. Зона Сурчин-Добановци уз обилазницу Ауто-пут, железнички пункт и аеродром „Никола Тесла”

имају изузетне локационе предности за развој привредних делатности које захтевају велики обим транспорта терета. Планиран је робно-транспортни центар.

У циљу рационалног и одрживог развоја комуникација и инфраструктуре посебно је важно да се комплетирају сви канализациони системи са обавезним постројењима за пречишћавање отпадних вода, због заштите изворишта у зони реке Саве. Сва отпадна вода насеља и привреде биће третирана на ППОВ Батајница.

У погледу електроенергетске инфраструктуре у периоду до 2015. године, планирана је изградња ТС 110/35 kV „Сурчин“ са одговарајућим електроенергетским водовима 110kV.

Саобраћај и саобраћајна инфраструктура представљају истовремено један од најутицајнијих фактора за достизање општег циља концепције заштите, уређења и развоја планског подручја.

Планирана је:

- изградња „Сремске газеле“ од обилазнице око Обреновца преко израђеног моста у Обреновцу (за потребе вођења далекотоплова из ТЕНТ-а Обреновац према Београду) до Сурчина и Добановаца, где се повезује са регионалним путем Р-267 и ауто-путем Е-70;

- израда планске инвестиционе и техничке документације за изградњу пруга:

- техничко-путничка станица Земун – Аеродром „Никола Тесла“ – станица Сурчин;

- једноколосечна пруга Вреоци – Обреновац (уз постојећу индустријску пругу) са могућношћу преласка преко реке Саве (у коридору ауто-пута Јужни Јадран) и њено укључивање у станицу Сурчин, планиране железничке коридоре према аеродрому „Никола Тесла“ и ТПС Земун;

- развој логистичког РТЦ међународног значаја на локацији Добановци;

- израда нове планске документације за Аеродром „Никола Тесла“ која ће омогућити модеран развој аеродрома и омогућити одрживи развој са могућношћу прилагођавања садржаја новим технологијама и тржишним захтевима;

- изградња друге полетно-слетне стазе Аеродрома „Никола Тесла“, развој оперативних и пратећих садржаја, као и развој карго центра и изградња објеката саобраћајне инфраструктуре (путеви и железница) према потребама развоја робних токова;

- на подручју аеродрома планирати уређење индустриско-комерцијалне зоне у оквиру које би се лоцирали садржаји лаке индустрије везане за авио-транспорт, слободна царинска зона, пословни и комерцијални садржаји.

Сурчин може да се активира у туристичке сврхе и то на левој обали реке Саве, са везом код Обреновца према десној обали. Сурчин ће у том погледу да развија спортско-рекреативни програм и регионалне везе према јужном Срему у правцу Купинова и Обедске баре и даље према Руми. У кооперацији са ширим метрополитенским подручјем у општини Сурчин ће се развијати и излетнички вид туризма. Такав вид туризма условљен је постојањем пространих и физиономски различитих излетишта у ближој и даљој околини Београда. Једна од излетничких дестинација је западна излетничка зона која обухвата десно приобаље реке Саве од Аде Циганлије према Обреновцу (простор између Мислођина и Дражевца) на који се надовезује лево приобаље реке Саве са каналом Галовица, Сурчином, Купиновом и Обедском баром.

Загађивање животне средине је евидентирано скоро на читавом простору АП Београда. Степен загађивања и други неповољни утицаји нису хомогено распоређени, већ зависе од локалних природних услова и антропогених чинилаца.

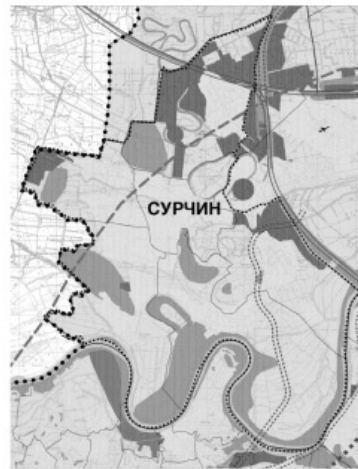
Еколошка категоризација подручја АП Београда према степену загађености, указује на заступљеност седам категорија угрожености квалитета животне средине, а Сурчин припада III (Ауто-пут) и IV категорији.

Према могућим негативним утицајима на животну средину аеродром „Никола Тесла“ се налази у категорији Д – којој пропадају фирме које могу имати веома велики утицај на животну средину регионалног нивоа, присутне велике количине опасних и врло токсичних материја, ризик од хемијског удеса веома велики са могућношћу и прекограничних утицаја на животну средину и здравље људи, ниво буке изнад 70дБ (А).

Неопходно је на нивоу територија подручја града Београда посебно у општинама које су више оптерећене као што је Сурчин, унапредити програм мониторинга за процену квалитета амбијенталног ваздуха.

Један од приоритета развоја система снабдевања природним гасом из НИП-а је и изградња магистралног гасовода Београд-Ваљево у коридору планираног Ауто-пута Београд-Пожега са разводним краком за Лазаревац и изградња новопланираних главних мерно-регулационих станица (ГМРС) на постојећим и планираним магистралним и разводним гасоводима АП Београда – ГМРС „Добановци“, ГМРС „Ауто-пут“. Са наведеним створили би се услови и за коришћење гаса за потребе пољопривредне производње у општини Сурчин.

Слика: Измене и допуне Регионалног просторног плана административног подручја града Београда (Реферална карта 1: Основна намена земљишта)

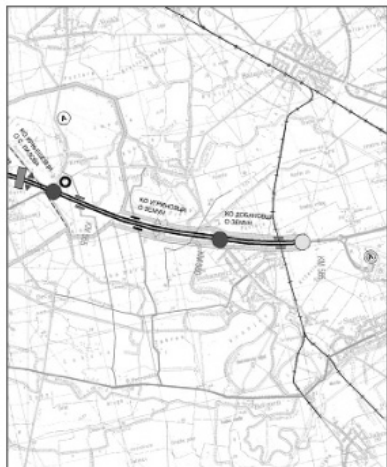
Нацртом Регионалног просторног плана АП Београда за општину Сурчин предвиђене су следеће намене коришћења простора: пољопривредно земљиште, грађевинско земљиште, привредне зоне, постојећи ауто-пут, коридор планираног ауто-пута, шумско земљиште, воде и водно земљиште.

Просторни план подручја инфраструктурног коридора граница Хрватске – Београд (Добановци)
(„Службени гласник РС“, број 69/03)

Просторни план обухвата простор шест општина, међу којима је и општина Сурчин (КО Добановци), инфраструктурни коридор почиње од државне границе Србије и Хрватске до Београда, односно до петље Добановци.

Предмет просторног плана представља инфраструктурни коридор ауто-пута Е-70, који је део паневропског путног правца (коридор „10“ чији је правац пружања Салцбург-Љубљана-Загреб-Београд-Ниш-Скопље-Велес-Солун), укупне је дужине око 95 km, а ширина коридора износи 700 m.

Слика: Територија општине Сурчин у оквиру ППП инфраструктурног коридора граница Хрватске-Београд (Добановци)

На подручју инфраструктурног коридора, задржавају се све постојеће железничке пруге и индустријски колосеци са свим прикључним пругама и осталим железничким садржајима.

Планирана је нова петља Добановци у функцији повезивања ауто-пута Е-70 из правца Хрватске границе и ауто-пута Е-75 (обилазнице код Новог Сада) и рачва се на правце кроз Београд, правац обилазнице Добановци–Бубањ Поток и даље према Нишу.

Постојећа петља Добановци у функцији повезивања ауто-пута Е-70 са локалним путем Сурчин–Добановци–Батајница и рачва се према Угриновцима.

Планирана је база за одржавање у зони петље – Рума у функцији одржавања ауто-пута од петље Сремска Митровица до планиране петље Добановци.

На подручју коридора Е-70 предвиђене су бензинске станице са мотелима са обе стране пута.

У оквиру магистралног оптичког кабла на правцу Београд–Сремска Митровица–граница Хрватска планиран је чвор – Београд са припадајућим чворовима Београд и Сурчин.

За део ауто-пута који пролази општином Сурчин утврђени услови везани за ширину заштитних коридора ауто-пута и пратећих елемената ауто-пута у потпуности се преузимају из важећег Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора граница Хрватске – Београд (Добановци) („Службени гласник РС”, број 69/03).

1.1.4. Скараћени приказ и оцена постојећег стања

1.1.4.1. Природни системи и ресурси

Положај и геоморфолошке карактеристике

Општина Сурчин се налази у Панонској низији, на њеном јужном ободу уз реку Саву. Представља најзападнији део равничарског простора АП Београда, обухвата најплоднија земљишта, а територијом општине пролазе важни саобраћајни правци. Удаљеност од Београда је мала: 15 km од Новог Београда (са којим је Сурчин преко насеља Ледине, скоро спојен), од Земуна 15 km, од Остружнице 10 km и Чукарице 17 km, од Обреновца 25 km итд.

Општина заузима положај између 44°39' и 44°54' северне географске ширине и 21°38' и 21°51' источне географске дужине.

Терени на подручју обухваћеном границама општине Сурчин, налазе се у алувијалној равни Саве и захватају

делове Земунског лесног платоа. Скоро цела општинска територија се простире на надморским висинама испод 100 m н.в., а само највиши делови лесног платоа источно од Сурчина ка Лединама су незнатно изнад ове надморске висине: највиша кота је Велика хумка (104 m н.в.), а најнижи су терени у депресијама у шуми Црни луг (72 m н.в.), уз бару Живачу (72-73 m н.в.) и потесу северно од шуме Лабудица (73-74 m н.в.), док се форланд Саве простире на око 73-74 m н.в., а одбрамбени насип Саве је на око 77-78 m н.в. Пројектован је и изведен да брани подручја алувијалне равни Саве од високих вода река Дунава и Саве у складу са режимом рада хидроелектрана на Ђердапу од 69,5 m н.в. и више.

Посматрано по појединим геоморфолошким срединама:

– у алувијалној равни Саве у браћеном подручју налазе се насеља: Прогар (76 m н.в.), Бољевци (77 m н.в.), Јаково (76 m н.в.), као и насеља средишњег дела општине: Петровчић (78 m н.в.) и Бечмен (78 m н.в.), која су на лесноидно-терасном терену (западном делу лесног платоа где он прелази у алувијалне акватичне терене); а

– на Земунском лесном платоу налазе се Сурчин (93 m н.в.) и Добановци (83 m н.в.).

Анализа топографије терена показала је да је терен у целини нагнут од истока ка западу и југу (ка кориту Саве), са мањим локалним денивелацијама у зонама барских седимената.

Пољопривредно земљиште

На подручју општине Сурчин укупна површина пољопривредног земљишта износи 19.816 ha², што је 9% од укупног пољопривредног земљишта Београда. Од укупног пољопривредног земљишта, под обрадивим површинама је 18.990 ha, под пашњацима 396 ha, рибњацима 121 ha и 309 ha под трстицима и барама.

Обрадиве површине, према врсти усева, заступљене су на следећи начин:

- Оранице и баште (18.367 ha), од чега:
  - житарице 10.136 ha
  - индустријско биље 1.897 ha
  - повртно биље 1.728 ha
  - сточно – крмно биље 2.771 ha
  - угари, необрађене оранице и баште 1.835 ha
- Воћњаци 153 ha (број воћних стабала: трешње 6.170, вишње 7.390, кајсије 5.320, шљиве 17.300, брескве 9.930, ораха 7.990, јабуке 12.140, крушке 3.190, дуње 5.040; пожета површина – јагоде 20 ha, малине 5 ha)
  - Виногради 89 ha
  - Ливаде 381 ha.

Пољопривреда општине Сурчин има надпросечне могућности за даљи развој. Сремска лесна зараван пружа повољне услове за све гране пољопривреде (ратарство, воћарство, сточарство), са извесним изузетком виноградарства које је ограничено на неколико мањих локалитета.

Квалитет земљишта је угрожен неодговарајућим депонувањем отпада и применом агрохемикалија (вештачка ђубрива и пестициди) у зонама интензивне пољопривреде. Пољопривредне отпадне воде, поред осталих, се испуштају у површинске токове што за последицу има загађење површинских вода.

Шуме и шумско земљиште

У Панонској равници, северно од реке Саве, распростире се биом степа и шумо-степа. Природну потенцијалну вегетацију овог биома чине степско-субмедитеранске шуме

² Статистички подаци о пољопривредним површинама и пољопривредној производњи преузети су из Статистичког годишњака Београда 2008 (Завод за информатику и статистику, Београд, 2009)

лужњака и жестике (*Acer Tatarici-Quercetum Ht.*), вегетација шумо-степа (*Festucion rupicolaе – Acer Tatarici-Quercetum*), ливадско-степска вегетација слатина и вегетација тршћара (*Phragmitetaliae, R.Tx.*).

Биом јужноевропских листопадних шума водоплавног и низијског типа прати речни ток реке Саве. Овај биом чине шумо-степски предели екотонског карактера, а карактеристичу их заједнице, лужњака и жутиловке (*Genisto-Quercetum roboris s.lat.*), шума лужњака и граба (*Carpino-Quercetum robori*) и шума топола и врба (*Salici Populetum s.lat.*). Овом биому припадају подручја на левој обали реке Саве (Прогарски кључ), речне аде и острва. Шуме су заступљене у форланду река, а на левој обали Саве, на мочварним теренима, делимично су сачуване шуме хрста лужњака (Црни луг, Бојчин, Зидине).

У општини Сурчин под шумом се налази 3500 ха, и то: Г.Ј.Бојчин 968,46 ха; Г. Ј. Црни луг 1 319,03 ха; ВУ Карађорђево око 800 ха; приватно око 5 ха. Шумско земљиште је јасно издефинисаним комплексима састојина одличног квалитета. Шуме „Забран“, „Гивавац“, „Црни Луг“ и „Бојчинска шума“ представљају својеврсна „плућа“ општине и изванредну основу за разне комплементарне активности (рекреацију, туризам, спорт итд.).

	НАЗИВ	КО	ГАЗДОВАЊЕ	ПОВРШИНА
1	Церова греда	Прогар	Г. Ј. Бојчин	21,49
2	Бојчинска шума	Прогар	Г. Ј. Бојчин	629,51
3	Прогарска ада	Прогар	Г. Ј. Црни луг	23,35
4	Гивавац	Бечмен	Г. Ј. Бојчин	219,65
5	Дража	Петровчић	Г. Ј. Бојчин	81,50
6	Вишњик	Петровчић	Г. Ј. Бојчин	16,31
7	Црни луг	Бољевци-Прогар	Г. Ј. Црни луг	784,59
8	Зидине	Бољевци	Г. Ј. Црни луг	262,04
9	Дренска	Јаково	Г. Ј. Црни луг	249,05
10	Јаковачки кључ	Сурчин-Јаково	ВУ Карађорђево	око 500
11	Добановачки забран	Добановци	ВУ Карађорђево	око 300
12	приобални појас Саве (од Бисера до блока 45)	Сурчин-Бежанија Јаково-Бољевци	Галовица	око 160
13	врбаца	Прогар	приватно	око 5

Бојчинска шума је заштићено природно добро, налази се у доњем Срему, у рејону Обедске баре, између три села: Бољеваца, Прогара и Ашање. То је права мочварна шума постављена између реке Саве и канала Јарчине, заштићена околина непокретног културног добра, која има статус трајне, обавезне намене и без одговарајућег поступка у складу са законом, не може да се мења. У шуми преовлађује следеће врсте: хрст, јасен, цер, липа и граб. Веома су заступљени дрен, глог, зова и дивља ружа.

Бојчинску шуму су становници Прогара генерацијама користили за гајење стоке, која се у чопорима слободно кретала по шуми и хранила жиром и травом. Данас, Бојчин је врло атрактивно излетиште са делом који је парковски уређен, опремљен парковским мобилијаром (колибе плетене од прућа и прекривене сламом, израђене у традиционалном стилу овога краја), летњом позорницом и угостиољским објектима. У делу шуме налазе се земунице и два спомен обележја (партизанске базе у II светском рату).

На простору сурчинске општине налазе се два, од три ограђена ловишта београдског административног подручја: Добановачки забран (Забран) и Црни Луг (у атару Бољеваца поред реке Саве). Ловишта су намењена узгоју, заштити и коришћењу племените крупне и ситне дивљачи: срне, зеца, фазана и јаребице на отвореним ловиштима и јелена и дивље свиње у Црном Лугу, а осим њих и јелена и муфлона у Забрану.

Воде и водно земљиште

У хидролошком погледу подручје сурчинске општине припада сливу реке Саве.

Река Сава протиче јужном границом подручја. Протицаји су неуједначени (иако је просечан проток око 1.500 m³/sec, максимални протицаји могу бити и преко 30 пута већи од минималних: у зони града Београда минимални протицаји се могу спустити и на 200 m³/sec, док максимални могу достићи и 6.600 m³/sec), а нарочито је неповољно када је количина воде мала, јер се тада моћ самопречишћавања водотока смањује.

Због минималних локалних денивелација правци површинског отицања нису увек усмерени ка Сави, већ се највећи део терена дренира преко система канала, од којих је најважнији канал Галовица који дренира централни део територије. У њега се уливају воде које се прикупљају са околних терена и одводе Угриновачким каналом (подручје Добановаца), Сурчиновицом, Михаљевачким каналом, Крстајицом (подручје Петровчића и Бечмена), Римским и Сењачким каналом (подручје Јакова), Јарчином (западни део око Бојчинске шуме), Зидинским каналом и Петрацом (подручје од баре Живача, Бољеваца, Гаја и Лабудице). Главни канали, Галовица и Сурчински канал, представљају значајне реципијенте (отпадних) вода са својих сливних подручја. Латералним каналима, који се на њих ослањају, врши се и дренажа подземних вода у подручју.

На подручју сурчинске општине постоји више бара – старача – напуштених меандара Галовице (Угриновачка бара, Петраца, бара Живача, Фенечка бара). Квалитет воде у барама је задовољавајући, те се оне користе као узгајалишта рибе или за наводњавање околних терена.

Загађење површинских вода врши се испуштањем непречишћених комуналних, индустријских и пољопривредних отпадних вода у површинске токове. Канализациони систем Општине није у потпуности развијен, ни на градском подручју ни у приградским насељима. Подземне воде се загађују спирањем са саобраћајних површина и неуређених депонија отпада.

Геолошка грађа и инжењерско-геолошке одлике терена

Геолошку грађу терена чине квартарни алувијални, алувијално – барски и еолски седименти. Подину овим седиментима чине неогени слојеви.

Плеистоценски седименти су старијег квартарног порекла, настали у хладним климатским условима великог приноса падавина и ерозионо-акумулационих процеса, где су велики простори овог подручја били под воденим површинама, још увек нерашчлањених речних токова. Најчешће су заступљени:

- копнени лес или барски лес, по саставу песковити алеврит, са прослојцима лесног песка, седиментован у хоризонтима, раздвојен у вертикалном профилу у издански и надиздански лес; гради источне, средишње и северне делове општинске територије;

- алувијално-барске алевритске прашине, пескови и песковите глине, са прослојцима меког пешчара; изграђују ниже терене на истоку општинске територије јужно од лесног платоа;

Холоценски седименти представљају наслагe најмлађег Кваратара, и веома су разноликог порекла; често су вертикално и хоризонтално нераздвојени, међусобно се прожимају, или пак, личе на своје старије антиподе. С обзиром на природу настанка (распадање, ерозија, акумулација), као и

на врсте терена и седимената од којих су настали, раздвојени су на неколико генетских типова:

- алувијални седименти поводња и мртваја, алевритско-пелитског типа, често са муљевитим субстратима, слабо или неконсолидовани; налазе се унутар подручја;

- алувијални седименти фазије корита реке Саве или плажа, алевритско-песковитог, ређе шљунковитог типа; налазе се у форланду реке Саве;

Алувијални, барски и еолски седименти представљају растресито неконсолидовано тло.

Лесно плато је стабилан у природним условима, добро носив, сув – са подземном водом која је на најмање 10-15 m дубине. У овој зони се налазе Сурчин и Добановци, а Бечмен и Петровчић су у зони алувијално – барских седимената са прелазним карактеристикама.

Алувијални седименти су нестабилни у вертикалном и хоризонталном смислу. Ниво подземне воде је до 5 m дубине испод површине терена, али и мање, углавном су слабо носиви. У овој зони су Прогар, Бољевци и Јаково.

Алувијално-барски седименти на потезу источно од Јакова су нестабилни и слабе носивости, са високим нивоом подземне воде, мањим од 5 m.

Према крупним геоморфолошким елементима, геолошкој грађи и стању подземних вода, подручје Београда подељено је на три региона:

- Регион Б – обухвата алувијалне равни Саве и Дунава
- Регион Ц – обухвата Земунску лесну зараван.

Детаљна категоризација терена према свекупним геолошким, хидрогеолошким, сеизмичким геотехничким и осталим природним параметрима, извршена је на рејоне којих има више у сваком региону, а финално су разврстани на четири категорије, сагласно подобностима терена:

- I категорија – повољни терени (приказани жутом бојом);

- II категорија – условно повољни терени (приказани зеленом бојом);

- III категорија – неповољни терени (приказани наранџастом бојом); и

- IV категорија – изразито неповољни терени (приказани црвеном бојом).

Основне карактеристике издвојених категорија, односно рејона су:

I категорија – повољни терени

Са инжењерскогеолошког аспекта оцењени као најпогоднији за урбанизацију (становање, инфраструктура, саобраћај), без ограничења у коришћењу, а уз уважавање локалних инжењерскогеолошких карактеристика терена.

Обухватају:

- део лесне заравни изнад коте 85 мнв;
- терене са нивоом подземне воде дубљим од 10 m и
- стабилне терене.

II категорија – условно повољни терени

Инжењерскогеолошка својства ових терена условљавају извесна ограничења при урбанизацији простора.

Обухватају:

- природне делове алувијалних равни изнад коте 72 мнв. Коришћење ових терена при урбанизацији захтева потпуније дефинисање својстава терена у зони самог објекта у зависности од типа објекта и режима градње;

- делове лесне заравни од коте 77,5-85,0 мнв (лесоиди).

Коришћење ових терена при урбанизацији условљава нивелационо прилагођавање објеката високом новоу подземне воде и заштиту ископа;

- делове лесне заравни од коте 72,0 до коте 77,5 мнв.

Коришћење ових терена при урбанизацији изискује већа

улагања за њихову припрему. Неопходна је хидротехничка мелиорација и избор адекватног типа фундарања у зависности од типа објекта.

III категорија – неповољни терени

Инжењерскогеолошке карактеристике ових терена у природним условима су ограничавајући фактор. Обухватају делове алувијалних равни испод коте 72 мнв, мртваје, баре и стараче.

За коришћење оваквих терена у урбане сврхе морају се извршити припреме ширег простора које обухватају сложене хидротехничке мелиорације и регулисање терена до коте дејства високих вода (насипањем, израдом дренажног система).

IV категорија – изразито неповољни терени

Инжењерскогеолошке карактеристике ових терена у природним условима су изразито ограничавајући фактор.

Обухватају делове алувијалних равни повремено плављене унутрашњим водама.

Уколико и ови делови терена морају бити укључени за урбанизацију треба рачунати на обимне и сложене мелиорационе мере.

Минералне сировине

Сложени минерагенетски и други геолошки процеси, у различитим раздобљима геолошке историје, условили су да се на просторима ПП Сурчин формира разноврсно и делом веома значајно минерално богатство. Наведени процеси су утицали и на акумулирање подземних вода у појединим деловима подручја.

На простору ПП Сурчин позната су два лежишта минералних сировина: Добановци и Угриновци – опекарска глина (тренутно су изван експлоатације) и Јаковачка Кумша – песак (локација је у фази добијења потврде о резервама).

Могућност употребе минералних сировина на овом локалитету су: за израду насипа и завршног слоја насипа, односно постељица пута. Граница резерве према овом решењу дате су на тематској карти геолошких ограничења.

Геотермални потенцијал

Геотермална потенцијалност територије Београда и Сурчина до сада није систематски изучавана извођењем интензивнијих геотермалних истраживања. На садашњем нивоу истражености могу се вршити само процене, углавном на основу геотермалних појава и манифестација, и релативно плитких бушотина, које показују да је подручје Београда веома геотермално потенцијално. Степен истражености термалних вода на целом подручју Сурчина је изразито неуједначен, тако да на појединим деловима општинама не постоји ни минимални број података о истраживањима ове врсте.

Према грубој реонизацији за потребе Измена и допуна РППАП града Београда, простор Сурчина одликује се значајним ресурсима подземне воде, пре свега у оквиру алувијалних песковито-шљунковитих наслага.

Основни типови издани који се срећу су: фреатска и артерска, а јављају се у приобаљу реке Саве и у зони лесног платоа са Посавином.

Подрејон Ic – приобаље реке Саве

Захвата појас уз леву обалу реке Саве у ширини од 2 до 3 km. Заступљене су две издани, геолошки, структурно и хидраулички различите и раздвојене. Геолошки профил чине квартарне прашинасте глине, квартарни пескови и шљунак дебљине и до 36 m, испод којих је 150 m дебела лапоровита сарматска глина, па затим сарматски кречњак набушене дебљине 200-250 m. Водоносни слојеви на разним локацијама варирају с дебљином. Углавном су свуда ослоњени на водонепропусне неогене глине, тако да је доња издан у

кречњацима физички одвојена. Повлату локално представљају тврдо пластичне глине различитог порекла, те је издан и субартерска.

Прва издан је фреатског типа, испод 10 m дубине, са дебљином квартарних наслага око 30 m. Подлогу чине водо-непропусне глине сарматске старости, а водоносни слој чине разни варијетети пескова и шљункова, усложњених и измешаних, са коефицијентом пропустљивости реда 10-1,2 cm/sec. Утврђена издашност бунара је разнолика, потенцијална издашност 10 лит/sec, локално и двоструко већа, а забележена је и 24 лит/sec/m. Воде су хидрокарбонатног типа, натријумско-калцијумске групе, са широким распоном тврдоће.

Друга издан је артерског типа, а формирана је у сарматским кречњацима чија је дебљина и до 250 m, а дубина преко 200 m. Издашност је променљива кроз време – на почетку експлоатације знатно већа, на постојећим објектима данас је 3-8 лит/sec; вода је често минерализована, температура око 20° С. Издан у сарматским кречњацима има велико распрострањење – са друге стране реке Саве.

Рејон III – Земунски лесни плато са Посавином

Захвата простор лесног платоа од Сурчина, Бежаније и Батајнице до Прогара, Бољеваца и Јакова. Овде су квартарне насlage променљиве дебљине коју условљава дебљина леса. Лесна зараван има највећу дебљину на одсецима према Земуну, Бежанији и Сурчину – до 20-25 m, а даље на север и северозапад дебљина заравни опада, до потпуног нестајања у сремском залеђу. Са лесоидном глином дебљина изоси и до 35 m, а по негде и 45 m. Водоносни хоризонти почињу на дубини од 30 до 75 m. Изграђени су од ситнозрних или прашинастих пескова, са честим шљунковитим сочивима. Леже на панонским лапоровитим глинама. Понегде су водоносни хоризонти заступљени са више песковитих нивоа, а локално су заглињени. Углавном имају велико распрострањење.

Артерска издан је претежни облик издани јер су водоносни хоризонти прекривени дебелим наслагама леса. Изданске воде су на дубини 30, 45, 118, 148 и више метара. Дебљина водоносника појединачно мах. 4-8 m. Издашност бунара је 5-7.5 лит/sec. Воде су хидрокарбонатне класе, натријумског типа, тврдоће 8-11° dX.

Фреатска издан формирана је у прашинасто песковитим плићим слојевима дубине 5-25 m, дебљине 2-5 m, са издашношћу бунара од 0.1-2 лит/sec. Воде су хидрокарбонатне класе, натријумског типа, тврдоће 4-7.5одX.

1.1.4.2. Становништво, насеља и јавне службе

Становништво

Иако је општина Сурчин формирана 2004. године, могуће је посматрати кретање броја становника од пописа 1948. Према подацима Пописа становништва из 2002. године (по методологији ранијих пописа), општина Сурчин је имала 39,627 становника, од чега је 14.648 или 37,0% живело у општинском центру. У градским насељима Сурчин и Добановци је живело 57,9% становника. Број становника је у константном порасту, али са различитом динамиком. Док је у општинском центру број становника од 1948. до 2002. године повећан за 11.000 на нивоу општине је повећан за 24.000. Густина насељености општине Сурчин 2002. године била је 135,1 ст/km² у општинском центру је била највећа (240,1 ст/km²).

Табела: Кретање броја становника у периоду 1948-2002. године²

Година	Општина		Становништво града Сурчина		
	број	раст	број	% учешћа у општини	раст
1948	15,617		3,487	22.3	
1953	16,067	450	3,599	22.4	112

Година	Општина		Становништво града Сурчина		
	број	раст	број	% учешћа у општини	раст
1961	21,039	4,972	6,160	29.3	2,561
1971	27,991	6,952	10,654	38.1	4,494
1981	33,593	5602	12,575	37.4	1,921
1991	35,591	1,998	12,264	34.5	-311
2002	39,627	4,036	14,648	37.0	2,384

2 „Упоредни преглед броја становника по пописима” – Књига 09, Републички завод за статистику, Београд, 2004. године

Број домаћинстава у општини Сурчин, од 1948. до 2002. године, повећан је за преко 8.100 (према методологији ранијих пописа). Највеће повећање (преко 5.100) је било у Сурчину и Добановцима (градском делу општине). У општинском центру, Сурчину, је број домаћинстава повећан за преко 3.500.

Табела: Кретање броја домаћинстава у периоду 1948-2002. године²

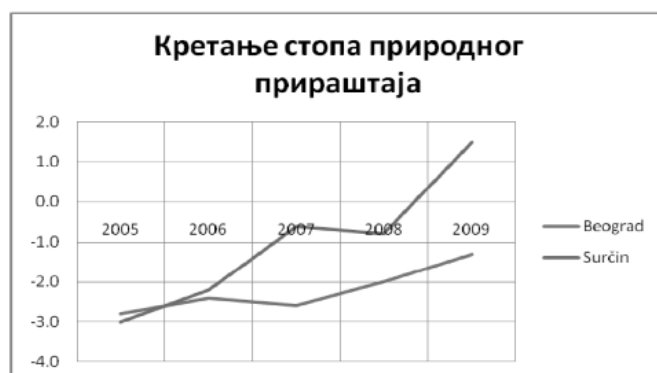
Година	Општина		Становништво града Сурчина		
	број	раст	број	% учешћа у општини	раст
1948	3,481		819	23.5	
1953	3,951	470	938	23.7	119
1961	5,586	1,635	1,780	31.9	842
1971	7,788	2,202	3,020	38.8	1,240
1981	9,660	1,872	3,645	37.7	625
1991	9,818	158	3,366	34.3	-279
2002	11,600	1,782	4,372	37.7	1,006

2 „Упоредни преглед броја домаћинстава по пописима” – Књига 10, Републички завод за статистику, Београд, 2004. године

Стопе природног прираштаја у општини Сурчин и Београду дате су на следећој табели:

	Стопе природног прираштаја од 2005 – 2009. године				
	2005	2006	2007	2008	2009
Београд – укупно	-2.8	-2.4	-2.6	-2.0	-1.3
Сурчин – општина	-3.0	-2.2	-0.6	-0.8	1.5

Док су у Београду стопе природног прираштаја у целом посматраном периоду биле негативне у Сурчину је 2009. године ова стопа била позитивна што значи да је на територији општине био већи наталитет од морталитета (за 58 становника). То се још транспарентније види на следећем графикаону:

У општини Сурчин је, по попису становништва 2002. године старосна структура знатно повољнија у односу на град Београд и целу Републику јер је младих од 7 до 14 било 17,3% док је старих лица од 65 и више година било 10,8%. Последњих година се старосна структура постепено погоршавала. Док је 2007. године у Сурчину још увек било више младих од старих лица (однос 15.56 % : 13.97%) према последњим статистичким подацима (средина фебруара 2011. године) однос је 13.86% : 16.15%.

Насеља

На настанак и развој насеља утицала су три основна фактора: природни услови, саобраћајни положај и близина Београда. Главна морфолошка карактеристика сеоских насеља је мрежа и организација типична за војвођанска насеља, нарочито ако је реч о њиховим средишњим деловима. Мрежу карактерише ушорена збијеност. Правилног су облика – правоугаоног (Бољевци), линијског (Петровчић и Бечмен) или крстастог и двоструко крстастог облика (Прогар, Јаково и Добановци).

Јавне службе

На територији општине Сурчин постоје бројни објекти јавних служби. Предшколске – комбиноване дечије установе (КДУ), се налазе у Сурчину (два објекта – један наменски грађен објекат и депанданс при школи „22. октобар”), Добановцима, Јакову и Бечмену, а похађају их деца у старосним групама до 3 и од три до шест година. У Прогару, Петровчићу и Бољевцима је смештај деце организован у депандансима при основним школама. Изражена је потреба за реконструкцијом и обновом постојећих објеката.

Од основних школа постоји шест матичних основних школа и два издвојена одељења (Прогар и Петровчић). У општинском центру се налазе две осморазредне школе, а по једна у осталим сеоским насељима. Постојећи резмештај основних школа задовољава потребе становништва.

Од установа социјалне заштите постоји само градски центар за социјални рад – Одељење у Сурчину.

Општина Сурчин нема дом здравља. О здравственој заштити становника општине брине пет здравствених станица које се налазе у Сурчину, Добановцима, Бечмену, Јакову и Бољевцима, као и две амбуланте у Петровчићу и насељу Прогар.

Општински центар Сурчин има изграђен стари дом културе, који једним делом користе општинске службе и који својим садржајем не задовољава потребе становништва. На територији Општине у сваком насељу постоје домови културе, изузев у Јакову. Објекти су углавном дотрајали и недовољно опремљени, како основним, тако и пратећим садржајима. У Бечмену је започета изградња новог дома културе, а у Прогару и Петровчићу у току је реконструкција постојећих објеката.

Спорт и рекреација. На територији општине Сурчин налази се неколико фудбалских терена и терена за кошарку и одбојку, као и спортски терени у оквиру школских комплекса. Пуштена је у рад и најсавременија физкултурна сала на соларну енергију, чији је већински инвеститор општина Сурчин у сарадњи са Градом. Налази се у дворишту Основне школе „Бранко Радичевић” у Бољевцима. Сала је јединствена по форми и уштеди енергије добром изолацијом и коришћењем геотермалне пумпе. Такође, постоји систем за јонизацију и циркулацију ваздуха којим се он у целини обнавља сваких 60 минута. Сала има справарницу, свачионице са санитарним чворовима, простор за клуб или рад на справама, наставнички кабинет и гледалиште са 100 седишта.

1.1.4.3. Привредне делатности и туризам

Опште карактеристике привреде

Сурчин има могућност да искористи и кроз развој привреде капитализује природне потенцијале као што су богатство обрадивог, плодног и шумског земљишта, затим добар геостратешки положај у оквиру мреже саобраћајних коридора: коридор Ауто-пута Београд–Загреб М1 (Е70), делови обилазнице око Београда М-22 (Е 763 или Е75); железничка пруга која

повезује међународну пругу Београд–Шид–Загреб и железнику пругу Београд–Бар; пловни пут реке Саве; међународни аеродром „Никола Тесла” и близину централног дела Београда.

Привредна структура општине Сурчин је полифункционална: поред пољопривреде, релативно је добро развијен секундарни сектор делатности, али и терцијарни, барем у погледу квантитета и разноврсности. Од укупно 7.200 запослених у привреди Сурчина у 2009. години (1,1% укупно запослених у привреди града), 23% ради у трговини, 16% у прерађивачкој индустрији, 15% у саобраћају, 6% у пољопривреди, а 15% је запослено код приватних предузетника.

Привредни развој, поред аеродромског комплекса са пистом и пратећим објектима као најмаркантнијој просторно-привредној целини, издваја се привредно-индустријска зона Сурчин – Добановци оформљена дуж регионалне саобраћајнице и на стецишту овог друмског правца и железничке пруге.

Територијалну структуру привреде карактерише:

- поларизација привредног развоја и изражена концентрација активности у два насеља – Сурчин и Добановци;

- одсуство већих прерађивачких капацитета у осталим насељима општине Сурчин, али се у сваком од њих налазе објекти и капацитети из домена пољопривредне активности (било да је реч о фармама, рибањацима, примарној обради или складиштењу пољопривредних производа, од који су неки ван функције); и

- различитост локалитета и комплекса у оквиру којих се одвијају активности у погледу величине, положаја, инфраструктурне опремљености, ограничења и локационих потенцијала, структуре активности, степена утицаја на окружење итд.

Пољопривреда

Пољопривреда има надпросечне могућности за даљи развој. Сремска лесна зараван пружа повољне услове за све гране пољопривреде (ратарство, воћарство, сточарство), са изузетком виноградарства које је ограничено на неколико мањих локалитета.

Укупне пољопривредне површине износе 19.883 ha, што чини око 9% пољопривредних површина Београда. Обрадиво је 19.056 ha, или око 98%. Под ораницама и баштама је 18.446 ha, или 97% обрадивог земљишта, ап под шумом 2.453 ha. Према врсти усева, под житарицама се налази 54% ограничног земљишта, под индустријским биљем 12%, поврћем 9% и сточно-крмним биљем 14%. Од ратарских пољопривредних култура најзаступљенија је пшеница, потом кукуруз, соја и у последње време уљана репица. У оквиру сточарства, развијено је говедарство, свињарство и живинарство.

Мешовиту тржишну пољопривреду Сурчина одликује је релативно високо учешће крупних пољопривредних организација у структури коришћења обрадивих површина, низак степен радног улагања, високо улагање капитала, механизације и ђубрива и висока продуктивност, са превагом једногодишњих биљака.

Трговина

Трговина према стању из децембра 2007. године, укупна површина трговинског простора (продајног и магацинског) износи око 110.000 m² од чега је 27% у трговини на мало, 71% у трговини на велико и 2% у трговини возилима и горивом. Са укупно 281 трговинском јединицом, трговински простор по становнику износи 2.76 m² што је знатно изнад 1.7 m² на административном подручју града (у даљем тексту АПГ). Број становника по трговинској јединици је износио 142 (79 на АПГ).

Са 212 јединица просечна површина малопродајних трговинских објеката је 144 m² (121 m² на АПГ) што указује на довољан потенцијал и уситњеност трговинских капацитета. Највеће концентрације малопродајног трговинског простора налазе се у насељима Сурчин и Добановци.

Велетрговина располаже са 55 продајних јединица и укупним простором од 1.96 m² по становнику што је знатно изнад 0.56 m² на административном подручју града. Просечна величина јединице у великопродаји од око 1.430 m², је знатно изнад градског просека (143 m² на АПГ), и указује на задовољавајући капацитет за савремено обављање послова. Највећи део овог простора налази се у привредним зонама Сурчин-Добановци, Ауто-пут, и Сурчин – РТЦ.

Постоји потреба за уређењем простора у функцији сточне пијаце.

Индустрија

Општина Сурчин је претежно рурална средина која нема развијену индустрију осим мањих капацитета концентрисаних у Сурчину и Добановцима и око аеродромског комплекса. Делимично је заступљена прерађивачка индустрија, и производно занатство. У осталим насељима нема индустријских капацитета. Традиције бављења пољопривредом отвара могућност развоја прерађивачких индустријских капацитета везаних за аграр. Постојеће капацитете карактерише технолошко-економско заостајање и застарела опрема, непримерна текућим, тенолошким и производним захтевима тржишта. Основни проблеми су мањак инвестиција изразена неликвидност и недостатак краткорочних и дугорочних средстава за финансирање производње, извоза и нових инвестиционих програма као и недостатак капитала за улагања у нову опрему и технологију, ниска конкурентност, низак ниво квалитета производа, мали извоз и ниска енергетска ефикасност и слаба опремљеност подручја намењених индустрији – привредних паркова основном инфраструктуром.

Нерешено је питање приступних саобраћајница са магистралних путних праваца ка привредно-индустријским зонама/локалитетима што је праћено великим обимом транспорта терета кроз насеља (посебно изражено у насељу Добановци, потом и у Сурчину) и високим степеном угрожености животне средине.

Постоји несклад између исказане заинтересованости потенцијалних инвеститора и понуде инфраструктурно опремљених зона/локалитета за смештај малих и средњих предузећа.

Туризам

Општина располаже природним лепотама које нису адекватно искоришћени и сматра се тржиштем у развоју. Главни туристички потенцијал општине чини река Сава са својим природним лепотама којом је могућа пловидба на целом потезу (50 km), а потребне дубине за пристајање мањих пловила постоје код Прогара, Бољеваца и у зонама узводно и низводно од остружничког моста. Сурчин, Јаково, Добановци, али и Прогар и Бољевци имају зачете угоститељско-туристичке услуге које је могуће допуњавати и другим пратећим садржајима и капацитетима, посебно за купалишне активности и забаву уз воду и на води, не само поред реке Саве, већ и у унутрашњости подручја.

Шумске површине и активна ловишта су шуме: Бојчин, Церова Грета, Гибавац, Црни луг, Зидине и Добановачки забран и ловишта: Забран и Црни луг, а ту су и рибњаци Бечмен и Живача. Бојчинска шума, јавно заштићено природно добро, која се посебно истиче као већ постојеће излетиште са бројним садржајима (рекреативне стазе, јахање, летња позорница, етно ресторани).

Манастир Фенек који припада групи фрушкогорских манастира по својим културно-историјским вредностима представља посебно вредан и интересантан туристички потенцијал. Богатство туристичке понуде чине још и објекти етнографског наслеђа (етно кућа Дацевић, Стојков...), објекти сакралне архитектуре (православне, евангелистичке цркве и римокатоличка црква као и Златни крст из XVIII века у Јакову), археолошких налазишта (Прогарски виногради, Забран Петровчић, Тврдењава и Мачкаловица), јавни споменици и спомен обележја, надалеко чувени салаши Клуб С и салаш Стремен, Наутичко село, винарија Секулић и Музеј ваздухопловства.

Општина се налази у непосредној близини београдске агломерације.

Неке од негативних одлика постојећег стања су запуштени или неадекватно опремљени вредни туристички локалитети, непостојање и слаба опремљеност разноврсних смештајних и услужних капацитета. слаба додатна понуда аутентичних српских производа, саобраћајни проблеми и неодговарајућа изграђеност туристичке сигнализације, као и генерално слаб туристички маркетинг.

1.1.4.4. Саобраћај и инфраструктурни системи

Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

Путна мрежа

Општина Сурчин има повољан саобраћајно-географски положај. Налази се у Панонској низији, на њеном јужном ободу уз реку Саву. Представља најзападнији део равничарског простора АП Београда, а територијом општине Сурчин пролазе важни друмски и железнички правци:

- државни путеви:
- државни пут I реда број 1 – ауто-пут Београд–Загреб (Е70),
- државни пут II реда број 153а – Нови Београд–Сурчин–Бечмен–Петровчић–граница САП Војводине (Карловчић),
- државни пут II реда број 267 од Старог новосадског пута код Батајнице (државни пут I реда број 22.1) – Угриновци–Сурчин–Прогар–река Сава–Обреновац.
- железнички правци:
- магистрална једноколосечна електрифицирана железничка пруга Београд Ранжирна „А”–Остружница–Батајница улаз, дужине 18,7 km,
- једноколосечна неелектрифицирана железничка пруга Сурчин–Јаково Бечмен–(Бољевци), на којој се железнички саобраћај одвија само на делу пруге између станица Сурчин и Јаково Бечмен. У постојећем стању, на делу пруге Јаково Бечмен–(Бољевци) не функционише железнички саобраћај (укинута пруга).

Кроз подручје општине пролазе државни путеви који општину повезују са Београдом (Новим Београдом) на истоку, са Земуном (на северу), са Пећинцима (на западу), са Чукарицом и шумадијским делом Београда (на југоистоку друмским мостом преко Саве). Удаљеност општине Сурчин од Новог Београда је 15 km (са којим је Сурчин преко насеља Ледине, скоро спојен), од Земуна 15 km, од Остружнице 10 km, Чукарице 17 km и од Обреновца 25 km.

У североисточном делу општине налази се комплекс аеродрома „Никола Тесла”, ваздушне луке Београда, који је повезан са осталим деловима града системом друмских веза. На реци Сави нема уређених значајнијих пристаништа.

Постојећа путна мрежа (државни путеви I и II реда, општински путеви) представљају окосницу саобраћајних веза на територији општине, као и везу општине са околним.

Државни путеви II реда са подручја општине имају само један прикључак на ауто-путске коридоре који пресецају територију општине и то на петљи Добановци–Угриновци (km 561+000). Изграђени део обилазнице, као државног пута I реда (E 75 – део обилазнице око Београда), на деоници Добановци/Сурчин–Остружница у дужини од 12,7 km пресеца подручје Општине на два дела без остварених прикључака.

Путеви који повезују насеља су неадекватног профила у односу на функцију коју имају на територији општине.

Саобраћајна повезаност центра општине Сурчин на регионалном нивоу је релативно добра, за разлику од унутрашњих веза сеоских насеља. Проблем представља лоша међусобна повезаност насеља у западном делу Општине, док се саобраћај између насеља Добановци–Петровчић или Добановци–Прогар и Добановци–Бољевци одвија преко центра Сурчина.

Јавни превоз путника

У постојећем стању општина Сурчин опслужена је са више аутобуских линија и то преко Војвођанске и Сурчинске улице, које представљају један од важнијих улазно излазних праваца подручје општине.

Постојећим аутобуским линијама централна зона општине Сурчин, као и насеља Угроновци, Прогар, Прека калдрма и Добановци су повезана са Главном железничком станицом, централном зоном Земунa, Бежанијом и Новим Београдом (Блок 45). На територији општине смештена су два терминала „Сурчин” и „СПЦ Сурчин”, која, према условима Секретаријата за саобраћај – Дирекције за јавни превоз, задовољавају потребе јавног превоза путника.

Водоснабдевање

Општина Сурчин и свих седам насеља ја повезано у доводни систем са београдским водоводом. Вода стиже са постројења „Бежанија” цевоводом $\varnothing 700$ mm и разводи се дистрибутивном мрежом $\varnothing 350$ mm и $\varnothing 250$ mm до насеља.

Изграђена је водоводна мрежа нижег реда $\varnothing 100$ - $\varnothing 150$ mm дуж улица насеља.

Ради комплетног и уредног снабдевања водом потребно је доградити водоводне системе како у примарном делу, тако и у делу секундарне водоводне мреже.

Одвођење и третман отпадних вода

Развој канализационог система у општини Сурчин и насељима је знатно успоренији од развоја водоводних система и по обухвату читавих насеља и по степену прикључења домаћинства на канализациони систем. Сада су тренутно у функцији делови интерних канализационих система у насељу Сурчин док углавном преовлађују септичке јаме. У току је припрема за изградњу организованог система канализације за насеље Сурчин. Сва отпадна вода насеља биће третирана на ППОВ „Батајница”. Магистрални колектори биће повезани са КЦС „Земун поље 2”.

Водопривреда

Предметно подручје Београда је са хидрографског и хидролошког становишта угрожен од поплава на више начина.

Северни део у зони Саве угрожен је великим водама те реке.

Одбрамбени сектор 1 на водном подручју „Сава” обухвата леву обалу Саве од ушћа у Дунав до Хртковца.

Ниске зоне угрожавају подземне воде и воде од падавина које не могу да отекну из затворених површина, што подразумева реконструкцију и побољшање перформанси свих система.

Низијске делове Срема, такозвани Доњи Срем, штити од поплава левообални Савски насип који се протеже од Новог Београда до села Купиново.

Основне карактеристике одбрамбеног насипа су: ширина у круни 6m, нагиб брањене и небрањене косине 1:3 и баласт на брањеној страни, просечне ширине од 50 m, са инспекцијским простором уз брањену ножицу од око 5 m.

Левообални савски насип у дужини је од 39 km и штити површину од око 13.000 ha обрадивог пољопривредног земљишта и 13.000 ha градског земљишта, где су и насеља Сурчин, Јаково, Бољевци и Прогар. Мелиорациони систем са мрежом одводних и доводних где примарну мрежу чине девет црпних станица на примарним каналима Галовица са каналима Прогарска, Јарчина, Бољевачки Вок, Црни Луг, Петрац I, Петрац II, Петрац III, Петрац IV, Сурчински, Римски II и Зидине.

На потезу одбрамбене линије од ушћа Саве до високих терена испред села Купиново, лоцирано је седам црпних станица које воду из брањеног подручја препумпавају у Саву. Црпне станице Нова Галовица и Прогар, као и њихови доводни канали, служе за транзит и препумпавање вода са виших терена југоисточног Срема, док се осталих пет искључиво користе за евакуацију са подручја директно угроженог од утицаја реке Саве.

Поред одводњавања вишка вода, у склопу мелиоративно-дренажних мера, за заштиту пољопривредног земљишта, омогућено је и наводњавање у сурчинском доњем пољу.

Одбраном од великих спољних, а нарочито унутрашњих вода мелиорационим каналима, чији је главни реципијент канал Галовица, вода се препумпава у реку Саву.

Електроенергетска мрежа и постројења

Систем снабдевања електричном енергијом предметног подручја чине два основна елемента и то: објекти за пренос електричне енергије и објекти за дистрибуцију електричне енергије.

Објекти за пренос електричне енергије

Преносна мрежа реализована је преко високонапонских водова 110, 220 и 400 kV. Због положаја ТЕ „Колубара А” у Великим Црљанима и ТЕ „Колубара Б” која је у изградњи, на подручју Општине је развијен систем магистралног транспорта електричне енергије са одговарајућим трансформаторским станицама и разводним постројењима.

На предметном подручју реализовани су следећи електроенергетски објекти напонског нивоа 400, 220 и 110 kV:

- 2 вода 400 kV, веза РП Обреновац – РП Нови Сад;
- 1 вод 220 kV, веза РП Обреновац – РП Нови Сад;
- 3 вода 220 kV, веза; РП Обреновац – ТС Београд 5;

Постојећи високонапонски водови изведени су надземно па је потребно при планирању изградње водити рачуна да се на угрози функционалност и сигурност како самих објеката тако и садржаја у непосредној близини објеката. У даљем планирању простора потребно је обезбедити и нове просторе за високонапонску мрежу и постројења са потребним мерама заштите околине.

Објекти за дистрибуцију електричне енергије

Дистрибутивна електрична мрежа релизована је посредством ТС 35/10 kV и то:

- ТС 35/10 kV „Сурчин”, инсталисане снаге 2x12,5 MVA,
- ТС 35/10 kV „Добановци”, инсталисане снаге 2x8 MVA,
- ТС 35/10 kV „Бољевци”, инсталисане снаге 2x8 MVA,
- ТС 35/10 kV „Аеродром” (приватна ТС), инсталисане снаге 2x8 MVA,

са потребним бројем ТС 10/0,4 kV. Електрична дистрибутивна мрежа изведена је већим делом подземно, а у деловима мањег степена изграђености надземно. Напајање електричном енергијом постојећих ТС 35/10 kV врши се преко постојећих ТС 110/35 kV „Београд 5”, инсталисане снаге 200 MVA и ТС 110/35 „Београд 9” инсталисане снаге 126 MVA. За потребе нових корисника, као и повећања сигурности и квалитета напајања постојећих корисника, потребно је реализовати нове ТС 35/10 kV, ТС 110/10 kV и ТС 110/35 kV, као и одговарајућу мрежу 110,35, 10 и 1 kV.

Интезивну стамбену и другу градњу у претходном периоду без потребне урбанистичке документације, пратила је градња електричне мреже за напајање.

Систем снабдевања природним гасом

На простору општине Сурчин изведени су и у фази експлоатације следећи гасоводи и гасна постројења:

- магистрални гасовод МГ 05/1 притиска $p=50$ бар-а и пречника $\varnothing 609,6$ mm, деоница од компресорске станице гасног разделног чвора (КС ГРЧ) „Батајница” до Остружнице у дужини проласка кроз територију општине од око 19.55 km;

- део разводног гасовода ($p=50$ бар) РГ 04-05 деоница ГРЧ Батајница–Зворник, пречника $\varnothing 406,4$ mm у дужини проласка кроз територију општине од око 9.6 km;

- разводни гасовод РГ 05-02 притиска $p=50$ бар-а и пречника $\varnothing 323,9$ mm од магистралног гасовода МГ 05/1 до главне мерно-регулационе станице (ГРС) „Божанија”, у дужини проласка кроз територију општине од око 6.05 km;

- главна мерно-регулациона станица (ГМРС) „Сурчин” са могућношћу двостепеног обарања притиска гаса (са $p=50$ на $p=6, 12$ бар-а и са $p=12$ на $p=1, 4$ бар-а) и

- нископритиска дистрибутивна гасоводна мрежа притиска 1,4 бар-а преко које се гас дистрибуира за потребе опште потрошње у насељу Сурчин.

Постојећа гасоводна мрежа и постројења су димензионисани тако да обезбеде транспорт додатних количина природног гаса за нове потрошаче општине Сурчин.

Телекомуникациона мрежа и постројења

„Телеком Србија” а.д. као, у овом тренутку, фиксни оператер са значајним тржишним уделом и највећи мобилни оператер на територији Републике Србије, поседује велику и просторно дистрибуирану телекомуникациону мрежну инфраструктуру која се континуирано унапређује са циљем да се свим корисницима на територији Републике Србије пружи квалитетни и разноврсни телекомуникациони сервиси.

Оптичка мрежа града Београда организована је у два хијерархијска нивоа:

- оптичка транспортна мрежа: оптички каблови који повезују постојеће тандеме преко којих се пре свега реализује Core транспортна мрежа. Преко ове мреже се такође повезују IS, MSAN, DSLAM уређаји, као и базне станице мобилне телефоније;

- оптичка приступна мрежа: оптички каблови који служе за повезивање бизнис и резиденцијалних корисника;

На предметном подручју реализовано је више АТЦ са припадајућом мрежом каблова и то:

- АТЦ „Сурчин” са кабловским подручјима 1, 2, 3 и 4;
- АТЦ „Добановци” са кабловским подручјима 1 и 2;
- АТЦ „Угриновци” са кабловским подручјима 1 и 2;
- АТЦ „Бечмен” са кабловским подручјима 1 и 2;
- АТЦ „Јаково” са кабловским подручјима 1 и 2;
- АТЦ „Бољевци” са кабловским подручјима 1 и 2 и
- АТЦ „Прогар” са кабловским подручјем 1.

Постојећа ТК мрежа реализована је подземно и једним мањим делом надземно а где је мања густина становања.

Кроз Планско подручје пролазе магистрални телекомуникациони оптички каблови и локални симетрични оптички каблови по којима раде системи преноса за међусобно повезивање телефонских централа. Последњих година у поступку дигитализације телефонске мреже учињени су напори да се изврши замена аналогних централа дигиталним, што је условило и замену спојних каблова између њих. Коаксијални и симетрични каблови преко којих су радили аналогни системи преноса изгубили су значај и мали део саобраћаја који се преко њих обавља није вредан помена.

Зато се мање-више по истим трасама полажу оптички каблови који моћним системима преноса омогућавају задовољење потреба телекомуникација и стварање нове, модерне мреже. Ово подручје припада чворном подручју (ЧП) Сурчин, ул. Војвођанска 80 које се налази на коридору оптичког кабла ТКЦ – Румска петља.

1.1.4.5. Животна средина, предели, природна и културна добра

Животна средина

Подручје општине Сурчин је у погледу квалитета животне средине одређено унутар општинским факторима али и ширим, регионалним факторима од којих су најзначајнији близина рударско-енергетско-индустријских комплекса на подручју суседних општина Обреновац и Лазаревац чији се утицаји протежу на подручје Општине и доприносе стварању кумулативних утицаја као ограничавајућег фактора развоја.

Квалитет ваздуха на подручју општине, угрожен је у већој мери на градском делу Општине где се налази аеродром „Никола Тесла” и где су интензиван саобраћај, становање и привредне делатности основни извори загађивања, односно у мањој мери на осталом делу општине где су основни извори загађивања становање и пољопривреда.

ТЕНТ А са депонијом пепела и хемијска индустрија „Прва искра” Барич лоциране уз реку Саву на самој граници општина Сурчин и Обреновац, доприносе кумулативном загађивању јужног подручја општине Сурчин. Емисије загађујућих материја из Колубарског рударско-енергетског комплекса на подручју општине Лазаревац регионалног су карактера и под одређеним метеоролошким условима стварају кумулативно загађивање са емисијама из ТЕНТ-а, чији се утицаји протежу ка територији општине Сурчин.

Загађење површинских вода на територији Општине врши се испуштањем непречишћених комуналних, индустријских и пољопривредних отпадних вода у површинске токове. Канализациони систем општине није у потпуности развијен, ни на градском подручју ни у приградским насељима. Подземне воде се загађују спирањем са саобраћајних површина и неуређених депонија отпада.

Квалитет воде реке Саве је значајно побољшан у односу на период 2005–2007. година. На Сави су одступања од прописане класе бонитета појединих физичко-хемијских и хемијских параметара умерена, односно остају у границама III класе, изузев суспендованих материја које спорадично одговарају и IV класи речних вода. На Сави сапробни статус воде је најчешће одговарао III-II, а спорадично II-III, II или III класи речних вода. Канал Галовица прикупља отпадне воде насеља, фарми и агрокомплекса па је у протеклих 10 година константно велико загађење органским материјама и микробиолошко загађење, услед великих количина санитарних и отпадних вода са фарми, док је утицај

технолошких отпадних вода мањи. Од 10 узорака узетих из канала Галовица током 2008. године, ни један није одговарао II класи речних вода.

Један од основних узрока загађивања земљишта у приградским насељима на подручју Општине је неодговарајућа примена агротехничких мера (вештачка ђубрива и пестициди).

Комунални, индустријски и пољопривредни отпад не третира се на одговарајући начин на подручју Општине, већ се ове врсте отпада одлажу на неуређене депоније.

Како пољопривреда, посебно интензивна, захтева употребу хемизације у заштити биља и плодова, посебан су проблем „сеоске депоније” где би се ова врста отпада одлагала и евентуално уништавала. Поред тога, отпад са сточних фарми се не депонује на одговарајући начин.

Са аспекта ветеринарске делатности озбиљно је питање непостојања организованог кафилеријског збрињавања отпада анималног порекла. У привредно-индустријским зонама и локалитетима не постоји терминал за рециклажу постојећег (и будућег) отпада, тако да се јавља проблем неадекватног третмана и депоновања ове врсте отпада.

Постојећи ризици од удеса везани су за аеродром „Никола Тесла”, који је сврстан у Д категорију објеката са ризиком по животну средину.

Ризик од удеса присутан је и због фармацеутске индустрије Галеника на Батајничком путу (Г категорија) и Грмеча на ауто-путу (Г категорија), али и као резултат повољног саобраћајног положаја Општине на чијем подручју се укрштају значајни различити видови транспорта (ауто-путеви, магистрални путеви, железничка пруга) који су потенцијални правци хаваријског изливања опасних материја.

Природна добра и предели

Заштита, уређење и унапређење природе, као јединства геосфере и биосфере, остварује се очувањем и заштитом природних добара и природних вредности које се исказују биолошком, геолошком и предеоном разноврсношћу.

Према Централном регистру заштићених природних добара, Завода за заштиту природе Србије, на простору општине Сурчин нема заштићених природних добара.

У оквиру међународног пројекта „Заштита биодиверзитета у басену реке Саве” извршена су прелиминарна истраживања простора Бојчинске шуме, ловишта „Црни луг” и рибњака „Живача”, на основу чега су, као и раније, дефинисана као значајна са аспекта заштите биодиверзитета и потенцијални делови еколошке мреже у Србији. Резултати прелиминарних истраживања, посебно простора Бојчинске шуме, која је планирана за заштиту као природно добро, указали су на чињеницу да су присутне храстове шуме природно станиште ретких и угрожених орнитолошких врста и значајних биљних врста. Бојчинска шума ужива статус културног добра од великог значаја за Републику Србију (Одлука, „Службени гласник СРС”, број 14/79). Такође, ова подручја пружају могућност туристичко-рекреативних активности и едукације.

Евидентирана природна добра су рибњак „Живача” на левој обали реке Саве код Прогара (резерват и/или предео изузетних одлука), и „Фенечка бара” (евидентирани површина са природним вредностима од значаја за очување квалитета животне средине-рит/бара). Поменута евидентирана природна добра представљају локалитете који поседују значајне природне вредности, али нису детаљно истражени и за сада не уживају статус заштићеног природног добра.

Предели, као део аутентичног националног и европског наслеђа, представљају природне вредности. Предео, подручје одређеног карактера, дефинише се као географско

подручје са „јасном и препознатљивом шемом предеоних елемената који се доследно појављују у одређеном типу предела” (Landscape Character Assessment – LCA). Њихова вредност је у разноврсности, вези са прошлошћу, природном и културном наслеђу, биолошкој разноврсности, и коначно карактеру као елементу културног идентитета. Постојање и опстајање вредности је условљено функционисањем предела као целине, како на целокупној територији града Београда, тако и на територији општине Сурчин.

На територији општине Сурчин, применом интегралног приступа у вредновању предела,³ издвојена су два различита типа карактера предела, са варијететима у оквиру истих:

– Тип 1 – Алувијална зараван Јужног Срема

Варијетети:

– Бара Живача

– Прогарски кључ са шумом Црни луг

– Савски форланд

– Савске аде

– Тип 2 – Лесна и лесоидна зараван Јужног Срема

Варијетет:

– Шуме – Јаковачки кључ, Бојчинска шума, Гибавац и Добановачки забран

Услед бројних антропогенних утицаја, основне природне карактеристике ових предела су знатно модификоване. Пејзаж је знатно преобликован досадашњим активностима, а притисак на земљиште је изражен, посебно у северном, источном и делом на југу општине.

Исушивање водених станишта и нестајање влажних ливада, последица потреба за добијањем грађевинског земљиштаили обрадивих површина, довело је смањења биодиверзитета, односно до негативних последица са становишта заштите природе на подручју Алувијалне заравани Јужног Срема (Тип 1). Бара Живача (рибњак од 1936. године) је мртваја старог меандра реке Саве. Под водом се налази око 110 ха површине. Значајна је са становишта заштите природе јер у њој расте терцијални реликт. Највећи део је обрастао мочварним биљкама, од дрвенстих врста срећу се бела врба, ива, црна и бела топола, као остаци шума влажних станишта.

У прогарском кључу налази се густа храстова шума Црни луг (973 ха), која са својом непосредном околином пружа утисак модификованог ритског пејзажа. Промене водни режим, услед изградње одбрамбеног насипа, утицао је на земљиште и постојећи шумски екосистем, што је успорило настанак шуме јасена и лужњака на алувијалним смеђим земљиштима. Једна од функција Црног луга је ловни резерват европског јелена и дивље свиње.

Лесна и лесоидна зараван Јужног Срема (Тип 2) готово да нема остатка изворне вегетације. Вредности од значаја за заштиту природе су бара Угриновача, Велике слатине, Галовица, ловиште Добановачки забран и Бојчинска шума. Овај предео представља „културну степену”, тј. матрицу интензивно обрађиваних пољопривредних плантажа које су геометријски обликоване мелиорационим каналима, каналаним речним токовима и путевима дуж којих нема живица. Структуру овог предела чине и остаци водених и барских екосистема који обогаћују биолошки диверзитет на свим нивоима.

Шуме Јаковачки кључ, Бојчинска шума, Гибавац и Добановачки забран остаци су мочварних равничарских шума. Најзаступљенија врста је хрст лужњак, чије присуство је условљено допунским влажењем које настаје повременим

³ Студија Просторне основе за заштиту предела очуваних природно-историјских вредности на територији Београда у складу са Конвенцијом о Европским пределима (2007), аутори Цвејић, Ј., Василевић, Н., Тутњић, А., Шумарски факултет Универзитета у Београду.

плављењем, задржавањем површинске воде у депресијама, или јачом засеном спрата дрвећа. Поред лужњака, као основне врсте, могу се наћи сребрнолисна липа, цер, пољски јасен, пољски брест и граб. Од дивљих животиња могу се наћи зечеви, срндаћи и дивље свиње. Између остатака шума и меандара канала фрагментарно су распоређени рецидивни барских екосистема. Ту су Фенекка бара, Поповача, бара Јасеновача, које су под водом током целе године.

Културна добра

На подручју општине Сурчин налази се културна баштина која је настајала од периода праисторије до наших дана, сведочећи о континуитету живота, настањивању и историјским догађањима, дајући културни идентитет људима и простору и развијајући свест о културној и националној припадности.

Градска општина Сурчин поседује значајан број непокретних културних добара и добра која уживају статус претходне заштите. Од утврђених културних добара, девет је споменика културе, два археолошка налазишта и једно знаменито место. Од добара која уживају статус претходне заштите, постоје два објекта народног градитељства, два архитектонска објекта градске архитектуре и 34 археолошка локалитета.⁴

Богато културно наслеђе од праисторијских, античких и средњовековних археолошких локалитета преко културно историјских споменика, објеката етнографског значаја и богатог нематеријалног наслеђа представља потенцијал економског, културног и туристичког развоја.

Елементарне непогоде

Имајући у виду природне карактеристике територије општине Сурчин, као најважнији природни хазарди издвајају се сеизмизам, поплаве и бујичне поплаве, као природни процеси који директно и индиректно угрожавају људе, материјална добра и сам простор.

Угроженост подручја од поплава је веома изражена, посебно јужни део у зони Саве и северни део у зони Угриновачког канала. Ниске долине зоне у северном делу општине угрожавају подземне воде, које коинцидирају са високим нивоима Саве, посебно при њиховом дугом трајању. Проблем представља и минимална локална денивелација праваца, тако да површинско отицање није увек усмерени ка Сави, већ се највећи део терена дренира преко система канала, од којих је најважнији канал Галовица који дренира централни део територије. Одбрамбени насип дуж реке Саве који је изграђен од Купинова до ушћа у Дунав је изведен за одређени режим рада хидроелектрана на Ђердапу. Међутим, услед засипања Ђердапског језера наносима, кота највише воде временом се издиже, те одбрана од високих вода Саве у појединим зонама постаје осетљива. Због овакве ситуације неопходно је обезбедити сигурност насипа, поготово због чињенице да је „новобеоградско-земунска“ касета посебно угрожена, јер у њој не постоје секундарни локализациони насипи, а при евентуалном пробоју насипа дошло би до плављења терена испод коте 75-76 и у самом Новом Београду. Обезбеђење несметаног рада система канала не само на подручју општине Сурчин, већ и шире је неопходно јер ови канали дренирају скоро читаво подручје Срема, штитећи га од дејства унутрашњих поплава вода,

које, због хидрауличке везе са Савом, стварају проблеме при високим водостајима. Системи канала Галовица и Јарчина посебно су значајни за одржавање подземних вода на потребном нивоу.

С аспекта одбране од поплава, подручје општине Сурчин спада у средње угрожене.

У оквиру анализе потенцијалне угрожености подручја општине од поплава, важно је истаћи да скоро сви водотоци у категоријама средње и велике опасности од поплава припадају групи нерегулисаних водотока, изван републичког водопривредног плана за заштиту од вода.

Тренутно стање карактерише непотпуност и недоступност информација о ризицима од могућих природних непогода, као и о последицама које могу изазвати, при чему се посебно издваја недовољно учешће јавности „public participation“. Посебно се издваја недовољан капацитет локалних органа, стручних служби и консултаната за савремени приступ управљању ризицима од природних непогода, као и неадекватан мониторинг природних, природно-антропогених и антропогених процеса у циљу заштите од природних непогода. Тренутно стање карактерише и непостојање јединствене базе података о просторном размештају одређених природних непогода.

Стање укупног система заштите од природних непогода у општини Сурчин није задовољавајуће, посебно у односу на просторне аспекте управљања ризиком.

Угроженост простора сеизмичком активношћу, представља битан чинилац при планирању простора и намене коришћења земљишта, као и при одређивању степена концентрације физичких структура и инфраструктурних објеката. На територији ПП Сурчин сеизмички ризик условљен је активношћу две блиске сеизмогене зоне – Рудник и Лазаревац.

Према Сеизмолошкој карти Србије (публикованој 1987. године) која изражава очекивани максимални интензитет земљотреса, територија општине је на олеати за повратни период времена од 100 година лоцирана у подручју од VII степени МКС-64 скале (због земљотреса Рудник), а за повратни период од 500 година у подручју од VIII степени МКС-64 скале која показује очекивани максимални интензитет земљотреса са вероватноћом од 63%.

Одбрана земље

Према подацима Министарства одбране (Сектор за материјалне ресурсе, Управа за инфраструктуру, инт. бр. 4222-5, од 28. јануара 2011. године), на подручју Просторног плана, налази се четири комплекса посебне намене, при чему су сви комплекси перспективни и као такви не могу мењати свој статус – намену. Војни комплекси посебне намене су „Бољевци“, „Прогар“, „Добановачки забран – Резиденција“ и НХ „Милан Тепић“.

На основу положаја, историјског развоја, ресурса и економско-просторних атрибута основни закључци који се одnose на досадашњи просторни развој општине Сурчин су:

- општина је одлично повезана са окружењем – аеродром, река Сава, ауто-путеви, железница, али је приступ до тих магистралних објеката отежан. Насупрот томе, унутрашња повезаност делова општине је неадекватна, поготово када се има у виду чињеница да је терен раван и без драстичнијих природних баријера;

- развој општине Сурчин потпуно је детерминисан снажним гравитационим утицајем Београда;

- општински центар Сурчин се налази ексцентрично у односу на територију своје општине, која је уједно и његова гравитациона зона; гравитациони утицај опада са повећањем дистанце на релацији центар–периферија;

⁴ Број објеката који су културна добра и добра која уживају статус претходне заштите усклађен је са Условима и чувања, одржавања и коришћења културних добара и добара која уживају претходну заштиту и мере њихове заштите на простору обухвата предметног плана (П 5072/11, од 17. јуна 2011) и Допуне услова (са ажурним списком археолошких локалитета) за Измену и допуну Регионалног просторног плана административног подручја града Београда (П 374/11, од 21. априла 2011).

– општина је неадекватно инфраструктурно опремљена; изразит је контраст између изграђених стамбених јединица и опремљености насеља урбаним садржајима и комуналном инфраструктуром;

– структура привређивања је у економском и просторном смислу полифункционална: поред пољопривреде, релативно је добро развијен секундарни сектор делатности, али и терцијарни, барем у погледу квантитета и разноврсности;

– простор је интензивно коришћен (Сурчин спада међу гушће насељене општине у Србији) различитим типовима заузећа земљишта, од којих доминирају шуме и оранице. Упркос томе, конфликти у простору су изражени, посебно између туризма, саобраћаја, стамбене изградње и других облика коришћења земљишта, са озбиљним последицама по ефикасност, опремљеност, животну средину и квалитет живота. У регионалном смислу, имајући у виду начин коришћења земљишта на супротној обали реке Саве која припада општини Обреновац (лучки, енергетски и други прерађивачки комплекси) проблем је још израженији;

– урбани начини коришћења земљишта се шире на рачун пољопривредног земљишта што је један од основних показатеља убрзаног социјално-економског развоја; посебно је значајно да број становника не опада, што је потенцијал даљег развоја;

– коришћење земљишта је непланско и стихијско; не постоје уверљиви докази да се у погледу непланске градње предузимају озбиљне акције; погодни терени за изградњу су сви они терени који су повољни и за пољопривредну производњу;

– поједини корисници земљишта не само да нису локалног, већ су регионалног, националног, па и интернационалног значаја – коридор 10, аеродром, итд.; и

– пејзаж је знатно преобликован досадашњим активностима, а притисак на земљиште је изражен, посебно у северном, источном и делом на југу општине.

1.1.5. Потенцијали и ограничења

Основни потенцијали на подручју општине Сурчин су следећи:

у погледу коришћења природних ресурса:

– природни услови на око 70% површина у општини повољни за ратарство, воћарство и повртарство и др;

– релативно дуго трајање вегетационог периода;

– простране водене површине бара (Живача, Угриновачка бара, Фенечка бара) које су добра основа за узгој рибе;

– терени V и VI бонитетне класе повољни за узгој шума, квалитетне пашњачке и ливадске површине и воћњаке;

– значајна лежишта песка и шљунка у кориту реке Саве;

– издани из непосредног алувиона реке Саве; и

– довољне количине воде за технолошке потребе и наводњавање из каналске мреже и реке Саве.

По питању становништва, мреже насеља и јавних служби:

– позитиван тренд кретања броја становника који указује на атрактивност општине за насељавање (тренд пораста број становника нарочито је изражен у насељима Сурчин, Добановци, Јаково и Бечмен);

– постојање „залихе” радне снаге у свим насељима, јер је искоришћеност радног контингента у свим насељима испод 75%;

– кадровски потенцијал за развој сва три привредна сектора делатности, са посебним акцентом на развој секундарних и терцијарних привредних грана, посебно трговине и услуга;

– повољни услови за развој, опремање, уређивање и рационалније коришћење комуналне опреме и објеката јавних служби, захваљујући демографским, морфолошким и функцијским карактеристикама насеља; и

– задовољавајућа мрежа објеката јавних служби обавезних садржаја (основно образовање, примарна здравствена заштита) у сеоским насељима.

У области привреде:

– повољни климатски услови и положај за развој пољопривреде;

– изразито повољни физичко-географски и климатски услови за интензивну пољопривредну производњу и развој савремене пољопривредне производње, здраве хране, фарми, специфичних производа, подизање нових плантажа воћа, пластеника и стакленика (за поврће и цвеће);

– постојећи фонд и квалитет земљишта који омогућавају прехранбену сигурност становништву општине;

– развијена мрежа канала за одводњавање;

– традиција бављења пољопривредом и значајно учешће мешовитих домаћинстава која су, по правилу, отворенија и спремнија за иновације;

– изразите могућности за јачање веза између пољопривреде и компаративних делатности: привреде (туризма, трговине, производње), занатско-услугне активности;

– положај општине Сурчин у оквиру шире београдске агломерације, као и на значајним инфраструктурним коридорима;

– оформљени центри Сурчин и Добановци са делимично афирмисаним профилем привреде и зонама /локалитетима интензивне привредне активности;

– испољена флексибилност привредних субјеката у проријентацији на услужне активности, као и изражена мотивисаност, заинтересованост инвеститора и бројност иницијатива за интензивирање привредног развоја;

– могућност формирања нових радних зона дуж коридора ауто-пута, посебно обилазнице у близини петљи али и регионалне мреже путева;

– река Сава и њене обале и плаже, посебно Програска ада, као потенцијал за развој туризма, као и могућности организовања пристана за туристичке и рекреативне чамце и бродове;

– близина Обедске баре;

– изузетне природне вредности и лепоте првенствено Бојчинске шуме – заштићеног природног добра, али и погодности и амбијенталне вредности за развој рекреативног и викенд туризма, нарочито у Прогару, Бољевцима и Јакову;

– шумске површине и активна ловишта: шуме Бојчин, Церова Греда, Гивавац, Црни луг, Зидине и Добановачки забран и ловишта Забран и Црни луг;

– могућности уређења већих специјализованих спортских и рекреативних комплекса као будућих туристичких центара на пространим слободним равним или благо нагнутим теренима;

– археолошко и етнографско наслеђе: археолошка налазишта Прогарски виногради, Забран Петровчић, Тврдењава и Мачкаловица;

– историјско и духовно наслеђе: Манастир Фенек и знаменито место Бојчинска шума; и

– споменичке културне вредности: православне, евангелистичке цркве и римокатоличка црква као и Златни крст из XVIII века у Јакову.

У области саобраћаја и инфраструктурних система:

– повољни услови за развој, опремање, уређивање и рационалније коришћење комуналне опреме и објеката, захваљујући морфолошким карактеристикама насеља;

– изванредан саобраћајни положај, првенствено на међународном инфраструктурном коридору 10;

– примарна саобраћајна мрежа која даје могућности за добру саобраћајну повезаност на локалном (са општинским центрима који је окружују), регионалном и међународном нивоу;

– пруга Батајница–Сурчин–Остружница–Ресник у дужини од око 18 km, која је од изузетног државног значаја јер спаја пругу Београд–Инђија–Суботица (Е85)/Шид (Е70)-државна граница са пругом Београд–Ваљево–Пожега (Е79);

- близина аеродрома „Никола Тесла“; и
- близина реке Саве као међународног пловног пута.

У погледу заштите непокретних културних добара, природних добара и животне средине:

– природна добра која представљају потенцијал за развој туризма, нпр. спортско-рекреативног (Војно-спортско рекреациони центар у Сурчину – „Сива чапља“), еколошког (Прогарска ада), излетничког (Бојчинска шума), ловног (Црни луг), и сл.;

– добра доступност заштићених природних добара услед развијене путне мреже;

– велике површине под шумама и визуелни идентитет локација; и

– културна добра која представљају потенцијал за развој туризма, нпр. културно-манifestационог и екскурзионог (Манастир Фенек, Бојчинска шума, цркве у насељима општине Сурчин...).

Основна ограничења на подручју општине Сурчин су следећа:

У погледу коришћења природних ресурса:

– висок ниво подземних вода на површинама покривеним најплоднијим земљиштем уз реку Саву;

– велике површине под насељима и индустријом (нарочито у Сурчину, Добановцима и Јакову), као и под саобраћајним објектима (Аеродром) које значајно покривају најквалитетнија земљишта;

– неповољни хидролошки услови и варирање квалитета земљишта (посебно у алувијалним теренима);

– појава еолске ерозије која је у појединим зонама, посебно на лесном платоу израженија. Недостатак ветрозаштитних и пољозаштитних појасева додатно повећава неповољне последице еолске ерозије, којом се односи најплоднији површински слој земљишта; и

– близина урбанизованих и деградираних земљишта која може угрозити квалитет воде фреатске издани у алувијалним седиментима.

По питању становништва, мреше насеља и јавних служби:

– лоша старосна структура, посебно у насељима Прогар и Бољевци;

– негативан природни прираштај;

– недовољна обученост за туризам и валоризацију туристичких потенцијала и мали удео запослених у сектору угоститељства;

– недостатак високообразованог кадра за даљи развој јавних служби;

– недовољна развијеност услужних делатности и објеката јавних служби узрокована близином Београда;

– изражена запуштеност комуналних објеката;

– дисперзна изграђеност стамбених и пословних објеката на периферији насеља, нарочито на релацији Сурчин – Нови Београд, што је довело до нерационалног коришћења земљишта и до формирања великих грађевинских подручја;

– бесправна изградња, претежно у насељима на истоку општине,

– колизија коришћења простора – потреба за интензивном изградњом насеља и ваннасељског простора, као и уређењем насеља с једне, и близина аеродрома, војних и полицијских комплекса, заштита земљишта од прекомерне изградње, с друге стране;

– велики удео радника-дневних миграната (80%), који иако задржава становништво у сеоским насељима, доводи до запостављања сопственог развоја;

– релативно низак ниво опремљености комуналном инфраструктуром, што ствара проблеме у функционисању објеката јавних служби у многим сеоским насељима, посебно кад су у питању обавезне установе јавних служби – основне школе и објекти примарне здравствене заштите, здравствене станице и амбуланте;

– запуштеност појединих сеоских домова културе, који су углавном изгубили своју основну намену и често се користе у друге сврхе;

– непостојање средње школе, односно средњошколског центра, с обзиром на велики број младих становника;

– недовољна опремљеност постојећег школског простора, укључујући кабинете, физкултурне сале и спортске терене;

– непостојање објеката и комплекса намењених спорту и рекреацији у многим насељима и посебно општинском центру, што представља велики проблем имајући у виду релативно висок проценат младе популације;

– непотпуна и недовољна опремљеност Дома здравља у Сурчину специјалистичким службама; и

– недостатак апотека и специјалистичких служби у здравственим станицама и амбулантама у сеоским насељима.

У области привреде:

– висок степен зависности пољопривреде од еко услова (наводњавања и одводњавања) у вегетационом периоду;

– запуштеност постојећих канала и пумпних система;

– недостатак ветрозаштитних појасева;

– недостатак економичности управљања земљом и непостојање адекватног тржишта земљиштем;

– уситњеност поседа и недовољан број комерцијалних пољопривредних газдинстава;

– застарелост пољопривредне механизације;

– низак производни ефекат на многим газдинствима;

– број стоке који је далеко испод потенцијала крмне базе;

– незавршени процеси реструктурирања пољопривредних предузећа, успорена и недовољно ефикасна приватизација и непостојање јасних власничких права;

– поларизација привредних активности и концентрација објеката у два насеља Сурчин и Добановци, и недовољна атрактивност западног и јужног дела Општине за привредни развој;

– недовољно развијена понуда радних места у непољопривредним делатностима и велики број дневних миграната ка суседним општинама;

– нерешено питање приступних саобраћајница од магистралних путних праваца ка привредно-индустријским зонама/локалитетима што је праћено великим обимом транспорта терета кроз насеља (посебно изражено у насељу Добановци, потом и у Сурчину) и високим степеном угрожености животне средине;

– недовољно простора за проширења појединих активности и неопходност дислоцирања производних објеката из насеља;

– запуштеност појединих производних капацитета услед дугогодишњег нефункционисања;

– неусклађеност између исказане заинтересованости потенцијалних инвеститора и понуде инфраструктурно опремљених зона/локалитета за смештај малих и средњих предузећа (МСП) изван већ активираних просторних целина;

– недовољни туристички садржаји и слаба опремљеност смештајним и услужним капацитетима; и

– неодговарајућа изграђеност туристичке и пратеће инфраструктуре.

У области саобраћаја и инфраструктурних система:

– релативно низак ниво опремљености комуналном инфраструктуром;

- нерегулисано питање пречишћавања и одвођења отпадних вода;
- низак квантитет и квалитет формираних локалних путева у односу на величину територије и размештај насеља;
- лоша унутрашња међусобна повезаност насеља;
- лоша повезаност насеља са суседним подручјима на десној обали реке Саве – општина Обреновац; и

- недостатак путничких и теретних пристаништа на реци Сави.

У погледу заштите непокретних културних добара, природних добара и животне средине:

- стварање буке и аерозагађења услед интензивног обрађаја; и
- аерозагађење од термоелектрана у Колубарском басену и општини Обреновац.

1.1.6. SWOT анализа

СНАГЕ (ПОТЕНЦИЈАЛИ)	СЛАБОСТИ (ОГРАНИЧЕЊА)
ПРИРОДНИ СИСТЕМИ И РЕСУРСИ	
<ul style="list-style-type: none"> – Постојање завидне површине земљишта које се користи за пољопривредну производњу – Природни услови на око 70% површина у општини повољни за ратарство, воћарство и повртарство и др. – Постојећи фонд и квалитет земљишта који омогућавају прехранбену сигурност становништву општине – Изразито повољни физичко-географски и климатски услови и традиција бављења пољопривредом – шумски комплекси великих површина – Заштита водоизворишта, ревитализација постојећих канала и напуштених меандара – Потенцијалне енергетске сировине још увек недовољно истражене – Велики потенцијал водотока, богатство у водама и велики број извора – Оптимални предуслови за развој обновљивих извора (геотермална енергија и термалне воде) 	<ul style="list-style-type: none"> – Урбани начини коришћења земљишта се шири на рачун пољопривредног земљишта – Велике површине под насељима и индустријом (нарочито у Сурчину, Добановцима и Јакову), као и под саобраћајним објектима (Аеродром) које значајно покривају најквалитетнија земљишта – Непланско коришћење и сеча шума – Недостатак шумских комплекса у функцији ветрозаштитних и пољозаштитних појасева, – Неповољни хидролошки услови и варирање квалитета земљишта (посебно у алувијалним теренима) – Појава еолске ерозије која је у појединим зонама израженија (посебно на лесном платоу) – Непостојање система мониторинга и обавештавања – Недовољна примена савремених технологија за истраживање и експлоатацију енергетских сировина – Мали ниво улагања у истраживање потенцијала енергетских сировина – Непостојање истраживања за геотермалне потенцијале
СТАНОВНИШТВО, НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	
<ul style="list-style-type: none"> – Задовољавајућа мрежа објеката јавних служби обавезних садржаја (предшколско образовање и заштита, основно образовање, примарна здравствена заштита) – Позитиван тренд кретања броја становника који указује на атрактивност општине за насељавање – Постојање „залихе“ радне снаге у свим насељима, јер је искоришћеност радног континента у свим насељима испод 75% 	<ul style="list-style-type: none"> – Старење становништва, велики број дневних миграната; – Недовољна развијеност услужних делатности и објеката јавних служби (стандардни ниво) узрокована близином Београда – Недовољна опремљеност, па и запуштеност постојећих установа јавних служби – Непостојање објеката и комплекса намењених спорту и рекреацији у многим насељима и посебно општинском центру, што представља велики проблем имајући у виду релативно висок проценат младе популације
ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ТУРИЗАМ	
<ul style="list-style-type: none"> – Традиција бављења пољопривредом и значајно учешће мешовитих домаћинства која су, по правилу, отворенија и спремнија за иновације – Повољни климатски услови и положај за развој пољопривреде – Велики локацијски потенцијали за развој савремених складишно дистрибутивних капацитета у три привредне зоне (Сурчин–Добановци, Сурчин – РТЦ и Ауто-пут) – Изузетне локационе предности постојећих и планираних привредних зона у погледу приступачности (из града, из региона и ширих простора) – захваљујући близини три вида транспорта – Дobar геостратешки положај, солидно изграђена инфраструктура и стална улагања у њен развој – Река Сава и њене обале и плаже, посебно Проградска ада, као потенцијал за развој туризма – Погодности и амбијенталне вредности за развој рекреативног и викенд туризма, нарочито у Прогару, Бољевцима и Јакову 	<ul style="list-style-type: none"> – Застарелост пољопривредне механизације; – Низак производни ефекат на многим газдинствима – Висок степен зависности пољопривреде од еко услова (наводњавања и одводњавања) у вегетационом периоду – Велика концентрација капацитета и конкуренција трговине на мало у Београду, незадовољавајућа величина тржишта за развој великих трговинских формата – Недовољна развијеност трговина на мало на ширем подручју општине Сурчин ван привредних зона посебно западног дела општине – Неразвијена индустрија, низак ниво физичког обима производње и слаба искоришћеност капацитета – Запуштеност појединих производних капацитета услед дугогодишњег нефункционисања; – Недовољни туристички садржаји и слаба опремљеност смештајним и услужним капацитетима – Недостатак базичне инфраструктуре унутар постојећих туристичких локација – Недовољна заштита и одржавање главних природних и културних ресурса и атракција
САОБРАЋАЈ И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ	
<ul style="list-style-type: none"> – Изванредан саобраћајно-географски положај, првенствено на међународном инфраструктурном коридору X – Добра саобраћајна повезаност на регионалном нивоу и међународном нивоу – Близина аеродрома „Никола Тесла“ и близина реке Саве као међународног пловног пута. – Пролазак железничке пруге која је од изузетног државног значаја јер спаја пругу Београд-Инђија-Суботица (E85)/Шид (E70) – државна граница са пругом Београд-Ваљево-Пожега (E79) – Резерва у капацитету постојеће ГМРС „Сурчин“, магистралних и разводних гасовода – Добра изграђеност електроенергетске мреже; – Стална улагања у системе телекомуникација – Број потрошача воде у порасту као последица ширења система на нове делове насеља – Реконструкција и доградња мреже водовода и објеката на мрежи 	<ul style="list-style-type: none"> – Недовољна покривеност општинским путевима и улицама у односу на величину и размештај насеља унутар општине – Лоша међусобна повезаност насеља унутар општине – Лоша повезаност насеља са суседним подручјима на десној обали реке Саве, односно са општином Обреновац, због недостатка мостова на Сави – Недостатак путничких и теретних пристаништа на реци Сави – Изложеност свих врста гасовода неповољним утицајима легалне и нелегалне изградње објеката супраструктуре; – Старост и лоше одржавање постојеће опреме као и дугогодишњи застој у развоју – Постојећи телекомуникациони објекти делом нису безбедни за нормално функционисање – Недостатак планске документације за изградњу нових објеката и реконструкцију и модернизацију постојећих објеката – Заостајање развоја канализације у односу на водоводни систем
ЖИВОТНА СРЕДИНА, ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА	
<ul style="list-style-type: none"> – Релативно очувана животна средина у зонама које су мање насељене и без индустријских постројења – Значајни природни ресурси, богато природно и културно наслеђе – Све већи степен усаглашености националних прописа у области очувања биодиверзитета са законодавством Европске Уније и међународним конвенцијама – Евидентирани природне вредности – Простране водене површине бара (Живача, Угриновачка бара, Фенечка бара) значајне са аспекта заштите биодиверзитета и потенцијални делови еколошке мреже Србије и Београда – Природне вредности које представљају просторе од значаја за заштиту и очување станишта значајних врста флоре и фауне (Проградска ада, Бојчинска шума, Црни луг, приобаље реке Саве и др.) потенцијал за развој одрживог туризма 	<ul style="list-style-type: none"> – Непостојање мониторинга стања животне средине на територији општине – Недостатак оптималне локације за изградњу депоније – Јужни део општине под утицајем енергетских постројења из Обреновца и Лазаревца – Непосредна утицајна зона ауто-пута, радних/индустријских постројења, утицај аеродрома – Непосредна утицајна мера и режима заштите биљног и животињског света, пре свега кроз нерационално коришћење природних ресурса – Изостанак законске заштите природних добара – Промена и деградација пејзажа и природних вредности на великим просторима – Непопштовање мера које издаје служба заштите за градњу од стране појединаца, правних лица и државних служби – Превазиђени закон и друга акта која правно регулишу заштиту културног наслеђа.

<ul style="list-style-type: none"> - Близина Обедске баре – подручје од међународног значаја за птице (IBA Important Bird Areas) - Разноврсност и квалитет културне баштине градске општине Сурчин, од праисторије до савремених културних вредности - Нематеријално културно богатство и наслеђе, стари занати 	
МОГУЋНОСТИ (ШАНСЕ)	ПРЕТЊЕ (ОПАСНОСТИ)
ПРИРОДНИ СИСТЕМИ И РЕСУРСИ	
<ul style="list-style-type: none"> - Заштитити пољопривредног земљишта од деградације природног и антропогеног порекла - Очување плодног земљишта као вредног природног ресурса и заштита од прекомерне употребе вештачких ђубрива - Побољшање постојећег стања шума, подизање нових шумских засада и економичније коришћење шума и шумских производа, - Поштовање постојеће Законске регулативе - Стриктно поштовање режима заштите водоизворишта - Подизање еколошке свести становништва - Модернизација и ревитализација опреме и уређаја за истраживање и експлоатацију енергетских сировина 	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатак стандарда квалитета и стандарда контроле земљишта - Даљи негативан утицај антропогеног фактора на деградацију природних ресурса - Непостојање многих стандарда и прописа усклађених са Европском унијом - Недостатак средстава за геолошка истраживања
СТАНОВНИШТВО, НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	
<ul style="list-style-type: none"> - Имплементација националних стратегија које стварају повољније могућности за демографски развој - Укључивање приватног предузетништва у развој насеља и центара - Очување традиције у даљем развоју насеља - Укључивање других извора финансирања и ангажмана у сектору јавних служби (јаче повезивање са приватним сектором, развој и укључивање цивилног сектора) 	<ul style="list-style-type: none"> - Интезивирање неповољних демографских трендова кроз даље старење становништва и повећања незапослености - Висок ниво сиромаштва и социјалне несигурности (економска криза, односно недовољна средства која би подржала даљи развој насеља, Општине) - Задржавање форми и модалитета организовања јавних служби који нису прилагођени особеностима локалне заједнице
ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ТУРИЗАМ	
<ul style="list-style-type: none"> - Изразити повољни физичко-географски и климатски услови за интензивну и савремену пољопривредну производњу, здраве хране, фарми, специфичних производа, подизање нових плантажа воћа, пластеника и стакленика (за поврће и цвеће) - Смањење незапослености и пораст конкурентности; - Мапирање и промоција зона намењених индустрији (привредни паркови, привредне зоне) - Изражене потребе за развој савремених складишних и дистрибутивних капацитета у близини великог града - Могућности организовања пристана за туристичке и рекреативне чамце и бродове - Сеоски туризам, викенд туризам, ловни туризам 	<ul style="list-style-type: none"> - Даље непланско претварање пољопривредног земљишта у грађевинско - Незавршени процеси реструктурирања пољопривредних предузећа, уситњеност поседа и недовољан број комерцијалних пољопривредних газдинстава - Неповољна финансијска ситуација и недостатак нових инвестиција - Одсуство концепције развоја трговине на велико на нивоу града и места и улоге привредних зона у општини Сурчин - Изостајање изградње саобраћајно-туристичке инфраструктуре - Недостатак реалних визија, концепата и програма за туристички развој
САОБРАЋАЈ И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ	
<ul style="list-style-type: none"> - Модернизација и реконструкција постојеће путне мреже - Постојећа саобраћајна мрежа која даје могућности за добру саобраћајну повезаност на регионалном и локалном нивоу - Могућност развоја других видова саобраћаја (речни, бициклички саобраћај) - Примена стандарда енергетске ефикасности - Приватизација Телекома Србија - Учесће приватног сектора у процес снабдевања гасом на територији општине - Равноправан третман свих житеља са гледишта обезбеђености водом. - Стриктно поштовање режима заштите изворишта подземних и површинских вода 	<ul style="list-style-type: none"> - Недостатак планске и пројектне документације - Средства за реализацију планираних циљева у области саобраћаја - Цена гаса није економска и реално се не повећава бар до нивоа који обезбеђује просту репродукцију - Све строжији захтеви заштите животне околине и утицаја надземних вода високог напона на околину - Успоравање приближавању примене европских стандарда - Изложеност изворишта неповољним утицајима легалне и нелегалне изградње, као и органског загађења подземних вода пољопривредног порекла - Висок проценат водопронусних септичких јама
ЖИВОТНА СРЕДИНА, ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА	
<ul style="list-style-type: none"> - Доследно спровођење донетих закона и прописа као и увођење стандарда ЕУ којима ће се обезбедити заштита животне средине - Увођење концепта чистих технологија - Успостављање система управљања комуналним отпадом - Повећање површина под заштитом (један од услова за чланство у ЕУ) - Интеграција подручја високе биолошке разноврсности у еколошке мреже Србије и Европе (Natura 2000, EMERALD, Pan-Evropska еколошка мрежа, и др.) - Формирање интегралног информационог система (Картирање и вредновање биотопа општине Сурчин) - Формирање локалних и регионалних културних стаза 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољно едукација и развијање свести јавности о неопходности заштите животне средине и одрживом коришћењу природних ресурса - Недостатак инвестиција за заштиту животне средине - Недовољно рестриктивна казнена политика - Спора примена донетих закона, непостојање подзаконских аката за активно спровођење - Низак ниво еколошке свести - Загађење воде, ваздуха и земљишта - Неодукованост и неспремност становништва за очување културних вредности - Непоштовање законских прописа

1.1.7. Визија и принципи просторног развоја

Просторним планом градске општине Сурчин дефинисана је дугорочна визија просторног развоја и утврђени су основни принципи, циљеви и концепција просторног развоја општине на основу анализе и оцене постојећег стања и проблема као и досадашњих тенденција, а имајући у виду реалне и потенцијалне капацитете за просторни развој, односно одрживи економски, социјални и физичко-еколошки развој.

Основна дугорочна визија просторног развоја је:

Да општина Сурчин буде просторно-функционално позиционирана и афирмисана међу осталим општинама региона Београда, валоризовањем сопственог геостратешког положаја, природних и туристичких потенцијала, повезана са ширим окружењем, са препознатљивим идентитетом уз очување квалитетне животне средине.

У складу са постављеном визијом просторни развој општине засниваће се на поштовању основних принципа: јачање одрживости, идентитета, конкурентности, полицентричности, приступачности, пропорционалности и интегралности.

Јачање одрживости, као основног развојног принципа, ће бити кључно мерило одржања заједнице и њеног квалитетног развоја у будућности. То ће бити мерило за квантитет, озбиљност и одговорност локалне заједнице и њене управе на свим нивоима. Користећи и унапређујући идентитет и јачајући своју конкурентност, општина ће развијати принципе пријатељског односа према природи, животној средини, културном наслеђу и традицији. Општина има предиспозиције да свој будући развој заснива на принципу одрживости обзиром да има специфично и вредно природно и културно наслеђе, веома изражену разноврсност

у природи, култури, привреди, специфичну и још увек очувану традицију и још релативно очувану животну средину у појединим деловима. Самим тим ће настојати да очува одрживост ресурса (нарочито необновљивих), квалитете природног и културног наслеђа и да унапреди симбиозу између становништва и њиховог природног и животног окружења.

Јачање идентитета, представљаће све важнији основ и подршку за развој привреде и посебно за развој туризма. Особине урбаног центра и руралних целина, специфичног културног и економског обележја, биће коришћене више него до сада са намером да се усаврше идентитет и физичка структура градског али и сеоских насеља као саставних и међусобно повезаних делова јединствене целине општине. Знатно унапређење квалитета архитектуре и њене естетске, еколошке и економске одрживости као и најстроже спречавање бесправне градње ће помоћи да се заустави драстичан пад урбаног идентитета града и других насеља на територији општине. Посебну улогу у томе имаће природно и културно наслеђе.

Јачање конкурентности, постићиће се подизање укупне економске снаге општине активирањем привредних грана које су претходних година стагнирале, омогућавањем просторне дифузије развоја и равномернијег коришћења потенцијала и ресурса на целокупној територији. Поред тога добра географска позиција, повољна клима, инфраструктурна и регионална приступачност, савремени телекомуникациони системи и бројни туристички, културни, забавни, спортски и рекреативни капацитети омогућиће повећање конкурентности.

Полицентричност, подразумева планско усмеравање организације мреже насеља и јавних служби, развој урбаног центра и унапређење односа са селима у окружењу, равномерни размештај производних и услужних активности у простору, уравнотежење у опремању физичком инфраструктуром, развијање урбаних функција у насељима која представљају центре заједнице села.

Приступачност, као један од кључних принципа подразумева унапређење саобраћајне доступности и унапређење техничких инфраструктурних система као фактора коришћења потенцијала и равномернијег развоја. Приступачност важним тачкама на територији општине као што су сва насељена места, објекти туристичке атракције и сл., треба да обезбеди туристима удобнију и лакшу доступност појединим одредницама. Одговарајућа социјална инфраструктура треба да буде обезбеђена у свим насељеним местима, према рангу на коме се место налази, а предност ће имати здравствени објекти и објекти за васпитавање и образовање, према могућностима општине и Града.

Пропорционалност, подразумева одговарајући однос између „крутих“ планских решења, која могу допринети атмосфери сигурности за инвестирање и заштити угрожених подручја или земљишта и „флексибилних“ планских решења у намени површина која се могу прилагодити економским, социјалним и технолошким трендовима и стимулисати иновације.

Интегралност, која се спроводи вертикално између власти на различитим територијалним нивоима и хоризонтално између секторских политика и између суседних територијалних јединица.

1.1.8. Општи циљеви просторног развоја

Општи циљ израде Просторног плана јесте дефинисање планског основа за организацију, коришћење, уређење и заштиту простора општине Сурчин, који треба да доведе до организованог активирања просторних потенцијала Општине и усмеравања даљег просторног развоја.

У складу са основним карактеристикама простора општине Сурчин, као и на основу обавеза и смерница из планских докумената вишег реда, основни циљ израде Просторног плана је разрађен кроз неколико посебних циљева, и то:

- дефинисање планског оквира за усмеравање и контролу ширења грађевинског земљишта, при чему је процес ширења грађевинског земљишта (северни и источни део) и интересовања за изградњу на подручју општине посматран као потенцијал даљег развоја;

- валоризација саобраћајног положаја (међународни аеродром „Никола Тесла“, ауто-пут Е-70 граница Хрватске-Београд и део обилазнице око Београда као делови међународног коридора 10, река Сава и посебно близина реке Дунав као међународног коридора 7) и геостратешког положаја и улоге општине у развоју региона Београда;

- заштита и коришћење природних и културно-историјских вредности, развој излетничког и рекреативног туризма и обједињавање туристичке понуде општине као дела региона Београда; и

- дефинисање правила уређења и грађења за подручја за која није предвиђена израда урбанистичких планова.

На основу тако дефинисаних циљева, постављени су циљеви израде Просторног плана који се односе на поједине области, који се првенствено огледају у дефинисању планског основа и приоритета у наредном периоду за:

- планско коришћење грађевинског, пољопривредног, шумског и водног земљишта, као и заустављање бесправне изградње стамбених, привредних и других објеката;

- успостављање ефикасне и одрживе саобраћајне инфраструктуре на локалном нивоу и њено прикључење на мреже регионалног и националног значаја;

- изградњу енергетске инфраструктуре за локалне потребе, и то првенствено система гасификације;

- заштиту изворишта поред реке Саве, као и изградњу и уређење водопривредне инфраструктуре (водовод, канализација, отпадне воде, каналска мрежа);

- развој туристичких подручја на новим основама; и

- трансформација екстензивних пољопривредних површина и комплекса, њихов даљи развој и модернизација у функцији производње прехранбених производа.

1.1.9. Општа концепција просторног развоја

На основу анализе постојећег стања, стратегије развоја планског подручја и изнетих циљева у просторном развоју, приликом дефинисања планских решења уважене су следеће претпоставке и потребе:

- југозападни део Општине физички је слабо повезан са Сурчином и окружењем, путном мрежом неодговарајућег стандарда, развојно запостављен, угрожен депопулацијом и др., што указује да је даљи развој потребно базирати на диверсификацији делатности и саобраћајном повезивању;

- потребно је предвидети употребу простора за намене регионалног и републичког значаја, јер након изградње бољих интерних веза аеродром и путеви се од данашњег оптерећења претварају у прворазредни развојни капитал;

- потребно је сачувати квалитетно земљиште за пољопривреду, посебно најбољих бонитетних класа, јер општина треба да тежи самодовољности у погледу снабдевања основним пољопривредним производима, као и да вишак усмерава ка тржишту Београда;

- ослонити се на режиме коришћења земљишта по принципу претежних намена;

- сагледати и проценити капацитете и потребан простор за инфраструктуру активирати локације за привредно-производне паркове и пратеће објекте (складишта, магацини итд.);

– конверзију пољопривредног у друго земљиште дозволити дуж главних саобраћајница, а преостале пољопривредне површине сачувати; и

– у западном и јужном делу општине, спроводити принципе одрживог развоја, те у погледу коришћења земљишта садити што више шуме, због амбијенталних и еколошких вредности, економске користи и заштите водоизворишта уз реку Саву.

Приоритети у дефинисању просторног развоја подручја општине Сурчин су:

– очување квалитетног пољопривредног земљишта, као основног ресурса за развој пољопривреде;

– даља изградња тракасте инфраструктуре (путни саобраћај), са зоном градње око коридора дуж развојних осовина и главних излазних праваца према окружењу;

– повећање густине становања и радних места, у контексту обезбеђења квалитетнијих услова становања и рада;

– успостављање хармоничних односа на линији контакта изграђених и природних структура при утврђивању грађевинског земљишта насеља;

– енергично сузбијање и спречавање деградације предела коју проузрокује раштрана изградња ван грађевинског земљишта насеља;

– заштита најатрактивнијих предела (шуме и обале) од неприкладне градње;

– максимална организација обале реке Саве у туристичком смислу, са атрактивним пристанима, комерцијалним и спортским објектима; и

– укључење културних и природних добара у укупну туристичку понуду, уз њихово активно одржавање и даљи развој.

На основу изнетог, основа коришћења земљишта постављена је тако да садржаји од јавног интереса имају апсолутни приоритет и заштиту. Свака интервенција у простору која ремети јавно добро је апсолутно забрањена.

Грађевинско земљиште. У складу са будућим опредељењем, грађевинско земљиште је у сваком појединачном насељу редефинисано, у смислу „исправљања” утврђених граница. Ширење грађевинских подручја је легализовано, уз будућу строгу контролу градње на штету квалитетног пољопривредног земљишта, али и у складу са граничним капацитетом инфраструктурних система и објеката.

Један од приоритета планског документа је активно коришћење реке Саве и као дела градског амбијента. Одржавање постојећих обалоутврда извести као урбану регулацију и уређење обала, којим се општина функционално „спушта” на своју велику реку, уз максимално искоришћавање локација одређених за пристане у функцији туризма.

Постојеће и будуће привредне зоне се шире плански, у складу са захтевима тржишта. Постојећи пољопривредни комбинати остају у својим границама. Дозвољена је изградња објеката компатибилних пољопривредном земљишту.

Формирањем специјализованих радних / привредних зона отвара се могућност организације допунских активности пољопривредних произвођача. Планиране просторе је потребно инфраструктурно комплетно опремити и парцелисати у касетно-фазном смислу, тако да према потреби могу да се спајају у веће комплексе.

Путна мрежа – изградња пута од петље „Добановци” до постојећег моста (у наредном периоду реконструисаног за друмски саобраћај) преко реке Саве омогућава бољу повезаност појединих делова општине Сурчин међунасељску, као и са околним простором и повећава степен територијалне кохезије. Изградња робно-транспортних центара и пратећих објеката за најбоље искоришћење јединственог саобраћајног положаја. Посебну корист представља унапређење западно-периферног дела који је данас најмање развијен и јачање тзв. „попречних веза” унутар региона Београд.

Бицикличке стазе, као допуна саобраћају, али и туризму, спорту и рекреацији ће бити изграђене уз реку Саву, али је пожељно да се граде широм општине, у складу са изузетно повољном морфологијом терена.

Шумско земљиште. Представљено је шумама „Забран”, „Гибавац”, „Црни луг” и „Бојчинска шума” које су изванредна основа за комплементарне активности (рекреацију, туризам, спорт итд.). У наредном периоду планирано је системско обнављање и проширивање. У складу с тим, користити шумске састојине прилагодљиве основној намени: уз реку – тополе, врбе и сл., а уз изграђене и пројектоване саобраћајнице, шумске појасеве заштитног карактера.

Шуме шиширивати у смислу допуњавања постојећих комплекса или новим засадом коридорски, уз постојеће регионалне саобраћајнице и „Сремску газелу”. При шумљавању је планирано да се користе врсте које најбоље абсорбују негативне емисије издувних гасова (бреза, јова, црни бор и сл.).

Дозвољава се изградња објеката компатибилних спорту, рекреацији, туризму и комерцијалних делатности у свим шумским комплексима.

Пољопривредно земљиште – Остаје један од основних развојних потенцијала. Квалитетно пољопривредно земљиште се стриктно чува и штити, што подразумева заштиту од прекомерне употребе вештачких ђубрива, одржавање постојећих канала за одводњавање и укрупњавање поседа произвођача. Пожељна је комплементарна ратарско-сточарска производња породичног/фармерског типа и диверзификација структуре производње у правцу веће заступљености повртног, индустријског и сточног крмног биља, интензивирање сточарске производње, нарочито месно-млечног говедарства и даље укрупњавање породичних поседа. Тржишни производи које треба даље подстицати су и воће и поврће.

Посебно се подржава сваки облик изградње стакленика, пластеника, коришћења геотермалне и других обновљивих облика енергије и осталих технолошких иновација.

Посебан допринос имици општине, свим становницима, привреди и стандарду треба да донесе будућа активност у оквиру водног земљишта. Планирана је изградња вишенаменских пристана на реци Сави, у функцији туризма, саобраћаја, али и привредних и индустријских капацитета. Залеђе на обали ће бити организовано са угоститељским, комерцијалним и спортско-рекреативним објектима. У складу са елементима дугорочне стратегије у наредном периоду дозвољава се могућност изградње и ексклузивних стамбених насеља малих капацитета на реци.

Извориште водоснабдевања је под строгом заштитом од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно деловати на издашност изворишта и здравствену исправност воде. На подручју уже зоне заштите водоизворишта успоставља се режим санитарног надзора и заштите од загађивања животне средине. У том циљу реализује се систем мониторинга квалитета и квантитета подземних вода изворишта, у складу са програмом систематске контроле воде у изворишту.

Мрежу одводних канала је ургентно очистити од муља и отпада и вратити у функцију.

Дуж насипа уз реку Саву, дозвољава се изградња рекреативне пешачке и бицикличке стазе, као допуна туризму и, посебно, спорту и рекреацији. Уређење обале реке Саве изводи еколошки прихватљивим материјалима, а санацију развијених ерозионих процеса новим шумљавањем и допуном проређених састојина одговарајућим врстама.

1.1.10. Интеррегионалне и интрарегионалне везе

Подручје градске општине Сурчин налази се у оквиру мреже саобраћајних коридора који су у саобраћајној мрежи

Србије рангирани као примарна саобраћајна мрежа. Територијом општине Сурчин пролазе делови европског коридора 10: државни пут I реда број 1 – ауто-пут Београд – Загреб (Е70), делови обилазнице око Београда, који је део државног пута I реда број 22 (Е 763 или Е75), део магистралне железничке мреже (Батајница–Сурчин–Остружница–Ресник), пловни пут реке Саве, међународни аеродром „Никола Тесла”.

Примарна саобраћајна мрежа даје могућности за добру саобраћајну повезаност на локалном (са општинским центрима који је окружују), регионалном и међународном нивоу.

Кроз подручје општине пролазе државни путеви који општину повезују са Новим Београдом (ДП II 153а) на истоку, са Земуном (ДП II 267) на северу, са Пећинцима (ДП II 153а) на западу, са Чукарицом и шумадијским делом Београда (на југоистоку друмским мостом преко Саве). Удаљеност општине Сурчин од Новог Београда је 15 km (са којим је Сурчин преко насеља Ледине, скоро спојен), од Земуна 15 km, од Остружнице 10 km, Чукарице 17 km и од Обреновца 25 km.

Од петље „Добановци” до постојећег моста преко реке Саве, планирана саобраћајница („Сремска газела”), као део примарне путне мреже у рангу државног пута II реда, омогућиће бољу повезаност како појединих насеља унутар општине Сурчин (Прогар, Петровчић, Јаково, Бечмен, Бољевац и Добановци), тако и са суседном општином Обреновац.

Подручје градске општине Сурчин пресеца једноколосечна пруга Батајница–Сурчин–Остружница–Ресник у дужи од око 18 km. Предметна пруга је од изузетног државног значаја јер спаја пругу Београд–Инђија–Суботица (Е85)/Шид (Е70)–државна граница са пругом Београд–Ваљево–Пожега (Е79). На подручју градске општине Сурчин егзистира железничка станица Сурчин за коју је планирано повећавање станичних/претоварних капацитета.

Јужно од станице Сурчин од главног колосека пруге Батајница–Сурчин–Остружница–Ресник одваја се колосек пруге Сурчин–Бољевци у дужини од око 9,5 km који, међутим, у постојећем стању функционише у дужини од око 4 km.

На територији градске општине Сурчин река Сава протиче у дужини од 38 km, која је на целој дужини уз Општинску пловна и чини њену границу према градским општинама Чукарица и Обреновац. Међутим, речни саобраћај у односу на потенцијал који постоји уопште није искоришћен.

На реци Сави, на територији општине Сурчин не постоје путничка и теретна пристаништа.

На територији општине Сурчин налази се аеродром „Никола Тесла” који представља најзначајнији елемент система даљинског саобраћаја Београда, и Србије и изузетно значајан чвор у саобраћајној и транспортној ваздухопловној мрежи региона, Балкана и Југоисточне Европе. У оквирима Србије аеродром „Никола Тесла” представља једини аеродром са озбиљним потенцијалом и перспективом развоја.

Аеродром „Никола Тесла” је изузетно повољно постављен у односу на постојећу путну мрежу. Са паневропским путним коридором 10 (државни пут I реда број 1 – ауто-пут Београд–Загреб (Е70), повезан је државним путем II реда Р 266 на растојању од око 2 km.

За разлику од повезаности општине на регионалном аспекту, интрарегионалне везе су веома слабо развијене, нарочито међусобна повезаност насеља у западном делу општине. Веза насеља Добановци–Петровчић или веза Добановци–Прогар и Добановци–Бољевци не постоје, односно, саобраћај се одвија преко центра Сурчина државним путем II реда број 267. Државним путем II реда број 153 а повезана су насеља Петровчић и Бечмен са Сурчином.

2. ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

2.1. Природни системи и ресурси

1.1.1. Пољопривредно земљиште

На основу анализе постојећег стања, циљева и стратегије развоја планског подручја, приликом дефинисања планских решења уважене су потребе:

- очувања квалитетног земљишта за пољопривреду, посебно најбољих бонитетних класа, јер општина треба да тежи самодовољности у погледу снабдевања основним пољопривредним производима, као и да вишак усмерава ка тржишту Београда и

- конверзије пољопривредног у друго земљиште дуж главних саобраћајница.

Један од приоритета у дефинисању просторног развоја подручја општине Сурчин јесте очување квалитетног пољопривредног земљишта, као основног ресурса за развој пољопривреде.

Пољопривредно земљиште остаје један од основних развојних потенцијала. Квалитетно пољопривредно земљиште се стриктно чува и штити, што подразумева заштиту од прекомерне употребе вештачких ђубрива, одржавање постојећих канала за одводњавање и укрупњавање поседа произвођача.

Уважавајући економски и еколошки праг супституције земљишта, а на основу индикатора о педолошкој и бонитетној структури укупног простора, начину коришћења пољопривредног земљишта, социо-економским обележјима субјеката пољопривредне производње, очекиваним демографским кретањима, положаја у систему насеља, амбиенталним вредностима предела и др, концепција развоја подразумева следећа планска решења:

- враћање дела прекомерно заузетог пољопривредног земљишта, које није физички и хемијски уништено;

- оснивање сејаних ливада на ораницама VI-VIII катастарске класе које су, по правилу, еродобилне и ниско продуктивне/субмаргиналне у ратарској производњи, као и дуж магистралних саобраћајница и новог ауто-пута у ширини до 50 m;

- обезбеђење подстицајних средстава за реализацију програма одводњавања, наводњавања, комасације и комплексног уређења пољопривредног земљишта (пољски путеви, заштитно зеленило, педолошка евалуација и мониторинг и сл.);

- потпунија економска валоризација производних, тржишних, еколошких, пејзажних и туристичко-рекреативних вредности специфичних пољопривредних подручја општине;

- иновирање катастарског премера и ажурирање података о коришћеним површинама по катастарским културама и власницима земљишта;

- изградња и унапређење система за наводњавање и одводњавање;

- подизање шумских пољозащитних појасева;

- пошумљавање плитких и еродобилних ораница и нископродуктивних пашњака.

Планско решење подразумева трансформацију простора у два карактеристична производна рејона:

- 1) рејон заштите водоизворишта у посавским форланду – рејон еколошке пољопривреде. Плански приоритет остају све активности компатибилне подручју заштите водоизворишта, уз имплементацију одговарајућих системских решења: (1) увођење еколошког мониторинга и (2) стручне обуке произвођача. Дозвољено је интензивно коришћење

земљишта у области ратарства и повртарства, као и постављање стакленика, пластеника и других монтажних-демонтажних објеката; и

2) рејон интензивне ратарско-сточарске производње, са високом заступљеношћу крупних пољопривредних предузећа, која примењују модерне технологије.

Зонирање према погодности за пољопривреду

Зоне повољне за гајење житарица, крмног биља, поврћа и других култура – терени са најповољнијим природним условима. Најповољнија земљишта за пољопривреду простиру се у источном, северном и јужном делу општине, нарочито на лесном платоу али и на речним терасима реке Саве. Најповољнији терени су атарима Сурчина, Добановаца, Прогара, Јакова, а потребним наводњавањем се постиже потребан хидролошки режим за производњу појединих култура које мање трпе сушу. Наводњавање је једини услов за несметано одвијање пољопривредне производње. У овим зонама производњу поврћа, цвећа и др. могуће је организовати и у пластеницима и стакленицима.

Зоне повољне за оранице, посебно за гајење кукуруза, крмног биља, за воћарство, повртарство – терени са повољним природним условима. Најзаступљенији терени су у деловима атара насеља Јаково, Бољевци, Бечмен, подручје Бојчинске шуме, а местимично их има и у деловима атара осталих насеља. Главна ограничења у коришћењу су слабији квалитет земљишта, периодично плављење површинским и подземним водама па се њихов квалитет може побољшати применом одређене врсте ђубрива, избором прилагођених пољопривредних култура, проширењем одводне каналске мреже, и др.

Зоне повољне за воћњаке и ливаде – терени са условно повољним природним условима се највише простиру у деловима атара Добановаца (Забран), Петровчића и Јакова (канал који се спуштају са лесног платоа). Ова подручја су у западном делу општине најчешће под шумом, док су у источном у зонама близу насеља које су угрожене градњом. Ако су слободна, најповољнија су за воћњаке и ливаде.

Зоне неповољне за пољопривредну производњу – терени са неповољним природним условима су најзаступљенији у западном делу подручја Општине. На овим локалитетима ограничавајући фактор је лош педолошки супстрат. Ова подручја је најрентабилније пошумити или се могу ангажовати за градњу.

Поред поменутих, терени који се налазе у оквиру заштитне зоне изворишта водоснабдевања су предодређени за екопољопривреду са строго контролисаном употребом хемијских средстава у складу са режимима коришћења простора у појединим санитарним зонама заштите.

Заштита земљишта остварује се:

- рационалним коришћењем пољопривредног земљишта;
- ограничавањем ширења насеља и привредних делатности на квалитетним пољопривредним земљиштима, забраном изградње на пољопривредном земљишту од I до IV катастарске класе и пренамене пољопривредног земљишта у шумско, осим земљишта VII и VIII катастарске класе и у посебним случајевима када није могуће пронаћи алтернативне локације;

- контролом коришћења вештачких ђубрива и пестицида, информисањем и образовањем пољопривредних произвођача о принципима органске пољопривреде и утицајима агрохемијских средстава и пољопривреде на животну средину.

Обавеза власника и корисника обрадивог пољопривредног земљишта од I до V катастарске класе је да:

1. Воде евиденцију о количини унетих минералних и органских ђубрива и пестицида;

2. По потреби, а најмање сваких пет година врше контролу количине унетог минералних и органских ђубрива и пестицида;

3. Поступају по препоруци из извештаја о резултатима испитивања.

2.1.2. Шуме и шумско земљиште

Коришћење и заштита шумских ресурса у наредном периоду подразумева системско обнављање и проширивање, односно повећање површина под шумом. То се посебно односи на извориште за снабдевање пијаћом водом и простор уз реку Саву.

Концепција просторног развоја шумских подручја обухвата:

- заштита и очување зелених површина (шуме Бојчин, Церова греда, Гибавац, Црни луг, Зидине и Добановачки забран), рибњака у Бечмену, као и Прогарске аде;

- заштита природних хидрофилних шума приобаља Саве као подручја значајног са становишта водоснабдевања и очувања биодиверзитета и предела;

- очување шумских комплекса и појединачних стабала у градском језгру и другим насељима општине;

- заштита и побољшање стања шумског покривача, кроз смањени обим сече и пажљиво неговање постојећих шумских састојина, фрагментираних шумарака (забрана, групација, дрвореда и коридора) појасева дрвенатог растиња, као и увећање шумског фонда и контрола планског газдовања шумама;

- очување јединствености, изворности и аутентичности природних вредности подручја, као и њихово унапређење у складу са законом;

- стављање под заштиту евидентираних природних доbara (Живача, Бојчинска шума, Сива чапља и Фенечка бара);

- очување биодиверзитета, односно специјске, екосистемске и генетске разноврсности;

- побољшање квалитета и попуњавање високих разређених шума;

- повећање степена биолошке разноврсности формирањем засада с аутохтоним врстама лишћара;

- увођење дивљих воћкарица, хортикултурних форми дрвећа, украсног жбуња и другог декоративног биља у заштитне шумске састојине;

- одржавање постојећих и садња нових живица на ивицама поља како би се сачувала постојећа карактеристична шема предела;

- примена превентивних и репресивних мера неге свих очуваних шума и заштићених објеката природе;

- повећање површина под шумама и унапређење структуре шума;

- подизање заштитних шумских појасева уз постојеће регионалне саобраћајнице и посебно нови општински пут моста на реци Сави – добановачка петља. При пошумљавању је планирано да се користе врсте које набоље апсорбују негативне емисије издувних гасова (бреза, јова, црни бор и сл.);

- подизање шумских појасева у зони заштите водоизворишта Зидине;

- подизање пољозащитних шумских појасева у циљу заштите пољопривредних површина и санације присутне еолске ерозије;

- пошумљавање са повезивањем уситњених шумских површина;

- пошумљавање пољопривредног земљишта ниже бонитетне класе;

- обезбеђење техничко-технолошких, економских и институционалних услова за спровођење програма пошумљавања.

У складу са оваквим опредељењем користити шумске састојине прилагодљиве сновној намени: уз реку тополе, врбе и сл, а уз изграђене и пројектоване саобраћајнице, неопходно је подизање нових шума заштитног карактера. При пошумљавању је неопходно да се користе и жбунасте врсте дрвећа.

Према Изменама и допунама РППАП града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11) планирано је да се пошуми више од 170 ha у сурчинској општини, и то: у атару Добавноваца 56 ha, Петровчића 6 ha и Прогара 112 ha површина VI бонитетне класе земљишта на теренима који нису захваћени ерозијом.

Одрживо ловно газдовање је газдовање ресурсима популација дивљачи на начин и у обиму којим се трајно одржава и унапређује виталност популације дивљачи, производна способност станишта, биолошка разноврсност, уз испуњавање еколошких, економских и социјалних функција ловства, односно стварање оптималних услова за унапређивање стања аутохтоне дивљачи и реинтродукцију аутохтоне дивљачи.

У сурчинском ловишту концепција узгоја дивљачи и развоја ловства подразумева:

- очување ретких и угрожених врста ловне дивљачи и остале фауне.

- узгој дивљачи и развој ловства: повећање бројности ситне и крупне дивљачи и побољшање структуре и квалитета дивљачи.

- примена конвенција, стандарда и норми заштите и развоја шума у шумским подручјима, секторских стратегија, инструмената, мера и политика уз усклађивање међусекторске координације и учешће надлежних институција и локалних заједница и др.

2.1.3. Воде и водно земљиште

Међу природним ресурсима посебан значај има одрживо и строго контролисано коришћење водних ресурса као и заштита вода од нерационалне приватизације, загађења и неадекватног коришћења. Одрживи развој подразумева оптимално управљање, очување и унапређење квалитета вода и њихово рационално коришћење. На територији општине Сурчин концепција одрживог развоја водних ресурса ће се заснивати на:

- заштити вода као ресурса и биотопа од деструкције, применом технолошких, водопривредних и организационо-економских мера; рецикулацији и вишестратном коришћењу вода као кључној и дугорочној мери заштите вода – циљ је да се квалитет вода највећег броја река одржава у I и II класи;

- планској рационализацији потрошње воде – што је кључни стратешки захтев, који ће да се остварује кроз водопривредне услове, сагласности и дозволе за коришћење вода;

- коришћењу споро обновљивих подземних вода највишег квалитета само за снабдевање насеља и оних индустрија које захтевају воду квалитета воде за пиће.

- заштити каналског система који има вишенаменски значај: заштита од поплава и урбана регулација, складног уклапања у еколошко и оближње урбано окружење;

- претварању неких постојећих система за одводњавање у комплексне мелиорационе системе за обе функције – одводњавање и наводњавање, реконструкцијом каналске мреже и пумпних станица;

- уређењу вода као елемента животне средине ради стварања јединственог амбијенталног оквира за развој општине Сурчин; сви водопривредни системи треба да буду оптимално уклопљени у еколошко, социјално и друго окружење. Мерама побољшавања водних режима морају се стварати повољнији услови за развој водених и приобалних екосистема и обogaћивање биодиверзитета;

2.2.4. Минералне сировине и геотермални ресурси

Концепција одрживог коришћења минералних и геотермалних ресурса ће да се заснива на:

- интензивирање у циљу завршетка основних геолошких и хидрогеолошких истраживања;

- извођење детаљних истраживања у ширим зонама познатих лежишта;

- коришћење научних сазнања у сврху проналажења нових, економски значајних концентрација минералних сировина;

- анимирање свежег капитала, концесијама и приватизацијом, како би започела производња у лежиштима за чије отварање не постоје средства;

- постизање услова за већу надлежност регионалне и локалне самоуправе у вођењу политике сировинског комплекса;

- јачање еколошке компоненте код локалне експлоатације неметала грађевинских материјала;

- инсистирање на рекултивацији простора после завршетка експлоатације;

- дефинисање резерви и квалитета подземних вода;

- дефинисање потенцијалних зона у којима је могуће коришћење подземних вода у циљу коришћења обновљивих видова енергије;

- регулисање услова коришћења геолошке документације.

Хидрогеотермалне карактеристике подземних вода ниске енталпије чија температура не прелази 25°C, су на простору Сурчина знатне. Њиховим захватањем преко истражно-експлоатационих бунара и проласком кроз топлотне пумпе и екстракцијом топлоте ствара се одговарајућа топлотна енергија коју је потом могуће користити за одговарајуће намене.

На простору Сурчина неопходно је извести детаљна хидрогеолошка-хидрогеотермална истраживања, а потом и реализацију по неком економски најатрактивнијем садржају, а који се може остварити на поменутој локацији. То су:

- топлификација зграда,

- спортско-рекреационе сврхе,

- изградња спа-центра,

- балнео-терапеутски садржаји.

2.2. Становништво, насеља и јавне службе

2.2.1. Становништво

Концепција демографског развоја у општини Сурчин заснива се на имплементацији националних стратегија и програма, пре свега, Стратегије за подстицање рађања где су наведене структурне препреке које ће ограничавајуће деловати на фертилитет (незапосленост, нерешено стамбено питање, низак животни стандард, проблеми чувања деце). Дати су и посебни циљеви (ублажавање економске цене подизања детета, усклађивање рада и родитељства, снижавање психолошке цене родитељства, промоција репродуктивног здравља адолесцената, борба против неплодности, ка здравом материнству, популациона едукација, активирање локалне самоуправе) и мере које треба да доведу до реализације основног циља (пораста нивоа плодности у наредном периоду).

Посебно се истиче потреба за валоризацијом и урбаних и руралних амбијената, са акцентом на промоцији руралног становања које пружа квалитетнију животну средину и може да постане атрактивно и за становништво других београдских општина.

У урбаном делу општине, а посебно у општинском центру, планска решења која се односе на јачање централних

функција допринеће отварању нових радних места и унапређењу образовне структуре становништва које би требало да добије могућност да се у својој Општини школује за одређене профиле, а посебно за рад у јавном сектору и другим терцијарним, али и секундарним делатностима.

Као својеврсна новина у постојећој структури намене простора јавља се активација и валоризација туристичких потенцијала. С обзиром на то да се предвиђа разноврсна туристичка понуда, локално становништво би требало обучити за квалитетан рад у различитим туристичким гранама (сеоски и агро-туризам, излетнички туризам, културни туризам, наутички туризам, као и туристички пунктови и услуге за потребе развоја лова, риболова, спорта и рекреације). Активирањем туристичких потенцијала, отвориће се могућности за нова радна места на пословима организације речног саобраћаја, одржавања пристана и пловила, у комерцијалним, угоститељским и спортско-рекреативним садржајима.

Пројекције становништва и планске смернице. Разлике у структурама становништва између градских и осталих насеља нису изражене. Иако број становника опада са повећањем удаљености од општинског центра, квалитативне одлике становништва су релативно уједначене у свим насељима. Циљ плана је да ове одлике унапреди, посебно у погледу повећања стопе наталитета, већег ангажовања слободне радне снаге и побољшања образовне структуре.

Табела : Пројекције становништва

Насеља	1991	2002	2015	2020
Бечмен	2951	3409	3950	4158
Бољевци	4061	4056	4050	4048
Добановци	7711	8128	8621	8810
Јаково	5423	5949	6571	6810
Петровчић	1087	1406	1783	1928
Прогар	1381	1455	1542	1576
Сурчин	11849	14292	17179	18290
Укупно Општина	34463	38695	43696	45620
Укупно градска насеља	19560	22420	25800	27100
Укупно остала насеља	14903	16275	17896	18520

Опште смернице за остваривање планских решења и демографски развој су:

- опремање јавним службама и комуналном инфраструктуром као основни фактор квалитета живота у свим насељима;

- унапређење рада здравствених служби и опште подизање свести о здрављу;

- формулисање општинске политике у погледу планирања породице;

- формулисање општинске политике бриге о старим лицима, као социјалне и развојне политике која би, са једне стране, обезбедила комфор старијим становницима, а са друге отворила радна места;

- подршка запошљавању неангажоване радне снаге у постојећим и новим делатностима (обука за рад у јавним службама, пристанима, спортско-рекреативним комплексима, угоститељству итд.), а посебно повећати ангажованост радне снаге у градским насељима;

- промоција делатности у сеоским насељима које су комплементарне са пољопривредом (лов, риболов, туризам, услуге);

- формулисање општинске образовне политике и отварање средње и специјалне школе у којима би се неговали профили за којима постоје реалне потребе;

- промоција квалитетног руралног становања.

Посебне смернице за остваривање планских решења и демографски развој су:

Насеља са 5.000–10.000 становника – Добановци и Јаково

- у Добановцима ће контингент становништва старог 60 и више година ускоро прећи 20% те је за ово насеље потребно формулисати посебан програм бриге о старим лицима (2002. године било је 1.104 становника старих 65 и више година који се могу сматрати потенцијалним корисницима);

- обука ради запошљавања расположиве радне снаге у постојећим и будућим привредним зонама у складу са предвиђеним економским активностима, и

- обука за рад у будућим туристичким објектима и пунктовима у насељу Јаково и његовој непосредној околини (приобаље реке Саве, пристан, манастир Фенек, коњички клуб).

Насеља са 3.000–5.000 становника – Бољевци и Бечмен

- у Бољевцима је контингент становништва старог 60 и више година већ прешао 20% те је за ово насеље потребно формулисати посебан програм бриге о старим лицима (2002. године било је 611 становника старих 65 и више година који се могу сматрати потенцијалним корисницима);

- формулисати програм за заустављање процеса опадања броја становника у Бољевцима који би обухватио, како мере за повећање наталитета, тако и мере за повећање атрактивности овог насеља за насељавање миграната из других насеља и општина;

- обука ради запошљавања расположиве радне снаге у постојећим и будућим привредним зонама у складу са предвиђеним економским активностима;

- осавремењавање ратарско-сточарске производње у атару насеља Бољевци, и

- обука за рад у будућим туристичким објектима и пунктовима у (приобаље реке Саве, пристан, језеро „Живача”, Бечменско језеро, ловишта „Црни луг” и „Забран”, спортско-рекреативни центар, сеоски туризам).

Насеља са 1.000–2.000 становника – Прогар и Петровчић

- у Прогару је контингент становништва старог 60 и више година већ прешао 20% те је за ово насеље потребно формулисати посебан програм бриге о старим лицима (2002. године било је 230 становника старих 65 и више година који се могу сматрати потенцијалним корисницима);

- формулисати програм за повећање стопе наталитета у Прогару;

- обука за рад у савременој пољопривредној производњи у складу са предиспозицијама пољопривредног земљишта (ратарство, сточарство и производња здраве хране у Прогару, нови системи сточарске производње у Петровчићу);

- обука ради запошљавања расположиве радне снаге у будућим привредним зонама, а у складу са предвиђеним економским активностима, и

- обука за рад у будућим туристичким објектима и пунктовима у (приобаље реке Саве, пристан, спортско-рекреативни центар, Бојчинска шума, сеоски туризам и сл.).

Табела : Старосна структура по насељима

Насеља	Предшколски узраст (0-6)		Основношколски узраст (7-14)		Стара лица (65+)	
	2011	2020	2011	2020	2011	2020
Бечмен	243	244	281	201	408	540
Бољевци	220	176	311	243	673	724
Добановци	503	445	573	352	1285	1461
Јаково	395	354	512	413	828	1022
Петровчић	86	61	119	101	168	176
Прогар	84	70	93	52	240	248
Сурчин	1169	1181	1378	1249	2334	2889
Укупно Општина	2700	2531	3267	2611	5936	7060

2.2.2. Однос градских и сеоских насеља и функционално повезивање насеља и центара

Концепција развоја мреже насеља се заснива на: дефинисању територијалне и функционалне компетенције, као и хијерархије центара, децентрализацији функције рада и стварању развојних језгара мањег функционалног значаја дисперзно размештених у ужем и ширем окружењу насељских центара; предложеној функционално хијерархијској структури према Изменама и допунама РППАП града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11) где се Сурчин дефинише као један од центара осталих области – „развијени делови града Београда ван ужег градског језгра” који се првенствено везује за Београд, али и повезује и уклапа у мрежу насеља и центара на ширем простору. То подразумева спровођење концепције „децентрализоване концентрације” привреде и становништва у општински центар, самосталне, секундарне центре и центре заједнице насеља и њихово функцијско повезивање са насељима која им гравитирају (развој и креирање општинског центра способног да подстакне урбану обнову и повећа рурално-урбану сарадњу и афирмише сопствене квалитете и предности).

На територији општине Сурчин наставиће да функционишу, да се развијају и да јачају привредне, културне и друге везе између насеља према следећем хијерархијском и организационо-функционалном нивоу:

1. мрежа насеља целокупне територије општине Сурчин, која се првенствено везује за Београд, али и повезује и уклапа у мрежу насеља и центара на ширем простору;

2. Сурчин, као општински центар;

3. Добановци, као значајнији привредни центар општине, и

4. остала, рурална насеља у општини, која се развијају у веће (Јаково, Бољевци и Бечмен) или мање центре заједнице насеља (Прогар и Петровчић) са могућношћу њихове функцијске специјализације.

Концепција развоја мреже насеља, однос урбаних и руралних подручја и функционално повезивање насеља и центара се заснива на следећим опредељењима: повећању приступачности – завршетак започетих и планираних саобраћајних и инфраструктурних коридора (аеродром, обилазница Београда, ауто-пут – коридор 10, коридор Јужни Јадран и сл.) омогућио би ширу приступачност ка окружењу, а изградњом и адаптирањем саобраћајне мреже унутар општине постигла би се боља повезаност свих насеља на територији општине; обнови насеља – економска, физичка и социјална обнова свих насеља (центра општине, привредног центра, руралних насеља – мањи сеоски центри) представља основ заустављања депопулације (првенствено у руралним насељима) и достизања вишег квалитета живота у њима; повећању конкурентности – која ће се постићи отварањем алтернативних делатности у пољопривреди, изградњом малих и средњих предузећа, инвестициона улагања усмеравати у услужне и сервисне делатности, будући да се већ располаже знатним смештајним капацитетима, али и у покретање производних процеса – нових технологија које не загађују околину, што би свакако омогућило заокруживање привредног процеса и повећало развојну перспективу општине у целини, и унапређењу институционалних и људских капацитета.

Просторни развој и уређење руралних подручја

Концепција даље функцијске трансформације руралних насеља је: изградња мањих производних капацитета који ће имати за циљ, поред пружања услуга, и запошљавање

становништва, као и модернизовање постојећих објеката социјалне инфраструктуре. Трансформација, обнова и развој руралних насеља се базира на локалним потенцијалима, саобраћајном положају у субурбаној зони Београда, али и на локалној култури и традицији и предузимљивости инвеститора.

Активности развоја сеоских насеља усмеравати ка постепеној и одрживој економској, социјалној и физичкој обнови и развоју. Реализацију вршити паралелно са интензивним развојем општинског центра.

Смернице за ревитализацију, развој, уређење и заштиту система сеоских насеља су:

– подједнако третирање сеоских и градских насеља када је у питању квалитет живота становништва – све услужне садржаје приближити сеоском становништву побољшањем локалних саобраћајних веза и бољим опремањем сеоских насеља;

– унапређивање квалитета живљења на селу – успостављање одговарајућег степена комбинованог развоја пољопривреде и других привредних, услужних и посредничких делатности (мали и средњи индустријски погони, туризам, занатство, трговина, сервисне услуге, развој културе, као и домаћа радиност); подстицај су повољнији услови садржани у одговарајућој пореској и стимулативној политици;

– стимулисање развоја у сеоским насељима – развој неаграрних и других активности везаних за ангажовање сеоског становништва (укључивање становништва у развој услужних делатности, едукацију пољопривредног становништва, обнављање етно-заната; стимулисање приватне иницијативе у сектору јавних служби, подстицање посебних програма у култури, спорту и рекреацији, како би се очувале и развиле духовне и материјалне вредности села итд.);

– чување природних вредности уз сталну бригу о заштити животне средине, као и неговање амбијенталних вредности и вредности културе и обичаја, организовањем културних манифестација, и

– одвијање просторне интеграције насеља на територији општине, уз просторну усаглашеност која не би смела да буде нарушена саобраћајним објектима (аеродром, обилазница Београда, ауто-пут – коридор 10, будући регионални пут) који већ заузимају најплодније пољопривредно земљиште са даљом могућношћу ширења.

Насеља активирати у микро-развојне нуклеусе, чиме се подстичу развитак производње базиране на локалним ресурсима, отварање нових радних места и развој двојних комплементарних занимања становништва (пољопривреда – занатство и сл.). Паралелно са пољопривредом у руралном делу општине треба да се развијају туризам, индустрија – мала привреда, трговина, угоститељство.

2.2.3. Организација јавних служби

Концепција развоја јавних служби заснивала би се на циљевима развоја мреже насеља и локалним специфичностима општине, а у складу са критеријумима датим у Изменама и допунама РППАП града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11). Планирана мрежа јавних служби треба да обезбеди основне потребе становништва у свим насељима, а у складу са планираним нивоом насеља, односно његовим функционалним значајем у мрежи насеља. Сурчин ће и даље остати најдоминантнији у погледу развоја јавних служби, тако да ће сва насеља са подручја општине и убудуће бити ослоњена на њега за задовољење својих потреба, нарочито потреба за даљим образовањем (планирано отварање средње школе) и одређених облика стационарне социјалне заштите (дом за стара лица). Остале

потребе стандардног нивоа задовољаваће се на територији других централних градских општина. У осталим насељима развој јавних служби је планиран тако да задовољи потребе насеља у односу на њихов ниво у мрежи насеља, као и да задовољи захтеве рационалне организације и квалитета услуга, а да функционисање насеља ипак подигне на виши ниво.

Планирани развој у области образовања заснива се на реконструкцији, доградњи, одржавању постојећих објеката, а по потреби и изградњи нових објеката. Постојећи објекти за потребе предшколске заштите и образовања ће се реконструисати, адаптирати и инфраструктурно опремити. У насељима која користе просторије основних школа планирана је изградња нових објеката. Смернице за побољшање услова рада осмогодишњих школа односе се на доградњу до потребних капацитета, изградњу физкултурних сала у основним школама у којима недостају, одржавање и инфраструктурно опремање, као и опремање савременим наставним средствима. Планирана је изградња одговарајућег објекта за школовање деце са посебним потребама, као и изградња средњошколског центра уз обезбеђење ћачког превоза деце која нису на дневној изохрони.

Развој у области социјалне заштите подразумева да у наредном периоду треба подстицати отварање, односно изградњу домова за бригу о старим лицима без обзира на врсту иницијативе (приватна или у оквиру јавног сектора) и организовање дневних боравака за старе, одрасле, децу и омладину са посебним потребама, рањиве и сличне групе. Локације могу бити на целој територији општине, односно где надлежне институције утврде да је најпогодније.

Планирани развој у области здравствене заштите засниваће се на постојећој концепцији, која се заснива на планираном дому здравља у општинском центру, постојећим здравственим станицама и амбулантама у свим насељима, које ће се по потреби реконструисати и модернизовати.

Овако организована примарна здравствена заштита би просторно покрила целу општину. Треба подржати отварање апотека (државних или приватних) у свим насељима.

Објекте културе је потребно изградити у насељима где недостају. Већи део постојећих објеката је у лошем стању, па је потребна хитна санација, реконструкција, адаптација, као и привођење првобитној намени уз унапређење простора за културне активности свих генерација (већина ових објеката користи се у друге сврхе). Неопходно је у наредном периоду подстицати, неговати и одржавати постојеће културне манифестације (Бојчинско лето и друге), аматеризам у култури, као и одговарајуће ангажовање културних и других институција на квалитетној организацији размене програма, различитих форми гостовања и путујућих изложби и представа на свим нивоима.

Развој спорта и рекреације заснован је на стратешком опредељењу да се првенствено сачувају и ревитализују постојећи спортски објекти, а затим да се плански граде нови објекти и површине у функцији рекреативног, врхунског и школског спорта. Планирана је реконструкција постојећих спортских терена у насељеним местима, школских игралишта, реализација спортско-рекреативних центара, као и реализација физкултурних сала у школским комплексима, односно при школама, са потребном опремом и по савременим стандардима где недостају. Такође, планирана је реализација спортског комплекса са специфичним рекреативним и такмичарским спортским садржајима (гольф, крикет, рагби, стрелиште...), као и реализација спортско-рекреативних комплекса дуж „сремске газеле” са садржајима у функцији рекреативног и такмичарског спорта (спортски терени и спортске хале, базени и аква-паркови).

Што се тиче верских објеката, планирано је њихово редовно одржавање и унапређење у свим насељима.

Табела: Упоредни показатељи опреме објектима јавних служби насеља у општини Сурчин

Насеља	Образовање		Здравство		Култура		Социј. старање и деција заштита		Спорт и рекреација		Верски објекти		Остало
	Стање	План	Стање	План	Стање	План	Стање	План	Стање	План.	Стање	План	
Бечмен	ОШ(8)	ФС	ЗС	ЗС**, Ап	ДК*	Б	Об	Об***	ФТ	Тмс	Ц		МК,П,Г,Пи
Бољевци	ОШ(8)	ОШ***, ФС	ЗС, Ва	ЗС***, Ап	ДК	ДК***, Б	Об (ОШ)	Об*	ФТ	Тмс	2 Ц		МК,П, Вд,Г,Пи
Добановци	ОШ(8)	ОШ***, ФС	ЗС, Ва, Ап	ЗС***	ДК	ДК***, Б	Об	Об***	ФТ	Тмс,СЦ	2 Ц		МК,П, Вд,Г,Пи
Јаково	ОШ(8)	ОШ***	ЗС, Ап, 2Ва	ЗС**, ЗС***	-	ДК****	Об	-	Ф	Ф***	Ц, Ман		МК,П, Вс,Г,Пи
Петровчић	ОШ(8)	ОШ***, ФС	А, Ва	А**, А***, Ап	ДК	ДК**, Б	Об (ОШ)	Об****	Ф	Ф***, Тмс	Ц		МК,П,Г
Прогар	ОШ(8)	ОШ***	А,Ва	А***, Ап	ДК	Б	Об (ОШ)	Об****	-	Тмс	Ц		МК,П,Г,Пи
Сурчин	2 ОШ(8)	ОШ***, СШ, СпШ, Дбх	ЗС,2Ап, Ва, Пап	ДЗ****	ДК	ДК***, Б	Об,Об(ОШ), Цср	Об**** Дс, Дбх	ФС	СЦ,Тмс	2 Ц		МК,П, Пс,Г,Пи

Легенда:

СШ – средња школа, ОШ (8) – осморазреда школа; ОШ (4) – четвороразредна школа; СпШ – специјална школа за децу ометену у развоју; Дбх – дневни боравак за хендикепирану децу; ДЗ – дом здравља, ЗС – здравствена станица, А – амбуланта, Ва – ветеринарска амбуланта, Ап – апотека, Пап – пољопривредна апотека; Об – обданиште, Об (ОШ)-депанданс при осн. школи, ДК – Дом културе, Б – библиотека (мултимедијална), Ф – фудбалски стадион, ФТ – фудбалски терен, Тмс – терен за мале спортове, ФС – физкултурна сала, СД – спортска дворана, СЦ – спортски центар, Ц – црква, Ман – манастир, МК – месна канцеларија, П – пошта, Пс – полицијска станица, Дс – дом за стара лица, Цср – центар за социјални рад Вс – ватрогасна станица, Вд – добровољно ватрогасно друштво, Г – гробље, Пи – пијаца.

* нови објекат у изградњи

** повећање броја запослених у здравственом објекту, као и омогућавање рада у две смене

*** проширење, реконструкција, санација и/или адаптација

**** потребно је изградити нови објекат

2.3. Привредне делатности и туризам

2.3.1. Опште карактеристике привреде

Општи циљ развоја привреде Сурчина је развој мултифункционалне и мултисекторске структуре економије, складно повезане на основу природних карактеристика, културно-историјског наслеђа и економских критеријума одрживости, исплативости и профитабилности како у самој општини, тако и са економијом Београда.

Ослонац оваквог развоја ће поред традиционалне пољопривреде, модернизоване и окренуте тржишту, бити и индустрија заснована на малим и средњим предузећима, конкурентним и исплативим производним програмима, али и терцијарни сектор, пре свега трговина на велико али и на мало, туризам за који постоје бројне погодности, саобраћај, грађевинарство и комунална привреда. Обједињавајуће факторе и основе за сарадњу и кооперацију представљаће програми који повезују и изискују заједнички рад пољопривреде и индустрије, пољопривреде, трговине, туризма и саобраћаја, индустрије, трговине и туризма и други.

Средишта и стедишта овакве сарадње биле би привредне зоне, али и обале Саве, центри и периферија општине, у циљу равномернијег развоја, већег продуктивног запошљавања и укупног просперитета.

Развојна концепција се заснива на максималном искоришћавању природних потенцијале као што су богатство обрадивог, плодног и шумског земљишта, геостратешког положаја у оквиру мреже саобраћајних коридора: коридор Ауто-пута Београд–Загреб М1 (Е70), делови обилазнице око Београда М-22 (Е 763 или Е75); железничка пруга која повезује међународну пругу Београд–Шид–Загреб и железничку пругу Београд–Бар; пловни пут реке Саве; међународни аеродром „Никола Тесла” и близине централног дела Београда. Оваква концепција подразумева мултисекторске и хармонизоване активности на обезбеђивању потребних предуслова и одређена централизована, пре свега инфраструктурна улагања. Исто тако подразумева постојање усаглашених и вишеструко исплативих мултисекторских програма од којих би сви имали користи.

2.3.2. Пољопривреда

У основи развојне концепције је очување квалитетног пољопривредног земљишта, као основног ресурса за развој пољопривреде, посебно најбољих бонитетних класа, јер Општина треба да тежи самодовољности у погледу снабдевања основним пољопривредним производима, као и да вишак усмерава ка тржишту Београда. У том смислу ће се конверзија пољопривредног у друго земљиште дозволити дуж главних саобраћајница, а преостале пољопривредне површине сачувати.

Уз ослањање на компаративне предности, тежиће се да ова привредна грана буде максимално тржишна, економски исплатива, диверсификована и инфраструктурно опремљена и да уз адекватну пре свега финансијску подршку буде један од ослонаца развоја општине и да допринеси развоју других привредних грана, посебно прехранбене индустрије, туризма и трговине на велико и мало, као и укупном просперитету.

Уважавајући напред наведено наводе се следеће планске смернице развоја пољопривреде и руралних простора:

- убрзавање приватизације државног сектора пољопривреде ради трансформације у конкурентна профитабилна приватна предузећа;

- основа развоја пољопривреде је формирање приградске пољопривреде, што значи да тржишни фактор добија

све већу улогу у формирању производне оријентације. Основне карактеристике приградске пољопривредне производње се дефинишу кроз: структуру производње, организациони аспект и технолошку повезаност примарне производње са прерађивачком индустријом;

- подстицање развоја пољопривредне инфраструктуре – складишта, расхладних простора, дорадних погона, сушара, пијаца и сл.;

- усмеравање на коришћење међународних програма и фондова за рурални развој;

- обезбеђење хране која задовољава потребе потрошача у погледу квалитета и безбедности и константно праћење квалитета пољопривредних производа;

- јачање веза пољопривреде и компаративних делатности (туризам, угостелство, мала и средња предузећа и сл.);

- заустављање пада у производњи хране и унапређење затеченог нивоа производње, с нагласком на смањење трошкова, раст приноса, конкурентност цена и квалитета, као и продуктивно запошљавање; и

- усмеравање тежишта развоја пољопривреде ка производњи и преради типичних, специфичних култура и еко производа (нпр. сремско, бољевачко, програрско и сл.).

Планске смернице указују на неопходност решавања до данас недовољно реализованих решења усклађених са просторним и еколошким условима развоја:

- иновирање катастарског премера и ажурирање података о коришћеним површинама по катастарским културама и власницима земљишта;

- изградња и унапређење система за наводнавање и одводњавање; подизање шумских пољозаштитних појасева; пошумљавање плитких и еродобилних ораница и нископродуктивних пашњака;

- подстицање процеса укрупњавања, специјализације и интензификације радно способних породичних пољопривредних газдинстава;

- интензивирање производње и проширење асортимана тржишне понуде поврћа, лековитог биља и других специјализованих пољопривредних култура (пластеници и стакленици);

- повећање сточног фонда; и

- имплементација европских искустава применом „пилот” пројекта тзв. „затворени круг пољопривреде”. Заокруживање целокупног производног циклуса (нпр. производња киселог купуса: производња купуса, кишељење, паковање, производња кеса за паковање, кутија за транспорт и сл.).

Просторни развој подразумева трансформацију простора у два карактеристична производна рејона:

- 1) рејон заштите водоизворишта у посавским форланду – рејон еколошке пољопривреде. Плански приоритет остају све активности компатибилне подручју заштите водоизворишта, уз имплементацију одговарајућих системских решења: (1) увођење еколошког мониторинга и (2) стручне обуке произвођача. Дозвољено је интензивно коришћење земљишта у области ратарства и повртарства, као и постављање стакленика, пластеника и других монтажних демонтажних објеката; и

- 2) рејон интензивне ратарско-сточарске производње, са високом заступљеношћу крупних пољопривредних предузећа, која примењују модерне технологије и тесно су повезана са сфером прераде и промета пољопривредно-прехранбених производа.

Плански приоритет је поновно успостављање директних веза између развоја биљне и сточарске производње на нивоу пољопривредних газдинстава, са ослонцем на обезбеђење сопствене крмне базе. Напредак у области производње

хране огледа се у опадању удела примарне пољопривредне производње, односно повећању удела индустријских сегмената и комплементарних и услужних делатности. У питању је велики субсистем укупне привреде који се обележава као агроиндустријски комплекс – агробизнис, чиме се јаче наглашавају тржишне условљености у области производње хране. Агробизнис обухвата: индустрију средстава за производњу у пољопривреди и прехрамбеној индустрији; пољопривреду, рибарство и друге изворе хране и/или прехрамбених сировина (шумски плодови, производња гљива и сл.); прехрамбену индустрију, укључујући пића, сточну храну и дуван; промет и потрошњу хране. Суштину овог великог субсистема чини комплексност веза и односа између његових појединих елемената, што треба у пуној мери уважити при разради планских решења.

Трајну одредницу производне оријентације чине потребе за пшеницом, крмним житима и индустријским културама, као и за говеђим, свињским и живинским месом, поврћем, млеком и другим пољопривредно-прехрамбеним производима.

Основе ратарства чине пшеница, кукуруз и луцерка, што се и у будућности неће бити мењати. Просечни и укупни приноси последњих деценија имају изражени варијациони тренд, што је директно повезано за „сушне” године, и најозбиљније указују на потребе наводњавања-одводњавања на просторима најпогоднијих земљишта за интензивну пољопривредну производњу.

С обзиром на изузетно повољне природне услове и близину београдског тржног подручја, повећавати производњу повртарских култура. Повољност располагања подземном топлим водом ствара услове за производњу поврћа и цвећа у топлим лејама (стакленици, пластеници).

Сточарство је традиционална привредна грана, која ће ојачати активирањем постојећих и подизањем нових фарми на за то одређеном земљишту ради производње меса, млека и млечних производа. У области сточарства недостају прерађивачки капацитети, чије би отварање омогућило како финализацију производње (као жељени правац), тако и запошљавање незапослене радне снаге.

Развоју пољопривреде се даје важнија улога и кроз пратећу прехрамбену индустрију и то као: а) прехрамбена индустрија с вишим степеном финализације (нпр. производња смрзнуте хране и сл.), б) прерада производа кроз мала породична газдинства (производња и прерада меса, млека, воћа, поврћа, брашна). У складу с тим, посебна подршка се даје иницијативама за градњу пољопривредних објеката за прераду, сушење, замрзавање, складиштење итд..

За развој малог и средњег предузетништва на нивоу општине треба подстицати програме развоја у оквиру којих ће се системски деловати кроз три групе програма:

- програм привредних/пољопривредних зона-високих просторних могућности и капацитета;
- програм пружања финансијске подршке; и
- програм саветодавно-развојног система и потпуног комуналног опремања зона.

2.3.3. Трговина

Према Закону о Просторном плану Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/10) Сурчин се налази у функционалном урбаном подручју Београда у зони коридора 10 и коридора Јужни Јадран, регионалне железнице и Аеродрома Београд.

Према Регионалном просторном плану административног подручја града Београда Сурчин је центар статистичке општине. На подручју општине издвојено је два центра статистичке општине – као центри заједнице насеља и то: Сурчин и Добановци.

Развој трговине на велико подразумева квантитативно и квалитативно унапређење велепродајне мреже у привредним зонама:

- Сурчин као центар полифункционалне привредне структуре, развој производног сегмента привреде уз развој комерцијално-пословних услуга вишег нивоа (трговина, пословне, финансијске, консалтинг услуге...);

- Добановци – специјализовани центар са логистичким функцијама (складиштење, прерада, дорада и дистрибуција робних токова) са пратећим прерађивачким сегментом,

- Ауто-пут

Трговину на мало треба развијати у складу са развојем мреже насеља и центара и потребама за развој туризма (излетничког) и рекреативног спорта.

Развој зелених и сточних пијаца ускладити са реалним потребама у складу са Законом о трговини („Службени гласник РС”, број 53/2010) и Законом о ветеринарству („Службени гласник РС”, бр. 91/2005 и 30/2010) као и будућим Законом о комуналним делатностима.

2.3.4. Индустрија

Носиоци развоја су прерађивачка индустрија из домена пољопривреде усмерена ка финалним фазама производње, производње везане за грађевинарство и саобраћај и производња био енергената.

Развојна концепција се заснива на природним потенцијалима, сарадњи и кооперацији са пољопривредом, на малим и средњим предузећима, енергетској ефикасности, конкурентним програмима, привредним зонама и за укупну политику града и републике у области индустријског развоја. Веће запошљавање и улагања у иновације и истраживачки рад ће бити међу приоритетима у складу са могућностима.

У првом моменту приоритет треба дати развоју постојећих кључних сектора развоја – носиоцима развоја од једног или неколико производа, који су способни да повуку развој индустрије у целини.

Подстицањем развоја малих и средњих предузећа обезбедиће се измена привредне структуре и повећање њене флексибилности, брже отварање радних места, побољшање ефикасности пословања и степена тржишности.

Просторни развој привредних зона

Модел полицентричног развоја привреде/индустрије обухвата два развојна појаса:

1. примарни развојни појас са двојним центром Сурчин и Добановци са комплементарном структуром делатности:

- Сурчин као центар полифункционалне привредне структуре, развој производног сегмента привреде уз развој комерцијално-пословних услуга вишег нивоа (трговина, пословне, финансијске, консалтинг услуге и сл.); и

- Добановци – специјализовани центар са логистичким функцијама (складиштење, прерада, дорада и дистрибуција робних токова) са пратећим прерађивачким сегментом.

2. секундарни појас развоја – остала насеља као мали развојни центри са зонама и локалитетима производних, прерађивачких, услужних активности.

Просторни развој привреде превасходно ће се одвијати у просторно издиференцираним функционалним целинама – привредним зонама/комплексима и мањим производно-пословним зонама/комплексима за локацију МСП.

Привредне зоне обухватају врло широк спектар привредних делатности и дозвољава се формирање комплекса одређене привредне делатности као што су индустријска зона, производни и грађевински погони, специјализовани трговински центри, робно-транспортни центри (РТЦ) и сл. који могу али не морају бити технолошки повезани.

Нове привредне зоне могу бити организоване и као савремене просторне форме за функционисање привреде као нпр. привредни/индустријски паркови. Реч је о инфраструктурно опремљеним просторима у оквиру којих су формиранни погодни модули парцела различите величине са могућношћу укрупњавања и просторног преобликовања. Предузеће специјализовано за управљање привредним/индустријским парковима контролише понашање свих субјеката, организује пружање услуга према захтевима корисника (нпр. обезбеђивање додатне квалификоване радне снаге, књиговодствене, банкарске, правне услуге, услуге информативног центра, могућност обуке и стручног усавршавања кадрова, услуге царинења, депоновања отпадака, итд.), односно тржишта.

Привредни развој се усмерава у следеће зоне и комплексе:

- привредна зона Сурчин–Добановци која располаже највећим просторно-развојним потенцијалом за усмеравање размештаја индустрије и других капацитета различите привредне оријентације, те слободним површинама у централном делу зоне између комплекса у реперном северном („Interjug“, „ИМТ – ремонтни центар“, део „Планума“) и јужном делу зоне („Центропроизвод“, Pepsi-Cola, „НЕЛТ“, део „Планума“ бензинска станица и други капацитети), уз развој РТЦ на стецишту ауто-пута и обилазнице;

- северозападна привредна зона Добановци, изузетних просторних могућности у ширим регионалним оквирима, састављена из неколико целина/зона/комплекса:

1. привредна зона северно од ауто-пута (потес Пустара) између добановачке петље и железничке пруге, само делимично активирана дуж саобраћајнице ка Угриновцима;

2. мањи привредни комплекс јужно од ауто-пута са локалитетом „Слодес“-а и слободним простором за развој предузетничке зоне; и

3. западна привредна зона, између ауто-пута на северу, насеља Добановци и западне границе општине, коју пресеца планирана саобраћајница.

- јужна привредна зона уз ауто-путску обилазницу, у зони јужно од Сурчина и источно од Јакова, све до границе шире зоне заштите изворишта;

- мање привредне зоне (планиране или проширење постојећих):

1. између насеља Бечмен и Петровчић дуж регионалне саобраћајнице Р 153а;

2. поред планиране саобраћајнице I реда (источно од ловишта „Забран“); и

3. уз западну границу општине – КО Петровчић.

Приликом обликовања будуће просторно-привредне структуре посебну пажњу усмерити на:

- организационо и структурно унапређење производње и других активности увођењем савремених технологија;

- приоритет дати областима које користе еколошки прихватљиве технологије услуга и производње и запошљавају квалификовану радну снагу;

- развој МСП и радњи;

- унапређење инфраструктурне опремљености, реогранизацију, реактивирање постојећих зона, комплекса/локалитета привређивања до постизања високог степена искористивости простора;

- фазну реализацију нових привредних зона/комплекса саобраћајно и комунално опремљених сагласно концепцији уређења простора; и

- заштиту животне средине спровођењем мера заштите за објекте/делатности у складу са Законом о заштити животне средине, поштујући заштитне зелене коридоре дуж саобраћајница различитог ранга и каналску мрежу, као и према природним добрима и/или пределима изузетних одлика (нпр. „Живача“, Бојчинска шума, шума „Забран“ итд.).

2.3.5. Туризам

Просторна организација туризма

На основу валоризације туристичких вредности, комбинавањем потенцијала и активности, очекује се интензивнији развој туризма у општини Сурчин. Основа развоја туризма се заснива на излетничком и спортско–рекреативном туризму, уз заштиту и коришћење природних и културно–историјских вредности, као и на организацији и развоју осталих видова туризма: манифестациони, сеоски, културни, транзитни, ловни и риболовни.

Концепција развоја ће се базирати на:

Активно коришћење реке Саве и као приоритет у развоју туризма и као део градског амбијента. Одржавање постојећих обалоутврда извести као урбану регулацију и уређење обала, којим се општина функционално „спушта“ на своју велику реку, уз максимално искористивање локација одређених за пристане у функцији туризма

Формирање туристичких зона „Јаково“, „Бољевци“ и „Прогар“ – уређењем простора:

- речне плаже код пристана у зони Јакова, коњичког клуба „Стремен“, манастира Фенек и Бечменског језера са природним рибњаком;

- речне плаже код пристана у Бољевцима, језера, као и обала у зони језера „Живача“ и комерцијалног ловишта у шуми Црни луг; и

- речне плаже код пристана у Прогару, етно куће „Дацивић“ и Бојчинске шуме.

Формирање простора и активности у залеђу пристана на води – везано за изградњу пристана у Јакову, Бољевцима и Прогару и пешачко–бициклическе стазе између поменутих локалитета. Простор у залеђу пристана користити у спортско–рекреативне, комерцијалне и угоститељске сврхе.

Излетнички туризам везан за шуме (Бојчинска, забран, Гибавац) и уз обалу:

- адекватном опремљеношћу и уређеношћу – изградњом, смештајних и угоститељских капацитета, пратећих рекреативних, забавних садржаја, организацијом етно–програма и др.;

- уређењем купалишта, рекреативних стаза и излетишта.

Организовање спортско–рекреативног туризма – уређењем и одржавањем простора: ловишта Црни луг, Бојчинске шуме, Бечменског језера и језера „Живача“ и изградњом будућих спортских комплекса:

- у ловишту Црни луг дозвољава се изградња ловно техничких, ловних и других објеката и одржавање постојећих;

- голф терени са пратећим хотелским и комерцијалним садржајима, уз шуму „Гибавац“; и

- спортски комплекс са обе стране „сремске газеле“ и између реке Саве и Бојчинске шуме.

Рурални туризам – уређењем и организовањем сеоских домаћинства и туристичких пунктова у селима:

- формирање туристичких пунктова која ће се бавити сеоским туризмом и укључивање у понуду Туристичке организације Београда и туристичких агенција;

- едукација сеоских домаћинства за бављење сеоским туризмом (курсеви, искуства страних земаља, професионално обављање улоге угоститеља и др.);

- примена одговарајуће стандардизације и категоризације услуга, посебно адекватних услова за смештај са одговарајућом категоријом; и

- интензивирање изградње неопходне инфраструктуре на одабраним локацијама.

Ловни/риболовни туризам организовати уз помоћ ловачког друштва и активирати кроз туристичке манифестације на комерцијалном нивоу, што подразумева:

- узгој, заштиту и одржавање постојећих врста дивљачи као и перманентно подмлађивање појединих врста;
- изградњу и уређивање ловно техничких, ловних и других објеката и одржавање постојећих;
- уређење риболовних пунктова;
- перманентно подмлађивање рибљег фонда одговарајућим и квалитетним врстама рибе уз обавезне мере заштите рибљег фонда, посебно у постојећим акумулацијама.

Простор шуме Црни лут планира се за комерцијално ловиште. Укупна површина комерцијалног ловишта је 973 ha.

Транзитни туризам – уз фреквентне саобраћајнице организовати пунктове, тј. објекте са паркинг простором, мењачницама, туристичко-информативним центром, станицом за напајање горивом, рестораном – кафетеријом итд..

Културно-манифестациони туризам – организовање различитих локалних, регионалних, националних и међународних природних, културних, спортских, уметничких и забавних манифестација и фестивала на отвореном простору.

2.4. Саобраћај и инфраструктурни системи

2.4.1. Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

Концепција развоја саобраћаја базирана је на анализи постојећег стања⁵, циљева и стратегије развоја планског подручја.

Путна мрежа

Путну мрежу формирају постојеће и планиране саобраћајнице које су у функцији планираног коришћења земљишта и интегралног развоја општине.

Друмски саобраћај ће, као основни вид превоза путника и роба, и даље имати доминанту улогу. У складу са тим треба и развијати саобраћајну инфраструктуру у друмском саобраћају како реконструкцијом постојеће мреже саобраћајница, тако и допуњавањем мреже изградњом нових саобраћајница.

Државни пут I реда број 1 (ауто-пут (E 70): Београд–граница Хрватске–Загреб, у дужини од 10,3 km и државни пут I реда број 22 (ауто-пут (E 75) – део обилазнице око Београда): Батајница–Добановци/Сурчин–Остружница–Орловача–Бубањ поток, се у планском периоду задржавају на постојећим трасама.

За део ауто-пута који пролази општином Сурчин утврђени услови везани за ширину заштитних коридора ауто-пута и пратећих елемената ауто-пута у потпуности се преузимају из важећег Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора граница Хрватске–Београд (Добановци) („Службени гласник РС”, број 69/03).

У смеру од Сурчина ка Остружници на деоници Добановци/Сурчин–Остружница планира се изградња „левог” коловоза и деонице Батајница–Добановци/Сурчин на територији општине.

Државни пут I реда E-763 (Београд – Јужни Јадран)

Траса ауто-пута Јужни Јадран (E-763) на делу од Обреновца до прикључка на обилазни ауто-пут око Београда у фази је вредновања варијантних решења на нивоу идејних пројеката као и процедуре избора једне од две предложене варијанте.

Једна варијанта трасирана је десном обалом Саве и са обилазним ауто-путем повезује се у чвору „Остружница” што је дефинисано Просторним планом подручја посебне намене

инфраструктурног коридора Београд–Јужни Јадран, деоница Београд–Пожега („Службени гласник РС”, број 37/2006).

Друга варијанта, од Обреновца и новог моста преко реке Саве у зони ушћа реке Колубаре, трасирана је левом обалом Саве и са обилазним ауто-путем остварује везу у чвору „Сурчин”. Разрада алтернативне трасе утврђена је Уредбом о измени и допуни Просторног плана подручја посебне намене инфраструктурног коридора Београд–Јужни Јадран, („Службени гласник РС”, бр. 31/2010), којом се утврђује положај сектора овог ауто-пута на потезу од денивелисане раскрснице „Сурчин”, на укрштају ауто-пута E-763 и обилазног ауто-пута око Београда, до денивелисане раскрснице „Обреновац”. Ова траса усаглашена је са Законом о Просторном плану Републике Србије, Реферална карта бр. 3. Поменуто алтернативне трасе ауто-пута Јужни Јадран (E-763), левом или десном обалом Саве, на делу од денивелисане раскрснице „Обреновац” до обилазног ауто-пута биће предмет вредновања након чега ће се извршити коначан избор трасе.

Уколико се траса ауто-пута E-763 (Београд–Јужни Јадран) води левом обалом Саве отвара се могућност да се у њеном коридору планира железничка пруга која би Обреновац повезала са мрежом пруга на подручју града Београда, што би створило услове за развој железничког градско – приградског саобраћаја.

Након извођења пуног профила ауто-пута – обилазнице Београда и реализације ауто-пута Београд–Јужни Јадран (E763) са прикључком на обилазницу у чвору „Сурчин”, државни пут II реда број 267 ће се преко паралелних (пратећих) саобраћајница повезати са поменута два ауто-пута. У том случају постојећа веза државног пута другог реда број 267 са обилазницом Београда (тзв. петља „Сурчин”) се укида.

Државни путеви II реда: 153а (Београд (Тошин бунар)–Сурчин–Бечмен–Петровчић) и 267 (Батајница–Добановци–Сурчин–Јаково–Прогар–Кртинска) у планском периоду се задржавају на постојећим трасама с тим што је потребна ревитализација и модернизација техничко-експлоатационих карактеристика.

Од постојеће петље „Добановци” до постојећег моста преко реке Саве, планира се саобраћајница („Сремска газела”), као део примарне путне мреже у рангу државног пута II реда, која омогућава бољу повезаност појединих насеља (Прогар, Петровчић, Јаково, Бечмен, Бољевац и Добановци) унутар општине Сурчин, као и са околним простором. Ова саобраћајница повезује и планиране садржаје дуж коридора саобраћајнице (привредне зоне, спорт, рекреација и туризам, специјалне делатности и др.) са саобраћајним системом ближег и ширег подручја. Њеном изградњом створиће се услови повезивања општина Обреновац и Сурчин, повезаност уличне мреже Сурчина на систем уличне мреже Београда. Деоница ове саобраћајнице, на делу између државних путева II реда број 153а и 267 је изведена.

Промена правца државних путева, који пролазе кроз насељено место, ритам и начин повезивања са путним правцима нижег ранга и друге условљености потребно је ускладити са Законом о јавним путевима („Службени гласник РС”, бр. 101/2005 и 123/2007) и Законом о безбедности саобраћаја („Службени гласник РС”, број 41/09).”

Изградњу нових путева потребно је, где год је то могуће, радити на коридорима постојећих пољских путева, уз побољшање геометријских и експлоатационих карактеристика, чиме се подиже ниво услуге путева и штити простор.

Планираном мрежом саобраћајне инфраструктуре остварен је континуитет у кретању путном мрежом унутар подручја, као и континуитет у транзитним везама са суседним општинама и шире. План развоја транспорта роба и јавног превоза путника је усклађен са развојем саобраћајно-транспортног система општина и републике.

⁵ Извор података Просторни план градске општине Сурчин, 2008.

Окосницу развоја подручја општине Сурчин чине постојећи и планирани општински путеви. Сви постојећи општински путеви у обухвату плана се задржавају.

Саобраћајна повезаност центра општине Сурчин на регионалном нивоу је релативно добра, за разлику од унутрашњих веза сеоских насеља, нарочито међусобна повезаност насеља у западном делу општине, веза насеља Добановци–Петровчић или везе Добановци–Прогар и Добановци–Бољевци не постоји, односно одвија се преко центра Сурчина.

Планом су на територији општине, изван подручја Генералног плана Београда, планирани следећи општински путеви и улице, у укупној дужини од око 40 km:

1. Југоисточна обилазница Добановаца (од баре Сурчиновица – источно од насеља паралелно са железничком пругом – јужно од ауто-пута – укрштање са државним путем II реда број 267 испред петље Добановци) до „Сремске газеле”.

2. Јужна обилазница Добановаца (од државног пута II реда број 153а у Бечмену до Сремске газеле).

3. Северна сервисна саобраћајница (на левој страни постојећег ауто-пута у смеру ка Београду).

4. Продужетак пута преко Орачког поља и шуме Гивавац до пута Бечмен–Бољевци.

5. Бољевци–Крушка–Велика Песковица–Лабудица.

6. Јаково–Стремени–насип поред реке Саве.

7. Бољевци–насипом поред реке Саве – мост на реци Сави код ТЕ „Никола Тесла”. На деоници предметног пута на насипу поред реке Саве неопходна је изградња бицикличке стазе, као независне површине у профилу пута.

Све општинске путеве неопходно је изградити са савременим коловозом и техничко – експлоатационим карактеристикама према важећој законској регулативи.

Јавни превоз путника

Програмским концептом развоја и унапређења јавног превоза путника планира се задржавање постојећих аутобуских линија јавног превоза са дефинисаним стајалиштима. Терминуси „Сурчин” и „СПЦ Сурчин” се задржавају на постојећим локацијама. На државним путевима, осим на ауто-путевима на којима није дозвољено успостављање линија јавног линијског превоза, стајалишта јавног превоза путника планирати на посебним проширењима изван проточног коловоза.

Стајалишта јавног путничког превоза се могу градити на свим путевима, у складу са саобраћајним захтевима и потребама. Стајалишта морају бити одвојена разделним острвом од проточне саобраћајне траке.

У циљу обима саобраћаја на путној мрежи, смањења времена путовања и повећање нивоа заштите животне средине организовати јавни превоз путника у речном саобраћају на реци Сави, на релацији Београд–Обреновац. За потребе развоја речног туризма и јавног путничког превоза у речном саобраћају планирана су путничка пристаништа на локалитетима Зидине, Бољевци и Прогар.

Линије јавног превоза путника у речном саобраћају могуће је организовати хидро-глисерима или сличним превозним средствима са пројектованим редом вожње у складу са саобраћајним захтевима и потребама, као редовне линије јавног превоза током целе године или као сезонске линије за потребе туризма.

Јавни путнички превоз у речном саобраћају може се организовати у складу са саобраћајним захтевима и потребама и важећом законском регулативом из области јавног превоза путника у речном саобраћају.

Железнички саобраћај

Подручје градске општине Сурчин пресеца једноколосечна пруга Батајница–Сурчин–Остружница–Ресник у дужини од око 18 km. Предметна железничка пруга је од изузетног државног значаја јер спаја пругу Београд–Инђија–Суботица (Е85)/Шид (Е70) – државна граница са пругом Београд–Ваљево–Пожега (Е79).

На подручју градске општине Сурчин егзистира железничка станица Сурчин за коју је Регулационим планом радне зоне „Сурчин Добановци” („Службени лист града Београда”, број 9/02) планирано повећавање станичних/претоварних капацитета.

На основу развојних планова ЈП „Железнице Србије”, као и према Просторном плану Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/2010), у планском периоду планира се и:

– изградња другог колосека на електрифицираној обилазној прузи Београд Ранжирна „А” –Остружница–Батајница улаз, за коју ЈП „Железнице Србије” поседује техничку документацију;

– ревитализација и модернизација пруге (Београд–Сурчин–Јаково–Бечмен–Бољевци (Обреновац) која је предвиђена за одвијање приградско-градског путничког саобраћаја, за коју је потребно урадити пројектну документацију. На потезу где је привремено укинута пруга (Јаково Бечмен– (Бољевци)) планира се њена реконструкција (изградња) и поновно успостављање железничког саобраћаја;

– изградња пруге према аеродрому „Београд” тако да се издвоји са магистралне пруге Београд–Шид–Државна граница, као и повезивање аеродрома „Београд” са теретном пругом Београд Ранжирна „А”–Остружница–Батајница улаз. Тачна траса ће бити прецизирана након израде пројектне документације и

– железница задржава сво земљиште на које има право коришћења и коридоре раније укинутих пруга са циљем обнове, уз претходно утврђену оправданост.

У циљу одвијања безбедног саобраћаја како у друмском тако и у железничком саобраћају неопходно је денивелсати сва постојећа укрштања са путном мрежом.

Ваздушни саобраћај

Узимајући у обзир значај аеродрома „Никола Тесла” за Београд, Србију и регион, потребно је строго чувати постојећу локацију у складу са постојећом планском и урбанистичком документацијом.

Уколико се у планском периоду појави интересовање за изградњом спортско-рекреативних аеродрома или хелидрома, неопходна је израда додатне анализе којом би се детаљно испитала могућност потенцијалних локација. За изградњу спортско-рекреативних аеродрома и хелидрома неопходна је израда одговарајућих урбанистичких планова.

Бициклички саобраћај

Бициклички саобраћај је потребно планирати у функцији туризма, спорта и рекреације.

С обзиром на повољне морфолошке карактеристике, бицикличке стазе су планиране унутар целог подручја општине тако да су повезане са постојећим и планираним бицикличким стазама на територији Генералног плана Београда тако да чине јединствен систем.

Бицикличке стазе су планиране како у профилу саобраћајница, тако и ван насељених места као независне или мешовите колско-бицикличке стазе.

Формирањем мреже оваквог вида саобраћајне инфраструктуре повећава се ефикасност и ниво услуге саобраћајно-транспортног система, смањењем негативних утицаја

саобраћаја на остале насељске функције и животну средину кроз повећање безбедности и обезбеђење оптималних услова за развој туризма и осталих активности.

Бициклическе стазе потребно је градити где год је то могуће на трасама постојећих пољских и шумских путева и стаза, на целом подручју плана. Предметним планом се планира изградња колско-бициклическе стазе на насипу дуж реке Саве (од источне границе плана код канала Галовица до Бољеваца и колско-бициклическе стазе од моста на реци Сави код ТЕ „Никола Тесла” до западне границе плана, западно од Прогара, у регулационим ширинама постојећих путева кроз насеља, у спортском центру Тврђава, Бојчинској шуми и др. Бициклическе стазе се могу реализовати у профилу пута, уколико постоје просторне могућности, на насипима или на стабилизаној банкени (уколико не постоје просторне могућности) или као независне.

Паркирање

Паркирање возила решавати уз објекте на припадајућим парцелама, према захтевима који проистичу из намене објеката, а у складу са важећим стандардима и нормативима. За садржаје јавне намене паркирање возила обезбедити у оквиру припадајућих парцела и делом у регулацији улица, у петоминутној (десетоминутној) пешачкој доступности.

Капацитете за паркирање возила неопходно је обезбедити у свим привредним, односно, насељским центрима, у складу са важећим стандардима и нормативима.

Капацитете за паркирање тешких теретних возила у друмском саобраћају треба обезбедити у привредним зонама у Сурчину и Добановцима. Паркиралишта је потребно опремити пратећим садржајима: објекат са смештајним капацитетима за преноћиште или одмор, угоститељским и трговинским услугама, мењачницама, санитарним чвором и сл..

За туристичке капацитете у приватним објектима (тип сеоског туризма) захтеве за паркирањем решавати на припадајућој парцели, а на локацијама атрактивним за риболов и боравак у организованим излетиштима обезбедити одговарајуће капацитете за паркирање путничких возила, којима се одређује дозвољени број корисника и посетилаца.

Логистички центри

Транзитни положај Републике Србије у погледу копненог и дунавског коридора, и прихватање захтева у погледу контејнерског, транзитног, увозно-извозног и унутрашњег превоза, „HUCKE PACK” и „Ro/Ro” превоза, захтевају изградњу/довршавање логистичких центара. Према Просторном плану Републике Србије планира се у I фази изградња/довршавање 11 робно-транспортних центара (РТЦ) на подручју Србије међу којима су и РТЦ-и у Београду који су планирани у Добановцима и Сурчину.

Планирани логистички центри се поклапају са планираном изградњом контејнерских терминала на железничкој мрежи, државним путевима I реда, зони аеродрома „Никола Тесла” и пловним путевима који су део европске пловне мреже. Логистички центри поспешују регионални развој, односно микро и макро дистрибуцију. Због транзитног положаја земље и новонасталих саобраћајно-географских услова, постоје значајни тржишно-транспортни потенцијали и потреба за изградњом ових логистичких центара.

Логистички центри: робно-транспортни центри, робно-дистрибутивни центри и сл., могу да се граде у свим постојећим и планираним привредним зонама у складу са потребама и захтевима тржишта, а према важећој законској регулативи.

Пратећи објекти јавног пута

Предметним планом се планира изградња пратећих објеката јавног пута као што су станице за снабдевање горивом и сервиси за путничка и теретна возила и аутобусе. Мере заштите ближе утврдити проценом утицаја на животну средину.

Постојеће станице за снабдевање горивом се задржавају, а нове се могу реализовати у свим привредним и насељским центрима, тамо где се укаже потреба или заинтересованост потенцијалних корисника. Удаљеност ван насељених места између појединих комплекса не сме бити мања од 5 km, а у оквиру комплекса може бити изграђено више станица са различитом врстом горива, али уз услов 1 „улива” и 1 „излива” на саобраћајници.

Сервисе за путничка и теретна возила и аутобусе реализовати у свим привредним насељским центрима где се за тим укаже потреба.

2.4.2. Водопривредна инфраструктура

Општина Сурчин се налази у првом одбрамбеном сектору на Водном подручју „Сава” обухвата леву обалу Саве од km 0+000 до km 15 према стационожи реке Саве, тако да се Просторним планом дугорочно позиционирају и штите већ формирано следећи водопривредни објекти и мреже:

– Левообални Савски насип, у дужини од 39 km, као део одбрамбеног система од великих вода Доњег Срема, који се протеже од Новог Београда до села Купиново. Одбрамбена линија штити површину од око 13.000 ha обрадивог пољопривредног земљишта и 13.000 ha градског земљишта, где су и насеља Сурчин, Јаково, Бољевци и Прогар. Предметни простор општине Сурчин по оперативном плану одбране од поплава је подељен на четири деонице.

– Мелиорациони систем са мрежом доводних и одводних канала где примарну мрежу чине девет црпних станица на примарним каналима:

- ЦС „Галовица”, на каналу Галовица; (km 11+400, површина сливног подручја износи 71600 ha)
- ЦС „Петрац”, на каналу Петрац I и Петрац II; (km 11+915, површина сливног подручја износи 12000 ha)
- ЦС „Јаково”, на каналу Јаковачки вок; (km 18+050)
- ЦС „Зидине”, на Зидинском и Лабудичком каналу; (km 20+950, површина сливног подручја износи 2150 ha)
- ЦС „Фенек”, на каналима Петрац III и Петрац IV; (km 33+627, до сада се није интензивно користила)
- ЦС „Бољевци – стара”, на каналу Бољевачки вок; (km 35+195)
- ЦС „Бољевци – нова”, на каналу Црни луг; (km 36+220, површина сливног подручја износи 2300 ha)
- ЦС „Прогар”, на каналу Прогарска Јарчина; (km 47+250, површина сливног подручја износи 17800 ha)
- ЦС „Фенек – стара”, на каналу Петрац IV.
- чуварнице (km 14+400, 18+050, 27+130, 35+150, 42+750 и 47+250)

– Основна функција мелиорационог система је одбрана од великих спољашњих, а нарочито унутрашњих вода које се препумпавају у реку Саву.

– Систем примарних канала, где је главни реципијент канал Галовица, са каналима Прогарска Јарчина, Бољевачки вок, Црни луг, Петрац I, Петрац II, Петрац III и Петрац IV, Сурчински, Римски II и Зидине.

– Систем отворене секундарне каналске мреже са допуном цевним дренажама за одвођење вишка вода до примарних канала.

– Зона будућег водоизворишта Зидине, тачније инфилтрационог базена.

Развој система за заштиту од великих вода подразумева дефинисање следећих циљева и критеријума за тражење оптималних решења:

- обезбеђеност заштите је примерена вредности садржаја који се бране од поплава. Варира од заштите од тзв. двадесетогодишње велике воде, за заштиту пољопривредних површина ван мелиорационих подручја, до заштите од тзв. двестогодишње велике воде, за зоне насеља Прогар и Бољевци;

- заштитни системи се складно морају уклопити у урбано и остало окружење, по правилу добијајући вишенаменске функције: (а) линијски заштитни системи – као елемент урбаног уређења обала, водећи рачуна о функционалном повезивању насеља са рекама, и (б) системи за одводњавање – за комплексне мелиорационе системе. Запуштени канали изазивају низ проблема промене водног режима, биохемијских одлика земљишта и захтевају нов концепт наводњавања;

- насипе уклопити у све друге садржаје који се граде у близини, без угрожавања основне функције. У њиховој близини није дозвољена изградња објеката који би могли да отежају или онемогуће одржавање у периодима дуготрајне одбране од великих вода.

Мелиорације (одводњавање и наводњавање)

Општина Сурчин, као и већина територија у приобаљу реке Саве, има изражене проблеме од потенцијалног плављења, превасходно унутрашњим великим водама. Одводњавање је решено преко отворене каналске мреже, уз евентуалну допуну цевном дренажом. Наводњавање у периоду недостатка влаге у Сурчинском доњем пољу омогућено је преко реверзибилног рада ЦС „Фенек-нова” и повезивања канала Петрац III и Петрац I. Главни реципијент подручја општине Сурчин је канал Галовица у дужини око 22km. Проблем унутрашњих вода је врло изражен, зато је потребно:

- све канале сукцесивно довести у оперативно корисно стање код појаве великих унутрашњих вода рехабилитацијом, чишћењем и реконструкцијом;

- канале употребити у процесу пољопривредне производње за њихову основну намену – наводњавање;

- изградњом канализационог система и пречишћавањем отпадних вода са фарми, стичу се услови комплетног подизања поузданости водопривредних система који ће реконструкцијом, модернизацијом, доградњом и ефикасном експлоатацијом, осим основне функције моћи да се користе у процесу пољопривредне производње, туризма и рекреације;

- за потребе уређења територије плана и изградње планираних објеката, предвидети све неопходне земљане и хидротехничке радове, тако да се обезбеди заштита комплекса од атмосферских и подземних вода. При том водити рачуна да се не угрози мелиорационо-дренажна функција постојећих канала као и одбрана од великих вода реке Саве. У том смислу, очувати канале по постојећим трасама и профилима, или их реконструисати према потреби, тако да по свим хидротехничким елементима и даље задовољавају потребе функционисања дела мелиорационог система, као и потребе одводњавања насеља, односно левообални Савски одбрамбени насип по целој дужини у потпуном профилу и са пратећим објектима;

- зацевљење отворених секундарних канала и прелазак на дренажни систем, могућ уз сагласност Јавног водопривредног предузећа „Србијаводе”.

Заштита од великих вода

Насип на целој предметној дужини ове деонице, обзиром на ниво рачунске меродавне воде, после реконструкције обезбеђује захтевану сигурност у погледу заштите од поплава.

Линијске системе одбране од великих вода реке Саве одржавати и благовремено појачавати њихову поузданост сталним мониторинг системом. У односу на протицајни профил поред самог канала је неопходно формирати заштитну зону ширине 5 m са обе стране канала. Осим заштитне функције она се користи за прилаз и одржавање канала, тако да може бити и саобраћајница у насељу, а за насип интервентни простор у брањеном подручју.

Будуће активности нису рестриктивне већ отварају могућност изградње пристана, плажа, рекреативних зона, аква-орнитолошке зоне и објеката који нису у колизији са заштитом простора од великих вода.

Заштита вода

У зонама небрањеним од великих вода, у приобаљу реке Саве, а где се налазе водозахватни објекти (Рени бунари) забрањена је изградња објеката који нису предвиђени правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања и Просторним планом. Објекти у функцији водоснабдевања, водопривреде, саобраћаја и рекреације на води, граде се према правилима у зонама које се не бране од великих вода.

Заштита вода ће оперативно бити спроведена преко планских, програмских, пројектантских и инжењерских активности у домену канализације отпадних и осталих вода и ширих активности (нпр. пољопривредна), интегрисаних кроз више републичких, градских и локалних надлежности.

Посебну пажњу у погледу коришћења и одржавања захтеваних параметара квалитета вода, треба обратити и на старе делове некадашњих природних токова и канала – стараче. Неке од њих служиле су или служе као рибњаци (Живача, Бечменска бара) или као реципијенти кишних дренажних или отпадних вода (Галовица, Сурчиновица, идр.).

Водоснабдевање

Вода се допрема са постројења „Бежанија” цевоводом Ø700 mm дуж Сурчинског пута, а потом даље разводи дистрибутивном мрежом Ø350 mm и Ø250 mm преко црпне станице „Сурчин” и цевовода Ø350 mm и Ø250 mm до насеља Јаково–Прогар–Добановци–Бечмен–Бољевци. На траси ових цевовода планира се изградња и два водоторња „Бољевци” и „Петровчић”. Дуж леве обале реке Саве у приобалном појасу изграђен је велики број цевастих и рени бунара са доводима сирове воде Ø700 mm – Ø1.400 mm са црпном станицом „Сурчин” који транспортују воду са изворишта на постројење за прераду воде „Бежанија”.

Свих седам насеља је умрежено у јединствен интеркомунални (општински) систем, што је остварено повезивањем на Београдски регионални водоводни систем, којим се остварује висока поузданост функционисања и прописан, стално контролисан квалитет воде.

У домену снабдевања насеља водом за пиће, консолидовати водоводне системе. То подразумева:

- санирање неповољних утицаја на постојеће извориште (бушене бунаре-рени бунаре), изградњом канализационе мреже;

- интервенције на дистрибутивној мрежи и изградњу резервоарског простора, како би се повећала поузданост и континуитет водоснабдевања, а нарочито смањили прекомерни губици у мрежи.

Општина Сурчин ће се дугорочно снабдевати водом са Београдског водоизворишта леве обале реке Саве и водоводне система, чији је интегрални део. У функцији поузданости водоснабдевања потребно је сачувати постојеће извориште на левој обали Саве.

За будући дугорочни развој и потребе корисника, користеће се следећа постојећа примарна мрежа:

1. Дуж Сурчинског пута Ø250 mm и Ø700 mm, са којих се одваја Ø350 mm за аеродром „Никола Тесла”.

2. Цеовод Ø250 mm дуж пута Сурчин–Добановци.

3. Цеовод Ø350 mm, односно Ø250 mm дуж пута Јаково–Бољевци–Прогар.

4. Цеовод Ø250 mm дуж пута Бечмен–Петровчић.

Планирана је изградња следећих цевовода:

1. дуж обилазнице Е-70 два цевовода са обе стране ауто-пута минималног пречника Ø300 mm (тачан пречник ће бити одређен Идејним решењем);

2. дуж ауто-пута Београд–Загреб цевоводи Ø500 и Ø200 mm;

3. дуж планираног општинског пута „Сремска газела” по један цеовод са обе стране. Планиране цевоводе повезати са реконструисаним цевоводом Ø400 mm (постојећи Ø250 mm) дуж пута Сурчин–Добановци;

4. продужити постојећи цеовод Ø350 mm од Сурчинског пута и „Аеродрома” до Аеродрома Београд–Шид;

5. дуж планираног ауто-пута Е-763 Београд–Пожега обострано цевоводи минималног пречника Ø300 mm.

Изградња дистрибутивне мреже и објеката биће дефинисана одговарајућим урбанистичким планом.

Све коридоре постојећих примарних цевовода стриктно штитити, како би се осим поузданог водоснабдевања и редовних интервенција на мрежи, омогућило и евентуално проширење капацитета за будуће кориснике.

Одвођење и третман отпадних вода

Основни критеријуми за каналисање насеља и реализацију постројења за пречишћавање отпадних вода:

– канализациони системи се развијају као дистрибутивни системи, тако да са гледишта транспорта отпадних вода и препуштавања предлавајући заокружене, економски оправдане целине, које се могу заокружити изградњом будућег ППОВ у оквиру Батајничког канализационог система;

– даљи развој канализације спроводи се по сепарационом систему, посебно за отпадне воде насеља и оних индустрија које се након предtretмана смеју прикључити на канализацију за отпадне воде, а посебно за кишне канализације;

– сва отпадна вода насеља биће третирана на постројењу за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) у Батајници. У циљу рационалног коришћења простора користеће се целивни групни системи, са могућом изградњом канализације под притиском, повезани магистралним колекторима са одговарајућим канализационим црпним станицама (КЦС);

– при каналисању насеља која нису имала канализационе системе, стриктно се спроводи принцип обавезности прикључења домаћинстава, без обзира на дотадашња привремена решења. Стриктно се забрањује евакуација отпадних вода у напуштене бунаре и упојне јаме;

– отпадне воде из привредних погона смеју се упуштати у градску канализацију тек након предtretмана, којим се пречишћавају до нивоа да смеју да буду усмерене према ППОВ. Посебно је забрањено уводити у градску канализацију опасне материје и супстанце које би ометале и разбијале процес биолошког пречишћавања у ППОВ;

– димензионисање кишне канализације треба прилагодити значају подручја које се штити и величини потенцијалних штета од плавања делова насеља и саобраћајница. Капацитети не би требало да буду мањи од оних који су потребни за прихватање тзв. двогодишње кише, нити већи од тзв. десетогодишње кише.

На територији општине Сурчин савремени организовани систем за каналисање отпадних вода није изграђен. Постоје појединачне мреже у насељу Сурчин и у привредним зонама са локалним објектима за пречишћавање отпадних вода.

Генералним пројектом одвођења употребљених вода општине прихваћен је концепт одвођења отпадних вода са предметне територије преко КЦС „Земун поље 2” на ППОВ „Батајница” и реципијент Дунав. Природни услови не омогућавају формирање гравитационог система каналисања, већ ће се применити потисни систем са девет потисних црпних станица.

За привредне зоне северно од ауто-пута Београд–Шид одвођење отпадних вода би се остварило колектором дуж пута Батајница–Прогар, претежно гравитационо уз помоћ релејних КЦС до локације КЦС „Батајница” и даље потискивањем до ППОВ „Батајница”.

За привредне зоне северно од ауто-пута Београд–Шид одвођење отпадних вода би се остварило колектором дуж пута Батајница–Прогар претежно гравитационо уз помоћ релејних КЦС до локације КЦС „Батајница” и даље потискивањем до ППОВ „Батајница”.

Канализација ће се градити по сепарационом принципу за атмосферске и санитарно-фекалне отпадне воде. Отпадне воде са постојећих и будућих фарми обавезно третирати (пречистити) пре упуштања у реципијент или будућу фекалну канализацију.

До изградње канализације у свим активним и планираним производним зонама обавезно изградити БИОДИСКОВЕ или БИОТОПОВЕ, као прелазно решење. Поменути фазна решења је неопходно ускладити са будућим Батајничким системом Београдске канализације.

Квалитет испуштених вода не сме да наруши прописану II класу вода у реципијенту.

2.4.3. Енергетска инфраструктура

Електроенергетска мрежа и постројења

У планираном временском хоризонту користеће се постојећи капацитети, који напајају кориснике из трансформаторских станица ТС 35/10 kV „Сурчин”, „Добановци”, „Бољевци” у власништву ПД ЕДБ, као и ТС 35/10 kV „Аеродром” која је у власништву ЈП „Аеродром Београд” и ЈАТ-а, и из њих напонске мреже 10 kV и ТС 10/0,4 kV са припадајућим дистрибутивним мрежама 1 kV.

Напајање електричном енергијом постојећих и планираних потрошача вршиће се из наведених постојећих ТС 35/10 kV, које треба реконструисати уз повећање њихових инсталисаних снага, из нове ТС 110/35 kV „Сурчин”, нових ТС 110/10 kV „Добановци 1” и „Добановци 2” и нових ТС 35/10 kV „БД Агро”, „Јаково” и „Нелт”, чије ће локације и напајање поменутих постројења бити дефинисано урбанистичким планским документима уз обавезну сарадњу са ЕДБ-ом и ЕМС-ом.

У подручјима предвиђеним за директно спровођење, уколико се укаже потреба за изградњом нових ТС 110/10 kV, ТС 35/10 kV и водова 110 kV, 35 kV и 10 kV, обавезна је изградња ПДР.

За поуздано напајање потрошача/корисника потребно је изградити одговарајући број нових ТС 10/0,4 kV и мреже 10 kV потребне за њихово напајање, као и потрошачке мреже 1 kV. У функцији будућег развоја и коришћења земљишта неопходна је реконструкција постојећих надземних водова 10 kV, а тамо где се укаже потреба планирати повећање инсталисаних снага постојећих ТС 10/0,4 kV и реконструкцију постојеће дистрибутивне мреже.

Нову ТС 110/35 kV „Сурчин” лоцирати на месту оптималном са аспекта њеног уклапања у постојећу мрежу 35 kV, као и дужине и могућности обезбеђивања коридора водова 110 kV. Локације нових ТС 10/0,4 kV одредити урбанистичким плановима.

Утврђују се коридори за следеће нове електроенергетске водове:

- двосистемски далековод 110 kV паралелно траси постојећег вода 220 kV, РП Обреновац – ТС „Београд 5” и од њега до локације планиране ТС 110/35 kV „Сурчин” у рубној зони насеља Сурчин,

- надземни водова 110 kV за напајање ТС 110/10 kV „Добановци 1” и ТС 110/10 kV „Добановци 2”;

- водови 35 kV од локације планиране ТС 110/35 kV „Сурчин” до постојећих водова 35 kV који повезују постојеће ТС /35/10 kV,

- кабловски водови 35 kV од локације планиране ТС 35/10 kV „Ауто-пут” до постојећег 35 kV вода ТС 110/35 kV „Београд 9” – ТС 35/10 kV „Аеродром”, и кабловски водови 35 kV за свођење постојећег 35 kV вода ТС 35/10 kV „Аеродром” – ТС 35/10 kV „Сурчин” у планирану ТС 110/35 kV „Сурчин”;

- надземно-кабловски водови 35 kV од локације планиране ТС 110/35 kV „Сурчин” до планиране ТС 35/10 kV „БД Агро”;

- надземни водови 35 kV од локације планиране ТС 110/35 kV „Сурчин” до планиране ТС 35/10 kV „Јаково”;

- надземни водови 35 kV од локације планиране ТС 110/35 kV „Сурчин” до планиране ТС 35/10 kV „Нелт”;

- подземни вод 35 kV од ТС 35/10 kV „Бољевци” до ТС 35/10 kV „Обреновац”;

- из ТС кВ „Београд 22”, у оквиру индустријског комплекса „Прва искра” – Барич, на територији општине Обреновац (десна обала реке Саве) предвиђена су два вода 10 kV намењена за потребе водоснабдевања на левој обали реке Саве.

Урбанистичким плановима дефинисати простор за „излазак” 35 kV кабловских водова из будуће ТС 110/35 kV „Сурчин”, као и нових водова 35 и 10 kV из постојећих ТС 35/10 kV и планираних ТС 110/10 kV и 35/10 kV, ради уклапања ових ТС у постојеће мреже 35 и 10 kV и ради растељења постојећих ТС 35/10 kV. Такође, наведеним плановима обезбедити простор за излазак 10 и 1 kV кабловских водова из будућих ТС 10/0,4 kV.

За постојеће далеководне 400, 220 и 110 kV и постојеће ТС преносне електричне мреже могу се радити адаптације, санације и реконструкције ако то буде требало у наредном периоду а не може бити сагледано у овом часу.

Систем снабдевања природним гасом

Будући концепт гасификације општине Сурчин базира се на:

- формирању јединственог гасоводног система у свим насељима општине Сурчин, који ће омогућити вишенаменско коришћење природног гаса у домаћинствима и производним погонима,

- развијању гасоводног система који користи изграђени систем и капацитете,

- изградњи гасоводног крака од магистралног правца према Бежанији који омогућује коришћење природног гаса у пољопривредној производњи,

- изградњи главних мерно-регулационих станица (ГМРС) „Добановци” и „Ауто-пут”, мерно-регулационих станица (МРС) у свих седам Сурчинских насеља као и у зони Радиофара и Кључа,

- изградњи примарне гасне мреже у свих седам насеља општине са мерно регулационим станицама (МРС), што

омогућава сукцесивно развијање дистрибутивне мреже и прикључивање корисника,

- уграђивању изолационих материјала и унапређивању животне и природне средине.

Сва насеља и привредне зоне општине Сурчин ће извршити супституцију постојећих локалних система топлфикације природним гасом као основним енергентом према планско-пројектантској документацији за изградњу градског гасовода, дистрибутивне гасоводне мреже, мерно-регулационе станице и заштитних цеви за кабловски дистрибутивни систем (КДС) у насељима: Сурчин, Добановци, Петровчић, Прогар, Бечмен, Бољевци и Јаково, као и за зону Радиофара и Кључа.

Систем даљинског грејања

Траса будућег ванградског топлодалековода регионалног карактера, од „ТЕНТ А”–Обреновац до ТЕ-ТО „Нови Београд”, се својим највећим делом (око 21 km) планира кроз подручје општине Сурчин. Топлодалековод на територији предметне општине има транзитни карактер и предвиђено је његово надземно вођење левом обалом Саве. Из ТЕНТ „А” у Обреновцу топлодалековод пречника Ø1.016 mm би преко изграђеног моста прелазио на леву обалу реке Саве и водио се дуж ње све до ТЕ-ТО „Нови Београд”.

2.4.4. Обновљиви извори енергије (ОИЕ)

Уколико у планском периоду буде интересовања за инсталацију и примену било ког вида коришћења алтернативних извора енергије, локацијским дозволама се детаљно прописује начин инсталације у складу са позитивном законском регулативом и решеним имовинско-правним односима на парцели.

Коришћење ОИЕ значајно ће допринети заштити животне средине кроз: смањење концентрације загађујућих материја у ваздуху, смањење загађења површинских и подземних вода и смањење загађења земљишта.

Посебна подршка потенцијалним инвеститорима се даје за коришћење обновљиве енергије у виду: сунца, термалних вода, ветра, биомасе, отпада и сл.

Енергетска ефикасност

Рад на енергетској ефикасности општине Сурчин се мора заснивати на:

- увођењу принципа енергетске ефикасности у све нивое планирања, пројектовања, извођења и коришћења објеката и инфраструктуре;

- доношењу прописа о планирању и потрошњи енергије на регионалном нивоу Београда, који би осигурали да сви органи локалне самоуправе имају план за снабдевање, дистрибуцију и коришћење енергије унутар своје територије.

2.4.5. Телекомуникациона инфраструктура

Будуће активности фокусирати на:

- трансформацију и модернизацију постојећих ПТТ јединица;

- изградњу мреже дигиталних АТЦ, односно савремених система развоја ТТ мреже;

- развој телематских понуда и

- развијање и ширење мреже оптичких каблова.

Основни принципи при планирању оптичких мрежа су задовољење следећих захтева:

- реализација широкопојасних сервиса (коришћењем технологија ADSL2+, SHDSL ATM, VDSL ...);

- реализација „triple play” сервиса (POTS, приступ Интернету са већим протоком, дистрибуција ТВ програма и филмова, интерактивне игре).

– реализација „последње миље” за везе тачка – тачка неопходне бизнис корисницима.

Конкретни задаци се везују за реконструкцију постојеће ТТ мреже, њено ширење према корисницима и покривање постојећих просторних и функционалних дефицита, а могу се артикулисати кроз:

– развијање и ширење савремених телекомуникационих система и услуга;

– модернизацију и реализацију постојеће ТТ мреже и објеката, како би се покрио дефицит бројева у фиксној телефонској мрежи, изградњом МСАН-а (Мултисервисних приступних чворова или Приступних чворова за вишеструке услуге);

– развијање и ширење савремених ТТ мрежа у појасу нових саобраћајница и привредних зона и

– јачање локалних телевизијских и радио система.

Активности у планираном планском приоду омогућавају већ постојеће мреже.

Концепција развоја телекомуникација и поштанског саобраћаја подразумева:

– задржавање постојећих пошта, евентуално отварање нових у насељима и зонама са већим бројем корисника (веће привредне зоне) и отварање „уговорних пошта” у оквиру трговинско-угоститељско-сервисно-туристичких објеката (за рекреативне зоне) и

– у оквиру телекомуникација физичким приближавањем корисницима путем МСАН-а којима се систем технички и експлоатационо развија путем МСАН-а, који заузимају мањи простор, и дају могућност квалитетног коришћења свих комуникационих услуга.

Развијање телекомуникационих и осталих система комуницирања подразумева задржавање постојећих техничких система (мреже и објеката), односно просторну верификацију и позицију. Ово се нарочито односи на кабларану мрежу, док ће се ваздушна мрежа сукцесивно кабларати, до телефонских извода. Будућу мрежу развијати поред постојећих и планираних друмских саобраћајница како би се омогућило ефикасно одржавање и развијање система. Потребно је поред сваке друмске саобраћајнице предвидети и сачувати коридор, ширине 1-2 м, за телекомуникационе мреже, као и системе за регулисање, праћење и управљање саобраћајем.

2.4.6. Комуналне површине

Управљање отпадом

Имплементацијом основних принципа управљања отпадом датих у стратешком оквиру, односно решавањем проблема отпада на месту настајања, применом принципа превенције, одвојеним сакупљањем отпадних материја, применом принципа неутрализације опасног отпада, регионалног решавања одлагања отпада и санације сметлишта, имплементирају се основни принципи ЕУ у области управљања отпадом и спречава даља опасност по животну средину и очување природних ресурса.

Стратегијом управљања отпадом Републике Србије за период 2010-2019. предвиђено је оснивање регионалних центара за управљање отпадом, који обухватају регионалну депонију за комунални отпад, постројење за сепарацију рециклабилног отпада, трансфер станице, као и постројења за компостирање. Такође, Локалним планом управљања отпадом града Београда 2011-2020 („Службени лист града Београда”, број 28/11) детаљно је разрађен систем управљања комуналним отпадом за четрнаест београдских

општина (међу којима је и Сурчин). Планирана инфраструктура за управљање комуналним отпадом обухвата: замену постојећих контејнера у централној зони општине подземним контејнерима; проширење обухвата сакупљања комуналног отпада; повећање броја „зелених острва” (са контејнерима за примарну селекцију отпада); изградњу центара за одвојено сакупљање рециклабилног отпада – рециклажног дворишта; изградњу трансфер станице (Сурчин ће гравитирати станици која ће вероватно бити лоцирана на територији општине Нови Београд); изградњу линије за сепарацију рециклабилног отпада; уклањање постојећих сметлишта; изградњу нове санитарне депоније и Центра за управљање отпадом у Винчи.

У циљу развоја система примарне селекције и рециклаже отпада неопходно је формирати велики број „зелених острва” за примарну селекцију неопасног отпада из домаћинства (зелени за папир, плави за метални отпад, а наранџасти за ПЕТ амбалажу). Овако прикупљен отпад даље ће се третирати (ситнити, балирати, паковати) у рециклажном дворишту. У оквиру овог дворишта могуће је, под посебним условима, предвидети сакупљање и одређених врста опасног отпада из домаћинства (отпадних уља, отпадних електричних и електронских апарата, отпадних батерија и др), као и инертног кабастог отпада (гуме, намештај и сл).

За успостављање система управљања опасним отпадом планира се изградња Националног центра за управљање опасним отпадом (у централној Србији), а на територији општине Сурчин неопходно је дефинисати локације центара за сакупљање опасног отпада из домаћинства (отпадних уља, отпадних електричних и електронских апарата, отпадних батерија и др). Локације ових центара дефинисаће се у складу са домаћом регулативом, односно са регулативом ЕУ.

Хумана гробља

У циљу рационалног коришћења простора, за подручја хуманих гробља, првенствено појединачно сагледати могућност оптималног проширења постојећих. У супротном, потребно је да се покрене посебна студија локација за нова гробља потребног капацитета и одговарајуће опремљености компатибилним комуналним објектима.

Сточно гробље

– изградња гробља за угинуле домаће и дивље животиње.

До реализације националне стратегије управљања отпадом којом је предвиђена изградња инсинератора, планирана је локација привременог сточног гробља која се налази са јужне стране постојећег шумског комплекса „Драж”, југозападно од насеља Петровчић.

Гробље кућних љубимаца

– изградња гробља за кућне љубимце планирана је на локацији између општинског пута Деч-Ашања и шуме Драж, на катастарској парцели КП 1289 КО Петровчић.

Зелене и сточне пијаце

У циљу рационалног коришћења простора, за подручја зелених и сточних пијаца, првенствено појединачно сагледати могућност оптималног проширења и комуналног уређења постојећих. У супротном, потребно је да се покрене посебна студија локација за нове пијаце потребног капацитета и одговарајуће опремљености компатибилним комуналним објектима.

2.5. Заштита животне средине, природних и културних добара и предела, одбрана земље и заштита од елементарних непогода

2.5.1. Заштита животне средине

Концепција заштите и унапређења квалитета животне средине кроз даљи плански развој подразумева стриктно поштовање законске регулативе у свим областима које се дотичу ове области а заснива се на следећим задацима:

- планирање развоја на свим нивоима мора бити на принципима одрживог развоја, што подразумева рационално коришћење природних ресурса: воде, земљишта, минералних сировина као и свих других природних ресурса, уз очување и унапређење еколошких потенцијала простора и афирмацију коришћења обновљивих извора енергије;

- очување природних вредности: шума и унапређењу шумског земљишта у складу са стратегијом пошумљавања града, квалитета воде за пиће, ваздуха, заштити пољопривредног земљишта и очувању његовог квалитета за производњу здравствено безбедне хране, заштити биодиверзитета и екосистема, заштити и унапређењу других природних и културних добара;

- управљању комуналним, индустријским и опасним отпадом у смислу смањења количине отпада, ефикаснијој рециклажи, безбедном трајном збрињавању опасног отпада из постојећих привремених складишта, спроводи се на основу стратегије града, а у складу са законима, уредбама и прописима који уређују ову област;

- спровођењу мера превенције еколошких ризика, као и санацији последица индустријских удеса и санацији и ремедијацији деградираних подручја;

- спровођењу поступка процене стратешких утицаја (СПУ) у фази израде планских докумената као и студија о процени утицаја (ПУ) на нивоу пројеката, обезбеђењу интегрисања основних принципа и начела заштите животне средине (начела заштите права на здраву животну средину, превенције и предострожности, очувања природних вредности, одрживог развоја, одговорности загађивача и информисања и учешћа јавности) у све процесе планирања, пројектовања и реализације;

- у складу са законском регулативом обезбедити заштитне зоне и одстојања између објеката са повећаним загађењем и ризиком за животну средину и здравље људи од зона становања и других осетљивих објеката и зона (школа, дечијих вртића, болница, спортско-рекреативних, туристичких комплекса, природних и културних добара...).

Просторна диференцијација животне средине

Полазећи од стања животне средине, као и дефинисаних стратешких опредељења, планирана је категоризација животне средине према степену загађености делова подручја, односно просторно-еколошких зона. Категоризација је урађена према методологији из Просторног плана Републике Србије, уз одређене модификације.

(I) Подручја загађене и деградирание животне средине – овој категорији припадају локалитети који су угрожени прекорачењем граничних вредности загађивања, урбана подручја високих концентрација, земљишта девастирана коповима, јаловином, пепелиштима и депонијама .

У циљу побољшања квалитета животне средине на овим локалитетима треба приоритетно спречити даљу

деградацију простора и загађење водотока, извршити санацију последица загађења, извршити рекултивацију девастираног земљишта и ревитализацију и унапређење посебно шумских и водених екосистема. Постојећи индустријски објекти и постројења свој технолошки ниво треба да прилагоде еколошким захтевима на принципу најбољих доступних технологија. Даљи развој прилагодити капацитетима животне средине.

(II) Подручја угрожене животне средине – су локалитети на којима повремено долази до прекорачења граничних вредности (аеродром, привредни и производни погони неадекватног технолошког нивоа, зоне интензивне пољопривреде, велике фарме, делови града уз фреквентне градске саобраћајнице, речни токови у које се изливају канализације без претходног третмана отпадних вода, насеља без канализације, несанитарне и дивље депоније, неуређена привремена одлагалишта опасног отпада, подручја експлоатација минералних сировина и грађевинског материјала-шљунка и песка из речних токова и каменоломи).

Приоритетни задаци су спречавање даље деградације и угрожавања животне средине мерама које доприносе смањењу загађења на извору настанка, а потом санацијом последица, заштитом и ревитализацијом ресурса. Сви загађивачи морају обезбедити пречишћавање отпадних гасова и отпадних вода и прилагодити домаћој законској регулативи односно прописима и стандардима ЕУ.

(III) Подручја квалитетне животне средине – су територије и локалитети на којима су очувани природни ресурси и екосистеми, шуме, воде, биодиверзитет, водотоци друге класе, ловна и риболовна подручја, пољопривредно земљиште на којима није била заступљена интензивна пољопривреда и третман хемијским средствима.

За ова подручја је значајно да се очувају, заштите и унапреде природни ресурси и квалитет животне средине и омогући одрживи развој – развој органске пољопривреде на површинама које се анализом земљишта покажу као одговарајуће; економски исплативих и еколошки прихватљивих и здравствено безбедних пољопривредних производа, развој прерађивачких капацитета пољопривредних производа, успостављању еколошки оптималних односа између пољопривредних, шумских и других површина, заштитом и унапређењем шумских ресурса, на одрживим принципима се може развијати ловство као грана привреде и туризма, развој зона за одмор и рекреацију.

У овим подручјима не планирају се делатности које на било који начин могу погоршати и угрозити постојеће стање животне средине и природних ресурса.

(IV) Подручја веома квалитетне животне средине – не-насељена подручја без извора загађења, то су подручја очуваних и заштићених природних добара, подручја заштићена међународним конвенцијма (Рамсарска и друге конвенције; ИБА подручја...), као и подручја која због својих карактеристика заслужују заштиту и очување.

Обезбедити заштиту и даље унапређење квалитета и вредности природних добара као и животне средине уопште, санкционисати бесправну градњу и узурпацију простора или експлоатацију ресурса, којом би се овакво стање угрозило или погоршало.

Просторна диференцијација се дефинише у два временска хоризонта, и то у првој етапи спровођења и у временском хоризонту плана, укључујући и период дугорочне визије.

Табела: Предвиђена категоризација подручја општине Сурчин према степену загађености

Категорија и подручје	Стање животне средине и активности на унапређењу	
	Први четворогодишњи период имплементације	Етапа имплементације после 2014. године
I Општински центар Сурчин, КО у оквиру ГП Београда, јужни делови Општине (утицајно подручје енергетских постројења из Обреновца и Лазаревца), непосредна утицајна зона ауто-пута, непосредна зона утицаја радних/индустријских зона и постројења	<ul style="list-style-type: none"> – повремена појава вредности емисије загађујућих материја у ваздуху, изнад граничних вредности – побољшање квалитета површинских вода, проширење канализационе мреже и изградња одговарајућих постројења за пречишћавање отпадних вода, изградња и ревитализација постројења за претретман индустријских отпадних вода – примена мера заштите земљишта (заштита од негативног дејства агрохемијских средстава, антиерозиона заштита) – организовано сакупљање отпада по насељима, пошумљавање, формирање заштитних зелених зона, спорадично и повремено прекорачење нивоа буке и вибрација изнад прописаних вредности – примена мера заштите од удеса и примена закона из области животне средине – постојећа, нова и дограђена постројења имају интегрисану дозволу 	<ul style="list-style-type: none"> – вредности емисије загађујућих материја у ваздуху испод прописаних граничних вредности – смањена количина отпадних вода и индустријског отпада и пречишћавање свих отпадних вода у ППОВ, уз коришћење материја из отпадних вода у комерцијалне сврхе – организовано депоновање чврстог отпада на регионалну депонију уз претходно рециклирање у центру за рециклажу – заштитно зеленило подигнуто око нових привредних објеката и других постројења и степен шумовитости повећан до оптималног нивоа – уведен систем стандардизације (ЈУС ИСО 14001) у сва постојећа и нова привредна предузећа
II Приградска зона Сурчина, привредне зоне, сточне фарме, подручја интензивне пољопривреде, аеродромска зона, подручје ауто-пута, путеви магистралног и регионалног значаја, железничке пруге и околина локалитета III категорије на растојању од 10 km у правцу ЈИ-З (доминантни ветрови), река Сава и канал Галовица	<ul style="list-style-type: none"> – вредности емисије загађујућих материја у ваздуху у оквиру прописаних граничних вредности – побољшан квалитет површинских и подземних вода, проширена канализациона мрежа – организовано сакупљање отпада по насељима и управљање отпадом у складу са смерницама из Националне стратегије управљања отпадом (прерада и депоновање на уређеним депонијама, организован третман органског отпада, организован третман индустријског отпада, комунални отпад се депонује на уређеним депонијама/ трансфер/претоварним станицама) – гајење пољопривредних култура у стакленицима и пластеницима, на принципима органске пољопривреде, посебно у погледу контролисаног коришћења агрохемијских мера – ниво буке и вибрација у оквиру прописаних вредности (могуће спорадично прекорачење) – контролисан ризик од удеса – примењене мере заштите од негативних утицаја ауто-пута и других саобраћајница 	<ul style="list-style-type: none"> – вредности емисије загађујућих материја у ваздуху испод прописаних граничних вредности – прикупљање и пречишћавање свих отпадних вода у ППОВ – отпад се депонује на регионалну депонију уз претходну прераду и рециклажу – селективна употреба агрохемијских мера, подстицање употребе органских ђубрива – заштитно зеленило подигнуто око нових привредних објеката и постројења и „зелени појасеви“ око постојећих и будућих саобраћајница – уведен систем ЈУС ИСО 14001 у сва нова привредна предузећа
III Путеви локалног значаја, приградске зоне са неконтролисаним грађњом, сеоска насеља, подручја око непокретних културних добара	<ul style="list-style-type: none"> – одвођење вода у водонепропусне јаме и одговарајуће цистерне – очувано квалитетно пољопривредно земљиште – ниво буке и вибрација испод прописаних вредности – контрола ризика од удеса при транспорту запаљивих материја – регулисани површински токови и канали – организовано сакупљање отпада по насељима, комунални отпад се депонује на уређеним депонијама/ трансфер/претоварним станицама 	<ul style="list-style-type: none"> – прикупљање и пречишћавање свих отпадних вода у ППОВ – гајење пољопривредних култура у стакленицима – планско управљање чврстим и течним отпадом – повећане површине под шумама до оптималног нивоа – дефинисани и остварени програми одрживог туризма у заштићеним подручјима
IV Природна добра, шумска и ловна подручја	<ul style="list-style-type: none"> – природна добра валоризована и укључена у туристичку понуду уз смањивање негативних утицаја у заштићеним подручјима 	<ul style="list-style-type: none"> – програми одрживог туризма у заштићеним подручјима – једна од основа развоја локалне заједнице – квалитетна животна средина и предеоне целине

Мере заштите животне средине

Мере заштите животне средине су дефинисане за први четворогодишњи период (период уговора о имплементацији) и класификоване према елементима животне средине, док су правила дефинисана према активностима које доминатно утичу на животну средину – пољопривреда, привреда и саобраћај.

На територији општине Сурчин забрањује се:

- изградња објеката који би својим постојањем или употребом непосредно или на други начин угрожавали живот, здравље и рад људи у насељима или угрожавали животну средину;
- уређивање и коришћење земљишта које би могло имати штетне последице на живот, здравље и рад људи, односно штетне последице на окружење.

Мере заштите се односе пре свега на управљање отпадом и отпадним водама, заштиту земљишта од загађивања у подручјима интензивне пољопривреде и заштиту од планираних саобраћајних, стамбених и привредних објеката и намена.

Заштита ваздуха

Ограничавање емисије загађујућих материја из постојећих привредних постројења, саобраћаја и становања:

- развој система гасификације и топлификације;
- појачана контрола рада котларница и

– подстицање енергетске ефикасности и рационално коришћење енергије у домаћинствима и привреди.

Ограничавање емисија из нових извора:

- преусмеравање транзитног саобраћаја ван насеља;
- примена интегралних заштитних мера на коридору ауто-пута и других путева; и
- примена најбољих доступних технологија (БАТ) и решења усклађених са важећим прописима.

Коришћење алтернативних енергетских извора – сунчеве и енергије ветра, термалних вода, енергије биомасе и отпада.

Заштита и коришћење вода

Земљиште и водене површине у подручју заштите изворишта водоснабдевања, у складу са чланом 72,73 и 76,77 Закона о водама („Службени гласник РС”, број 30/2010), морају бити заштићени од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно деловати на издашност изворишта и здравствену исправност воде.

Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС”, број 92/2008) ближе се прописује начин одређивања и одржавања зона санитарне заштите подручја

на ком се налази извориште које се по количини и квалитету може користити за јавно снабдевање водом за пиће.

Браћање у прописану класу квалитета површинских вода:

- заштитом изворишта и обезбеђењем снабдевања водом, применом прописаних активности у зони заштите изворишта, ревитализацијом и проширивањем водоводног система;

- планским третманом комуналних отпадних вода – ширењем канализационе мреже (кишне и фекалне канализације), усмеравањем отпадних вода ка планираном ППОВ у Батајници;

- планским третманом индустријских отпадних вода – изградња канализације за отпадне воде, изградња система за предtretман отпадних вода у привредним постројењима; и
- регулацијом система за мелиорацију – реконструкција и ревитализација постојећих система и изградња нових.

Заштита изворишта се остварује посебно применом следећих превентивних мера:

- сакупљање отпада само на водонепропусним површинама, депоновање ван шире зоне заштите;

- забрањена интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе у зони изворишта; и

- забрањен транспорт и складиштење опасних и отровних материја.

За мања насеља, сточне фарме или кланице треба предвидети системе са биолошким пречишћавањем отпадних вода.

Заштита земљишта

Заштита земљишта остварује се:

- рационалним коришћењем грађевинског и пољопривредног земљишта;

- ограничавањем ширења насеља и привредних делатности на квалитетним пољопривредним земљиштима, забраном изградње на пољопривредном земљишту од I до IV катастарске класе и пренамене пољопривредног земљишта у шумско, осим земљишта VII и VIII катастарске класе и у посебним случајевима када није могуће пронаћи алтернативне локације;

- коришћењем постојећег грађевинског фонда за нове делатности и намене када је то могуће, односно давање предности „brownfield” уместо „greenfield” инвестицијама; и

- контролом коришћења вештачких ђубрива и пестицида, информисањем и образовањем пољопривредних произвођача о принципима органске пољопривреде и утицајима агрохемијских средстава и пољопривреде на животну средину.

Смањење буке и вибрација врши се:

- подизањем појасева заштитног зеленила и техничких баријера за заштиту од буке на најугроженијим локацијама (дуж ауто-пута),

- акустичним зонирањем и утврђивањем посебних режима коришћења појединих зона.

Заштита од нејонизујућег зрачења

Према Правилнику о изворима нејонизујућих зрачења од посебног интереса, врстама извора, начину и периоду њиховог испитивања („Службени гласник РС”, број 104/09) зоне повећане осетљивости јесу: подручја стамбених зона у којима се особе могу задржавати и 24 сата дневно. У циљу смањења ризика од могућег утицаја електромагнетског поља далековода на здравље људи и околину, заштитне зоне далековода планирати у складу са најстрожијим међународним нормама (руски (руски санитарни прописи СН НО 2971– 84, вредности примењене за подручје Москве):

Називни напон далековода (kV)	<20	35	110	220	330-500
Ширина заштитне зоне (растојање од централне линије далековода, лево и десно)(m)	10	15	20	25	30

У зони коридора далековода не планирати намене попут становања, спорта, рекреације, јавних установа социјалне и здравствене заштите и сличних делатности које подразумевају дужи боравак људи.

Заштита од удеса

У области заштите од удеса примењују се следеће мере:

- смањење опасности од удеса у великим предузећима (Аеродром „Никола Тесла” – Београд, „Галеника”, „Грмеч” и сл.) и у другим постојећим и будућим предузећима;

- смањење опасности од удеса при транспорту опасних материја дуж путничких, железничких и речних коридора;

- припрема мера и поступака санације земљишта у случају удеса и припрема мера и поступака у случају појединачних (изолованих) инцидената; и

- примена важећих прописа и норматива.

Критеријуми заштите животне средине од негативних утицаја привредних делатности

Према могућим негативним утицајима на животну средину, односно према могућем еколошком оптерећењу, утврђују се следеће категорије делатности, односно привредних предузећа.

Категорија А – мале фирме чије је еколошко оптерећење знатно испод граничних вредности могу бити лоциране унутар стамбеног насеља. Делатности ових фирми, као што су занатске услуге и оправке, технички сервиси, пекарске и посластичарске, израда и оправка предмета од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, по правилу не смеју изазивати непријатности суседном становништву, не генеришу опасан отпад и немају ризик од хемијског удеса.

Категорија Б – мале и средње фирме које могу имати мали и локални утицај на окружење; могуће присуство врло малих количина опасних материја, ризик од хемијског удеса-редак и мали са безначајним последицама по здравље становништва и животну средину, ниво буке 55-60дБ (А), на граници комплекса са суседним наменама. Ова категорија фирми, (веће електромеханичарске радионице, израда производа од готових сировина пластичних маса, израда производа од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, складишта грађевинског материјала и друге), може бити лоцирана на рубним деловима стамбеног насеља уз примену адекватне заштитне зоне тако да делатност не угрожава здравље и безбедност становништва и не изазива непријатност суседству.

Категорија В – фирме које могу имати средњи утицај на окружење општинског нивоа, присутне мање количине опасних материја, ризик од хемијског удеса – средњи са малим последицама по непосредну околину, ниво буке 60-65дБ (А). Ове фирме (тржни центри и већа складишта – изнад 5.000м², прехранбена индустрија, текстилна индустрија, итд.), морају бити лоциране на безбедном одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању не угрожава здравље и безбедност становништва и не изазива непријатност суседству.

Категорија Г – фирме које могу имати велики утицај на животну средину градског нивоа, присутне веће количине опасних материја, мање количине врло токсичних материја, ризик од хемијског удеса – велики са великим ризиком по здравље људи и околину, ниво буке 65-70дБ (А). Овде нападају метало-прерађивачка индустрија, појединачни погони хемијске индустрије, веће кланице, прехранбена индустрија, итд., које према нивоу еколошког оптерећења морају бити лоциране на великом одстојању од стамбеног насеља

тако да њихова функција не изазива опасност и непријатност суседству. Критеријуме за лоцирање оваквих фирми и постројења и сагласност издају надлежна министарства у складу са Законом о заштити животне средине и законодавством ЕУ. За ове фирме предвиђа се и додатна обавеза формирања заштитног шумског појаса унутар граница привредног комплекса.

Категорија Д – фирме које могу имати веома велики утицај на животну средину регионалног нивоа, присутне велике количине опасних и врло токсичних материја, ризик од хемијског удеса веома велики са могућношћу и прекограничних утицаја на животну средину и здравље људи, ниво буке изнад 70дБ (А). Ове фирме према нивоу еколошког оптерећења морају бити лоциране на великом одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању у редовном режиму рада не угрожава здравље и безбедност становника и не изазива непријатност суседству. У питању су веће индустрије базе хемије, рафинерије нафте и петрохемија, веће индустрије лекова, енергетика, аеродроми и друге.

Табела: Минимални услови за лоцирање привредних делатности

КАТЕГОРИЈА ПРЕДУЗЕЋА*	А	Б	В	Г	Д
Могућност емисије штетних материја у ваздух	нема	-токсичне материје -запаљиве материје Класа 1	-токсичне материје -запаљиве материје Класа 2	-врло токс. Материје -запаљиве материје Класа 3	-врло токсичне материје Класа 4
Ризик од хемијског удеса	нема	мали	средњи	велики	веома велики
Бука –dB(A)	<50	<55	<60	<65	>65
Површина комплекса (ha)	-	<3	3-80	80-300	>300
ЗАШТИТНО ОДСТОЈАЊЕ (m)	<50	50-100	100-500	500-1000	>1500
Потребна урбанистичка документација за заштиту животне средине**	-	ПУ	ПУ ПО	ПУПО СПУ	ПУПО СПУ

*Када је присутно више ризика, категорија предузећа се одређује према највећем ризику

**ПУ=процена утицаја пројеката (објекта) на животну средину. ПО=процена опасности од хемијског удеса, СПУ=стратешка процена утицаја комплекса на животну средину

Наведена заштитна одстојања су минимална, (дефинисана према Guidance SFK/TAA-GS-1 CL.SEVESO II Directive).

На основу урађених процена ризика од хемијског удеса, а према ризику које носе, одређене делатности ће се утврђивати накнадно, према директиви SEVESO II, морају се поштовати и не ослобађају привредна предузећа од обавезе последног спровођења свих законом предвиђених техничко– технолошких мера по стандардима ЕУ. Уколико се утврди да се у оквиру редовних технолошких поступака одређених делатности није могуће управљати ризицима по животну средину или су они велики, такве делатности се морају трансформисати у еколошки прихватљиве или иселити на другу локацију која обезбеђује заштитну зону.

SEVESO II Директива захтева процену ризика од хемијских акцидената већих размера, планирање мера за смањење вероватноће и интензитета могућег опасног догађаја на постројењу, мера за смањење последица могућег удеса у кругу постројења и нарочито изван тог круга, и даје препоруке за потребна одстојања од повредивих објекта. SEVESO II Директива је у нашем законодавству утемељена Законом о изменама и допунама Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, број 36/09). Законом о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине (IPPS закон) дефинисана је интегрисана дозвола. Интегрисана дозвола се издаје за рад нових постројења, као и рад и битне измене постојећих постројења, које су у обавези да прибаве интегрисану дозволу до 2015. године.

Чланом 12. Директиве обавезују се надлежни органи да контролишу:

- избор локације нових постројења,
- модификације постојећих постројења,

У циљу унапређења свеукупног стања животне средине, постојећи објекти и производни погони морају спровести све неопходне урбанистичке, техничко-технолошке, санационе, организационе мере заштите у складу са захтевима Закона о заштити животне средине и другим законима и прописима који уређују дату област а у складу са законодавством ЕУ.

Постојеће фирме које не могу да задовоље потребне критеријуме са аспекта заштите животне средине, безбедности и здравља људи, морају се дислоцирати на одговарајуће безбедне локације.

Приликом формирања нових привредних објекта и зона утврђују се урбанистичка правила и услови заштите животне средине за одређене еколошке категорије предузећа која се заснивају на минималним планским површинама круга предузећа и обавезним заштитним растојањима између потенцијалних извора опасности у кругу и стамбених насеља, као што је приказано у табели – Услови за лоцирање привредних делатности.

– планирање изградње нових повредивих објекта у близини постојећих опасних постројења, као што су саобраћајни чворови, објекти јавне намене, велики тржни центри, стамбене зоне и друго.

Дугорочно посматрано, спровођење наведених услова ће обезбедити одговарајућа безбедна (сигурносна) одстојања између опасних постројења и стамбених зона, зграда и простора јавне намене, рекреационих и других осетљивих зона. Ови услови подразумевају да се просторне импликације већих акцидената морају узети у обзир приликом планирања намена земљишта. То је у ствари прва и најважнија мера заштите од последица акцидената већих размера.

Критеријуми заштите од утицаја пољопривреде

Утврђује се заштитно одстојање између стамбених објекта и ораница, односно плантажних воћњака који се интензивно третирају вештачким ђубривом и пестицидима од најмање 800 m. У заштитном појасу између границе пољопривредних парцела и обале водотока 10 m није дозвољено коришћење пестицида и вештачких ђубрива.

Утврђују се минимална заштитна одстојања између границе комплекса сточних фарми и објекта у суседству, и то: од стамбених зграда 200 m, од магистралних путева 200 m, од речних токова 200 m и од изворишта водоснабдевања 800 m. Наведена одстојања могу бити и већа ако то покаже анализа утицаја на животну средину за фарме са преко 500 условних грла.

За избор локације сточних пијаца ради се процена утицаја на животну средину у оквиру које се процењују могући утицаји и мере заштите којима се утврђују:

- минимална растојања микролокације објекта од осетљивих функција као што су насеље, болница, школа и др.;
- ветеринарско-санитарни услови, технички и други услови заштите животне средине; и
- услови режима саобраћаја у околини објекта и у самом објекту.

Гробље кућних љубимаца

Током изградње и експлоатације гробља кућних љубимаца неопходно је:

- планирани објекат пројектовати, изградити и користити у складу са Законом о ветеринарству („Службени гласник РС”, број 30/10), Правилником о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла, ветеринарско-санитарним условима за изградњу објекта за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице („Службени гласник РС”, број 31/2011) и другим важећим законским и техничким нормативима и стандардима прописаним за ту врсту и намену објекта;
- дубину сахрањивања одредити на основу резултата хидрогеолошких истраживања;
- обавеза је инвеститора да се пре подношења захтева за издавање грађевинске дозволе за изградњу објекта који подлежу процени утицаја на животну средину обрати надлежном органу за заштиту животне средине ради одлучивања о потреби израде студије о процени утицаја објекта на животну средину, у складу са одредбама Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09). Студијом о процени утицаја ће се детаљније дефинисати мере које ће се предузети за уређење простора, техничко-технолошке, санитарно-хигијенске, биолошке, организационе, правне, економске и друге.

Критеријуми заштите у зонама саобраћаја

У оквиру регулационих планова или урбанистичких пројеката потребно је израдити претходну анализу утицаја на животну средину за сваку нову или реконструисану деоницу ауто-путева, магистралних путева и сабирних улица првог реда.

Наведена правила и заштитне зоне утврђују се као услови планирања других намена земљишта уз појасеве саобраћајнице. За ауто-путеве и магистралне саобраћајнице и обилазнице у рубним подручјима града утврђују се три зоне заштите:

1. зона – појас непосредне заштите од веома великог еколошког оптерећења ширине по 20 m са обе стране пута, због емисија у ваздух, повећане буке и загађивања земљишта. У заштитном појасу дозвољено је формирати заштитно зеленило, а није дозвољена изградња стамбених, пословних и помоћних објеката;

2. зона – ужи појас заштите од великог еколошког оптерећења ширине по 50 m са обе стране пута, због повећане буке и загађивања земљишта. Није дозвољена изградња стамбених, пословних и помоћних објеката. Постојећи легално изграђени објекти морају бити заштићени одговарајућом акустичком заштитом. Дозвољена је изградња објеката у функцији пута (бензинске станице, сервис, складишта и сл.); и

3. зона – појас малог еколошког оптерећења ширине по 300 m са обе стране пута, због повећане буке. Изградња стамбених, пословних и привредних објеката дозвољена под условом да се обезбеде мере заштите од буке.

Утврђује се заштитно одстојање између магистралних железничких пруга и становања од 25 m, уз обавезно спровођење мера акустичне заштите на угроженим објектима. Појас може бити и ужи ако се заштитним мерама у угроженим објектима ниво буке и вибрација доведе на нижи ниво од дозвољеног. Уколико се не предузимају мере заштите, појас заштите од железнице мора да буде 125 m од спољне ивице колосека.

2.5.2. Заштита природних добара и природних вредности

Концепција заштите природних добара и предела ће се базирати на:

- очувању и заштити постојећих шума и планирање нових подручја за шумљавање;
- очувању влажних станишта (бара, ритова,...) као простора значајних за очување биодиверзитета;
- очувању зелених површина и појединачних стабала у градском језгру и другим насељима и успостављање јединственог просторно-функционалног система са шумама изван изграђеног подручја;
- успостављању локалне еколошке мреже Сурчина;
- подизању зелених површина унутар насеља, укључујући паркове, скверове, баште, дрвореде и др.;
- просторним планом утврђује се обавеза да субјекти развоја и релевантни фактори локалне самоуправе у процедурама детаљног планирања/пројектовања, уређења простора и коришћења природних богатстава, ангажовањем референтних институција идентификују површине, објекте и појаве од посебног значаја у погледу вредности биодиверзитета, геодиверзитета и предела, и то за:
  - места, односно делове шумских и ливадско-пашњачких површина са ретким, ендемичним, лековитим, јестивим и другим значајним дрвенастим и зељастим биљкама;
  - делове станишта ретких животињских врста, посебно водених и мочварних биотопа (места гнезђења, исхране и одмора птица, боравка слепих мишева, фауне водоземаца и гмизаваца и др);
  - значајна геолошка места (палеонтолошки, стратиграфски, петролошки, структурни објекти геонаслеђа), геоморфолошки и хидролошки феномени (видиковци, меандарски делови активних и напуштених речних корита, извори, природни водотоци и баре);
  - репрезентативна, стара, ретка и у културно-историјском погледу значајна стабла дрвећа;
  - природне амбијенте висококвалитетних естетско-сценских обележја.

Мере заштите

Ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на природно добро које је геолошко-палеонтолошког и минералношко-петрографског порекла за које се претпоставља да има својства природног споменика, извођач радова је дужан да о томе обавести надлежни завод за заштиту природе и да предузме мере да се до доласка овлашћеног лица, природно добро не оштети и да се чува на месту и положењу у коме је нађено.

Неопходно је очувати величину и компактност елементарне природе (шуме, шибљаци, барски екосистеми, влажна станишта, водотокови и др.), који имају значајну улогу у заштити природе и биодиверзитета, неопходну за опстанак станишта и врста које га насељавају, а који се, након валоризације предметног подручја (Картирање и вредновање биотопа, Студија предела, Посебне основе газдовања шумама) дефинишу као природне вредности. Не треба дозволити изградњу у, или непосредно уз, одређено станиште

које представља природну вредност, што би проузроковало фрагментацију простора и угрозило његову рубну зону. Такође, потребно је уређењем простора обезбедити континуитет и повезаност вредних станишта, очувањем отворених простора (изузимањем од изградње), чиме би се обезбедила и њихова функционалност.

2.5.3. Заштита културних добара

Концепција заштите, унапређења и коришћења културних добара подразумева:

– Континуиран рад службе заштите споменика културе (по свим законски дефинисаним активностима и обавезама) представља основ заштите, унапређења и коришћења културних добара.

– Примену и поштовање свих конвенција, препорука и повеља о заштити културног и природног наслеђа.

– Савремени приступ наслеђу промовише нове потребе и третман културног наслеђа, односно потребу да се наслеђе третира као производ: његово стварање, маркетинг, посебну намену, са једне стране и бенефит који носи кроз економску добит, политичку и стручну промоцију са друге стране. Тиме је могуће остварити принцип „самоодрживости”. Ово све подразумева и нови приступ, валоризацију и нову филозофију управљања наслеђем, што представља почетак планирања наслеђа. Савремено очување наслеђа заснива се на мудрој управљању потенцијалима наслеђа и непрекидној сарадњи свих учесника на остваривању компромиса између доктрине очувања и неизбежних промена.

– Истраживање и вредновање вредних објеката и комплекса индустријског наслеђа, који представљају сведочанство технолошког, привредног, друштвеног и архитектонског развоја града. Будуће активности треба усмерити ка обезбеђивању њихове трајне заштите кроз изналажење адекватне намене, оживљавање и и рехабилитацију појединачних објеката и комплекса, као и интегрисање и прилагођавање ове врсте културног наслеђа у савремени живот и потребе заједнице.

– Ефикасан начин заштите културних добара подразумева увођење субвенција и пореских олакшица за кориснике културног добра при изради техничке документације и грађевинских радова на одржавању и санирању оштећења уз поштовање прописаних мера техничке заштите и примена конзерваторских метода.

– Учешће и сарадњу службе заштите: у оквиру тематских радионица кроз које се промовише културно наслеђе, (разни пројекти, програми, манифестације иницијативе), кроз

ангажовање стручних кадрова или коришћење постојеће расположиве документације.

– Промовисање и унапређење културног наслеђа у оквиру туристичке понуде као фактора одрживог развоја као и поштовање и примена прописаних препорука у тој области. Имајући у виду да туризам помаже развоју свести о вредностима културног наслеђа и идентитета народа, као и чињеници да је културно наслеђе само по себи јединствено и ненадокнадиво богатство и да његово очување представља део процеса одрживог развоја, изузетно је важно његово примерено презентовање. Културно наслеђе поседује суштинску вредност која је већа од његове туристичке вредности. Културни туризам је само један од видова употребе наслеђа, те значај очувања културних добара, представља безуслован приоритет како би у својој аутентичности могло бити пренесено будућим генерацијама. Зато је неопходно утврдити општи оквир регулисања осетљивог односа између туризма и културног наслеђа, чиме би се осигурале специфичне особине културних добара, и обезбедила њихова приступачност и употреба. Нека културна добра су већ део туристичке понуде, нека се природом ствари намећу и потребно их је активније уврстити у туристичку понуду, док је нека културна добра потребно у потпуности разоткрити и активирати (објекти народног градитељства).

– Кандидатура Београд за престоницу културе 2020. године, подразумева и јасну стратешку политику усмерену ка презентовању културног наслеђа укупног административног подручја града. У том смислу културно наслеђе као значајан потенцијал у културној и туристичкој понуди Београда представља један од генератора тог подухвата. Све будуће активности на овом пољу, из домена заштите и очувања културне баштине биле би усмерене на одређивање приоритета, израду програма, планова, пројекта и студија на ревитализацији културног наслеђа. Општина Сурчин у том смислу поседује значајан потенцијал у смислу формирања локалне културне стазе (траса која повезује практично све сакралне грађевине региона и то цркве из XIX и XX века на укупном подручју Београда) и „Римске културне стазе” (дуж реке Саве на потезу Сирмиум–Сингидунум) и презентације „културног пејзажа” – подручја манастира Фенек, Бојчинске шуме и других посебно валоризованих природних вредности.

Утврђена културна добра заступљена су у виду два културна добра од великог значаја (споменик културе Манастир Фенек и знаменито место Бојчинска шума), као и 10 културних добара (осам у врсти споменика културе и два у врсти археолошких налазишта).

Табела : Утврђена културна добра

Назив КД	Врста КД	Локација	Акт о заштити
Културна добра од великог значаја			
Манастир Фенек	Споменик културе	Јаково	Одлука, „Сл. гласник СРС” бр.14/79
Бојчинска шума	Знаменито место	Прогар	Одлука, „Сл. гласник СРС” бр.14/79
Културна добра			
Црква Св. Арханђела Гаврила	Споменик културе	Прогар, Бољевачка 4	Решење Завода бр.448/3 од 26.5.1972.
Црква Св. Николе		Добановци, Земунска 1	Решење Завода бр.672/3 од 30.7.1968.
Црква Св. Петке		Сурчин, ул. 11. октобра	Одлука, „Сл. лист града Београда” бр.23/84
Црква Св. Саве		Бечмен	Одлука, „Сл. гласник РС” бр.5/00
Црква Св. Вазнесења		Јаково	Решење Завода бр.465/2 од 16.7.1968.
Стара породична кућа Аћимовића		Прогар	Решење Завода бр.564/4 од 18.8.1975.
Црква Св. Параскеве		Бољевци	Одлука, „Сл. гласник РС” бр.108/05
Црква Св. Јована Претече		Петровчић, ул. Душана Вукасовића	Одлука, „Сл. гласник РС” бр.108/05
Прогарски виногради	Археолошко налазиште	Прогар	Одлука, „Сл. лист града Београда” бр.16/87
Забран Петровчић		Добановци	Одлука, „Сл. лист града Београда” бр.16/87

Поред утврђених културних добара, на подручју општине се налазе и 39 добра која уживају статус претходне заштите, у виду објеката градске архитектуре, народног градитељства и археолошких налазишта.

Добра под претходном заштитом

Назив	Врста	Локација
Златни крст – камен међаш Манастира Фенек (1747. године)	Објекат народног градитељства	Јаково, (налази се крај пута Јаково–Бољевци)
Стара „Котобања” породице Ковачевић (прва половина 19. века)		Сурчин, ул. Обилићев венац бр.18
Стара „Котобања” породице Вукасовић (1906. године)		Петровчић, ул. Душана Вукасовића бр.17
Аеродром Београд (1962. године)	Објекат градске архитектуре	Сурчин и Добановци
Зграда Музеја ваздухопловства		Сурчин
Врбас	Археолошко налазиште	Сурчин
Доње поље–Бршљан		Сурчин
Циглана		Сурчин
Калуђерске ливаде		Сурчин
Тврдењава		Добановци
Циглана		Добановци
Брег		Добановци
Доње Сакуле		Петровчић
Шодол		Петровчић
Мачкаловица		Бечмен
Кормадин		Јаково
Силоси		Јаково
Манастирски прђавор		Јаково
Манастирске њиве		Јаково
Пејин брег		Јаково
Кумша		Јаково
Водоплавица		Јаково
Економија Сава		Јаково
Економија		Бољевци
Селиште		Бољевци
Зидине		Бољевци
Обала Саве код Маћеракове рампе	Бољевци	
Словенска плажа–Пиштина колеба	Бољевци	
Мали Грмовац	Бољевци	
Радосављевића виногради	Бољевци	
Ул. Маршала Тита (непарна страна)	Бољевци	
Село	Бољевци	
Лепишева плажа	Бољевци	
Код преког пута	Бољевци	
Збег	Бољевци	
Хумка	Прогар	
Ора	Прогар	
Равница–Миркановци	Прогар	
Шанчине	Прогар	

Мере заштите

Завод за заштиту споменика културе града Београда определио је следеће опште мере и услове заштите и коришћења непокретних културних добара по врстама и амбијенталном значају:

Заштита споменика културе

– Очување аутентичног, изворног изгледа, хоризонталне и вертикалне регулације као и декоративних елемената архитектуре и ентеријера. Очување конструктивно статичких елемената, габарита и оригиналних материјала.

– Забрана градње и планирања објеката трајног или привременог карактера који својом наменом, габаритом, волуменом и обликом могу угрозити споменик културе, његову заштићену околину и нарушити аутентичност амбијента.

– За све објекте који су под претходном заштитом, важе мере заштите као и за културна добра.

– На парцели културног добра дозвољени су радови на очувању, обнављању, уређењу и унапређењу природних вредности простора око непокретног културног добра, као и његове заштићене околине.

– У близини непокретног културног добра и у његовој заштићеној околини не дозвољава се: изградња

индустријских и других привредних постројења који га својим присуством и штетним утицајем могу угрозити и деградирати; планирање великих и фреквентних саобраћајних система (далеководи високог напона, акумулације, гасоводи); планирање локације депоније смећа и отпадних материјала.

– Примена свих конзерваторских метода (санација, ревитализација, реконструкција и рестаурација) у циљу санирања постојећег стања и свих врста оштећења на објектима и споменицима под посебним условима службе заштите.

– Очување аутентичности амбијента простора у коме је манастир Фенек настао са свим природним карактеристикама и специфичностима.

– У циљу заштите Манастира Фенек, културног добра од великог значаја, Завод за заштиту споменика културе града Београда покренуо је поступак дефинисања простора његове заштићене околине (графички приказ подручја, Документација плана: Услови чувања одржавања и коришћења културних добара и добара која уживају претходну заштиту и мере њихове заштите за потребе израде просторног плана за део градске општине Сурчин, арх. бр. П5072/10. од 17. јуна 2011).

– У циљу очувања амбијенталних вредности манастирског комплекса, као и визура са приступног пута, а посебно

са места главног уласка у заштићену околину, забрањена је промена конфигурације терена, или било која друга интервенција у простору, у појасу ширине по 85 метара обострано од осовине приступног пута манастиру.

- Забрана изградње магистралних инфраструктурних објеката и система, на начин који би битно угрозио споменике културе као и манастирски комплекс и садашње функције које се у њему одвијају. Инфраструктурна опремљеност у зонама које су под заштитом може се планирати само под посебним условима службе заштите.

- Забрана свих сталних и повремених активности које битно нарушавају природно окружење манастира и онемогућавају несметано одвијање његових основних активности.

- Очување значајних визура и доминанти ка заштићеним објектима.

- Активирање заштићених подручја као туристичких потенцијала може се вршити само у складу са планском документацијом и посебним условима заштите.

Заштита знаменитог места – Бојчинска шума

- Очување и унапређење шумског комплекса, његових природних, споменичких, пејзажних и амбијенталних вредности.

- Очување и унапређење предела, његове визуелне и естетске вредности

- Очување постојеће намене простора и значајних визура споменичког комплекса

- Очување елемената меморијалног карактера у оквиру споменичког комплекса простора, као места сећања на којима су се одиграли значајни историјски догађаји.

Заштита археолошких локалитета

- У границама заштићених археолошких локалитета забрањено је извођење било каквих радова који би девастирали археолошки културни слој.

- Археолошка налазишта назначена као културна добра имају најстрожији режим заштите, што значи да се било какви радови на њима и у њиховој околини не могу изводити без посебних услова издатих од Стране Завода за заштиту споменика културе града Београда

- На археолошким локалитетима који имају статус добара под претходном заштитом, у случају да се на површинама које они захватају буде планирала нова изградња или инфраструктурна мрежа (саобраћај, водовод, канализација, електрификација, телекомуникације, гасовод, мелиорација и др.) обавеза инвестира таквих радова је да обезбеди сондажна и заштитна археолошка истарживања на локалитету. Ова истарживања обављала би се порема посебним програмима, који би били урађени у Заводу за заштиту споменика културе града Београда, приликом спровођења плана и израде урбанистичких услова.

Јавни споменици и спомен-обележја и гробља

- Очување јавних споменика и спомен обележја, као и карактер јавних простора у оквиру кога су лоцирани. Партерно уређење јавног простора као непосредне околине споменика.

- Сеоска гробља (када су изван функције сахрањивања) чувају се као меморијалне парковски уређене површине са презентацијом највреднијих гробних обележја.

Центри села

- Примена интегративне заштите кроз израду урбанистичких и просторних планова са циљем очувања културно-историјских, архитектонских, урбанистичких, амбијенталних и природних вредности простора (центри насеља).

- Заштита и очување постојећих основних одлика структуре насеља или дела насеља са свим елементима који га типолошки одређују и дају карактер амбијенту (по типу ушорена сеоска насеља са кућама постављеним по дубини парцеле и ужим фасадама окренутим улици). Задржавање и очување центра насеља као средишта административног, трговачког и друштвеног живота насеља са наслеђеним објектима јавне намене (цркве, старе општинске зграде, занатске и трговачке радње, јавни споменици). Очување функције и намене садржаја, коришћењем наслеђеног грађевинског фонда и формирањем новог, који ће поштовати традиционалну просторну организацију.

- Очување вредних, јавних зелених површина (паркови, тргови, дрвореди), који се налазе у оквиру вредних амбијенталних простора или се налазе у непосредној близини споменика културе.

2.5.4. Организација и уређење простора од интереса за одбрану земље

Концепција уређење подручја Просторног плана за потребе одбране и заштите од ратних разарања, заснива се на примени следећих планских решења:

- око перспективних комплекса посебне намене планирају се зоне просторне заштите, које представљају простор са посебним режимом коришћења, уређења и изградње.

- заштиту становништва, материјалних и културних добара од ратних дејстава и других несрећа и опасности планирати у складу са дописом МУП – Сектор за ванредне ситуације – Управа за цивилну заштиту бр. 822-234/10, и то у најугроженијим рејонима (ужи центар, важни индустријски објекти, објекти од значаја за одбрану земље и др.) у склоништима основне или допунске заштите, у мање угроженим рејонима у склоништима допунске заштите.

Мере заштите

Као посебне планске мере којима се повећава „отпорност” простора за потребе одбране и заштите издвајају се:

- функционално зонирање урбаних простора (радне зоне, становање, индустрија);

- предузимање свих неопходних мера заштите од индустријских удеса на свим постојећим привредним локалитетима и планирање нових привредних капацитета на локацијама ван зона становања;

- обезбеђивање слободног простора у насељима, заштићеног од пожара и рушевина и повезаног саобраћајницама и водотоковима;

- обезбеђивање алтернативних саобраћајних праваца за евакуацију и спасавање;

- решавање електроснабдевања насеља прстенастим разводима и изградњом мањих система који могу функционисати аутономно у посебним условима;

- обезбеђивање водоснабдевања насеља уз очување алтернативних извора снабдевања водом за пиће (бунари, извори и сл.); и

- предузимање мера за заштиту људи и материјалних добара од елементарних непогода (земљотреси, поплаве и сл.).

Основна мера заштите људи и материјалних добара у случају ратне опасности је изградња заштитних објеката – склоништа. Одлуком општинског штаба цивилне заштите општине Земун бр. 82-15/92 утврђени су рејони угрожености и обавезе у погледу изградње заштитних објеката. Наведеном одлуком је за насеље Сурчин предвиђено да се заштита и склањање становништва врши у заштитним објектима – подрумским просторијама као и рововским заклонима, који се у складу са Уредбом о функционисању цивилне заштите граде у случају непосредне ратне опасности и у рату.

При изградњи објеката у општинском центру и другим насељеним местима, која према процени угрожености могу бити циљ напада, инвеститор је дужан да у складу са просторним и урбанистичким планом обезбеди изградњу склоништа или других заштитних објеката, прилагођавање постојећих и нових комуналних објеката, као и све друге објекте погодне за заштиту и склањање, сходно Закону о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС”, број 111/09).

2.5.5. Заштита од елементарних непогода и пожара

Савремен концепт заштите и управљања полази од чињенице да је на свим нивоима и у свим фазама планирања потребно дефинисати прихватљив ниво ризика од природних непогода, па затим системом превентивних, организационих и других мера и инструмената интервенисати у циљу спречавања њиховог настанка, односно смањивања последица непогода на прихватљив ниво.

Да би се могла извршити правилна процена степена повредивости простора општине Сурчин, односно ограничења за његово коришћење, потребно је приступити изради катастра угрожености простора од природних непогода у функцији просторног планирања. На бази сазнања и истраживања направила би се листа тачака (зона) могућих ризика, вероватноће појављивања, обима последица и на основу тога дефинисање планова заштите и приоритета заштите у планирању простора Републике.

Општина Сурчин није, до сада, имала јединствену јасно дефинисану политику заштите од природних непогода, већ се овај проблем решавао или кроз секторске студије за поједине врсте непогода или као саставни део разних планских докумената. Због тога, неопходно је у наредном периоду донети стратегију интегралне заштите од природних непогода, која би уз одговарајуће планске и друге потребне мере и инструменте, морала бити подржана адекватном законском, просторно-планском, урбанистичком и техничком регулативом, нарочито у вези са политиком коришћења земљишта, изградње објеката и техничке инфраструктуре.

Концепција заштите од природних непогода се заснива на:

- успостављању и јачању система за управљање сеизмичким ризиком;
- доношењу стратегије за смањење ризика од земљотреса;
- изради интегралног информационог система о природним непогодама чији би саставни део био везан за макро и микросеизмичку активност;
- припреми и организовању превентивних мера одбране на основу реалног система мониторинга на најугроженијим локацијама;
- доношењу стратегије за смањење ризика од поплава, ликвефакције и других појава нестабилности;
- успостављање и строго поштовање стандарда, критеријума и норматива за градњу и одржавање свих објеката у циљу заштите поплава, слегања, ликвефакције итд.;
- предузимању адекватних мера санације, мелиорације и др. код протора угрожених високим нивоом подземне воде;
- имплементацији савременог система, у циљу обезбеђења оптималне координације и синхронизације свих активности на спречавању поплава, или ублажавању њихових последица. Успостављање система телекомуникација који омогућава максимално брзу реакцију свих служби у случају опасности од поплава;
- реконструкцији осетљивих делова насипа и обалотврда на водотоцима;
- изради интегралног информационог система о природним непогодама;
- дефинисању безбедне површине на слободним просторима које би евентуално представљали зоне евакуације и склањања становника.

Мере заштите од пожара

Објекти морају бити реализовани према одговарајућим техничким противпожарним прописима, стандардима и нормативима:

- Објекти морају бити реализовани у складу са Законом о заштити од пожара („Службени гласник РС”, број 111/2009).
- Објекти морају имати одговарајућу хидрантску мрежу, која се по протоку и притиску воде у мрежи планира и пројектује према Правилнику о техничким нормативима за спољну и унутрашњу хидрантску мрежу за гашење пожара („Службени лист СФРЈ”, број 30/91).
- Објектима мора бити обезбеђен приступни пут за ватрогасна возила, сходно Правилнику о техничким нормативима за приступне путеве... („Службени лист СРЈ”, број 8/95).
- Објекти морају бити реализовани и у складу са Одлукама о условима и техничким нормативима за пројектовање стамбених зграда и станова („Службени лист града Београда” број 32/4/83), Правилником о техничким нормативима за електричне инсталације ниског напона („Службени лист СФРЈ”, бр. 53, 54/88 и 28/95) и Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења („Службени лист СРЈ”, број 11/96).
- Уколико објекти спадају у категорију високих објеката применити одредбе Правилника о техничким нормативима за заштиту високих објеката од пожара („Службени лист СФРЈ”, број 7/84 и „Службени гласник РС”, број 86/2011).
- Изградњу гасовода и мерно регулационе станице реализовани у складу са Одлуком о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода („Службени лист града Београда”, број 14/77) и Правилником о техничким нормативима за пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак до 4 бара („Службени лист СРЈ”, број 20/92) уз претходно прибављање одобрења локације магистралног, градског и дистрибутивног гасовода, ГМРС и МРС од стране Управе за заштиту и спасавање, сходно чл. 28 и 29 Закона о експлозивним материјама, запањивим течностима и гасовима („Службени гласник СРС”, бр. 44/77, 45/84 и 18/98).
- Реализовати објекте у складу са Правилником о техничким нормативима за пројектовање, грађење, погон и одржавање гасних котларница („Службени лист СФРЈ”, број 10/90), уз претходно прибављање одобрења локације прикључног гасовода и кућно мерно регулационих сетова од стране Управе за заштиту и спасавање, сходно чл. 28 и 29 Закона о експлозивним материјама, запањивим течностима и гасовима („Службени гласник СРС”, бр. 44/77, 45/84 и 18/98) и Правилником о техничким нормативима за унутрашње гасне инсталације („Службени лист СРЈ”, бр. 20/92 и 33/92).
- Објекти морају бити реализован у складу са Правилником о техничким нормативима за лифтове на електрични погон за вертикални превоз лица и терета („Службени лист СФРЈ”, бр. 16/86 и 28/89), Правилником о техничким нормативима за вентилацију и климатизацију („Службени лист СФРЈ”, број 87/93), Правилником о техничким нормативима за системе за одвођење дима и топлоте насталих у пожару („Службени лист СФРЈ”, број 45/85), Правилником о техничким нормативима та пројектовање и извођење завршних радова у грађевинарству („Службени лист СФРЈ”, број 21/90).
- Реализовати објекте у складу са техничким препорукама ЈУС ТП 21.
- Применити одредбе Правилника о техничким нормативима за заштиту складишта од пожара и експлозије („Службени лист СФРЈ”, број 24/87).

– Електроенергетски објекти и постројења морају бити реализоване у складу са Правилником о техничким нормативима за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара („Службени лист СФРЈ”, број 87/93), Правилником о техничким нормативима за заштиту нисконапонских мрежа и припадајућих трафостаница („Службени лист СФРЈ”, број 13/78) и Правилнику о изменама и допунама техничких норматива за заштиту нисконапонских мрежа и припадајућих трафостаница („Службени лист СРЈ”, број 37/95).

– Реализовати изградњу трафостаница и полагање кабловског вода у складу са Правилником о техничким нормативима за погон и одржавање електроенергетских постројења и водова („Службени лист СРЈ”, број 41/93).

– Реализовати изградњу трафостаница и полагање кабловског вода у складу са Правилником о техничким нормативима за електроенергетска постројења називног напона изнад 1000 V („Службени лист СФРЈ”, број 4/74).

– Реализовати изградњу трафостаница и полагање кабловског вода у складу са Правилником о техничким нормативима за уземљења електроенергетских постројења називног напона изнад 1000 V („Службени лист СРЈ”, број 61/95).

– Реализовати изградњу објеката у складу са Правилником о техничким нормативима за стабилну инсталацију за дојаву пожара („Службени лист СФРЈ”, број 87/93).

– Уколико се предвиђа уградња стабилне инсталације за гашење пожара исту предвидети у складу са одговарајућим страним прописима (НФПА, ВдС, ...).

– Уколико се предвиђа фазна изградња објеката обезбедити да свака фаза представља техно-економску целину.

– Предвидети поделу објеката у пожарне сегменте и секторе, поједине просторије посебно пожарно издвојити (технички блок, вентилационе коморе, електроенергетски блок, посебне специфичне просторије, просторије са стабилним инсталацијама за гашење пожара, магацине, администрацију и сл.)

– Станице за снабдевање горивом моторних возила предвидети у складу са Правилником о изградњи станица за снабдевање горивом моторних возила и о уследиштењу и претакању горива („Службени лист СФРЈ”, број 27/71), Правилником о изградњи постројења за запаљиве течности и о ускладиштењу и претакању запаљивих течности („Службени лист СФРЈ”, бр. 20/71, 23/71) и Правилником о изградњи постројења за течнинафтни гас и о ускладиштењу и претакању течног нафтног гаса („Службени лист СФРЈ”, број 27/71).

– Гараже реализовати у складу са Правилником о техничким захтевима за заштиту гаража за путничке аутомобиле од пожара и експлозија („Службени лист СЦЈ”, број 31/05).

2.6. Намена земљишта

Укупна површина подручја Просторног плана од 20.656 ха, има следећу структуру:

- грађевинско земљиште 7.445,9 ха;
- пољопривредно земљиште 8.285,1 ха;
- шумско земљиште 4.055,0 ха; и
- водно земљиште 870,0 ха.

Табела: *Планирано коришћење земљишта*

	Постојеће стање		Стање према Просторном плану из 2008. год.		Планирано стање	
	П (ха)	%	П (ха)	%	П (ха)	%
Грађевинско	2127,9	10,3	6770,4	32,8	7445,9	36,0
Пољопривредно	15396,3	74,6	8653	41,9	8285,1	40,2
Шумско	2261,8	10,9	3952,7	19,1	4055,0	19,6
Водно	870,0	4,2	1279,2	6,2	870,0	4,2
Укупно	20656	100	20656	100	20656	100

Промене у билансу структуре коришћења земљишта су планским решењима усмерене ка оптимизацији намене простора и природних услова, уз нужно заузимање земљишта за потребе реализације ширења привредних и стамбених зона, изградњу инфраструктуре, туристичке инфраструктуре и задовољење дугорочних економских потреба локалне заједнице.

3. ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

3.1. Правила уређења

3.1.1. Правила уређења и изградње мрежа и објеката инфраструктуре

3.1.1.1. Саобраћај и саобраћајне површине

Сви путеви утврђени планом су јавни путеви и морају се пројектовати у складу са Законом о јавним путевима („Службени гласник РС”, бр. 101/2005 и 123/2007), Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута („Службени гласник РС”, број 50/2011) и осталим важећим техничким стандардима и нормативима (попречни профил пута, ситуациони и вертикални елементи трасе, елементи за одводњавање, саобраћајна опрема, сигнализација).

Процедуре израде техничко-инвестиционе документације, као и само грађење саобраћајне инфраструктуре, спроводити у свему према важећој законској регулативи.

Процедуре и акције на пројектовању и грађењу саобраћајне инфраструктуре, инсталација техничке инфраструктуре и регулација водотокова, обједињавати.

За све радове на изградњи и реконструкцији саобраћајне инфраструктуре на подручју Плана потребно је прибавити услове надлежних институција (посебно услове заштите природе, културних добара и животне средине).

Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре вршиће се у складу са следећим правилима:

– на постојећим путевима примарне путне мреже, тамо где је то потребно, неопходно је извршити ревитализацију и модернизацију техничко-експлоатационих карактеристика;

– деонице планиране за реконструкцију у смислу побољшања протока и повећања капацитета саобраћајница, предвидети у складу са Законом о јавним путевима (шири коловоз, тротоар, раскрснице за потребе насеља, простори за паркирање, јавна расвета, светлосна и друга сигнализација, бицикличке стазе, пешачке стазе и сл.);

– код изградње и реконструкције државних путева I реда и по могућству државних путева II реда укрштаје са железничком пругом планирати денivelисано, а у складу са чланом 32. Закона о јавним путевима, а укрштаје осталих јавних путева са железничком пругом у нивоу у складу са чланом 33. Закона о јавним путевима („Службени гласник РС”, бр. 101/2005 и 123/2007);

– на државним путевима ограничити прикључке са левим скретањима (само типа улив-излив);

– планирати приоритет формирања раскрсница са пуним програмом веза на саобраћајно-безбедном растојању, које омогућавају повезивање корисника унутар насеља преко насељске мреже саобраћајница, а не директно на државне путеве;

– саобраћајни прикључци морају бити управно на државни пут

– на местима укрштаја (прикључци, раскрснице) неопходно је обезбедити потребне линије прегледности, у складу са Законом о јавним путевима (члан 33);

– поред јавних путева, у насељима или ван насеља не могу се градити објекти, постављати постројења, уређаји и инсталације у делу пута који се зове заштитни појас, а према важећем Закону о јавним путевима. Ширина заштитног појаса са сваке стране јавног пута износи: за државне путеве I реда – ауто-путеве 40 m; остале државне путеве I реда 20 m; државне путеве II реда 10 m; општинске путеве 5 m.

– у заштитном појасу јавних путева могу да се граде, односно постављају, водовод, канализација, топловод, железничка пруга и други сличан објекат, као и телекомуникациони и електро водови, инсталације, постројења и сл. према саобраћајно-техничким условима и сагласности управљача јавног пута;

– у појасу контролисаних изградње, за све јавне путеве, који представља површину са спољне стране од границе заштитног појаса који је исте ширине као и заштитни појас, забрањено је отварање рудника, каменолома и депонија отпада и смећа, изградња грађевинских и других објеката, као и постављање постројења, уређаја и инсталација осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, као и постројења, уређаја и инсталација који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу;

– изградњом дела пута или путног објекта не сме се нарушити континуитет трасе тог пута и саобраћаја на њему;

– повезивање постојећих и планираних садржаја са објектима из надлежности управљача пута планирати у складу са важећим Законом о јавним путевима, уз тенденцију смањења броја прикључака;

– пешачки, бициклички, стационарни саобраћај, као и јавни градски превоз ускладити и организовати тако да се безбедно и неометано одвија саобраћај на државним путевима;

– изградња бицикличких стаза дуж државних путева мора се водити независно од моторног саобраћаја, а у складу са Законом о јавним путевима и уз сагласност ЈП „Путева Србије”;

– сачувати коридоре за реконструкцију, односно двострано проширење коловоза државних путева на пројектовану ширину мин. 7,7 m (без издигнутих ивичњака), односно 7,0 m (са издигнутим ивичњацима) и коловоза државног пута другог реда (постојеће и планирана траса) на пројектовану ширину мин. 7,1 m (без издигнутих ивичњака), односно 6,5 m (са издигнутим ивичњацима);

– решити прихватање и одводњавање површинских вода и ускладити са системом одводњавања предметних државних путева;

– аутобуска стајалишта планирати у складу са саобраћајно-безбедносним карактеристикама и просторним потребама, на прописаној удаљености од раскрсница, ван коловоза предметних државних путева, у складу са Законом о јавним путевима и Правилником о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута („Службени гласник РС”, број 50/2011);

– уколико је главни приступ привредној зони (због очекиваног великог протока тешких теретних возила) преко државних путева другог реда или општинских путева, минимална ширина коловоза предметног пута је 7,0 m. Коловозну конструкцију на таквим путевима димензионисати за тешки теретни саобраћај;

– минимална ширина бицикличких стаза за двосмерни саобраћај износи 2,5 m, а за једносмерни 1,25 m;

– државни путеви који пролазе кроз насеље, а који је истовремено и улица у насељу, може се на захтев надлежног

органа Општине, разрадом кроз одговарајућу урбанистичку и техничку документацију, изградити као улица са елементима који одговарају потребама насеља (ширим коловозом, тротоарима и сл.) као и са путним објектима на том путу који одговарају потребама тог насеља;

– приликом реконструкције државног пута, јавно предузеће надлежно за одржавање пута, дужно је да смањи број раскрсница или прикључака општинских или некатегорисаних путева на државни пут, на најмањи могући број, а у циљу повећања капацитета и повећања нивоа безбедности саобраћаја на државном путу;

– у заштитном појасу са директним приступом на државне путеве другог реда, дозвољено је градити станице за снабдевање моторних возила горивом, аутосервисе, објекте за привремени смештај онеспособљених возила, аутобазе за пружање помоћи и информација учесницима у саобраћају, а све то на основу планског документа за наведене типове објеката сагледаних, ако је потребно, и у ширем региону од обухвата предметног плана;

– радови на путевима или у заштитном појасу (прекопавање, поткопавање, бушење, обарање дрвећа, одношење дрвене грађе и другог материјала и сл.), могу да се изводе само уз дозволу јавног предузећа које управља путевима;

– прикључивање прилазног на јавни пут врши се првенствено његовим повезивањем са другим прилазним или некатегорисаним путем који је већ прикључен на јавни пут, а на подручјима на којима ово није могуће прикључивање прилазног пута врши се непосредно на јавни пут и то првенствено на пут нижег реда;

– земљани и шумски путеви који се укрштају или прикључују на државне путеве и општинске путеве, морају се изградити са тврдом подлогом или са истим коловозним застором као и пут на који се прикључује или са њим укршта, у ширини од најмање 5 m и у дужини од најмање 20 m за државни пут другог реда и 10 m за општински пут, рачунајући од ивице коловоза јавног пута;

– трајно и привремено депоновање дрвне грађе није дозвољено на јавним путевима. Локације на којима се организује трајно или привремено депоновање дрвне грађе са јавним путевима морају бити повезане некатегорисаним или шумским путевима, а према правилима из претходног става и утврђене основама газдовања;

– ради заштите путева од спирања и одроњавања, потребно је, ако природа земљишта допушта, обезбедити косине усека, засека и насипа, као и друге косине у путном земљишту тзв. „биоармирањем”, тј. озеленити травом, шибљем и другим аутохтоним растињем које не угрожава прегледност пута;

– ограде, дрвеће и засади поред путева подижу се тако да не ометају прегледност пута и не угрожавају безбедност саобраћаја. Ограде, дрвеће и засади поред путева се морају уклонити уколико се, приликом реконструкције или рехабилитације пута, дође до закључка да негативно утичу на прегледност пута и безбедност саобраћаја;

– на свим јавним путевима потребно је поставити саобраћајну сигнализацију о забрани превоза и испуштања опасних и штетних материја, као и других материја у количинама које могу трајно и у значајном обиму да угрозе природна добра (изворишта воде, флору, фауну и сл.);

– дуж јавних путева потребно је обезбедити инфраструктуру за прикупљање и контролисано одвођење атмосферских вода;

– путеви трајног карактера, који се граде и уређују за потребе пољопривреде и шумске привреде, користиће се и за потребе локалног саобраћаја;

– рекламне табле и панои, ознаке којима се обележавају туристички објекти, натписи којима се обележавају културно-историјски споменици и спомен обележја и други слични објекти, могу да се постављају поред државних путева II реда на удаљености од 7 m од ивице коловоза, односно поред општинских путева на удаљености од 5 m од ивице коловоза. Забрањено је постављање натписа у појасу ширине 60 m поред ауто-путева;

– пратећи путни објекти као што су станице за снабдевање горивом, сервиси за путничка возила и аутобусе и сл. морају да задовољавају хигијенско-техничке захтеве (нео-метан прилаз, противпожарна заштита) и др.;

– уколико је дефинисана регулација саобраћајнице, могуће је станицу за снабдевање горивом (ССГ) реализовати директним спровођењем просторног плана, израдом урбанистичког пројекта, под условом да је намена у окружењу планиране ССГ компатибилна са планираном станицом. Компатибилноћа намене, могућност прикључења и сва друга ограничења потребно је проверити одговарајућом анализом повољности локације за ССГ;

– услови за паралелно вођење инсталација: Инсталације планирати на удаљености минимално 3,00m од крајње тачке попречног профила – ножице насипа трупа пута, или спољне ивице путног канала за одводњавање (изузетно ивице коловоза реконструисаног пута уколико се тиме не ремети режим одводњавања коловоза, искључиво унутар централне зоне насеља), у зони ауто-пута искључиво изван заштитне ограде;

– услови за укрштање предметних инсталација са предметним путем:

– да се укрштање са путем предвиди искључиво механичким подбушивањем испод трупа пута, управно на предметни пут у прописаној заштитној цеви,

– заштитна цев мора бити постављена на целој дужини између крајњих тачака попречног профила пута, увећана за по 3,00 m са сваке стране пута,

– минимална дубина инсталација и заштитних цеви од најниже горње коте коловоза до горње коте заштитне цеви износи 1,35-1,50 m у зависности од конфигурације терена,

– минимална дубина предметних инсталација и заштитних цеви испод путног канала за одводњавање (постојећег или планираног) од коте дна канала до горње коте заштитне цеви износи 1,00-1,20 m и

– укрштаје планираних инсталација удаљити од укрштаја постојећих инсталација на мин. 10,00 m.

Правила за железничку инфраструктуру

– изградња железничке инфраструктуре врши се у складу са законом којим се уређује планирање и изградња објеката;

– на местима укрштања железничке пруге са јавним путевима у истом нивоу морају се обезбедити зоне потребне прегледности у складу са прописима;

– укрштање државног пута I реда са железничком пругом у истом нивоу је забрањено;

– укрштање железничке инфраструктуре са јавним путевима ван простора за који су донети урбанистички планови у начелу се изводи са њиховим свођењем на најнеопходнији број, усмеравањем два или више јавних путева на заједничко место укрштања;

– размак између укрштања железничке инфраструктуре и јавног пута не може да буде мањи од 2.000 m;

– укрштање железничке инфраструктуре са некатегорисаним путевима изводи се усмеравањем тих путева на најближи јавни пут, који се укршта са том железничком пругом. Ако то није могуће, треба међусобно повезати некатегорисане путеве и извести њихово укрштање са железничком инфраструктуром на заједничком месту;

– изградња, реконструкција и модернизација железничке инфраструктуре врши се у складу са законом, стандардима и техничким нормативима чије одобрење издаје министарство надлежни за послове саобраћаја;

– реконструкција постојећих индустријских колосека обављаће се према стању горњег строја на прузи, односно редовном циклусу замене и обнове материјала горњег строја. При реконструкцији поштовати стандарде и техничке прописе. Резервни делови морају да поседују меродавне атесте;

– заштитни појас са обе стране пруге износи 25,0 m од осе последњег колосека. У овом појасу је забрањена било каква градња објеката која немају везе са одвијањем железничког саобраћаја, осим у изузетним случајевима уз одобрење надлежних органа. Дозвољено је постављање каблова, електричних водова ниског напона за осветљење, телеграфских и телефонских ваздушних линија и водова, канализације и сличних цевовода.

Уређење стајалишта ЈПП-а

– максималан подужни нагиб коловоза којим се крећу возила ЈПП-а планирати од 6%

– радијусе скретања возила планирати са минимално 12,0 m

– стајалишни фронт је дужине од 40,0 m, ширине минимум 3,0 m; висина стајалишног платоа од 16 cm

– нагиб рампе на прилазу стајалишном платоу за пешаке и инвалидска лколица износи 5%, изузетно 8,33% за кратка растојања

– планирати квалитетно одводњавање површинских вода са коловоза и тротоара – станичних платоа.

Правила за паркирање возила

У оквиру границе плана потребе за паркирањем се решавају у оквиру припадајућих парцела, осим за комплексе КДУ.

Број потребних паркинг места се одређује на основу намене и врсте делатности, а у складу са датим нормативима:

- становање:
- постојеће: 1 ПМ на 1 стан,
- ново: 1,1 ПМ на 1 стан,
- трговина: 1 ПМ на 50 m² нето продајног простора,
- пословање: 1 ПМ на 80 m² бруто површине,
- угоститељство: 1 ПМ на два стола са четири столице,
- производни погон: 1 ПМ на 100 m² бруто површине (или за 30% запослених),
- складишта: 1 ПМ на 100 m² бруто површине,
- деце установе: 1 ПМ на једну групу (ван комплекса парцеле),
- основне и средње школе: 1 ПМ на један разред (за сваку учионицу),
- здравствене установе: 1 ПМ на једну ординацију или 1 ПМ на три запослена,
- спортски објекти (који примају гледаоце): 1 ПМ на 10 седишта или 1 ПМ за аутобус на 100 седишта,

– станице за снабдевање горивом: за запослене – 1 ПМ на три запослена у најоптерећенијој смени, а за пратеће садржаје према горе наведеним нормативима.

Правила за изградњу логистичких центара

Просторни садржај неопходан за оптимално функционисање РТЦ-а је:

– обезбеђен несметан приступ на примарне путне правце. У ову сврху је потребна изградња око 500 m приступне саобраћајнице стандардног попречног профила који омогућава несметано одвијање саобраћаја првенствено теретних возила у оба смера;

– паркинг простор за најмање 20 теретних камиона у склопу РТЦ-а. Потребна површина око 900 m²;

– паркинг простор за најмање 10 путничких аутомобила за запослено особље у РТЦ-у. Потребна површина око 300 m²;

– сервисне радионице за ситне оправке на возилима садрже минимум два сервисна места са свим потребним садржајима, од којих је једно са каналом. Мин. површина намењена сервисирању и ситним оправкама износи 300 m²;

– локална станица за снабдевање горивом, минимум два тачиона места;

– два складишна простора затвореног типа за пољопривредне производе минималне површине 2.100 m² (70x30 m). Објекти су грађени од чврстог материјала са кровном конструкцијом отпорном на атмосферске падавине. Максимална унутрашња висина складишта је 18 m, што омогућава несметан рад виљушкарима и оставља довољно простора за развод вентилационих система. Обезбедити несметани приступ теретним возилима ради утовара и истовара на минималном међусобном растојању од 7 m;

– складиштени простор отвореног типа за материјале којима не сметају атмосферски услови, минималне површине 2.500 m² са обезбеђеним простором за приступ возилима ради утовара/истовара;

– хладњачу за складиштење појединих врста роба (риба, млеко, воће и сл.). Минимална површина 400 m²;

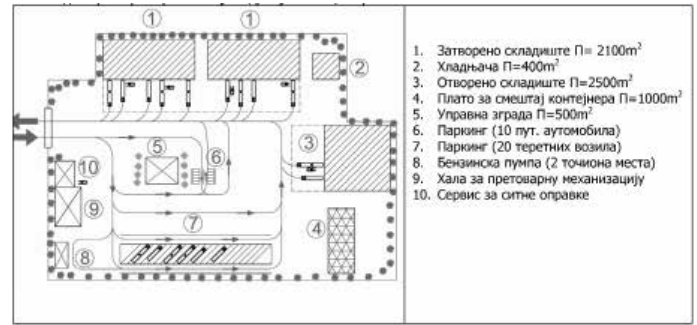
– простор за одлагање контејнера, минималне површине 1.000 m²;

– управна зграда РТЦ-а са просторијама за шпедитерске услуге, инспекцијску контролу роба, банка и сл., са пратећим објектима јавне намене (WC, бифе, телефон и сл.), минималне површине 500 m² у основи, максималне спратности П+2+ПК;

– простор за смештај претоварне механизације, минималне површине 600 m²; и

– манипулативни простор за несметано функционисање унутар РТЦ-а.

Модел просторног размештаја садржаја за РТЦ површине око 15.000 m²

3.1.1.2. Водопривредна и хидротехничка инфраструктура

У циљу заштите постојећих изворишта успоставити одмах зоне непосредне заштите, које подразумевају ограђивање изворишта у циљу спречавања приступа бунарима, водозахватима и пумпним станицама (Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевање, „Службени гласник РС”, број 92/08). Урадити елаборат о зонама санитарне заштите изворишта, према одредбама члана 26. правилника и у складу са налазима такве анализе успоставити и јасно обележити ужу зону заштите свих изворишта. Минимални пречници дистрибутивне водоводне мреже градског система су Ø150 mm. Минимална дубина укопавања цевовода водоводне мреже је 1.00 m, вертикално укрштање водоводне мреже са осталом инфраструктуром је 0.50 m. Трасе планираних цевовода морају бити у јавној површини, у регулацији саобраћајнице. Дуж магистралног цевовода којим се спајају сада изоловани водоводни системи успоставити непосредну зону заштите коридора, по 2.50 m од осовине. Хидрантску мрежу за гашење пожара у индустријској зони реализовати у складу са Правилником о техничким нормативима за хидрантске мреже, („Службени лист СФРЈ”, број 30/91). Канализацију реализовати по сепарационом систему, раздвајајући колекторе за отпадне воде од колектора за атмосферске воде. Минимална димензија цевовода за фекалне воде је 250 mm, а за кишне воде је 300 mm. Дубина укопавања цевовода канализације је 2.00-6.00 m. Забрањује се увођење вода из олука зграда и одводњаваних површина у колекторе за отпадне воде, као и отпадних вода у колекторе кишне канализације. У канализацију за отпадне воде смеју се уводити само оне воде које задовољавају услове прописане Правилником о опасним материјама у водама („Службени гласник СРС”, број 31/82) и Одлуци о градској канализацији („Службени лист града Београда”, број 11/05)

Водопривреда		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Извориште подземних вода	На основу хидрогеолошких карактеристика терена и могућег хазарда дефинисати заштитну зону изворишта.	Изградња објеката и инфраструктуре условљена је режимом заштите изворишта (Примењује се Закон о водама „Службени гласник РС”, број 30/2010) и правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС”, број 92/2008).
Извориште површинских вода	На основу хидролошких карактеристика терена и могућег хазарда дефинисати заштитну зону изворишта.	
Цевовод сирове воде	Минимум 5 m, обострано од ивице цеви.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°.
Магистрални водовод	Појас заштите око главних цевовода износи са сваке стране по 2,5 m. Ширина појаса заштите цевовода ван насеља са сваке стране цевовода одређује се у односу на пречник цевовода: – Ø 80 mm – Ø 200 mm = 1,5 m; – Ø 300 mm = 2,3 m; – Ø 300 mm – Ø 500 mm = 3,0 m; – Ø 500 mm – Ø 1000 mm и преко = 5,0 m.	Примењује и решење о одређивању зона и појасева санитарне заштите за изворишта која се користе за снабдевање водом за пиће на подручју града Београда („Службени лист града Београда”, број 44/88).

БИОДИСК, БИОРОЛ и други уређаји за пречишћавање отпадних вода	Обезбедити пацелу поред реципијента.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом коришћења објекта.
Постројење за пречишћавање отпадних вода привредних зона (ППОВПр)	Лоцирано у оквиру привредних зона. Заштитна зона је површина парцеле на којој је објекат.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и коришћења ППОВПр (Примењује се Закон о водама „Службени гласник РС”, број 30/2010).
Општинска и градска канализација	Са сваке стране габаритно око цевовода и колектора 1,5 m.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°.
Ретензија у оквиру спортско-рекреативног комплекса	На основу претпостављених максималних вода дефинисати максималну површину ретензије и то прогласити водним земљиштем.	Ни у ком случају објекти се не могу лоцирати и налазити у водном земљишту. Могу се извршити интервенције на терену у функцији формирања ретензије (Примењује се Закон о водама „Службени гласник РС”, број 30 /2010). За добијање сагласности за градњу објеката у близини ретензије уважити стандарде, услове и сагласности ЈВП „Србијаводе”.
Резервисан простор за коридор пловног пута	Прогласити водним земљиштем и обострано обезбедити по 10 m.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања пловног пута. Изградњу објеката и постројења у склопу пловног пута обавити по важећим прописима и нормативима (Примењује се Закон о водама „Службени гласник РС”, број 30/2010). За добијање сагласности за градњу објеката у близини пловног пута уважити стандарде, услове и сагласности ЈВП „Србијаводе”, односно „Београдводе”.
Дренажни канал	Минимум 5 m, обострано од ивице канала.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања дренажног канала. Изградњу објеката и постројења у склопу и непосредној близини канала обавити по важећим прописима и нормативима (Примењује се Закон о водама „Службени гласник РС”, број 30/2010). За добијање сагласности за градњу објеката у близини дренажног канала потребно је испоштовати стандарде, услове и сагласности ЈВП „Србијаводе”, односно „Београдводе”.
Одбрамбени насип	Минимум 5 m, обострано од хоризонталне пројекције, односно ножице насипа.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања одбрамбеног насипа. Изградњу објеката и постројења у склопу и непосредној близини насипа обавити по важећим прописима и нормативима (Примењује се Закон о водама „Службени гласник РС”, број 30/2010). За добијање сагласности за градњу објеката у близини насипа потребно је испоштовати стандарде, услове и сагласности ЈВП „Србијаводе”, односно „Београдводе”.
Водно земљиште	Дефинисана површина представља заштитену зону.	За евентуалне активности на овим површинама обавезна је сагласност и надзор ЈВП „Србијаводе”, односно „Београдводе”.
Земљиште које се не брани од поплава (плављени терени)	Дефинисана површина представља натуралну заштитену зону.	Забрањена је изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња мреже инфраструктуре на плављеном терену и у близини условљена је режимом заштите и коришћења. (Примењује се Закон о водама „Службени гласник РС”, број 30/2010). За евентуалне активности на овим површинама обавезна је сагласност и надзор ЈВП „Србијаводе”, односно „Београдводе”.

Услови прикључења на водоводну и канализациону мрежу

За потребе водоснабдевања објеката и комплекса из јавне градске водоводне и канализационе мреже, прикључење предвидети на основу услова и сагласности надлежног ЈКП, што подразумева обезбеђење воде по квалитету и квантитету. Објекти и комплекси се не могу повезати на уличну канализациону мрежу, ако исти није повезан са градском водоводном мрежом. У деловима где је канализација извршена по сепарационом систему забрањено је увођење атмосферских вода у одводнике фекалних вода.

3.1.1.3. Енергетска инфраструктура

3.1.1.3.1. Електроенергетска инфраструктура

Електро-мрежа и објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Далековод 400 kV	Мин. 40 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV („Службени лист СФРЈ”, број 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији су власници „Електроенергетска Србија” и „Електродистрибуција Београд”, потребна је сагласност поменутог власника.
Далековод 220 kV	Мин. 25 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	
Далековод 110 kV	Мин. 20 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	
Далековод 35 kV	Мин. 10 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Изградња испод и у близини надземног вода условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1kV до 400kV („Службени лист СФРЈ”, број 65/88). За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини надземног вода чији је власник „Електродистрибуција Београд”, потребна је сагласност поменутог власника.
Далековод 10 kV	Мин. 5 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	
Разводно постројење 400 kV	Мин. 6 ha.	
Разводно постројење 220 kV	Мин. 4 ha.	
ТС 110/x kV као отворено постројење ТС 110/x kV као затворено постројење	Мин. 0,6 ha. Грађевински објекат оријентационих димензија 35x40 m и технолошке висине од око 15-18 m	
ТС 35/10 kV као отворено постројење ТС 35/10 kV као затворено постројење	Мин. 0,2 ha. Грађевински објекат оријентационих димензија 25x30 m и потребне технолошке висине	Изградња у близини ТС условљена је Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1kV до 400kV („Службени лист СФРЈ”, број 65/88). За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини надземног вода чији је власник „Електродистрибуција Београд”, потребна је сагласност поменутог власника.

Услови за електроенергетску мрежу

Целокупну електроенергетску мрежу и трафостанице градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.

Трафостанице 10/0,4 kV

– Трафостаницу градити као монтажно-бетинску, зидану или као као стубну на подручју мале густина становања. Удаљеност енергетског трансформатора од суседних објеката становања мора износити најмање 3 m;

– ако се трафостаница смешта у просторију у склопу објекта, просторија мора испуњавати услове грађења из важећих законских прописа пре свега „Правилника о техничким нормативима за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара” („Службени лист СФРЈ”, број 74/90);

– трафостанице градити за рад на 10 kV напонском нивоу; и

– код избора локације ТС водити рачуна о следећем: да буде постављена што је могуће ближе тежишту оптерећења; да прикључни водови буду што краћи, а расплет водова што једноставнији; о могућности лаког прилаза ради монтаже и замене опреме; о могућим опасностима од површинских и подземних вода и сл.; о присуству подземних и надземних инсталација у окружењу ТС; и утицају ТС на животну средину.

Водови 10 и 35 kV

– 35 kV и 10 kV мрежу градити подземно градском ткиву кабловским канализацијама директно полагањем у земљу и надземно на бетонском стубовима са голим проводницима, а на периферији насеља надземно на бетонском стубовима са голим проводницима;

– дубина укопавања каблова не сме бити мања од 0,7 m за каблове напона до 10 kV, односно 1,1 m за каблове 35 kV;

– електроенергетску мрежу полагати најмање 0,5 m од темеља објеката и 1 m од коловоза, где је могуће мрежу полагати у слободним зеленим површинама;

– укрштање кабловског вода са путем изван насеља врши се тако што се кабл полаже у бетонски канал, односно у бетонску или пластичну цев увучену у хоризонтално избушен отвор, тако да је могућа замена кабла без раскопавања пута. Вертикални размак између горње ивице кабловске канализације и површине пута треба да износи најмање 0,8 m;

– међусобни размак енергетских каблова (вишежилних, односно кабловског снопа три једножилна кабла) у истом рову одређује се на основу струјног оптерећења, али не сме да буде мањи од 0,07 m при паралелном вођењу, односно 0,2 m при укрштању. Да се обезбеди да се у рову каблови међусобно не додирују, између каблова може целом дужином трасе да се постави низ опека, које се монтирају насатице на међусобном размаку од 1 m;

– при паралелном вођењу енергетских и телекомуникационих каблова најмање растојање мора бити 0,5 m за каблове напона 1 kV и 10 kV, односно 1 m за каблове напона 35 kV;

– при укрштању са телекомуникационим кабловима најмање растојање мора бити веће од 0,5 m, а угао укрштања треба да буде у насељеним местима најмање 30°, по могућству што ближе 90°, а ван насељених места најмање 45°. По правилу електроенергетски кабл се полаже испод телекомуникационих каблова;

– није дозвољено паралелно полагање енергетских каблова изнад или испод цеви водовода и канализације;

– хоризонтални размак енергетског кабла од водоводне или канализационе цеви треба да износи најмање 0,5 m за каблове 35 kV, односно најмање 0,4 m за остале каблове.

– при укрштању, енергетски кабл може да буде положен испод или изнад водоводне или канализационе цеви на растојању од најмање 0,4 m за каблове 35 kV, односно најмање 0,3 m за остале каблове;

– уколико не могу да се постигну размаци из претходне две тачке на тим местима енергетски кабл се провлачи кроз заштитну цев;

– није дозвољено паралелно полагање електроенергетских каблова изнад или испод цеви гасовода;

– размак између енергетског кабла и гасовода при укрштању и паралелном вођењу треба да буде у насељеним местима 0,8 m, односно изван насељених места 1,2 m. Размаци могу да се смање до 0,3 m ако се кабл положи у заштитну цев дужине најмање 2 m са обе стране места укрштања или целом дужином паралелног вођења.

– одређивање осталих сигурних удаљености и висина од објеката, као и укрштање електроенергетских водова међусобно као и са другим инсталацијама вршити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV („Службени лист СФРЈ”, број 65/88).

Услови прикључења на електричну мрежу

Прикључење нових потрошача на електричну мрежу вршиће се на основу услова „Електродистрибуције-Београд” као и правила грађења за ову врсту објеката.

3.1.1.3.2. Топлификација

Топловодна мрежа		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Ванградски топловод	Мин. 4 m, обострано од ивице цеви.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони.
Магистрални топловод	Мин. 2 m, обострано од ивице цеви.	
Примарни топловод	Мин. 1 m, обострано од ивице цеви.	

3.1.1.3.3. Гасификација

У овом поглављу се одређују правила уређења и грађења гасних мерно-регулационих станица (МРС), и дистрибутивног гасовода за радни притисак до четири бара (у даљем тексту: ДГ). Код пројектовања и изградње МРС и ДГ-а обавезно је поштовање и примена свих важећих техничких прописа и норматива из ове области.

Гасна мерно-регулациона станица (МРС): Под МРС подразумева се објекат у коме се врши регулација и снижење притиска са вредности притиска који влада у гасоводу ($p = 6/12$ бара), на жељену вредност, тј. на вредност која омогућава његово коришћење у цевима ДГ-а (до 4 бара).

Објекат МРС-а овог правилника може бити зиданог или монтажног типа. МРС се смештају у посебно грађене објекте на минималним хоризонталним растојањима од различитих објеката:

- до темеља зграде или других објеката 15 m
- до железничких и трамвајских пруга (ближа шина) 15 m
- до ивице коловоза јавне саобраћајнице 8 m
- до хоризонталне пројекције надземних електроводова 1,5 h висина стуба.

Простор на коме се гради МРС мора бити ограђен. Ограђивање комплекса МРС извести транспарентном оградом од цеви или кутијастих профила, висине 2,5 m. Препоручује се примена вертикалних зелених застора (жива ограда, пузавице ...).

Ограда мора да испуњава следеће услове: између ограде и спољних зидова МРС мора постојати заштитна зона од најмање 2 m; ограда не сме бити нижа од 2,5 m, улаз у МРС, односно у ограђен простор мора бити обезбеђен вратима која се отварају на спољну страну, чије су димензије најмање 0,8 x 2 m.

До сваког објекта МРС мора се обезбедити приступни пут до најближе јавне саобраћајнице, минималне ширине 3 m.

Уколико се објекат МРС гради у зони раскрснице, њен положај мора бити такав да не угрожава прегледност, безбедност и комфор кретања свих учесника у саобраћају, у складу са техничким нормативима прописаним за ову област.

Код избора боја и финалне обраде материјала, водити рачуна о непосредном окружењу и извршити максимално уклапање објекта у околни простор.

Правила уређења и грађења за објекат ГЛАВНЕ МЕРНО-РЕГУЛАЦИОНЕ СТАНИЦЕ (ГМРС) у коме се врши регулација и снижење притиска са вредности притиска који влада у магистралном гасоводу ($p = 50$ бара), на $p=6/12$ бар гј. вредност која омогућава његово коришћење у цевима градског гасовода ($p=6/12$ бар), као и магистралне и разводне гасоводе притиска $p=50$ бар-а, дефинише се „Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт” („Службени лист СФРЈ”, број 26/85) (видети табелу).

ДИСТРИБУТИВНИ ГАСОВОД (ДГ), сматра се цеваод од полиетиленских цеви за развод гаса, који се полаже испод земље, радног притиска до четири бара, а који почиње непосредно иза МРС, а завршава се на објекту потрошача.

ДГ се поставља у регулационом појасу саобраћајнице, и то у зеленом (ивичном или средњем) појасу или у тротоару исте. Уколико ови простори не постоје или су физички попуњени другим инфраструктурним водовима или њиховим

Правила уређења и грађења за градску гасоводну мрежу притиска $p=6/12$ бар, дефинише се „Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода” („Службени лист града Београда”, број 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88) (види табелу).

Гасоводна мрежа и објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас	Правила / могућност изградње
Магистрални гасовод ($p=50$ бар)	Мин. 30 m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је „Правилником о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт” („Службени лист СФРЈ”, број 26/85).
Разводни гасовод ($p=50$ бар)	Мин. 30 m, обострано од ивице гасоводне цеви.	
Градски гасовод ($p=6/12$ бар)	Мин. 3 m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитном појасу. Изградња у близини гасовода условљена је „Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода” („Службени лист града Београда”, број 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88).
Главна мернорегулациона станица (ГМРС)	Максимум 30 m у радијусу.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини ГМРС условљена је „Правилником о условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт” („Службени лист СФРЈ”, број 26/85).
Мернорегулациона станица (МРС)	15 m у радијусу.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини МРС условљена је „Правилником о условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода” („Службени лист града Београда”, број 14/77, са допунама бр. 19/77, 18/82, 26/83 и 6/88).
Дистрибутивни гасовод ($p=1/4$ бар)	Мин. 1 m, обострано од ивице гасоводне цеви.	Забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини гасовода условљена је „Правилником о техничким условима и нормативима за пројектовање и изградњу дистрибутивних гасовода од полиетилена за радни притисак до 4 бар-а” („Службени гласник РС”, број 22/92).

Услови прикључења на гасоводну мрежу

За потребе снабдевања објеката и комплекса природним гасом из градске и дистрибутивне мреже, прикључење предвидети на основу услова и сагласности надлежног ЈКП, што подразумева обезбеђење гаса прописаног протока и притиска.

3.1.1.4. Телекомуникациона инфраструктура

Током изградње телекомуникационе мреже и објеката, потребно је уважавати следећа правила:

– целокупна ТТ мрежа мора бити каблирана, до телефонских извода;

заштитним зонама, ДГ се може поставити испод коловоза уз обавезну примену посебних заштитних мера.

ДГ се може поставити и ван регулационог појаса саобраћајнице, и то и заштитном зеленилу дуж саобраћајнице и изузетно кроз приватну парцелу уколико постоји сагласност њеног власника.

Растојање трасе ДГ-а до темеља објекта мора бити најмање 1 m, како би се избегло слегање делова објекта поред којег пролази гасовод.

Подземне инсталације других инфраструктурних водова морају се укрштати на растојању од 20 cm, а ако се гасовод води паралелно са њима, растојање мора бити 40 cm.

Дубина укопавања ДГ-а износи од 0,6 до 1 m (у зависности од услова терена). Изузетно, дубина укопавања ДГ-а може бити и 0,5 m, под условом да се предузму додатне мере заштите. Минимална дубина укопавања при укрштању ДГ-а са:

– железничким пругама износи 1,5 m рачунајући од горње ивице заштитне цеви до горње ивице прага;

– трамвајским пругама и индустријским колосецима износи 1 m;

– путевима и улицама износи 1 m.

Укрштање ДГ-а са саобраћајницама врши се полагањем гасовода у заштитну цев, односно канал. Укрштање врши се без заштитне цеви, односно канала, ако се претходном пројектним провером утврди да је то могуће.

Приликом укрштања ДГ-а са саобраћајницама, водотоцима и каналима, угао између осе препреке и осе гасовода мора бити од 60° до 90° .

– дубина полагања мора бити најмање 0,8 m;

– растојање планираних каблова од остале постојеће инфраструктуре мора бити према прибављеним условима, а од планиране инфраструктуре према важећим прописима;

– ТТ мрежу полагају у зеленом површинама поред тротоара и коловоза, или испод тротоара на растојању најмање 0,5 m од регулационе линије;

– при укрштању са саобраћајницом кабл мора бити постављен у заштитну цев, а угао укрштања треба да буде 90° ;

– при паралелном вођењу са електроенергетским кабловима, најмање растојање мора бити 0,5 m за каблове напона 1 kV, 10 kV и 20 kV, односно 1 m за каблове напона 35 kV;

– испитати утицај далековода напонских нивоа 400 kV, 220 kV и 110 kV, односно степен електроометања (интензитет шума) и на основу тога изабрати материјал и начин заштите;

– при укрштању са енергетским кабловима најмање растојање мора бити веће од 0,5 m, а угао укрштања треба да буде у насељеним местима најмање 30°, по могућству што ближе 90°, а ван насељених места најмање 45°. По правилу телекомуникациони кабл се полаже изнад енергетских каблова;

– уколико не могу да се постигну размаци из претходно наведене две тачке на тим местима се енергетски кабл провлачи кроз заштитну цев, али и тада размак не сме да буде мањи од 0,3 m;

– при паралелном вођењу са цевима водовода, канализације, гасовода и топловода најмање растојање мора бити 1 m. При укрштању, најмање растојање мора бити 0,5 m. Угао укрштања треба да буде 90°;

– телекомуникациони каблови који служе искључиво за потребе електродистрибуције могу да се полажу у исти ров са енергетским кабловима, на најмањем размаку који се прорачуном покаже задовољавајући, али не мањем од 0,2 m;

– телекомуникациону мрежу градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима; и

– базне станице градити по техничким препорукама и стандардима Телеком Србија, непосредни простор око антенског стуба оградити (20-30 m²) и спречити блиску изградњу која ће смањити ефикасност функционисања (умањити или спречити сигнал).

Услови прикључења на ТК мрежу

Прикључење нових потрошача на телекомуникациону мрежу вршиће се на основу услова „Телеком Србија” као и правила грађења за ову врсту објеката.

3.1.1.5. Комунална инфраструктура

3.1.1.5.1. Управљање отпадом

Основни услови уређења и изградње Трансфер станица су:
– да удаљеност станице не буде већа од 20-30 km од подручја са ког се прикупља отпад (због транспортних трошкова) и да је добро саобраћајно повезана и инфраструктурно опремљена (водовод и канализација, ел. енергија, телефон);

– да је лоцирана по могућству на девастираном простору, природној депресији, на терену који је погодан за изградњу (са становишта стабилности и угрожености од природних хазарда), да не угрожава животну средину и здравље људи (не сме да буде на мање од 500 m од стамбених кућа и осетљивих објеката), природна и културна добра и предеоне карактеристике; да није у зони санитарне заштите водоизворишта, водном земљишту, или зони богатој термоминералним водама; да није на пољопривредном земљишту I-IV бонитетне класе; да није на правцу доминантних ветрова;

– трансфер станица мора бити довољно велике површине да може прихватити возила за сакупљање отпада, да се на њој може управљати механизацијом за утовар, као и да може прихватити веће количине отпада (на трансфер станица мора бити довољно простора да се отпад може гомилирати до недељу дана. Такво држање отпада ће бити и више него довољно да компензира могуће неочекиване кварове на возилима због којих се отпад повремено не може транспортовати на регионалне санитарне депоније);

– подлоге станице мора бити чврста, непропусна, са системом сепарације и одвођења отпадних вода, а око локације мора се формирати заштитни појас високог зеленила;

– да буде ограђена мрежастом оградом, има регулисане улазе/излазе, мостну вагу, објекат за службе осигурања и администрације за вођење евиденције кретања возила и улаза и излаза отпада;

– главне радне површине и подручје где се држи отпад и контејнери морају бити наткривени;

Рециклажно двориште

– У рециклажно двориште одлаже се потпуно сортирани отпад, по врстама, у за то предвиђене контејнере. Папир и пластика пресују се на мобилној хоризонталној преси ради смањења запремине, а кабасти и метални отпада пресују се пресом (која може да долази у рециклажно двориште по позиву), да би се смањили трошкови транспорта. Отпад се у рециклажном дворишту може складиштити најдуже шест месеци (изузимајући биодеграбилни отпад), биодеграбилни отпад може се складиштити најдуже недељу дана и то у затвореним условима.

– Предвиђени простор треба да буде равна површина, непропусна, довољно велики за манипулацију возила која возе отпад, са гаражом за возила, слободном површином уз двориште за паркирање личних возила са теретним приколницама, и заштитним појасом високог зеленила

– Услови минималне техничке опремљености за рециклажно двориште су: ограда минималне висине 2 m са улазним вратима довољне ширине, која се могу закључавати; портирница; добро осветљење унутар круга и ван круга рециклажног дворишта; асфалтирана или бетонирана површина на местима где су постављени контејнери; асфалтирани пут одговарајуће ширине с ознакама смера кретања возила; затворени или наткривени простор одговарајуће величине за складиштење одговарајућих врста и количина кућног опасног отпада; отворена наткривена површина и/или површина на отвореном за складиштење контејнера за одговарајуће врсте и количине неопасног отпада; посуде са песком и пиљевином; други материјали за упијање (апсорбенти); ватрогасни апарати; ручна средства за рад; лична средства заштите на раду; телефон.

Даља разрада простора за трансфер станицу и/или рециклажно двориште вршиће се ПДР-ом, а у складу са важећом регулативом.

3.1.1.5.2. Гробља

Комплекс гробља је ограђен оградом минималне висине 2 m и треба да садржи: површине за сахрањивање, саобраћајне површине, зелене површине и објекте у функцији гробља.

Површине за сахрањивање су: гробови у низу, гробнице, гробови за урне, при чему је укупна површина свих површина за сахрањивање минимално 50% од површине комплекса гробља.

Основни елементи за димензионисање површина за сахрањивање

Гробна места	Димензија (m)	Бруто површина
гробнице-двојне	2,50 x 2,75	око 12,0 m ²
гробови у низу	2,20 x 1,0 i 2,30 x 1,10	око 5,0 m ²
гробови за урне		око 1,2 m ²

Потребно је поставити парцеле тако да гробна места буду у правцу исток-запад (могућа су минимална одступања) са обележјем код главе на западу.

Сваком гробном месту обезбедити са најмање три стране пешачки прилаз минималне ширине 0.6 m.

Обезбедити да свако гробно место буде максимално 20 m удаљено од колског прилаза (главне алеје или колске стазе).

Саобраћајне површине у комплексу гробља су: свечани приступни трг, трг за испраћај, интерне комуникације при чему је укупна површина свих саобраћајних површина око 18% од површине комплекса гробља.

– Свечани приступни трг је у зони главног улаза, са административно-комеморативним објектом.

– Трг за испраћај је поплочана површина са капелама и православним храмом.

– Систем интерних комуникација планира се као јединствена претежно ортогонална функционална целина састављена од: Алеја (ширине око 6 m), Стаза за испраћај (ширине око 5 m) и приступних стаза уз гробна поља (ширине око 3 m).

Зелене површине у комплексу гробља: заштитно изолациони појас, зелене површине око централних тргова и објеката, зелене површине парцела, линеарно зеленило (дрвореди) алеја, при чему је укупна површина свих зелених површина око 30% од површине комплекса гробља.

– Заштитно изолационо појас је зелена површина у комплексу, на ободу, минималне ширине 20 m од оградe. Изолационо зеленило треба да чини високо дрвеће листопадних и четинарских врста, са већим учешћем четинарских врста (однос четинарских и листопадних врста треба да је 60%:40%), како би његова функција у заштити од неповољних услова средине била омогућена и у зимском периоду. Просторни распоред вегетације прилагодити конфигурацији терена.

– Зелене површине око централних тргова (свечаног приступног и Трга за испраћај) уредити као репрезентативне зелене површине, уз коришћење листопадних и четинарских врста дрвећа и жбуња, као и цветних врста.

– зелене површине парцела уредити на такав начин да се поштују минимална одстојања стабла од гробних места – минимум 1.5 m од стабла до гробног места.

– Линеарно зеленило алеја је у виду обостраних дрвореда, у баштице минималне ширине 2.5 m. Бирати врсте лишћара и четинара које немају изразито развијен коренов систем, како не би дошло до подизања застора стаза или споменика. Стабла ниског и средњег пораста треба поставити тако да буду најмање 1.5 m удаљена од околних стаза и гробних места, а изразито високе врсте треба удаљити и више.

Објекти у комплексу гробља: административно-комеморативни објекат, капеле, православни храм са црквеним домом, економски објекат са гаражом за службена возила, објекат са локалима (пратећим садржајима у функцији гробља), сабирно место за смеће, при чему је укупна површина свих објеката до 2% од површине комплекса гробља.

– Административно-комеморативни објекат је намењен административним пословима ЈКП погребне услуге. У приземљу објекта поред улазног хола, канцеларија и санитарног чвора за запослене, налази се и санитарни чвор за посетиоце (приступом са трга). Административни објекат планирати у зони главног пешачког и главног колског улаза. Архитектура објекта је примерена основној намени и у складу са архитектуром главног пешачког улаза и оградом комплекса. Улаз у објекат је наглашен. Пожељно је наткривеном колонадом ширине повезати административни објекат са капелама и тргом за испраћаје.

– Капела је приземни зидани објекат орјентације запад-исток, улаз са запада и апсида на истоку, димензија око 5x6 m. Број капела зависи од величине комплекса гробља. Са источне стране капеле омогућити прилаз службеном – погребном возилу. Пожељно је испред капела планирати трем наткривен делимично транспарентним материјалом.

– Православни храм је са уписаним крстом и триконхосом у основи и куполом изнад наоса. Могућа је и

петокуполна црква. Улаз у храм са трга за испраћај и апсидомолтарским простором на источној страни објекта. Планирати црквени дом спратности до П+1 са канцеларијама за свештенике и салом за комеморативна окупљања, са чајном кухињом, магацином и припадајућим комуникацијама.

– Објекат са локалима за продају садржаја неопходних за функционисање основне намене гробља, локали за продају свећа, цвећа, погребне опреме и каменорезачких производа. Објекат се налази у зони главног пешачког улаза, уз ограду у комплексу гробља. Улаз у локале са свечаног – приступног трга. Број локала зависи од величине комплекса гробља. Архитектура и архитектонска обрада је у складу са изгледом и обрадом осталих објеката у комплексу.

– У економском дворишту је објекат са просторијама за раднике гробља, са санитарним блоком и тушевицама, радионицама и гаражом за погребна возила. Објекат је приземан од чврстог материјала са улазом из економског дворишта. Економско двориште је могуће оградити, како би се визуелно одвојило од преосталог дела комплекса гробља, зиданом озелењеном оградом минималне висине 2 m.

– Сабирно место за одлагање смећа за комплекс гробља, је ограђени простор у економском дворишту, одакле се одвози возилима градске чистоће. Предметни простор оградити пуном-зиданом оградом висине минимално 2 m. Финални слој пода планирати од материјала који се лако одржавају и имају одговарајућа механичка својства.

Мобилијар у комплексу гробља : чесме, фонтане, клупе, корпе за смеће.

– Осим чесме-фонтане на испраћајном тргу, предвидети и јавне чесме на целој површини гробља. Мрежу чесми предвидети равномерно, око једна чесма на површини од 2 ha.

– Планирати клупе уз пешачке стазе, уз ивице главних алеја, по ободу тргова.

Сточна гробља

Избор нових локација за изградњу јама гробница или формирање нових сточних гробља, вршиће се према Правилнику о начину нешкодљивог уклањања животињских лешева и отпадака животињског порекла и о условима које морају да испуњавају објекти и опрема за сабирање, нешкодљиво уклањање и утврђивање узрока утинућа и превозна средства за транспорт животињских лешева и отпадака животињског порекла („Службени лист СФРЈ”, број 53/89). Локација сточног гробља треба да задовољи следеће критеријуме: 1) да буде ван насељеног места, на земљишту које није водоплавно и није поред водотокова и извора, на коме је низак ниво подземних вода и повољно лоцирано у односу на ружу ветрова; 2) да има прилаз са јавне површине (приступни пут); 3) мора бити обележено; дно сточног гроба мора да буде најмање 1m изнад највишег нивоа подземних вода; трава и биље са сточног гробља не смеју да се користе; 4) јама мора имати горњу плочу са поклопцем, издигнуту од околног терена; бочни зидови јама не смеју пропуштати течност; простор око јама, у ширини од 0,5 m, мора бити од чврстог материјала (са падом према околном терену); 5) у циљу свођења потенцијално негативних утицаја гробља на околину, на минималну меру неопходно је формирати по ободу тампон зеленило; 6) слободан простор мора се уредити као зелена површина; 7) око комплекса изградити ограду (која онемогућује улазак животиња), са контролисаним улазом.

Гробље кућних љубимаца

Формирање гробља кућних љубимаца вршити у складу са Правилником о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла,

ветеринарско-санитарним условима за изградњу објеката за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице („Службени гласник РС”, број 31/11)

Гробље кућних љубимаца потребно је да испуњава следеће критеријуме:

- да има прилаз са јавне површине (приступни пут);
- у оквиру комплекса предвидети површине за: заштитни зелени појас, парцеле за гробове у низу, парцеле за заједничко сахрањивање, парцеле за розаријуме и колумбаријуме, слободне површине, површине за пратеће садржаје-приступни трг, објекат, паркинг простор, саобраћајнице унутар комплекса;

- у оквиру комплекса планирати три типа интерних саобраћајница: главне прилазне колско пешачке саобраћајнице-намењене првенствено пешачком саобраћају уз могућност кретања комуналних возила, пешачке стазе којима се обезбеђује приступ парцелама за сахрањивање и пешачке стазе између гробних места;

- слободан простор мора се уредити као зелена површина;
- дубину сахрањивања одредити на основу резултата хидрогеолошких истраживања;

- парцелу комплекса оградити оградом укупне висине 1,4 m;

- границом комплекса планирати заштитно зеленило, најмање ширине 15 m, коју је потребно испунити густим зеленилом дугог вегетативног периода;

- на комплексу предвидети изградњу најмање једне чесме;

- локацију опремити комуналном инфраструктуром;
- решити начин одводњавања са слободних површина;
- потребно је извршити контролисано сакупљање чврстих отпадних материја са гробља;

- урадити пројекат санације комплекса гробља у случају престанка рада;

- успоставити ефикасан мониторинг и контролу стања и квалитета подземних вода и земљишта у циљу повећане еколошке сигурности;

- обезбедити спровођење посебних мера заштите, као и мера за отклањање последица у случају удеса (пожар, изузетно ниске температуре, поплаве и др.).

Планирани садржаји градиће се и уређивати према посебним програмима, а разрадити урбанистичким пројектом, у оквиру којег је потребно прибавити услове водoprивредних предузећа, решити инфраструктурно повезивање локације и израдити инжењерско геолошки елаборат. Инвеститор је обавезан да се пре подношења захтева за издавање грађевинске дозволе за изградњу објеката који подлежу процени утицаја на животну средину обрати надлежном органу за заштиту животне средине ради одлучивања о потреби израде студије о процени утицаја објекта на животну средину, у складу са одредбама Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09).

3.1.1.5.3. Пијаце

Основни критеријуми микролокације су:

- број корисника у потенцијалном гравитационом подручју (у радијусу 2 km),

- саобраћајна приступачност за кориснике и продавце (близина примарне саобраћајнице, близина станице јавног или међуградског првоза),

- погодност земљишта за уређење и изградњу (величина локације (0,2 m² по становнику), нагиб терена, ниво подземне воде, правац ветра),

- комунална опремљеност (минималан капацитет техничке воде, канализација, струја),

- повољан однос функција у суседству према пијаци (удаљеност од великих загађивача, депоније, далековода, ауто-пута и великих паркинга..),

Правила уређења

- грађевинска парцела за изградњу зелене пијаце мора имати колски приступ са јавне саобраћајне површине,

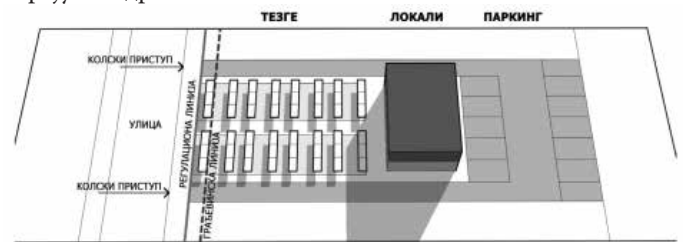
- минимална ширина тротоара на приступној улици према пијаци треба да је 2.5 m,

- минимална ширина двосмерног колског приступа је 6 m а једносмерног 3.5 m,

- уколико је грађевинска парцела јавне намене, не може се делити на мање парцеле,

- минимална површина грађевинске парцеле је 1.200 m². Минимална ширина грађевинске парцеле је 24 m,

- Минимално учешће зелених површина је 10% грађевинске парцеле пијаце и обавезно озелењен паркинг одговарајућим дрвећем.

Могући начин просторне организације на минималној грађевинској парцели димензија 50/24 m

Правила грађења

- Минимално растојање грађевинске линије од регулационе линије је 2.5 m,

- Пијачни плато и локале у функцији пијаце планирати у нивоу ободних главних пешачких токова – тротоара са минималном висинском разликом.

- Минимална површина платоа за тезге у односу на површину грађевинске парцеле пијаце је 40%.

- Максимални индекс заузетости парцеле пијаце је 30%.

- Максимални индекс изграђености парцеле је 1.

- Спратност зграда на грађевинској парцели зависи од типологије околног ткива. Максимална спратност је П+1.

- Растојање објекта од бочних граница парцела не може бити мање од 4 m када је на суседној парцели објекат намењен становању и јавним објектима односно не може бити мање од 2 m за остале намене у суседству.

- Минимално растојање објекта од задње границе парцеле је 2/3 h (висине) објекта на парцели али не мање од 8 m.

- За одређивања броја потребних паркинг места користити нормативе:

- 1 ПМ на 6 тезги

- 1ПМ на 66 m² БРГП трговине (локали)

- 1ПМ на 100 m² складишног простора (кондиционирани).

- Када се локација пијаце налази у главној улици односно у насељском центру, плато пијаце може се користити и као вишенаменски простор. Тада је неопходно планирати складишни простор који може бити кондициониран (складиштење робе) и магацински простор за смештај покретних тезги, колица, сунцобрана.

Комплекс сточне пијаце треба да садржи, поред продајног простора: јавни санитарни чвор, простор за прање и дезинфекцију транспортних средстава, дезобаријере, појила, ваге за мерење животиња и камионске ваге, карантин за животиње (за које би се приликом контроле утврдило да су заражене или су сумњиве на заразу), управну зграду (по

потреби – ветеринарска, санитарна инспекција и сл) и др. Промет робе врши се из возила, наменских боксова и са везова; на сточној пијаци могу се продавати и занатски производи везани за садржај делокруга рада пијаце: ужарски производи, делови механизације, половне машине, алати, саднице и др.

3.1.2. Правила уређења и изградње површина и објеката јавне намене

3.1.2.1. Образовање

Предшколске установе

Изградња нових капацитета дечјих вртића у сеоским насељима (првенствено у општинским субцентрима и центрима заједнице села и приградским насељима), вршиће се у складу са важећим „Правилником о ближним условима за почетак рада и обављања делатности установа за децу („Службени гласник РС”, бр. 50/94, 6/96)” и то:

1) при формирању нових комплекса тежити правоугаоном облику грађевинске парцеле; грађевинска парцела мора имати директан прилаз са јавне површине; 2) потребну величину нових комплекса и објеката одредити применом следећих норматива: а) потребна површина земљишта 15-20 м² по кориснику; б) потребна површина објекта 6,5-7,5 м² по кориснику; в) потребна површина припадајућих отворених простора ван објекта мин 10 м² по кориснику (од чега најмање 3 м² по кориснику, би требало да буде травнате површине); 3) максимална дозвољена спратност је П, изузетно П+1 (када услови терена то налажу и сл); 4) комплекс дечијег вртића оградају се транспарентном оградом са капијом (контролисани улаз); паркинг решавати ван ограде комплекса.

Простори предшколске установе могу бити наменски грађени објекти за децу, и то: 1) од једне до три године -- јаслице; 2) од три до седам година -- вртић и 3) од једне до седам година -- комбиновани дечји објекат. Ако предшколска установа обавља делатност у другим прилагођеним просторима: при основним школама, месним заједницама, културним центрима, здравственим установама, установама социјалне заштите, у погледу простора примењују се услови утврђени правилником.

Основно-образовне установе

Реконструкција или доградња постојећих и изградња потпуно нових школских објеката (где услови то налажу); планирање и доградња рекреативних и других садржаја у оквиру постојећих и могућа проширења незадовољавајућих школских комплекса, вршиће се у складу са Правилником о нормативима школског простора, опреме и наставних средстава за основну школу („Службени гласник РС”, број 4/90). Непотпуни школски комплекси допуњују се (према потреби) недостајућим садржајима: 1) спортским теренима, уређеним школским вртом, уређеним школским двориштем, веће школе – салама за физичко васпитање, паркингом за запослене, оградом; 2) школски комплекс оградају се транспарентном оградом са капијом (контролисани улаз); паркинг обезбедити у оквиру комплекса за потребе запослених и посетилаца (10% укупног броја запослених); 3) величина школског комплекса не треба бити мања од: а) 0,50 ха за издвојена одељења матичне основне школе и самосталне непотпуне основне школе, б) 1 ха за потпуне основне школе у организованом насељу; 4) изузетно у густо изграђеним насељима, минимум земљишта може бити умањен за једну петину, под условима да у близини школе постоји спортско-рекреативни простор, односно већа зелена површина коју школа може да користи;

5) реконструкција или доградња постојећих, или изградња потпуно нових објеката, вршиће се по принципу: учioniчки простор 2,0 м² по ученику; школски објекат (зграду) у распону од 6,5 до 7,5 м² по ученику у једној смени; проширења школских комплекса, изузетно формирање нових мин 25 м² по ученику у смени.

Средњошколске установе

За планирану изградњу нових средњошколских комплекса и кампуса треба користити локације јавних намена утврђене важећом планском документацијом, посебно имајући у виду да комплекси те врсте нису територијално условљени. У оквиру комплекса средњих школа (кампуса) потребно је и пожељно, осим основне намене, планирати и прописима утврђене садржаје: интернате, спортско-рекреативне површине, као и пратеће комерцијалне, угоститељске и културно-забавне садржаје. Под претпоставком да ће око 50-60% популације деце од 7 до 15 година похађати и средње школе утврђене су и потребе за просторним капацитетима: учioniчки простор мин. 2 м²/ученику, БГП објекта у распону од 10 до 12 м²/ученику, оптималан капацитет, површина комплекса 15-30 м²/ученику у смени, спратност објекта од П – П+3, потребно је обезбедити паркинг простор за 40% запослених на парцели.

3.1.2.2. Социјална заштита

Комплекси социјалне заштите могу бити у оквиру јавног или приватног власништва.

Домови социјалне заштите. Потребну величину нових комплекса и објеката домова за децу и омладину са посебним потребама и домова за одрасле и старе одредити применом следећих норматива: потребна површина земљишта је 40-50 м² по кориснику; потребна површина објекта је 20-25 м² по кориснику; у оквиру комплекса предвидети простор за зеленило у декоративној, заштитној и рекреативној функцији; у оквиру комплекса предвидети простор за седење и одмор (у засени-надстрешнице или на сунцу-клубе за седење). Потребно је повећање броја оваквих установа мањих капацитета, разноврсност модалитета и понуде просторног организовања за економски различите категорије корисника, у еколошки погоднијим зонама.

3.1.2.3. Здравство

Комплекси здравствене заштите могу бити у оквиру јавног или приватног власништва.

Основна здравствена заштита. Домови здравља, здравствене станице и диспанзери као основни видови здравствене заштите су смештени у центрима насеља за која се по правилу раде планови нижег реда. Амбуланте и апотеке, као основни вид заштите, налазе се и могу се планирати у сеоским насељима (првенствено у општинским субцентрима и центрима заједнице насеља). Планира се реконструкција или доградња постојећих и изградња потпуно нових капацитета (дома здравља у Сурчину) основне здравствене заштите и вршиће се у складу са важећим Правилником. При формирању нових комплекса тежити правоугаоном облику грађевинске парцеле. Грађевинска парцела мора имати директан прилаз са јавне површине. Потребну величину нових комплекса и објеката основне здравствене заштите одредити применом следећих норматива у односу на број становника гравитационог подручја: БРГП површина објеката 0,09-0,11 м²/ст; површина земљишта 0,12-0,2 м²/ст; максимална дозвољена спратност је П, изузетно П+1 (када услови терена то налажу и сл); комплекс се оградају се транспарентном оградом са капијом (контролисани улаз); паркинг решавати ван ограде комплекса.

3.1.2.4. Спорт и рекреација

Постојеће спортске објекте је потребно сачувати и ревитализовати извођењем неопходних радова на њиховој реконструкцији. Реконструкција постојећих спортских терена и школских игралишта односи се на поправку постојеће подлоге и замену опреме спортског терена, као и на могућност наткривања терена формирањем тзв. спортских балона. Нове отворене спортске терене и школска игралишта планирати као полифункционалне површине. Ради обезбеђивања услова за бављење дворанским спортовима, нове школске физкултурне сале планирати са мин. димензијама 27*45 m.

За планиране спортско-рекреативне комплексе примењују се следећи нормативи: 4 m²/становнику или 1,2 m² нето површине/становнику. Планирани спортско-рекреативни комплекси могу садржати различите спортске садржаје у функцији рекреативних активности и врхунског спорта (спортски терени, спортске хале, аква паркови и базени...). Планирани спортско – рекреативни комплекси поред пратећих садржаја (свлачионице, тушеви, трибине...), могу садржати и мање капацитете угоститељских и комерцијалних садржаја који морају бити у функцији спортске намене објекта. Планирани спортски комплекси са такмичарским објектима и површинама (гольф, крикет, рагби, стрелишта) морају бити реализовани у складу националним и међународним прописима за спортску намену објеката. Приликом детаљне разраде нових спортско-рекреативних комплекса неопходно је поштовати следеће урбанистичке параметре: мах. индекс изграђености – 0,6, спратност објекта П+Пк или 12 m, индекс заузетости 30%, мин. 2ПМ на спортски терен или на 200 m² објекта.

3.1.2.5. Култура

Реконструкција и доградња постојећих Дмова културе и изградња потпуно нових објеката у област културе, вршиће се по нормативу 20 m²/ст. Простор за ове садржаје уколико већ није дефинисан треба обезбедити у централном делу насеља. У циљу подизања нивоа у области културе и равномерне расподеле дешавања и објеката, планирати изградњу специјализованих институција културе, пре свега у општинским субцентрима, према следећим нормативима: а) за библиотеке: 30-35 m²/1000 ст; б) за позоришта: 6-14 седишта/1000 ст; в) за биоскопе: 20-25 седишта/1000 ст. Потребна површина објекта, одређује се према нормативу: за позоришта 8 m² а за биоскопе 4 m² по седишту.

3.1.2.6. Јавни просторно-пејзажни објекти

Систем зелених површина подразумева интеграцију различитих типова зелених површина са изграђеном структуром насеља. Зелене површине својом био-еколошком и амбијентално обликовном улогом треба перманентно да се одржавају и подижу, да функционишу у систему, како у оквиру насеља тако и у спрези са ваннасељским зеленилом.

Зелене површине унутар градског рејона обухватају више типова, међусобно повезаних тако да чине јединствену мрежу градског зеленила. Поред јавних простора, постоје зелене површине које су везане за становање, индустрију, специјализоване центре, опште градске центре, спортске објекте, саобраћај и пољопривреду.

Зелене површине јавне намене

Зелене површине јавне намене својом слободном доступношћу и начином коришћења испуњавају најважније

социјалне функције. Ови простори обухватају: паркове, скверове, улично зеленило и зелене површине око јавних објеката.

Паркови су најзначајније зелене површине у организовању организације одмора и рекреације становништва у насељу, а морају задовољити следеће услове:

- најмање 70% површина намењених парку треба да буде под зеленилом.
- норматив за парковске површине унутар насеља је 10 m² зелених површина по становнику.

Паркове треба опремити екстерним мобилијаром, стандардном инфраструктуром и системом за наводњавање.

Код реконструкције парковских површина важе следећи услови:

- задржати парковску површину у постојећим границама,
  - реконструисање парка обавити у стилу у којем је подигнут,
  - уклонити привремене објекте,
  - изградња нових објеката није дозвољена.
- У постојећим парковима дозвољени су следећи радови:
- санитарна сеча стабала,
  - реконструкција цвећања,
  - нова садња сезонског цвећа, перена и дендро материјала,
  - реконструкција вртно-архитектонских елемената,
  - реконструкција стаза и ограда парка,
  - реконструкција постојећих објеката,
  - подизање нових вртно-архитектонских елемената, фонтана,
  - реконструкција и поправка разних објеката и дечијих игралишта,
  - ограђивање парка.

Улично зеленило је формирано уз саобраћајнице чији улични профили дозвољавају формирање линијског зеленила, ради раздвајања пешачких токова и ободних објеката од колског саобраћаја. Ово зеленило има заштитни карактер.

Од укупне површине под саобраћајницама, око 30% треба да је под зеленилом.

Скверови су мање зелене површине у изграђеном градском ткиву величине испод 1 ha, ограничене делимично или потпуно саобраћајницама. Користе се за пешачки транзити и треба да буду најдекоративнији елементи система градског зеленила. Према начину озелењавања могу бити: партерног типа (цветњаци и травњаци), полуотворени (партнерни простор, саднице жбуња и дрвећа), затворени (шибље и високо дрвеће).

Зелене површине ограниченог коришћења

Спортско-рекреативне површине. Зеленило унутар спортско рекреационих комплекса треба да чини минимум 30% од укупне површине. Већи комплекс треба да буде решен као парк шума. Мање спортско рекреативне површине опремити унутар блокова садржајима за предшколски узраст, теренима за мале спортове за рекреацију одраслих и пасиван одмор.

Зелене површине основних и предшколских установа су просторне целине унутар комплекса. Морају бити оплемењене одговарајућим уређењем зеленим површинама које заузимају мин 40% површине комплекса, са обавезним садржајима за физичко васпитање деце.

Зелене површине индустријских комплекса су у функцији заштите делова простора и објеката од извора загађивача, стварање противпожарних препрека, да послуже за одмор и рекреацију радника. Зеленило треба да чини минимално 30% укупне површине комплекса. Ширина ободног заштитног појаса радног комплекса је 50 m. У овом појасу се могу планирати терени за рекреацију и пратећи објекти који својом наменом не загађују околину.

Зелене површине у оквиру становања различитих типологија: породичног, мешовитог и вишепородичног, неопходно је обезбедити 30% зелених површина. Минимална површина зеленила треба да износи 20 m² по глави становника.

Зелене површине специјалне намене

Зелене површине специјалних намена заступљене су на гробљима, око изворишта, око депонија и сличних објеката.

Постојеће гробље које је у функцији треба допунити зеленилом, уређеним у парковском стилу, а ободом комплекса формирати заштитно зеленило. Код новопланираних површина за сахрањивање учешће зелених површина мора бити 40% укупне површине. На гробним местима и око њих дозвољено је засађивање декоративних врста, али тако да не заклањају и не ометају приступ осталим гробним местима.

Реализација система зелених површина подразумева промену њиховог статуса од подређене у примарну градску структуру. Концепција и организација система зелених површина реализоваће се кроз даљу планску разраду, детаљне студије, урбанистичке пројекте или кроз акт о уређењу простора, односно израдом посебних пројеката озелењавања (идејних и главних) за одређене категорије зеленила, уз примену техничких услова и услова локације који ће детерминисати избор, количину дендролошког материјала, просторни распоред, технику садње, мере неге и заштите.

3.1.3. Правила уређења и изградње у зонама заштите

3.1.3.1. Заштита природних добара

Заштита природног добра Бојчинска шума, заштићене околине знаменитог места Бојчинска шума, подразумева забрану предузимања радњи и активности које би измениле његов изглед или довеле у питање његове основне карактеристике. На овом простору дозвољена је реконструкција и обнављање природних вредности и одлика као и уређење културног добра, а која се односи претежно на стање у време изградње заштићеног споменика који су са њим чинили целину. На заштићеном природном добру примењиваће се режими очувања и коришћења прописани актом о стављању под заштиту.

3.1.3.2. Заштита културних добара

Основ за уређење и изградњу на подручју Просторног плана Сурчина је примена општих мера и услова заштите и коришћења непокретних културних добара и њихове заштићене околине, на сва културна добра и добра која уживају претходну заштиту и непосредна сарадња са службом заштите споменика културе у складу са одредбама Закона о културним добрима („Службени гласник РС”, број 71/94), и Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 81/09, 64/10, 24/11).

У циљу заштите Манастира Фенек, најзначајнијег културног добра на подручју општине, утврђује се његова заштитна зона. Заштитну зону манастира чини земљиште које окружује овај споменик културе, а које је некада припадало манастиру⁶.

Земљиште у заштитној зони Манастира Фенек може се користити искључиво као пољопривредно, без могућности изградње било каквих објеката, па ни објеката у функцији пољопривреде (силоси, фарме, и сл.). У заштитној зони манастира дозвољава се изградња објеката у функцији манастирског комплекса.

Опште мере и услови заштите и коришћења непокретних културних добара и њихове заштићене околине, утврђене овим планом, примењују се и на ово културно добро.

3.1.3.3. Зоне санитарне заштите

Земљиште и водене површине у подручју заштите изворишта водоснабдевања, у складу са чл. 72, 73 и 76. и 77. Закона о водама („Службени гласник РС”, број 30/2010), морају бити заштићени од намерног или случајног загађивања и других утицаја који могу неповољно деловати на издашност изворишта и здравствену исправност воде.

Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС”, број 92/2008) ближе се прописује начин одређивања и одржавања зона санитарне заштите подручја на ком се налази извориште које се по количини и квалитету може користити за јавно снабдевање водом за пиће.

Донета решења која важе на територији општине Сурчин:

– Решење о начину одржавања и мерама заштите у ужој зони санитарне заштите изворишта Београдског водовода („Службени лист града Београда”, број 8/86).

– Решење о одређивању зона и појасева санитарне заштите за изворишта која се користе за снабдевање водом за пиће на подручју града Београда („Службени лист града Београда”, број 1/88)

3.1.3.4. Зоне заштите комплекса „посебне” намене

За функционисање постојећих војних комплекса поред обезбеђивања саобраћајних и комуналних прикључака неопходно је испунити и посебне услове који се односе на утврђивање безбедносних зона око комплекса неопходних за њихову безбедност и функционисање.

У складу са дописом Министарства одбране, инт. бр. 4222-5/2010, на територији предметног плана сви постојећи војни комплекси су планом третирани као комплекси посебне намене и опредељени као:

1. Комплекси посебне намене са зоном просторне заштите који представљају постојеће војне комплексе и скелска места прелаза. С обзиром на то да су битни за функционисање система одбране, имају дефинисане зоне просторне заштите око комплекса као просторе са посебним режимом коришћења у смислу забрањене изградње објеката или постављања пловних објеката на делу обале и воденог простора.

2. Комплекси посебне намене су постојећи војни комплекси који немају дефинисане зоне просторне заштите око комплекса, и који у одређеним околностима утврђеним од стране Министарства одбране, могу бити проглашени као неперспективни војни комплекси, и као такви могу бити пренамењени приликом израде планова нижег реда.

Приликом израде планова нижег реда, у складу са Уредбом о врстама инвестиционих објеката и просторних и урбанистичких планова значајних за одбрану земље („Службени лист СРЈ”, број 39/95) носилац израде плана је у обавези да оствари сарадњу са Министарством одбране.

Тачне локације комплекса посебне намене, зоне заштите и др., због поверљивости биће обрађено у посебном Прилогу мера заштите од интереса за одбрану земље, који је састави део елабората просторног плана општине Сурчин.

3.1.3.5. Правила коришћења и организације простора у зони заштите водоизворишта

Изградња у зони заштите водоизворишта је дефинисана посебним решењима и правилницима:

– Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања („Службени гласник РС”, број 30/2010),

⁶ Према прегледном нацрту земљишта Манастира Фенек, Карловци, 1911. године, манастиру су припадале катастарске парцеле од броја 3169 до броја 3208. Прегледни нацрт део је документационе основе просторног плана општине.

– Решење о начину одржавања и мерама заштите у ужој зони санитарне заштите изворишта Београдског водовода („Службени лист града Београда”, број 8/86),

– Решење о одређивању зона и појасева санитарне заштите за изворишта која се користе за снабдевање водом за пиће на подручју града Београда („Службени лист града Београда”, број 1/88).

На површинама намењеним еколошкој пољопривреди дозвољено је постављање пластеника и стакленика за производњу воћа и поврћа.

У циљу заштите водоизворишта од постојећих објеката и њиховог утицаја на квалитет воде дозвољава се извођење радова на:

– санацији и техничком одржавању постојећих објеката без промене габарита објекта,

– изградњи водонепропусних септичких јама за постојеће објекте,

– санацији и техничком одржавању постојећих објеката у оквиру викенд насеља без промена габарита објеката,

– изградњи водонепропусних септичких јама за постојеће објекте у оквиру викенд насеља,

– санација и техничко одржававање рибака „Живача”,

– изградњи објеката у функцији ловства и узгоја ловне дивљачи (хранилишта, појилишта, чеке и слично) искључиво од природних материјала (дрво, шиндра),

– одржавању и реконструкцији постојећих објеката пристана,

– партерном уређењу (спортски терени од природног и водопропусног материјала, уређење купалишта, постављање мобилијара од природног материјала и слично),

– постављању објеката на води (угоститељски објекти, марине и клубови за спортове на води, сплав кућице за одмор) удаљених од других објеката у складу са тачком 3.2.4 „Правила за грађење на водном земљишту”,

При извођењу наведених радова обавезно је коришћење природних материјала који не утичу на стање животне средине.

3.1.4. Опис и одређивање целина и зона за које плански документ садржи шематски приказ уређења

Спровођење Просторног плана за насељена места: Прогар, Бољевци, Бечмен и Петровчић, прописано је преко шема уређења насеља уз примену следећих правила уређења и грађења:

3.1.4.1. Правила уређења и изградње површина и објеката јавне намене

За све постојеће објекте јавне намене који се планом државају, даје се могућност санације, адаптације и реконструкције, у складу са правилима плана. Повећање капацитета се дозвољава до Планом дефинисаних параметара.

Образовање

Предшколска-комбинована дечја установа (КДУ) се налази у Бечмену, док је смештај деце у Прогару, Петровчићу и Бољевцима организован у депандансима при основним школама. Планирану изградњу обданишта у насељима Прогар и Петровчић, где постоје депанданси и реконструкцију постојећег у Бечмену, вршити у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.1. За потребе изградње предшколских установа у та два насеља планиране су локације у центрима насеља величине од 900-1.000 m², које у потпуности задовољавају нормативе за прогнозирани број деце. Локације за планиране предшколске установе су означене у графичким прилозима шема уређења насеља.

Насеља Бољевци и Бечмен имају осморазредне школе, док се у Прогару и Петровчићу налазе издвојена одељења. Потребну реконструкцију и проширење објеката основних школа у Прогару, Петровчићу и Бољевцима вршити у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.1.

Здравство

Здравствена заштита становника на примарном нивоу је организована кроз две здравствене станице које се налазе у Бечмену и Бољевцима, као и две амбуланте у Петровчићу и насељу Прогар. Потребну реконструкцију и адаптацију амбуланти у Петровчићу и Прогару, као и здравствене станице у Бољевцима, извршити у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.3.

Спорт и рекреација

Планира се редовно одржававање, реконструкција и унапређење новим садржајима по потреби постојећих објеката у циљу побољшања услова за обављање спорта. Могућа је изградња нових у насељеним местима, у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.4.

Потребно је:

– изградити фискултурне сале у основним школама у Бечмену, Петровчићу и Прогару,

– изградити терене за мале спортове у свим центрима заједница насеља.

Култура

У сваком насељу постоје домови културе, изузев у Јакову. Објекти су углавном дотрајали и недовољно опремљени. Изградњу новог дома културе у Бечмену и реконструкцију постојећих објеката у Прогару и Петровчићу вршити у складу са правилима прописаним у поглављу 3.1.2.5.

3.1.4.2. Правила уређења и изградње мрежа и објеката инфраструктуре

Саобраћај и саобраћајне површине

За уређење и изградњу путева, улица и саобраћајних површина за насеља за која су дате шеме уређења насеља примењују се правила из поглавља 3.1.1.1.

Водоснабдевање

На градски систем снабдевања водом повезана су сва четири насеља. За сва насеља важе општа правила уређења и изградње.

Одвођење отпадних вода

На територији општине Сурчин савремени организовани систем за канализацију отпадних вода није изграђен

Канализација ће се градити по сепарационом принципу за атмосферске и санитарно-фекалне отпадне воде. Природни услови не омогућавају формирање гравитационог система канализације, већ ће се применити потисни систем са девет потисних црпних станица. За сва насеља важе општа правила уређења и изградње.

Електронергетска инфраструктура

Планира се евентуална реконструкција постојећих и изградња нових електроенергетских објеката и мрежа, а све у циљу побољшања електроенергетских прилика на овим просторима, у складу са општим правилима уређења прописаним у поглављу 3.1.1.1.3.

Гасификација

Планирана изградња примарне гасне мреже у сва четири насеља општине са мерно регулационим станицама (МРС) вршиће се у складу са правилима датим у поглављу 3.1.1.3.3.

3.1.4.3. Гробља

Уређење хуманих гробља у ова четири насеља вршити у складу са правилима датим у поглављу 3.1.1.5.2. За проширења гробља потребна је израда ПДР-а.

Табела: Постојећи и планирани капацитети гробља		
Насеља	Постојећа површина	Планирано проширење
Прогар	10.215 m ²	6.000 m ²
Бољевци (словачко)	9.639 m ²	3.000 m ²
Бољевци (православно)	9.770 m ²	6.000 m ²
Петровчић	8.383 m ²	5.000 m ²
Бечмен	10.522 m ²	6.000 m ²

3.2. Правила грађења

Правила грађења представљају скуп међусобно зависних правила, услова и елемената за образовање и уређење грађевинских парцела, утврђивање регулационе и грађевинске линије, међусобног положаја, висине и спољног изгледа објекта, као и других елемената неопходних за непосредно спровођење плана кроз издавање локацијске, односно грађевинске дозволе.

Правила грађења овог плана примењују се за подручје ван обухвата важећих урбанистичких планова и за подручја за која није предвиђена даља планска разрада кроз доношење урбанистичког плана.

Правилима урбанистичке регулације дефинисани су урбанистички показатељи (намена, индекс изграђености парцеле, индекс заузетости парцеле, спратност) и други плански елементи за одређивање величине, облика и површине објекта и начина његовог позиционирања на парцели.

Правилима парцелације дефинисани су плански елементи за одређивање величине, облика и површине грађевинске парцеле као и регулациони или нивелациони елементи за њено обележавање.

Планом су дефинисана општа правила урбанистичке регулације и парцелације која се односе на све намене у оквиру грађевинског, пољопривредног, шумског и водног земљишта као и појединачна правила која су карактеристична за сваку намену и типологију градње.

3.2.1. Правила грађења на грађевинском земљишту

3.2.1.1. Општа правила грађења

Намена простора

Према специфичном начину коришћења грађевинског, пољопривредног, шумског и водног земљишта, издвојене су намене:

Грађевинско земљиште

- становање: вишепородично становање у центрима насеља, породично становање, зоне викенд насеља,
  - зоне концентрисаних привредних и комерцијалних делатности,
  - саобраћај и саобраћајне површине и
  - спортски комплекси.
- Пољопривредно земљиште
- објекти у функцији пољопривреде.

Шумско земљиште

- објекти у функцији шумарства.

Водно земљиште

- објекти на води;
- објекти у приобаљу.

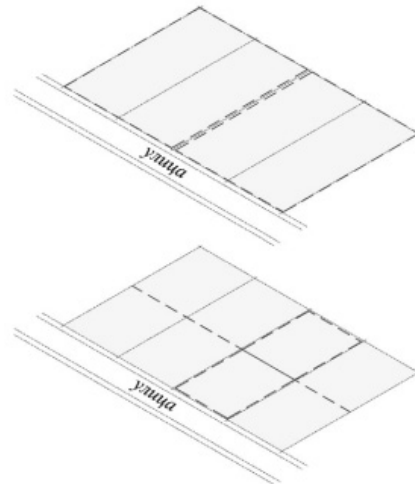
Општа правила парцелације

Свака грађевинска парцела мора имати директан приступ на саобраћајницу. За формирање грађевинске парцеле унутрашњости блока, мора се формирати засебна грађевинска парцела саобраћајнице минималне ширине 3,50 m.

Грађевинска парцела може се укрупнити препарцелацијом или делити парцелацијом до минимума утврђеног овим правилима, а у складу са дефинисаним наменама и типологијом градње.

На предлог заинтересованих лица и уз сагласност власника (корисника) земљишта врши се исправка граница суседних парцела у складу са законом и у складу са правилима овог Плана.

При формирању грађевинских парцела парцелацијом или препарцелацијом максимално уважавати постојеће катастарске парцеле.

Планом су дефинисане минималне величине парцеле (минимална површина парцеле и минимална ширина фронта парцеле према саобраћајници) за сваку појединачну намену, а према типологији градње.

Типологија објеката

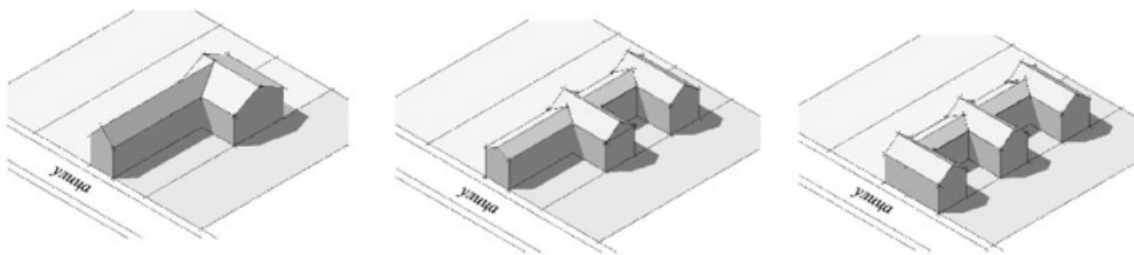
Према типологији објекти могу бити:

- слободностојећи (објекат не додирује ни једну границу грађевинске парцеле);
- у непрекинутом низу (објекат на парцели додирује обе бочне границе грађевинске парцеле) и
- у прекинутом низу или једнострано узидани („двојни“) (објекат на парцели додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле).

За подручје општине Сурчин карактеристичан је и полуатријумски тип објеката (равничарски, панонски или сремски тип, „ушорена кућа“) – објекат у прекинутом или непрекинутом низу (основа у облику слова „Г“, „F“ или „Е“) са издуженом правоугаоном основом постављеном уз једну бочну ивицу издужене парцеле, са грађевинском линијом која се поклапа са регулационом и израженим забатом према улици. Објекат има трем тзв. „ајнфорт“ на који се прилази директно са јавног пута или дворишта. За јавне саобраћајнице, тзв. „шор“ је карактеристично да имају широк профил са обавезним широким зеленим појасем, између коловоза и тротоара.

Изградња нових објеката овог типа дозвољена је у блоковима где је то преовлађујући тип изградње.

Положај објекта на парцели

Положај објекта на парцели дефинише се грађевинском линијом у доносу на:

- регулациону линију,
- бочне границе парцеле и
- задњу границу парцеле.

Грађевинска линија подземних етажа или објеката је хоризонтална пројекција грађевинских равни у оквиру којих се граде подземне етаже, односно објекат. Подземна грађевинска линија не сме да прелази границе парцеле.

Грађевинска линија је обавезујућа када се објекат мора поставити на њу (нпр. када се поклапа са регулационом линијом или када је потребно задржати дефинисано растојање до регулационе линије). У осталим случајевима грађевинска линија даје максималну границу градње, тј. границу до које је дозвољено (не обавезно) постављање објекта.

На једној грађевинској парцели дозвољена је изградња једног или више објеката у зависности од намене и типологије градње.

Правила за позиционирање објеката на парцели (минимално растојање грађевинске од регулационе линије, минимална удаљења од граница парцеле, минимална међусобна растојања објеката и др.) планом су дефинисана за сваку појединачну намену у складу са типологијом градње.

У зони у којој постоје изграђени објекти, као и за објекат који има индиректну везу са јавним путем преко приватног (сукорисничког) пролаза, позиција објекта на парцели (минимално растојање грађевинске од регулационе линије, минимална удаљења од граница парцеле, минимална међусобна растојања објеката и др.) утврђује се Локацијском дозволом у складу са овим правилима за одговарајућу типологију градње и на основу позиције већине изграђених објеката у блоку (зони, окружењу).

Висинска регулација

Дозвољена висина објеката дефинисана је максималном спратношћу за сваку намену, у складу са типологијом градње.

Нулта (апсолутна) кота је тачка пресека линије терена и вертикалне осе објекта.

У односу на нагиб терена, висина објекта је:

- на релативно равном терену – растојање од нулте коте до коте слемена (за објекте са косим кровом), односно венца (за објекте са равним кровом);
- на терену у паду са нагибом према улици (навише), кад је растојање од нулте коте до коте нивелете јавног или приступног пута мање или једнако 2,00 m – растојање од нулте коте до коте слемена, односно венца;
- на терену у паду са нагибом према улици (навише), кад је растојање од нулте коте до коте нивелете јавног или

приступног пута веће од 2,00 m – растојање од коте нивелете јавног пута до коте слемена (венца) умањено за разлику висине преко 2,00 m;

– на терену у паду са нагибом од улице (наниже), кад је нулта кота објекта нижа од коте јавног или приступног пута – растојање од коте нивелете пута до коте слемена (венца); и

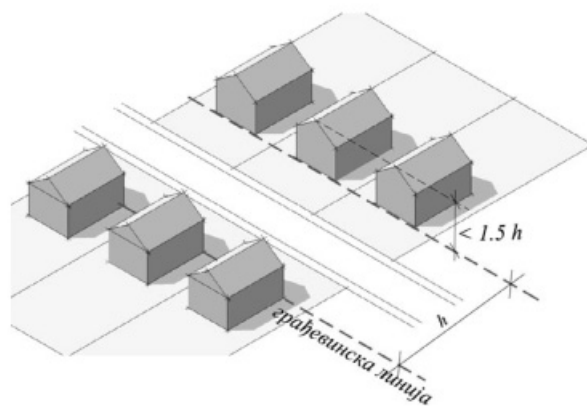
– на терену у паду са нагибом који прати нагиб саобраћајнице висина објекта утврђује се Локацијском дозволом применом претходних тачака.

Висина надзетка стамбене поткровне етаже износи највише 1,60 m, рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине, а одређује се према конкретном случају.

Релативна висина објекта је она која се одређује према другим објектима или ширини регулације.

Општа правила за релативну висинску регулацију:

- висина новог објекта не сме бити већа од 1,5 ширине регулације улице, односно растојања до грађевинске линије наспрамног објекта,
- висина венца новог објекта усклађује се са венцем суседног објекта.

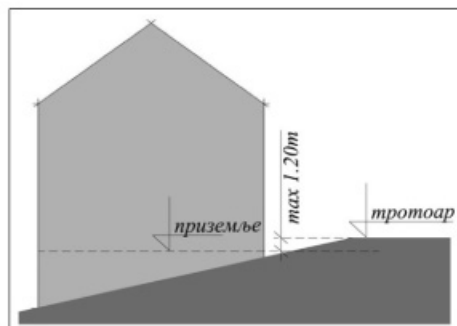
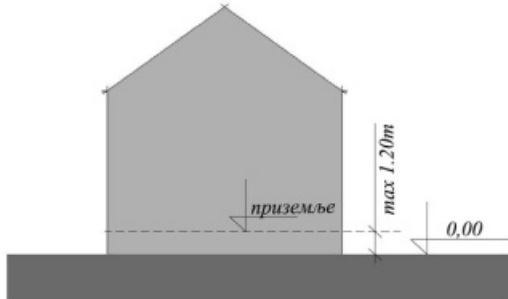

Кота приземља објеката одређује се у односу на коту нивелете јавног или приступног пута, односно према нултој коти објекта, и то:

- кота приземља нових објеката на равном терену не може бити нижа од коте нивелете јавног или приступног пута;
- кота приземља може бити највише 1,20 m виша од нулте коте;
- за објекте на терену у паду са нагибом од улице (наниже), када је нулта кота нижа од коте нивелете јавног пута, кота приземља може бити највише 1,20 m нижа од коте нивелете јавног пута;

– за објекте на терену у паду са нагибом који прати нагиб саобраћајнице кота приземља објекта одређује се применом одговарајућих тачака овог члана; и

– за објекте који у приземљу имају нестамбену намену кота приземља може бити максимално 0,20 m виша од коте тротоара (денivelација до 1,20 m савладава се унутар објекта).

Објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе, тј. дубину и начин фундаирања обавезно ускладити са одређеним карактеристикама тла.

Правила за постојеће објекте

Постојећи објекти, чији су параметри (индекс изградње, степен заузетости парцеле, спратност) већи од параметара датих овим планом, задржавају постојеће параметре без могућности увећавања (доградње, надградње и сл.).

За изградњене објекте чија су међусобна удаљења и растојања од граница парцеле, односно суседних објеката мања од вредности утврђених овим правилима за све типологије, у случају реконструкције, на бочним фасадама није дозвољено постављати нове отворе стамбених просторија.

Уколико је постојећи објекат мањи од могућег планираног на основу урбанистичких параметара датих овим планом, могућа је доградња, односно надградња, уколико се може обезбедити потребан број паркинг-гаражних места на парцели, уз поштовање следећих услова:

– доградња може бити извршена у виду анекса, односно у приземљу или другим деловима и етажама објекта, у складу са правилима овог плана;

– дограђивање се мора изводити тако да се не наруши однос према суседним објектима, тј. обавезно је поштовати правила о позиционирању објеката на парцели;

– дограђени део објекта мора бити у складу са постојећим елементима објекта, у истој, односно усклађеној материјализацији и композицији;

– надградња нових етажа постојећих објеката могућа је у оквиру планом дозвољених висина;

– код надзиђивања постојећих етажа поштовати правила везана за упуштање делова објекта (балкони, терасе, настрешнице и сл.) ван грађевинске линије, а у случају да постојећа грађевинска линија превазилази максималну дефинисану линију грађења није дозвољено упуштање делова објекта;

– надзидани део објекта мора бити изведен у складу са постојећим делом зграде (прозорски отвори, балкони и терасе морају бити постављени у складу са постојећим отворима, балконима, терасама и др.);

– није дозвољено формирање отвореног степеништа на фасади објекта већ дограђена степеништа морају бити заштићена од спољних утицаја; и

– приликом доградње дозвољено је формирање кровних баца које морају бити постављене у складу са прозорским отворима, терасама и балконима на постојећем делу фасаде.

Правила за нове објекте

Код постојећих блокова (потпуно или делимично формираних), грађевинска линија према регулацији која је дефинисана постојећим објектима који се задржавају, обавезујућа је за положај грађевинске линије планираних објеката.

Висину новог објекта у блоку ускладити са преовлађујућом висином објеката у блоку, наспрамном блоку и окружењу.

Нови објекат се може градити на растојању мањем од дозвољеног уз претходно прибављену сагласност власника односно корисника суседне парцеле. У том случају, на калканском зиду новог објекта забрањени су било какви наспрамни отвори.

На калканском зиду новог објекта у низу односно новог једнострано узиданог објекта према суседном постојећем објекту на граници прцеле, а који има изградњен светларник, обавезна је изградња светларника исте величине и симетричног постојећем светларнику.

У светларнику објеката у низу или двојних објеката дозвољени су наспрамни отвори помоћних просторија и степеништа.

Правила за позиционирање грађевинских елемената објеката

Све подземне и надземне етаже објекта налазе се унутар вертикалних равни дефинисаних грађевинским линијама али су планом дозвољена и одређена одступања појединих делова објеката од грађевинске и регулационе линије.

Упуштање делова објекта у јавну површину (одступање од регулационе линије)

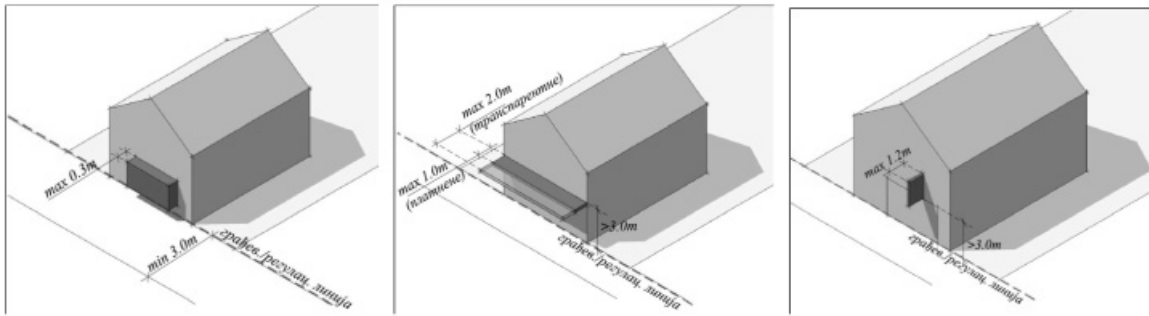
Код објеката постављених на регулацији (грађевинска и регулациона линија се поклапају), дозвољена су следећа одступања тј. упуштања делова објекта у јавну површину саобраћајнице (тротоар):

Грађевински елементи на нивоу приземља могу прећи регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

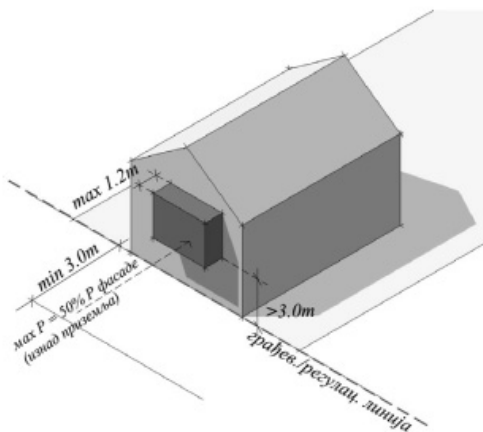
– излози локала – 0,30 m, по целој висини, када најмања ширина тротоара износи 3,00 m (испод те ширине тротоара није дозвољена изградња испада излога локала у приземљу);

– транспарентне браварске конзолне надстрешнице у зони приземне етаже – 2,00 m по целој ширини објекта са висином изнад 3,00 m;

- платнене надстрешнице са масивном браварском конструкцијом – 1,00 m од спољне ивице тротоара на висини изнад 3,00 m; и
- конзолне рекламе – 1,20 m на висини изнад 3,00 m.

Грађевински елементи на нивоу првог спрата и виших спратова (еркери, дократи, балкони, терасе, надстрешнице и сл.) могу прећи регулациону линију максимално 1,20 m, али само у случају када најмања ширина тротоара износи 3,00 m и на висини изнад 3,00 m. У том случају, укупна површина грађевинских елемената не може бити већа од 50% уличне фасаде изнад приземља,

Упуштање делова објекта ван грађевинске линије

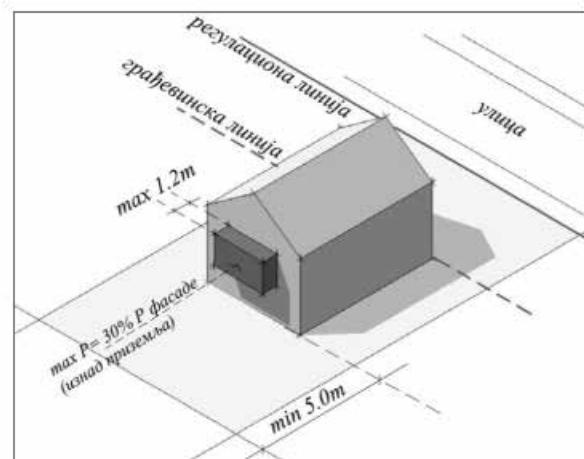
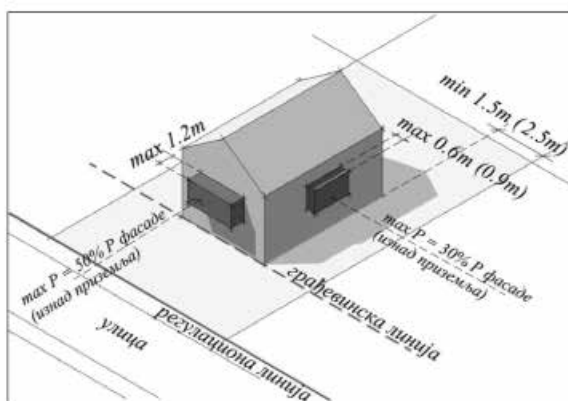
Дозвољена су следећа одступања гј. упуштања делова објекта ван задатих грађевинских линија (дефинисаних правилима за позиционирање објеката на парцели за сваку појединачну намену у складу са типологијом објеката):

Грађевински елементи објекта (еркери, дократи, балкони, терасе, улазне надстрешнице са и без стубова и сл.) могу да пређу дефинисану грађевинску линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада), и то:

- 1,20 m на делу објекта према предњем дворишту, с тим да укупна површина грађевинских елемената не може бити већа од 50% уличне фасаде изнад приземља;

- 0,60 m (односно 0,90 m) на делу објекта према бочном дворишту ако је растојање објекта од границе суседне парцеле минимум 1,50 m (односно 2,50 m); у оба случаја укупна површина грађевинских елемената не може бити већа од 30% бочне фасаде изнад приземља; и

- 1,20 m на делу објекта према задњем дворишту ако је минимално растојање од линије суседне грађевинске парцеле 5,00 m, с тим да укупна површина грађевинских елемената не може бити већа од 30% фасаде према задњем дворишту (изнад приземља).

Упуштање подземних етажа ван грађевинске линије

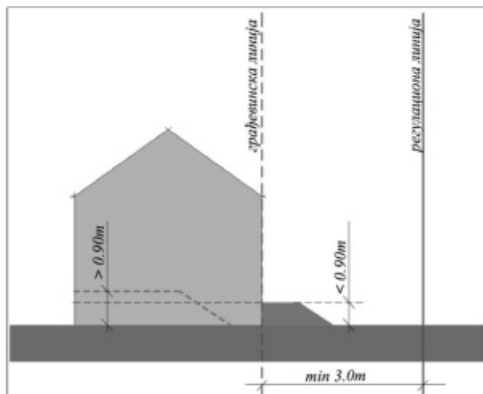
Подземне и подрумске етаже могу прећи задату грађевинску линију до граница парцеле, али не и регулациону линију према јавној површини.

Стопе темеља не могу прелазити границу суседне парцеле, осим уз сагласност власника или корисника парцеле.

Позиционирање отворених спољних степеница

Отворене спољне степенице могу се постављати на објекат (предњи део) ако је грађевинска линија 3,00 m увучена у односу на регулациону линију и ако савлађују висину до 0,90 m. Уколико овакве степенице савлађују висину преко 0,90 m онда улазе у габарит објекта.

Ако се степенице постављају на бочни или задњи део објекта не смеју ометати пролаз и друге функције дворишта.

Правила за архитектонско обликовање објеката

Спољни изглед објекта, облик крова, примењени материјали, боје и други елементи дефинишу се идејним архитектонским пројектом. Спољни изглед објекта који представља културну вредност или се налази у зони заштите, усклађује се са конзерваторским условима.

Уколико постоје технички услови, дозвољена је адаптација или реконструкција неискоришћеног поткровља, тераса или тавана у користан стамбени или пословни простор.

Није дозвољено да се, надзиђивањем постојећег или изградњом новог крова, формира поткровље у више нивоа.

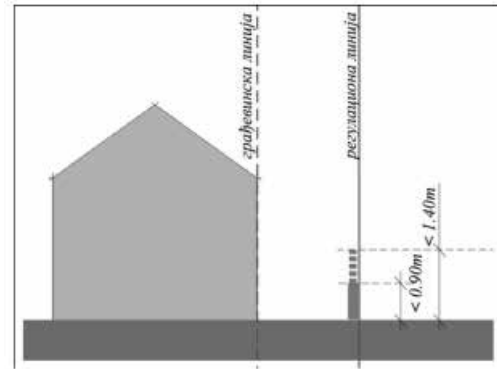
За осветљење корисног простора у таванима или поткровљима користити прозоре постављене у равни крова или вертикалне кровне прозоре – кровне баце. На једном објекту може бити само један ред кровних баца на истој висини. Максимална дозвољена чиста висина кровне баце је 260 cm од коте пода. Највећа дозвољена укупна површина основе кровних баца је 30% површине основе крова. Облик и ширина баце морају бити усклађени са елементима фасаде и пратити ритам отвора на доњим етажама.

Правила за слободне и зелене површине на парцели

Минимални проценат зелених површина и специфичности уређења слободних површина парцеле дефинисани су појединачно за сваку намену и типологију градње.

Правила за оградивање грађевинске парцеле

Грађевинске парцеле могу се оградивати зиданом оградом до максималне висине од 0,90 m (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40 m. Ограда грађевинских парцела привредних и комерцијалних објеката (радни и пословни објекти индустријских зона, складишта, радионице и сл.) може бити зидана или транспарентна до максималне висине 2,20 m.

Парцеле чија је кота нивелете виша од 0,90 m од суседне, могу се оградивати транспарентном оградом до висине од 1,40 m која се може постављати на подзид чију висину одређује надлежни општинска служба.

Зидане и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује.

Суседне грађевинске парцеле могу се оградивати „живом“ (зеленом) оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле или транспарентном оградом до висине 1,40 m (или евентуално пуном зиданом оградом до висине 1,40 m уз сагласност суседа). Све врсте ограда постављају се према катастарском плану и оперативу, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

Врата и капије на уличној оградни не могу се отворити ван регулационе линије.

Ограде парцеле на углу не могу бити више од 0,90 m од коте тротоара, односно јавног пута, због прегледности раскрснице. Дужину ограде која је висине до 0,90 m одређује општинска служба надлежна за послове саобраћаја.

3.2.1.2. Правила грађења по зонама

3.2.1.2.1. Становање

На територији плана заступљени су следећи видови становања:

- вишепородично становање,
- породично становање,
- становање високог стандарда и
- викенд насељима / зонама”.

Поред општих правила урбанистичке регулације и парцелације која важе за све објекте у грађевинском земљишту дата су и појединачна правила карактеристична за сваки вид становања.

Вишепородично становање

У централним зонама појединих насеља обухваћених Планом и зонама планираним за градњу уз спортске комплексе и нови регионални пут (тзв. „сремска газела”) омогућена је изградња вишепородичних вишеспратних стамбених објеката. Пунктови вишепородичног становања предвиђени су у најужим центрима насеља Добановци и Јаково.

Намена објеката

У оквиру вишепородичних објеката, поред доминантне намене становања, могу бити заступљене и друге компатибилне намене: трговина, пословање, услуге, јавни и други централни садржаји.

У вишепородичним стамбеним објектима дозвољене су делатности које не угрожавају основну намену – становање као и животну средину: трговина, услужно занатство, угоститељство, туризам, агенцијски послови, лекарске ординације, апотеке, и сл.

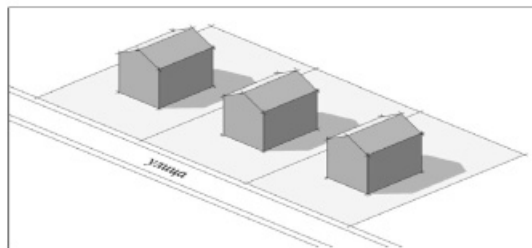
Урбанистички показатељи

За вишепородично становање у центрима насеља дефинисани су максимални урбанистички показатељи:

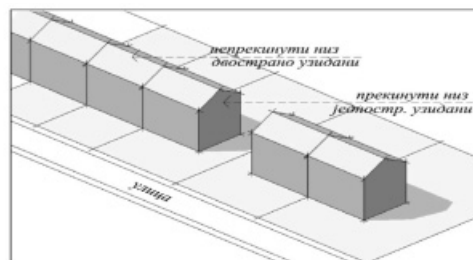
	макс. индекс изграђености	макс.индекс заузетости	макс. спратност	мин.% зелених површина
вишепородично становање	1,8	40%	П+3+Пк	30%

Типологија објеката

Вишепородични стамбени објекти према типологији градње могу бити слободностојећи, у непрекинутом низу (двострано узидани) или у прекинутом низу (једнострано узидани). Ламеле – објекти који имају више улаза (кућних бројева) сматрају се јединственим слободностојећим објектом.

СЛОБДНОСТОЈЕЋИ ОБЈЕКТИ

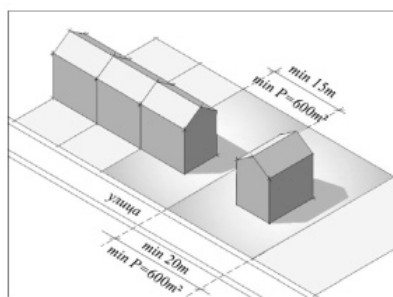

НЕПРЕКИНУТИ / ПРЕКИНУТИ НИЗ

Правила парцелације

Вишепородични стамбени објекти се могу градити као појединачни објекти на засебним парцелама или више објеката на јединственој парцели.

Минимална величина парцеле и ширина фронта према улици за вишепородичне стамбене објекте дефинисани су према типологији градње:

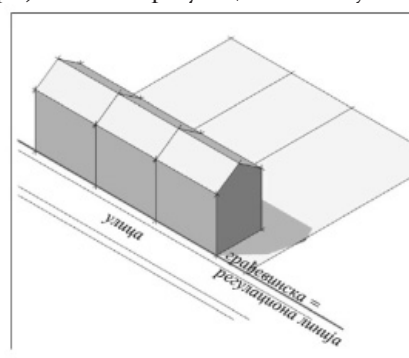
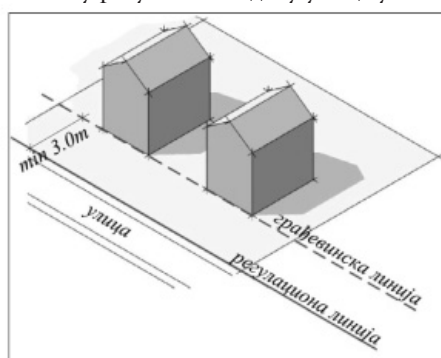

ВИШЕПОРДИЧНО СТАНОВАЊЕ – ВЕЛИЧИНА ПАРЦЕЛЕ

вишепородично становање	минимална величина парцеле	минимална ширина парцеле
слободностојећи објекти	600 m ²	20,00 m
објекти у низу (једн/двостр.узидани)	600 m ²	15,00 m

Положај објекта на парцели

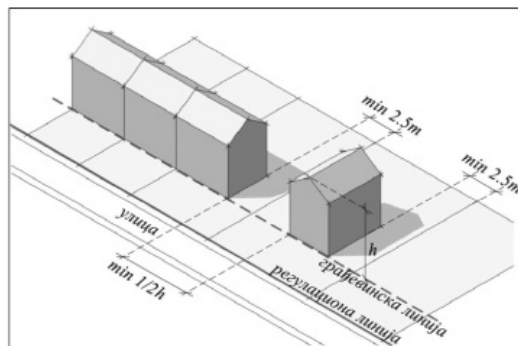
Минимално растојање између регулационе и грађевинске линије за вишепородичне стамбене објекте је 3,00 m, осим за објекте који су постављени у регулисаном делу улице у коме се грађевинска и регулациона линија поклапају.

ВИШЕПОРДИЧНО СТАНОВАЊЕ – ПОЛОЖАЈ У ОДНОСУ НА РЕГУЛАЦИЈУ

Минимално удаљење основног габарита (без испада) вишепородичног стамбеног објекта од границе суседне грађевинске парцеле је 2,50 m.

Међусобна удаљеност слободностојећих вишеспратних објеката и објеката који се граде у прекинутом низу, износи најмање 1/2 висине вишег објекта. Ово растојање се може смањити на 1/4 висине вишег објекта ако објекти на наспрамним бочним фасадама не садрже наспрамне отворе на стамбеним просторијама (као и атељеима и пословним просторијама). Ово растојање не може бити мање од 5,00 m ако један од зидова објекта садржи отворе за дневно осветљење.

ВИШЕПОРОДИЧНО СТАНОВАЊЕ – ПОЛОЖАЈ НА ПАРЦЕЛИ

Поред услова из претходне ставке, вишеспратни слободностојећи објекат не може заклањати директно осунчање другом објекту више од половине трајања директног осунчања.

Висинска регулација

Максимална спратност вишеспородичних стамбених објеката је П+3+Пк.

Правила за слободне и зелене површине на парцели

Минимални проценат зелених површина на парцели за вишеспородичне стамбене објекте износи 30%.

Породично становање

Породично становање чине појединачно изграђени објекти на засебним парцелама. Поред општих правила регулације и парцелације, дефинисана су појединачна правила која су карактеристична за породично становање.

Намена објеката

Објекти су стамбене намене са максимално четири стана и елементима пољопривредног домаћинства. Изражена је тенденција трансформације мешовитих домаћинстава (становање и пољопривредне делатности) у непољопривредна.

На парцелама породичног становања могу бити заступљене и друге компатибилне намене: трговина, пословање, производња, услуге и др., које се претежно развијају у приземљима објеката. У зонама породичног становања дозвољене су делатности које не угрожавају основну намену – становање као и животну средину.

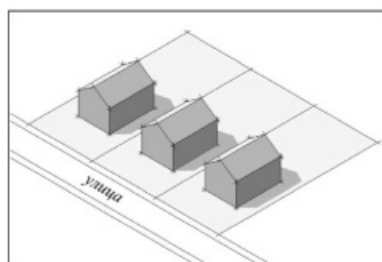
Урбанистички показатељи

За породично становање у свим насељима у обухвату плана дефинисани су максимални урбанистички показатељи:

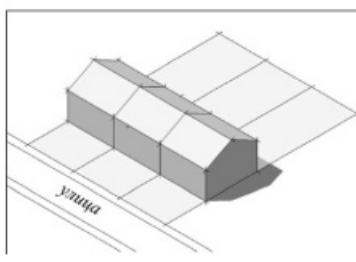
породично становање	макс. индекс изграђености	макс.индекс заузетости	макс. спратност	мин.% зелених површина
парцеле < 600 m ²	0,6	40%	П+1+Пк	30%
парцеле > 600 m ²	0,3	30%		40%

Типологија објеката

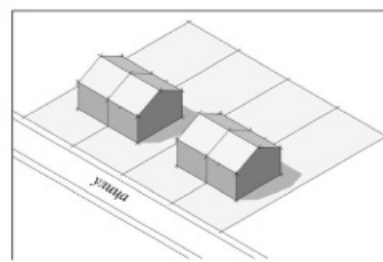
Породични стамбени објекти према типологији градње могу бити слободностојећи, у непрекинутом низу (двострано узидани) или у прекинутом низу (једнострано узидани тј. последњи у низу или двојни).

СЛОБДНОСТОЈЕЋИ

НИЗ – ПРЕКИНУТИ / НЕПРЕКИНУТИ

ЈЕДНОСТРАНО УЗИДАНИ / ДВОЈНИ

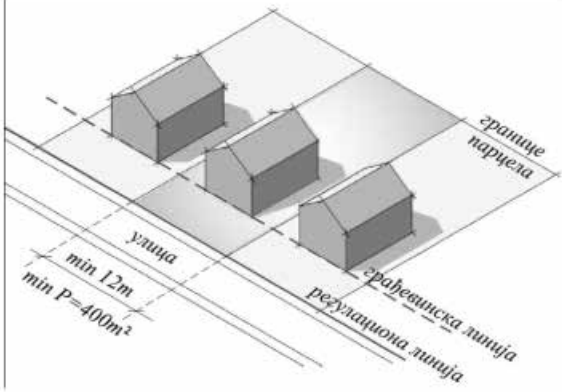
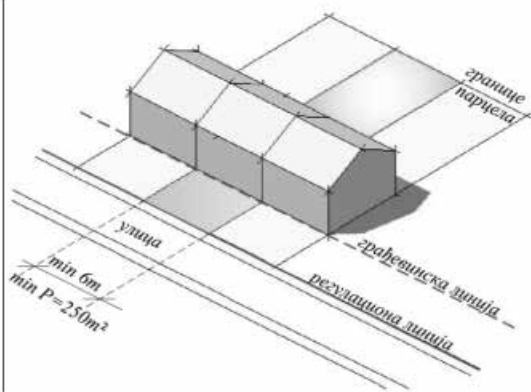
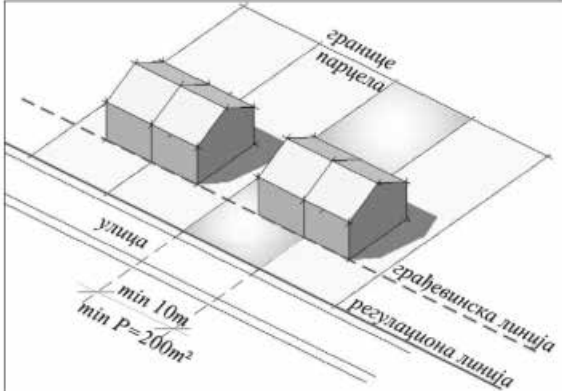
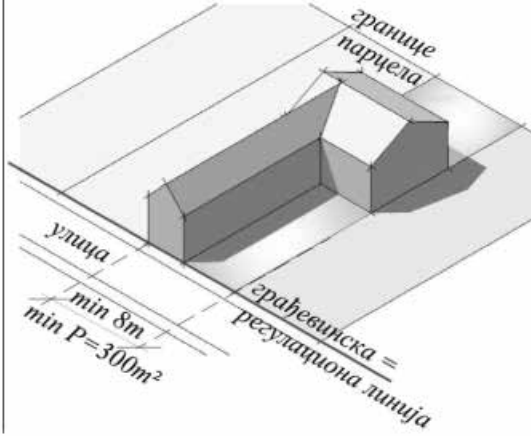
Правила парцелације

Породични стамбени објекти се граде на засебним грађевинским парцелама. Није дозвољена изградња више објеката на парцели осим пратећих помоћних објеката: објекти (макс. површине 100 m^2) у служби пољопривреде, радионице, гараже, вртни павиљони, стаклене баште, затворени базени, фонтане, спортски терени и сл.

Изградња другог објекта (пословног, привредног, пољопривредног и др.) на истој парцели (уз обезбеђење прилаза до сваког објекта) дозвољава се само на парцелама већим од 2.000 m^2 .

Уколико грађевинска парцела нема директан приступ на саобраћајницу, мора да има колски прилаз са друге парцеле (сукориснички) који је минималне ширине $2,50 \text{ m}$.

Минимална величина парцеле и ширина фронта према улици за породичне стамбене објекте дефинисани су према типологији градње.

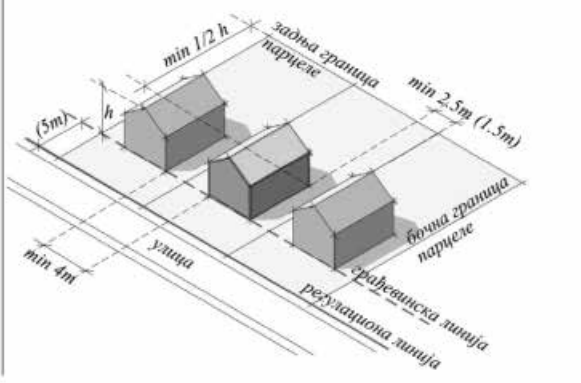
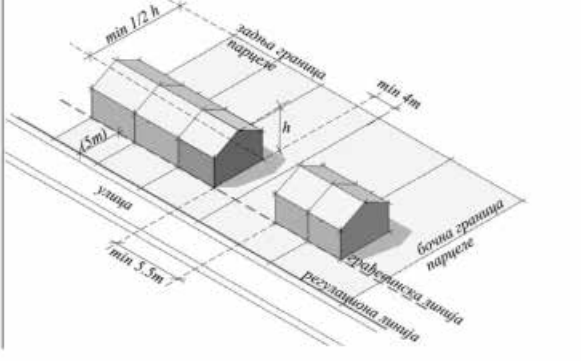
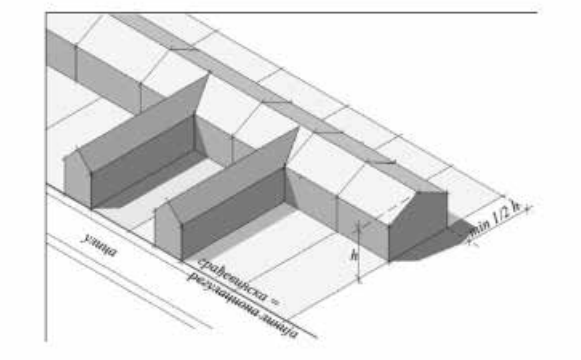
СЛОБODНОСТОЈЕЋИ ОБЈЕКТИ	У НЕПРЕКИНУТОМ НИЗУ
	
мин.површина парцеле = 400m^2	мин. површина парцеле = 250m^2
мин. ширина парцеле = 12m	мин. ширина парцеле = 6m
ЈЕДНОСТРАНО УЗИДАНИ / ДВОЈНИ / ПОСЛЕДЊИ У НИЗУ	ПОЛУАТРИЈУМСКИ
	
мин. површина парцеле = 200m^2	мин. површина парцеле = 300m^2
мин.ширина парцеле = 10m	мин.ширина парцеле = 8m

Положај објекта на парцели

За позиционирање објеката породичног становања на парцели поред општих важе и следећи услови:

Растојање између грађевинске и регулационе линије за породичне стамбене објекте одређује се према постојећој регулацији осим за објекте који су постављени у регулисаном делу улице у коме се грађевинска и регулациона линија поклапају (првенствено полуатријумски тип изградње). Удаљење грађевинске од регулационе линије у зонама где нема формиране регулације је $5,0 \text{ m}$.

Позиција породичних објеката на парцели дефинисана је у складу са типологијом објеката:

ТИПОЛОГИЈА ОБЈЕКТА	ПОЗИЦИЈА НА ПАРЦЕЛИ
 <p>СЛОБДНОСТОЈЕЋИ ОБЈЕКТИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - минимално растојање од бочног суседног објекта = 4,0 m, - минимално растојање грађевинске линије објекта од бочне границе парцеле: - на делу бочног дворишта северне оријентације = 1,50 m (у том случају на калканском зиду дозвољени су само отвори помоћних просторија и степеништа, са минималним парапетом 180 cm), - на делу бочног дворишта јужне оријентације = 2,50 m, - минимално растојање објекта од задње границе парцеле = 1/2 висине објекта (али не мање од 4,0 m).
 <p>ПРЕКИНУТИ НИЗ / ЈЕДНОСТР.УЗИДАНИ / ДВОЈНИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - минимално растојање од бочног суседног објекта (једнострано узиданог или слободностојећег) = 5,5 m, - минимално растојање грађевинске линије објекта од бочне границе парцеле = 4,00 m, - минимално растојање објекта од задње границе парцеле = 1/2 висине објекта (али не мање од 4,0 m).
 <p>НЕПРЕКИНУТИ НИЗ И ПОЛУАТРИЈУМСКИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - минимално растојање од бочног суседног објекта = 0,0 m, - растојање грађевинске линије објекта од бочне границе парцеле = 0,0 m, - минимално растојање објекта од задње границе парцеле = 1/2 висине објекта (али не мање од 4,0 m).

Висинска регулација

Максимална спратност породичних стамбених објеката је П+1+Пк.

Правила за слободне и зелене површине на парцели

Минимални проценат зелених површина на парцели породичног стамбеног објекта у зависности од величине парцеле износи 30% – 40%.

Правила за помоћне објекте на парцели

На великом броју парцела породичног становања присутни су поред стамбених и помоћни објекти као и елементи пољопривредног домаћинства, тј. економског дворишта: гараже, оставе, радионице, летње кухиње, магацини хране за сопствену употребу, мањи објекти за смештај стоке,

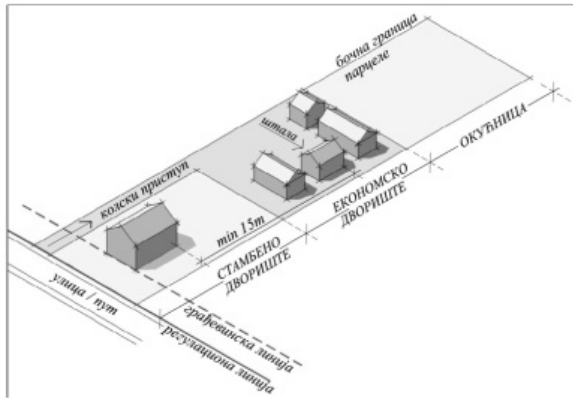
производњу, прераду и складиштење пољопривредних производа и слично. Наведене објекте могуће је планирати под условима задовољења свих хигијенских захтева и прописа.

Помоћни објекти се не урачунавају у корисну бруто развијену грађевинску површину, али се површина под овим објектима узима у обзир при израчунавању процента заузетости парцеле.

Максимална висина помоћних објеката износи 5 m.

Стамбено двориште садржи: објекте за становање и помоћне објекте уз стамбени објекат (летња кухиња, гаража, остава, надстрешница и слично). Дозвољена је организација пољопривредне производње на нивоу окућнице са садржајима повртарства и воћарства.

Економско двориште садржи економске и помоћне објекте. Економски објекти су објекти за смештај стоке, производни објекти, објекти за прераду пољопривредних производа, објекти за складиштење пољопривредних производа, као и гараже за пољопривредну механизацију, машине и возила.

ПРАВИЛА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ СЕОСКОГ ДВОРИШТА

Помоћни објекти у економском дворишту су гараже или надстрешнице за пољопривредну механизацију, машине и возила, као и оставе, гараже и слично.

Стамбено двориште се поставља на највишој коти парцеле.

Поред општих правила потребно је поштовати и посебна правила везана за помоћне објекте:

- минимално растојање између стамбеног објекта и објеката за смештај стоке је 15 м;
- минимално удаљење септичке јаме од стамбеног објекта је 6м а од границе суседне парцеле 3 м;
- ђубриште и пољски клозет морају бити удаљени од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде најмање 20 м, и то само на нижој коти;
- отпадне воде и ђубре из стаје, свињца или штале треба да отичу у затворену септичку јаму у складу са прописима о заштити животне средине;
- ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање нових економских објеката од границе парцеле не може бити мање од 1 м; и
- сточне фарме већег капацитета од 10 условних грла нису дозвољене у оквиру стамбеног подручја.

Становање високог стандарда

У овој зони планирају се следећи модели становања:

- луксузне виле и
- апартманско насеље.

Луксузне виле чине објекти стамбене намене са једном стамбеном јединицом на парцели минималне површине 3.000 м²

Максимални индекс заузетости парцеле је 25% при чему је 15% намењено становању а 10% пратећим садржајима.

Индекс изграђености парцеле је максимално 0,3 при чему је 0,2 намењено становању а 0,1 пратећим садржајима.

Максимална спратност за стамбени објекат је П+1, а за пратеће садржаје П.

Паркирање возила на парцели.

Апартманско насеље је тип вишепородичног, резиденцијалног становања са становима лукс категорије организованим у оквиру јединствене парцеле/комплекса који је под

посебним режимом обезбеђења и заштите. Карактерише га богата понуда пратећих заједничких садржаја (базени, спортски терени, просторије за окупљање станара, паркинзи/гараже, и слично) који се граде као засебни објекти.

Минимална површина парцеле је 1 ха,

Индекс заузетости је 45% при чему је 35% намењено становању, а 10% пратећим садржајима.

Максимална спратност за стамбени објекат је П+3+Пк, а за пратеће садржаје П.

Максимални индекс изграђености је 1,7 при чему је 1,6 намењено становању, а 0,1 пратећим садржајима.

Минимални проценат зелених површина је 40% површине парцеле/комплекса. При садњи се примењују одабране и високо вредне врсте и примерци. Опремају се разноврсним и богатим мобилијаром којим се организују заједнички простори.

Паркирање се обезбеђује по нормативу:

- за станаре : 1,5 ПМ на 1 стан, у гаражи и
- за посетиоце: 0,5 ПМ на 1 стан, на отвореном.

Остала правила

Није дозвољена изградња производних капацитета.

У зони намењеној луксузном становању није дозвољено мешање намена.

Услугне делатности (јавни сервиси, трговине и слично) се организују у оквиру засебних целина/комплекса. Минимална површина парцеле за услужне делатности је 0,5 ха, спратност П, индекс изграђености 0,2, индекс заузетости 20%, зелене површине минимално 30%, док су остало паркинзи и манипулативна површине. Паркирање вршити по нормативу за трговину.

За даљу разраду обавезна је израда ПДР.

Зоне викенд насеља

Планом су дефинисане зоне викенд насеља и то уз бару „Живача” и зоне западно од насеља Прогар уз Бојчинску шуму. Викенд зона у ужој зони заштите водоизворишта представља постојеће објекте и стечену обавезу из плана вишег реда (Измене и допуне РППАП града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11)) и у оквиру ње није дозвољена нова градња .

Намена објеката

„Викенд зоне” чине групације индивидуалних стамбених објеката лоцираних у природном окружењу који се користе повремено (одмор, рекреација, боравак викендом ван града, итд.).

Урбанистички показатељи

За „викенд зоне” дефинисани су максимални урбанистички показатељи:

	макс. индекс изграђености	макс.индекс заузетости	макс. спратност	мин.% зелених површина
„викенд зоне”	0,3*	25%*	П+Пк	40%*

* макс БРП 150 м²

Типологија објеката

Према типологији градње викенд куће су слободностојећи објекти.

Правила парцелације и положај објекта на парцели

Викенд куће се граде обично на уситњеним парцелама али је планом омогућена викенд градња на већим парцелама – мањи део парцеле је намењен за изградњу (окућница) а већи део парцеле се користи за пољопривредну производњу за личне потребе – воћњаци, баште и сл.

При позиционирању објеката на парцели (делу парцеле – окућници) примењују се сва правила позиционирања објекта као за породично становање.

Висинска регулација

Максимална спратност објеката „викенд становања” је П+Пк.

Правила за слободне и зелене површине на парцели

Минимални проценат озелењених површина на делу парцеле за изградњу (окућници) је 40%.

Правила за помоћне објекте на парцели

За помоћне објекте на парцели: летња кухиња, гаража, оставе, радионице и слично важе иста правила као и за породично становање. За парцеле веће од 1.000 m² помоћни објекти могу бити смештени само у делу парцеле за изградњу (окућници).

3.2.1.2.2. Комерцијалне и привредне делатности (зоне)

Комерцијални објекти су објекти претежно намењени за комерцијалне делатности: трговина, угоститељство, занатство, пословне, финансијске услуге и други пословни простори.

Комерцијалне делатности могу бити организоване као:

- појединачни садржаји у ткиву и
- комерцијални и пословни комплекси у привредним зонама.

Привредни објекти су намењени за разноврсне привредне делатности: индустријска и занатска производња, објекти саобраћајне привреде, складишта, продајни објекти, и др.

Привредне делатности могу бити организоване као:

- појединачни садржаји у ткиву,
- производни комплекси у привредним зонама и
- привредне зоне посебне намене.

Поред општих правила регулације и парцелације који важе за све објекте у грађевинском земљишту, дата су и посебна правила за комерцијалне и привредне објекте:

- појединачни комерцијални и привредни садржаји у ткиву и
- комерцијално-пословни и производни комплекси у привредним зонама.

Појединачни комерцијални и привредни садржаји у стамбеном ткиву

У оквиру стамбеног ткива развијају се појединачни комерцијални, пословни и привредни садржаји чији је просторни развој условљен потребама околних корисника.

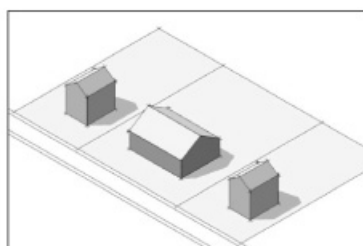
Намена објеката

Појединачни комерцијални и привредни садржаји у склопу стамбеног ткива су:

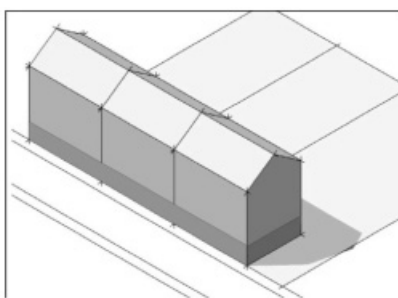
- комерцијални и сродни садржаји локалног снабдевања и услуга: продавнице, пословни простори, ресторани, итд. и
- мање производне јединице – мали производни погони: мале фирме, пекарска производња, механичарске радионице, мања складишта грађевинског материјала, прерада пластичних маса, итд.

Појединачни комерцијални и привредни садржаји у склопу стамбеног ткива могу се организовати као:

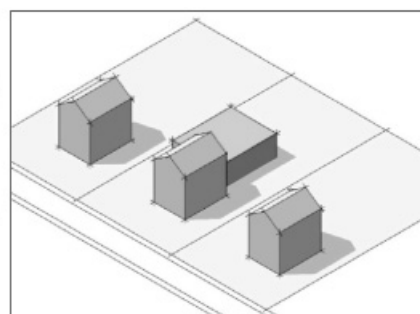
- самостални објекат на парцели,
- у склопу стамбеног објекта: у приземној етажи, у делу објекта према задњем дворишту, у склопу помоћног објекта или као други објекат на парцели, уколико је парцела већа од 2.000 m².

самостални објекат

у склопу стамб. објекта (у приземљу)

као други објекат на парцели

Правила регулације и парцелације

За комерцијалне и привредне објекте у ткиву важе иста правила урбанистичке регулације и парцелације (индекс изграђености, степен заузетости, спратност, парцелација, позиционирање објекта на парцели, итд.) као за стамбено ткиво у складу са типологијом изградње. Такође, поред општих и правила за становање исте типологије, важе и следећа правила:

– приступи – улази у комерцијално-пословне или привредне делове објеката морају бити одвојени од улаза у стамбени део објекта или организовани тако да не ометају коришћење станова;

– уколико јединица комерцијалног објекта или малог производног погона нема директан приступ на саобраћајницу, мора имати обезбеђен колски прилаз са друге парцеле (сукориснички) минималне ширине 3.50 m;

– организација парцеле комерцијалног објекта или производног погона мора бити таква да не угрожава функционисање контактних парцела друге намене;

– својим изгледом, материјализацијом и волуменом, комерцијални или привредни објекат не сме да наруши архитектонски и урбанистички концепт окружења, односно не може бити изграђен као монтажни објекат или објекат изграђен од некавалитетних материјала;

– приступи – улази у јединице комерцијалног или привредног објекта морају бити одвојени од улаза у стамбени део објекта или организовани тако да не ометају коришћење стамбеног простора;

– није дозвољено складиштење и депоновање материјала и робе (отпадни материјали, грађевински материјали, аутоотпади и сл.) у отвореном простору на парцели – дворишту, већ се основни производни и пратећи процеси морају обављати у оквиру организованих делова објекта;

– привредне делатности не смеју преко дозвољене границе угрожавати квалитет становања у објекту, на парцели, суседству – буком, загађењем, саобраћајним оптерећењем и др.; и

– у склопу парцеле мањег привредног објекта (производног погона) неопходно је формирати појас заштитног

зеленила у минималној ширини 3.00 m према контактним парцелама друге намене и 6.00 m према улици.

Комерцијално-пословни, производни и комплекси посебне намене у привредним зонама

Намена објеката

Комерцијално-пословни комплекси су комплекси различите величине са доминантном комерцијалном наменом. Они могу бити у оквиру осталих компатибилних намена али најчешће су то комерцијални и пословни објекти

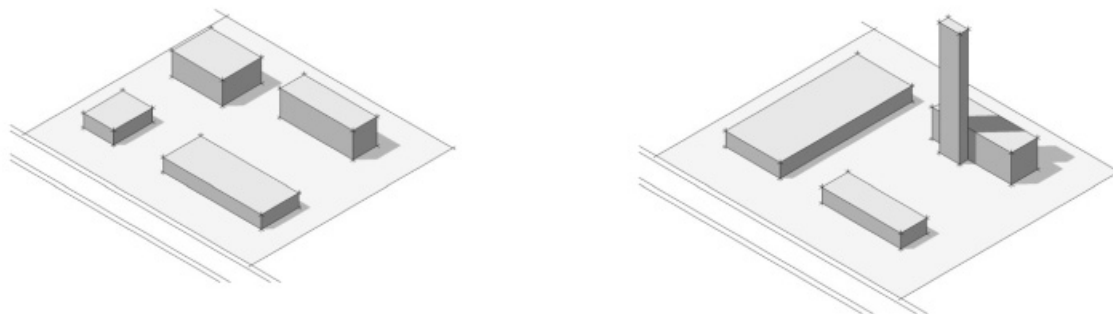
Урбанистички показатељи

За комерцијално-пословне и производне комплексе у обухвату Плана дефинисани су максимални урбанистички показатељи:

	макс. индекс изграђености	макс.индекс заузетости	макс. спратност	мин.% зелених површина	бр. паркинг места на 100 m ²
комерцијално-пословни комплекси	1,0	60%	П+3	30%	2
производни комплекси	1,0	60%	до 16 m (осим технол.објеката)	30%	1

Типологија објеката

Објекти су најчешће слободностојећи, груписани на различите начине у јединствени комерцијално-пословни или производни комплекс.

КОМЕРЦИЈАЛНО-ПОСЛОВНИ И ПРОИЗВОДНИ КОМПЛЕКСИ

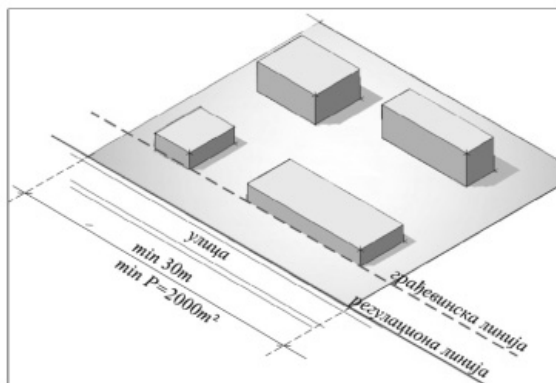
Правила парцелације

Дозвољена је изградња већег броја објеката на јединственој парцели комплекса.

За комерцијалне, пословне и привредне комплексе дефинисана је минимална величина парцеле (комплекса) и ширина фронта према улици:

- минимална величина парцеле = 2000 m²
- минимална ширина парцеле = 30,00 m

Уколико грађевинска парцела нема директан приступ на саобраћајницу, може имати колски прилаз са друге парцеле (сукориснички) који је минималне ширине 3,50 m.

КОМЕРЦИЈАЛНО-ПОСЛОВНИ И ПРОИЗВОДНИ КОМПЛЕКСИ –
ВЕЛИЧИНА ПАРЦЕЛЕ

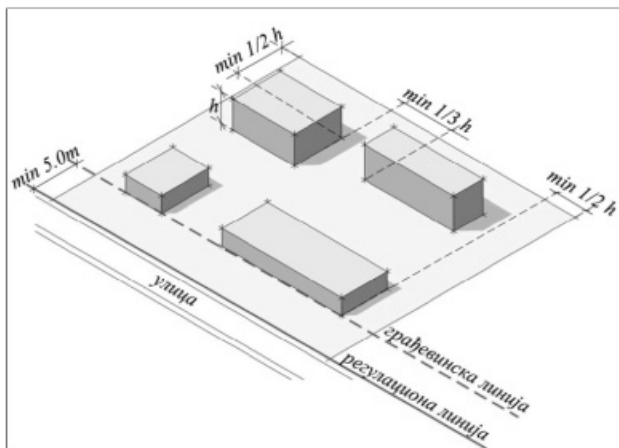
Положај објекта на парцели

Комплекси у привредним зонама треба да буду тако организовани, да су комерцијални објекти, административна или управна зграда или садржаји којима приступају посетиоци (изложбени салони, продајни простори и сл.), позиционирани према јавној површини (улици), а производни објекти (производне хале, магацини, складишта и сл.) у залеђу парцеле.

Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије за објекте комплекса је 5 m од регулације саобраћајнице (у простору између регулационе и грађевинске линије може се поставити само портирница – информациони и контролни пункт комплекса).

Минимално растојање од бочних и задње границе парцеле је 1/2 висине вишег објекта, а не мање од 5 m, уз обавезу садње најмање једног дрвореда.

Међусобно растојање између објеката је минимално 1/3 висине вишег објекта, али не мање од 4 m.

КОМЕРЦИЈАЛНО-ПОСЛОВНИ И ПРОИЗВОДНИ КОМПЛЕКСИ – ПОЗИЦИОНИРАЊЕ ОБЈЕКТА

Висинска регулација

Максимална спратност комерцијално-пословних објеката у комплексу је П+3.

Максимална висина привредних објеката је 16 m. Ово ограничење се не односи на технолошке и посебне објекте комплекса (чија се површина не урачунава у корисну БРГП: димњаци, торњеви и сл.).

Правила за слободне и зелене површине на парцели

Минимални проценат озелењених површина у комплексу је 30%.

У оквиру комплекса предвидети подизање појасева заштитног зеленила (компактни засади листопадне и четинарске вегетације).

Минималне ширине појаса заштитног зеленила за производне комплексе су:

- 2.00 m од бочних и задње границе парцеле, и
- 6.00 m према саобраћајници.

Сва неопходна заштитна одстојања – од суседа, појасеви санитарне заштите и др. морају се остварити унутар саме парцеле.

У оквиру комплекса није дозвољено планирање и уређење површина за отворене депоније већ је неопходно предвидети посебне просторе за сакупљање, примарну селекцију и одношење комуналног и индустријског отпада.

Складиштење материјала и робе на отвореном делу парцеле не сме бити организовано у делу парцеле према

јавној површини (улици), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом.

У зависности од технолошког процеса у оквиру комплекса потребно је планирати претоварно– манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила.

Правила за посебне објекте у комплексима

Дозвољава се изградња посебних објеката који се не урачунавају у корисну БРГП, као што су инфраструктурни – фабрички димњаци, ветрењаче, водоводни торњеви, рекламни стубови, и др.

Посебни објекти морају бити позиционирани на парцели (комплексу) у оквиру грађевинских линија.

Дозвољена висина за рекламне стубове је 30 m, а за инфраструктурне објекте се утврђује изузетно и већа висина, према технолошким потребама. За изградњу ових објеката неопходно је прибавити мишљење и сагласност институција надлежних за безбедност ваздушног саобраћаја. Овакви посебни објекти се постављају тако да не представљају опасност по безбедност и да не ометају значајно сагледљивост објеката.

На грађевинским парцелама уз пословне, производне и комуналне објекте у стамбеном ткиву или у производним зонама могу да се граде помоћни објекти и то: гараже, оставе, портирнице настрешнице, тремови и слично, који могу појединачно бити корисне површине до 30 m².

3.2.1.3. Правила грађења за подручја у обухвату шема уређења насељених места Прогар, Бољевци, Бечмен и Петровчић

Зоне становања

За сва насељена места где су у шемама насеља планиране зоне претежног становања примењују се Општа правила грађења прописана у поглављу 3.2.1.2.1.

Комерцијалне и привредне делатности (зоне)

Важе у потпуности правила грађења, која се односе на појединачне комерцијалне и привредне садржаје у стамбеном ткиву, дата у поглављу 3.2.1.2.3.

3.2.2. Правила грађења на пољопривредном земљишту

Пољопривредно земљиште обухвата површине намењене пољопривредној производњи и то: оранице, баште, воћњаке, винограде, плантаже, фарме, расаднике, стакленике и пластенике, пољозащитне појасеве, угаре, вишегодишње засаде, ливаде, пашњаке, рибњаке, итд..

На подручју плана предвиђена је изградња објеката компатибилних основној намени за развој интензивне или еколошке пољопривредне производње и то у оквиру пољопривредног земљишта.

Намена објеката

У зони еколошке пољопривредне производње дозвољена је изградња објеката који не угрожавају подручје водоизворишта и то:

– објекти за производњу воћа и поврћа у затвореном простору (стакленици, пластеници).

У зони интензивне пољопривредне производње дозвољена је изградња:

– објеката за финалну прераду пољопривредних производа,

– магацини репроматеријала (семе, вештачка ђубрива, саднице и сл.), објекти за смештај пољопривредне механизације, објекти за производњу воћа и поврћа у затвореном простору (стакленици, пластеници), објекти за производњу гљива, рибњаци, сушаре за воће и поврће, хладњаче, ергеле и сл..

У зони интензивне сточарске производње, поред помених објеката, дозвољена је и изградња:

– објеката намењених за интензиван узгој стоке, перади и крзнаша (фарме, кланице и сл.)

Стамбени објекти у функцији пољопривредне производње изван грађевинског подручја, могу да се граде само за властите потребе и у функцији обављања пољопривредне делатности.

Типологија објеката

Објекти намењени пољопривредној производњи су слободностојећи објекти (стамбени и производни) или групације слободностојећих објеката међусобно функционално повезаних (производни).

Правила за формирање комплекса

Величина парцеле (комплекса) на којој је могућа изградња објеката у функцији примарне пољопривредне производње утврђује се зависно од врсте и интензитета производње према следећим условима*:

пољопривредни објекти	минимална величина комплекса
– за интензивну сточарску производњу	10 ha
– за интензиван узгој перади и крзнаша	2 ha
– за интензивну ратарску производњу на поседу	5 ha
– за узгоја воћа и поврћа на поседу*	2 ha
– за виноградарство на поседу	1 ha
– за узгој цвећа на поседу*	0,5 ha

Максималан степен заузетости земљишта под објектима је 60%, а максимална спратност П+Пк*.

Позиционирање објеката и мере заштите од утицаја пољопривреде

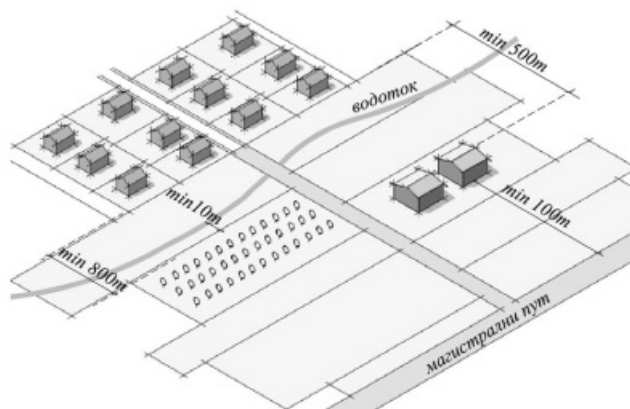
За позиционирање производних објеката који су у функцији пољопривреде примењују се следећа минимална заштитна одстојања:

- од саобраћајнице (магистралног пута) – 100 m; и
- од грађевинског подручја насеља – 500 m*.

Одстојање између стамбених објеката и ораница (воћњака) који се интензивно третирају вештачким ђубривом и пестицидима је минимум 800 m.

У заштитном појасу између границе пољопривредне парцеле и обале водотока од 10 m није дозвољено коришћење пестицида и вештачких ђубрива.

* (не односи се на стакленике, пластенике и силосе).

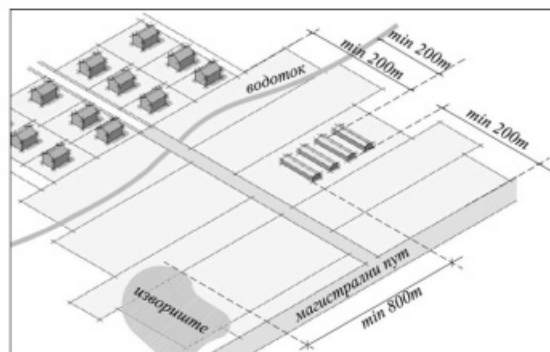

ПОЉОПРИВРЕДНИ ОБЈЕКТИ У ФУНКЦИЈИ РАТАРСТВА

Позиција објеката за узгој стоке (сточне фарме) одређује се у складу са капацитетом објекта и положајем објекта у односу на насеље. Објекти за интензиван узгој стоке, перади и крзнаша које имају преко 50 условних грла не могу се градити на заштићеним подручјима природе и на подручју водозаштитних зона.

Минимална заштитна одстојања између границе комплекса сточне фарме и објеката у суседству су:

- од стамбених зграда, магистралних путева и речних токова – 200 m; и
- од изворишта водоснабдевања – 800 m.

ПОЉОПРИВРЕДНИ ОБЈЕКТИ ЗА УЗГОЈ СТОКЕ

Наведена растојања могу бити и већа ако то покаже процена утицаја на животну средину за фарме са преко 500 условних грла, као и објекти од општег интереса утврђени на основу закона.

Минимални капацитет основне производње уз који може да се одобри изградња објекта примарне дораде или прераде (кланица, хладњача, и сл.) износи 100 условних грла.

Објекти на којима се одржавају сточне пијаци, сајмови и изложбе морају да испуњавају следеће услове:

- да се налазе изван насеља,
- да се не граде на земљишту које је подводно и угрожено од поплава,
- да нису удаљени од главног пута,
- да нису за последњих 20 година служили за сточна гробља и јавно ђубриште,
- изложбене просторије могу изузетно да се налазе и у самом насељу,
- да има само један улаз довољно простран и са изграђеним вратим и
- да има посебно издвоје простор за животиње за које се приликом контроле утврдило да су заражене или су сумњиве на заразу.

Величина простора зависи од обима и врсте промета животиња водећи рачуна да просечна одређена површина се мора повећати за 15% површине на име путева и изградњу манипулативних и санитарних обеката:

- по грлу крупних животиња 2 m²,
- по телету 1,2 m²,
- по овци, односно свињи преко 50kg -1 m² и
- по јагњету и прасету 0,5 m².

У заштитној зони око објекта Контролно-мерног центра „Београд” (простор северно од ауто-путске петље „Добановци” и источно од регионалног пута Р 267) забрањена је изградња објеката. Дозвољено је коришћење пољопривредног земљишта у сврху примарне пољопривредне производње.

3.2.3. Правила грађења на шумском земљишту

У шумама могу да се граде објекти у складу са плановима газдовања шумама и посебним прописом којим се уређује област дивљачи и ловства, кроз годишње извођачке планове у складу са Законом о шумама (крчење шума, трасирање просека, изградња шумских путева, и сл.). Поступак промене намене шумског земљишта вршиће се у складу са важећом законском регулативом.

У шуми и на удаљености мањој од 200 m од руба шуме не могу да се граде ћумуране, кречане, циглане и други објекти са отвореном ватром.

Забрањено је крчење и пустошење, чиста сеча која није одобрена као редован вид обнављања шума (ЕА Тополе, багрем, реконструкције). Крчење шуме се може дозволити само у случајевима када то захтева јавни интерес утврђен на основу закона.

Техничка инфраструктура (шумске саобраћајнице, противпожарне пруге и други објекти који служе газдовању шумама) планира се, гради, одржава и користи на начин који не угрожава:

- изворишта вода и водне токове,
- станишта значајна за опстанак дивљих биљних и животињских врста,
- процес природног подмлађивања у шуми,
- културну и историјску баштину,
- остале општекорисне функције шума,
- стабилност земљишта и не узрокује ерозију и бујице.

На шумском земљишту могу да се граде:

- објекти за туристичко-рекреативне сврхе,
- пратећи објекти (шанк-барови, настрешнице, одморашта, просторије за опрему и сл.),
- партерно уређење (одморашта, стазе и сл.) и
- објекти у функцији ловства и узгоја ловне дивљачи (хранилишта, појилишта, чеке и сл.).

Објекти се не смеју градити од бетона, већ се препоручује употреба природних материјала (дрво, камен, шиндра) и традиционалних форми.

Шумске стазе, бицикличке стазе, просецање прогала и постављање екстерног мобилијара треба да се усклади са Основама газдовања шумама за газдинску јединицу на предметном подручју.

У комерцијалном ловишту се дозвољава изградња објекта ловачке куће, као и објеката компатибилних шумском земљишту и основној намени (чеке, узгајалишта, хранилишта и сл.). Објекти морају бити од дрвета.

Процена утицаја на животну средину је обавезна у случају пошумљавања нешумског земљишта већег од 50 ha и крчење шума са променом намене на површини преко 10 ha, као и за све радове у заштићеним природним добрима.

3.2.4. Правила грађења на водном земљишту

У складу са одредбама Закона о водама („Службени гласник РС”, број 30/2010) уређује се правни статус вода, управљање водним објектима и водним земљиштем па је потребно испунити услове које приписује овај закон:

– водно земљиште, у смислу овог закона, јесте земљиште на коме стално или повремено има воде, због чега се формирају посебни хидролошки, геоморфолошки и биолошки односи који се одражавају на акватични и приобални екосистем. Водно земљиште текуће воде јесте корито за велику воду и приобално земљиште;

– ради очувања и одржавања водних тела површинских и подземних вода и заштитних и др. водних објеката,

спречавања погоршања водног режима, обезбеђења пролаза великих вода и спровођење одбране од поплава, као и заштите животне средине, чланом 133. наведеног Закона о водама дефинисане су забране и ограничења;

– израдиће се планску документацију у складу са важећим законом и прописима из области водопривреде и осталим законима и прописима;

– план се усаглашава са водопривредном основом Србије („Службени гласник РС”, број 11/2002) и са планским документом из области водопривреде (стратегија управљања водама на територији Републике Србије, план управљања водама на водном подручју са програмом мера, план управљања ризицима од поплава са картама угрожености и картама ризика од поплава, општи и оперативни план за одбрану од поплава, план заштите вода од загађења и др.) у складу са чл. 29, 42, 47-51, 54, 55. и 94-96. закона о водама, којима су утврђена планска акта за управљање водама и дефинисано усаглашавање, преиспитивање и новелирање планске документације.

Законска регулатива треба да обухвати следеће:

– закон о водама, подзаконска акта уредба о условима коришћења песка и шљунка и план управљања водом слива реке Дунав у оквиру ICPDR, а у складу са WFDEU.

У плавним зонама свих водотока не дозвољава се изградња нових привредних, стамбених и др. објеката, ширење већ постојећих, нити подужно вођење саобраћајних и инфраструктурних система испод кота до којих досеже велика вода вероватноће 0.5%. На преласку водотока линијским системима исти се морају висински издићи и диспозиционо тако решити да буду заштићени од поплава вероватноће 0.5% (20-огодишња велика вода).

Захватање воде из водотока дозвољено је само уз одговарајуће водопривредне сагласности уз обавезу обезбеђења гарантованог протока.

Ширина појаса приобалног земљишта служи одржавању заштитних објеката и корита за велику воду и обављању других активности. У подручју незаштићеном од поплава износи до 10.00 m, а у заштићеном подручју до 50 m (зависно од величине водотока, односно заштитног објекта), рачунајући од ножице насипа према брањеном подручју.

Код укрштања инфраструктурних објеката са водотоцима, уважити следеће:

– код подземних укрштања ове објекте водити кроз заштитне цеви тако да горња ивица буде на минимум 1,50 m испод нивелете дна нерегулисаних, као и на минимум 0,80–1,00 m испод нивелете дна регулисаних корита,

– у зонама водотока трасе што даље од горњих ивица природних протицајних профила, уз примену техничких мера за очување како ових објеката тако и стабилности корита водотока,

– ако се предметни комплекс граничи са парцелом мелиорационог канала све објекте удаљити минимум 5.00 m од ивице водног земљишта.

Нивелете мостова, пропуста и прелаза преко водотокова, морају бити тако одређене, да доње ивице конструкције ових објеката имају потребну сигурносну висину – зазор изнад нивоа меродавних речних великих вода.

Правила за изградњу објеката на обали

Објекти који могу да се граде су:

- објекти за туристичко-рекреативне сврхе,
- пратећи објекти (шанк-барови, просторије за пресвлачење и сл.),
- дрвене сојенице и настрешнице,
- партерно уређење (спортски терени, опрема, мобилијар, плаже и сл.),

- рибњаци,
- мини акумулације и
- системи за пречишћавање вода.

Пратећи објекти (шанк-барови, одморишта, просторије за опрему и сл.) могу бити површине до 40 м², максималне спратности П+Пк.

Објекти за туристичко-рекреативне сврхе, комерцијални и угоститељски могу бити максималне површине 400 м², максималне спратности П+1+Пк.

Правила за постављање објеката на води

Водене површине и делови савског приобалног појаса намењени су за различите туристичке, рекреативне и друге активности. Могу се планирати следећи типови објеката: марине, пристаништа, угоститељски објекти на води, спортски клубови на води, рекреативни сплавови кућице и остали објекти (докови, хангари за чамце, купатила)

Објекти на води се лоцирају на воденом појасу где се не изливају индустријске или неке друге отпадне, течне и чврсте материје и морају имати решено одлагање отпадних чврстих и течних материја, у складу са санитарним прописима и прописима о заштити животне средине.

Врсте и дефиниција плутајућих објеката

Према члану 2. Одлуке о постављању плутајућих (пловних) објеката на делу обале и воденог простора на територији града Београда, („Службени лист града Београда”, број 32/01), наведено је: „Плутајући објекти који се у складу са овом одлуком могу поставити на одређеном делу обале и воденог простора на територији града Београда су: угоститељски објекти на води, марине и спортски клубови, пристаништа и сплав кућице за одмор.

Угоститељски објекат на води

Под овом врстом плутајућег објекта подразумева се:

- брод без сопственог погона – брод адаптиран као угоститељски објекат, нема сопствени погон и није планиран за честа премештања;
- плутајући објекат – наменски изграђен угоститељски објекат – сплав на понтонима.

Угоститељски објекат на води има првенствено угоститељску намену у оквиру које се могу појавити и објекти предвиђени за смештај, различите културне манифестације као изложбе, камерна позоришта, модне ревије и слично.

Марина

Марина је пристаниште посебне намене на водном путу намењено за прихват, чување и опремање пловила која служе за рекреацију, спорт и разоноду.

У оквиру марина планирана је могућност постављања објеката и садржаја спортских клубова на води.

Одвијање спортских активности на води није планирано у непосредној околини спорских клубова. Делови воденог простора који ће се користити за спортске активности и тренинг одређени су посебним условима Лучке капетаније Београд у складу са важећим прописима.

На водном путу могу се одржавати спортска такмичења, односно приредбе, на основу одобрења лучке капетаније.

Простор намењен за спорт, рекреацију и разоноду мора бити одвојен од пловног пута.

Спортски клубови на води

Спортски клуб на води је пловни објекат или скуп пловних објеката у власништву спортског клуба регистрованог за спортове на води код надлежног министарства, у складу са законом.

Под спортским чамцима без сопственог погона подразумевају се веслачки чамци, кајак, кану, једрилице и сл., намењени такмичењу.

Спортски клубови могу заузимати делове локација планираних за марине у броју који одговара захтевима без обзира на дефинисан број марина.

Пристани

Пристани су објекти који су инсталирани на обали и води и служе за прихват, везивање и опремање пловних објеката који се користе у туристичке сврхе (наутичком туризму) и са којих се остварује сигуран и безбедан укрцај и искрцај људи. Са пристана се остварује веза са копненим делом територије, што на тим локацијама захтева развој саобраћајне инфраструктуре за везу са залеђем. На делу тока реке Саве, на левој обали, који протиче југо-источном границом општине Сурчин у постојећем стању лоцирано је пет пристана (три у оквиру границе предметног плана, док су два у обухвату ГУП-а Београда) преко којих је могуће остварити везу са спортско-рекреативним и туристичким садржајима у залеђу.

Сплав кућице за одмор

Сплав кућица за одмор спада у групу плутајућих објеката, а то су пловила без сопственог погона која по правилу нису предвиђена за премештање нити за обављање посебних радова на унутрашњим водама. Могу да садрже платформе за сунчање и кабину за смештај опреме и рекреациони боравак људи.

Позиционирање објеката на води

Ширина слободне зоне за постављање пловних објеката на реци Сави износи 30 m од уреза воде на обали при ниском пловидбеном нивоу.

Приликом позиционирања пловних објеката поштовати правила о заштитним удаљењима објекта:

- од рени бунара у пречнику 120 m;
- од цевастих бунара у пречнику 50 m;
- од подводних инсталација 50 m;
- од водозахвата 800 m узводно и 50 m низводно, односно у зависности од услова надлежног јавног комуналног предузећа;
- најмање од моста узводно 100 m и низводно 50 m;
- од плаже 500 m узводно и 200 m низводно;
- од обалних рампи узводно и низводно 50 m и
- од другог пловног објекта 10-15 m.

За постављање пловног објекта мора да постоји довољно дубине при сваком водостају, у складу са наутичко техничким условима надлежне Капетаније пристаништа и водопривредним условима ЈВП „Србијаводе”. Све акваторије које се користе за сидрење и пристајање пловних објеката морају бити обележене од стране овлашћене установе („Пловпут” – Београд)

Величина и положај по типовима плутајућих објеката

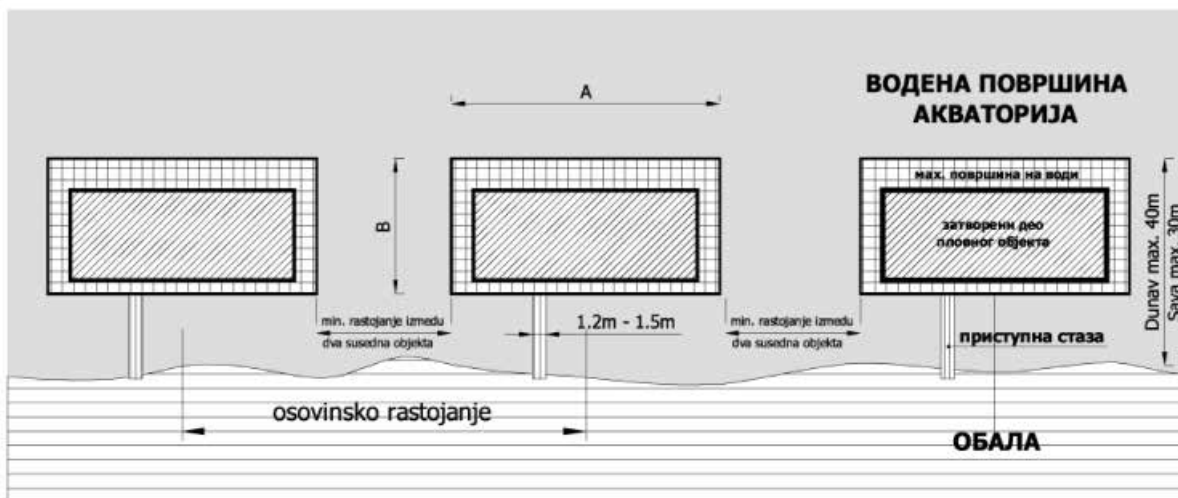
Величина се дефинише као максимална површина коју пловни објекат заузима на води и максимална површина затвореног дела плутајућег објекта, као и максимална висина изнад површине акваторије, односно максимални број затворених етажа изнад платоа понтона.

Положај плутајућих објеката се дефинише осовинским растојањем и растојањем између два суседна објекта.

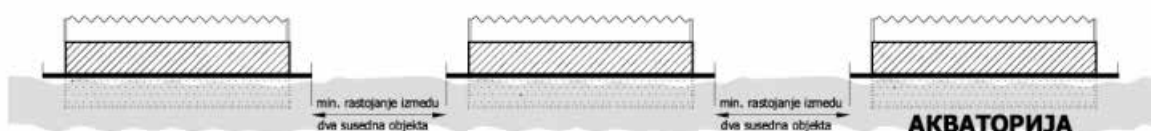
Положај и величина су дефинисани за сваки тип објекта посебно.

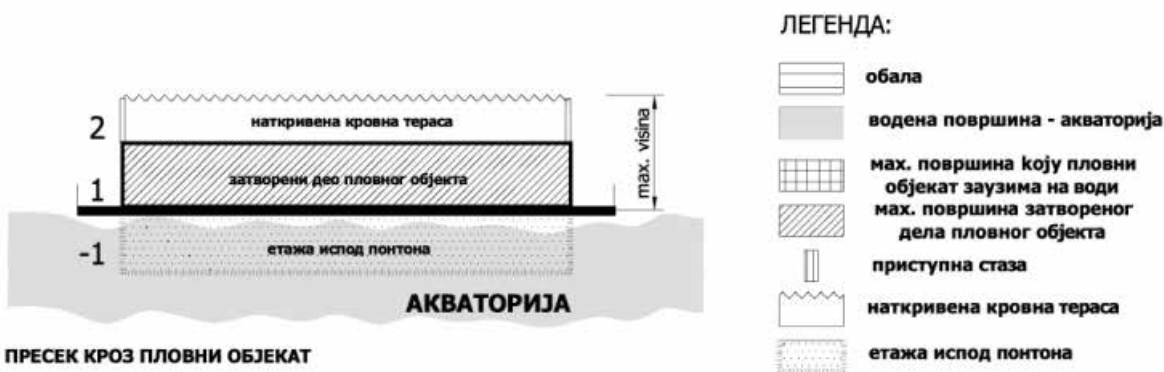
ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ ПОЛОЖАЈА И ВЕЛИЧИНЕ ПЛОВНИХ ОБЈЕКТА

ПРИКАЗ ПЛОВНИХ ОБЈЕКТА У ОСНОВИ

ПРИКАЗ ПЛОВНИХ ОБЈЕКТА У ИЗГЛЕДУ

ПРЕСЕК КРОЗ ПЛОВНИ ОБЈЕКТ

ТИП ОБЈЕКТА НА ВОДИ	дужина пловног објекта према обали	максимална површина објекта на води	максимална површина затвореног дела објекта	максимална висина објекта изнад акваторије	минимално међусобно и растојање од других објеката
марине и спортски клубови	200 m	450 m ²	250 m ²	1 затворена етажа / 6.0 m 1 етажа испод понтона за помоћне просторије	30 m
пристани	-	50 m ²	-	-	20 m
угоститељски објект на води	30 m	450 m ²	250 m ²	1 затворена етажа / 6.0 m * 1 етажа испод понтона за помоћне просторије	15 m (осовински размак 45 m)
сплавови кућице за одмор	9 m	80 m ² (са отвореним терасама)	-	1 затворена етажа / 3.0 m **	10 m (осовински размак 19m)

* – изузетно у зони ван пловног пута, висина објекта може бити већа од 6 m, али са максимално две етаже.

** – висина слемена крова сплав кућице је максимално 6 m од површине воде.

Архитектонско и естетско обликовање плутајућих објеката

Угоститељски објекат на води

При пројектовању и изградњи новог плутајућег објекта, узети у обзир неке обликовне елементе у складу са изгледом локације и окружењем на којима се предвиђа постављање и који би требали да буду смерница за архитектонско и естетско обликовање:

- пловни угоститељски објекат на води који има елементе брода (бела боја као преовлађујућа, беле надстрешнице и тенде као имитација једара, округли прозори, раван кров-тераса и сл.) – на делу обале која има уређену обалоутврду и шеталиште;

- пловни угоститељски објекат у стилу колибе (дрвени материјали, кровни покривач трска или дрвена шиндра, ограда од дрвених елемената) – на деловима обале која није уређена и где постоји изразито растиње у окружењу;

- пловни објекти модерне архитектуре, са равним линијама и геометријским елементима (комбинација модерних материјала са стакленим површинама) – на деловима обале са уређеном обалоутврдом.

Не примењивати материјале уобичајене у стамбеној изградњи (опека, цреп, класична столарија).

У односу на уређење обале уз коју се поставља пловни објекат, примењују се следећа правила:

- уколико је са пешачке стазе могуће визуелно сагледавање воденог простора и друге обале реке (нема високог дрвећа које заклања поглед) пловни објекти архитектонски треба да буду обликовани да омогуће визуелну комуникацију са обале на реку и на другу обалу реке. У том смислу објекти треба да су доминантно транспарентни, са фасадама паралелним са обалом. Препорука је да само помоћни простори (санитарни чвор, кухиња и магацини) буду од непровидног материјала.

- уколико се између пешачке стазе и воде налазе квалитетни засади високог дрвећа или друге физичке препреке, које спречавају визуелно сагледавање воденог простора и друге обале реке могу се постављати и објекти који не морају да буду доминантно транспарентни својим изгледом.

Сплав кућице за одмор

Кров може бити двоводан, сложен или раван. Кровни покривач прилагодити намени објекта (препоручују се лаки материјали за покривање као што су тегола, шиндра, трска, лим и сл.).

Читаву конструкцију урадити од монтажано-демонтажног материјала у складу са прописима за изградњу објеката за привремени боравак људи.

Услови за копнени саобраћај

Колски приступ локацијама за постављање плутајућих објеката дозвољен је само са јавних саобраћајница, према условима организационе јединице Градске управе надлежне за послове саобраћаја.

Приступна саобраћајница мора бити одговарајућих димензија (минимални колски прилаз 4.5 m), како би могла да прихвати возила за одношење смећа и против пожарна возила.

Снабдевање робом и материјалом као и одвожење амбалаже и осталих чврстих отпадака, врши се са јавних саобраћајница и колско-пешачких стаза као и воденим путем.

Паркирање возила за запослене и посетиоце могуће је на постојећим јавним паркинг површинама, у непосредној близини плутајућег објекта. До саме локације треба обезбедити пешачку стазу која заједно са приступом објекту мора

бити адекватно осветљена и обезбеђена. Омогућити несметано кретање хендикепираним лицима.

Приступ објекту на води

Плутајући објекат треба да буде привезан са обалом покретним мостом односно приступном стазом, једном, а максимум две, тако да не омета коришћење нижих платоа на обалоутврди и зону прилаза дуж обалоутврде.

Ширина приступне стазе која повезује плутајући објекат са обалом је мин.1.5 m.

Прихватне сајле и сам улаз у објекат не смеју ометати пешачки и бициклички саобраћај по кеју, и не смеју угрозити или изазвати оштећење обале.

Подна конструкција моста мора да буде од материјала који не дозвољава проклизавање. Ограда приступног моста треба да буде стабилна и безбедна, од чврстог материјала и транспарентна.

У случају формирања више марина дуж обале предвидети једну рампу за опслуживање суседних марина са одговарајућом ширином воденог прилаза.

Приликом обезбеђивања приступа плутајућем објекту извршити валоризацију постојеће вегетације у приступној зони, задржати и сачувати сва вредна стабла, у свему према условима ЈКП „Зеленило Београд”.

Услови за прикључење плутајућих објеката на инфраструктурну мрежу

Водовод

Прикључак плутајућег објекта на водоводну мрежу извести у складу са условима ЈКП „Водовод и канализација”.

Канализација

Плутајући објекти се не смеју повезати на објекте градске канализације. Није дозвољено директно упуштање отпадних вода у водоток. Плутајући објекат мора да поседује непропусни танк који мора да испуњава важеће санитарно-техничке услове. Танкове треба да празни за то овлашћена ЈКП и да односи на место које одреди надлежни санитарни орган.

Сплавови кућице за санитарно употребљене воде користе монтажне санитарне чворове са саморазградњом.

Електроенергетска мрежа

Планиране плутајуће објекте напајати са постојеће и планиране дистрибутивне мреже 10kV. Напајање вршити из планираних кабловских прикључних ормана смештених на неплавном делу обале.

Постављањем плутајућих објеката у зони надземних водова морају се задовољити прописане сигурносне удаљености и сигурносне висине према Правилнику о техничким нормативима за изградњу електроенергетских водова називног напона од 1kV до 400 kV („Службени лист СФРЈ”, број 65/88).

Манипулативни простор плутајућих објеката у приобалном појасу опремити инсталацијама јавног осветљења. Напајање јавног осветљења ће се вршити из постојеће електричне мреже јавног осветљења. Мрежу 1 kV јавног осветљења извести подземно, у рову потребних димензија.

На местима где се очекују већа механичка напрезања тла и тамо где може доћи до оштећења подземних водова, исте поставити у кабловску канализацију или кроз заштитне цеви.

Прикључак на електроенергетску мрежу извести у складу са условима „Електродистрибуције Београд” или друге надлежне организације.

Евакуација отпада

За одлагање смећа потребно је обезбедити потребан број контејнера и поставити их уз завршни сегмент приступне саобраћајнице испред обалоутврде.

Мере заштите од пожара

Ради заштите од пожара плутајући објекти морају бити реализовани према техничким противпожарним прописима, стандардима и нормативима:

– планираним плутајућим објектима мора бити обезбеђен приступни пут за ватрогасна возила, најдаље 25 m од објекта, ширине 6 m за двосмерно или 3.5 m за једносмерно кретање, са кружном или Токретницом у складу са Правилником о техничким нормативима за приступне путеве („Службени лист СРЈ”, број 8/95).

– предвидети хидрантску мрежу у близини плутајућих објеката, са удаљењем спољних хидраната максимум 80 m од објеката, сходно Правилнику о техничким нормативима за спољну и унутрашњу хидрантску мрежу за гашење пожара („Службени лист СФРЈ”, број 30/91).

– предвидети приступне путеве за ватрогасни брод, односно обезбедити простор од мин. 15 m између плутајућих објеката и 20 m лево и десно од пристана за ватрогасни брод.

Процедура за постављање плутајућих објекта дефинисана је Одлуком о постављању плутајућих (пловних) објеката на делу обале и воденог простора на територији града Београда, („Службени лист града Београда”, број 32/01). У складу са тим власник плутајућег објекта дужан је да за постављање плутајућег објекта прибави услове и сагласности од свих надлежних институција.

3.2.5. Правила грађења специфичних/осталих намена

3.2.5.1. Правила грађења објеката у функцији туризма

Туристичка локација је део туристичког простора под којом се подразумева ужа, саобраћајно повезана и инфраструктурно опремљена просторно-технолошка целина, која садржи једну или више туристичких атракција. Туристичке локације ће се разрађивати на основу урбанистичких

планова или урбанистичког пројекта уз добијене сагласности надлежних органа, а на основу претходне израде Студије оправдности за проглашење туристичког простора.

Место за одмор под којим се подразумева део туристичког простора, туристичког места или насељеног места које представља интегрисану и функционалну целину објеката и других садржаја за смештај и боравак туриста без сталних становника, са изграђеним објектима туристичке инфраструктуре и туристичке супраструктуре разрађиваће се на основу, урбанистичких планова или урбанистичког пројекта уз добијене сагласности надлежних органа, а на основу претходне израде Студије оправдности за проглашење туристичког простора.

Место за одмор (ризорт) под којим се подразумева део туристичког простора, туристичког места или насељеног места које представља интегрисану и функционалну целину објеката и других садржаја за смештај и боравак туриста без сталних становника, са изграђеним објектима туристичке инфраструктуре и туристичке супраструктуре разрађиваће се, такође, на основу Правилника о садржини и начину израде планских докумената као и студије оправдности за проглашење туристичког простора („Службени гласник РС”, број 20/2010) којим је прописан начин израде и садржај планских докумената неопходних за проглашење и уређење места за одмор или на основу урбанистичког пројекта уз добијене сагласности надлежних органа и служби за заштиту животне средине, природе, водопривреде, енергетике и др.

У залеђу туристичких пристана (на копну), уз путеве, уз зоне заштите споменика природе и културе, у природним и шумским комплексима и сл., дозвољена је изградња нових и реконструкција постојећих комерцијалних, угоститељских, рекреативних објеката, туристичких комплекса и сл.

Намена објеката

Објекти намењени туризму могу бити:

- смештајни: мотели, кампинг плацеви и сл.;
- комерцијални: продајни објекти за снабдевање корисника туристичких зона и сл.;
- угоститељски: ресторани, кафеи и сл.;
- рекреативни и спортски: марине, отворени и затворени базени, купалишта, игралишта итд.

Урбанистички показатељи

Дефинисани су максимални урбанистички показатељи (на нивоу парцеле) за објекте намењене туризму у складу са наменама:

врста туристичког објекта	мин. П парцеле/ комплекса (y m ²)	макс. индекс изграђености	макс.индекс заузетости (y %)	макс. спратност
СМЕШТАЈНИ				
– Објекти уз саобраћајнице	1000	1,2	50	П+1+Пк
– Објекти у природним комплексима	2000	1,6	70	П+1+Пк
– Објекти у ловишту	1000	0,8	50	П+Пк
– Објекти уз заштитну зону споменика културе	1000	0,8	50	П+Пк
КОМЕРЦИЈАЛНИ	500	0,8	50	П+Пк
УГОСТИТЕЉСКИ	1000	0,7	70	П
РЕКРЕАТИВНИ	2000	0,8	80	П

Типологија објеката

Објекти намењени туризму су слободностојећи на појединачним парцелама или групације слободностојећих објеката на једној парцели (комплексу).

Правила парцелације и положај објекта на парцели

Формирање парцеле и положај објекта на парцели одређују се Локацијском дозволом за сваки појединачан случај а у складу са условима заштите и законским прописима за шумско или друго земљиште на коме се објекат гради.

Висинска регулација

Максимална спратност објеката дефинисана је према намени туристичког објекта у табели Урбанистички показатељи.

Правила за слободне и зелене површине на парцели
Објекат намењен туризму треба интегрисати са природним окружењем у коме се налази. Минимални проценат озелењених површина на парцели одређује се сваки појединачан случај у складу са условима заштите и законским прописима за шумско или друго земљиште на коме се објекат гради.

3.3. Спровођење

3.3.1. Смернице за спровођење просторног плана и израду планске документације

Законом о планирању и изградњи дефинисано је да се просторни план јединице локалне самоуправе спроводи урбанистичким плановима, урбанистичким пројектима и директно, издавањем локацијске дозволе за подручја за која није предвиђена израда урбанистичког плана.

Просторни план за део градске општине Сурчин спроводи се израдом урбанистичких планова и то:

- план генералне регулације за:
- насеље Добановци и
- насеље Јаково са индустријском зоном североисточно од насеља.
- план детаљне регулације за:
- планирани спортски комплекс и становање уз „Сремску газелу”, који због свог превеликог обухвата може бити предмет разраде више појединачних планова,
- подручје изворишта „Зидине”,
- индустријску зону северно од ауто-пута Београд-Загреб,
- индустријску зону на западу општине,
- планирани пут од насеља Бољевци до моста на Сави.

Просторни план се спроводи директно, издавањем локацијске дозволе, на основу правила уређења и правила грађења, за:

- подручја обухваћена шемама уређења насељеног места које су саставни део Просторног плана – за насеља Прогар, Бољевци, Бечмен и Петровчић;
- целокупно подручје Просторног плана које није обухваћено границама планова генералне регулације и планова детаљне регулације.

За потребе изградње инфраструктурних система и саобраћајница на целом подручју плана, када је потребно и када постоји потреба за експропријацијом земљишта, као и за изградњу појединих пратећих садржаја у коридору ауто-пута „Јужни Јадран”, израђиваће се планови детаљне регулације. У случају да не постоји потреба за експропријацијом земљишта, а линијски инфраструктурни систем се поставља у оквиру јавних саобраћајних површина, могућа је израда урбанистичког пројекта.

По потреби и на иницијативу заинтересованих лица може се приступити изради планова детаљне регулације и за друга подручја која нису наведена и конкретно одређена у плану, а налазе се у обухвату грађевинског, пољопривредног, шумског и водног земљишта, под условима да изградња на том простору није забрањена овим планом услед посебних режима заштите или интереса републике.

За потребе изградње појединачних индустријских и комерцијалних објеката у оквиру стамбене зоне, комплексе који имају одређен степен заштите као културно или природно добро, као и за туристичке локације, а на основу претходне израде Студије оправданости за проглашење туристичког простора, обавезна је израда урбанистичког пројекта.

За подручја предвиђена за директно спровођење овим планом, а налазе се у власништву /корисништву општине Сурчин, могуће је по потреби пре издавања локацијске дозволе приступити изради урбанистичког пројекта.

Настављају да се примењују урбанистички планови који су донети до доношења овог плана, и то:

Као стечена обавеза за подручје градске општине Сурчин примењују се следећи урбанистички планови:

- План генералне регулације за комплекс „БД Агро” зоне А, Б и Ц у насељу Добановци, општина Сурчин, „Службени лист града Београда”, број 59/08
- План детаљне регулације за трасу општинског пута „Сремска газела” Прогар-Бечмен-Добановци, општина Сурчин, „Службени лист града Београда”, број 26/11
- Регулациони план деонице ауто-пута Е-75 и Е-70 Добановци-Бубањ поток, „Службени лист града Београда”, број 13/99
- План детаљне регулације дела радне зоне Сурчин-Добановци за подручје између регионалног пута Р267 и канала Галовица у Добановцима, Општина Сурчин, „Службени лист града Београда”, број 42/07
- Генерални план са елементима регулационог плана за изградњу мреже објеката за снабдевање водом насеља Јаково, Бољевци, Прогар, Бечмен, Петровчић и Добановци, „Службени лист града Београда”, број 22/01
- Генерални план за цевасте бунаре на подручју Јакова и Бољеваца, „Службени лист града Београда”, број 14/97
- Генерални план са елементима регулационог плана за изградњу мреже електродистрибутивних постројења тс 35/10 кв „Угриновци”, проширење тс 35/10 кв „Добановци” и изградњу водова 35 кв од тс 110/35 кв „Београд 9” до тс 35/10 кв „Угриновци” и тс 35/10 кв „Добановци”, „Службени лист града Београда”, број 19/01
- Детаљни урбанистички план ванградског топловода од ТЕ-ТО „Никола Тесла” у Обреновцу до ТО „Нови Београд”, Сл.л. 16/93
- Детаљни урбанистички план за изградњу главног цевовода са пратећим објектима система за наводњавање „Земун” у Земуну, „Службени лист града Београда”, број 17/94
- План детаљне регулације дела радне зоне Сурчин-Добановци за подручје између регионалног пута Р 267 и канала Галовица у Добановцима, Општина Сурчин, „Службени лист града Београда”, број 42/07

Даном објављивања Просторног плана у службеном гласилу, престају да важе сви раније усвојени планови који нису наведени у списку стечених обавеза.

3.3.2. Приоритетна планска решења

Приоритетне активности за имплементацију Просторног плана представљају планска решења за период до 2015. године дефинисана по основним областима, и то:

- у области развоја мреже насеља и јавних служби
- јачање Сурчина као општинског, административног и услужног центра,
- инвестирање у модернизовање услужних делатности у сеоским насељима,
- изградња одговарајућег објекта за организовање специјалног школовања и дневног боравка за децу ометену у развоју у општинском центру и обезбеђење јачког превоза,
- изградња физкултурних сала у школама којима недостају (Бечмен, Добановци, Петровчић, и Прогар),
- проширење објеката ОШ у Бољевцима, Петровчићу и Прогару,
- реновирање и адаптација ОШ у Добановцима и у Јакову,
- реконструкција и адаптација постојећих здравствених станица и амбуланти, обезбеђење бољих просторних услова за апотеку у Петровчићу,
- проширење и адаптација објекта вртића у Бечмену и Добановцима,

- изградња нових капацитета предшколских установа у сеоским насељима (Петровчић и Прогар.), како би се обезбедили просторни услови за предшколску заштиту деце са повећањем обухвата до 70% континента деце у периоду до 2015. године,
- изградња дома културе у Јакову и реконструкција и адаптација објекта културе у Добановцима и Бољевцима,
- уређење објеката и увођење дигиталне технологије у вишенаселенске дворане центара за културу у свим насељима,
- обезбеђење просторних услова за установе за социјалну заштиту, са повећањем обухвата институционалне и организоване заштите старих, особа са инвалидитетом и деце са посебним потребама, првенствено у смислу организовања дневних боравака, обезбеђење простора за изградњу дома за старе на простору општине, а у складу са програмом надлежне институције,
- реконструкција постојећих спортских терена у насељеним местима,
- реконструкција постојећег стадиона у насељу Јаково и Петровчић,
- реализација спортско-рекреативних центара у Сурчину и Добановцима,
- реализација спортског комплекса уз постојећу шуму „Гибавац” са специфичним рекреативним и такмичарским спортским садржајима (гольф терени, стрелиште...)
- у области развоја привредних делатности
- иновирање катастарског премера и ажурирање података о коришћеним површинама по катастарским културама и власницима земљишта,
- изградња и унапређење система за наводњавање и одводњавање,
- подизање шумских пољозащитних појасева, као и пошумљавање плитких и еродобилних ораница и нископродуктивних пашњака,
- подстицање процеса укрупњавања, специјализације и интензификације радно способних породичних пољопривредних газдинстава,
- интензивирање производње и проширење асортимана тржишне понуде воћа, поврћа, лековитог биља и других специјализованих пољопривредних култура (пластеници и стакленици),
- повећање сточног фонда,
- имплементација европских искустава применом „пилот” пројекта (заокруживање целокупног производног циклуса),
- подршка развоју МСП и предузетништва, брза и флексибилна администрација – развијена е-управа, уз потенцијални развој инкубатор центра и центра за едукацију привредника,
- модернизација производње и услуга,
- унапређење опремљености, заштите и програмске структуре у постојећим зонама, комплексима и локалитетима, посебно у привредној зони Сурчин–Добановци,
- реализација мањих предузетничких зона/локалитета за производно-услугне делатности у другим деловима општине,
- израда планских докумената за нове зоне и приступање реализацији истих,
- стварање базе података о локалним фирмама, њиховом потенцијалу, могућностима и потребама,
- едукација предузетника, стручно оспособљавање запослених и незапослених, активнија промоција програма и могућности самозапошљавања посебно у мањим сеоским срединама,
- унапређење инфраструктурне опремљености, технолошке и програмске структуре и заштите животне средине у постојећим и активираним зонама/локалитетима,
- активна промоција и маркетинг локација везан за индустрију, складиштење и МСП,
- почетак формирања простора и активности у залеђу пристана на води (Јаково, Бољевци, Прогар),

- почетак формирања „Јаковачке”, „Бољевачке” и „Прогарске” туристичке туре, кроз уређење планираних локација,
- организовање спортско-рекреативног туризма – уређењем и одржавањем простора: шуме око војних објеката са рибњаком у спортско рекреативном комплексу у Сурчину, ловишта Црни Луг, Бојчинске шуме, Бечменског језера и вештачког језера „Живача”,
- организовање руралног туризма – уређење и организовање сеоских домаћинстава, туристичких пунктова у селима и историјских објеката руралног типа,
- формирање комерцијалног ловишта Црни луг у области инфраструктурних система и саобраћаја
- завршетак изградње пута Обреновац–Добановци, тзв. „Сремске газеле”,
- реконструкција постојећег „инфраструктурног” моста код ТЕ „Никола Тесла”,
- изградња југоисточне обилазнице Добановци,
- изградња јужне обилазнице Добановци,
- продужетак пута 1215 преко Орачког поља и шуме Гибавац до пута 1213,
- изградња два цевовода дуж обилазнице Е-70 са обе стране ауто-пута,
- изградња цевовода дуж ауто-пута Београд–Загреб,
- изградња цевовода са обе стране дуж планираног општинског пута „Сремска газела” и њихово повезивање са реконструисаним цевоводом дуж пута Сурчин–Добановци,
- изградња фекалног колектора ка планираном ППОВ „Батајница” и даље у реку Дунав,
- изградња система црпних станица које ће фекалне воде усмерити на будуће ППОВ „Батајница”,
- комплетирање канализационе мреже у насељу Сурчин и Добановци,
- изградња канализационе мреже у новим привредним зонама,
- рехабилитација и реконструкција канала за наводњавање,
- изградња нове ТС 110/10 kV „Сурчин”, нових ТС 110/10 kV „Добановци 1”, ТС 110/10 kV „Добановци 2”, нових ТС 35/10 kV „БД Агро”, „Јаково” и „Нелт”,
- изградња нових електроенергетских водова:
- двосистемски далековод 110 kV паралелно траси постојећег вода 220 kV, РП Обреновац-ТС „Београд 5” и од њега до локације планиране ТС 110/35 kV „Сурчин” у рубној зони насеља Сурчин;
- надземних водова 110 kV за напајање ТС 110/10 kV „Добановци 1” и ТС 110/10 kV „Добановци 2”;
- водова 35 kV од локације планиране ТС 110/35 kV „Сурчин” до постојећих водова 35 kV;
- кабловских водова 35 kV од локације планиране ТС 35/10 kV „Аутопут” до постојећег 35 kV вода ТС 110/35 kV „Београд 9” – ТС 35/10 kV „Аеродром” и кабловских водова 35 kV за свођење постојећег 35 kV вода ТС 35/10 kV „Аеродром” – ТС 35/10 kV „Сурчин” у планирану ТС 110/35 kV „Сурчин”;
- надземно-кабловских водова 35 kV од локације планиране ТС 110/35 kV „Сурчин” до планиране ТС 35/10 kV „БД Агро”;
- надземних водова 35 kV од локације планиране ТС 110/35 kV „Сурчин” до планиране ТС 35/10 kV „Јаково”;
- надземних водова 35 kV од локације планиране ТС 110/35 kV „Сурчин” до планиране ТС 35/10 kV „Нелт”;
- подземног вода 35 kV од ТС 35/10 kV „Бољевци” до ТС 35/10 kV „Обреновац”;
- два вода 35 kV од ТС 35/10 kV „Добановци” до вода 35 kV „ТС 110/35 kV Београд 9 – ТС 35/10 kV Бољевци”;
- и електроводова 10 и 1 kV – дуж свих саобраћајница у насељима и између њих;

- изградња магистралних водова гасовода поред саобраћајница до корисничких зона, насеља и производних зона,
- изградња ГМРС „Добановци”,
- изградња МРС у свих седам насеља и зони Радиофара и Кључа,
- развијање и ширење савремених телекомуникационих система и услуга (изградња базних станица),
- модернизација и реализација постојеће ТТ мреже и објеката, изградњом МСАН-а (Мултисервисних приступних чворова или Приступних чворова за вишеструке услуге),
- наставак на реализацији базних станица мобилне телефоније (планира се постављање још 22 базне станице Мобилне Телефоније Србије и 24 базне станице Теленора) и покривање целокупне територије општине сигналом мобилне телефоније,
- јачање локалних телевизијских и радио система,
- уређење локација за селективно сакупљање комуналног и осталог отпада.

у области заштите и коришћења непокретних културних добара и природних добара, као и заштите животне средине

- спровођење прописаних режима заштите и очувања природних и непокретних културних добара,
- очување старих заната и занимања, са могућношћу запошљавања,
- укључивање природних и непокретних културних добара у туристичку понуду општине,
- заштита ваздуха – ограничавање емисија загађујућих материја и дислоцирање загађивача,
- заштита вода – враћање у прописану класу квалитета површинских вода и заштита изворишта,
- заштита земљишта – коришћење постојећег грађевинског фонда за нове делатности и намене када је то могуће (давање предности „brownfield” уместо „Greenfield” инвестицијама), планско управљање отпадом и др.,
- заштита здравља људи – смањење емисије полутаната и смањење изложености грађана, смањењем емисије загађујућих материја у ваздуху подизањем заштитних „зелених појасева” уз магистралне саобраћајнице и нова привредна постројења, односно заштитног зеленила у насељима,
- заштита живог света,
- заштита од удеса,
- спровођење мера заштите од буке поред саобраћајница и индустрија подразумевају мониторинг буке, смањење нивоа буке заштитним баријерама на угроженим локацијама поред саобраћајница и индустрије које се граниче са зонама становања,
- повећати број становника обухваћених системом сакупљања отпада на 75 % до 2014. године,
- развити систем примарне селекције отпада у локалним самоуправама,
- санирати постојећа сметлишта која представљају највећи ризик по животну средину,
- организовати сакупљања отпада по насељима,
- успоставити систем за управљање опасним отпадом и посебним токовима отпада;

3.3.3. Мере и инструменти за спровођење

За спровођење наведених планских решења потребне су следеће мере и инструменти:

Планско-програмске

- Промоција и заштита културног наслеђа и и подизање свести о идентитету локалног становништва,
- израда програма за дугорочни развој пољопривреде и села,
- израда студије о могућим видовима удруживања пољопривредних произвођача,
- израда планских докуманата у области шумарства (привремени годишњи планови газдовања и посебне основне газдовања шумама по газдинским јединицама),

- планска и техничка документација за планиране привредне зоне,
- Израда стратегије развоја привреде, индустрије,
- израда плана развоја туризма са предлогом мера за организовање туристичких тура,
- планска и техничка документација за инфраструктурне системе,
- израда одговарајућих урбанистичких планова за насеља,
- израда локалног еколошког акционог плана општине,
- идентификација и израда регистра загађивача,
- израда и усвајање Локалног плана управљања отпадом,
- израда акционог плана заштите од буке,
- израда техничке документације за: обнову постојећих прешколских установа и изградњу нових; обнову постојећих основних школа; изградњу објекта специјалне школе; изградњу средњошколског центра; изградњу дома здравља и реконструкцију постојећих здравствених станица и амбуланти; изградњу дома за старе и дневног боравка за децу ометене у развоју, као и програма за организовање дневних боравака за старе; изградњу дома културе и реконструкцију постојећих објеката културе; изградњу и реконструкцију објеката и површина намењених за спорт и рекреацију.

Организационе

- формирање савета за рурални развој,
- стимулисање и укључивање приватног сектора на локалном нивоу, који би понудио нове програме у функционисању јавних служби (у области социјалне заштите, културе, спорта и сл.),
- оснивање Агенције за локални економски развој и промоцију предузетништва (или неке друге институције за промоцију „простора” – локација, као координатора сарадње локалне самоуправе и потенцијалних инвеститора),
- перманентна едукација становништва и стална обука предузетника у погледу могућности развоја пословања,
- унапређење организације надлежних општинских служби ради ефикасније контроле коришћења пољопривредног земљишта и успостављања агро-мониторинг система,
- оснивање савремене мреже за откуп пољопривредних производа,
- развој туристичко-информативног центра у Сурчину за организовање информатичко-промотивне подршке развоју туризма,
- информисање јавности о квалитету вода, о квалитету земљишта, о квалитету ваздуха, о буци и њеном штетном дејству у животnoj средини,
- припрема и спровођење образовних програма и информисање пољопривредног становништва о принципима органске пољопривреде и утицајима пољопривреде на животну средину,
- формирање фонда за заштиту животне средине општине,
- подстицање локалне заједнице у иницирању и реализацији заштите природе,
- унапређење информисања образовања станивништва о неопходности заштите и очувања здраве животне средине и одрживог коришћења природних ресурса, развијање и јачање нивоа еколошке свести на свим нивоима.

Економско-финансијске

- пореске олакшице и мере кредитно-монетарне политике (у функцији развоја малих и средњих предузећа, развоја пољопривреде, развоја туризма, изградње инфраструктурних система и сл.),

- средства локалне управе за реализацију предвиђених потеза у парцелацији и инфраструктурном опремању зона,
- коришћење средстава из предприступних и структурних фондова ЕУ за реструктурирање привреде и изградњу капиталних објеката,
- примена принципа „загађивач плаћа” по коме су сви садашњи и будући загађивачи дужни да надокнаде штету насталу загађивањем, као и коришћење средстава добијених на овај начин за инвестирање у заштиту животне средине,
- наплаћивање накнада за одлагање отпада, за отпадне воде, за емисију загађујућих материја у ваздуху и др.,
- формирање сета економских мера за санкционисање негативних ефеката у простору на регионалном или локалном нивоу,
- омогућити преске олакшице за све оне који желе да улажу материјална средства за обнову нарушених природних екосистема.

Нормативно-правне

- доношење одлуке о успостављању савременог катастарског премера и иновирању података по власницима, површинама и културама,
- доношење одлуке о формирању савета за рурални развој,
- предузимање подстицајних мера (пореских и других) за успостављање боље равнотеже између развоја производње и услуга, али и побољшања квалитета и повећања капацитета локалне привреде (већег запошљавања, више стопе профитабилности, бољег коришћења територијалног капитала, израженије социјалне и просторне кохезије),
- доношење одлука о изради Пројеката и планова неопходних за заштиту природних добара и вредности,
- доношење аката о заштити природних добара,
- примена Стратегије одрживог коришћења природних ресурса и добара.

3.3.4. Учесници у спровођењу

- Учесници у спровођењу Просторног плана су:
- у области заштите и коришћења природних ресурса – општина Сурчин; привредни субјекти у општини Сурчин; град Београд; министарство надлежно за пољопривреду, шумарство и водопривреду; ЈП „Србијашуме”; Републичка дирекција за воде; и др.;
  - у области развоја мреже насеља и јавних служби – општина Сурчин; град Београд преко надлежних секретаријата (Секретаријат за дечју заштиту, Секретаријат за образовање, Секретаријат за социјалну заштиту, Секретаријат за здравство, Секретаријат за културу, Секретаријат за спорт) и надлежна министарства (Министарство просвете, Министарство омладине и спорта, Министарство рада и социјалне политике, Министарство културе и Министарство здравља) и др.;
  - у области развоја привредних делатности – општина Сурчин; град Београд; привредни субјекти у општини Сурчин; министарство надлежно за економију и регионални развој; Привредна комора Србије; Привредна комора Београда; Агенција за страна улагања и промоцију извоза (SIEPA); Агенција за развој малих и средњих предузећа; и др.;
  - у области развоја инфраструктурних система и саобраћаја – општина Сурчин; Јавно комунално предузеће „Сурчин”; привредни субјекти у општини Сурчин; град Београд; ЈКП „Београдски водовод и канализација”; министарство надлежно за инфраструктуру; министарство надлежно за пољопривреду, шумарство и водопривреду; Републичка дирекција за воде; ЈП „Србијаводе”; ЈП „Електропривреда Србије”; ЈП „Електромрежа”; „Електродистрибуција

Београд”; ЈП „Србијагас”; ЈП „Телеком Србија”; оператери мобилне телефоније; ЈП „Путеви Србије”; и др.;

- у области заштите и коришћења непокретних културних добара и природних добара и заштите животне средине – општина Сурчин; Јавно комунално предузеће „Сурчин”; привредни субјекти у општини Сурчин; град Београд; Управа за заштиту животне средине Министарства за заштиту животне средине; министарство надлежно за пољопривреду, шумарство и водопривреду; министарство надлежно за инфраструктуру; Завод за заштиту споменика културе града Београда и др.;

Саставни део плана чине графички прилози и документација.

ГРАФИЧКИ ПРИЛОЗИ

1. Рефералне карте, у размери 1:50.000:
  - реферална карта 1. Намена простора
  - реферална карта 2а. Мрежа насеља и саобраћај
  - реферална карта 2б. Инфраструктурни системи
  - реферална карта 3. Заштита простора и туризам
  - реферална карта 4. Карта спровођења
2. Шематски прикази уређења насеља, у размери 1:5.000:
  - шематски приказ уређења насеља Прогар
  - шематски приказ уређења насеља Бољевци
  - шематски приказ уређења насеља Петровчић
  - шематски приказ уређења насеља Бечмен

ДОКУМЕНТАЦИЈА

- Одлука о изради плана,
- Тумачење Министарства животне средине и просторног планирања,
- Извештај о јавном увиду,
- Извештај о извршеној стручној контроли Нацрта просторног плана,
- Решење о приступању стратешкој процени утицаја на животну средину,
- Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана на животну средину,
- Услови и мишљења ЈКП и других учесника у изради плана,
- Извештај Ревизионе комисије о извршеној стручној контроли Претходне студије оправданости и Генералног пројекта ауто-пута Е-763, Београд–Јужни Јадран, деоница: Београд–Сурчин–Обреновац, трасом леве обале Саве,
- Општи и посебни циљеви по областима,
- Графички прилог 1: Извод из Измена и допуна Регионалног просторног плана административног подручја града Београда („Службени лист града Београда”, број 38/11), Основна намена земљишта,
- Графички прилог 2: План намене простора, Просторни план општине Сурчин („Службени лист града Београда”, број 9/08),
- Графички прилог 3: План инфраструктурних система, Просторни план општине Сурчин („Службени лист града Београда”, број 9/08),
- Тематска карта: Геолошка ограничења.

4. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Просторни план ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Београда”.

Скупштина града Београда

Број 350-166/12-С, 9. марта 2012. године

Председник
Александар Антић, с. р.

САДРЖАЈ

	Страна
Просторни план градске општине Лазаревац -----	1
Просторни план за део градске општине Сурчин -----	99

Искористите повољности куповине у претплати!

Попуст до 35%

НАСЕЉА, ПОРЕКЛО СТАНОВНИШТВА И ОБИЧАЈИ СРПСКИХ ЗЕМАЉА

Претплата на појединачна издања:

- ЈАГОДИНСКИ ОКРУГ, БЕЛИЦА – цена: 1.296,00 РСД
Цена у претплати са 30% попушта: 907,00 РСД за уплате до 30. марта
- ЛЕВАЧ И ТЕМНИЋ – цена: 1.836,00 РСД
Цена у претплати са 30% попушта: 1.285,00 РСД за уплате до 30. априла
- ПОМОРАВЉЕ, РЕСАВА, КУЧАЉ – цена: 1.620,00 РСД
Цена у претплати са 30% попушта: 1.134,00 РСД за уплате до 31. маја
- МЛАВА, ХОМОЉЕ, ЗВИЖД, БРАНИЧЕВО – цена: 1.728,00 РСД
Цена у претплати са 30% попушта: 1.209,00 РСД за уплате до 29. јуна

Цена комплекта од четири књиге у претплати са 35% попушта: 4.212,00 РСД на пет једнаких рата за уплате до 29. јуна

Сазнајте ко сте, одакле сте и где су вам корени!

Књиге можете поручити телефоном на бр.: 011/36-444-52, 36-31-049, 30-60-359, или e-mailom: pretplata@slglasnik.com, www.slglasnik.com

НАРУЏБЕНИЦА

Име и презиме, ЈМБГ (назив фирме)

адреса, телефон, e-mail

текући рачун, ПИБ

назив књиге, количина

Наруџбеницу послати на адресу: ЈП Службени гласник, 11000 Београд, Јована Ристића 1, или на факс: 011/30-60-571. Тел.: 011/36-444-52, 36-310-49, 30-60-359, e-mail: pretplata@slglasnik.com. Поштарина и ПДВ урачунати у цену.

Винавера

ДЕЛА СТАНИСЛАВА ВИНАВЕРА

У ОСАМНАЕСТ КЊИГА

на преко 10.000 страница

Приредио Гојко Тешић

Саиздаваштво Службеног гласника и Завода за уџбенике

Чудостворац српског језика

Највећи српски Европејац и највећи европски Србин

Чудесни заљубљеник у традицију српске културе

Пошиснути и коначно враћен у мајицу српске културе

Једини који је у Србији писао о свим уметносима

Претплатна цена: 10.244,00 РСД

на шест једнаких месечних рата до 1. августа 2012.

Искористите претплатнички попуст од 30% на прво коло од девет књига.

Тел.: 011/36-444-52, 36-31-049, 30-60-359, e-mail: pretplata@slglasnik.com | www.slglasnik.com

1. РАНИ РАДОВИ

Песме, приче, есеји
и критике 1908–1918

2. ПАРОДИЈЕ

Пантологија новије
српске пеленгирике
Нова пантологија
пеленгирике
Најновија пантологија
српске и југословенске
пеленгирике
Алајбегова слама

3. ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

Есеји и критике о српској
књижевности 1919–1937

4. ОДБРАНА ПЕСНИШТВА

Есеји и критике о српској
књижевности 1938–1955

5. ЗАНОСИ И ПРКОСИ ЛАЗЕ КОСТИЋА

6. ВИДЕЛО СВЕТА

Књига о Француској

7. ДУША, ЗВЕР, СВЕСТ

Есеји о европској
и светској књижевности

8. ЈЕЗИК НАШ НАСУШНИ ГРАМАТИКА И НАДГРАМАТИКА

9. БЕОГРАДСКО ОГЛЕДАЛО

НАРУЏБЕНИЦА

Име и презиме, ЈМБГ (назив фирме)

адреса, телефон, e-mail

текући рачун, ПИБ

назив књиге, количина

Наруџбеницу послати на адресу: ЈП Службени гласник, 11000 Београд, Јована Ристића 1, или на факс: 011/ 30-60-571.
Тел.: 011/36-444-52, 36-310-49, 30-60-359, e-mail: pretplata@slglasnik.com. Поштарина и ПДВ урачунати у цену.

„СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА” продаје се у згради Скупштине града Београда, Трг Николе Пашића 6, приземље – БИБЛИОТЕКА, 3229-678, лок. 259

Преплата: телефон 7157-455, факс: 3376-344

**СЛУЖБЕНИ ЛИСТ
ГРАДА БЕОГРАДА**

Издавач Град Београд – Служба за информисање, Београд, Краљице Марије бр. 1. Факс 3376-344. Текући рачун 840-742341843-24. Одговорни уредник РАДМИЛА ЈОСИПОВИЋ. Telefони: **3244-325, 3229-678**, лок. **6242, 6247**. Штампана ЈП „Службени гласник”, Штампарииа „Гласник”, Београд, Лазаревачки друм 15